

K 11 270
4

ქ ა რ თ უ ლ
ხელნაწერთა აღწერილობა

III

S III

ОПИСАНИЕ ГРУЗИНСКИХ РУКОПИСЕЙ

КОЛЛЕКЦИИ (S)—БЫВШЕГО ОБЩЕСТВА РАСПРОСТРАНЕНИЯ
ГРАМОТНОСТИ СРЕДИ ГРУЗИНСКОГО НАСЕЛЕНИЯ

ТОМ III

Составила и подготовила к печати:

Т. П. ЕНУКИДZE, М. Н. КВАТАРНЯ, А. И. КУТАТЕЛАДZE,
Е. П. МЕТРЕВЕАН, М. А. ШАНИДZE, Х. Г. ШАРАШИДZE

Под редакцией Е. П. МЕТРЕВЕАН

091(ც.928) + 069(ც.928)

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის გამომცემლობა

ქ. ქველიძის სახელობის ხელნაწიკთა ინსტიტუტი

ქართულ ხელნაწიკთა აღწერილობა

ქოვნილი ქართველთა შორის წიკრ-ქითხვის გამავრცელებელი

საზოგადოების (S) კოლექცია
ტოპი III

შედგენილია რა დასაბეჭდოდ დამზადებული:

თ. ინუქიძის, ე. მეტრეველის, ვ. ქავთარიას, ლ. ქუთათელაძის,
მ. შანიძისა და ძრ. შარაშიძის მიერ

მ. მეტრეველის რედაქციით

K 14.270
4

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის გამომცემლობა

თბილისი—1963

სკივ-2000
ფეგოფეგულია

№№ 1545—1559, 2527—2578	ალწერა	მ. შანიძემ
№№ 1560—1629	"	თ. ენუქიძემ
№№ 1630—1665	"	ლ. კუთათელაძემ
№№ 1667—1746	"	კრ. შარაშიძემ
№№ 2266—2379	"	ელ. მეტრეველმა
№№ 2384—2526	"	მ. ჭავჭავაძემ.

(801)

1545

იოანე ქართველიშვილი, ქართული გრამატიკა. 1816

83 ფ.; 21,5 X 17; მოლდრუჯო ჭაღალდი; უფრო: ქიანაქაში; დაუნთავებული, მხედრული; სათაურები ბევრი ასობითაა; ტეონიშანი [1813 (ფ. 18), [18]14 (ფ. 23); 1816 წ. ი. რ. 2 რ]; გადამწერი თომა ზევაბეგოვი (1 რ, 2 რ); დაეწერულია: 1 v, 2 v, 22 r, 78 v, 82 v—83 v; პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

[იოანე ქართველიშვილი], „ქართული ღრამატიკა. — § 1, ღრამატიკა არს ასწავლა ხელთმძღვანტელი კანონიერ-უნბობისა და მართლ-წერისადმი...“ 3 r—82 r.

შთავრდება: „...ზნანი პირივანი მიიღებენ ორთა სახელთა; ერთსა წინარე და მეორესა შემდგომად, მაგალითებრ: მზე აბრწყინებს ქაერსა, მოძღვარი ასწავებს მოწიფესა და სხტანი. ამათგანსა პირველსა...“

შენიშნა: ტექსტი წართადგენს კომპილაციას იოანე ქართველიშვილის „ქართული გრამატიკაჲ“ (მდრ. ხელნ. №—4432); განსხვავება მისგან ძირითადად წასლის თანმიმკვერობით „გრამატიკა“ გამოცემულია ორჯერ: 1815 და 1825 წწ. (იხ. ქართული წიგნი, I, გვ. 86, 97).

ანდერძები: „აღუწყოჲ ზე, მონამან ღთისამან თომა ბეგთაბეგოვიან მცირე ედ ნამუშავეო ჩემი ღრამატიკა და დეშენო ხელთმითა ჩემთა ორი ფე და აღუწყოჲ კლასა შინა მესამესა და ყოველივე აღწერილი ჩემი არს და რათენიე შეყომა მიყოჲ,“ „უ შობილებაჲ,“ რამეთუ ყრმოლილღის(ი) გულ-ფიცხელისა თანა ვეაღების ესე და ახარულდა(ი) საკეთილშობილთა შინა სყოლასა კლასა მესამესა. აღიწერა ესე ნოვბრის კმ დელსა წელსა ჩვეს, ხოლო ქართველსა ქრონიკას(ი), თომა ბეგთაბეგოვი“ (2 რ).

2. „წელსა ზეჲ ნოვბრის კმ დელსა აღიწერა ღრამატიკა ესე და დასრულდა კვლითა თაუბი თომა ბეგთაბეგოვისითა“ (1 რ).

მიამწერა: „ღრამატიკა პეტრე უმიკაშვილისაგან“ (მისივე ხელით, 3 რ).

(802)

1546

თეიმურაზ I, იოსებ-ზილიხანიანი. 1840

29 ფ.; 21 X 17; ჭაღალდი; ტვირთულ ტყავადაკრულ ხის ყდაში; ყდა შესაკრავებიანი; მხედრული; სათაურები სინგერით; 1840 (29 რ); პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

[მიჯნურთ ამბავი იოსებისა და ზილიხანიისა], „ქარი პირველი სპარსულისაგან ქართულად ნათარგმანები დიდის მეფის თეიმურაზისაგან და ლექსადაც მისგანტუ თქმული.—

არსებით ვიტყვი ცნობილსა, სამებით ერთ უფლებულად...“ 1 r—28 v.

შენიშვნები: 1. „იოსებ-ზილიხანიანი“ ტექსტი გამოცემულია (იხ. თეიმურაზ პირველი, თხზულებათა სრული კრებული, 1934, კვ. 60—98).

2. ხელნაწერი აღწერილია (იხ. E. Такашвили, Описание, II, გვ. 189).

ანდერძი: „ალიწერა წელსა 1840, აპრილის 24.

თუ რამე პოვით შეცდომა, ნუ მგზობთ აწისა წერასა,

ჯერეთ უცხო ვარ გამოცდით, არც ეცხოვრობ დიდსა ხანასა,

შე ყოველის ბედის წინარე ენატრულობ თქვენსა ნაზვასა,

ტრფიალით ანუ სიამით შე გიძღვნი ამ წიგნს ნინასა“ (29r).

შინაწერი: „№ 45. პეტრე უნიკაშვილისა მიერ ელადიმერ ჯან-
 დიკოისაგან შემოწირული, სოფ. ვარჩაქიანიდან“ (ზემო ყდას საყავი
 ფ. 1r).

(803)

1547

კრებული. XIX

115 ფ. (230 გვ.); 21 × 18; ქაღალდი; ყდა წარმოადგენს სპარსული ენის სახელ-
 მძღვანელოს ერთად შეწყობულ ფურცლებს; დაშლილი, თავ-ბოლო ნაკლები,
 აკლია შიკნითაც; მკურთხული; სათაურები სინგურით; კვირისშანი 1823 წ. (გვ. 173
 და 166); [XIX]; პეტრე უნიკაშვილისაგან მიღებული.

1. [ლეონტი მროველი, ნინოს მიერ ქართლის მოქცევა].
 „... დებთა. და მოქცევითგან მირიან მეფისათ ოცდამეზუთესა წელსა,
 მოკვდა ძე მისი რევ, სიძე თრდატ სომეხთა მეფისა...“ გვ. 1—2.

წყდება: „... და მეორესა წელსა მოკვდა დედოფალი ნანა და დაეფ-
 ლა მასვე სუშტსა დასავა...“

შენიშვნა: შდრ. ქართლის ენოერება, I, 1955, გვ. 129, —130, სათაური აღდგე-
 ნილია გამოკვეთის მიხედვით.

2. (სოლომონ II-ის ეპიტაფია). „ანდერძი ყოველი იცსე მღუღელს
 ცხად-ვეუავ; დასაფლავება ტრაპიზონს ქალაქს შინა...“ გვ. 3—4.

3. [არსენი ბერი.] „წიღისა დავით მეფისა აღმაშენებლისა
 მიმართ შესხმა მიზთმეული.—ამათდა მომართ რასა იტყვ, რასა სიბრძნის
 მოყუარებ, შენ უფროსად ბრწყინებულეო...“ გვ. 5—6.

წყდება: „... დალათუ მღაბალი და უნდოა, გარნა ირავე უბრძოა,
 არცა უმუსიკელოა, მოპხიდველ ყოფად სმე...“

შენიშვნა: ტექტი გამოკვეთებულია (იხ. თ. გორჯანიძე, კრიონები, II,
 გვ. 63—72, ავტორი მითითებულია გამოკვეთის მიხედვით).

4. „კვალად მეფის თეიმურაზისაგან თქმული ანი და ჭისა.—
 — აღმძრა ბავე, გულის დადებით ეუწყო ვის ზედ შესრეთ თქმულება...“
 83-7.

შენიშვნა: აბანოტება თეიმურაზ II-ის ეკეთენა (იხ. მისი თხ. კრებ.,
 1939, გვ. 125).

5. „ანბანთქება მეფის დავითისგან, რომელსა უწოდდენ იმან-
 ყული-ხან.—

ადამ ბრძანების განგებულებით დაბადა ევა, ვინ ზმნა შერს თანად...“

83-7.

6. „ჭე და ანი, რუსთელის ნიკოლოზისაგან თქმული.—
 ჭოვანი, ჰაღბაზნი, ჯიქ-ხადელები, ზედაე ქართალელთ, წირდალს ძრავს
 ცაყა...“ გვ. 7.

7. „ანი და ჭოე, ბოდბლის ონოფრესაგან თქმული.—
 არ ბალი გამცენ დღე ესე, ვით ზი სერსა თანადო...“ გვ. 7.

8. „ანბან თქება, მისვე მეფის თეიმურაზის მიერ თქმული.—
 ალახვენ ჩემნი ბაგენი, ღმერთო საივებით ქებულო...“ გვ. 8—13.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია (იხ. თეიმურაზ I, თხზულებათა სრული
 კრებული, გვ. 149).

9. „ქვალად თქმულივე [ანბან თქება] მეფის თეიმურაზისაგან
 საამოდ სასმენელი.—

აღმართა მხსენლნან ჯეაიო გოლგოთას, სისხლი დასთხია ადამის ევალ-
 სა...“ გვ. 13—20.

შენიშვნა: იხ. ხაუნუბული გამოცემა, გვ. 154.

10. მეფის [პირველის] თეიმურაზისაგან თქმული ამბათქება (!)
 ლექსად თქმული.—

აღამ ეახსენოთ პირველად, თვით ღმერთმან შექმნა რომელი...“ გვ. 20—24.
 წყდება: „... ქერსოვნეთს ალათონიყე და წმინდა მამა პიმეო...“

შენიშვნა: იხ. ხაუნუბული გამოცემა, გვ. 145.

11. [თეიმურაზ I, იოსებ - ზილიბ ანიანი].—

„... ტარიელს იცნობთ ყოველნი, სარიდანის ძეს მხნესა-და...“ გვ. 25—74.
 წყდება: „... იგ შესისხლენი ბაგენი არღაენისდერად ღმნულა...“

შენიშვნა: იხ. ხაუნუბული გამოცემა, გვ. 66. ხელნაწერში ტექსტი იწყება გამო-
 ცემის მე-10 სტროფით, წყდება 303-ზე.

12. [თეიმურაზ I, ლეილ-შაჟნუნიანი].—

„... იგ გამიჯერდა უზომოდ, მიგრა სურვილსა მალგედა...“ გვ. 75—82.
 წყდება: „... როგორც ქადაგა ეს მართლა, ისრემც უცხოინდა სუ-
 ლები...“

შენიშვნა: იხ. ხაუნუბული გამოცემა, გვ. 24. ხელნაწერის ტექსტი იწყება 117
 სტროფით, წყდება 207-ზე.

13. [თეიმურაზ I, შამი-ფარვანიანი].—

„თქმულა პირველად ფარვანა იგ სანთლისათეს ზელადო...“ გვ. 83—84.
 წყდება: „... აწ მოსთქვამს მათთა ჭირთადა, საკრდავად გამოიწოდა...“

შენიშვნა: იხ. ხაუნუბ. გამოცემა, გვ. 15. ხელნაწერის ტექსტი იწყება მე-20
 სტროფით, წყდება 33-ზე.

14. [თეიმურაზ I, შაჯამია].—

„ბრძენთა მოვასხამ საქებრად დიონოსითურთ კრებულად...“ გვ. 85—91.

შენიშვნა: იხ. ხაუნუბული გამოცემა, გვ. 113. ხელნაწერის ტექსტი იწყება III
 თავის მე-2 სტროფით.

15. „თქმული დიმიტრი ორბელიანისაგან ხარებისსათვის(!) მოვა ნაზარეთს ქალაქად ერის მთავარი ღმრთისადა...“ გვ. 91—105.

შენიშვნა: გალექსილია სხვადასხვა ეპიზოდები ქრისტეს ცხოვრებისა: შობა, აღდგომა, ამაღლება და სხვა.

16. „დღისა და ღამის გაბაასება, თქმული მეფის ირაკლის-ძის თეიმურაზისაგან ბატონიშვილობაშია, რომელ იქმნა ცხებულ შემდგომად ამისსა ცხრა წლისა, აწ წიგნსა ამას უწოდებენ სარკე თქმულთა, ანუ დიდ მეფე თეიმურაზისასა.—

ვით ჭელუქყო აღძვრა სიტყვათა ვერ სიბრძნის ღირსმან სწავლობით...“ გვ. 107—201.

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემულია იმ. თეიმურაზ II, თხზულებათა სრული კრებული, 1939, გვ. 1.

17. „ანბათქება(!), თქმული ბაბათაშვილის იოსებ ტფილელის მიერ.—

აღვახვამ ბიგეს საქებრად, ყოვლთ სულთ ლთად ერად(!) კმობილო...“ გვ. 201—207.

18. „საქართველოს ზნეობანი მეფის არჩილისაგან თქმულნი, რათა ყოველნი ერისკაცნი ესრეთ იქცეოდენ და ისწავონ ყოფიქცევა ესრეთ.—

მოწყალე ხარ მართლის გულით მოქენეთა უხვად, ღმერთო...“ გვ. 208—227.

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემულია იმ. არჩილი, თხზულებათა სრული კრებული, 1936, გვ. 3).

19. „არჩილ მეფისა ეპიტაფია, დიდის მეფე თეიმურაზისაგან თქმული.—სამებით ღმერთმან, არსებით ერთმან მომცეს მე სწავლა თქვენდა შეჰკობად...“ გვ. 227—230.

წყდებდა: „...სარკინოზთ ერთა, სხეულთ ძიერთა, ოლნი მორღსა შიგან წყეითა...“

შენიშვნა: ტექსტი წარმოადგენს იოანე მავთელის „აბდელ-მესიანს“. ტექსტი გამოცემულია რაზფუნჯერძე, ბელაწერის ტექსტი გამოცემულია უკანასკნელ გამოცემაში (ჩვენი სახევა, ტ. II, გვ. 485—511), აღნიშნულია G ლიტერით. გამ. მიხედვით, ტექსტი წვდება 80 სტროფზე.

შინაწერები: 1. „პეტრე უშიკაშვილის. ეს ბელაწერი სოლომონ დოდაევისა ყოფილა. ეს ბელაწერი სოლომონ დოდაევის ძმისწულის სამარაგდონ დოდაევისაგან მივიღე სოფელ მალაროდაშ“ (უფის საცურალო).

2. „Саморага Додаса“ (უფის საცური მურცილი).

3. შინაწერები დანჭრით (გვ. 25, 32, 69).

(804)

1548

ბარამტულანდამიანი XIX.

99გვ.: 22 x 17,5; ქაღალდი; ქაღალდისავე უფა; ბოლონაკლული; ფ. 95 ამოკრებილი; ფ. 99 დაბეჭდილი; მწვერული: [XIX]; პეტრე უშიკაშვილისაგან მიღებული.

(ბარამგულანდამიანი.) „წიგნი ბარამისა.— ქუვეყანასა(!) ურუმეთისასა იყო ჴელმწიფე ქიშეად, გაიღიერებული, უკლები, მორკმული, მოვლენილი და სიმდიდრისაგან გაღაღებული. ღბთის(!) მოწყალეებისაგან არა ნივთი არა აკლდა რა, უძეობის მეტი...“ 1r—99v.

წყდები: „... ბარამს სოფორის სიუჴეარულმან(!) გული შეუბყრა და ველარ გასძლო მოშორუება(!) მისი და ორმოცი ათასი კაციით სიფორს მიეწინა ვხასავე შიგან და ქაჯეთის საზღვრამდინ ერთად იარეს შექცევიით...“

შენიშვნები: 1. ისეთი ფორმები, როგორცაა „ქახალდი“, „ბანალი“, „ანბავი“, „გრდგელი“ „თხოვილობა“ და სხვ. მოწმობენ, რომ ხელნაწერი დასავლეთ საქართველოშია გადაწერილი.

2. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ე. თაყაიშვილს (იხ. Описание, I, გვ. 547—548).

3. ხელნაწერის ტექსტი ვრცელი რედაქციისაა (იხ. კ. ქვეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, ტ. II, 1941, გვ. 364).

4. ტექსტი გამოცემულია საბჭო: 1890 წ. ა. ქალატოზოვისა და პ. ფერაძის მიერ, 1901 წ. უამბაკელის მიერ და იმავე წელს ა. ხარგაროვის მიერ.

შინაწერი: „№ 47. გურჩიიღამ, სოფ. ბახვიდამ, გრიგოლ შარაშიძისაგან. პეტრე უმიკაშვილი“ (1r).

(805)

1549

თეოს ამბავი. XIX

9 ფ.; 22 × 17; უფრო გაცილებული ქაღალდი; მელანი ამონუნებული; მხედრული; [XIX]; ვადამწერი—იულიტიანა(1r); პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

[თეოს ამბავი].— „პორტეტს(!) დაუყურებ(!) თვალდაშტერებით, მწუხარე, დრტეინით(!) და აღმოფოთებით...“ 2r—9v.

შენიშვნები: 1. ტექსტი წარმოადგენს პოემას თუ ლექსთა კრებულს. ავტორი, სახელად თეოს, მოვითხრობს, რომ ის დაუტოვებია ქმარი, შიხაილს, და წასულა; სხვა ქალთან, რომელსაც შარიაში რქმევია (მვ-ზე).

თეოს შვილი, საშა, სავედღრობთ მიმართავს შამას, რომელმაც ოჯახი შიხაილს.

2. 1r-ზე: „ქემო საყვარელი მარინა! მრავალს ვაკოცებ და შენ ნახვას ვინატრებ. სხვა აი ლექსი ეს არის ვადამწერი და გაახელ. გულს მოსწყებას, ესაც რამე აწუხებს და შენ ჯერ სოფლის გაუცნობელს არა ვიშავს. შენი ივლიტიანა ც(!) ვაკოცებს“ (ტექსტის ხელით).

შინაწერი: 1, „თეოს ამბავი ლექსად“ (პეტრე უმიკაშვილის ხელით, 1r)

2. „გრიგოლ შარაშიძისაგან, გურჩიიღამ, ს. ბახვიდამ“ (პეტრე უმიკაშვილის ხელით, 1r).

(806)

1550

მამუკა ბარათაშვილი, ლექსის ხწავლის წიგნი. 1731

16ფ.; 20 × 15,5; ქაღალდი; ტვიფრულ ტყავადაკრულ ხის ყუაში; მხედრული; სათაურები სინაურით; კვირნიშნაანი ქაღალდი; 1731 (1r); ავტოგრაფი; დაუწერულია 14v; 3. უმიკაშვილისაგან მიღებული.

„სწავლა ლექსის თქმისა და დასაწყისი პირველი წიგნისა ამის ქანნიკისა, პოენილი შამუკა ბარათაშვილის მიერ ძველთა ნათქვამთაგან.—ლექსი ერთი რამ არის ამ სოფლის საქმეში, ამისთვის ამ სოფლის საქმის ცდა კაცისათვის ყოველივე იმაზედ არის, სიკუდილს უქან მოიგონებდეს...“ 2r—16r.

შენიშვნება: 1. 16v-ზე დავით გურამიშვილის ხელით მიწერილია მისი ლექსი „ვასტონია მგონია“ („სწავლა თავის გაფრთხილებიან და შორს წასვლაზე მხად ყოფნისა“). ეს ძველი ავტოგრაფი, რომელიც ტექსტუალდო სხვაობას გვიჩვენებს ლექსის გვიანდელ რედაქციასთან, განოქვევებულია (იხ. დაკითხიანი, აღ. ბარათაშვილისა და ს. იორდანიშვილის ოქტაჟიით, 1931, გვ. 308, 317—318).

2. ხელნაწერი აღწერილი აქვს გ. თაკაიშვილს (იხ. Onucanu, II, გვ. 469—470).

3. „ქანნიკის“ ტექსტი რამდენჯერმე გამოცემული (იხ. ქართული პოეტიკის კრიტიკათა და მიქაძის რედაქციითა და შენიშვნებით, 1934, გვ. 7—23, 215—216).

ანდერძი: „შე რადგან ესენი შედგრიბე, თუთ ამათი ბნისთანა ლექსის თქმაც შევეძლო, მაგრამ რაენი უმჯობე იყენებ ჩემისა და ამისთვის ესენი დასწერე და ჩემი ნათქვამიც ამით ვაძულ(ი) ნიუთ შეც მელექსეთა თანა არიან გამაძოთ და ნახათი თქმულნი მსგავსი ლექსთა ყოველთა ჩემ სიერ სხვანიცა, და უწოდე წიგნსა ამას ქანნიკი ლექსთა სახელად, გასრულდა შოკაკოს(ი) წილთა კრიტიკს აქეთ ჩელა (1731), თვისა ფებერვალსა ა“ (10v—11r).

შანაწერება: 1. „რომელიც კმალი ძველი, გრძელი, გაბრილი, მხვეული და მკვეთელი და სრულია, გლდვი იყოს თუ გამთფერადული ამ ღაროაანი, გორდა თუ კალდში, ამა ქართულნი გვაიბებს. კარგი და გამოჩენული ეს არის, რომელი გვაოაინი იყოს, ძველი და არა ღვარქმული(ი), არცა სადა მცირედო სიმრუდე ჰქონდეს, არცა ნაღალ-დაბლობა ანბებს საბუთაცა რდენ; ღიბრი იყოს და არა თფირი, ზომიერი სიძრებით და სიტყვითა, წინა ბციოდე გაბრილი და არა საწული, ძვალთა და რკინათა მკვეთელი და თვით უმჯობე და ადრე არ დაბნლაველი, კტალ უნაფრცხენი, უდა ზოქელ, გნუე სწორუ, შამათ მოკურ, თუცა ესრეთ სრული ვნო პიოთით, ერთის და ორის კლდისათვის წე დაიწუნებთ, სრული გკონ საპოვებლია“ (ზედა ვედის შაგინთა მხარეს; მინაწერია ტექსტი წარმოადგენს ამინაწერის საბაზის ბბლ იანის ლექსიანიძენ).

2. „პირუტყვს რომ თვალში ღიბრი გაცნდეს, დაბობადეს, ავირო გოგრის კტრი უნდა ცდებლით დასწევას, და ის დამფოს წმინდათა და მურდინში გასტრას და მასრით შევაროს. უთოფ არტება, გამოცდილება გვიქნია სხვის სწავლებით. სიკის(ი) წამალი: გოქმოს(?) თვალის ღიბრი რომ კტონი აულოთ და აქამო, არტებს“ (1v).

2. „ის 48. სოფ. ქსოვრისიძემ ქანრიელ რატისველისაგან, ამ წიგნის ბოლოს დავით გურამიშვილის ხელნაწერითა შეად. პეტრე უმიკაშვილისა“ (ნისივე ხელით, 2r).

4. „ამ პირზე ნაწერი არის დავით გურამიშვილის ხელით დაწერილი შეად ლექსი „ვასტონია მგონია“. ეს სიტყვა და სხვა პეტრე უმიკაშვილი“ (16v).

(807)

1551

ბარამგულანდამიანი. XIX

42 ფ.; 22,5 × 18; ჭაღალდი; უფდა; ბოლნისკლდე (დაუმთავრებელი); მხედროული; კვირინში 1813 წ. (ფ. 7); [XIX]; დაუწყოვლია 40v—41v; 2. უმიკაშვილისაგან მიღებული.

„კარი ბირველი ბარამისა და გულადამისა, სპარსულისაგან ქართულად გადმოთარგმნილი ბრძანებითა ქართველთ მეფისა ვახტანგისათა.—იყო ქუეყანასა ურმელთასა ხელმწიფე ქიშვარ, ზნე უკლებელი, მორკმული და სიმდიდრისაგან ამალღებული, ღვთისაგან არა ნიეთი არა აკლდა რა...“ 1r—39v.

შთავრდებ: „... ქიშვარ ხემწიფემან ბარამ(!) ხელი მოჰკიდა, სახემწიფოსა ტახტსა დასვა და თავისი გვირგვინი დაბურა. თვით მეფე და დედოფალი ღვთის მადლისა...“

შენიშვნები: 1. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ე. თაყაიშვილს (იხ. Описания, I, გვ. 5ა.).

2. ტექსტი გამოცემულია სამჯერ: 1880 წ. ი. ქალატოზოვისა და პ. ფერაძის მიერ, 1902 წ. ფამბაკელისა და იმავე წელს ა. ხარგაროვის მიერ.

მანაწერა: „№ 49. ბარამიანი პეტრე ფთიკაშვილისა“ (არ).

(808)

1552

კრებული. 1868

98 ფ. (96 გვ.) 20,5 × 16,5; ქაღალდი: ლდერინის ყდა; შეყრდელი: 1868 წ. (გვ. 2, 187); დაუწვეულია: გვ. 2, 188—196.

1. „დასაწყისი მოთხრობათა ბარამისა და გულადამისა.—ქუეყანასა ურმელთასა იყო გელმწიფე ქიშვარ, ზნე უკლებელი და სიმდიდრისაგანგალღებული, ღვთისაგან არა ნიეთი არა აკლდა რა, უძეობის ოდენ...“ გვ. 3—74.

შენიშვნები: 1. გვ. 1-ზე სათაური: „სხვა და სხვა ამბები. კარი ბირველი ბარამიანი, სპარსულისაგან ქართულად ბრძანებითა საქართველოს განმგებლისათა ბატონისშვილის ვახტანგისაგან სიტარისათიქი, ზემო წელსა.“

2. ტექსტი გამოცემულია სამჯერ: 1880 წ. ი. ქალატოზოვისა და პ. ფერაძის მიერ, 1902 წ. ფამბაკელისა და იმავე წელს ა. ხარგაროვის მიერ.

2. „მირიანი. ამბავი დასაწყისი ჩინეთის ტეშვიუნი და ძისა მისისა მირისა.—იყო გელმწიფე ხოსრო მათ ჩინეთისა და მინიარისა. იმისთანა ძლიერი ტეშვიუე არსად არ იმყოფებოდა. უშვილ-ობასა ესრეთ შეეწუხებინა, რომელ ყოველი თავისი სახემწიფო და დიდება ჩაღად მიაჩნდა...“ გვ. 75—187.

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემულია სამჯერ: 1876 წ., 1894 და 1900 წ. (ორი უყანასწელი გამოცემა ა. ხარგაროვისა.)

ანდერძი: „დასრულდა ენე მარის ამბავი სახიამოვნო ოქდომბრის კვ დღესა, ათას რუპას სამოცდარვაში“ (გვ. 187).

(809)

1553

ისაკ მცირე, კატის ომი. XIX

ბ ფ.: 22 × 17,5; კალაღი; დაშლილი; უფო; ბოლონაკლული; შედრული; [XIX]; პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

[ისაკ მცირე]. „კატა და თავგანი. ყოველს მგრილობელს ცხოველ შუა წინ წამოდგა ნახად კატა...“ 1r—8v. წყდება: „... მეფე მძლე მტერთა სახარო, აწ ვიქმენ შესაბრალები, ცოცხალ ვინც მნახვენ, გამკიცხვენ და მკედარი მოვიმყარებნი...“

შენიშვნა: ტექტი ნაწილობრივ გამოკვეთებულია (იხ. ქართული სიტყვა-კახელი მწერლობის ანთოლოგია, II, 1928, გვ. 232—237). პოემის ავტორად გამოცემაში დასახელებულია ხაქარია გაბაშვილი. პოემის ავტორობის შესახებ იხ. კიდეც კვვექელიძე, ქართ. ლიტ. ისტ., II, გვ. 609, ტ. რუხაძე, XVII ს. ქართული სატირის ისტორიისათვის; საიზბილუო კრებული კვვექელიძეს, 1959, გვ. 295—303. სრული ტექტი პოემისა იხ. S—15.1, 95r—103r.

მიანაწერა: „პეტრე უმიკაშვილისა“ (ნისივე ზელით 1r).

(810)

1554

დიმიტრი ბაგრატიონი, ალერსი ღამისა. XIX

ბ ფ.: 22 × 17; ცისფერი კალაღი; უფო; შედრული; [XIX]

[დიმიტრი ბაგრატიონი]. „ალერსი ღამისა.—გმა, ღამეო, ჩემის გულისამებრ ბნელო და დღისა შენდა ერთმეამისა მოშორეებით მოწყინებულო, ნუ თუ მზისა უნათლობა შეგქირდეს და მისსა სანაიდაგოსა საზღუარსა დახდომა გეურჭოდეს...“ 1r—8v.

შენიშვნა: 1. ზელნაწერის ტექტი გამოკვეთებულია (იხ. „ცისკარი“, 1853, №2).

2. ტექტის ავტორი მითითებულია ზელნაწერ S—3723-ში (77v). თხზულების შესახებ იხ. ტ. რუხაძე, ქართული ეპოსი გარდამავალი ხანის ლიტერატურაში, 1939, გვ. 121, 128—129.

3. ზელნაწერი აღწერილია ვ. თავაიშვილის მიერ (იხ. Описание, II, გვ. 490—491).

(811)

1555

ნიკოლოზ ბარათაშვილი, ლექსები. XIX

24 ფ.: 22,5 × 17; კალაღი; უფო; ამოკვენილია 1,12 ფ.; შედრული; [XIX]; დაუწერელია 21r—24v. პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

(ნიკოლოზ ბარათაშვილი, ლექსები.)

1. „ქეთევან, რომანსი.—

ზვირთები მოდუღუნებენ,
 ჰალეები ბუჩქნარეობენ...“ 2r—3r.

2. „მემოღამება მთაწმიდაზე, ელეგია.—
 ჭი მთაწმიდავ, მთათ წმიდაო! იღგილნი შენნი...“ 3v—4r.

3. „კმა იღუმალი.—
ნეტარ რა კმა ეს იღუმალი...“ 5რ.
4. „ფიქრები მტკვრის პირზე.—
წარვედ წყლისა პირს სვედიანი ფიქრთ გასართველად...“ 6რ—7რ.
5. „ჩანგურს.—
შენნი მოთქმანი, კაენნის კმანი...“ 7რ.
6. „თავადის კძის ასულს ეკ...ნას.—
კვით მშვენიერით,
ტყბილის სიმღერით...“ 9რ.
- შენიშვნა: ტექსტის ზელო მიწერილია: „ვარდი და ბეღბული ლექსია, რესუ-
ლიდამ ნათარგნი თავადის აღ. კავკავაძისაგან“ (8რ).
7. „ჩემს ვარსკვლავს.—
როდ შრისხანებ, ჩემის ბედის ვარსკვლავო...“ 8რ.
8. „ნაპოლეონ.—
ნაპოლეონმა გარდაავლო თვალი ქრანციას...“ 9რ.
9. „საყურე.—
ვითა პებელა
არბეეს ნელნელა...“ 10რ.
10. „ჩჩული.—
მიეტარს, მიეტარს მე ტიქტიკი ჩჩულის ყრმის...“ 10რ.
11. „სული ობოლი.—
ნუ ვინ იტყვის ობლობისა ვიებას...“ 11რ.
12. „სატრფოვ, გახსოვს თვალნი შენნი...“ 11რ.
13. „აღმოხდა მნათი აღმოსავალს...“ 12რ.
14. „ჩემთა მეგობართა.—
ქაბუენო, ვიდრე ცხოვრების დღეთ დილა გითენებსთ...“ 13რ.
15. „არ უკვირო, სატრფოო...“ 13რ.
16. „ქაბაბაბა.—
ეპოვე ტაბაბი, შესაფერი, უდაბნოდ მდგარი...“ 14რ.
17. „სუმბული და მწირო.—
მწირო.—სუმბულო, სად არს ფეროვნება შენი საამო...“ 15რ—16რ.
18. „თვალები.—
მიეტარს თვალები, მიბნედილები...“ 16რ.
19. „ქნიაზ ბარატაევის აზარფეშაზე.—
ამავსებ ღვინით...“ 17რ.
20. „შენნი დაღალნი ყრილობენ გველად...“ 17რ.
21. [მერანი].—ვირბის, მიმაფრენს უგზო-უკვლოდ ჩემი მერანი...“
17რ—18რ.
22. „საფლავი მეფის ირაკლისა, (ქნიაზს შპ. ბარატაევის).—
მოვიდრეკ მუხლთა შენს საფლავს წინ, გვირო მხცოვანო...“ 19რ.
23. „შვიდრობ კრემლსა ჭირთ მანელებელს...“ 20რ.
24. „ჩინარი.—
განმარტოებულს ფრილოს კლდეზე სდგას ალვის ხისა ნორჩი
ახალი...“ 20რ.

შენიშვნები: 1. ლექსებს წინ ნიუბუვის სარჩევი: „ლექსები თავადის ნიკოლაოს მელიტონისძის ბარათოვისა. 1. ქლოეან...“ (1r-v). სარჩევში არის 27 სათაური, აქვან სანი—„ჩემი ლოცვა“, „ღამაზ ბანოვანს“ და „სლლო ბოროტო“ ხელნაწერში არაა. იქ, სადაც რიგის მიხედვით უნდა ყოფილიყო მათი ტექსტი, გადამწერის ხელით შაწერილია, რომ ეს ლექსები „ციციკარშია“ დაბეჭდილი (11v, 16v და 20r).

2. ლექსების შემდეგ აღნიშნულია მათი დაწერის წლები.

3. ხელნაწერი გამოყენებულია ნ. ბარათოშვილის თხზულებათა გამოცემისას. საიტბილგო გამოცემაში (1945 წ.) იგი აღნიშნულია M ლიტერით.

მანაწერები: 1. „ეს ხელნაწერი სარდიონ ალექსიძე-მესხიევისას შედგ. პეტრე უშიკაშვილი“ (1r).

3. „ეს ლექსები 1860 წელსა არის დაწერილი გონი სარდიონ მესხიევისაგანა“ (23v).

(612)

1556

სამხატვრო დარიგებანი. XIX

6 ფ: 17 × 11; ქალაქი: ვედი; მხედრული; ჭვირნიშანი [18]9. (ფ. 1) [XIX].

[სამხატვრო დარიგებანი] „ზეთის სამხატვროსათხს.—პირველად გასქიშვე ტილოს და წაუსვამ ზუბუკას, მერე სამეჯრო ლაშს, მერე გაშრობას უკან რომელიც ხატი გინდა, იმას მოხატავ...“ 1r—6r.

შენიშვნა: 6v-ზე ჩამოწერილია სხვადასხვა ქართულ-სახელწოდებანი სულხან-საბა ორბელიანის ლექსიკონიდან.

1557

ნაწვეტები ვახუშტის გეოგრაფიიდან და იმამ-გული-მანის გაეცეული სიგელიდან. გადატანილია სახელწოდების ფონგში (5d—2.5f, 2182).

(813)

1558

ვახტანგ და ბაბაღე. XIX

25 ფ: 21 × 17,5; ქალაქი: უყუო; დაშლილი; თავ-ბოლირაკლული, აკლია შუაშიც; მხედრული; ჭვირნიშანი 1837 წ. (ფ. 24); [XIX]; დაწერილია 25r პეტრე უშიკაშვილისაგან მოღებული.

[ვახტანგ და ბაბაღე]. „... ამა ეაბების დროთა შინა სატახტო ქალაქად კახეთის სამეფოსა იყო გრემი და აწყობდა თჳსის დიდებულენითა და უპირატესობითა სხვათა კახეთის ქალაქთა შორის...“ 1r—24v.

შთავრდება. „... დამღწენ რა სისხლითა შოიავლითა მსხვერპლთათა, დააქცივეს რა სახლნი თავადთა, მოქალაქეთა და ტაძარნი მღთისანი, გარეულმა რაზმებმა შაბააშისათა!| დაუტყვეს გრემის ადგილსა მოობრება და სიციარიელე; მკორე-მკორედ გამოიკრიფებოდნენ ზრტელს წყვილიადს ტყეებში გარდაშობილნი მახვილთაგან მტერთა კახნი...“

შენიშვნა: 25v-ზე დაბეჭულია საბლის გეგმა რუსული განმარტებებით.

მანაწერები: 1. „თ. გიორგი უორჯაძის საბლიდან (ს. გნისლიდან)“ (პ. უშიკაშვილის ხელით, 11r).

2. „ესე დაეთარი ვაჟე თ. გიორგი ჯორჯაძის ნაღლა... 1869 წელს ისე გადაცემული (ფანქრით, 20რ).
3. „აღწერა გრემის ქალაქისა, ვიძრე ნათარებდა შახაბაზ ყვენი, ნეფე სპარსეთისა“ (11რ).

(814)

1559

ომან ხერხეულიძე, ცხოვრება ირაკლი მეორისა. 1879

12 ფ.; 22 × 18; ქალაქი; უფლო; მხედრული; 1879 (24ვ); დაწერულია 1ვ; პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

[ომან ხერხეულიძე.] „შემოკლებული ისტორია მოქმედობათათს საქართველოს მეფის ირაკლი ბ-სა.—წელსა ჩაბ-სა დაჯდა ყვენად ძე შაჰ-სულთან ქუსციინისა შაჰ-თამაზ, და ამ ეამად ქართლში მეფედ ვახტანგ ლეონისძე, და ქახეთში იჯდა მეფედ კონსტანტინე...“ 2რ—12რ.

შენიშვნები: 1. შტრ. ქართლის ცხოვრება, გამოცემა დ. რუბინოვისა, II, 1854, გვ. 475—500.

2. 1რ-ზე: „ცხოვრება საქართველოს მეფის ირაკლის ბ-სა“.
3. ტექსტს ვართვის:

„სტინა.—ნეტარ შას დროსა, ითეს შენ იყვე დაფერებული, აღესილი მადლის წყაროთი და სიბრძნით განათლებული, შემეღლი ყოელის კეთილთი და ვარტო განზრუნებულთი, უინ არ გიტყობს მეფე ირაკლი, აწ ასე ვაცულებული.“

გარნა

დავითის ნათესაობით ირაკლი იყო განმეგებელი, დავითისებრივე უფლებად ღმერთან(!) სცხო საცემებელი, დავითს გამო მფარველი ვრო ქალწელი ღვთისმშობელი, დავითს ვალბათსა შახის შტურთა შე მიცევს საშეებელი.

შწირალი

ნათესაყოფელსა შენავე რა მივლენ, განისვენებენ, მოყვასთა თვისთა საშეუთა ნაბე სწადს, მით ისვენებენ, ტირთ შყოფნი, ღონისა შესრულნი, მის აღარ მოიხუნებენ, და არ შწირალს უსრულდეს, თავსა არ შეიჩვენებენ“ (12ვ. უკანასკნელი სტროფი წარმოადგენს ვახტანგ VI-ის ლექსს, ხელნაწერი ნაბეჭდოთა შედარებით სხვაობას გუჩულებს, შტრ. ვახტანგ VI, ლექსები და პოემები, 1947, გვ. 7).

4. ხელნაწეო აღწერილი აქვს გ. თაყაიშვილს (იხ. Описание, II, გვ. 688—689).

ანდერძა: „ეს ისტორიული მოკლე მოთხრობა მეფის ირაკლის ბ-სა გადაესწერე რეველისაგან, რომელიც ვერთენოდა იერომონაზა იოსტოსს, ბოლო მას გადაწერინებინა სხვისთვის. ამისა გამო, უკეთე იპოვებოდეს რაბე შევდობა ორ-ფოლადიული ანუ ღრამბატყელი, ეს მოხდება ოპისგან, რომ სხვისა და სხვისგან გარდაწერილია. ბოლო ნამდვილი ამის დედანი კი ვერსად ვერ ვიპოვე, თუმცა რაც შემეძლო, ვეცადე ვისგან არის აღწერილი, რისდს აიწერა, ან რა დროს ვერ-თენოდა ამის დაწერი, ყოველიცენი დამრჩა უცნობლად, გაუსებელი მღდელი... (ხელმოწერა არ იკითხება) 1879 წელსა თებერვლის 21-სა დღესა“ (12ვ).

შინაწერი: „№ 56. პეტრე უმიკაშვილისა“ (1რ, 2რ).

(815)

1560

კრებული. XIX

28 გვ.; 24 × 17,5; ქალაქი; უფო; მხედრული; [XIX ს.]; ხელნაწერი შემოწირულია პეტრე უმიკაშვილის მიერ.

1. „თთუშა მისისა ე, დღესა წისა ი რინა ქალწულისა, მამო გვაკრთენ.—პირველ წარსრულთა მათ ეამთა იყო ვინმე მეფე ლიციინიოზ და ესეა მას ასული მხოლოდ შობილი და სახელი მისი პელენოთ...“ 1—12 გვ.

წყდება: „და უწუალოებაა, რომელ მხოლოდშობილსა ასულსა შესა ცეციითარსა სიკვდილსა მისცემ. ხოლო ერთმან...“

2. „თთუშა დეკემბერსა დ, წამება წისა ბარბარასი.—იყო მათ ეამთა მეფე ვინმე მაქსიმიანოს. და ტელწიფე ვინმე იყო აღმოსავლით კერძო კაცი, რომელსა სახელი ერქვა მარკიანე...“ 13—28 გვ.

შენიშვნა: თრევე თხზულება კიმენური რედაქციისა (იხ. კ. ქვევლიძე, ეტიუდები V, 1957, 121—129 გვ.).

ანდერძი: „ეპოვრება და წამება მე ათანასი გლაბაჰმან წმიდისა ეკატორინასმან აღესწოვ. ხოლო დედოფალი და უფალი ესე ზენეი ეკატორინა აღესრულა თვესა ნოენბერსა კდ, დღესა შაბათსა, ეამსა მესამესა დღისასა სადიდებელად მამისა და ძისა და ხელისა წმიდისა აწ და მარადის და უკუნითი უკუნოამდე, ამინ“ (28 გვ.).

მინაწერი: „ოსან მდიენის ხერხეულძის. წანდრიას შეილმა ნიკოლოზსა შემოსწირა. პეტრე უმიკაშვილი“ (1 და 13 გვ.).

(816)

1561

იოანე ბაღდადიანის, ბაღდადიანი. XIX

19 ფ.; 22 × 17,5; ქალაქი; ქალაქისავე უფო მხედრული; [XIX ს.]; ხელნაწერი შემოწირულია პეტრე უმიკაშვილის მიერ.

[იოანე ბაღდადიანის], ბაღდადიანი.—1. ღმერთო დიდო და მაღალო, გონებით მიუწდომელო, ერთი სამპიროვნებითა კაცთაგან გამოუთქმელო, მამო ძით, სულის წმიდით, არსებად კვეყნისა მქმნელო, ყოვლის დიდებით შემეკულო და სიბრძნით გამოუთქმელო...“ 1r—19r.

შენიშვნები: 1. ტექსტი შეიცავს 291 სტროფს.

2. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ექ. თაყაიშვილს (იხ. Oshkane, ტ. II, 485—486 გვ.).

3. ხელნაწერის ტექსტი (გარდა ბოლო სტროფისა) მისდევს გამოცემას (ბაღდადიანი, გამოცემული ნ. გამრეკელი საგან, 1885 წ.).

მინაწერი: „პეტრე უმიკაშვილი“ (1r).

(817)

1562

აღ. ლოლაძე, ზმები. XIX

13 ფ.; 22 × 17,5; ქალაქი: ქალაქისავე ვდიო; მხედრული; [XIX ს.]; ავტო-
 გრაფი (13r); დაუწერელია 12v; ხელნაწერი შემოწირულია პეტრე უმიკაშვილის
 მიერ.

1. (აღ. ლოლაძე). „ანბანზე ზმანი. —
 აბანო კაბა ნოდარისა
 აბა ნოემ რა ქნა
 აბელი..... ზორაბაბელი...“ 1r—12r.
 2. „ზმაზედ ზმა დავწერე აღექსანდ[რ]ე ლოლაძემ. — ანგე-
 ლოზმა მათქმევინა. კნია ზმა თადეო ზმა, თეიმურა ზმა, რევა ზმა...“ 13rv.
- მინაწერი: „პეტრე უმიკაშვილისა“ (1r).

(818)

1563

ბეჯანიანი. 1793

68 გვ.; 17 × 21; ქალაქი: ტყვის ტვიფრული ვდი; მხედრული; თავების და-
 სათაურება და სტროფების დასაწყისი პირველი სიტყვები ხინჯრით; გადამწერი:
 იოსები; 1793 წ. (67 გვ.); ხელნაწერი შემოწირულია პეტრე უმიკაშვილის მიერ.

- [ბეჯანიანი]. „აქ აშბაგე დასაწყისი ბეჯან და მანი გავის. —
 თურანს ტახტი დავკარგა, უორციელი ყველა ბეჯანბა,
 დავმოყვრნეს თავადები, ქაიხოსროს ყველა მსცნობდა...“ 1—67 გვ.

შენიშვნები: 1. ხელნაწერი წასწორებულია სხვა ხელით.

2. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ექ. თაყაიშვილს (იხ. Описание, ტ. I, 383—384 გვ.).

3. ხელნაწერის ტექსტი მისდევს „ბეჯანიანი“ 1875 წ. გამოცემას.

ანუწერი: „დასრულდა ბეჯანიანი ესე ჴელითა იოსებისათა. ქ. ლმერთო,
 ყლილ ცხოვრებაში აშბაგე წიგნი ეცე მატრონა ამისა. იულიუს კოქს უკა“
 (67 გვ.).

მინაწერები: 1. „პეტრე უმიკაშვილისა“ (1 და 67 გვ.).

2. „ეს ხელნაწერი მჭონდა ბეჯანიანის დაბეჭდვის დროს 1875 წ. მეორე გამოცე-
 მისათვის“ (67 გვ.).

3. „აიას რეკავს ორმოცდამეცხრეა, თებერ[ლ]ის ოცდამეცხრეა დღე[ს], გუ-
 ბერ[ატორი] კიკო ჟალევა ნდოვიც იმავ კვირას დამარბა ამ ნაწინთა“
 (68v).

(819)

1564

კრებული. 1824

14 ფ.; 21,5 × 18; ქალაქი ლურჯი ფერის; უცხო; დალაქებული; მხედრული;
 გადამწერი ფარსადანა ნონიოვი (12v); 1824 წ. (12v); ხელნაწერი შემოწირულია
 პეტრე უმიკაშვილის მიერ.

1. „ქ. ესე წიგნი ქალისა და ვაგისა არის. — ერთი კაცი იყო დიბ
 მდიდარე და მოხელე დიდის ქალაქის. პქონდა უანგარაშო ხაზინა ოქრო და
 ვერცხლი...“ 1r—12v.

შენიშვნა: ხელნაწერის ტექსტი მისდევს ქალ-ვაჟიანის თავის ნერსესოს-ვისა და არსენ ქალანდაძის 1873 წ. გამოცემას.

2. [ჯუშუშვიანი]. —ქ. ბანდებოდა წმინდა გრიგოლ ერთს უდაბურს ჭალაშია. იპოვნა ერთს(!) ხმელი კაცის თავი დახვესებული. მას შიგან ისხდა უნგარიშო შატლი...“ 12v—14r.

წყდებო: „... ამ წუთის ქვეყნის დიდრობა აღარას მარგებდნენ, მავრამ მუხანათობა [მოგა]ხსენებ, რათ წავიდნენ, დაერჩი...“

შენიშვნა: ხელნაწერი აღწერილი აქვს ექ-თავაიშვილს (იხ. Описание, ტ. II, 503 გვ.).

ანდერძი: „შე, მონა ვუღოსა ფარსადანა ნონიოვი(!), დამწერია თბათის გ. ჩუკა ველსა, დღეა...“ (12v).

შინაწერი: „ქეტრე უშიკაშვილისა“ (1r).

(820)

1565

კრებული. XIX

23 ფ. 19,5 × 15,5; ქალაქი: თბილისი; ბიბლიოკლასი: [XIX ს.]; ხელნაწერი შემოწირულია პეტრე უშიკაშვილის მიერ.

1. [ალექსიანი]. —ქ. კაცი ვინმე იყო სტამბოლის ქვეყანაში მდიდარი და მრავლის მქონებელი, უთვალავო ოქრო და ვერცხლის და მარგალიტის პატრონი იყო. სოფლებიც მრავალი მქონდა და სახელათ ეფრემი და ცოლსა ერქო ანნა...“ 1r—12r.

შენიშვნები: 1. ალექსიანის ტექსტი გამოცემულია 1911, 1912 და 1914 წლებში.

2. ალექსიანის ტექსტის ბოლოში იწერია: „ქ. ეს წიგნი დასრულდა მანისს ქ. ეს წიგნი ალექსიანი არია ვინე ეს წიგნი მოიპაროს, გაუწყრება წმინდა ნინო“ (12r).

2. წიგნი დაბადებისა (აპოკრიფული მოთხრობა). —

„ქ. იუდაელს ტკვილსად აღუმრეტა ცეცხლსა გენიისასა, ტკბილო იესო, ნუ მომიბავებ ცოდვილსა ამას. მომხედენ მენის მოწყალის თვალთა, ტკბილო იესო; შენი ტკბილი მამაშვილური სიყვარულისა ჩვეულება მოიგონე ჩემზედა და მომიტევენ ცოდვანი ჩემნი...“ 12v—23v.

წყდებო: „... დღეს შეიღებე სისხლითა, შე, ქადაგი ენა დღეს დაიდუმე, შე, პატროსანნი შვლავნი დღეს გააკარ ჯვარზედა ჩვენთვის. შე, შევნიერნი ფერხნი შენნი დღეს დასცხრა სლვისაგან, ეამე, როგორ გიტროო ჯვარცმული, თუ დაეგმული...“

შენიშვნა: ხელნაწერში ტექსტის მკირე ფრაგმენტია დაცული (შპრ. ხელნაწერთა ინსტიტუტის II კოლექციის № 1284 ხელნაწერი, 152v—171r).

შინაწერი: „ქ. უშიკაშვილისა“ (1r).

(821)

1566

მეფის ასულის მარიაშის ამბავი, 1834

20 ფ.: 22 × 17,5; ქალაქი: უფრო: მხედრული; დაწერილი ტატო დაუქვიცი (20v), 1834 წ. (20v); ხელნაწერი შემოწირულია პეტრე უშიკაშვილის მიერ.

„მეფის ასულის მარიაშის ამბავი.—ყო ქალაქსა შინა კოსტანტინეპოლის კეისარი დიდად სახელოვანი, ძლიერი და ახოვანი. მართლმადიდებელი ქრისტიანეთა, აღმაშენებელი ეკლესიათა და მოწყალე გლახაკთა და დავროშილთა...“ 1r—20r.

შენიშვნა: აქ მოთხრობილი მეფის ასულის მარიაშის ამბავი დედინაცულისაგან გერის შექმლებისა და დენის სიღრმეზეა აჯებული.

ანდერძი: „დაწერილია ესე ასულისა მეფისა მარიაშის ამბავი წერილითა ხელითა ტატო დაუქვიციისათა ჩუღდ წელსა. ესე წერილი რომელმაცა ინქილთ, წაიკითხოთ, შევეცემთ, აგრეთვე პატრონსავე უბოძეთ. ჩუღდ წელსა, ენქნისთვის ია-სა დღეს“ (20v).

მიწაწერილი: „პეტრე უშიკაშვილისა“ (1r).

(822)

1567

ქალ-ვაჟიანი, 1830

17 ფ.: 22 × 16; ქალაქი: უფრო: დალაქეებელი, მხედრული; გადაწერილი მოსიაშვილი ზერცა (13v); 1830 წ. (13v); ხელნაწერი შემოწირულია პეტრე უშიკაშვილის მიერ.

1. „ქ. აქა ამბავი ქალის ღვაჯისა, დიდნი(1) ბრიელანი(1)—ერთი კაცი იყო დიას მდიდარე და ჰქონდა მოხელობა დიდის ქალაქისა. ჰქონდა უანგარიშო ოქრო და ვერცხლი და მარგალიტი, ასე რომ იმდონი არაეის ჰქონდა...“ 1r—13v.

შენიშვნა: ტექტი გამოცემულია 1873 წ. იაკობ ნერსესიანისა და არსენ კალანდარიანის მიერ.

2. [შანანას თქმულნი შაირნი].—

„ქ. ვეა გარდახდა ცნებისა, ქვამ ურჩების ხილია,

წაილო, აღამს შაირთი, ნახე, როგორი ტკბილია...“ (13v—17v).

შენიშვნები: 1. ლექსი ავტორი აღდგენილია S—1511:16 ხელნაწერის მიხედვით.

2. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ექ. თაყაიშვილს (იხ. Описание, ტ. II, 503—50) გვ.

ანდერძი: „დაწერილია ქალ-ვაჟიანის წიგნი მე, მოსიასშვილს ხე-ჩუას მისის ოვ, წელსა ჩუღ“ (13v).

მიწაწერილი: „პეტრე უშიკაშვილისა“ (1r).

(823)

1568

კრებული. XIX

21 ფ.: 23 × 22; ქალაქი: უფრო: დახანებელი; თანაკლელი; მხედრული; [XIX ს.]; დაწერილია 20v; ხელნაწერი შემოწირულია პეტრე უშიკაშვილის მიერ.

1. [ბეჯანიანი].—ძლიერსა და დაუცდელსა ბერთა არა შეუძლია. ვაგულისდა, ბეჯან იტყვის: მე არა ვარ უსუსური...“ 1r—18r.

შენიშვნა: ტექსტს 1875 წ. გამოცემასთან შედარებით დასაწყისში აკლია 3 სტროფი.

ანდერძი: „დასრულდა ბეჯანიანი ესე თეგა...“ (18r).

2. [დ. გურამიშვილი, სიტყვა ესე ღვთისა].—

„ქ. ეო, მეო აქეთ მომხედო,
 რას მოვითხრობ სიყვარულსა, ყური მომიედო...“ 18v—21r.

შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (შდრ. დ. გურამიშვილი, დავითიანი, 1935, გვ. 126—129).

3. [კვიმატი დღეების ჩამოთვლა].— „ქ. თეგა სეკნდებერსა(!) ხამს და ოკდა ორსა...“ 21v.

შენიშვნა: ხელნაწერი აღწერილი აქვს ექ. თავაიშვილს (Списание, ტ. გვ. 380).

შინაწერები: 1. „ბეჯანიანი პეტრე უმიკაშვილისა“ (2r).

2. „ეს არაად არ მინახავს, კარგი ადგილია, მაგრამ შეშლილია“ (1r).

(824)

1569

ბეჯანიანი. XIX

21 ფ.; 17,5 × 21,3; ჭალადი გაცივებული და დალაქავებული; უცდო; მხედროფლი; გადამწერი გულბათიანთ ქალი თალაღა (21r) [XIX ს.]; ხელნაწერი შემოწირულია პეტრე უმიკაშვილის მიერ.

[ბეჯანიანი]. „ქ. ანბავი დასაწყისი ბეჯან და მანიქავისა.—
 თურამს] ტახტი დაეკარგა, ხორციელათ ყველა ცნობდა,
 დამოწყ[ერა თავადები, ქაიხოსროს ყველა ყმობდა...“ 1r—21r.
 წყდებ: „...ძალი თხოვა შემოქმედსა, შერმე ლოდსა შინ აწვევა,
 შერჩენისა...“

შენიშვნები: 1. გამოცემასთან შედარებით ხელნაწერს აკლია ბოლო 43 სტროფი (ბეჯანიანი, თბილისი, 1913, 25—26 გვ.)

2. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ექ. თავაიშვილს (იხ. Описание, ტ. I, 379—380 გვ.).

ანდერძი: „აღიწერა ეს ბეჯანიანი დაზდევი ჯიორჯობის თეგს, [ღმერთი შე]-
 შიწიოს. დამიწერია მე კუთილშობილს გულბათიანთ ქალს თალაღასა“ (21r).

შინაწერები: 11r, 13r.

(825)

1570

ალაპიტე კონსტანტინეპოლელი, სამეფო ქარტა ანუ ტომარი. [XVIII

29 ფ.; 18,5 × 14; ჭალადი; უცდო; მხედროფლი; სათაურები მთავრულია [XVIII ს.]; დაუწერელია 5v; ხელნაწერი შემოწირულია პ. უმიკაშვილის მიერ.

„სამეფო ტომარი. უსამღუდლოესსა და უკეთილშინაურესსა მეფე-
 სა ჩუქნსა იმპერატორსა იუსტინიანეს ალაპიტე უმცირესი დიკონი

კრძალულებით შრომისა ამას უძღვნი. თავი ა.—ღმერთი არს ყოველთა შეფო-
ბათა შემოქმედ, მყოფი უმაღლესსა ღირსებასა შინა; ჰ იმპერატორო, უმაღ-
ლეს ყოველთა ღირსებასა აღგიუანა ნენ ღმერთმან...“ 6r—29v.

შენიშვნები: 1. უძღვის: ა. რუსული ენიდან გადმოთარგმნელის ვ ა ი თ ხ რ ე ქ-
ტ ო რ ი ს წინასიტყვაობა: „უმაღლესსა და უდიდებულესსა კეთილშობილესსა კელ-
სწიფესა შეფესა ი რ ა ე ლ ი ს, მაკრობელსა ყოველისა ზემოასა საჭართუმლოსასა,
უმონებრესი მოქსენება...“ (2r—3r).

(წინასიტყვაობის სრული ტექსტი იხ.საქ.საბ. მეზ. ქართულ ხელნაწერთა აღწე-
რილობა... H კოლექცია, ტ. I, 56 გვ.)

ბ. [შოწიობა წიგნისა ანის და აღმწერელისა მისისა სხუთთა და სხუთაგან შწე-
რალთა]. (ცნობები დამოწმებული ავტორების შესახებ: 3v—5r).

2. ერთთვის: „ვ ა ი თ ხ ი ს ლ ო ც ვ ა შეფისა ი რ ა ე ლ ი ს ა და მისი საბღველობი-
სათვის“ (ხაყლეული) (29v).

შინაწერი: „ს ა ნ ე ჟ ო ტ ო მ ა რ ი ი მ პ ო რ ა ტ ო რ ი ს ი ე ჟ ს ტ ი ნ ი ა ნ ე ს. კ ე ტ რ ე
ჟ მ ი კ ა შ ე ი ლ ი ს ა“ (1r).

(826)

1571

ბეჟანიანი. XIX

28 ფ.; 22 X 18; ქალაქი: ვადასუშოცხეთილი; უცხო; ნაკლეული; მზედრული;
[XIX ს.]; ხელნაწერი შემოწირულია პეტრე უმიკაშვილის მიერ.

042.114
h

[ბეჟანიანი].—... შესწა[თ] თამაშა, ტან-სარო, პირად მთვიარო,
ნაბეა მომინდა, წამოველ, ტურფისა მუშუშ[ა]რის[ა]...“ 1r—24v.
წუჭდება: „...ბეჟან ქაღდრა: ფალაყან[ო], სისხლსა რატომ მაკარგივინ (!),
ხორცი[ი] დისკრა მახქელითა, ვერცა მაშინ მათმობინა...“

შენიშვნა: 1. ტექსტი დაწერილია უწინაურად, გაუმარბივი ბელით.

2. „ბეჟანიანი“ 1913 წლის გამოცემასთან შედარებით ტექსტს დასაწყისში
აქლია 17 სტროფი, ბოლოს კი 41 სტროფი.

3. ტექსტის ბოლოსა [ვ პ ი ტ ა ფ ი ა დ ი მ ი ტ რ ი მ ა ლ ა ლ ო ვ ი ს].—

„ქ. ჰოი, სიკედილო, რათ მომიფონე,

შენგან გამეღო ყოველი ღონე...“ (25r—28r).

4. ხელნაწერი დაწერილი აქვს ეპ. თაყაიშვილს (იხ. Описание, ტ. I,
380 გვ.).

(827)

1572

ბეჟანიანი. XIX

18 ფ.; 22 X 18; ქალაქი: უცხო; ნაკლეული; დალაქავებული; მზედრული; გა-
დამწერი: ელისაბედ ნახარისძეილი (18r); [XIX ს.]; ხელნაწერი შემოწირულია
პეტრე უმიკაშვილის მიერ.

„ქ. აქა ან ბავი დასაწყისი ბეჟან და მანიჭავისა.—
თურან[ს] ტახტი დაეკარგა, ხორციელათ ყველა სცნოვდა(!),
და[ქ]მოყრენენ(!) თავადებსა, ქაიხოსროს ყველა ყმობდა...“
1v—18r.

2. ხელნაწერთა აღწერილობა

წყდებდა: „... თქვა, თუ კაცთა(!) არ ვარგვიართ, ჩვენ ვიქნებით უნებური,
ესე სიმკვლე(!) დარჩა ხემწიფისა დარჩა(!) საყვედური...“

შენიშვნები: 1. ტექსტი დაწერილია გაუმართავი ხელით.

2. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ექ. თაყაიშვილს (იხ. Описание, ტ. I, 380—381 გვ.).

3. ბეჯანიანის 1913 წლის გამოცემასთან შედარებით ტექსტს აკლია ბოლო 29 სტროფი.

ანდერძი: „ქვარებით შვი მაცხოვრებელი ნაზარეშვილი—ამის ქალის ელისაბედის დაწერილი ეს ბეჯანიანი დაწერილი და საღვთოთ მთაბარდეს ეამს, ამინ“ (18r).

მინაწერები: 1r, 18rv.

(828)

1573

ბეჯანიანი. XIX

23 ფ.: 17,5 × 21,5; ქალაქი: უფლო; ნაკლული; დალაქავებული; დამწერი გიორგი აღიყვლელი (17r, 20r); [XIX ს.]; ხელნაწერი შემოწირულია პეტრე უმიკაშვილის მიერ.

[ბეჯანიანი] „... ეს რა ესმა ბედა-მლაშესა, უბედურსა ბედისგანა, აწა წახდა ჩემი სარჯელი, თქუა ზედა კირნახულია, საცხოვრებელი ტახტი დავკარგე სარულია...“ 1r—23r.
წყდებდა: „... მანიგავ თქვა ტირილითა, არ დავცხრებია...“

შენიშვნები: 1. დაწერილია გაუმართავი ხნითა და ხელით.

2. ტექსტი „ა“-შეტია.

3. ტექსტს 1875 წ. გამოცემასთან შედარებით დასაწყისში აკლია 65 სტროფი, ბოლოში კი 27.

4. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ექ. თაყაიშვილს (იხ. Описание, ტ. I, 381 გვ.).

მინაწერები: 1. „წიგნი ბეჯანიანისა წერილი აღიყვლელისა...“ (17r).

2. „გიორგი აღიყვლელისა ქელითა...“ (20r).

(829)

1574

კრებული. 1828

76 ფ.: 18 × 21,5; ქალაქი: დალაქავებული; ტყვის ყდა; შედგრული; დამწერი აბულაი ანდრია (45r); 1828 წ. (45r); ხელნაწერი შემოწირულია პეტრე უმიკაშვილის მიერ.

1. „ქ. აქა ანბავი დასაწყისი ბეჯანი და მანიგავის.— თუ რომ(!) ტახტი დავკარგა, ხორციელათ ყველა ცნობდა, დიდმოყვრენ თავადები, ქაიხოსროს ყველა ყმობდა...“ 1r—41r.

შენიშვნა: ტექსტის ბოლოს მიწერილია:

„სამი არის ამ სოფლისა, ვინც შასა იქს, სვევეფურათ არ გაყვების
სმა და ჭანა და ტანაქცა, სხვა ნაჭარბი არ გაყვების.
ჩვენ ზგზავრნი ვართ ამ სოფლისა, სამასპინძლო აქ დარჩების,
რასაც იტყვი სირვევნითა, მასვე თაყვა გარდახვების“ (41r).

2. [ახიკარ ბრძენი, სწავლანი].— „ქ. სწავლა ბრძანა პი-
ლოტისა, რომელი ასწავლან ნათანელსა. შეილო ნათანელ! რაც შეფეთ
კარს გესმას, არ აღმოვიდეს პირისა შენისაგან, ვიდრე სხვათ არა თქვან...“
41r—45r.

შენიშვნა: ამ ნაწარმოების შესახებ იხილეთ ქ. კეკელიძე, ძვ. ქართული
მწერლობის ისტორია, ტ. II, 1952, 385 გვ.

3. „ქ. ასოთ-სამღერალი მართალი და კიშმარტია დანიელისა-
გან, იმონისაგან(!) აღექსანდრესაგან ზენთაგან შესწორებული, ქარ-
თულად. დატეხილი შრავალჯერ, კარგი. ვისაც ადამიანის ტომისათვის სალ(!),
ამას ქვემოთ აცხადებს.—თუ საქონრე ემღეროდეს, დანიელ ბძანა: ხემწიფო-
ბისაგან წყალობა მიეცეს...“ 45v—53v.

4. კვიმატი დღეების ჩამოთვლა. 54r.

5. [აპოკრიფული ლექსი იობზე].—

„ქ. ცის გასხნაზე დიბადა, დღეს დავსწრა ახსარებისა,
პირველ მისცა მტკიცე რჯული ლოცვისა და თაყვანისა...“ 54v—56r.

შენიშვნა: კრებული აღწერილი აქვს ვ. თაყაიშვილს (იხ. Описание, ტ. I,
384—388 გვ.); იქვე განიხილულია მილიანად ეს ლექსი.

6. „ქ. ანბაეი თქმულა, თუ ჯუნჯუმ ხენწიფე გაცოცხლებულა-
ისმინა ეს მოწყალე ღმერთმა, ვაიარა წმინდა გრიგოლმა ჰალის პირსა. ნახა,
რომ ერთი გამზარი კაცის თავი გორემდა...“ 56r—61r.

7. [ქალ-ვაგიანი]. „ქ. ერთი კაცი იყო ნეტათ მდიდარე, ქონდა მო-
ხელობა დიდის ტალატისა; ქონდა ჟანგარიშო ოქრო და ვერცხლი, თვალ-
მარგალიტი...“ 61r—76v.

ანდრეი: 1. „ეს ბეჟანიანი წიგნი აწერეთ მე ანდრიაშ; ვეყვე წლისა აშდენისა
ივ. ქს ფივ ქს ზეკმ. აწერეთ მასის კე, კორონიკოსა მოუსვი ფი და ვ-ნი (ფივ).
ესე საერო წიგნი ბეჟანიანი აწერეთ თიბლიზის(!) კალატის ნახრანში ჩუ-
ღურეთს მე აბულათ ანდრიაშ. ვინც წაიკითხოს, ცხოვნება ოსტატსა. ვინც
ეს წიგნი წაიკითხეთ, აღუვრელობა დამწერს უბძანეთ. ვინც მოიპაროს, ვერ მოი-
ნმაროს, ამონ. ქს ფივ. წელსა ზეკმ ვეყვე წლისა აშდენისა იდ“ (45r).

2. „დაიწერა წიგნი კაცთათინ. წამკითხავსა ლთმა უშველოს. დაიწერა თიბა-
თეის ა. ანდენსა ქს ფივ. წელსა ზეკმ“ (61r).

მინაწერება: 1. „ამ შეკრულ წიგნში არის სხვადასხვა ანბანები. კეტრე უნიკა-
შვილისა“ (1r).

2. „ეს წიგნი ანდრეასია, ვინც მოიპაროს. ვერ მოიპაროს“ (44r).

3. „ჩუმა წელსა, ძაისის ა ლუთისწვალობას დაბადება არის“ (53v).

(830)

1575

ლექსთა კრებული. XIX

30 ფ. 17,5 × 22; კალაღი: უფლი; შედარული: [XIX ს.]; ხელნაწერი შემოწი-
 რულია პეტრე უმიკაშვილის მიერ.

1. [აღ. კავკავაძე],

„ჰოი, გაბადრული მთიარე!
 ბნელსა ვზი, მომეზმარე...“ 1რ.

შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. აღ. კავკავაძე, თბულებანი, 1940, გვ. 101).

2. [აღ. კავკავაძე, მუხამბაზი ლითაიური].—

„ლოთებო, ნეტავი ჩენა, თარი არარი,
 დღეს მოგვეცა შეება-ღებენა, თარი არარი...“ 1ვ—2ვ.

შენიშვნა: 1. ლექსის ბოლოს მიწერილია: „ბერებო, თქვენც შეთანხმებით.“
 2. ლექსი გამოცემულია (იხ. აღ. კავკავაძე, თბულებანი, 1940, გვ. 5).

3. [გარსევან ყორღანოვი, ლექსი].—

„ახ მარალო, მარალო,
 რაც შენ ჩემგან წახველი...“ 3რ—4რ.

შენიშვნა: ავტორი აღგუნილია S—2532 და S—3192ხ ხელნაწერების მი-
 ზეებით.

4. „ბაიათი.—

საყვარელო, ნუ მაშკლამ,
 თორემ ხეირს ვერ ნახამ...“ 4რ.

5. [ლექსი].—

„საყვარელო, აღთქმანი,
 სადღა არის აღთქმანი,
 ველარ ვებდავ რწმუნებას,
 დაარღვიე აღთქმანი...“ 4ვ—5ვ.

6. (თ. გ. გრიხთვისშვილი). „ტირილი ქართველია. გარდაცვლა
 მისისა იმპერატორისა დიდებულისა ნიკოლოზ პავლეს ძისა.—

ჩრდილოდ მოგვესმა ხმა გოდებისა,
 რუსთა, ივერთა დაობლებისა...“ 5ვ—6ვ.

შენიშვნა: ლექსის ბოლოს მიწერილია: „თ. გ. გრიხთვისშვილისა“.

7. [ლექსი].—

„სევდიანს გულზედ მუდამ ქვეშ ქვეშანი მიგია,
 სიმწარესა ვსომ სტაქნითა, გული ლახვარზედ მიგია...“ 7რ.

8. [ლექსი].—
 „მიკვირს, ისე რათ გამწირა სოფელმან,
 სისხლის ცრემლით აღმატირა სოფელმან...“ 7v—8r.
9. [გარსევან ყორღანოვი, ლექსი].—
 „ახ მარალო, მარალო, რაც შენ ჩემგან გახველი,
 ვიცი, უცილოთ მაჰკლამს შენი დარდი, ნალევლი...“ 8v—9v.
- შენიშვნა: ავტორი აღდგენილია S—2532 და S—3192ბ ხელნაწერების მიხედვით.
10. გ. ერისთავი, დედა და ქალი.—
 „ნუ მიკრამ, დედილო, წითელს კაბასა,
 ან რათ მივლებ ქათიბზედ დარჩის ქობასა...“ 9v—10r.
11. [ლექსი].—
 ჭი საყვარელო, რისთვის დამაგდე,
 ვინ პოვა, რისთვის დამტანჯე...“ 10v.
12. [ლექსი].—
 „მე, გლახ, ვიწვი, აწ ტიალათ ვეგები,
 თუ არ ესმის მის ესოდენი ურვილი...“ 11r.
13. [თუშმანიშვილი გიორგი ეგნატეს-ძე, ლექსი].—
 „დაეკარგე ფერი მდიდრად შემკული, ესტირი მეუარე...“ 11v—12r.
- შენიშვნა: ავტორის შესახებ იხ. ლ. ქუთათელაძე, ერთი ლექსის ავტორის საკითხისათვის, აკად. ს. ჯანაშიას სახ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის შთამბეჭ. ტ. XX-B, 1959, გვ. 131—137.
14. [ლექსი].—
 „ჯველ კუბეწ იოსებ ვარ, შავსა მიწას მღებარე,
 ვერ გაეცეხი მზის ყურვით, სული ღმერთს მივაბარე...“ 12r—13r.
15. [ლექსი].—
 „მართლით ზაფა არა აქვს ამ დროთ მეგობრობასა,
 არც მტკიცე სიყვარულსა, არც ჭეშმარიტს ცხოვრებასა...“ 13r—14r.
16. [მუხიანბახი].—
 „ვარდმან გამწირა მოსისხარმან, არ მიწვებს არცს,
 ცრემლსაც მიმდულარეს...“ 14r—15r.
17. [გოსტაშაბიშვილი ბარათოვი ზაიალ, ლექსი].—
 „შენდა შეყრამდის ვით განძლებს გული,
 სედა უწყალო მიმატა წყლული...“ 15r—16r.
- შენიშვნა: ავტორი აღდგენილია S—1512:192 ხელნაწერის მიხედვით.
18. [ლექსი].—
 „ზაგე ვარდო, ნამით სველო, მსურნელთაგან სურნელო,
 შექმან შენმან განმანათლა, ჭოი სპეტაკნო, ზამბახთ წველო...“ 16r.
19. [ბ. გაბაშვილი, შავ გლახ გული].—
 „შავ გლახ გული, ვისთვის იწვი მუდამით?
 მიჯნურთ ეწვი ესოდენს ხანს რიდებით...“ 16v—17r.

შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. ბ. გაბაშვილი, თბილუბათა სრული კრებული, 1932, გვ. 19).

20. [ლექსი].—

„მსურს, გაიგბო კირნი ჩემნი
 ტრფიალმა, ჭი საყვარლო...“ 17rv.

21. [ალ. ჭავჭავაძე, მიველ წალკოტს სანუგეშოთ].—

„მიველ წალკოტს სანუგეშოთ, გლახ ჩემს გულს სევედა ესია,
 ვნახე სატრფო ფერმიხდილი, მითხრეს, თუ შენი ასეა...“ 17v—18r.

შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. ა. ჭავჭავაძე, თბილუბანი, 1940, გვ. 106).

22. [ბესარიონ გაბაშვილი, ბულბულის შურსა].—

„ბულბულის შურსა შევდგომილვარ მუდმივ მძრახველი,
 მწუხარის თვალთ შენოგწყურები შენი მსახველი...“ 18rv.

შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. ბ. გაბაშვილი, თბილუბათა სრული კრებული, 1932, გვ. 40—41).

23. [ალ. ჭავჭავაძე, თავესა უფლად].—

„თავესა უფლად ნურფინ ჭვონებთ...“ 19rv.

შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. ა. ჭავჭავაძე, თბილუბანი, 1940, გვ. 91).

24. [ლექსი].—

„ნარგიზს ვიახელ, ვარდთან ხლებული,
 ვისგან აღრევე მქონდა ტყვე გული...“ 19v—22r.

25. [იოსებ ნაცვალთ, ლექსი].—

„ბუნდოვანს გულს შენ აღმიჩნდი დარადა,
 იწ არ უწყვი, რათ ვაწვირე დარადა...“ 22rv.

შენიშვნა: ავტორი აღდგენილია S—1512: 200 ხელნაწერის მიხედვით.

26. [დიმიტრი თუშანოვი, მუხამბაზი].—

„რათ მოგშორდი, ქცევით ამაყიანო,
 უებროთ სასურვო, კეთილ-დღიანო...“ 22v—23v.

შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. დ. თუშანოვილი, ლექსები, 1938, გვ. 44—45).

27. [ბესარიონ გაბაშვილი, მუსტაზადი].—

„(ტრემლთა ისარნი მოისარნ[ი] ჩვენდა არენით,
 იღუნით გულნი, კირნახულნი, შევვიწყნარენით...“ 24rv.

შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. ბ. გაბაშვილი, თბილუბათა სრული კრებული, 1932, გვ. 12—13).

28. [ლექსი].—

„მსწრაფლოთ მეცა ლახვირო, ამ სოფელს განმშორა.
 მიმცა წყევულს სიკვდილსა, დედ-მამას მამაშორა...“ 24v—25v.

29. [ლექსი].
„გამილია ვარდი, ტან ნაზარდი, პირ ბადრიანი,
და უკნობელნი, უხმობელნი, ასით შხიანი...“ 26რ.
30. [ლექსი].—
„ბულბულმა მიგებით ვარდსა ღიმილით
იამ შეაბრალა ჳკობით, ტირილით...“ 26ვ—27რ.
31. [ლექსი].—
„ბალში ვლზინობდით დი ვკრეფდით ბალსა,
არცინ ეწყობა ლაჩარ თამბალსა...“ 27რ—28რ.
32. [ლექსი].—
„პირო მთარეც (!) მომიგონე, შხეს ადარეო,
ღნერთი იწაზე, ერთხელ წენთან გამატარეო...“ 28რ—29რ.
33. „უ რ უ კ ნ ი ა ზ ი ს ს ი მ ლ ე რ ა .—
თიბათვის ორწამათსა
ქარავში ძილათ ვიწვექ...“ 29რ.
34. [ლექსი].—
„მჯარავს ღრუბელი, ვეღვევი ბნელსა,
ანადვე სტუმრად სიკვდილსა ძნელს[ა]...“ 30რ.

შენიშვნა: ხელნაწერი აღწერილი აქვს ექვთიმე თაყაიშვილს (იხ. Описания, ტ. II, 43.—43ბ გვ.).

შინაწერება: 1. „კეტრე უმიკაშვილისა“ (1რ).

2. „ეს ლექსები გადაეწერა და შეკრებლია დედინების დედაშვილისა, აღექსან დრე სტეფანეს აეს ნიგანანაშვილისაგან, რომელსაც გა-
მოვარაფი 1866 წელსა კეტრე უმიკაშვილი ტვილისი“ (19რ).

831)

1576ა

თხზულებანი, ლექსები. XIX

ნფ.: 37 × 22; ქალაქი: თბილისი; წიგნი: XIX ს.წ ხელნაწერი შენაწერ-
ლია პეტრე უმიკაშვილის მიერ.

1. „თქმული იოსებ ტულაოვისაგან თახშისის ხმაზედ ციცი-
ანოზე.“ —

ტას ნუ აინუ ტარი აივანდიმ, ზიმ ქარუმ დობტურუ ჯარი,
ჯანს ქანდვამუ ფულუფანდიმ, ჯიგარს უნიმ ჟარი-ჟარია...“ 1რ.

შენიშვნა: ლექსი ხელნაწერითაა, სომხური, ნაწერია ქართული ასოებით. V.
ტრალიის სტრუქტურის დანაწესის ასოები კმნის სახელს: „ოსვე“. ლექსის ზოლის
მიწერილია სინაგრაფით: „ესე იგი ლექსებით გავატარე ჩემი დრო და ვამი ჩემის
რიგარეც მიხეხებისა განო“.

2. „თქმული იოსებ ტულაოვისაგან მუხანაზის ხმაზედ.—
ერთი კეთილ გვამსა ვხედამ, ანგელოზ დარი,
ერთი ბოროტი გვამსა ვხედამ, შაპაზ ვადარი...“ 1ვ.

3. „თქმული იოსებ ტულოვეისაგან ბესარიონის ხმაზედ.—
 უფამოთ ვიქმენ დაბრკოლებული,
 სულ ჩამამართევს, ვიქმენ უძრული...“ 2r.

შენიშვნა: ლექსის ბოლო სტროფის სტრიქონების დასაწყისი ასოები ქმნიან კიდურწერილობას „ოსეფ“.

4. „თქმული იოსებ ტულოვეისაგან მუხანბაზის ხმაზედ.—
 მოივარი გავხდი მე ამ ჩანისა,
 ნასყიდი უფალი თეოფანისა...“ 2r.
5. „თქმული იოსებ ტულოვეისაგან დივანის ხმაზედ.—
 საფურცელი(!) ლექსის თქმისა ყვლთვის(!) ველი კეთებისა,
 გულის მწველი ყოველ დღისა ვიხელი თავს რგებისა...“ 3r.

შენიშვნა: ლექსის ბოლო სტროფის სტრიქონების დასაწყისი ასოები ქმნიან კიდურწერილობას „ოსეფ“.

6. „თქმული იოსებ ტულოვეისაგან მუხანბაზის ხმაზედ.—
 ვინ დაწყევლა, ამ დროს შევეყარენი,
 დიქრში დაერჩი, თავს ვაძლევ მწუხარენი...“ 3r.
7. „თქმული იოსებ ტულოვეისაგან, ლექსი მიწერილი ფითოოვ-
 თან.—

მსურს ამხვითა მახარებდეთ განახლებულ საყუარლისა,
 გუნება დაკარგულ ვიქმენ, ვეძიებდი დიდის ხნისა...“ 4r.

8. „თქმული იოსებ ტულოვეისაგან დივანის ხმაზედ.—
 სეფტისცხოვლის ქებას ვიტყვი: ცად აქნილი შვი კვისა,
 ცას ქვეშ სადმე ირსად არის შესადარი სამოთხისა...“ 4r.
9. თქმული იოსებ ტულოვეისაგან ბესარიონის ხმაზედ.—
 არბი მაქვს თქვენთან, ჩამამართვი, ჩემო მოვრავო,
 სულს აქვთ ყველა გამამართვი, ჩემო მოვრავო...“ 5rv.

შენიშვნები: 1. ლექსების ბოლოა მიწერილი; „ვალეზი რომ ააღებინეს, აღარა მისცეს რა, კიდევ გააკოტრეს საწყალი ტულოვეცი; იმისგან არის სომხურიც და ქართულიც—სულ დაწერილი მოვრავზედ. და ბიძაჩვენიც რომ არის ხსენებული, ნურც ამახ დამიკარგა...“

2. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ეჭვითვე თავაიშვილს (იხ. Описание, ტ. II, 457—458 გვ.).

მიწაწერი: „1. უმაცაშვილისა“ (1r).

1576 ბ

ლექსთა კრებული. XIX

70 გვ.; 22 × 18; კალაღი; ფუფი; დაშლილი; მხედრული; (XIX ს.); ხელნაწერი შემოწირულია პეტრე უმიკაშვილის მიერ.

1. [მარიაჲ ბატონიშვილი, ჰოი, დამწარდეს დროთა
 ტკბილობა].—
 „ჰოი, დამწარდეს დროთა ტკბილობა,
 უწყალო ეტლმან რა ჰქმნა ცელილობა...“ 1—3 გვ.

- შენიშვნები: 1. ლექსის ბოლოს მიწერილია: „დასრულდა. დავით“.
 2. ლექსი გამოცემულია (იბ. ანთოლოგია, ტ. 11, 272—273 გვ.).
2. [იოსებ ნაცვალი, ლექსი].—
 „დამლაშქრა სევდისა ლაშქარმან ასე.
 მიმტაცე ნათელი საამო დღისა...“ 3—5 გვ.
- შენიშვნები: 1. ლექსის ბოლოს მიწერილია: „დასრულდა. დავით“.
 2. ავტორი აღუგნილია S—1512: 199 ხელნაწერის მიხედვით.
3. [დავით], „თეჯლისი.—
 რა მოოცარე დამესახა თუალთა წინ.
 დამატდა(!) თვალთ ცრემლი ნაკად დანათა...“ 5—6 გვ.
- შენიშვნები: 1. ლექსის ბოლოს მიწერილია: „დასრულდა. დავით“.
 2. ლექსის ავტორი აღუგნილია S—1512: 93 ხელნაწერის მიხედვით.
4. [დავით, მეფის ძე, ლექსი].—
 „ესე გელხება მომენება...“ 6-7 გვ.
- შენიშვნები: 1. ლექსის ბოლოს მიწერილია: „დასრულდა. დავით“.
 2. ლექსის ავტორი აღუგნილია S—1543: 47 ხელნაწერის მიხედვით.
5. [დავით ბატონიშვილი, ლექსი].—
 „რა შევიტენ სოფლისაგან ესრედ მწარედ განაწირი,
 ამის გამო შესაწყალი, მოთქმით სვესა ჩემსა ვჭსტირი...“ 7 გვ.
- შენიშვნა: ავტორი აღუგნილია S—1512: 95 ხელნაწერის მიხედვით.
6. [ლექსი].—
 „ცთომილ მნათ შვილნი, ერთოღვა მსყიდნი შესახედავით...“ 7—8 გვ.
7. [ლექსი].—
 „როს გიბილე, გაბადრულო მთვარეო,
 შენის ეშხით თეში შევახარეო...“ 8—10 გვ.
8. „მუხამბახი.—
 თავით ფეხამდინ შემეტულო, არ გინდა ენით ქებანი,
 ყვაილიო სამოთხისაო, დამქროლე სურნელებანი...“ 10—11 გვ.
9. [გ. თუმანოვი], „თეჯლისი.—
 ოდით გული შენგან მშული ისაჯა,
 უწყი, შენთვის ესრედ ვისამარები...“ 11—12 გვ.
- შენიშვნა: ავტორი აღუგნილია H—390 ხელნაწერის მიხედვით.
10. „თეჯლისი.—
 „მთვარე ბარდ(!) გაესილო, მოვედ, ვარე,
 სუნოვანს კასიას სად შეგეყარე...“ 12 გვ.
11. „თეჯლისი.—
 შვი ვლახ გული სევედას ება ულბენად.
 მისთვის, მზეო, შენთან არ მეცამება...“ 13 გვ.

12. „თეჯლისი.—

შზო, ლიპნოსი შენი მომეფინა,
 ყოველ ეამ მოვიელტი შენსა არესა...“ 14 გვ.

13. [ლექსი].—

„შენ მოგეც ჩემი გონება,
 ყოველ ეამ შენ გექონება...“ 15 გვ.

14. „მუხამბაზი.—

ტურთა სახე გაქუს, მშვენიერი, არ ითქმის ქება,
 მიჯნური შენი სევაში გყავს, არ გებრალება...“ 16—17 გვ.

15. [ლექსი].—

„შენ გასაოგბ, მშვენიერო სახეო,
 მოწყალების გული დამანახვეო...“ 17—18 გვ.

16. [ოთარ ქობულოვი].—

„ეიხილე საყვარლად ედემის ვარდი, ეიშ რა გვიამა...“ 19 გვ.

შენიშვნა: ავტორი აღდგენილია S -1512: 184 ხელნაწერის მიხედვით.

17. [ალ. ჭავჭავაძე. მიაისის ვარდმანი].—

„მიაისის ვარდმან ფურჩენილმან...“ 19—20 გვ.

შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. ალ. ჭავჭავაძე, თხზულებანი, 1940, გვ. 13).

18. [დავით რექტორი, მუსტაზადი].—

„გორგინით ციურნო, მოდიო, შიორნო, რა არს სმინება...“
 21—22 გვ.

შენიშვნა: 1. ლექსის ბოლოს მიწერილია: „დასრულდა. ალექსვეისიანგან“
 2. ავტორი აღდგენილია S—1512: 344 ხელნაწერის მიხედვით.

19. [ალ. ჭავჭავაძე, „შარაშური.—

ვაი, დრონი, დრონი, ნაგებნი მტკებარად...“ 22—23 გვ.

შენიშვნა: 1. ლექსის ბოლოს მიწერილია: „დასრულდა. დავით“.
 2. ლექსი დაბეჭდილია (იხ. ალ. ჭავჭავაძე, თხზულებანი, 1940, 4 გვ.).

20. [ლექსი].—

„ეემონე მას უშტარსა ჩენს გასახარად...“ 23—24 გვ.

შენიშვნა: ლექსის ბოლოს მიწერილია: „დასრულდა, თ. ა. გ. ჭავჭავაძე“.

21. [ალ. ჭავჭავაძე, სძვერს გლახ-გული].—

„სძვერს გლახ-გული, საყვარელო...“ 25—26 გვ.

შენიშვნა: 1. ლექსის ბოლოს მიწერილია „დასრულდა, თ. ა. გ. ჭავჭავაძე“
 2. ლექსი გამოცემულია (იხ. ალ. ჭავჭავაძე, თხზულებანი, 1940, გვ. 24).

22. [ალ. ჭავჭავაძე, შენთან არს გული მნათობო].—
 „შენთან არს გული, მნათობო, ვიყო საღ გინა...“ 26—27 გვ.
 შენიშვნები: 1. ლექსის ბოლოს მიწერილია: „დასრულდა. თ. ა. ჯ. ჭავჭავაძე“.
 2. ლექსი გამოცემულია (იხ. ალ. ჭავჭავაძე, თხზულებანი, გვ. 23).
23. (გიორგი თუმანიშვილი, ახალ აღნაგოს ხმაზედ სათქმელი გაფი).—
 „ვეფუცავ კრონოზი(!) ღიადა...“ 27—28 გვ.
 შენიშვნები: 1. ლექსის ბოლოს მიწერილია: „დასრულდა. თ. ა. ჯ. თუმანიშვილი“.
 2. ლექსი გამოცემულია (იხ. ტრ. რუხაძე, ძველი ქართული ლირიკის ისტორიიდან, 1954, გვ. 189—190).
24. [პ. თუმანიშვილი, „თეჯლისი. —
 ბროლის მკერდით შუქით ივსე ისარე...“ 29 გვ.
 შენიშვნები: ლექსის ბოლოს მიწერილია: „დასრულდა. თ. ა. პ. თუმანიშვილი“
25. [ალ. ჭავჭავაძე, უწყალო სიყვარულო].—
 „უწყალო სიყვარულო, რად მკოდენ ესრეთ ინელად...“ 30—32 გვ.
 შენიშვნები: 1. ტექსტის ბოლოს მიწერილია: „დასრულდა. თ. ა. ჯ. ჭავჭავაძე“.
 2. ლექსი გამოცემულია (იხ. ალ. ჭავჭავაძე, თხზულებანი, 1940, 19 გვ.).
26. (პ. თუმანიშვილი).—
 „ესე ოდენ შეუპყრევიარ იასა
 ეზზნი ნყოფმან გულმან ოხერა იასა...“ 32—33 გვ.
 შენიშვნა: ლექსის ბოლოს მიწერილია: „დასრულდა. პ. თუმანიშვილი“.
27. (დ. თარხანოვი, ლექსი).— შანაზის გუშა, მშვენიერთა ტელმწიფას
 ხმაზედ.—ნიაემან აწ დამჭროლა.
 მით დამიტებო გრინობა...“ 33—34 გვ.
 შენიშვნა: ლექსის ბოლოს მიწერილია: „დასრულდა. თ. რ. დ. თარხანოვი“
28. (ს. ფერშანგოვი), „უმაინის გუშა.—
 კეკლუცთა ხლება მიჭირს ლეილიმ...“ 34—35 გვ.
 შენიშვნები: 1. ლექსის ბოლოს მიწერილია: „დასრულდა. ს. ფერშანგოვი“.
 2. S—2531 ხელნაწერშიც ამ ლექსით ავტორად დასახელებულია ს. ფერშანგოვი.
29. (გ. თუმანიშვილი, ლექსი).—
 „საბრალეო არს გულმოწყლული. ვერა სჭვრეტდეს საყვარელსა,
 ყოვლი ცნობა მიხდომოდეს, კულავ შესტრფოდეს სულ[ის]
 მხედელსა...“ 36—37 გვ.

შენიშვნა: ლექსის ბოლოს მიწერილია: „დასრულდა. თ. გ. გ. თუშანოვი“.

30. [ს. ფეშანგიშვილი, ლამაზო, უფასო ლალო].—
 „ალმასო, უფასო ლალო ბადრო შენ სრულო...“ 38—39 გვ.

შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. ტრ. რუხაძე, ძვ. ქართული ლირიკის ისტორიიდან, 1954, გვ. 210—211).

31. [ლექსი].—
 „სირინ სუფთა სირინოზებრ სვეტს სიწლოთი სარისარობს...“ 39 გვ.

32. [ლექსი].—
 „კალამს იღებს კობტურათ, ოპ რა მშვენიერათა სწერს,
 ყველასა ვთხოვთ უკურეთ იმის ბროლისა თითებს...“ 39 გვ.

33. [ლექსი].—
 „სარდალს თბოლს სასოებით ოცნებით წიგნი მივწერე,
 მოყვრისა პირის მკვერტელი ვზი ამოდ მოლხინარია...“ 39 გვ.

34. [ალ. ჭავჭავაძე, უწყლევ ვარ ქირთა].—
 „უწყლევ ვარ ქირთა მალეს...“ 40—41 გვ.

შენიშვნები: 1. ლექსის ბოლოს მიწერილია: „დასრულდა. თ. ა. გ. ჭავჭავაძე“.
 2. ლექსი გამოცემულია (ალ. ჭავჭავაძე, თხზულებანი, 1940, 26 გვ.).

35. [ლექსი].—
 „რომელთაგან მქონდა სიაშე შეება,
 აწ მეცა მათ უკმენ თავშემოვლება...“ 42—43 გვ.

შენიშვნა: ლექსის ბოლოს მიწერილია: „დასრულდა. თ. ა. გ. ჭავჭავაძე“.

36. „მუხამაზი.—
 მართლად ბაფა არა აქეს ამ დრომ(!) მეგობრობასა,
 არც მტკიცე სიყვარულსა არც ჭეშმარიტს ძმობასა...“ 44 გვ.

37. (თ. პ. თუშანოვი), „გარიელი.—
 დახე სოფლის ბრუნეასა
 ვით მუხთლიად გაძლევს ჭმუნეასა...“ 45 გვ.

შენიშვნა: ლექსის ბოლოს მიწერილია: „დასრულდა. თ. პ. თუშანოვი, თავად
 დასრულდა. თუშანოვილი იყო მეგობარი თავად ალექსანდრე ჭა-
 ხტანგისძის ჯამბაქურიან-მოტბუღიანისა 1830 წლებში“.

38. (ალ. ჭავჭავაძე), „თეჯლისის ბაიათი.—
 როს გიყვარდი, სურვით შეყვარებულსა,
 მე სიცოცხლე მაშინ მიღირდა ძვირად...“ 46 გვ.

შენიშვნები: 1. ლექსის ბოლოს მიწერილია: „დასრულდა. თ. ა. გ. ჭავჭავა-
 ძე“.
 2. ლექსი გამოცემულია (იხ. ალ. ჭავჭავაძე, თხზულებანი, 1940, გვ. 94).

39. [ლექსი].—
 „დავლევთ და დავლევთ ლენოსა, ვადღეგრძელებთ და მოვიგო-
 ნებთ,
 ბროლსა ლაღსა და იასა...“ 46 გვ.

40. [ლექსი].—

„მშობით მე ვარ, ის არა,
ტიანა ჯადმან ისარა...“ 47—49 გვ.

41. [ლექსი].—

„მივიტოვებ თავი, ტანი, ტერფი ესრეთ ვითა ამაზნის,
ზრო ტანისა უსულითა ისაროვნეს, არ ევაზნეს...“ 50 გვ.

42. (ბ. გაბაევი), [იაღონს ის ევარდა].—

„იაღონს ის ევარდა
და სუმბულს ის ევარდა...“ 51—52 გვ.

შენიშვნები: 1. ლექსის ბოლოს მიწერილია: „დასრულდა. ა. ბ. ნ. გაბაევი“.

2. ლექსი დაბეჭდილია (იბ. ბ. გაბაევილი, თხზულებათა სრული კრებული, 1932, გვ. 22).

43. [დავით გიორგის ძე ბატონიშვილი, შენი დისკო].—

„გულს ასხივ შენი სხივი, მზევ...“ 53—54 გვ.

შენიშვნები: 1. ლექსის ბოლოს მიწერილია: „დასრულდა. შ. გ. ძე დავით“.

2. ლექსი დაბეჭდილია (იბ. ტრ. რუხაძე, ძველი ქართული ლირიკის ისტორიიდან, 1954, 120—121 გვ.).

44. [ლექსი].—

„თუ განმიფრინდი ზემად სიცოცხლევ,
მეცა დიეთხრი მწირსა თვალბსა...“ 54 გვ.

45. [ბესარიონ გაბაშვილი, ეტლზედ].—

„ეტლ სიერკით ცას გვარობს, თუ ვინ ჰყუა გზასა...“ 55 გვ.

შენიშვნები: ლექსი დაბეჭდილია (იბ. ბ. გაბაშვილი, თხზულებათა სრული კრებული, 1932, გვ. 70).

46. [დიმიტრი თუმანიშვილი, ფას მუხალიფათაც ითქმის და
თახმისათაც].—

„მეცთა იგი პირ-მანგი, ატმოსფერაჲთ მოცული...“ 56—57 გვ.

შენიშვნები: 1. ლექსის ბოლოს მიწერილია: „დასრულდა. თ. დ. ი. თუმანიშვილი“.

2. ლექსი დაბეჭდილია (იბ. დიმიტრი თუმანიშვილი, ლექსები, 1938, 35—36 გვ.).

47. [დ. თუმანიშვილი].—

„ენახე პირმზე ბაგე ვარდობს და ლალობს...“ 58 გვ.

შენიშვნები: 1. ლექსის ბოლოს მიწერილია: „დასრულდა. თ. დ. ი. თუმანიშვილი“.

2. ლექსი დაბეჭდილია (იბ. დიმიტრი თუმანიშვილი, ლექსები, 1938, 39—40 გვ.).

48. [დიმიტრი თუმანიშვილი, ვასეთ მითარემის ხმაზედ,
ზანდის სპარსულია, შუა შემოვიყვან].—

„ტრფიალთ დამწველი, ტრფიალთ დამწველი...“ 59—60.

შენიშვნები: 1. ლექსის ბოლოს მიწერილია: „დასრულდა თ. დ. ი. თუმანიანი“.

2. ლექსი გამოცემულია (იხ. დ. თუმანიანი შვილი, ლექსები, 1938, 54—55 გვ.).

49. [ლექსი].—

„როგორ გიტროვ შენ, ჩემო ბედო,
 მარადის ჩემთვის უკუღმოდ ბედო...“ 60 გვ.

50. [დიმიტრი თუმანიანი შვილი, გოჭარის ხმაზე].—

„მომავორვა სახემან [მზეს] მცხინვარესა...“ 61—62 გვ.

შენიშვნები: 1. ლექსის ბოლოს მიწერილია: „დასრულდა თ. დ. ი. თუმანიანი“.

2. ლექსი გამოცემულია (იხ. დ. თუმანიანი შვილი, ლექსები, 1938, 62—63 გვ.).

51. [ლექსი].—

„მშვენიერო თვის ვარდო, ახყავედები(!) მშვენიერათ...“ 62 გვ.

52. [დიმიტრი თუმანიანი, მუხამბაზი].—

„სედისა ლაშქარი შემოიხედება...“ 63—64 გვ.

შენიშვნები: 1. ლექსის ბოლოს მიწერილია: „დასრულდა თ. დ. ი. თუმანიანი“.

2. ლექსი გამოცემულია (იხ. დ. თუმანიანი შვილი, ლექსები, 1938, 31—32 გვ.).

53. [ლექსი].—

„მე არ მინდა ოჯახი, იყოს კეკლუცი ბიჭი...“ 64 გვ.

54. [დიმიტრი თუმანიანი, ნაეაი ნიშაბურის ხმაზე].—

„დილის ნიაფმა მომართა ამბავი სასურველი...“ 65—66 გვ.

შენიშვნები: 1. ლექსის ბოლოს მიწერილია: „დასრულდა თ. დ. ი. თუმანიანი“.

2. ლექსი დაბეჭდილია (იხ. დიმიტრი თუმანიანი შვილი, ლექსები, 1938, 103—104 გვ.).

55. [მზეკვაბუჯი ორბელიანი, რეობაში თქმული].—

„აღმკული ერასა(!), უცხოოდ მზასა, მზეც შინ შემოდის...“
 67—68 გვ.

შენიშვნა: ლექსი დაბეჭდილია (იხ. ანთოლოგია, ტ. II, 1928, 247 გვ.).

56. [ლექსი].—

„არა გშვენის სამდურაევი,
 არცა ერთველს მოტრფესაევი...“ 69—70 გვ.

შენიშვნა: ლექსის ბოლოს მიწერილია: „თ. გ. ი. ბაგრატიონი“.

57. [ლექსი].—

„ვაშლი მდგა სურვილისა,
 შედგი თები შავ ხარესა...“ 69 გვ.

შენიშვნა: ლექსი კრებულში შეტანილია ფანქრობ.

58. [ლექსი].—

„ვარდო, ადგ, ნუ ოხრამ,
ბულბული გნახამს ზშირით...“ 69 გვ.

59. [ლექსი].—

„ბუშინ ბიჭმა...
ჩენი ეზო გაღიარა...“ 69 გვ.

შენიშვნა: კრებულში ეს ლექსი ფანქროთა შეტანილი.

60. „შროშანი.—

გაზაფხულის შროშანო,
გთხოვ ტბილად ილულუნო...“ 70 გვ.

61. [ლექსი].—

„დედისერთა ვარ, ნუ მაკლამ,
ნუ დამინანებ სოფელსა...“ 70 გვ.

შენიშვნები: 1. კრებულში ეს ლექსი შეტანილია ფანქროთ.

2. ზელნაწერი აღწერილია ექ. თაყაიშვილის მიერ (იხ. Описание, ტ. II, 458—461 გვ.).

შინაწერები: 1. „სიმღერები, ელადინერ ჯანდიეროვი, სოფ. ვაჩნაძიანი-და 5“ (46 გვ.).

2. „უც არს საკანი ჩემი და ამასა შინა დავეყვიღო“,

უფროთი მოეშორდი ამ წეთისოფელს.

ვურ ვიხილე მისი კეთილი;

გაუწაურ დღენი ჩემსა შრობლებსა,

სასოფლა ჩემზედ დაძვარულთ.

აკა მდებარე ვარ ივერიელი სტუდენტი მუდიკობირტუჯის აკადემიის, აღექ-სან დ რ ე ს ო ლ ო შ ო ნ ი ს ძ ე ნ ა ც ე ლ ი შ ვ ი ლ ი. დაიბადა 24 ნოემბერს, 18517 გარდ. 14 იულისს, 1870 წელსა“ (57 გვ.).

1576 გ

ლექსთა კრებული. XIX

27 ფ.: 22 × 18; ჭაღალფი; უცხო; მხედრული; თაბოლინაკლული; [XIX ს.]; ზელნაწერი შემოწილილია მეტრეე ფიციკაშვილის მიერ.

1. [ლექსი].—

„... საყდარს მივეყვარ გვირგვინოსანი,
ტოლნი მამდევნ თვალტრემლიანი...“ 1r.

2. „მუხამბაზი.—

ჯეულ კუბეც იოსებ ვარ, შავის მიწის ლებარე,
ვერ გავეცხი მზის ყურებით, სული ღმერთს მივაბარე...“ 1r—2r.

3. [ბ. გაბაშვილი. ბულბული მოდის]. „მუხამბაზი.—

ბულბული მოდის მუხარების ტრემლის დენითა,
ვეპოუ. მებალეს დაუტუქსავეს ცეცხლმოდებითა...“ 2r.

შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. ბ. გაბაშვილი. თაბულბათა სრული კრებული, 1932, გვ. 6).

4. [ყორღანოვი გარსევანი], „მუხამბაზი.—
 ახ მარალო, მარალო, რაც შენ ჩემგან წახვედი,
 ვიცი, უცილოდ მიმკლამს შენი დარდი, ნალველი...“ 2v—3v.
 შენიშვნა: შურ. S—2532ა.
5. [დავით სირდალი], „მუხამბაზი.—
 კოკობო ვარდო, არ დამავდო, ვარ შონა შენი...“ 3v—4r.
 შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. ანთოლოგია, ტ. II, გვ. 267).
6. „მუხამბაზი.—
 ციღამ ჩამოსულხარ, მჭვრეველ ვარსკვლავო,
 ტანადი ალვის ხე ხარ, პირათ კამკაპო...“ 4rv.
7. „მუხამბაზი.—
 ყოვლად დილის მზეო, ვიდამხედვო,
 ვედივარ მუღამ ბნელსა, გამანათლო...“ 4v—5v.
8. [გრ. ორბელიანი], „ანტონისადმი.—
 შე ჭაბუკო, სიხარულით დღენი შენნი ვანატარე,
 იმხიარულე, შეეგეც, ალხინე და შეიყვარე...“ 5v—6r.
 შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. გრ. ორბელიანი, თბილეთის სრული
 კრებული, 1959, გვ. 3—4).
9. [ილ. ქავჭავაძე], „ქარაში (!)—
 როს არშივი საყვარლისა ხილვას ეშურებოდეს,
 რაკი ნახოს, მგვესეულად გრძნობით ეუბნებოდეს, მიყვარხარ...
 6v—7r.
 შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. თბილეთის, 1940, გვ. 109).
10. [ბარათაშვილი] „ბარაშის თქმული.—
 აფროდიტო, აღმოზრწყინდი...“ 7 rv.
 შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. ტრ. რუხაძე, ბე. ქართული ლირიკის
 ისტორიიდან, 1954, 225—226 გვ.).
11. [იოსებ მელიქოვი], „ამანზულოს გუშა.—
 შენ, უფისო მარგალიტი,
 ვერსად გპოვე თეთრი გერიტი...“ 7v—8r.
 შენიშვნა: ავტორი აღდგენილია H—101:44 ხელნაწერის მიხედვით.
12. გ. ერისთავი, დედა დიქალი, „ნეშითის გუშა.—
 ნუ მიკერამ, დედილო, წითელ კანასა,
 ან რათ მიელებ ქათიბზედ ფარჩის ქობასა...“ 8rv.
13. „იოსებ მუშრიბოვის შვილისაგან თქმული.—
 შენდა შეყრამდინ ვით გასძლებს გული,
 სევდამ უწყალოთ მიმატა წყლული...“ 8v—9r.
 შენიშვნა: ამ ლექსის ავტორად H—390: 12 ხელნაწერში დავით ბატონი-
 შვილი ითვლება. S—1512: 192-შიკი გოსტაშაბიშვილი ბარათოვი ხააღ-
14. „ჯეელ ოღლანის თქმული.—
 ოღონდ მიბრძანო, გავშალო ენა,
 ეგ შენი სახე სიზმრად მეჩვენა...“ 9rv.

15. [დ. თუმანიშვილი], „ბეხიკის(!) თქმული.—
 ახალ აღწერას სულს და,
 ედემში დანერგულოდა...“ 10r—11r.
 შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. ტრ. რუხაძე, ძვ. ქართული ლირიკის ისტორიიდან, 1954, გვ. 178—179).
16. „გუშა.—
 გამტყარცნა სიფელნან, მოეშორდი მზესა,
 დღენი ჩენნი წარვლენ ბნელად და ბნელიდ...“ 11rv.
17. „ზაალ ბარათოვისაგან თქმული.—
 ბულბული მწუხარებს, ვარდი შემანწყრაღია...“ 11v—12r.
 შენიშვნა: ლექსი დაბეჭდილია (იხ. ტრ. რუხაძე, ძველი ქართული ლირიკის ისტორიიდან, 1954, გვ. 223—224).
18. „ლუს პაწიწარის გუშა.—
 მიჯნურო, შემინზრალე, სველით ამენსო გული,
 გეგნა ბრძალი მადგია, საკვდივით კენესის გული...“ 12v.
19. „სიმონ შანაბლისაგან თქმული.—
 როს ნელირსა შენი ცნობა.
 მუსვე საგნად შექმნა ტრფობა...“ 13r—14v.
 შენიშვნა: ამ ლექსით ივსვლიად ხელნაწერებში H—101:74 და S—951გ: 13 დასაბუთებულია ადგილობრივი ხალხური მუსიკის შესახებ.
20. „საქითნოვას თქმული.—
 გალობს თუთის ყაზალანი, ბულბულის ბანი შინდოდის,
 სიშარში წამლად მისწივლეს, ვარდის ნაბანი შინდოდა...“ 14v—15r.
 შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. ი. ტომიშაშვილი, სიათნოვი, 1918, გვ. 101).
21. [ქეთევან ბატონიშვილი, ვაფი დუგაში სათქმელი].
 „შენდა შევრამდის გქუშა.—
 ჰიო, ეთიარ ვსთქვა განსაერთომელი...“ 15rv.
 შენიშვნა: 1. ლექსი გამოცემულია (იხ. ლ. ასათიანი, ძველი საქართველოს პოეტიკალი, 1936, გვ. 238—240).
 2. გამოცემასთან შედარებით ამ ხელნაწერში ლექსი ნაკლებია და სტროფებიც გადაადგილებულია.
22. [ალ. ჭავჭავაძე, მაისის ვარდმან]. „ლამბისით გულის
 გუშა.—
 მაისის ვარდმან ფურჩენილმან... 15v—16r.
 შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. ალ. ჭავჭავაძე, თბულებანი, 1940, 13 გვ.).
23. „ბარამ ბარათოვისაგან თქმული.—
 ეს მთიები მთენია,
 შექი მისსი(!) შენია...“ 16rv.
3. ხელნაწერთა აღწერილობა

24. [ალ. ჭავჭავაძე, ოპ. გაბადრულ მთვარევე]. „იოსებ მუშრები“ შეიქმნა აგან თქმული.—
ქოი, გაბადრულ მთვარე...“ 16r—17v.
შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იბ. აღ. ჭავჭავაძე, თხზულებანი, 1940, 101 გვ.).
25. [ოდოევსკი, ვარდი და ბუღბუღი], „ლუის პაიწარის გუშა.—
ვარდო, რათ ხარ თედაბრილი...“ 17v—18r.
შენიშვნა: ლექსი თარგმნილია ალ. ჭავჭავაძის მიერ. (იბ. აღ. ჭავჭავაძე, თხზულებანი, 1940, გვ. 151.)
26. [თუმანოვი], „ლუის პაწარის ქუჩა(!).—
ჩრდილოეთის მდრედა(!), ფრთე გაშალე წილები,
მიდი და მომიკითხე ჩემი საყვარლის თვალბეი...“ 18r.
შენიშვნა: ავტორი აღდგენილია II—101:42 ხელნაწერის მიხედვით.
27. [ალ. ჭავჭავაძე, ვანნი რბიანი]. „ვარდო, რათ ხარის
გუშა.—
ვანნი რბიანი, შენცა მელტეი...“ 18r—19r.
შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იბ. აღ. ჭავჭავაძე, თხზულებანი, 1940, გვ. 21).
28. „ბაგე ვარდოს გუშა.—
ქოი ნიჯნურო, სულო, გულო,
ვარდის კონავ, თაისგულო(!)...“ 19rv.
29. „დოსტოარი კანა აღლადი.—
მსურს ვიანბო კირნი ჩემნი,
მტრეიაღმან, ქოი საყვარელო...“ 19v—20r.
30. „თეჯლი ში(!).—
გრძელი, გლახ გული, საყვარელო, მლოდე შენი უწყლავს თმენას,
სცემთ სურვილი წამთა ხშირით, მარამ აგრძნობს ვისა სმენას...“
20rv.
31. „ხა|ალ ბარათოვის აგან თქმული.—
ბუღბუღი მოდის მწუხარებით, არც მე ვერ ვნახე
კრახანი უთვლის მუქარებას, გასწი, შენ, გლახავ...“ 20v—21r.
შენიშვნა: ეს ლექსი სრულიად განაზეყვებულია ხაალ ბარათაშვილის ცნობილ ლექსთან „ბუღბუღი მწუხარებს“ (შფო. ტრ. რუხაძე, ძველი ქართული ლირიკის ისტორიიდან, გვ. 223).
32. „სტეფან ფერმანგოვის აგან თქმული.—
საყვარელმან განმავორა სოფელსა,
მსწრაფელ დამავდო მომტირალნი სოფელმან...“ 2rv.
შენიშვნა: ეს ლექსი განაზეყვებულია სტეფან ფერმანგოშვილის ცნობილ ლექსთან „მეყოფს ავ“ (შფო. ტრ. რუხაძე, ძველი ქართული ლირიკის ისტორიიდან, გვ. 209).

33. „ერთ ღამაზე ქალზედ თქმულ ბაბა.—
შე შენ კარზედ ყურებით, ქალო,
დამიყრუვდა ყურები...“ 21v—22r.
34. „ჩერქებ ოღლინიისაგან თქმული.—
შეუთვალო, რისთვის მტანჯავ, კმარა და,
მტანჯავ სიკვდილს მოველი, კმარა და...“ 22rv.
35. „ნუშქას დაღუქასაგან თქმული.—
მტროვდა(!) შენთა ვით გაქოთ, ვითა ხარ საქებელი,
მაგ ეშხითა ვიდავით, შენი ზარად მქებელი...“ 22v—23r.
36. „ტარსუნოვისაგან თქმული.—
დამწვამ, დამდავამ, კუდათ ჩავა კირნახულუნი,
შენ საყვარელს რას ემტერები...“ 23v.
37. [ლექსი]. „... შაკი.—
მინდა ქვებით შეგამყო, ეშხითა ვარ შთერალია,
ვნებავს ვარდს გაიხლებ, თუ შობრანდგე შალეა...“ 23v—24r.
38. „სტეფან ფერბანგოვისაგან თქმული.—
ნეტავი მას, ვინც ეშონება მას,
შემდგომ ღამაზეს შერდს დიაკონება...“ 24rv.
39. „ტარსუნოვისაგან თქმული.—
დახე საყვარელსა ჩემსა,
რათ სწომს გულსა ჩემსა...“ 24v—25r.
40. „თემურაზ(!) მუხრანბატონის თქმული.—
მეტრფოდი ზარად, სულო, და
გულის ვასახარათ...“ 25rv.
41. „თახმისი.—
აღვადო ზაგე საბრალო, წარმოვსთქვეა ჩენი ქირია,
სიცოცხლეს განვშორებოვარ, თვალი მაქვს სანატრია...“ 25v—26r.
42. „თახმისი.—
შე აქვდამ ვერა გხედაე ნისლისა და ღრუბლისგანა,
კაცი შემოვივრები შენის ანბის კითხვისათვისა...“ 26rv.
43. [იოსებ ნაცვალის], „თახმისი.—
მოვედ, სიკვდილო, შენ გპოვე მკურნალად ჩემი სენისა,
მიმელო სული ბედკრულსა, კარნი დანებშნა შესმენისა...“ 27r.

შენიშვნები: 1. ლექსის ავტორი აღდგენილია S—1512:205 ხელნაწერის მიხედვით.

2. ხელნაწერი აღმოჩენილია (იხ. ექ. თაყაიშვილი, Описание, ტ. II, გვ. 46.—463).

შინაწერი: „სომელები, პატრე ემიკავცილისა“ (1r).

(832)

1577

პეტრე ღარაძე, ლექსები. XIX

4 ფ. 22 X 16,5; ქაღალდი; მეჯას ვდა; დაზიანებული; მხედრული; [XIX ს.]; ხელნაწერი შეაწირილია პეტრე ემიკავცილის მიერ.

1. „პეტრე ღარაძის მიერ ფისტიკაურად.—
[ალა]ლის ბაგე, ვიშრის დალილებს ელვარეს ვარდს-ზე
სეთერულობენ...“ 1r.

2. „მისვე პეტრეს მიერ.—
 აკრთო ბაღაბში გულს დია, ეთერს ვლის-ზემე თმა ია...“ 1r.
3. „მისვე პეტრე ლარაძის მიერ.—
 [ალეა ბუტკი გუქსა დაღად] ვრხევე ვარდად ზროსელეობით...“ 1r.
4. „მისვე პეტრე ლარაძის მიერ.—[ინბანთქება].
 ასე აღმკულა აღნავსა, აკრთობსო აღვად ირებსა...“ 1r—4r.
5. „მისვე პეტრე ლარაძის მიერ.—
 შეგებრალდე შენი, ნათელ-დღიერო, მყუდარი ყაიობი, მთენ
 ზეციერო...“ 4r.
6. „მისვე პეტრე ლარაძის მიერ.—
 ამ ღიშს ვისურვებ—თქვენს არეს ვმსლველობდე, ვითა
 ფრთიანი...“ 4v.
7. „მისვე პეტრე ლარაძის მიერ.—
 ჰაი, მოგვსთქუამ საყუარელსა, ჰაი სრულად ია-ვარდი...“ 4v.
8. [ლექსი].—
 ენა მწარე, ენა ტკბილი, ენა მოკლე, ენა გრძელი,
 ენა სევდის უკუმყრელი, ენა ქვეყნის შეცამძერელი...“
 შენიშვნა: უკანასკნელი ლექსის დასაწყისში მინაწერი დახიანებულია. იკითხება
 სწორად: „... ვარსეუანოეს“.

(833)

1578

სულხან-საბა ორბელიანი, ლექსიკონი. 1822

530 გვ; 34 X 21; ჭიდალდი; შუაის ენა, მოვარდნალი; თანაკლდელო; მდ-
 რული; 1822 წ. (533 გვ); ხელნაწერი შეპირიფილია პეტრე უსმაველიძის მიერ.

[ს.-ს. ორბელიანი], „ლექსიკონი ქართული ა.—ანი არს პირველი
 ისო და ხმოვანი და ართორანი შრავალ რიგად და თავად მოვიღს ყოველსა
 სიტყუათასა და ბოლოდაცა, ვითა შემორ დაშიწერია...“ 7—526 გვ.

- შენიშვნები: 1. ტექსტს წინ უძღვიან ა. [ანბანი რიგითი სწავლა], (1—2 გვ.).
 ბ. „საქტენი ბუთია უმიანთა ასოთანი და სხუთა თებულოთანი...“ (2—4 გვ.).
 გ. „ანდერძამაღი...“ (4—6 გვ.).
 დ. „ქორაგმანი...“ (5—6 გვ.).
 ე. „ოთნი ნიშანი ქუენის მხიშელისია...“ (6 გვ.).
 ვ. „ეუ ნიშანი სადაცა სუნენ, მიგაწივლის ცხოველი არს, თუ ნყნარე,
 გონება აგამუდველე...“ (6—7 გვ.).
 2. ტექსტის ბოლოს დართულია: ა. „ესტანგ ნევის ნათქვამი.—
 რადგან დაშურა ასრე საბა, ქება მარხუბს აწეა მტეა...“ (526 გვ.).
 ბ. „საბას ნათქვამი.—
 ამ ლექსიკონის რიგები თუ ბრძენმა დამიწერითა...“ (528 გვ.).
 გ. წელთაღრიცხვანი: „დასაბამითგან ქრისტეს მოსულადმდე ქართლის ოცნ-
 ვითა გარდაბა წელიწადი...“ (528 გვ.).
 დ. ერთვის საბას ანდერძი მესამე პიროთ ნაწერი (527 გვ.), ტექსტი იმ აქვე
 № 1608 ხელნაწერის აღწერილობაში.
 3. ლექსიკონის ტექსტი A რედაქციისაა (იხ. ლ. კოთახიძე, სულხან-საბა,
 ორბელიანის ლექსიკონის რედაქციები. 1957, 274 გვ.).
 ანდერძი: „ამ წიგნისა აღწერასა კელი მიცხვე სეცდემბრის ოცსა, წელსა ჩუკბ,
 ბოლო აღსრულდა ოცდამბრის ოცსა მასე წელსა“ (530 გვ.).

შინაწერები: 1. „საბა ჩიციელა ქრისტეს აქეთ ჩადე, იანჯრასა კვ დიდს შო-სკოვს, სესენცას, ბატონის არჩილ მეფის სასაბლემო და იმეც საყდარს დემარზა ბრძანებითა და წრავლის ბარჯითა და თან წყალობითა და დიდის პატი-ვითა ბატონის შვილი და დარეჯანი სათა, ჩრავალმე არიან წელნი ცხოვ-რებისა მისისანი“ (530 გვ.).

2. „კუთუნილება არის ივან ბარნაბოციასა“ (630 გვ.).

(834)

1579

ანტონი I, კართული გრამატიკა. XVIII

53 ფ.; 33 × 22,5; ქაღალდი; უფუო; ბოლონკლულო; მხედრული; [XVIII ს.წ. კვირნიშანი 1797 წ.]; ხელნაწერი შემოწირულია პეტრე უშაკაშვილის მიერ.

„[ანტონი I, კართული გრამატიკა]. „თუც ჯელოვნებისა ღრამა-ტიკოსობითისა, ნაწილი I, რომელსა შინა მარტივედ მდებარე არიან თუთოთ-უქსლნი ნაწილნი სიტყუმათანი მავალთებითურთ, რომელნიცა ზეპირებად სა-თანადო არიან ღრამატიკასა მოწაფე-ქნილთა. თავი ა. ბრუნეთათაუც სახელთა-სა. § 1. — რიცხუსა შინა ჩუმს მიერ განასჯეთა შემოყუანილნი ბრუნენი სახელთანი არიან რუა მარტივისა ან რთულისანი...“ 4რ—53ვ.

წყდებთ: „... მავალითებრ: მეტყულებითი და ესე მართლ-სხმით გარდისლუთი...“

შენიშვნები: 1. ტექსტს წინ ეძღვის ა. „შეკუთმანი ღვთაწინისა ღრამატი-კასა, მიწყოლი მოძღუშართად და მოწაფეთად ღრამატიკასათა ანტონის მიერ არბიებისკაოსისა ყოელისა ზეთოსა საქართულოსასა, საშთა მიერ განმუხებულისა სიბრძნისა ესე იგი ერთ-განებებთა მშაისთა და სიყვარულთა მოყვასათა...“ (1rv).

ბ. „პიბაქსი ღრამატიკისა...“ (2რ—3რ).

2. ხელნაწერის ტექსტი ზედმიწევნით სისდევს 1825 წ. გამოსეულ ანტონ I-ის კართული გრამატიკის ტექსტს; ტექსტი გამოცემის მიხედვით წყდება 132 გვერდზე.

შინაწერი: „ბ. კიკინაძემ“ (1r).

(835)

1530

შაჰნაშე, რობტომიანი. XVII

487 ფ.; 39,5 × 25,5; ქაღალდი; დაშლილი, დაზიანებული, ნაკლული; ტყავადა-კრული ბის ტიპოგული კვა. მოკლებულია მხედრული; სითურები და აბზაცის დასაწყისი სიტყვები სინგლოთ; აქვს კვირნიშანი (56, 57 ფ. ფ.); ხელნაწერში შრავალი მინიატურა: 31v (თავაზმუთობა), 34r, 44v, 58v, 59v, 63v, 66v, 67v, 69r, 70r, 72r, 73r, 74r, 78v, 81v, 83r, 89r, 94v, 99v, 103v, 105r, 108v, 116r, 119r, 122v, 123v, 129v, 130r, 131r, 133v, 136r, 137v, 140rv, 143r, 145r, 148rv, 150r, 152r, 153v, 154v, 155r, 158r, 159r, 162r, 166rv, 168r, 172r, 174v, 180r, 187v, 189r, 190r, 457r. ტექსტში შრავალ ადგილას მინიატურებისათვის გამოტო-ვებულია ადგილი, ზოგჯერ კი მთელი გვერდები: 53v—54r, 126v—127r, 175r, 206v, 223rv, 225v, 227v, 232v, 233r, 239v, 240r, 247v, 248r, 263r, 266v, 267r, 274r, 277v, 278v, 291v, 299 v, 300r, 319v, 322r, 337v, 338r, 339v, 340r, 361v, 362r, 372rv, 374v, 374v, 380v, 381v, 381r, 382v, 383r, 387r, 392v, 397v, 398r, 402v, 403r, 404r, 408v, 409r, 412r, 420v, 421r, 422v, 423r, 436r, 450v, 451r, 467v, 468r; [XVII ს.]; ხელნაწერი შემოწირულია პეტრე უშაკაშვილის მიერ.

[შაქნაშვი], აქ. დიდება ღმერთსა. კარი პირველი როსტომიანთა, ეს არის დასაწყისი შანუჩარ ჯელმწიფისა და საამ ფალაენისა.—

პოე შემოკმეგდო, ნუ წამწყემედ, დამხსენ სახმლოთა ალია, თავი ეს არის როსტომთა, ბოლომდის ლექსმარაველია...“ 1r—487rv.

შენიშვნება: 1. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ეტ. თავაიშვილს (იხ. Описание, ტ. I, 347—358 ვკ.).

2. ტექსტი გამოქვეყნებულია „შაქნაშვი ქართული ევრსიების“ I და II ტომში. გამოყენაში. ეს ხელნაწერი აღნიშნულია C ლიტერით.

3. როსტომიანის ქართული ევრსიების ავტორის შესახებ იხ. კ. კვკე-ლიძე ქართული ლიტერატურის ისტორია, ტ. II, 225—237 ვკ. და აღ. ბარაბიძე ნარკვევები ქართული ლიტერატურის ისტორიიდან, II, 1943, ვკ 33—51.

შანაწერები: 1. „როსტომიანის ესე ნაქონია შედის ვახტანგისა, როდესაც და როდჯან დედოფალი კუტეატატრუს წაიყვანეს, მამაზეთ ვახტანგთან ახლდა ია იქოუან დაბრუნებაზე მოსკლემი დიმიტრი ბაგრატიონის ტყვენიან მამიქმისათვის როსტომიანი ესე ნათესაობის სიყვარულის გამო. თა აღეჭანდრე უმბაყურიანი ორბელიანი“ (ზემო ვერს შიდა მხარე).

2. „სანამ არა გვიბონ რა, თქვენ თეთონ ნურას იტყვიო, ამიტომ რომ, არა დაჯეჯეობა რა, დ ჩუბინოვო.“ „რა ნათესავი იყო მუდუ ვახტანგ თქემუნი, ამ დიმიტრი ბაგრატიონი რა გენაღვლებია, სულ ჩემთ იყოთ. ჩუბინოვი“ (ზემო ვერს შიდა მხარე).

3. „მე თქვენისთანა არა ვარ, დაქრმედ, თქვენ ბრუნდე სიარული გიყვართ და მე იმ გზაზე არ შემოქლიან ვაველა, შედე ვახტანგ ჩემი სახლის ნათესავი ასე იყო: იმის დასწული ვლენეუ ქაიჩემის მამის ელიზბარ ვმცქალაბამის ცოლი იყო, და ნათესავი ყოფილა თუ არა? და თუ დიმიტრი ბაგრატიონის ნათესაობაც ვინდათ შეიტყუო, მამბანდათ და იმისგან მოწერილს წიგანს გაქვენებთ შენ. მ. ნ. და ენ. გ. თა ა. ე. მე უ. ორბელიანიო“ (ზემო ვერს შიდა მხარე).

4. „როსტომიანი უტქეშო თერმანიქსა სოსროსა, მამინ სტეა წიგნი ძვირობდა, დაუწერია მას როსა, კარგის საქმისა უცოდნი სჯერდება საქმეს მომტროსა; ახლა ცუდავ ძევა, მარგავე მოახმატება ზოგ დროსა“ (487r. შდრ. არჩილიანი, ტ. II, 1937, ვკ. 3).

(836)

1581

კრებული. 1744

43 რა. 22 < 17. ქაღალდი; დაშლილი; ნაკლული; ტყვის დაზიანებული ყდა; შედარულ-ნუსხური; სათაფრები სინკურიო; 1744 წ. (30r); გამოწერილი სიონის მღვდელი ზაღისმედილი იოვანე (30r); ასტრახანი (30r); შემოწორულია პეტრე უმიკაშვილის მიერ.

1. [იოანე დამასკელი. დიალექტიკა] აქ. მყოფისათვის არსებისა და შემოხუცებისა.—მყოფი ზოგადი სახელი არს ყოველთა მყოფთა...“ 3r—30r.

შენიშვნება: 1. ტექსტი ნაწერია მხედრულად. 2. წინ უბღეს სარჩოს (1v—2r). 3. დიალექტიკის ეს ტექსტი თარგმნილია არსენ ვარეს ძე ივალთოვლის მიერ (იხ. კ. კვკე-ლიძე, ქველი ქართული ნუსხლობის ისტორია, ტ. I, 261 ვკ.).

2. ამოტფიროი, შეგვეანი ღობა... და თვისი, ვითარცა მოკინარო და შემოხუცებისითი, ვითარცა თერთი, შავი, უდომია, დგომია...“ 34r—43v.

შენიშვნები: 1. ტექსტი თავდაკლულია. S—358 ხელნაწერთან შედარებით აკლია დასაწყისი 43 სტრიქონი.

2. დაწერილია ნუსხურად.

3. [გ რ ა მ ა ტ ი კ ა].—აქ. ისონი არნ ქართულნი ლთ—39... 30v—32v.

შენიშვნა: გრამატიკის ეს ფრაგმენტი არ მისდევს და განსხვავდება საბაზარბელოიანისა და შან შოკიანის გრამატიკებისაგან.

4. აკატრილორითა მიერ თქმული.—ქ. პირი არს, რომელი თვისთა მოქმედებათა და თვისებათა მიერ ცხადსა და თანანეტომეთა თვისთაგან განყოფილთ განსაზღვრებულსა საცნაურებასა მომცემს... 32v—33v.

5. აქ. სამიძებელნი აღწერილისანი.—ა. აზრი. ბ. საჭიროთა... 33v.

ანდერძი: „ღმერთა, შეიწყალე ამის მწიგნავი(!) სიონის მღვდელი ხაალი სევილი იოვანე, ვინც მიუპოვინებთ, ლოცვასა ჰყოლეთ ზუგ ცოდვლისათვის... დაიწერა ეს წიგნი აგვისტოს შუას, ქრისტეს ბერო მღვდელისა და მტარანას; საქმე არა მქონდა რა და ცუდად ყოფილა ეს მომავლანა“ (32r).

მინიშვნები: 1. „ღმერთო, აღბრუნე მღვდელი იოვანე“ (2v).

2. „წვი სავინატონი მართალი და კვმაროტი თვეთა შინა დღე ორ-ორი...“ (43v).

3. აქ ეს დღე:

ქ. ღვქმნა გამოსრჯე ვაოსს ვართ ბბოვიმ დაშახტ სათასკარზე; მართათის და ოსმანათს, აქ მათეუდა ანთი მუფე თე მუტანს აგვისტოს გ. შაბათი. აგვისტოს გ. საუფარის ტრამბი განავრულე“ (43v).

(837)

1582

კრებული XVIII—XIX

ზნ ფ.: 22 × 17; სხვადასხვა ფერის ქაღალდი; დაფურცულია; მწიგნული, სათაურები სინგურით; [XVIII—XIX ს.]; დაწერილია: 6v—7r, 19r—23v, 85r; ხელნაწერი შემოწირულია პეტრე უმიჯაშვილის მიერ.

1. [ლექსი] „... და მტერნი გავექცენნ. წავიდნენ, აწ ვაგეთობი ... დის თავებნი მოლია იქმნენ მტერიც...“ 1rv.

წყდება: „... შესარიცხებლად მივედით, ლექსმა გამოსწიესა, ოსმალთა თქვეს: შათის ხლმითა ვართ, აწყურამდინა სდიესა, შერბემა დაგვიანდა, უქმით რომ ვიყავი, ვაქვი ესა, და თუ ლექსი ავათ გამოეწყოს, ნუ დამგმობ კორნიოლესა“.

შენიშვნა: ტექსტის ბოლოს ნახევრები კორნიოლეს დაგვიანდის ვარდებით ჩაბიკაშვილია (იხ. Описание, т. II, 242 ვვ).

2. „თქმული ზაზა ვაბაოვის ასულის შაიასი, გამოცანა ანბანზე.—

აწ ასე მინდა ანბანის გამოცანა ვთქვა ენითა, ვის ეპონებ, ანუ სით წავლათ(!), სახელად რა გვიქმენითა...“ 1v—5v.

3. [ლექსი].—ენა მწარე, ენა ტკბილი, ენა მოკლე, ენა გრძელი,
ენა სვედის უკუმტრელი, ენა ქვეყნის შეთამბერელი...* 5v—6r.
4. [ლექსი].—„არ უხდების თხას ლომობა, თავეს კატობა, ბუს ქაობა,
ლორს გვირგვინი, თა[ვ]ეს ბისონი, ვირსა სვიპტრის ხელთა
პერობა...“ 6r.
5. [ლექსი რუსთ შესახებ]. 8rv.
6. [ლექსი].—„მეორეთ ნათქვამი რუსთ [შესახებ]“. 8v.
7. „ბესოსი გან ნათქვამი სოლომან... ხრია.—
ქ. სოლომან რასთვის შვინი, რათ ამამიდეგ გვარია,
ჩვენც ვვიკვირს შენი სიმატე, აჩქარებულხარ ძალიან,
ყოლგნით წავიხდა თათბირი, სითაც გეჭირა თვალია
და არც ბიჭთ ვარგხარ, გვერწმუნე. ცუდათ გარტყია ხმალია...“
9r—10r.
8. [ლექსი]. „პისუხად ნათქვამი.—
რუსებს რად არქმევთ უპიროს, არა გაქვსთ თვალთა ჩენანი,
ფუცეთ ღმერთი და პელმწიფე, ესეა ქვენა-ზენანი...“ 10v—11r.
9. [ლექსი].—ქ. დაშვენებულსა პირზედა გისდგმა შენი თვალნი,
აწ შენსა მოშორებებსა ვინცა მოვლის, ბრალია...“ 11v—12v.
10. „მეგონრის ჯავრზე ნათქვამი.—
ქ. აწ აღმოვაწო კილაში, ვისთვის მოხდა ახლი ვახტი,
კაიშაურს შამოგწყყროთ, დითსა(!) მთეფსა გარდმოვახტით...“ 12v.
11. „გული, გონება მიჯნურთა მოთიბე, მოიძკავი.—
რასაც შევიძლეფ, ვეცლები, თუ არ შაწუხდა გული,
ვწერო შენი სახენი, ბუნებით დატვირთული...“ 13v.
12. [ლექსი, დასაწყისი აკლია] „... ანდრიას ტყუას რად აქებ, რით
თავი შაინახოთ
თავდებათ არ დავდგომიათ, არ კაი დინახო...“ 14r.
13. [ლექსი].—„ქალაქისკენ მოვდიოდე, შინდა გაცხრობით მებარა,
ხარჯისათვის არა ვწუხდა, ჯიბეში ღული მყვარა...“ 14v—15r.
14. „განშორება ორთა მიჯნურთა ურთიერთისა გან.—
ვა, რად დავჯარგე ძვირფასი ლალი,
სისხლის ცრემლი მდის, არ შრება თვალი...“ 16r—17v.
15. „ჩახრიხული(!) მუხანბაზი, თქმული გარსი[ვან] ყო რღა-
[ნოვის] შიე[რ].—ება მუშთარო, ნათელდარო, მზის შინაგვარო,
ტან აღუა სარო, ნატიფარო, ბროლ-შინაქარო...“ 17v—18v.
16. [თეიმურაზ II, სარკე თქმულთა ანუ დღისა და ღამის გა-
ბაასება].—„... აქა ერთი ჭამის აშხავე. ღამისაგან თქმია.
[დაპატივექენ სიძესა, ჯერ უქორწილოდ წვევათა.
რა შივა, ქალს რთვის დაუწყვენ, სიძისა დასაწყევათა...“ 21r—39r.
- შენიშვნა: ტექსტი თავ-ბოლონაკლულია. იწყება 446 სტროფით და თავდება
606 სტროფზე (შფრ. თეიმურაზ II, თხზულებათა სრული კრებული გ. ჯაკო-
ბიას რედაქციით, 1939, 56—75 გვ.).
17. [გამოკანები ლექსად].—
„ქ. მე დავიბადე უღედოთ, შამისჩემითგან შობითა
მევე ვმე ჩემი მუშლლე, ცოლად მყავს თანახმობითა...“ 39v—42r.

შენიშვნა: გამოცემებს ფურცლის კოდეზე კრიპტოგრაშით მიწერილი აქვს პასუხები.

18. [ბესარიონ გაბამელი, რძალ-დედაშთილიანი.]—

„... კმა ჩაიდუმე, ნუ ვაქვს ხასები, კაია, ნულარ მებასები.
და შენამც გათრევენ ქვესყნულს დასები, სატანას ხელით დაიჟა-
სები...“ 43r—48v.

შენიშვნა: რძალ-დედაშთილიანის ეს ტექსტი თავ-ბოლომაცულელი (მფრ. ბ. გ. სარიონ გაბამელი, თხზულება სახელი კრებული აღ. ბარამიძისა და ვ. თ. ფურიას რედაქციით, 1932. 49—58 გვ.). კრებულის გამოცემლებს ზღაპრის ეს ნაწილი მიაჩნიათ XVIII ს. გადაწერილად ერთ-ერთ ჩაჩიკაშვილის მიერ.

19. „ამას წიგნსა ეწოდების შარვალიტ[ი]. თქმული წმინდისა მამისა ჩვენისა იოვანე ოქროპირისა. თავი პირველი. მოთმინებისათვის. — დიდ არს, საყვარელსა, მოთმინებისა ვადლი...“ 49r—55v.

წყდება: „...არამედ გულსა წყრომისანი შეინანა იუდაცა, არამედ ბოროტად არა თავი მოიშო...“

20. [თეოდორე სალოსის ცხოვრება], „ქუანანსა სირბისასა, რომელსა აწ სახელსა სდებენ ბულლარად(!), ამას ქვეყანასა სარასი ქალქსა შინა იყო კაცი ერთი, რომლისა სახელი იყო თეოდორე...“ 56r—63v.

შენიშვნა: ტქაჩის ბალოს მიწრალია: „ეს, საქართველოს არხიმანდიტმან იოაკიმ მთაწმინდელთან, ჩვენსა მონასტერსა შინა და ასაკალოს ამ-ფილოქეს კლარმა აღენდა და მენ ეხოე მამათ ცხოვრება ერთი და მას შინა იყო და მენით ბერძელისა ენისაგან ქართულსა ზედა ვარდმოვიღე. და [ხელ-მოკითხვითა ზედა ვადლი დოკცითა თეოდორესათა, წმინდისა საბუხისა იყავნ იყოლსა ზედა მისსა მისთვით სულითურთ, სულით და მოციით, და ჩენნი-ცა მონატერთ და ბევრცა მოხენებულ ვაქმნეო და ვადლიცა... მათივე და ევროთხეა იყავნ თქვენზედა საუყუნოდ, ამან.“

აღიწერა ივეისტოს წ. ქკს ფგ“ (63v).

21. [გიორგი XII], „ქ. აშბაევი ბირველი გაბამასება ბროწეულისა და ვაშლისა.—

1. ბირველ მას ვხადოთ ზენასა, მამისა სულთა მღზენასა,
ზღვით წყალთა წარმომდგენასა, წყალობის შემადგენასა...“ 64r—67v.

შენიშვნა: ტქატი ამ ზღაპრის მხედვით გამოქვეყნებულია (იბ. ბ. ქიქოძე, გაბამების ეპოსის ისტორიისათვის, 1935. გვ. 30).

22. [ლექსი], „... იაგუნდ იარნი, ტოლ[ა]დ სწორნი, კარნი ღიანი,
მარგალიტთ დასნი, დიფანსნი, სხედან მაზენი...“ 68v.

23. [ღიმიტრი ორბელიანი, ანბანთქება].—
„...ქ. ობისიღამა წამოველ ომანეთს მივეშურები...“ 69r—70v.

შენიშვნა: ამ ანბანთქების დასაწყისი (ა-დან მ-მდე) მოთავსებულია 79v—80v.

24. [დავით გურამიშვილი], „საწუთოსა და სოულ[ის] გ[ა]მოტირილი.—

ქ. გული ღონდ[ე]ქ[ა], ვიწყე გოდება,
ბორჯნა-ვოდება რაც მაგონდება...“ 70v—72r.

შენიშვნა: გამოცემულია (იხ. ფ. გურამიშვილი, 1955, გვ. 16.).

25. [გამოცანები ლექსად].—

„ქ. გამოცანას მოგახსენებ უცხოს დიდებულსა,
 მრ[ა]ველდერ[ა]დ გამოგვიჩინდა ტომთ ჩვენთ წოდებულსა...“
 73r—75r.

შენიშვნა: ლექსის თითო ტაქტი თითო ხანოეანაა. სულ არი 35 ტაქტი. გამოცანის ახსნა ხინვერთთ მიწერილია ტაქტის დასაწყისში.

26. „ქ. ანბავი ჯუშუჯუშ ხეშწიფისა, რომ იმიტ[ა]დ[ა] დიდი ხემწიფე არ გაგონილა...“ 76r—78r.

წყდება: „...ჯოჯოხეთის სიმწარე რომ მაგონდებო და მისის შინით ველ[ა]რ შეშვამდა, რომ იქ უარესი სასჯელი არა შამეცეს რაო...“

შენიშვნა: ტექსტი „ა“-მეტია.

27. [ხალხური ლექსი აბრამზე და ისაკზე].—

„ქ. ერთსა ლექსა მოგახსენებ, მა[გ]რ[ა]შ გვიჩინ გათ[ა]ვლ[ა]ნა.
 ისიშე დღე დაილოცება, შენელ ნებორ[ა]თ დიდგება...“
 78r—79r.

წყდება: „... ლ[მ]რ[ა]თ[ა]ს ლოცვა და სამსახ[უ]რი სულ[ა]შეც ას[ა]დ აგიბლ[ა]ნა...“

შენიშვნები: 1. ტექსტი გამოცემული აქვს ფ. თაყაიშვილს (Описание, ტ. II, გვ. 246—250).

2. ლექსს წინ სინდორით მიწერილი აქვს „ქ. ქრისტიანეთ, ისინეთ ანბავი ესე და განკრძალვით ეყოფას და შე მოშორდებით ლოცვას და ნიძღვარსა, რათა არ შეიქმნა ჯოჯოხეთის შეიღი, თორღე ხას დან ველ[ა]რ[ა]ს ხიშველით თვისათვის მამაში, შეიღესი და ძამო“ (78r).

28. [შელოცვა]. „ქ. ლოცვა მზილისა.— უცხო ფრინველი შემოჟდა...“ 81r.

29. „სამთვარიო მართალი და ქვეშაბოტი.— ქ. ერთსა მთვ[ა]რისას დღე კეთილი ყოვლისა საქმისათვის...“ 81v—83r.

30. „[კ]არი ქუხილის, ძვრის და ვლვის. ცის[ა]რ ტყველ[ა]ს, მზის, მთვ[ა]რის დაბნელებისათვის.— იანუარს თუ იქუხოს, მოსავალი კარგი იყოს...“ 83v—84r.

31. [ამონაწერები კარაბადინიდან]. „ქ. კაცს რომ სისხლი სდიოიდეს ცხვირიდან, ვაჯი შეზღზე შემოსდევ...“ 84r—85v.

შენიშვნა: ხელნაწერი აღწერილი აქვს ფ. თაყაიშვილს (იხ. Описание, ტ. II, 242—243, გვ.).

მიწერილება: 1. [გამოცანები].—

„ქ. უფლოს და უნოს კაცთა სიტყვის მიწველია, სიყბოთჳან სიბელეშუისინ ღთის სამსახურის მწველია, დაკრებ და დაქმნებენ. მიკრებს ყოველი ერთი, ყოველი სული იქ მოვა, ვმა იყოს, თუმცა ზეთი.“

(ხაბო).

ქ. ჯარი არის ერთგან ყრილი სულ სასროლათ გამართული,
მათ სახლი აქვს ცოტა სული(!), არ ფიცრული, არ შორთული,
ყვილ საქმეს მუშაკობენ სამლოობით გამართული,
ის ჯაგაცნობს ამას, რომე ვის მცნება აქვს გამართული.

(ფურტარი).

ქ. ბაზას შეველ, ყვეელი სხვა ყვეილებზე ნაზობა,
ჯარს ველო ზღუდე მაგარი, ზოგ წითელ, ზოგი მწუწარობა,
შოგ მარჯალიტი წყობილი მოწობითა გაილალოდა,
ვინ რომ ზელს ვოფდა მოკრებად, აოვინ დაინაროდა.

(ბროწეული).

ქ. ერთი რომ არი ასეთი, ფურს იცვლის, შშირ[ა]დ ისია,
სარტყელს მოიოტვამს ტყობს, არ ნაქოც[ი] ისია
ბან წითელია, ბან მწუწან, მარჯელ ფურთა ისია,
ადულიაა გამოსაცნობი მოვი ვოქათ არი ისია.

(ცისარტყელა)“ (55V).

2. „ქ. არბაბი იყო ნადი შაისაგან თრმოცი ქორთონი[ქონს] უღფ.

ქ. შეფეს თვი მფო აზს ქართლი მიეცა ქორთონი[ქონს] უღფ.

ქ. ამავე შეფეს გვირგვინი უჯუობებს ქეს უღფ.

ქ. აფი ვალაფზე(!) დამარცხდა ზედე ირ აკელი ქართვი ქეს უღფ და ამავე
წელს ახათრან ზედ გაიშარჯა.

ქ. განჯას დამარცხებულან ქეს უფ.

ქ. მუფე ვახტანგ მობრძანდა ისპაან იდამ ქეს უფ, აფისტოს იბ.

ქ. მუფე ვახტანგ წაბანდა რეხეთს თიბათის... ქეს უფ, რუსულს ქორთონი-
კონს ზღად.

ქ. აბდულაბეგ ჭალავს მოუბდა ქეს უღფ.

ქ. ანტონ ქათალიკოზისა და ლევანის რეხეთში წაქულა მღობ და
მოსვლა ზღოდ“ (86r).

3. მიწაწერები მოთავსებულია აგრეთვე 41r და 72r.

(838)

1583

კრებულა. XIX

75 ფ. 23,4 X 17; ქალაქი: ზღაღღისვე ვდა; დაზინებული, დაშლილი, ბოლო-
ნაკლული; მხედრული; [XIX ს.]; მთარგმნელ-დამწერი გაბრიელ ავალიანი (3r);
შეპოწიულია მეტრე უნიკაშვილის მიერ.

1. [გ. ავალიანი, ლექსი].—

„ესე ვოველი ვადამხდა ბედითა შით ბედტრულითა.

სხეთა სიფთხილეს ვუაჯი ზეწნითა და მუდარითი...“ 1r.

2. [მოთხრობა, თარგმნილი რუსულიდან გაბრიელ ავალიანის
მიერ].— „დიდხნობამდის ტანციობდნენ განათლებულ(!) ხალაჩი საკეთილმო-
ბილოს სობრანისა. სხენი ურიცხვის სამოლებისა ისევე პრილებდნენ ბრო-
ლის ხომლებზედ...“ 4r—50r.

3. [გ. ავალიანი, ლექსი].— „ახ დრონი, დრონი,

ვით შევამკონი.

იმ მუხთოდ სოფელს

სულ ცრუთა ვგონი...“ 51r.

შენიშვნა: ლექსი დასაწყისში სხვა ბედითა და მუღლით მიწერილია.

„გლოვა და სოფლის სამფრადი ვავქავამის კნვინა სალომესაგან
ოქტომბრისი!“.

4. [გ. ავალიანი, ლექსი].—

„ვინ არს, სოფელო, შენი მკობელი

თუ არ სიმძღავრით ღვთისა მგმობელი...“ 51r—52r.

5. [გ. ავალიანის თარგმნილი მოთხრობა].— „მე მყვანდა ერთი სულც, რომელსაც შეგმსწირე ჩემი გული. იგი იყო მშვენიერი...“ 52v—75v.

წყდება: „... არა ვარ ოსმალი, ამ სახელს საჭიროების გამო ვატარებ. ეს ტანოსაცმელი სახელის გამო მაცვია. მე არაოდეს მაჰმადიანი არა ვარ, მე ვარ ბერძენთ სარწმუნოებისა, თავათ მცხოვრები პალესტინისა. პაპანემი დიდ-ვაჭარი ყოფილა, დიდის სიმდიდრის პატრონი...“

შენიშვნები: 1. ტექსტს წინ უძღვის: „ვის ბრწყინვალეხან, წვერს კაცასიას ვარე მზრის უმაღლესის მართებლობისას, უფალს ღვწერალ-ღვთაგანანტს და სხვადასხვათ-ორდენთ კაჟალურს თავად აღუქსანდროე გარსევეანის შეს კაჟკაჟაჟაჟცხ

ბრწყინვალეთ თავადო, უმოწყალოსო კლომწიფეჟქ განაწავლისათჳს ჩემისა ვალ-დებელ-მყოფი რქესელის მმართველობისა, საქართველოს განმანათლებელისა სასწავ-ლებელთ განმანათლავ. დასახოქმეველად ყომათა, ერთ მზრისათა მე ვებედაჟ ჯიძლენათ, თქვენო ბრწყინვალეხანე, თარგმანი ბუნებისოთ ქართულს ენახედა საკითხავის ბიბლიოტეკის მუბლითგან გადმოღებული ჯემ შიგო ჩართულის ლექსებით.

თქვენო ბრწყინვალეხანე, წარმოგიდგენ რა ამა მცირედსა ჩემსა შრომით ნათარ-გმნისა მუხლსა, ჯემ შიგო ჩართულის ლექსებით, ჯთხოვე ვალდებულ-მყოფი საქართვე-ლთა მხოვრველობითა თქვენითა განსწავლათ შეიღოთ ამა მზრისათა.

ტექსტისა ქართვისებითა და სრულისა მოვრდომილებითა ბუნებურებით ვრაცხ გვახლოთ თქვენის ბრწყინვალეხანის უმოწყალოსო კლომწიფის მოჩივილი მონა-გაბრიელ ავალიანი“ (2r—2v).

2. ხელნაწერში შესული ლექსების ავტორი და მოთხრობების მთარგმნელის გვარი აღდგენილია წინასიტყვაობის მიხედვით (იხ. შენიშვნა 1).

3. ზემო უდაზე აწერია: „მიწვარბარ, მგვრამ სეფდას შამამერი, თუ წაგვი-თხაჟ“.

1584

დავით დიასამიძისა და იმერეთის დედოფლის მარიამის წერილები და მეფე ერეკლეს წყალობის წიგნი. გადატანილია ისტორიული დოკუმენტების კოლექციიში.

მკ—2183—2184 და Ros—123.

(839)

1586

შოთა რუსთაველი. ვეფხისტყაოსანი. XIX

(არტანუჯული)

155 ფ; 31,5 × 21; ქაღალდი; მუყაოს ტყავგადაკრული ტვიფრული ყდა; მუ-დრული; საბუნებო სინჯურით; გადაწერილი: დიანოქი პეტრე ტაბლაშვილი (140v); [XIX ს.]; კვირიკიანი 1831 წ. აღმოწიფილია პეტრე უმიკაშვილის მიერ.

[შოთა რუსთაველი], „შესავალი პირუშლი ვეფხეზს ტყაო-სანისა, ამა ამბისა დიასწივის პირველი, ჰამო და სასმენელად შუშნიერი მსწაულისათჳს მოშაირეთასა, ტარიელისა და ნესტან-დარეჯანისა, რომელსა ვეფხეზს ტყაოსნობით უხმობენ.—

რომელმან შეკმენა სამყარო ძალითა მით ძლიერითათა,
ზეგარდმო არსნი სულითა ჰყუნა ზეცით მონაბერითთა,
ჩუქნი კაცთა მოგუცა ქუწყანა, გუაქუს უთუალავი ფერითა,
მისგან არს ყოვლი ჰელმწიფე სახითა მის მიერითათა...“ 1r—140r.

შენიშვნები: 1. ტექსტს ფართული აქვს: „საძიებელი წიგნისა ანის ვეფხის-
ტყაოსნისა“ (141r—142v).

ბ. „ლექსიკონი ამა წიგნსა შინა წერილთა ძნელთა ლექსთა აღმოსაქონლად...“
(143r—154v).

2. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ექ. თაყაიშვილს (იხ. Описание, ტ. II,
558 გვ.).

3. ხელნაწერი არაქანუჯული რედაქციისა.

ანდერძი: „სრულ იქმნა, დიდება ღმერთსა, ყოვლითა კეთილთა მიხეზსა და
მზადსა, თუჲც იყუნეს წიგნიც ვეფხისტყაოსნოხითი კმობილი საკართო უ-
ღოსა შინა ბეჭდილი და ჯელწერილიცა, გარნა ფრიალუ გარყვნილი და არად
საზმარნი, ამისთჳს მისცემოდა ჯულსმოუღინება თავადსა სტატკის სოფტნიც და
კავალერს თუშანოვს გიორგი ეგნატის ძეს და მოგზოვა უძემუდისი
ნაწერი ვეფხისტყაოსანთ, კტობითა არტანუჯისათა და ესე მე პეტრ-
ეუკ ყარაიშმან ლარაძემ მრავლითა შრომითა და ლეწილის დადებით აღე-
წერა(ს) მშენიერის ბელით და აფელი-საკითხავთ, ხოლო მე ვეფხისტყაოსნის
ორბელიანის(ს) სამარეაღუამეროდ და ბედნიერობასა შინა მოსახარებლად
აღესწერე ფრიალ უღირსმან პეტრე დიპლომატბელიანსკლმან, მისეს ძემ“
(140rv).

შენიშვნები: 1. ეს ვეფხისტყაოსანი ვეფხისტყაოსანი კეთილნი და გიორგი
ეგნატის ძის ასულს ჯანბაკობიანთ-ორბელიანისას(ს) (ხუროთა უფოს საცავი
ფერცელი).

2. „წელსა 1880, კ. თბილისი კენიან აღუქსანდრა მელქიქოვისას(ს)
(ხუროთა უფოს საცავი ფერცელი).“

3. „წელსა 1886, აპრილის 2 დღესა უფლიკი კნია მიხაილ ნიკოლაიჩს მოე-
ვიდა ფეჲმა, რომ იმავე დღეს 4 სათა(ს) შუაღუეს შემდეგ ხენწიფე იმპერატორი
აღუქსანდრა ჯელაიზდა ლეტნი ბალში და კელსკაში ჩასაჯდომათ რომ მი-
ბრძანდა, უილაკა აუხაკა დაბაჲა დასუცა და უფნებლით გაფარჩა, საბრზე შეიძერსა.
ამისთვის 5 აპრილს სითისი კაფედრაში იყო პარაკლისი და გარდაიხადა არქიერმა
ეგნეიმ, გუარათ იყო ილინსკი. უფლიკი კნია მიხაილ ნიკოლაიჩი
იქ ბრძანებდოდა, ელელნი სანდგრო და სამოქალაქო ჩინები და ქალღი, ვეფ-
ლანი იქ ვიფავით და ღმერთს ზადლობა შეეწირეთ მისის იმპერატორებას(ს) უფნე-
ბელათ გაფარჩენისათვის. ეს აბაქო(ს) 11 საათს ლამისას გროვლორი ორბე-
ლიანს ებრძანებინა და ესეც, რომე ზეღ სითში ჩამოდიოთ, რადგანაც იყო იმ
დროს ლენვალა-ატტრანტი(ს), ელბარბინათ(ს) და ებრძანებინათ მისთვის ეს შემ-
თხვევა, რომ ღამეს აღარ ჯგინება(ს), საწუებართე ეს იყო, რომ ის აუხაკო გამოდგა
რესიფე, თავის ხეწიფეს დაბაჲა დაკა იმისთანა ანულის კაცსა“ (155r).

კრებული. XVIII

112 ფ., 21 × 15,5; ქალაქი; მუცაოს ტყავაკაქრული ცდა; არა აქვს თაფფო-
ცილი; ნუსხური; სათაურები სინგურით; დაწერილი: გარსევან მღვდლის შვილი იოანე
მღვდელი (7v); [XVIII ს.]; შემოწირულია პეტრე უმიკაშვილის მიერ.

„მამუკა ორბელიანი“ სხვა ხელით და მელნით არის ჩაწერილი ტექსტში.

1. [პეტრე მოგილა]. „აღსარება მართლისა სარწმუნოებისა აღმოსავლეთისა მართლმადიდებელთა წმიდისა კათოლიკე სამოციქულოსა ეკლესიისა. კითხუა პირველი. რაჲ ჯერ არს დამარხვად მართლმადიდებელთა ქრისტიანეთა მიერ, რათა დაიმკედრონ ცხოვრება საუკუნოვ...“ 8რ-87რ.

შენიშვნები: 1. თხზულება შედგება სამი ნაწილისაგან: ა. „სარწმუნოებისათჳს“, ბ. „სახოებისათჳს და გ. „სიყვარულისათჳს“.

2. თხზულების ავტორია პეტრე მოგილა (იხ. „საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმი: ქართული ხელნაწერთა აღწერილობა...“ (II კოლექცია) ტ. IV, № 1751).

3. თხზულებას წინ უძღვის: ა. „საძიებელი“ (1რ-3ვ); ბ. წინასიტყვაობა ნეტარობის პატრიარქისა „აღსარება მართლისა სარწმუნოებისა წმიდისა კათოლიკე და სამოციქულოსა ეკლესიისა მართალმადიდებელთა აღმოსავლეთისა. წალობითა ლ“თა პატრიარქი ნეტარობის წმიდისა ქალაქისა ივერსადონისა და უკულისა პატრიარქისა გუგუშთა მართლმადიდებელთა ძმთა და საყვარელთა შუღთა გუგუშთაგან...“ (4რ-6ვ). გ. წინასიტყვაობა კონსტანტინეპოლის პატრიარქისა (6ვ-7ვ).

2. ეპისტოლეები ეგნატე ანტიოქელისა.

შენიშვნები: 1. აქვე მოათესებულა ეგნატე ანტიოქელის ეპისტოლე ანტიოქელთა მიმართ (89ვ-93ვ), ტრალისელთა მიმართ (93ვ-96რ), მალისელთა მიმართ (96რ-101ვ), ტარაგნელთა მიმართ (101ვ-104რ), ფლიპელთა მიმართ (106რ-110რ).

2. ზღონაწერის ბოლოს ჩაერთდა ნაბეჭდი კაფუნდარი 4 ფურცელი.

ანდერძი: „იხუე ქრისტე, ღმერთო ჩემო, მთლიოდ შობილთ უტმოდ მამისაგან და სულითა წმიდისა თანაწრომ შეწყალებ ყოფილი ამის მწუხარო გარსევან მღვდლის შეგლი, მღვდელთა უნაირეთი მღვდელი იოანე“ (7ვ).
შენიშვნები: 112რ, კრიპტოგრაფები: 110ვ, 111ვ, 112რ.

(841)

1588

ზაუზეისტრა ფრიდერკოს კრისტიან, ლოგია. 1820

222 გვ. 22 x 16; ქალაქი: რევიანდარელი ბეგაოს ტიფრელი გვამადრული, სათარები ბიავრული, ანდერძი: უამწურო: ნიკოლოს (221 გვ.); 1820წ. (221 გვ.); დაუწყებულა 2, 222 გვ.: ზღონაწერი შეიწიბრულია პეტრე დნიკა-შვილის მიერ.

[ზაუზეისტრა ფრიდერკოს კრისტიან, ლოგია]. „ნაწილი პირველი ლოდიკისა სათეორეტკო ანუ სამოათჳს მოქმედებითა გონებისათა: თავი ა. მოგონებათათჳს ანუ ილიათათჳს § 29.—პირველსავე ვიდრემ მოქმედებისა გულისკმის-წყოფისა ჩუწისასა მარტივად მოგონებად, ანუ ილიად წოდებულ ვაჟოფთ...“ 46—220 გვ.

შენიშვნა: ლოგიკის ტექსტს წინ უძღვის: ა. თეორეტკო: „ლოდიკოსს ხრისტიანოსს ზაუზეისტრისა გორლივიტრისა, ღონაზისა რეკტორისა, დსქანში ფილოსოფიისა ახლისა სარეველად ყრმათა სბოლის შინათა კნილი და მოაველთა მიერ იგეთა და ნავალითა ძემლთაგან მწყრალთა, რომელთასა მოღებულთა განმარტებული ქართულსა ენასა ზედა გარდმოვლებით შრომითა ანტონისა მიფო არხივაკოპოსისა, დეიფთან-ბაგრატიანთა, ფრისა ყოვლად უბოწყინეალებისა და უმწყინებელისა დიდისა კელმწიფისა იმპერატორიკა ეკატორინა ალექსანდრისა, ფრთიპერობელისა გულისა ოსმისასასა, და მემკდრისა შიისა კეთლმობრწმუნისა კელმწიფისა ცეარტეინისა და დიდისა მთავრისა პავლე პეტროვიჩისა წელთა დასაბამითან სოფლისა 7270, კორ-

ცოლად შობილგან სიტყვა ღრისა 1762, ინდიკტიონისა-ი, თჳსა მეშვესა, რი-
ცხსა 30* (1 გვ.).

ბ. „ანტონის მიერ არმიგვისკაპოსისა წინასიტყვაობა ჟილასოფისა ამის
წინამდებარისა: აღნაქსა ვიდრებუ გონებისასა ვერ სადამე მიხდი სიბრძნე-
სა შით, რამეთუ წოდებულ-მყოფენ მას ჟილასოფისნი შედედ ანუ შთაგრინად...“
3—22 გვ.

(იხ. H კოლექციის ზელნაწერთა აღწერილობა, ტ. I, № 255, გვ. 181).

გ. „პინატი ლოლიკისა...“ 23—24 გვ.

დ. „[ნათუნების ტერი], თავი ა. წინასიტყვა ჟილასოფისათჳს და ნაწილთა მის-
თა: § 1.—ვინათგან აწ შრომა ჩემნი არს ამას შინა, რათა ვოველნი ნაწილნი
ჟილასოფისანი უმჯობეს და შესაბამ აღწერით განეკარგინებოდა...“ 25—45 გვ.

ანდერსი: „სიბრძნისთჳს რა უსატყუა ღმერთ არს და რამელა
და გზა ნყოფი არს მის სიბრძნისად წყვეა,
ვინა სახარულად ეტროფით ბუნებისაგზო
და გარდა ამის პაულ მათქუა ცოფ ვოველნი
ამისთჳს მოწეში გწმერთები არა უახოად,
ნიკოლას. 1820 წელსა 2-სა აგვისტოსა“ (221 გვ.).

(842)

1590

კრებული. XIX

91 ფ.: 23 X 16,6; ქაღალდი; შეჯამს ყდა; შედგროვილი; სათაურები ზოგან ასო-
შთაქრულით, ზოგან შედგროვლად; სიმჭრობით; [XIX ს.]; ზელნაწერი შემოწირულია
მეტრე უნივერსიტეტის მიერ.

1. [ცოდვებათა აღსარება]. „ნაწილი I. სარწმუნოებისა ნაყოფთა
კეთილთა საქმეთა წინააღმდეგონთ ცოდვებათა აღსარება.—წინა აღდგომა ჰეშ-
მარიტისა კეთილშეხებურისა აღმოსავალისა ეკლესიისა სარწმუნოებისა, რო-
მელთაჲცა გუარითა...“ 1r—8r.

2. „წამება წმინდის გიორგისა. პირუელი.—მაცხოვრისა ჩუენისა
იესო ქრისტეს პირუელ საუკუნეთა მეუფებისა არა არს არცა დისაბამი საუ-
კუნეთა, არცა დისასრული ცხოვრებისა...“ 9r—29r.

3. „თა სეკდენბერსა კვ. წმიდისა იოანე ოქროპირისა თქმული
დადუმებისათჳს ზაქარისა და შობისა თვის იოანე წინამორბედისა
სიტყუა შესხმოთ. მ. გ.—მოსე, დიდმან მსახურმან ღმრთისმან, წინასწარმეტ-
ყუელთა თევთან, ზღვის მოგზაურმან, რაინდმან მადრიისმან, ტაბლამყოფელმან
შინანასამან, სჯულისმდებელმან ღმრთისმან, რომელმან მიიხვნა დიკარნი დი-
დებულნი, რომელმან პირველად მიუნიქნა უმჯობესნი ცხოვრებისანი...“
29r—32r.

შენიშვნა: ტექსტის ბოლოს მიწერილია კორილე აღქსანდრიელისა, იოანე
ნაბარბელისა და სებასთა განმარტებები აღსარებისა (32rv).

4. [გრიგოლ დიდო, რომის პაპი].—„თავი მეხუთე წიგნისა ამის, რო-
მელსა ეწოდების დიოლოლონი, რომელ არს თხრობა სულიერი
გ. მ.—დისაბამად ქანა ღმრთისა და ქუეყანა, ვითარცა წმიდაა წერილი
იტყვის...“ 33r—65r.

შენიშვნება: 1. დიდილონიის ე. ტექტი ყოფილი საავტორო შეხვედრის (A) კოლექციის № 1103 ხელნაწერში მეოთხე თავად არის შესული.
 2. ტექტი თარგმნილია გვითომე მთაწმიდელია მიერ (შეგ. კ. კვეციანი, კართული ლიტერატურის ისტორია, I, გვ. 182).

5. „თუშა იკდინებრსა მ, ცხაკერება და სინანული ნეტარისა ტასიასი მეგვიტელისა, რომელი იყო პირუშლად შეძივი და იქნა ჭურჩჩეულ.—ძმანო იემნო საყუარდლო, მეგულეების შე თხრობად თქუენდა სასურველი და ბრწყინჟალე სინანული...“ 65V—66V.

6. [ტიმოთე ვაბაშვილი], „შემოკრებულნი შევითა მსოფლიოთა საღთოთა და სამღვდლოთა წმიდათა კრებათა ერთად წმიდათა და ღმერთმემოსილთა ნამათა ზუენთა აღწერილთა წმიდათა წერილთაგან, რომელიცა უცთომელად გვეწყების წმიდისა ამის წიგნისაგან, რომელსა ეწოდების მარწყუხი. იქნა მადლითა და წამისჯილთა ღრისთა. წმიდა და პირუშლი მსოფლიო კრება ქრისტეს აქეთ ქმ, მისის კო, შეფობასა დიდისა კოსტანტინესსა, რომელი დაედა დესაბანითგან წელთა ხუთი ათას რვაას და შეათვრამეტესა, განსორციელებითგან სამას და შეათვრამეტესა ქალაქსა ნიკიას, აღუქსანდრითგან წელსა ქკს ივ, კალენდრისა ივლისსა.—ბრეცნმან მან და ხუროთმოძღვარმან საბიფრმან და შემოუწოდმან ჩუქნმან ღმერთმან ცთუნებითა გარექნილი ეღმით ბუნეცა ესე ჩუქნი არა დაიფიწყა...“ 69V—71V.

შენიშვნება: ტექსტს წინ წამძღვარებული აქვს „ანდერჟა მზროშელისა.—იველიანტავალაშტენ და იდიდბოდენ ჩუქნი მიერ პირუშლი ერთი მხადი და მათსაგებელი ნამკისა შორისსა ცხოველთა და უცხოველთა სწობებით შემკრებული და კეთილთა მამართ მრგულად შესაყებელი, აღტრებილი კეთილთა მიმართ, მათსაგებელი არსთა მითბობისაგან ტამეტას და ქარსუნი დისაებარ ქალატონურისა ელიოპობია მკაპს. ურეული იგი და სოფლითა ზემთა აღსრული სიბრწყინესგან საღთოსა პლატონისა ხედითა აღიწოდა სინაღდლ და ეიდრო სამოხადმეფე დრეკობა, რომლისა ერთსა ანა სინაგაგისა სიწობით ზედელისა ექსამილთისა ცხემასა უდაღობს ახალი ერთი და სავსობელთა კეთილად განმსტრბოს და სასურველად მოეწოდს ანეს მრსა ერთი და ზეეფიად წარმოაჩემს ქუეყნითა, ხოლო ლტკობებრისი ხანკტი დრესიოდითა წინაგმითიანი იტყვან ნაწილ ბრწყინობათა და სიწობით ზედეოს სოფელსოლსა და განკაცებისა დმართისასა, ცხადედ კურბინთა უსაყუოდ იხევენ ღვთისა, რათა სიბიერება მხადისა უსახუროდ განაეცადონ, გუბრეზი განგრომადონ იღწიან ღვარქობითა რათა აგებონ უსერათა და ბიგენილობათა ერთისათა და სიწობელე ანდროიონ და სიწობილედ სიღებრადე შთამოიფენიან, არანედ სოფლი იგი მადლით სრულმყოფს ორდინითა სიტყვითა ცხოველთასა და განაბრინოს, მღებო მტინიერებითა მოედნს, მგაგაგდტრისა ცნითა ცეხილისათა ცეხულთა კრებისაგანთა ნამათა, რათა განათონ მედნი ასპიტნი და ვასილიკონი სიწყუათაგან წმიდისა, შეიქოს აღანთენქ ლამპარათა, რათა სოფლისა სიწობედ განწყუდითა იგიეთა უკანოდ შედეთა ნაეკერცხალთიგან იხილებოდეს. და მუცნი და აგანქიქნი სხუთ გზით შესრულნი გზითა ცხოვართასა არა ზედან ახედენ და განიკდიდენ, რათა ეს ზურნი მარაგნი არა თანა ეუდიდოდეს მკულელსა მოციქულთასა და სიღებრნი ორნატინი ღვარქობითა მიერ არა დაითრებოდენ და მიმოვეულებოდენ ერთი რჩეულნი; ამისთეს შედნი მათფლიონი რაი იქმნებოდენ კრებაში, აღიწრებოდა სიმტკიცად სარწმუნოებისა და წარეუმოდა საყუებისა სოფლისასა, ხოლო მრავალგანთქმული ესე მართლმადიდებლობითა დიდი ივერია მრავალგნის წარმართთა ომბებითა შემკობებულ იყო. ანა წიგნითაგან და ელესიათანი საგანმებრნი დაცალეგრებულ იხუნენ საღმრთოთა წყირილთაგან და კრებისა ესე წიგნი სრულებით აღიარა სადა ითვებოდა, თუ ქს აქეთ რაოდენსა განსა იქმნენ წმიდანი კრებანი, ანუ რომელნი შედენი სუ-

ფეოდალ ანუ პაპნი, რომელნი ცხოვრებდნენ და პოტირიტინი, რომელნი მიიწვიადენ კრებასა და ანუ რომელსა ქალაქა იქმნებოდენ კრებანი ანუ წინააღმდეგომნი მწვალებელნი ვინა იყვნენ ეპისკოპოსნი, მღვდელნი თუ ერისკაცნი, და თუ ვითარ სწავლებდნენ, ანუ რომლითა სიტყვითა იტყვოდიან წიგნებათა, ანუ მართლმადიდებელნი ვითა პირსა უსულოდენ საწინასწარმეტყველოთა და სამოციქულოთა მოძღვრებითა და ანუ ვითა სწავლითა დახვედეს პირნი მათნი და შეიკრებნენ, ანუ მწვალებელთაგანი ვითარ იტანებენ მართლმადიდებელნი, ანუ ეარსნი რადენი დასხვს სჯულთაიანი კრებისა,—ესენი, რჩეულნი, ზედა მიწვენით არა უწყადით, ხოლო მე მდებალ ქუთათელ ეპისკოპოსი ტიმოთე ვიძიულე მართლმადიდებელთაგან, რომელთა იგიო ვედათ ჩემდა შეკრებასა ამათს არა მცნებოთა უსწავლელთაისა ჩემისათა და ვერ უარქმნილი ბოძანებისა, ვიწვე შეკრებად საღიოთა წერილთაგან, რომელი თუთ მაშინვე კრებასა ნათქვამნი და ზოგნი შეზღვეომად კრებისა აღწერილნი წმიდათა მამათაგან. არა თუ ჩემით შემიწვეს რამე წმიდასა ამა კრებასა, არამედ თუთ ღირსთა პირისათა ნაბიჯვენი აღმოჩინეს; და უწოდე წიგნსა ამას მარტულის მრტორობელი შეიდათა ნაცვრობელთა ნანდელე ესაიასებო საბე, ხოლო თქუნენ, წმიდანთა ღირსთა, უკეთეს ცთომილება იბილათ, ნუ უგულებელსყოფთ, უნებელი უმცრობისა და სიკნებე ფრიადი ზედან მდებდა მე. აწ მამართ საქართვედო სანო, იწველიდეთ რა და იკითხადეთ, უცებად მხრებელისა ზენებასა ნუ უგულებელს მყოფთ“ (67რ—78რ).

შინაწერა: „წიგნთა შირის როსტომ დარჩიევცისა“ (ქვ. საცავი ფერ-ცლის V).

(843)

1591

ქანლისი, ველისარი. 1861

94 ფ. 22 × 18; ქალაქი: ნუგოსი ვდა; მუდროლი; მთარგმნელი და გადმოწერი დავით ციციანოვი (92v); 1861 წ. (92v); დაუწერელი 1r—3v, 4v, 5v, 49v, 93r—94v. ხელნაწერი შემოწირულია პეტრე ფშიკაშვილის მიერ.

«ქანლისი», «ველისარი». თავი ა.—«ქა! საღმრთოო მყოფროებო ამის უდაბნოსაო! ვერა რამე შეიძლებს აღწყოთებასა შენსა...» 6r—92v.

წინაშეგება: 1. ტექსტა წინ ურდვის: ა. თავფორცელი: «ველისარია, შემოხელი უფალს ქანლისის მიერ, მთარგმნელი და მყოფედ გამართული და გარდამოცემული, ნაწილი პირტული. მოსკოვს, ტიბოღრაფიასა შინა სჯმეონ სელციკანოვისასა 1821, გართულსა ენასა ზედა მთარგმნელი თავისი დაჯით ექსტათის ძის შინასკენ ტელ ციციანოვისაგან“ (4r).

ბ «ნაღმთი წინასიტყვაობისა უფალს ქანლისისა.—მე ვერ ვკადრებდი გამართოსა ველისარიისასა, გარნა შევსთხე წიგნი ისტორიულსა საღვრქმლსა ზედა, არა რამსაზე მტონე უფლის მარმონტელის საზოგადოს წიგნისა თანა; მისი პოლიტიკური რომანი დაშობის ჯელთა შინა საწელიწოდითა კაცობასა, ხოლო ჩემი შესაძლო არს, რათა იქმნეს რადენითავე წიგნთა მომცემელ დედათა და ერისაგანთა კაცთა, ესეცა უკუე საკმაო იქნების ჩემოქს“ (5r).

2. ტექსტს მყოფე ნაწილის დასაწყისში უძღვის თავფორცელი: «მ[ე]ლი[ა]რია, შთოხელი უფალს ქანლისის მიერ. მთარგმნელი და მყოფედ გამართული და გარდამოცემული. ნაწილი მყოფე. მოსკოვს ტიბოღრაფიასა შინა სჯმეონ სელციკანოვისასა. 1827“ (4r).

3. «ველისარი» შედგება ორი ნაწილისაგან. მყოფე ნაწილს ეწოდება «ისტორია დელიმერისა».

ანდერძი: «ესე ჩემ მიერ ნათარგმნირუსულით წიგნი, მყოფედ გარდაცემწერე და რაოდენ შეშეძლო, გამართვეა წელსა განკორციელებიდეგან სიტყუქსა ღრისა 1861, თოქსა შინასა 9-ს დღესა, დაჯით ციციანოვი“ (92v).

4. ხელნაწერთა აღწერილობა

(844)

1592

პროკლე დიაღობოსი, კავშირნი ღვთისმეტყველებითნი. 1757

204 გვ. 22,5 × 17,5; ქალაქი: ტყაყადაყრელი ხის ტვიფრული ყდა; შედგენილი: სათაურები სინგურით; გადამწერის: ხაჭარია დიაკონი (201v); 1757. I. 10 (201v); დაუწერულია: 1r—3v; 202r—204r; ხელნაწერი შემოწირულია პეტრე უმიკაშვილის მიერ.

„პროკლე დიაღობოსი, პლატონურისა ფილოსოფოსისაჲ კავშირნი ღვთისმეტყველებითნი. თავნი ორას და ათერთნი.—ა. ყოველი სიმრავლე ეზიარების ერთსა. ხოლო უკეთეს არა ეზიაროს, არა ყოველი ერთ იქმნება და არცა თითოეული, რომელთაგან არს სიმრავლე...“ 6r—201v.

შენიშვნა: ტექსტი წინ უძღვის: „საძიებელი წიგნისა ამის...“ (4r—6r).

ანდერძი: „სთარგმნელი ამისი ფილიპე და შემწყობელი იოანე მდივანბეგი და კახი მღვდელი ნიკოლოზი. არამედ ესე ფილიპე მოქმედობს თანამდებთა ნიტევებასა ამისთვის, ერთარნედ მოხუცებული იყო და ესრეთცა იტყვის: ცოფილ და უძღურ ყოვლითურთ ვარ მხო: მაგრა მე ესრე ვგონებ სტულოდეს,—ესე ფრიად მკნე და ძლიერ და მოქმედ და მწიფე ფრიად ფრიადს) თარგმანთა და გარდაამოცმათა. არამედ კელვოფა ამისი იქნა იანვარს ი, კეს უფე, პრისტეს აქეთ ჩღწა. ესე ფრიად შენდობისა მოქმედ არს აღმოწყობილელთა მიერ, რათა კრისტემან თქუნცა მოგახსენსთო, ამის.“

მე ხაჭარია დიაკონი მესამედ ეწერ პროკლეურსა ამ[ა]ს. ფრიად სატრფოსა ჩემსა და მეცა ვარ მოწიფე ფილიპესი და შემეფოსად ვართაპეტ ივეტიკისა“ (20.1v).

(845)

1593

სვიმეონ ჯულფელი, დიალექტიკა. 1778

236 გვ. 19 × 14; ქალაქი: ტყაყადაყრელი ტვიფრული ხის ყდა; შედგენილი: სათაურები სინგურით; 1778 წ. (233 გვ.); დაუწერელია: 234—236 გვ.; ხელნაწერი შემოწირულია პეტრე უმიკაშვილის მიერ.

[სვიმეონ ჯულფელი, დიალექტიკა].—„დაწყებანა შორის დიალექტიკისასა საჭმარ არს კითხვასთჲს შცირისა რაჲსამე თქმად, რომელსა განსახლურებს არისტოტელის ესრეთ: კითხუა არს ძიება მიგებისა.—აწ უკუშ დაღაცათუ მრავალ არიან სახენი კითხვასანი, გარნა აქა საჭმარ არიან ჩუშნდა რაჲ არსისა და ვითართ არსისათჲს, რომელნი თქმად არიან ამითთჲს, რომელთა ყოფა აღსარებულ არს...“ 3—233 გვ.

შენიშვნა: ტექსტი თარგმნილია დოსითეოს ნეკრესელის მიერ. (იხ. კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, ტ. 1, 1941, 336—337 გვ.).

ანდერძი: „აღიწერა თთქმთა შარტსა კ, კეს უფე“ (233 გვ.).

შინაწერა: „ქ. ანისბატის დგანობნა, რომელიც ამას კვეთს სწერია, ეს წიგნები მომცა:“

- ქ. ამონიოს
- ქ. პერიერმენია
- ქ. საზღურის წიგნი
- ქ. ნემესიოს
- ქ. რიტორება
- ქ. სიმეტზე

- ქ. კნულუების ცნობა
- ქ. დაწყება დიალიქტიკისა
- ქ. მკერძეთქვეობა
- ქ. რუსული და მოლდავური კობეა-მოგება. გაბანონი სვიმონი (1 გვ.).

(846)

1594

უთრუთიან-საამიანი. 1647

148 ფ. 31 × 20,5; კვადრედი; მუყაოს კოლენკორგაიკრული ყდა; ნაკლული; დახიანებული; მხედრული; სათაურები სინგურით; ტექსტი დასურათებულია; 1v, 2r, 3v, 61v, 11v, 12r, 13r, 15r, 16r, 20r, 21v, 24r, 26v, 27v, 28v, 34v, 36r, 36r, 36v, 39r, 40r, 43v, 44r, 50v, 51r, 52v, 53r, 56v, 57r, 59v, 60v, 61r, 63v, 69r, 70r, 71v, 72r, 73v, 74r, 76v, 77r, 83r, 86r, 88r, 93v, 94r, 95v, 96r, 102v, 103v, 104v, 105v, 107v, 111v, 112v, 115v, 116r, 119v, 120r, 123v, 124r, 125r, 128r, 133r, 134r, 143v, 144v, 147r და 146r; გადამწერი მამუკა თავაქალაშვილი (148v); 1647 წ. (148v); ხელნაწერი შემოწირულია პეტრე უსიკაშვილის მიერ.

[უთრუთიან-საამიანი]. „... ართნეს ლთისა სახელსა ზედა ეთთა ქო... მისი წვილი სიამულქ ფელაგანი თურანგე... ლაშქარნი გამოლგზანა. მერო-მე ზეარაზან [დ]ენან წვიფარა მისი ორასი ათასი [დ]ევი და გაემართა საო-მარად...“ 1r—148v.

შენიშვნები: 1. ხელნაწერი „უთრუთიანი“-ს სახელწოდებით აღწერილი აქვს ევ. თაყაიშვილს (იხ. Отисаиш. ტ. II, 609 გვ.).

2. უთრუთიან-საამიანი წარმოადგენს „შა-ნამეს“ პირობით ვერსიას (იხ. ფ. კობიძე. შა-ნამე კართული ვერსიების საზუსტო წყაროები, 1959, გვ. 18).

ამდგომები: 1. „ღმერთთა შვიწყალე ამისი ნწერალი“ (18v).

2. „ქ. აქა გათავდა ეს წიგნი ბრძანებითა ხელწიფის დადიანის ბატონის ლე-განისათა და ხელითა მამულქა თაყაქალაშვილისათა და ხელ წასკენ-ჯმა რომ წაიღუნა, გასარდა მთაწიგან, ვირგმდის პოვბდეს ხალს [და] შინა მოი-უქანდე; განგებითა პოვანადის,—ეს ყველა იქნა. დაიწერა ტქუა სამის ოცდაათხუთმეტ-სა, თვესა იღისა ოცდაშვიდსა. გათავდა“ (148v).

მიწვევები: 1. „შაქაშიძის ასულთა მაროქა, აღათიშ თუ ავი ლანახი კაცი გათხო... შაქულტაძეს ნულარ სოხთე, ნურც ემდური თვარა...“ (147r).

2. „ქ. წვენს დიდს იბეფს, დიდთ იმედათ მისაჩენელს ბატონს ჩიჩუას მო-ვახსენებ“ (146v).

3. მიწვრილია სურათზე: „ვიცე ამას იკითხავთ, ვინ უნდა იყოს ვირიგი ვირის-თლის შერთი, ცხებს თუ იკითხავთ, ბატონისწვილმა ნიკოშ რომ ცხენი მოხდა, ის არის. მე თუ არ დაიჯერებ. მე მოხვეანს შეგაღიებ, იცოდეთ“ (133r).

4. „ქემო ხემწიფის შვილთა აღათი, შერი მხველი ნაკაშიძის ტალი მარბამ მშვე-ნიერის ხელის კოცნას გიბრძანებ. ამას კი გენდური, ერთი ლამხი კაცი ამ წინ-გში არ. ზემი უჩინებდა დაბატოვ“ (21 v).

5. მიწვევები მოთავსებულია აგრეთვე 8r, 27r, 86v, 118v.

(847)

1595

კრებული (კობეა-მოგება). XI

454 გვ.; 22 × 14; ეტრატე; თავ-ბიღონაკლული; მუყაოს ნაკვრებადკრული ყდა; წესბური; სათაურები სინგურით; გადამწერი მოსე (293, 348 გვ.); [XI ს.]; ხელ-ნაწერი შემოწირულია პ. უსიკაშვილის მიერ.

- 1. „... შადლითა სულისა წმიდისათა...“ 1—10 გვ.

2. „სწავლანი ღმრთივსულიერთა წმიდათა მამათანი, წიგნთაგან რჩევით გამოკრებულნი თითო-სახეთა და სარგებელთა საქმეთა ცხადად განმარტება.—კითხვაჲ: რომელი ცოდვაჲ არა უტევებს შეწყნარებად წინაშე ღმრთისა ლოცვასა კაცისასა, ანუ ძალი სათნოებაჲ უაღრეს არს ყოველთა სათნოებათანი...“ 10—39 გვ.

3. „თქმული წმიდათა მამათაჲ მარხვისა და ლოცვისა და მღუი-ძარცებისათჳს, კწნ. კითხვაჲ: რომელნი არიან, მამათ ღმერთშემოსილო, ჰეშმარტანი იგი თაყუანის-მკემელნი, რომელნი სულითა და ჰეშმარტებითა თაყუანის-სცემენ ღმერთსა...“ 39—69 გვ.

4. „თქმული წმიდათა მამათაჲ დაყუდებისათჳს კითხვაჲ: გუ-ლის-სიტყუაჲ ჩემი შეტყუჲ მე, რაჲთა წარვიდე და დავეუფლო...“ 69—75 გვ.

5. „თქმული წმიდისა მამკსიმე აღმსარებელისაჲ ზიარებისათჳს. კითხვაჲ: ზიარებაჲ წმიდათა ქრისტეს საიდუმლოთაჲ ზედაჲს-ზედა ჯგრა-არსა ანუ ეპითი-ჟამად?...“ 75—93 გვ.

6. „ათანასე აღექსან დრიელისა თქმულისა განრჩევით გამო-კრებული, კწნ.—კითხუაჲ: რომლისა ლოცვისაგან უფროჲს ენინის სულთა უკეთურთა...“ 93—122 გვ.

7. „თქმული წმიდათა მამათა თაგისა განკითხვისათჳს, ნებისა დატევებისა და მორჩილებისათჳს. გზაჲ უკეთომელი და სათნოე-ბაჲ ჰეშმარტი, რომელი დადევს წმიდათა მამათა...“ 122—238 გვ.

8. „თქმული წმიდისა ანასტასისი და უწყებაჲ კაცისათჳს ცოდვი-ლისა, უფროჲს ხოლო სიძვისათჳს.—გამთა ნიკიტა ერისმთავრისათა, რომელი იყო კარტაჯინს ქალაქსა აფრიკეთისასა, იყო მუნ კაცი ვინმე ურიად ცოდ-ვილი...“ 238—252 გვ.

9. „თქმულთაგან წიდიჲა დორეთესთა რჩევით გამოკრებული.—თქუა წმიდამან დორეთე, ვითარმედ, რომელი უსმენდეს სუნიდისსა თჳსსა, რომელ არს გონებაჲ მამხილდელი კეთილისა და ბოროტისა...“ 252—272 გვ.

10. „სწავლათაგან წმიდისა ბასილისთა რჩევით გამოკრებული.—თქუა წმიდამან ბასილი: კაკთ-მოყუარე ღმერთი ჩუენი, რომელი-იგი ასწავებს კაცთა მეცნიერებასა გულისგმის-ყოფისასა...“ 272—293 გვ.

11. „თქმული წმიდისა ბასილისი ლოცვისათჳს.—ლოცვაჲ გონებ-თა წმიდითა ზრახვაჲ არს მარადის ღმრთისა მიმართ...“ 293—336 გვ.

12. „ზეტრეს კითხვაჲ გრიგოლის მიმართ. უუალო გუქით-ხენ(!).—მრავალნი მოსწრაფე არიან გუამთა მითთა დამარბედ ეკლესიასა შინა...“ 336—348 გვ.

13. „სწავლათაგან წმიდისა მამისა მამკსიმე აღმსარებელისათა რჩევით გამოკრებული.—პირველად სიყუარული კეთილი და სრული ესე არს, რაჲთა დადვას კაცმან სული თჳსი ძმისა თჳსსთჳს და მოკუდეს მისთჳს...“ 348—362 გვ.

14. „სწავლანი წმიდისა მამისა ჩუენისა იოვანე სინელ მამსახლისი-სანი კლემაქსისა წიგნთაგან რჩევით გამოკრებულნი.—ყოველნი, რომელნი განმზადებულ ხართ..., ასარებსა მას...“ 362—446 გვ.

15. „სწავლაჲ და განკრძალებაჲ მწყემსთა მიმართ.—ვიხილე მკორნალი უგუნური, რომელმან შემოსრვილი უძლორი შეაწუხა ვინებითა უჯგროათა...“ 446—454 გვ.

წყდება: „... ნუუუე შემძლებელ იყო...“

შენიშვნა: 1. 31—34 გვ. უკულმა ჩაკვრებული.

შინაწერება: 1. მთავრულით ნაწერ სათაურებს 293 და 348 გვერდებზე მოსდევს ტექსტის ხელით შესრულებული ნუსხური შინაწერი: „წმიდანო ლთისანო, ლოცვა ყავთ გლახაქისა მოსესს თუ ის“. აქ მოხსენებული მოსე ხელნაწერის გადამწერი უნდა იყოს.

2. ხელნაწერის კადებზე ტექსტის გასწვრივ XVIII ს. მხედრულით მიწერილია „შეისწავენი“: 1, 2, 4—9, 11—13, 22, 24, 26, 28—32, 34, 36—39, 42, 56, 62, 63, 67, 87, 104, 122, 131, 137, 140, 148, 218, 238, 254, 255, 260, 272 გვ.

3. (XV ს. მხედრულით): „ქ. კირიკეს(ი) შეუნდნეს ლმერთმან მისნი ცოდენი და ეინცა შენდობა...“ (50—51 გვ.).

4. (XIV ს. ნუსხური): „დემეტრეს და მისა მფულელსა გულმანჯასა და მისსა ძმასა ბასილსა და მისთა ტომთა და ნათესავთა შეუნდენ ლმერთმან და ეინცა შენდობა თქვას, მასცა შეუნდენ ლმერთმან“ (120—121 გვ.).

5. (XV ს. მხედრულით): „ქ. ყოველთა უც(ო)დვილესა კირიკეს შეუნდნეს ლმერთმან და ეინცა [შენდობა ბძანოს], მასცა შეუნდნეს ლმერთმან აჟ და უკონოსამდის“ (168—169 გვ.).

6. (XV ს. მხედრულით): „ქ. ლმერთო, შემიდენ ცოდვილს კირიკეს და ეინცა შენდობა თქოს, [მასცა შეუნდოს] ლმერთმან“ (172 გვ.).

7. (XIV ს. ნუსხური): „ქრისტე ლმერთო, შეიწავლე სულითა ცოდვილი დემეტრეს ამა წიგნისა მომგებელი“ (273 გვ.).

8. (XIV ს. ნუსხური): „წო... დისათ, განიშორჯუე შენ დეკანოზობასა“ (289 გვ.).

9. (XIV ს. ნუსხური): „ქ. ჯუარცმისა ხატო, გამეზარჯუე მონასა შენსა დემეტრეს შენს... დეკანოზობასა და ნუ შარცებენ აქა და მის საუფუნ...“

10. (XIV ს. ნუსხური): „წმიდაუ მიქელ, შეიწავლე[ე] ანტონი“ (303 გვ.).

11. (XIV ს. მხედრულით): „ქ. ამა წიგნისა მომგება დემეტრეს და მისა მფულელსა გულმანჯასა შეუნდნეს, ლმერთო, ეინცა შენდობა ბძანოს, მასცა შეუნ...“ (314 გვ.).

12. (XIV ს. მხედრულით): „ქ. ლმერთო, შემიდენ ცოდენი კირიკეს და ეინცა შენდობა თქოს, მასცა შეუნდნეს ლმერთმან“ (346—347 გვ.).

13. (XIV ს. მხედრულით): „ქრისტე, შეიწავლე არსენი გ(ვ)ლითა, ლოცვა ყავითა ცოდვილს არსენისთისა, ლმერთმა მოგცეს წყაო(ი)“ (440 გვ.).

14. (XIV ს. ნუსხური): „ქრისტე, შეიწავლე არსენი სულითა, ამენ“ (452 გვ.)

15. შინაწერები მოთავსებულია აგრეთვე: 66, 152, 200, 201, 214, 233, 231, 280, 281, 284, 288, 292, 293, 304, 305, 328, 396 და 398 გვ.

(848)

1596

კრებული. XVIII

270 გვ.; 21,5 x 16,5; ქალაღი; დაშლილი; ტყავადაკრული ხის ტვირთული ვდა მხედრული; სათაურები სინგური; [XVIII ს.]; ხელნაწერი შეთაწირულია ქ. უმაკაშვილის მიერ.

1. (ბესარიონ ორბელიანი, გრდემლი) „სიტყვისგება ლათინთა მიმართ ჩვენ მართლმადიდებელთა მიერ, თუ რაჲ არს ჩუენგან მათი განყოფილება, თქმული უნდოსა და გლახაქისა ხუცესმონაზონისა ბესარიონის მიერ, რომელი იყო უღაბნოთ გარესჯით მრავალმისათ მონასტერსა წმიდისა იოანე ნათლისმცემელისასა, რომელი იქმნა კათალიკოზ წმიდა და სამეფუოსა საყდარსა ზედა მცხეთას, ხოლო წიგნსა ამას ეწოდების ვერდემლი.—მრავლით ეამითგან მენება დუმილი მრავალთა მიზეზთათს და არა აღებად პირისა, რამეთუ უღირსება სულისა და მიწი შეუკადრებელთა შეკადრებად მიზეზ

მეკმნა დუმილისა, რამეთუ არა ადვილ არს, არცა უზღვეოა პირველად გან-
წმედისა წებება სიწმიდეთა და უღირსთა მიხილება...“ 1—235 გვ.

შენიშვნა: ერთვის „ზანდუკი წიგნისა ამის, რომელსა ვერდემლ ეწოდებინა...“
გვ. 235—237.

2. (რომის განდგომისათვის, მართლმადიდებლთა-
გან).—„რომისა განდგომისათჳს, ვითარ განდგეს მართლმადიდებლობისაგან
სარწმუნოებისა და წმიდისაგან ეკლესიისა...“ გვ. 238—267.

შენიშვნა: ტექსტს ახლავს ბიბლიური ბასილათის თბობა, სხვა ხელთ: „ვეროდგ
ნაჲლი მოწვევადელი იყო ასკალონელი...“ გვ. 267—270.

(849)

1597

კრებული. 1768

318 გვ.: 19,5 × 12; ქაღალდი; მას ტყეცადაკრული ტვირთული კვია; ნუსხური,
სათაურები სინგროით; გაუაწევი ამბისათის დეკანოზა გაიორგი (204 გვ.: 1768წ.
(254 გვ.); დაკრებულია: 15—20, 234, 256—267 გვ.; ბელნაწერი შემოწირულია
პეტრე უნიკაშვილის მიერ.

1. [გამოკრებილი სჯულის კანონი].

1. (შვიდნი საეკლესიო კრებანი).—„ქრისტეს განვორციელებილგან
წელი გარდასრულ იყუნეს სამისი არიან უკუქ სოფლიონი შვიდნი კრებანი
დიდნი, რომელთა პირუქლი არს ნიქიისა სამს ათვერაშეტთა წელთა მამა-
თა, რომელნი შეკრბეს ნიქიას ბიძუნიისა დიდისა კოსტანტინეს ზე...“
1—14 გვ.

2. „სჯულის კანონი მეექუსისა კრებისა იოანე მმარხუ-
ელისა წმიდისა მამისა ეფთაჳმი მთაწმიდელისა თარგმნილი. წესი
და განგება ეს სამეოცდარვათა წმიდითა მამათა, რომელნი შეკრბეს კოს-
ტანტინეპოლის, ახალსა პროსა, კოსტანტინე ღმრთის მახურისა და
მორწმუნისა შეფისა ზე, ეს წულისა ძისა პერაკლე შეფისა.—იყუნეს წინამ-
ძღუარ კრებისა ამის აგათონ ბაი პრომისა...“ 21—146 გვ.

შენიშვნა: კანონი 97 თავისაგან შედგება.

3. „კანონი შვეცოდებულთანი, აღწერილნი წმიდისა მამისა ჩუქ-
ნისა იოანეს მიერ კოსტანტინეპოლელ მთავარეპისკოპოსისა, რომელსა ეწოდა
მმარხველ.—უწყებულ იყუნით, ვითარწედ ესე ნეტარი იოანე მმარხველი
უკანასკნელი იყო ყოველთა მათ, რომელთა სჯულის კანონისა წესი დაეწერ-
ნეს...“ 147—174 გვ.

შდრ. Н. А. Заварский и А. С. Нахичи, Номоканон Иоан-
на Постника, Москва, 1902, გვ. 2—58.

4. „კანონი შვეცოდებულთანი, განწესებულნი წმიდისა მამისა
ჩუქნისა იოანე მმარხველისა მიერ კოსტანტინეპოლელ პატრიარქისა.
თავი ა.—უკეთეს ვის შეეზობუნენ ბუნებითნი ცოდვანი, ესე იგი არს სიძვია...“
175—209 გვ. (შდრ. Заварский..., გვ. 58—92).

5. „კანონი დღითი-დღეთა ცოდვილთანი, ვითარცა წმიდამან
ბასილი განაწესნაჲ.—პირუქლ მოსლუა გულის-სიტყუასაჲ, რომელი მოუტდეს
და გონებაჲ სწრაფით განიოტოს...“ 209—216 გვ.

6. „მიგებაჲ კანონებრივი ტიმოთე წმიდისა მთავარ ეპისკო-
პოსისა აღექსანდრელისა...“ 216—223 გვ.

7. „წიღისა და ნეტარისა ზამისა ჩუნიისა მეტოღის კოსტანტინელ მთავარეპისკოპოსისა და მოწამისა თუ, ვითარ ჯერ-არს შეწყნარება თუთულისაჲ მასაკა შინა უარის ყოფისა ბრალსა მთავრობილთათჳს და კუალად ქრისტიანედ მოქცეულთა...“ 223—225 გვ.

8. „წმიდანი და მსოფლიონი კრებანი არიან შუღნი...“ 226—233 გვ.

შენიშვნა: დართელი აქვს „ზანდუცი სჯულის კანონისა...“ (233—254 გვ.).

II. „იოანესაგან სინელისა სამ-ათნი გუარნი კიბისა აღსავალთაებრ თქმულნი. ვინცა აღსრულხარ, სისრულედ მიწვეულხარ... ესენი თუთო თავისაგან ათ მუჭლად შე, იოანე, დაეღუქსენ პირის-პირად...“ 261—318 გვ.

შენიშვნა: ტექსტი გადუქსილია იოანე ქეტრიჭის მიერ (შფრ. კ. 111 კმ-ლიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია. ტ. I, გვ. 287).

ანდერძი: 1. „თქმა იელისა კმ, ქეს უნე სრულ იქნა მცირე ვსე სჯულის კანონი ქალაქსა ტფილისს. პალატსა სამატორიარქოსა, კელითა ანისხატის დეკანოზის ჯიორჯისათა, ეხოლელთა შენდობის მოქმე“ (254 გვ.).

2. „სრულ იქნა ნოქმურს კმ“ (318 გვ.).

შინაწერი: „ანტონი“ (ჩართულად) 255 გვ.

(850)

1598

დავით გურამიშვილი, დავითიანა. 1787

309 გვ. 32,5 X 19,5; ჭაბუღი; სვევის ტყვედგარული ტეფრული ყდა დაშლილი. ყდა მოკლედლი; 1 ფურცელი აკლია 53 და 54 გვერდებს შორის; მხედრული; სათაფრები და სტროფების დასაწყისი სიტყვები სინგროთ; ავტორიანთი უ. გურამიშვილისა (168 და 289 გვ.); 1787 წ. (188 გვ.); დაწერილია: 291, 297—301, 303—306 და 308 გვ.; შენობილია კ. დმიტრევიძის მიერ.

1. „წიგნი ა. კ. წიგნი ესე, რომელსა ეწოდების სახელად დავითიანი, თქმული გურამისშვილის დავითიანსაჲ. თავი შესავალი ა. ქართველთ უფალთა მეგვარტომიის იგავი.—

ღმერთო, რომელსა გაქონან არსის საყდართა უღობიანი, რომელმან მოეც მიჯნურთა ტრფილთა სურვილის ნდომანი...“

2—96 გვ.

შენიშვნა: „წიგნი ა. შიოცავ ა-მე თავებს. იცხადებოდ ეს) თავს ფურცლის დაკარკვის გამო აკლია 13 სტროფი.“

2. „წიგნი ბ. შდ. სიმღერა დავით გურამისშვილისა, ტყვეობილამ გამოსვლის დროს დავითის შესხმა.—

ვინც რომე სახლში შემიშვა, გამითბო, გამიმშუშო დამიდგა კარგი სადილი, წინ ღვინით სავეს შუშაო...“ 97—98 გვ.

3. „მე. ოდეს დავით გურამისშვილი ქისტრინის ომში ცხენითურთ ღიაში დაეფლა, იმის მონასიხად ღვთის-მშობლის შესხმა.—

ჩემ საყვარლის მომყვანელო ძედ, მირიამ ქალო, სახით ოქროს სასანთლეო, ლამპარ განუმჭარალო...“ 99 გვ.

4. სხვა კვა.—მოწყალების კარო, შენს ზღურბლს მოვეკარო, უსახლ-კარო ვარო, ვითხოვ შემიდარო...“ 99 გვ.

შენიშვნა: თეადორე ველად ეს ლექსი იწყებოდა შემდეგი ორი ტაქტით:
 „ღამის ცეცხლის ქალო, დღის შხის აღმოსავლო,
 მე დღესა თუ ზელო მანდეთ წამოვალო“ შემდეგ ავტორს ეს ტაქტები გადაუხა-
 ზავს.

5. **„მე, ხარებობის დღის შესხმა: „ახა წმინდა კობალეს“ სანა-
 ცლოდ სამღერალი. —**

ქალ-ქალწულმან მარიამ წმინდად თავი ატარა;
 ყოელის კაის საქმითა თავი ღმერთსა აყვარა...“ 100 გვ.

შენიშვნა: ამ ლექსის ბოლოს ავტორის ხელით მიწერილია: „მთ. აქ უნდა დაი-
 წეროს ღვთის-მშობლის მიცვალების დღის შესხმა, აგრევე მისი შემდგომი ცოფ-
 ვის მოგონება“. განოცენაში ლექსთა რიგი ამ შენიშვნის მიხედვით აღდგენილია
 (შდრ. დ. გურამიშვილი, დავითიანი, 1955 წ., გვ. 118).

6. **„მზ. აღდგომის დღეს ყრმათავან სამღერელი. —**

აღდგა ქრისტე დი აღმოიყვანა აღამიანი...“ 101 გვ.

7. **„მშ. ღვთის-მშობლ[ი]ს მიცვალების დღის შესხმა. —**

გინაროდესთ ანგელოზთ დასნო...“ 102—104 გვ.

8. **„მთ. თავისის ცოდვის მოგონება და სასინანულო სიტყვები
 დავით გურამისშვილისა. —**

ვაჲე ცოდვილს და უნანელსა,
 კეთილთ საქმის მე უქონელსა...“ 104—105 გვ.

9. **„ნ. სიტყვა ესე ღვთისა სიტყვისა-სიტყვად შეწყობილი და
 სწ[ა]კლა საყვარლისა ღვთისა და კაცისა ძისა ყრმათათვის სიმღერად.
 ეგო, მეო, ქალო ქალო ვზეოს“ სანაცლოდ სათქმელი, —**

ეგო, მეო, აქეთ მომხედო...“ 106—112 გვ.

10. **„ობოლნი. — დიდება შენდა, უფალო, შენა ხარ კაცთა მოყვარე...“**

113 გვ.

11. **„ნა. სიმღერა ქალ-კახეთის ჯვარობის სანაცლოდ სათქმელი. —**
 ყრმავე, გონება უგუნური აგონიარეო,
 თავს ნუ გაკდი უღონოდა, აღონიარეო...“ 114 გვ.

შენიშვნა: ამ ლექსის ბოლოს ავტორის ხელით მიწერილია: „აქ უნდა დაიწეროს:
 „ეო, მეო, აქთ მომხედო“. განოცენაში ლექსთა რიგი ამ შენიშვნის მიხედვით გას-
 წორებულია (შდრ. დ. გურამიშვილი, დავითიანი, 1955, გვ. 123—129).

12. **„ნბ. სიმღერა ფერვისული „აგერ მიღმარ ახოს“ სა[ნა]ცლოდ
 სათქმელი. —**

ეშაყეულთ ახოსა ანგელოზმან მნახოსა,
 მწეროს ჯვარი ქრისტესი, გულზედ გამომსახოსა...“ 115 გვ.

13. **„ნგ. ოდეს დავით გურამისშვილი ბრუსიისაში დატყოვდა
 და, თუ რამ აქენდა თავისი საცხოვრებელი, ისიც დაეკარგა, იმისთვის
 ტირილი. —**

ვითა ცხოვარი გზა შეცდომილი
 მგელთ წარსატაკად ფარებთა გარე...“ 116 გვ.

14. **„ნდ. მეორე დავითის შესხმა. რუსულის სიმღერის კმა. ნე დამ
 პოკოიუ, პოილუ სტაბოიუ. —**

აბრაჰამის ღმერთი, საბაოთი ერთი...“ 117 გვ.

15. „ნე. რუსულის სიმღერის გმა; ჩოთა ზა პრიზინა, ცხელა კრუჩინა.—

ისმინეთ ერნო, გულთ მეცნიერნო...“ 118—119 გვ.

16. „ნე. მესამე დავითის შესახებ პოლვის სიმღერის გმა.—
აწ მე აღვიძრავ ენასა,
ვადიდებ ღმერთსა ზენასა...“ 120—122 გვ.

17. „ნე. არია, რომელ არს გოდება (რუსულად ახ კაკ სკუშნო).—
ვა, რა მაქვს დიდი მოწყენა,
სადა არს ჩემი მოღებნა...“ 122—125 გვ.

18. „ნე. სიმღერა, რომელ არს ამისის გმის სიმღერა რუსულად:
ნეთუ ზლოსთი ნადომნიოვიუ, უმენშით მნე პეჩალ მოიუ.—

რქვა: დიდება, ღმერთო, შენდა, ცად და ქვეყნად რაც აღმენდა!
დავით გმითა ნესტეს აფშენდა, გიგალობდა ვითა გშენდა...“
125—126 გვ.

19. „ნე. სიმღერა დავითისა ზუბოვკა, რომელ არს რუსულად
ამისი გმა: კახაკ დუშა პრავდივია.—

ზუბოვიდამ მომავალმან ვნახე ერთი ქალი,
შეტად ტურჟა, შევნიერი, მახე დამარჩა თვალი...“ 1127—128 გვ.

20. „ნე. სიმღერა, ამისი გმა, რომელ არს რუსულად: ჩღესთაიუ
სკობრნი ლუტი ვსიაკაო ნინუტი.—

საყვარელმან სიტყვა ავი მითხრა, გულ-საწყევლი
ნეტა რად ვიყო შენია,
სახით ავრივად შევნია...“ 129—130 გვ.

21. „ნე. რეული, ეს რუსულად: პოლნო, პოლნო, ნე პრელმჩაისა.—
კმარა, კმარა, ნულარა სკოდავ, სულს აგების მიხედვს შეება,
აწ დასწყენარა, ნუ შეოთავ-ბორავ, ნუ ვაქვს ზმირინთ ზინზ-
ლად ფშეება...“ 130 გვ.

22. „ნე. რეული, ახალი შემოღებული ქართულად.—
ქორცილი მიწა ტალახი, საწუთროს ფეტით ნალაჯი;
სული უსხეულ შყოფელი, აქვს საუკუნო სოფელი...“ 131 გვ.

23. „ნე. დინარი. „პატარა ქალო თინაო“-ს სანაცვლოდ სამღერალო.—
ვაქოთ, ვადიდოთ ვინაო?—ღმერთი შილათა შინაო,
ვინცა შეამკო ქვეყანა, ლამე დღედ განაბრწყინაო...“ 131 გვ.

24. „ნე. ზმინი შიირი დავით გურამისშვილის თქმული (ახლა იქნება,
რომ წამკითხავმა საჩქაროდ წაიკითხოს და რაზედაც ნათქვამია, ის ზმა, ვერ
შეიტყოს, ამისთვის წითელი ხაზები ჩამიტანება; რაც ხაზა და ხაზს შუა
სიტყვა არის, იმაზედ არის ნათქვამი).—

მეფეო, ღმერთმან ნუ მოგცეს წუხილი, კმუნვა, ვიშობა...“ 132—133 გვ.

შენიშვნა: ამ ლექსის მესამე ტაქს სინგურით მიწერილი აქვს: „ერთს დღეს
აღდგომაც იყო და ხარებობაც; დიდაც ციოდა მოსკოს და იმის მონასიხათ
თქმული“.

მეოთხე ტაქს: „ერთმა ქართველმა თავადისშვილმა მოსკოს ქორწილი ქნა და
ცოტად მდამდ პუროს ს[ა]ქუქულო დაუგვიანდა; აგრეთვე მანამდის ქორწილს იქ-
მიდა, ორს დაბალს აზნაურთან იღვა ფსონათა და იმათზე შეტა ხარჯვედა—იმის
მონასიხათ თქმული“.

მეხუთე ტაქს: „ერთს დღეს პატონებმა დავით გურამისშვილის ხალათის ბო-
ძება განიხრახეს—ამის მონასიხად თქმული“.

25. „ამიციანა ზშიანი.—
 აწ ზმოსს მღვქსელი: მზისა ვარ, ცხელი ზაქო მწვადები, დარბაზს
 წაილით...“ 133 გვ.
26. „აგ. სიმღერა. რომელ არს რუსულად ამისი კმა: უღებელი
 ზახუღინკო ჩერეს დუბინუ.—
 ესთქვით, რაც ვარდმან თავის თავზედ ქნა საქმე ავი:
 შვიძულა მან ბულბული, იყვარა ყვავი...“ 134 გვ.
27. „აგ. სიმღერა, რომელ არს ამისი კმა რუსულად: ახ, სკოლიყო
 ცველა ვლეტახ მოლოდინ.—
 ვა, რამდენი ყვავის ზაფხულს ახალნი,
 არ ვიცოდი ჯავრი დროთა, აეთ ხანი...“ 135 გვ.
28. „ახ. ამიციანად იგავეი, ასახსნელად ადვილი —
 ვირემდის განახლდებოდა ძველი დღე-ღამე მზიანი,
 იქელი კალოზედ იყარა განურჩეველი, ბზიანი...“ 136 გვ.
29. „ას, ანბანზედ თქმული დაეით ისაგან პირველი თავიდ-
 გან და მეორე ბოლოდამ.—
 აღამ ბრმა გველით და ვეა ვერ ზოგვენ მე მიენასა,
 იმ კრულმან დახვრად შიავო ნებით ორ-პირი ეღერასა...“ 136 გვ.
30. „ათ წიგნი ბ. გოდება დაეითისა, საწუთოს სოფლის გამო ტირილი.
 გული ღონდება, ვიწყო გოდება: ვაი საწუთრო, ცრუო სოფელი...“
 136—140 გვ.
31. „ა. ისივე გოდება, სხვა რიგი კმა, თუშკა სიტყვა და ძალი
 ისივ არის, იქნების კაცი ამ რიგს კმას უფრო გაეწყოს.—
 გული ღონდება, ვიწყო გოდება
 შორგნა-ბოდება, რაც შავონდება...“ 140—145 გვ.
- შენიშვნა: ამ ლექსს მოსდევს შედგომით ჩაწერილი დ. გერაძისშვილის „შხიარული
 ზაფხულის“ 2 ატრიოუი, რომელსაც ატრიოის ხელითვე გადაიხუღლია.
32. „აა, სიკვდილისა და კაცის შელაპარაკება და ცი-
 ლობა.—
 ყველას გვეწვევის სიკვდილი, გემართებს დაუხვდეთ მზითაო,
 ის ჩვენკენ მოდის, ჩვენ მისკენ, ვერცად აუტყვეთ გზითაო...“
 146—149 გვ.
33. „აბ. კაცისა და საწუთროსაგანა ცილობა და პქობა,
 ერთმანერთის ძვირის ქსენება.—
 ჰაი, ჰაი, ეს საწუთრო რას ტყუის და რას უპირობს:
 თავს რა უყო, ა, იმ კაცსა, ნახეთ, ბოლოს რას უპირობს...“
 150—160 გვ.
- შენიშვნები: 1. ვიღვის შესაქმეთა ტექსტის ურავნებტი (მდრ. შესაქმეთა 4₂-16).
 2. ლექსის დასაქმეთი ჩაქრულია ნახატი—სიკვდილი ჩინების საზიო, ხელში
 ცელით, თავს ვახშია მწილარე ზაქმეს.
34. „წიგნი დ. წიგნი ესე მხიარული ზაფხული, რუსულად
 ამის კმის სიმღერას ეწოდების „ვესელა ვესნა“, თქმული მისივე დაეით
 გურამის შვილისა. ზამთარ-ზაფხულისა და ქარების ბრძოლა. —

ერთს ქალს რუსული „ვესელა ვესნა“
ჩემთვის სავილიად ჩამოეკვსნა...“ 161—262 გვ.

შენიშვნები: 1. სათაურის ზემოთ ცარიელი ადგილია დატოვებული წარწერით „[ხა]მთარი დაიხატოს.“ 163 გვ. მიწერილია: „აქ უნდა ზეფხელი დაიხატოს“.

2. 252 გვ. მიწერილია: „ეს კამერის ამბავი წიგნში, წერილში ევროპადა ენაზე და ისევ მოგზაღუ. ვინც ეს წიგნი გადასწეროს, ნელარ დასწერს, ამისთვის რომე; სჯულად არ დაიდვას ტყუილი“.

35. „იღ. ადამის საჩივარი.—

ადამს ჰკითხეს: რატომ სტერი,
რომ სწუხ, რა გაქვს საწუხარი?...“ 263—266 გვ.

36. „იე. მეოთხე დავითის შესხმა და დავითნის ქების
იგავი.—

დავითის შესხმა შეგკონე: ძმას ვარდი უღლენ, დას ია.
დავით მოგვითხრობს: ნუ ესავთ, შემწველ ნურად გნანთ დისია...“
267—268 გვ.

37. „ივ. ამ წიგნთა გამლექსავის გვარის და სახელის
გამოცხადება.—

დავითი[ანი] ვსთქვი დავით გურამის შვილმან გვარადო,
ბილად ვსთქვი სიტყვა ლთისა და ძე კაცთა ნორჩის მგვანადო...“
268—271 გვ.

შენიშვნა: გამოცემაში ეს ლექსი გადატანილია წიხ, მოთავსებულია 21—24 გვ.
(შდრ. დ. გურამის შვილი, დავითანი, 1955).

38. „იზ. ანდერძი დავით გურამის შვილისა.—

ილარ მსურს ქნარი, საკრავად სტერი,
არც ზედ დამღერა, აწ ამის ვსტერი...“ 271—274 გვ.

39. „იძ. მღერდელთ ვედრება დავით გურამის შვილისა.—

მღერდელო, რაც ღმერთმან მადლი მოგმადლა,
არც აგიწონა, არც განგიადლა...“ 274—275 გვ.

40. „ით. საფლავის ქვაზე დასაწერი.—

წმინდა იოანე კახეთს ზედიენს
სასწაულობით ქვიტკირს ერემლთ ადენს...“ 275 გვ.

41. „იკ. სულის ამბავი.—

აწ ზოისმინეთ სულის ამბავი,
რაც შემთხვეოდეს კარგი თუ ავი...“ 276—282 გვ.

42. „იკ. ამ წიგნის გამლექსავის სულის მოხსენება.—

იე, ღმერთო, აღმიხილუ თვალი გონებისა,
დამანახვე, მიცნობე მე გზა ცხოვნებისა...“ 282—285 გვ.

შენიშვნები: 1. ხელნაწერს ერთვის: „სარწავისა და წისქვილის მოახლებლობის
გვგმა. გვგნის შუა ადგილას მოთავსებულია გურამის შვილის ავტოპორტრეტი.
იქვე ყელაბა. რომლის ქვემოთ მიწერილია:

„ეს კაცი ასე ილოცავს:
ღმერთო, მაშენუ ყანები
ამ სარწავით მოახეყანები;

ღმერთო, დამასწარ ზაუხულსა,
 ფქვილს ამ წისკვილზედ დაფქულსა.
 ყოვლად წმინდაო, დამადეგ
 წყლურზედ წამალი სამთელი,
 შემაძღვინე აღვანთო
 მე შენს წინაშე სანთელი“ (286 გვ.).

ბ. „ეს წყლის ასანაღლებელი და წისკვილი თუმცა მოვიგონე და დაეხაზე, ჯერ არცავე არის გამოცხადებული ჩემის უძღურებით და კვლავიკლებით, და ამ ჩემს ნათქვამს ლექსის წიგნში ჩამიტანებია. და ეს წიგნი ქართლ-კახეთის ნეპეტარონის მეფის ირაკლის ძის მიხრიანისათვის მიმართულია და იმას შეეხებენი-ვარ, რომ, საცა აღაგე იყოს, იმან გამოაცხადოს.“

გნიაზ დავით გურამიძე ელს ვაწერ“ (286 გვ.).

გ. გვამის ზემოთ, შეა ადგილას, ახტირკის ღვთისმშობლის ხატის ნაბეჭდი სურათია ჩაერთული. ამ სურათთან დაკავშირებით ქვემო კიდევ მიწერილია:

„Икона изображенная Охтирской Богоматери аделана мною по обещанию, человек же под оную стоящий значит то, что простер руки, просит от ся о скором аделании на сей картине изображенной машины помощи, а сундук стоящий по левому человека стоящего крику значит, чтоб де охотно даत्याне по однойденежки денег полагаа тех денги должны быт употреблены мною послая к саставление пре(?) нову иконою свеча, ибо таковой обят мною аделан с дня начатия оной машины“ (286 გვ.).

დ. „ბ. ანსოკიჲს მღთისმშობლის ხატისა და იმის წინ სანთლისა და კოლოფის ოგავი ის არის: კაცი რომ დგას და ილოცავს, შქაცისგან შეთქმულობა ასე არის: ამ წისკვილან რომ ფქვა შეგნას, მის დროს იმის პირველად შინაზედ კაცსა თუ დედაკაცსა თვითო დენიშკა საბოლოს, მაგ კოლოფში თავისის სულსათვის ჩააგდოს სანთლისათვის. მაგ რიგი ხატი უნდა იმ წისკვილში ესეენოს და ღამით გაუჭრობ-ლად სანთელი ენთოს. ამის ავად ნობახულობას წუ დამიწუნებენ, ცალის თვალით სულ ბრმა ვიყავ, მუროთიაც ავათ უბედვედი. ჩემის კვლით შავის მგტი ვერ შევიძლე და სხვას ვერავის ვენდეე შის მოუხარობის მიზეზითა“ (286 გვ.).

ე. „გბ. სარწყავისა და წისკვილის ამხავი და მოხახულობა. ჭ. რომელიც რომ ჩემის განმწეულობით მაღაროსის ორი საწუნელი სხედლება მიცნია და იმისი სამკურნალო წამალიც მიპოვნია, ამას ქვეით ვეცხადებ გამოჩენით. პირველი საწუნ-ელი სხედლება ეს არის, რომ წყალნი მგტად მდორეუდ და ღრმად ჩაყარდნით დიან. ისრუ არა დიან, ვითარცა ახიაში, მოხალღოდ მიწის პირად ჩქარად დიან საითაც უნდა რელით წაიყვანს კაცი და, რასაც უნდა, მოხსწყავს, გოლვისაგან ნა-მუშაველს არ მოაქდენს. და მაღაროსიაში გოლვისაგან დიად მაღ-მაღ სცდების მოურწყავობით მოსავალი... ახლა ვითოვე წყალობასა, ეს ჩემნით ნაჩვენები და მოხახუნებული საქმე, რომელიც რომ ამას ზეით გამოვაცხადე, ეს გაიზინჯოს. თუ რომ ჩემი ნაჩვენები საქმე და მოხახუნებულობა სიერეუ არ იყოს და საქმეში შევი-დეს, ერთი ნასოსი[ს] მკერეტელი კაცი მაშველიონ და ოცი თუმანი მიბოძონ ამ პირობითა: თუ რომ სიკვდილმან შისწრას, ან სხვის მიზეზით იმისი დაეგმა ვერ შევიძლო—ის ოცი თუმანი ის[ვე] უყანვე მიერთვას. და თუ რაზედ დაქვ[და] ორივე მოსავალს მარტსა და აპრილში, ის ოცი თუმანი აღარ გამომერთოს.“

Поручик княз Давид Гурамовъ

წელსა 1787, სევადებრს.

ესე რად მგტი მაშინა დავიდგი დავიომა შინა,

მას თუ ვერ დებავს წითლად, ცუდი ყოფილა მაშინა:

როდისაც მტერი მებოდა, ეს საფრად მდგმოდა მაშინა,

და მას წამალსა ვსცემდი უშიზად, ვინც მე თავის კლშით მაშინა“ (288—289 გვ.).

(სრული ტექსტი გამოქვეყნებულია, იხ. დავით გურამიძე ვილი, დავითი-ანნი, 1955, 285—287 გვ.).

2. ტექსტს ერთვის: „სანდღვი წიგნისა ამის დავითიანისა“ (292—296 გვ.).

3. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ექ.თაყაიშვილს (Описание... ტ. II, 471გვ.).

4. „დავითიანი“ რამდენჯერმე გამოქვეყნებული. უკანასკნელად ეს უნიკალური ავტოგრაფი მთლიანად გამოკვეთილია 1955 წ.

შინაწერები: 1. „ამ ხელნაწერიდამ დაიბეჭდა უკრ პირველი ნაწილი 1870 წელსა და შემდეგ სრულად გამოვიდა ჩემის რედაქტორობის(ი) გიორგი ხალიკაიანიის ხარჯით, 1880 წელს. ამ წიგნის ხელი ნამდვილ ჯურჯანიშვილის ხელი მგონია, რადგანაც ერთს ხელნაწერში—ბარათაშვილის „ქაშნიკში“ (ლექსების წყობილების)—ბილოს, ცარიელ ფურცელზე ნაწერია შავი ლექსისა „სა-ვარგონია“, მგონია, ეს სიტყვა გასაგონია. და აგრეთვე შენიშვნა ქაცვია მწვერული მინაწერი. პეტრე უნიკალი, ტფილისი, 1891 წ.“ (296 გვ.).

2. შინაწერები ნოთაეხებულია აგრეთვე ზემო ყდის საცავი ფურცელი v-ზე, 302 და 307 გვ.

(851)

1599

დიმიტრი ბაგრატიონი, ქეთევან დედოფლის წამება. XIX

7 ფ.; 34 × 22; ქალაქი ლურჯი ფერის; უფლო; მხედრული; [XIX ს.]; კვირნიანი 1826 წ.

„წამება ქეთევან დედოფლისა. ახლად თქმული თავადის დიმიტრი ბაგრატიონის მიერ.—

შენ უწინარეს ყოველთა საუკუნეთა მყოფელო, თვისისა დასაბამისა თუთ თავსა შორის მყოფელო...“ 1r—5v.

შენიშვნები: 1. წამება შედგება 96 სტროფისაგან.

2. თხზულება დაიბეჭდა 1819, 1876, 1895 წლებში.

S—1600 ა

სხვადასხვა ისტორიული საბუთები გადატანილია საბუთების კოლექციონში Sd—2185—2191 ნომრით.

S—1600 ბ

წერილი ეკატერინა მეორისა ციმერმანისადმი გადატანილია var. 44.

(852)

1600 გ

შემოკლებითი მოთხრობა თეთრთა არაბთა. XIX

2 ფ.; 31 × 23; ქალაქი; უფლო მხედრული; [XIX ს.].

„შემოკლებითი მოთხრობა ალბინოსთა ულიდონდუს ანუ თეთრთა არაბთა—ჩუღღ-ს წელსა, თთვესა ივნისსა კ-ს მოსრულმან ტფილის ევროპით ალბინოსმან სახელით ველიამ, რომელი იყო სახითა შეენიერ, სპეტაკი ვითარცა თოვლი..“ 1r—2v.

მოთხრობები: „...არა აქენ არავითარნიმე ქონებანი, არცა თეთრნი და არცა ნიეთნი, რომელთა არა უწყვიან განჩნევა და ცნობა მათთ...“

1600 დ

სიმტიკიე მართლმადიდებლობისა. XIX

1 ფ.; 36,3 × 22; ქალაქი; უფლო; [XIX ს.].

„წიგნი, რომელსა ეწოდების სიმტიკიე მართლმადიდებლობისა, რომელსა შინა აღმოაჩინების წმიდისა აღმოსავალისა ეკკლესიისა ნამდვილ კეწმარი-

ტი სარწმუნოება და გვეუწყების ქვეშაირიტებისა მტერთა ზოროტთა წუალებისა დარღვევა, ხოლო პირველად წინაშედებარისა ამის წიგნისათა სიტყუათა შვისწავების ძალი პირველისა სიყვისა(!), ვითარმედ თუ რაჟსათჳს არს. სიტყუა პირველი.—წმიდისა აღმოსავალისა ეკლესიისა მოძღურებითთა საზღუართათჳს.“

წინაწინა: ტექსტი გადმოწერილია ნოლიანად.

(853)

1601 ა

პოლემიკური თხზულება. XIX
 (ფრაგმენტი)

8 ფ.; 22,2 × 15,2; ქალაქი; უცხო; მხედრული; [XIX ს.]; დაუწერელია: 5r—8v.

[პოლემიკური თხზულება]. — „იხილე ამიერითგან კეთილი ორსახედ განუოუა გუამოვნებისა და უგუამობისა და კეთილად გულისხმის-ყოფით შვისწავე პირის-საეველად ერთბუნებიათა.—საგმარ არს ცნობად, ვითარმედ გუამოვნება, რომელ არს გუამი ორ[ის]ა და პნიშნავს...“ 1r—4v.

1601 ბ

ვნებისა და მოქმედებისათვის. XIX

8 ფ.; 22,5 × 17,5; ნოღრუჯი ფერის ქალაქი; უცხო; დაშლილი; მხედრული; [XIX ს.]; დაუწერელია: 1v—8v.

„ვნებისა და მოქმედებისათჳს. — ვნება სახელმოღვაშობით ითქმის, რამეთუ ითქმის ვნებად პორტიელიცა, ვითარ-იგი სნეულება და წყლულება...“ 2r—8r.

მინაწერი: „კათალიკოზი ანტონი“ (1r).

1601 გ

ხასულღირთ შინაარსის ფრაგმენტები. XIX

14 ფ.; 36 × 22,5 ქალაქი; (სხვადასხვა ზომის); დაშლილი; უცხო; მხედრული (სხვადასხვა ხელით); [XIX ს.]; დაუწერელია: 6v, 7v, 8v, 9rv, 10v, 11v—14v.

1. [ქადაგება სახარების ტექსტზე]. „ჰსთქუა იესო: მწყურის.— თანამდებ ვართ ჩუჲნ, მსმენელნო, გულისჴმა-ეპყოთ მაცხოურისა მიერ თქმულნი სიტყუანი...“ 1r—2v.

2. [ქადაგება სახარების ტექსტზე]. „და ოდეს მიილო ძმარი იგი იესუ, ჰსთქუა ესეცა: წერილი აღსრულებულ არს და მიიღრცა თავი და განუტევა სული.—საღმართოსა ამას ტაძარსა შეკრებილნი ვდღესასწაულობთ ჩუენ, კურთხულნო ქრისტიანენო...“ 3rv.

წყდება: „... უკეთუ თქვენ ვერ ღმობიერ-გყოფენ უბრალოება ამისი, მაშა ჯერ-არს მოღბეთ საზოგადოს კაცობრიობითა. აჰა, კაცი იგი...“

3. [პროსკომიდიის (წირვის პირველი ნაწილის) განმარტებანი, თენაქლული]. „... ძველისა მოთხრობისაებრ, პირველად მღუღელი შეამზადებს ტარიგსა მსხუტრპლის შესაწირავად...“ 4რ.

4. [ქადაგება სახარების ტექსტზე]. „ყოველმან აღმთაროს მე წინაშე კაცთა, აღვიარო იგი მეცა წინაშე მამისა ჩემისა ზეცათასა. მატ. თა 6, მუხლი 16.—დღეინდელსა უკუშ დღესა გელესია იდიდებს სათნოებათა ყოველთა წმიდათისა, რომელნიცა გამობრწყინდნენ აღმოსავალით და დისავლეთით...“ 5რ.

6. [სიმბოლო სარწმუნოებისა თავისუფალი გარდმოცემით].—„მრწამს ერთი ღმერთი, მამა ყოვლისა მპყრობელი...“ 6რ.

6. [დარიგება, თუ როგორ უნდა მოიქცნენ მოწმუნენი მომაკვდავის საწოლთან].—„გამსა სულის აღმოსვლისასა გვამისგან, ყოველთა მუნ მდგომარება მოიდრიკონ მუხლნი...“ 7რ.

7. [ლოცვა]. „წო დიდო და ყოვლად ჭებულო, დიდებულო მოწამეო გიორგი, შემოკრებულნი ტაძარსა შინა შენსა გრნი და თაყუანისმცემელნი...“ 8რ.

8. „სომეხნი თუ ოდეს განვიდენ ეკლესიისაგან, გამოჩინება.—წელიწადთა ორასთა ყოვლად გრიგორი განმანათლებელისა გამოსქდეს ეკლესიისაგან ერნი დიდისა ერმანიისანი...“ 10რ—11რ.

შენიშვნა: ხელნაწერში ამ ექვსიველი თხზულების სხვადასხვა ხელით ნაწერი 2 გვხვებლარია წარმოდგენილი.

(854)

1602

ცოდნისათვის განჯაფისა. XIX

3 ფ.; 22,5 × 17; ქალაქი; დამოლი; უფო; მხედრული; [XIX ს.].

„ცოდნისათვის განჯაფისა.—განჯაფი არის ჭელი რუა. პირველი არის ყიზილი, რომლისაც ბატონს ეწოდება ალთაფი და ამის პირველობის ცნობის ნიშანი არის მზე ღომსა ზედა...“ 1რ—3რ.

(855)

1603

პასქალია. XIX

4 ფ.; 35,5 × 24; ქალაქი; უფო; მხედრული, მნიშვნელოვანი ადგილები მთავრულად სინგერით; [XIX ს.].

[პასქალია]. „ქორონიკონსა ა.—

ა. წმიდა პასქა ამრილს იე, ზედნადები ღ.

ბ. წმიდა პასქა ამრილს ზ, ზედნადები ია...“ 1რ—3რ.

შენიშვნა: ბოლოს ტექსტისავე ხელით მიწერილი აქვს პასქალიის ხმარების წესი: „დაასრული წმიდათა პასქეთა, რომელი სამარადისოდ მზრუნავი არს ზეთას ოცდაათრმეტს წელიწადსა შინა და კვალად თავითვანვე იწყებინან ესრეთ საფუძვლად სრულ არს ზედნადებითა, და ნავითა. პირველად იცოდე ამ ზემო წერილის ქორონიკონისა, თუ იმ წელიწადს რომელს ქორონიკონში ვართ; მერზე მიდი ქუშთა, რომ ოცდაათრმეტე აღდგომის რაგია. პირველად აღდგომა იპოვენ, რომელსაც ზემო ქორონიკონი უღენს ისი და მერზე იმ წლისას ყველას იქ მოებ“ (3რ).

(856)

1604

ავგაროზი. XIX

1 ფ.; (18 წრე 5 სმ. დიამეტრით); ქაღალდი; უფდო; მხედრული; სათაურები სინგურით; [XIX ს.].

„ეპისტოლე უფლისა ჩვენიის იესო ქრისტესი.—ნეტარ ხარ შენ, ავგაროს, და ქალაქი შენი, რომელსა პრქვიან ედესისა...“

(857)

1605

კრებული. XIX

12 ფ.; 22 × 17,5; ქაღალდი; უფდო; მხედრული; [XIX ს.]; დაუნჭრელია; 12რ.

1. „გამოცდა გრიგოლ გამნათლებლისა(!).—ანგელოზი წმინდა გრიგოლ გამნათლებელი შეეხვეწა უფალსა: ყოველივე კარგათვისწაველ და შევისმინე და ახლა გვედრები სამი საათი ანგელოზი ჩემთან მომავლინო და ეთხოვო, რაც მინდაო...“ 1რ—10რ.

2. „ლოცვანი.—რა ეამ აღსდგე ძილისაგან, განეშორე სარეცელსა და ბრძანე: წმინდაო დემეტრო, წმინდაო ძრიელო, წმინდაო უკვდავო, შეგვიწყალებნ ჩვენ...“ 10რ—11რ.

(858)

1606

ბალავარის სიბრძნე (ფრაგმენტა). XIX

5 ფ.; 32,5 × 21,5; ქაღალდი; ფრაგმენტი; უფდო; მხედრული; სათაურები სინგურით; [XIX ს.].

[ბალავარის სიბრძნე]. „... იგი შეგობარი უფუარდავე, ხოლო შესამე იგი შეგობარი შეურაცხ იყო მის წინაშე და შემდგომთა დღეთა მოიწინეს ბოროტნი მეფისანი კაცისა მის ზედა და შეიპურეს...“ 1რ—5რ.

წყდება: „... ესე უერ-არს, რათა დაიჭიროთ თავი შენი სახომსი და გეშინოდენ ღთისა, ესე შეიკრძაღე და შეისწავლე და უჯარათა შეიჭურე...“

შენიშვნა: ფრაგმენტის ტექსტი ნახვევს „ბალავარის“ ტექსტის ბრძანების (იხ. ბალავარიანის ქართული რედაქციები. გამოცემა, გამოცემა და ლექსიკონი დაურთო ილია აბულაძემ. თბ., 1957, 38₁₂—51₁₃, 54₁₄—68₁₅).

(859)

1607

აპოკრიფული მოთხრობა ახალი აღთქმიდან. XIX

45 ფ.; 22 × 17,5; ქაღალდი; უფდო; მხედრული; გადანჭრით; ფარსადან თხზვალი (45რ; 1864 წ. (12რ).

[აპოკრიფული მოთხრობა ახალი აღთქმიდან]. „... ნათლობისა უკან შეიყვარა იესომ ათთორმეტი მოციქული, რომ არ[იან] ესენ[ი]; პეტრე, ანდრია, იაკობ, ივანე, ფილიპე, თომა...“ 1რ—45რ.

- ანდროსი: „მე ამისა გადაწერავე ფარსადან ომხერკელი“ (45r).
 შანაწერები: 1. „სოსიკო ფოსტროციისა არის, ზელს ვაწარ მე იოსებ
 ივანინი“ (11v).
 2. „1664 წლის თიბათვის 11 თერთმეტისა დღესა არის გადაწერილი“ (12r).
 3. „არის ეს წიგნი იოსებ იოსტროციისა“ (45r).

(860)

1608

სულხან-საბა ორბელიანი, ლექსიკონი. XIX

670 გვ; 33 × 23; ქალაქი; ხის ტყავადაკრული ტვიფრული ყდა; მზებრული;
 სათურები და განსამართავი სიტყვების პირველი ასოები სინგურით; [XIX საუკუნე];
 კვირისშანი 1814 (661—667 გვ.); დაწერულია: 23—26; 664—670 გვ.

[სულხან-საბა ორბელიანი]. „სიტყუხ კონა ქართული, რომელ არს ლექსიკონი.—ანი არს პირუტლი ასო და კმოვანი და ართრონი მრავალ რიგად თავად და ბოლოდ მოვილს მრავალთა სიტყვითა ზედა, ვითარცა თივს დაეწერია...“ 27—663 გვ.

- შენიშვნები: 1. ტექსტს წინ უძღვის: ა „ანბანი პირუტლად სასწავლონი ყრმა-თანი...“ (1 გვ.).
 ბ. „რიცხვ ქართულთა ანბანთანი...“ (1 გვ.).
 გ. „არაბთაგან პოვნილი წულა და ქართული ანბანის რიცხვ თანდართული ესე არს...“ (2—5 გვ.).
 დ. „საქვენი სხუთა კონათა ასოთანი და სხუთა თივბოლოთანი...“ (6—7გვ.).
 ე. „ანდროძნაჯი...“ (7—8 გვ.).
 ვ. „ქარაგმანი...“ (8 გვ.).
 ზ. „ესე თიბნი ნიშანი ტუმენის სომეხობთა ჯელოვნებანი არიან...“ (8—9გვ.).
 თ. „ესე ნიშანი სადაცა სხნან, მიჯაწავლის ცხიველი არს, თუ მცენარე. გონე-სა აგანბედეულე...“ (9 გვ.).
 თ. „ესე კრისტეს 72 მოწაფეთ საქვლები, ვინა იყუნენ და სადა ეპისკოპოს იქ-მნეს...“ (10—12 გვ.).
 თ. [ლექსიკონი].—სიბრძნის წყარო მარ, მდინარე, უფასოდ ასეამ ყოველთა...“ (12 გვ.).
 თა. „პარეა-მყოფილი მკრიონტ.—ეს ლექსიკონი, მენი საკონი, ესრეთ სასურველი ვარდის კონა...“ (12 გვ.).
 თბ. [ლექსიკონი].—
 „მოვედ, მსწავლულნი სიბრძნისანი. მე ამ წიგნითვის ვხადილობ...“ (12 გვ.).
 თგ. „ოთუმი სახელები სხუდასხუა ენათანი...“ (13—15 გვ.).
 თდ. „ათორმეტე ზოფიკეთ სახელები სხუდასხუა ენასა ზედა...“ (16 გვ.).
 თე. „მონებელი, რომელი არიან ქართულნი, რომელთამე არღარა უწოდენ და დავიწყებენ და სხუა ლუკთა ენათაგან მოუღიესთ მისად ნაცელად...“ (17—19 გვ.).
 თვ. „განჯადის სახელები თათრული და ქართული...“ (13 გვ.).
 თზ. [წელთაღრიცხვანი]. „დასაბამითგან კრისტეს მოსვლადმე(!). ქართულის რიცხუ ჭარდახდა წელიწადი...“ (20 გვ.).
 თძ. [უცხო ტერმინთა განმარტებანი]. „გეთმეტრია ქვეყნის სომეხლი...“ (20გვ.).
 თწ. ნარდზე თამაშობის ტექსტები:
 ა. „მოურენე მარიაჲ განსწმედს ვერცხლისაგბრ ზერთა (თ).“
 ბ. „მუნედ არს მიწწვენელ მოსავთა მისთა მწედ ერთა (ი).“
 გ. „კაცი საში, კნჭი კდ. ადგე ზედან შავი ცხენი ჭატას მიედ“ (20 გვ.).
 თყ. „მევის ქაბტანგის ნოქვანი.—სიყრმითგან იყო მუდამად სიბრძნის სწავლისა მსახურელი...“ (21 გვ.).

5. ხელნაწერთა აღწერილობა

კბ. „საბანს ნათქვამი.—

ამ ლექსიკონის რიგები თუ ბრძენნი დამიწუნოთა...“ (21 გვ.).

2. ლექსიკონი A რუდაკისა (იხ. ლ. ქუთათელაძე, სულხან-საბა ორბელიანის ლექსიკონის რუდაკიები, 1957, 274 გვ.).

ანდერძი: „ამა წიგნისა მოწაფებელსა სულხან-საბა ორბელიანსა ლოცვით მოაწმენდვით მეფის არჩილისა და მეფის გიორგისა და ნატონის ლეონის დედას მძიწელსა, საქართველოს მსაჯულის პატრონის ორბელიანსა, ამა მეფეთა ბრძანებითა აღსწერა ვნე წიგნი ფრიადითა შრომითა და რფდენდებითა, რამეთუ ქართლის ქვეყანას ლექსიკონი აღარ იპოებოდა და ოცუაათს წელს ძლიე შეაწყო განმარტებით. ყოველი ერიანგანი იყო და წარბანებელი, და სოულისა საქმიანგან უკულო იყო, მაშინ ქორონიკონი იყო 1693. მისა შეწყდომად მოწაზონ იქნა და გარდაცხის შრადელშეთის წმიდის ნათლისმცემლის მონასტერს დაადგრა, კ'ეს 1693, მარტს მ მოწაზონ იქნა, კ'ეს 1711, დეკემბერს 1 ხვარასანს წადიდა, მეფეს ქაიხოსროს ვემო და ფებერვალს 20 გამოისტუმრა მრავლის ნაქითა, მაისს 11 ქართლს მოვიდა, კ'ეს 1712, აპრილს 23 ისპაანს წადიდა მეფეს ვახტანგს გაყვა, 2 ნოემბერს გამოაბრუნვა, დეკემბერს 20 ქართლს მოვიდა, კ'ეს 1713, აგუსტოს 17 საფრანგეთს გაიპარა. ფრანცია, ჯგნდვია, სიცილია და პროსია წაბა, მეფე ფრანციისა, პროსიასი, კრანდუცა უცხოად კარგა დაემეფნ, ყოველი კაცი გაქცოდა, რაც იმ ქვეყანაში უცხო და ძვირად აწაბი იყო, ყველა ატუნეს, პაპად ჯვარის ნაწილი, წმიდა კლიმენტოს მოწამი თვი და სხვა მრაველი წმიდა ადგილები მოიღოცა, 20 დენობისთვის მაღლთას მოვიდა; დეკემბერს ფრანციის მეფის კრახლდი მოვიდა, წამოვიდა, კ'ეს 1713, იანვარს 19 კოსტანტინუპოლის მოვიდა; იქ დაეკანა ის წელიწადი, ფრანციის დეპანისას იგდა ქელის შეწყაბით.

ამის წარმოთხველო, საბას ქორონიკონები რაც წაწერია, კ'ეს ავეთ წელად გაიგონქ და არა ქართულა ქორანჯონად“ (22 გვ.).

შემაწერებო: 1. „ვიძუ ეს ლექსიკონი გარდასწეროს და საბას სახელი არ დასწეროს, მის მათიერად უფელან ის გაიკითხოს“ (21 გვ.).

2. „დაბადებულა სულხან-საბა ორბელიანი ქართველს კ'ეს 345, ოქტომბერს 24, რომ ლთაწერად ოთხი ნოემბერი იქმნება, დღუა გრიაკჳა(1), ეამა შედამისას“ (21 გვ.).

3. „Подарование Эвген Абашидзе“ (სტ. ფ.).

4. „წმიდის ხარების კიდობანა კთროს ჭქვიან“ (21 გვ.).

(861)

1609

სულხან-საბა ორბელიანი, ლექსიკონი, XVIII

538 გვ.; 31 X 21; ქალაქი; ხის ტყავადარეული ტიფურული ყდა; მხედრული, სათაურები და განამარტავი სატყუების პირველი ასუბა სინგურით; [XVIII ს.]; დათწერულია: 21, 22 და 23 გვ.

„ანი ირს პირველა ასო და კვიანი და ართრონი მრავალ რივად და თავად მოვალს ყოველთა სიტყუათასა და ბოლოდადაცა, ვითა ზედელ დამიწერიი...“ 26—537 გვ.

შენიშვნები: 1. ტექსტი წინ უძღვის: „ანანი პირველად სასწავლონი ყრმათნი...“ (3 გვ.).

ბ. „რიცხვი ქართულთა ანანთანი...“ (3—5 გვ.).

გ. „[სატყუენი ხეთთა კვიანთა ასოთანი და სხუთთა თაბოლოთანი]...“ (6—7 გვ.).

დ. „ანდერძნაგა...“ (7—8 გვ.).

ე. „პარაგამნი“ (8 გვ.).

ვ. „ესე ოთანი წიშანა ქვეყნის მზამულთათა ქელუწენანი არიან...“ (9 გვ.).

ზ. „იყო კრისტე 72 მოწაფეთ სახელები, ვინა იყვნენ და სადა ეპისკოპოს იქნენ...“ (10—11 გვ.).

თქუსნეტი ათას ცხრაას ოთხმოცდაერთი.
 და დილის სამწირველოს გარდა“ (1—2 გვ.).

5. ღვთისმშობლის ეპიტეტები (20 გვ.).

6. „ბ. ეს ლექსიკონი, გულსა საკონი, მდივნის ოთარისა არის
 ხეაზულისი, კვოს უმე“ (23—24 გვ.).

7. 1 გვ. მიწერილია „ვეფხისტყაოსნის“ 711 სტროფის 3 ტაეპი (მდრ. 1937 წ.
 გამოქვეყნ.).

(862)

1610

უცხო სახელთა ლექსიკონი. XIX

4 ფ.; 19,2 × 14; ქალაქი: უცხო; თავ-ბოლო ნაკლული; მხედრული; [XIXს].

[უცხო სახელთა ლექსიკონი].—

„... კსენი ბ უცხო ანუ საკვირულო.

კსენეფონტ ბ უცხოთა ენათა მოღბარი

კიროს ბ უფალი...“ 1r—4v.

წყდება: „...იპერისი ბ ყოვლად შუენიერი...“

(863)

1611

პარაკლისი. XIX

8 ფ.; 19,5 × 17; ქალაქი: უცხო; მხედრული; სათაურები მთავრულად,
 სინგურით; [XIXს]; დაუწერელია: 7r—8v.

„პარაკლისი წმიდის ნიკოლოსისა.—ქურთხეულ არს ღმერთი
 ჩენი. დიდება შენდა, ღმერთო ჩენო, მეუფეო ზეცათაო, წმიდაო ღმე-
 რთო სრულად, რამეთუ შენი არს. უფალო შეგვიწყალებნ...“ 1r—7r.

(864)

1612

კრებული. XIX

22 ფ.; სხვადასხვა ზომის; 34,5 × 21; 16,5 × 14,5; ქალაქი: დაშლილი; მხედ-
 რული; სხვადასხვა ხელით ნაწერი; [XIX ს.]; დაუწერელია: 1v, 3v, 8v, 10v, 11v,
 14v—15v.

1. „შაირი რვეულად.—

რადა მყავით მზისა დარად და გამზადდეთ საცინარად,
 ვრაცხამ თავსა უბედურად, რომე მან გყოთ საწუხარად...“ 1r.

2. „შაირი რვეულად.—

თვალთა ქება რად მითხარი სიუფარულის არ მგრძნობარი,
 რიონსა რად ადარი, ან რა ცეცხლის ამგზნებარი...“ 1r.

3. „ლექსი.—

გიცნობთ მე კეთილმოკმედად, არ ავის მ[ა]წარის მქონედად,
 გიქებთ გულის სიწმიდესა ჩემდა კეთილად მხედ[ა]ქსა...“ 1r.

4. „შაირი.—

როს გენახეთ სარეცელზედ სნეულებით მდებარებით,
 მიცაგლოთ მწუხარება, შექმნილიყავთ ურვილებით...“ 1r.

5. (ოსეთ) [ტულოვეი], «ერთ დიდგვამთან დავებზლებინე ორი ჟსვინდისო კაცებისაგან(!). არზა ლექსად.—

ერთი რალაც პაზრნი მესმა, ვგონებ, იყოს დიდი ჰოროი;
 ასე რიგათ შემაშინეს, გიწყრება გუბერნატორი...“ 2რ.

შენიშვნა: ლექსი ეჭვს სტროფიანია. უკანასკნელი სტროფის ტაქთა დასაწყისები კნინან კიდურწერილობას: „ოსეთ“.

6. (ოსეთ) [ტულოვეი], «ერთ დიდგვამთან არზით ლექსად თხოვნა მომეხსენებინა მაგალითებით.—

თითქო მე სული შელევა, ის მიბძანებს მოიცადე,
 გამიჭირდა, მომცა ძლევა, ის მიბძანებს მოიცადე...“ 2ვ.

შენიშვნა: ამ ლექსშიაც ბოლო სტროფის კიდურწერილობა იკითხება: „ოსეთ“.

7. [ლექსი].—

„რადგან მიბრძანეთ თარგმანი რომელთაზე წერილებთა,
 აღვასრულე, ვითარ პშენის ძველ პაზრზედ დაწყობილებთა...“ 3რ.

შენიშვნა: ლექსის კიდურწერილობაში იკითხება: „რაციფობა დაუტყვეო“.

8. [ლექსი].—

„ვიხილე რა სავეარლის განკიდება,
 ჩალად მჩანს ყოვლისა სოფლის დიდება...“ 4რვ.

შენიშვნა: ტექსტის დასაწყისში მიწერილია: „რომელთაგან მქონდა სიამე შევ-
 ბის კმაზე.“

9. „თახმისი.—

ანაზღად სატროფომ მიმუხთლა, რომელიც არ შეშენისა,
 მიმრიდა ჩემთა სააჯოთ ჩვეულნი ყურნი სმენისა...“ 4ვ—5რ.

10. [ლექსი].—

„ბანოვანთა შორის შენ ხარ მთიები,
 სწვენ შენთა მჭვრეტელთა შენნი სხივები...“ 5რვ.

შენიშვნა: ტექსტის დასაწყისში მიწერილია: „დარიალარ იჩინდა სან ბირ ადა
 სანის კმაზე“.

11. [ოსებ მელიქოვი, ლექსი].—

„განმისმა რა სიყვარულის წალკოტი,
 მუნდგან სიცოცხლე დამემწარა და...“ 5ვ—6რ.

შენიშვნები: 1. ლექსს მიწერილი აქვს: „ეს არის თასლიბის კმაზედ თქმული,
 გარნა სხვას კმაზედაც იოქმის კარვად შთქმელთაგან.“

2. ლექსის ავტორი აღდგენილია ხელნაწერთა ინსტიტუტის Q—851 ხელნაწე-
 რიდან. S—1512: 204 ავტორად დასახელებულია იოსებ ნაცვალი.

12. [ლექსი].—

„როს შესტუმრა ეშბი გულსა,
 ვერვის ვეტრფე გარდა შენსა...“ 6რვ.

შენიშვნა: ლექსს მიწერილი აქვს: „ეს არის ვარაულის კმაზედ თქმული და სხვას
 კმაზედაც იოქმის“.

13. „ყაფია, რომელიც თეჯნისათა ციოთქმის.—

ყოვლით უდარო, ნუ უგულვებელს მყოფი;
 უწყვი, არცინ მივის მე შენგან კიდევ...“ 6v—7r.

14. [ალ. ჭავჭავაძე].—

„ში გაბადრულო მთვარევე,
 ბნელსა ვზი, მომეხმარე...“ 7rv.

შენიშვნები: 1. ლექსს მიწერილი აქვს: „ვი სარვეი შინშადუმის ემახე.“

2. ლექსი გამოცემულია (იხ. ალ. ჭავჭავაძე, თხზულებანი, 1940, გვ. 101).

15. აფორიზმები.—

„ღედაკაცი შემამკობელი პირისა უშვერებასა ცხად ჰყოფს...“ 8r.

შენიშვნა: სულ ღვესი აფორიზმია.

16. [გ. ერისთავი].—

„შექმნა სეკრეტრისა.—

ერთხელ სატანა ჯოჯობხეთს იყო ტაბტზედან მჯდომარე;
 დას-დასად მწყობრად ეხვივნენ ეშმაკთა ჯარი მას გარე...“ 9rv.

შენიშვნა: ლექსი დაბეჭდილია (იხ. ანთოლოგია, ტ. III, 1930, გვ. 126—127).

17. [ლექსი].—

„საყვარელო, ცრემლსა ჩემსა არ მიიღებ სიბრალულად?
 მაშ მომეცი რისხვა შენი, მაქუნდეს ოდენ შენეულად...“ 10r.

18. [ლექსი].—

„სამ სახედ და სამად გვარად გამოვასკადე, ვიქმენ შვირად,
 კალმის წვერი რა შევახე, მელანი ძსჩნდა შიგან მტირად...“ 11r.

19. [ლექსი].—

„მიჯნურსა ესდღენი გულს პობილსა, ეშხთ ქამანდით პერობილსა.
 მის სევედით დილტობილსა, ვი სიცოცხლე მოსპობილსა,

ნუ მკლავ ზუალო,
 ცხოვრების ძალო,
 ვარდო უმზრალო,
 სრულ ხარ უწყალო...“ 12r.

შენიშვნა: ლექსი ასე მთავრდება:

„მზეე მაქმარე მე ვანი(!), ნუ გსურს ჰირთ მოხვევანი,
 პატიმრად საკან ბბული იხსენ ვლახ გარსევანი...“
 ლექსის ბოლოს ნახევრები გარსევანი შესაძლებელია ავტორი იყოს.

20. „ბესარიონისა გაბაშვილისაგან წარგზავნილი ბარათი
 რომლისაზე მეგობრისადმი მოწვევანად თქსდა სადილსა ზედან.—

მაღალს ღირსებას საქმელი მსუფე
 მძიმედ მოსვლია, ვით მიწა უყე...“ 12v.

შენიშვნა: ეს ლექსი მცირედი განსხვავებით დაბეჭდილია (იხ. ბესარიონ
 გაბაშვილი, თხზულებათა სრული კრებული ალ. ბარამიძისა და ვ. თო-
 ფურიას რედაქციით, 1932, 77—78 გვ.).

21. [მზეკაბუჯ ორბელიანი, ანბანთქება].—

„არის არიას აღზრდილი, აღმტებით ასთა აგით,
 ბედ-მრუდი ბესარიონ ბარაბაობს ბილწის ბაგით...“ 13რ.

შენიშვნა: ლექსი ნაკლულია. დაბეჭდილი აქვს ექ. თაყაიშვილს (იხ. Опи-
 сание, ტ. II, 452—453 გვ.). იმისი სრული ტექსტი გამოცემულია (იხ. ბ. ჯაბა-
 შვილი, დასახ. გამოც., 153—154გვ.).

22. „ლოცუა, თქმული ყოვლად სამღუდელოსა წილენელ მიტროპო-
 ლიტისა იოანეს მიერ მხურვალ ვედრებითი ნინას მიმართ მოციქულისა
 და ჯუარისა მისისა, რომელი აღმოსთქუა ანანურს, რაემს მიეგება ჯუარსა
 ნინასსა წელსა 1802, აპრილს რ.—ვი ოქროსა ცისა მზეო ნინა, კადაგო
 ევმანუელისაო, სხენი გუასხიენ ზვერნათლოვანი...“ 14რ.

23. [იოსებ ტულოვეი]. „ბესარიონის ხმაზედ სათქმე-
 ლად.—
 უგამოდ ვიქმენ დაბრკოლებული, სულ ჩამოპარტევის ნიეთი და
 ფული,
 ძვირად დამიჯდა ცოდნა ქართული, რიგზედ ვიყავი შე გამარ-
 თული...“ 16რ.

24. [იოსებ ტულოვეი], „ქნიაზ მოვრავთან მიწერილი ლექსით
 არზიაგავს(!) რომ მიწუხებდა.—
 საფურძველი ლექსის თქმისა ყოველთვის ველი კეთებისა,
 გულისმწველი ყოვლის დღისა, ვიახელი თავს რგებისა...“ 16რ.

შენიშვნა: 1. ლექსის ბოლოს მიწერილია: „უფალო ქნიაზო, ამჟამად დიდის(!)
 შეწუხებული გახლდი, ამისთვის გავბედე და მოგართვით ეს დაბიური ლექსი, მაგ-
 რამ ერთ დროს უნდა ქართულის გვარზედ განმიმართო ახრი ამისი ონხალაშას
 გამოყვანილი ოსეფობანი“.

2. ხელნაწერის ლექსის ავტორები აღდგენილია S—1576 ა ხელნაწერის მიხედვით.

25. ფრაგმენტი ვახტანგ VI-ის სამართლის წიგნიდან.—
 „მეფის ვახტანგის რა მუხლში.—კარი ნასყიდობისა. თუ კაცმან ნასყიდობა
 ქნას...“ 17რ.

წყდება: „... მეფის ვახტანგის რამ მუხლში... ვცსაც ეყიდოს, თვისი
 მიმსყიდველს სთხოოს...“

26. წერილი ლექსით. „პარუნ გრიგოლ.—
 ზაბისკა მოგეწერა მწვედ დიდკაცური,
 მეც მეგონა, რამე დაუგდე ყური...“ 18რ.

შენიშვნა: ბოლოს მიწერილია: „შენი გარსევანი, წელსა ჩვეს, იელისის ით“.

27. ვეფხისტყაოსნიდან ამოწერილი აფორიზმები.—

„კაცი არ ყველა მსწორია, დიდი მსძეს კაცით კაცამდის.
 მაშინღაა ლხინი ამო, რა გარდინდის კაცი ქირსა.
 მსჯობან ყოვლთა მოუვარულთა პატრონ-ყმანი მოყვარულნი...“ 19რ.

28. „იამბიკოდ თქმულნი მიცვალებასა ზედან ეკატორინა
 სარდლის ასულისასა.—

სად მიდრკა მზედი, მნათობი ივერიის,
 უმაგალითო, უსახესი სახისა...“ 20რ—21რ.

შენიშვნება: 1. კრებულს ერთვის ფორცელი შემდეგი წარწერით: „ანა და-
 ვითის ასულმა გაბაშვილისამ შემოსწირა „წერა-კითხვის საზოგადოე-
 ბის“ წიგნთ-საცავს: 1. ძველი ხელთნაწერები, ლექსები ბესარიონ გაბაშვი-
 ლისა, პეტრე ლარაძისა და სხვებისა. 2. „სალიტერატურო ნაწილი“, და-
 მატება № 3 გაზეთისა „ტიფლისის უწყებანი“. საზოგადოება შიდლოზას უზადებს
 შემოაწირველსა. ა. სხვადასხვა ლექსები, ბ. ლოცვა იოანე წილენელისა, გ. ვახტანგ
 მეფის სამართლის 160—163 მუხლები.“

2. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ეკუთმე თაყაიშვილს (იხ. Описание, ტ. II,
 449—455 გვ.).

(865)

1613

კრებული. 1726

174 გვ.; 30 × 19; ქალაქი; კოლექორგადარული ყდა; ნაკლევი; ნაწერი
 სხვადასხვა ხელით; 1—154 გვ. დაწერილია ონანა კობულაშვილას მიერ (148 გვ.);
 1726 წ. (149 გვ.).

1. [ონანა მდივანი კობულაშვილი, ბარამგულჯიანიინი].—
 „... ეპყრა ურიცხვი ქვეყანა, იგი უფლებდა ჩინელთა,
 მისგან დამეტდა მეფობა მათ ჰელმწიფეთა წინელთა...“ 1—143 გვ.

შენიშვნება: 1. ტექსტს აქლია: 1—11, 71—167, 216—239 და 359—382 სტრო-
 უები.

2. ტექსტი გამოქვეყნებულია. ეს ნუსხა გამოცემაში შეტანილია A ლიტერით (იხ.
 დ. ბრეგაძე, ქართული მწერლები რუსეთში, 1938, გვ. 65—208).

2. [ონანა მდივანი კობულაშვილი, ანბანთქება].—
 „... გხადის გუნდთა მწყობრთა დასნი, უხრწნელი ხარ მესათნოვედ;
 გარდამოჰქდა გაბრიელ და მიქელ კმა ჰყო: შენთან მოვედ...“
 1—10 გვ.

წყდები: „... ლერსმანა ლახვრათ მიიღეს, მისი კქნეს გვერდი ლებული,
 ლულით ლამპარი დაპრიტეს, ზეარაკად წინ დადებული...“

3. [ონანა მდივანი კობულაშვილი, ანბანთქება].—
 „... ძელხედან ძილი მართლისა სიბარულს მოასწავებდა,
 ძვრა ძლიერებით მის დღისა, არ ეამსა გავგითავებდა...“ 11—18 გვ.

4. [ონანა მდივანი კობულაშვილი, ანბანთქება].—
 „... ტუნდად შეგქნა, ჩემი ვსთქვა, აწ სიტყვა ბრძენთა თქმულები,
 ჯდომით შეცკარიბე ლექსები, მეახლედ მივეც გულები...“ 19 გვ.

5. [ონანა მდივანი კობულაშვილი, ანბანთქება].—
 „ახალსა ყმასა პირმზესა ვიტყოდ ტანად საროსა,
 ბარამ კბაუტსა მისთანა სხვა გამოსულა იროსა...“ 20—28 გვ.

6. [ონანა მდივანი კობულაშვილი, ანბანთქება].—
 „იღამ ზადა, გვერდით დახსნა ევა, ვრცელ ზის შაერია,
 თვით იქს კაცად, ლოცვით მიწას ნებ ორთ პირს ეღერს, რა
 ერია...“ 29 გვ.

7. [ონანა მდივანი კობულაშვილი, ანბანთქება].—
 „ახარა ბერწსა გაბრიელ დღესა, ეს ვინ ზის შესრეთ, თვით ითხო-
 ვესა...“ 30 გვ.

8. [ონანა მდივანი ქობულაშვილი, ანბანთქება].—
 „არამედ ბაგაგანათლდებოდა, დუმილით ექმნენ, ვიეთნი ზრდი-
 დეს...“ 31 გვ.
9. [ონანა მდივანი ქობულაშვილი, ანბანთქება].—
 „აწ ბეთლემს გვიშვას დიდებით, ეს ვინ ზრდის შესათნოვესო...“
 32 გვ.
10. [ონანა მდივანი ქობულაშვილი, ანბანთქება].—
 „ალექით ბარბაროზთ გულს-დებით ერთ ვრცელად ზრახავს შე-
 როდეს...“ 33 გვ.
11. [ონანა მდივანი ქობულაშვილი, ანბანთქება].—
 „არ ბილწთ გვირგვინი დღეს ეკლით, ვით ზე შერთ თვით იშოვე-
 სო...“ 34 გვ.
12. [ონანა მდივანი ქობულაშვილი, ანბანთქება].—
 „აქენდათ ზრმათ გვემა დიადი, ესმის ვით ზრახავს შურია...“ 35 გვ.
13. [ონანა მდივანი ქობულაშვილი, ანბანთქება].—
 „აღეშართა, ბილწი გაქრა, დაჯდა ესრეთ, ვით ზე შერს...“ 36 გვ.
14. [ონანა მდივანი ქობულაშვილი, ანბანთქება].—
 „ათორმეტთა ბრძენთა ვარე დარჩა, ეს ვინ ზღვას შე მომა...“ 37 გვ.
15. [ონანა მდივანი ქობულაშვილი, ანბანთქება].—
 „ამისთვის ბრძანებს, გეტყოდე, დიდ ერნი ვრცელ ზედ შერია...“ 38 გვ.
16. [ონანა მდივანი ქობულაშვილი, ანბანთქება].—
 „... თან თაული სდის ნუშებსა, ყვაეილოვანთა მწვეთელი...“
 39—45 გვ.

შენიშვნა: ამ ანბანთქების დასაწყისი ნაწილი ხელნაწერის 39 გვ. დაწერილია სხვა ხელით.

17. [ონანა მდივანი ქობულაშვილი, ანბანთქება].—
 „აქ ბულბულთ გალობისაგან(!) კმა აღარ წავარდებთან...“ 46—48 გვ.
18. [ონანა მდივანი ქობულაშვილი, ანბანთქება].—
 „არსებით სამხატოვანი, ერთ უწულად განთვითებული...“ 49—84 გვ.

შენიშვნები: 1. ანბანთქებათა ტექსტები მიწერილია ხელნაწერთა ფურცლები სემო და ქვემო კიდებზე.

2. აღწერილობაში შესული № 4, 5, 15 და 16 ანბანთქები და ანდერძები გამოცემული აქვს დ. ბრეჯაძეს (იხ. დასახ. ნაშრომი, გვ. 203—213).

19. [თამარ მეფის შესახებ ჩაბარუხბაძისა, თამარიანი].—
 „შო ფილასოფოსნო, სიტყუითა არსნო, თამარს ვაქებდეთ გულის-
 კმიერსა...“ 153—173 გვ.

შენიშვნები: 1. თამარიანის ეს ტექსტი გამოყენებულია უკანასკნელ გამოცემაში (იხ. ივ. ლოლაშვილი, ძველი ქართული მხობტენი, I, თამარიანი, 1957, გვ. 28).

2. ხელნაწერი აღწერილია აქვს ექ. თაყაიშვილს (იხ. Описание, ტ. I, გვ. 521).

ანდერძები: 1. „აღმითქვამ სიტყვა ლექსითურთ, გული დავაყარ კელია, აკროზად მკლავთა ცად შიმართ ვიქმარე ვნა სველია, აშტარხანს ცუდად დებითა დავყავ მცირელი წელია, აღსწერე, ლექსით შევაწყვე, მსმენელთა გამახელია.“

[ბ ა რ ა მ]ი ა ნ ი სახელად მოქმედითა ამ წიგნითა უწოდეს.
 [ბ რ ძ ე ნ]ითა და ფილოსოფოსთა ენა ვერ გამოუწოდეს;
 ბეერნი შეინთქენენ, სინჯვიდენ, ცეცხლითა გული უწოდეს.
 ბოლოდ შეამყეს, ტირაოდეს, ცრემლითა გაიწუნოდეს.

გულიჯან, კმელთა მნათობი, საყუარლად ჰყუნადა, შეწნოდა:
 გონება ჰკლევდა მას მისი, თვალთა სინათლედ სწენოდა;
 გემო სოფლისა საქმისა მოთქვამს, მათ რაცა ლბენოდა;
 გუზა თვალისა მრავალჯერ მტირალი მოარსწენოდა-

დიდის ჩინელთა მეფისა არ ძეა, განასულია,
 დღეს მათი ყოვლი სიკეთე სულ თემზე განასულია;
 დუმილით ჰქონდენ სურვილნი, მუნითვე განასულია,
 დოვლათი სვიანობითა, სვე ცამდი განასულია.

ესე ეპოვე, გაველქვე, უგბილმან და სიტყუა მცირმა,
 ერთხელ მესმა, გული ჩემი აღმიდებდა მათმა პირმა;
 ენა შეცხარ სასიტყველად ღარიბმა და მარტო მწიარმა.
 ესოდენი ლექსი სრულ ვეყავ შე ამისმა შენამზიარმა.

ვის არ ჯანსიათ ამბავნი ტკბილნი და გემრიალები,
 ვით მოთქვამს, ყურაი მიეციოთ, ნახეთ სიტყუისა წყალები.
 ვაქებ კბილ-მარგალიტებაა, ვის ჯარ უსტენან ლალები,
 ვინ ზელისათვის ხელობდა, იგ ოზნივე შესაწყალები
 ხე მთისა წყარო შეუტრქვევით ვარდასა რწყავს გიზრის გუბითა,
 ზედ ძოწისა ლაღნი უშენის მარგალიტითა ტყუბითა* (85—91გვ.).

2. „დასრულდა მიჯნურთ ამბავნი, პირველ ბრძენთაგან თქმულები,
 მათ კელმწიფეთა საქმენი, თაეთი ბოლომდი სრულეები;
 პირნი, შეება და განიხრომა, სიბერე აღსასრულეები,
 და ისინიეთ ტკბილნი სიტყვანი აწ ჩემგან გალექსულეები.

ვის პირველ ამბად დაწერა კეთილად ბრძენმა კებულმა,
 ვსრვეთ ჩვენ მათთა სიბრძენთა წარმოთქმით იმედებულმა,
 გაველქვე, გავაშირე, არ პირველ გულსა დებულმა,
 და მე კ ა ხ მ ა ნ ვინვე მწერელმან, მდივნობით სახელ-დებულმა“ (144გვ.).

3. „დასრულდა წიგნი ესე ბ ა რ ა მ ი ა ნ ი და იქნა ამა მიჯნურთა ამბავთა
 ლექსი რუას თორმეტი, რომელმან გაველქვე თვესა სამსა და დავეწერე დღემი
 რვეული ერთი და მისთვის ვერარაი კაი კელი. ამბათ ქებასა ცალკე უნდა წაი-
 კითხვიდეთ, ამაში ნუ შეურთავთ“ (145 გვ.).

4. კ. იესეს ძირთა მეფენი ტომობენ დასაბამითა,
 არიან ფილოსოფოსნი რიტორებ დასაბამითა,
 მამაბან თოკი სიბრძნისა მე მასთან დასაბამითა,
 და ეკადრი ვარდიებრ სიტყვანი, მმას ურღვენი დასაბამითა.

მწიგნობარს მართებს შევუთ წინ დანოქილითა წერანი,
 აღორსად მამხედე ტყვეჭინილსა, რა ვირგო მე აწერანი,
 მოუშორდი საგ[ა]ზრდილოსა, სახლი მაქვს ივერ უერანი,
 და აწ მართებს მისა მგონეთა ძაძა და ამოწერანი.

ვიწყვე ამ წიგნის გალექსეა, ვიქმენ აშტარხანს რებული;
 შეამევე ტკბილად სიტყვანი, რაც მქონდა გულსა დებული;
 კაბეთით კიდევან ვქმნილვარ, კვლავ კიდემ იმედებული;
 და ო ნ ა ნ ა დ მივმეთ, იქ ვიყავ მდივნობით სახელდებული.

ღარიბსა მომიჯონია მე წამოად ცუდის დებისა,
 არა მაქვს ნიჭი კეთილი სამწერლოს იმედებისა,
 კალამს მიზიდავს ფრინველი, ოდეს ფრთა დაეარდებისა,
 და ცუდი მელანი ქალადსა უშაღ შიგ გაეარდებისა.

მელანი მჭრელი, უსანედ, ცუდმან ქალადმა გაისვა,
 ფთის კლამს მოსდის ბეწვი და უშაღ წვერზედან გაისვა,
 დაღონებულა მწერელი ადგეს, იძახოს: გაისვა,
 და ამაღ არს დაკმუნებელი, გულსა ლაზვარი გაისვა.

ქელი ვერ გამოვირინე, ქალადმა მიყო ზიანი,
 მელანმა იქლო ფრთითა, მან შექმნა მიზეზიანი;
 ასო ვერ დავსხი გაწყობით, ვერც მე ლამაზიანი,
 და მაშინცა ესწერდი ყოველ დღე, რა დილა ენახი მზიანი.

ნეტამც მწერელსა სამწერლო ვითა სწადს, ესრეთ უნება,
 მელანი, სპარსთა ქალადი, კალამიც ქელად უნება,
 გამართვით სწერდეს, მის განოს ბევრგან არ გაეთუნება
 და სიწინარით ასო გააწყოს, არც ქელი დაეწუნება.

ღვარძლი დავსთესე ასოთა, მოიძეის ჰერის ალოდა,
 დეჰვარნე სწოფად მარცვალნი კვლთა სიმრუდეს ალოდა,
 მომკალსა მისცეს ნაყოფი იმდად გამოსალოდა,
 და აეს მიწას ცუდი ქვაყრილი მუშაყმან ძებნა ალოდა.

ჩინელთა მეფის ამბავსა აწ ვიტყვი გალქსელუბით
 გარეგან ანბანთებნასა დაეწერ თან შექსელუბით,
 სხვადასხვა ემასა ანბანთა თავით ბოლომდი სრულუბით,
 და თუ დამიწუნებთ მამუნელნი, შევიქნა გაბასრულუბით“ (146—154გ.).

5. «ქა სწავლის მოყვარულ და მოთბობისა მოსაწადენო, სიბრძნის მფიქრებულ-
 ნო და მეცნიერებისა საუნჯენო, რომელიმე ხადით კეშქარიტებისა მენებათა და
 უპირველესთა მათ ბრძენთა სიტყვიერ-ყოფასა, ყურად აღებთ წერილთა მათთა
 შეიძინებთ მიმოდამენელთა თქუნთაგან. გემოვან იქნებით ბუნებისა სიმწერეა-
 ლითა და რაგულიერ ყოფად კაც-ყოფილებსა ჩვენისათვის. რთენულიმე ხადით მი-
 ბაძეთა უწინარეს გამოგეტყველთა სამლოთთა სამოჯუნოროთასა, ნეტარ ხართ და
 კეთილი გეყოს თქვენ, და ოთხელნიმეხალა იურჯით მსოფლიოსა ამის საშეებელად
 ნასიტყვსა კელეკეთა ზეგან ქა ქალთა მოჯნეობასა. იგი არა საჩუგებელ გეყოს
 სახარად სულთათვის, ვინადგან ყოფილან ზოგადნი ბრძენნი სოფლისა ამის ნიეთთა
 მღალადებელნი, რომელთამე უთქვამთ საერთა(ი) ვათა საკეთილონი, პირ-მეთა
 თანა სიყვარულნი დატყობით ლეკეთა გეოკიანითა და ამბითაცა შეენიერითა. ეს
 თქვენთ ესეცა მათ თანა, ვითარცა იაჯუნდთა შორის კენჭნი, ანუ მთოვარეთა შორის
 ვარსკვლავნი, ნათელსა შორის ბნელი და ვარდთა თანა ასკილნი, ესრეთ შორის
 არიან საერონი სამლოთთა წერილთა მიერ, ვითარცა ვეც ესრეთ, გარნა ვეცა
 ესთქენეთ, ვითარცა სამთვითებამან, სამგანოვანმან სამებამან სრულმან დიდებითა,
 მეუფებითა და საზარადისოებითა არა განყოფილმან, ერთმან ღმერთმან, ერთარს-
 ბამან და ერთმეუფებამან შექმნა ანგელოზნი მისნი სულად და მსახურნი მისნი
 ალად ცეცხლისად; ბრძანა და დაებადა ჯეკუნა ვეც წყალთა ზეგან და მთავრნი მისნი
 ძენი ადამიანნი ნიეთთა ოთქვეთა ქანდაკებულად, შეიღით ერთთა მეორისა თანა;
 მისცა ძალი თვისი ძლიერებით სხეულებისაებრ თვისისა, და მისცა სამეებელნი
 ნიეთიერთაგან გემოვან-მუნელნი მიმოდასმენითა, ანუ გულსიქმის-ყოფითა უფლება
 კეთილთა და ბიროტთა ზედან. ხალა რომელთა თმენით დაუთმეს, კეთილ არს
 იგი ბიროტთა ზედან. და რომელთა არა დაუთმეს, ბიროტ არს იგი კეთილთა
 შორის. ესთქეთ ჩვენ ყოველთა, თემცა ვიდვა ითქილთა კაცად-კაცადისა მგხასად
 მგხასადობა და სწუთროსა ამის შერაცხვა. უთქვამთ და არიან წიგნებნი საერთონი—
 კაცთა შესატყობელნი, ბრძენთა და ფილასოფოსთაგან თქმულნი სამღერელად და
 სალაღობელად მამუნელთა მისათვის. ვინადგან ნიეთიერნი და მსოფლიონი კაცნი
 საწუთროსა შიგან რასამე შერებოდიან, მაშ არ დააწერდენ იგი ფილასოფოსნი,

რომე ზოგადთა კაბუტკთა პირმზეთა ქალთათვის რაოდენნი ძლიერნი და საკაცობონი ლეაქონი დადვიან, ანუ მიჯნურთა რა პატიენი ნახიან და მნათობნი მკლავით გამოიყვანიან: აბა მათსა ეხდენსა კეთილსა თუ ბოროტს საქმესა არა ცუდად რასამუ დაჯარავიდენ და იტყოდენ ვაჟთა კაბუტკობისა სასწაულებელად და თვისისა სიბრძნისადა გამოსაცხადებელად, და ნერმე, მათ სამღდელოთა წერითა ყოველთა კაცთა ბუნება ვერასადა მისწავდებოდა და მისთვის მოიგროვეს, რომე ერისკაცი უსწავლელნი და ცოდნადან დაკლებულნი არ დარჩნენ და ამაზედ იხალისებდენ და საკაბუტკოსა საქმესა ყურსა მიუპყრობდენ, ზოგმან სხვა თქვა და ზოგმან სხეცა და ერთი ეს მე მოთქვამს, აწუ ესე დიდისა ჩინელთა კელმწიფის ჯონ შერისა ამბავი იწყებოდა და მუნ მყოფთა კელტეთა ქალთათვის უსწოროთა კაბუტკთა მიჯნურთა ითქმობდა, — ბარამ კაბუტკისა და გულიჯან ჩინელთა მეფისა ასულისა, მათნი სურვილი დაუცხრომელი და საკეთრეელი, ესე ბარამ იყო საბლევლთაგან ტომი და ნერგად ყვაილ ფურკლოვან-ქმნილი მის დიდისა ჩინელთა მეფისა და მისგანვე ძედ ნახარდი და შვილად ნაქმობი უნაყოფობისათვის მის კელმწიფისა; და იგი პირმზე და კებულთა ზედა მანათობელი გულიჯან ასული იყო მის ველმწიფისა, და მათ დაუცხრომელი ერთმანერთისა სურვილისა სიმჭურვალთა დააღებული იყვნენ, უმიჯნურესად ყოველთა საფლის შემსკვალელთა ძეთა კაცი-სათა და მიწენილ იყო ყოველთა კვეყანასა საქმენი მათნი, და ოდეს სენეს სპარსთა ფილასოფოსთა და მიიწივა ამბუნი მათნი სპარსეთად, ბრძენთა გულნი მიფლენეს და მეცნიერთა ცნობაი განუბნენს, შეიწვიეს და შეინაწერეს და დაწერეს ამბად სპარსთა ენათა ზედან, მან ბრძენმან და მეცნიერმან კაცმან, კთობმან, არა თუმცა უსწავლელმან, და უგბილმან ჩუბინ ბრძენმან, რომელი იყო თვისსაგან ქირმანულთასა, თქვა მათ მიჯნურთა საქმენი, და იგი თ ყოველთაგან რომელსადა კვეყანასა შიგან ლამთა კაბუტკოვან პირმზეთაგათა ქალთა ზედან მიჯნურობანი იქნებოდა, და ანუ შეწირეთა ქალთაგან კაცთა შორის ნახნი და ხარიდნი სიყვარული განუცხადებოდა, იგი სპარსნი მეცნიერნი ტკიბილსა და გემოვანისა სიტყვითა დასწერენ და გააუბნებენ მათ მოყვარეთა და მათგან სხვანი მეცნიერნი ქართულად გარდმოიღებენ, და თქვა იყო მეცნიერთაგან სპარსთა ენათაგან გარდმოთარგმნული, აწუ მუნება და სურვიელ ვიყავ, ვფიქვბდი მრავალჯის, ვითარცა კელთ მეგდო, ოდეს ესავე მე, ყოველთა უსიტყველთა უნაკლულსმან და კეთილთა მეტყველთა არადილთადა მიზაქვად არა ღირს მიწენლმან ძემან კახეთის მდივნისამან და თვით მდივანმან თანამ, გაუაღიქსე მათ მიჯნურთა სატრფიალონი ამბად ნათქვამნი, რომელი არს ამბუნი მათნი კაცთა ერთობისა მახალისებელი, ჯომარ-დობისა ეტლთა ზედან მაგალითად შემასრულებელი, ყმათა ვიკობისა სიბუნე გლოია-თობისა მასწავლებელი, კურადობისა საბოძვარსა ზედან ბუნებობისა გამხსნელი, მოი-სარ ასპარეზთა ზედან ოროლისა მღერითა და ბურთისა გაოჟაოურკნითა მაწინა-ვეტელობისა მამგონებელი, რომელი ახალისებს კაბუტკობასა ზედან კაცყოფილ-ბასა ჩვენა და მეცა მისთვის კელ-გეჭვად.

აწუ ისიუთ და გულისქმა-ჰყაიეთ მცირესა ამას ნაწროშისა ზედან, სარწმუნო იქმნიით; რომელიმე ამა აქბისა წიგნისა შიგან წერებულ იყო და მივხედით, და უკლებელად ვეცადენით და მთლად შესრულებად გამოვიძიეთ და იმროგად გაულექსეთ იგი ტკიბილი და გემოვანნი ამბუნი, მჯარამ ბუერი რამე დამიშთა, ამაღ რომე გვენად დასახედავად ბუერი ვანე თავადნი დიდებული თუ მცირებულნი მობრძანდენ და საუბარათა შეძქევიდიან — ზოგნი ლაღობდენ და იყინოდენ, ზოგნი ნარდესა და კუდრაცსა ზედან იმღეროდენ, და მათმან ტკიბლმან საუბარმან გულნი მიმიღის და წერაში ლექსი ველარ გაესალხი, და მე რომელიც შენება, იმროგად ვერ დავა-გვართავი, და რომელსაც არ მაიწინებთ, ანროგად აქლია სიკეთე და მერმე, არც კელის სიკეთეს გაუფთხილდი, ამაჲ რომე კალმად ბატის ფრთე მქონდა და ქა-ლადესა და მელანს თქვენე დახედეთ რა ცუდნი და არს კელისანი არიან, და მის-თვის კარგი კელი არ მოვიდა, და მერმე რომელიც ტრიკონი მოფეკილი და მეო-რედ გაკეთებული არის, ისიც სხვის საუბრის გონების გართეთი სხვა სიტყვა დაჲ-სწერი; და გვედებუბი ყოველთა მეცნიერთა, რომე არა უკვლევულს ჰყოთ დავალი მოინისა თქვენისა, რომე ახალი ნათქვამი წიგნი იყო და ეს მრავალჯის მოფეკი-ლი ტრიკონი ამისთვის მოვიდა, რომე მისთვისა ვაეკეთე, ზოგნი რომე გაუჩალხავი ლექსი დამრჩინოდა, — ცალკე სადგომი ვერ დავინებე და ვერცა თავი კელთ მოვიცე

ყოველთა დღეთა მსხდომარეთა მათ შორის მიმთოქმითა გული ძლივ ვიპოვნი და კეთილნი სიტყვანი მიმღოს. ვაშტრებდი შეარულებასა, დიდმარბვის დღესა ვაწერდი და რა საეკლესიოს განწესებულის ლოცვისაგან გრნი შემოვებრუნდი, ღღემი ერთი რვეული დაესწერი, ოთხმოცდათექვსმეტი ლექსი, რომე შრავალთა ნაბიან სწრაფადობა კალამოა ჩემთა. მაგრამ ტელის სიავეს არ დამაუგრა, ბუნმა წამიხდინა ასო მრავალგზის და შევსა და შევკრამივ გრთმანერთს ღუროველი მივკრა და შევანნი გავეხო, და ამთვენი მავნებელი და არა ტელის შემეჩე რას კარგს წიგნს მოიყვანდა“ (146-149 გ.).

6. „ვიწვევ ამ წიგნის გაღვესვა თებერულის დამდგეს და დასრულდა გასულს აპრილსა, და დაწერით შესრულდა იგი მაისს. ქლორნი ქლონსა უფად, კრისტეს აქტა ათას შვიდას ოცდაექვსსა, დასაბამიდგან ვიდრე აქამომდე შეიდი ათას ორას ოცდაოთხმეტსა“ (149 გ.).

ლექსად ნაწერი აღწერებში მიწერილია გვერდების ზემო და ქვემო კიდებზე.
შინაწერები: 1. გამოცანები:

- „ქ. საბლი მაქვს აგეთ-აგეთი, ხურო კაქკაქის ნაგები,
 შიგ ვზივარ ამოვიძინი: კარი არა მაქვს საღები.“
 - ქ. ნებირე შეილი გახდილი მაშის ვინ წავეციდება,
 ხელის [ა]კრობა სიმდიდრე მღვთობის გაპოვიდება.
 ადვილვე უჩნდეს, თუ ვინმე ლითი ნებას მოვიციდება,
 ნაძვისა ხესა, თუ სხვას ხეს, კლოჩიის ვინ მოვიციდება.“
 - ქ. ოთხ ნატედთ კიდის-კიდე ხნ[ა] ჭიანწა საწადელი,
 ოპითგანით ანრდილებთა წარხდა საზე უწინდელი,
 თხრა მათი სასუროველი ტკბილად გვეღმის მაშინველი,
 ოქროსობებო თუ ვერ თარგმნით...“
 - ქ. ოდენ აქვს კაცთა, იტყვიან: გაუძლებით მათით არო[სა],
 ოდეს არა აქეთ, დოტვიონიან, რ[ა]დ მეუ არ[ა] მ[ა]ქვს არო[სა],
 ოთთაგან ერთი ვერმიხი, ერთი სტეტაკო აროსა,
 თხო[ა]თ დაურჩეს, სხე[ა]თ დარჩეს, ვინ აქ[ა]დ მოიხმარო[სა].“
 - ქ. ორღები ვინმე ოთხსუფსა დაღობებ დედოსა,
 ოდეს დადგეს, ჩამოხიდაეს ოთხ ასოს, რ[ა]ც დედოსა,
 ორთავე სწოთ შევსხადებს, ძმა ემის თუ დედოსა,
 თბლებს ეტყვის, სხე[ა]ს მოგ[ა]რთმევ, დედაიანა სძეს ესდედოსა.“
 - ქ. ბირველ უჯარი დაიასების, როს ყუოს შინა გეცემის,
 პირსზე სიბრძნით კეთილად ყოდს, ხლმით არვის გეციმის,
 პატრივი და საძლო წინდა ჭალს აკლა არ გეცემის,
 პოყით გავალს ერისა ხმა, არ ვისი გეცემის.“
 - ქ. ბირუტყვი ცივზლსა გავლის, ვით გრილს წყალს დაუწველად,
 პოვნა მის ძნელი არს, კლდეთი იყოფის თუ არ ველად,
 პირში ხელს ვერ ჩადყოფ, მაშ დაგრჩება დაუწველად,
 მეტყველად არ ჩავადებ, ვინცა ახანის აშის ძნელად.“
 - ქ. პატროსნად დადებულა განძად, ყოველი ნივთ უმარგესად,
 პატრივით მას მოართმენ, მეფეს ყვანდეს მოსაგრესად,
 „...ჩვენსა... ბილსა კვლოსნები მოგვითხრობენ მისად... რესა
 ...რით მი... გაცემასა... მოარგესა“ (174 გ.).
2. კრიპტოგრაფია: „ჩემო მაიავ, ასე დაწერე“ (აბოხნა გ. ში-
 ქაძენი).

სორათემანი, თეატრონი. 1740

274 ფ.; 32 X 20; კალაღდი; უყდო; დამლილი; შედრთლი; სათაურები და დასა-
წეისი ასოები სინგურთი; მთარგმნელი ვახუშტი ბაგრატიონი; დაწერილია ვახუშტის
ხელით; 1740 წ. (4v); აქვს კვირნიშანი; ხელნაწერის 1—11 ფ. და ბოლო 274 ფ.
შეძენილია სსიპიკო მერკვილიძისაგან.

[სორათემანი, თეატრონი]. „სოფლის დასაბამი.—სოფელი თთვე-
სა ოკლონბერსა შინა (მოწმობისაებრ უუბრინესთა ხრონოლოთა: სკალიღე-
რისა, კალვისისა, ლელეიქისა და სხვებთათა) ღთისაგან შექმნილი არს ექვსთა
დღეთა. იწყო შექმნულებად იმ დროსა შინა, რომელი დღე შათათოვანის
ჟამი შეეკუსე მწუხრისა გამოისახებოდა...“ 6r—274v.

წყდები: „... ძე მისი კესარ ბორღია, შთავარი ვალენთინური მამისა-
გან შექმნილი, ვინათგან ამისგანვე შამისა, ხოლო ეგრეთითა უცნობნობლი-
თა(!) სვა, ვირს ახალს ვაპრილსა შინა შთადებული და ცოცხალი დაცული
არს. ჯდა წელთა ია, დღეთა მ. საფლავსა ზედა მისსა ესე არს...“

შენიშვნები: 1. ხელნაწერის დასაწყისი 11 და ბოლო 274 ფურცლები თავდაპირ-
ველად გატარებული იყო Q კოლექციაში ცალკე 177 ნომრად (იხ. საქართველოს
სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა. მუზეუმის ხელნაწერ-
თა ახალ (Q) კოლექცია. ტ. I, გვ. 196—198).

2. ტექსტი შეიცავს შემდეგ თავებს: ა. „გამოსვლა პირველი, ნოესი“ (9v—11v);
ბ. „მეორე, გამოსვლა ამრაბამისა“ (11v—17v). გ. „გამოსვლა მესამე, ისრაელთა
ეგვიპტეთამ მკვანებელი, რომელ არს ნოე“ (17v—30v). დ. „გამოსვლა მეოთხე,
მეფეთა ისრაილთათა წინააღმდეგ მტერთა თვისთა“ (31r—52v).

ე. „გამოსვლა მეხუთე, იუდიანებთა ტყუობისაგან ბაბილონურისა“ (52v—76r).

ვ. „გამოსვლა მეექვსე, მკვანებელი, რომელ არს ქრისტე უფალი“ (76r—126v).

ზ. „საუცუნისა შემდგომად ქრისტესშობისა მეთხუთსა. გამოსვლა მეშვიდე“
(126v—203v).

თ. „გამოსვლა მერვე, ღვთმანთა ანუ ნემეთა, საუცუნო შობისაგან ქრისტესი
მეცხრე“ (203v—233v).

ი. „საუცუნო შობისაგან ქრისტესა მეთორმეტე. გამოსვლა მეცხრე ვალდენთა“
(233v—274v).

3. წინ უძღვის: ა. თეატრონის რუსულად გადამონღებელის გაბრიელ შღე-
დელ-შინაზიანის თანაუღებელი წინასიტყვაობა (1r—2r).

ბ. „კეთილკეთხელა მაჩიანისა მოყვარელსა“ (2r—4r).

გ. „გაუკომოლებელის უწყებულება.—აქ უწყება ჯერა-არს, ვინათგან მრავალნი
უცნობი სახელნი და ნიებნი ქალაქთა, ტემანათა და კაცთა მოიპოებინა წიგნსა
მას შინა და სხვათა წნათა: ანუ ბერძელთა, ანუ ლათინურთა, ანუ ნემეთა და
სხვათა. იმცნ, რამეთუ ანუ ანუ(!) მთლად წითლდელით არს წერილი, ანუ თავს
უზან დეჟანს, ახომთავრელი უსბდნენ, ხოლო მე წითლდელი დაესბნენ, რამეთუ
მხეგრულს ასომთავრელი არაარა გამოწნდების. ეგრეთვე წითლდელით, რომელნი
მთლად შარბი ვრთინი, ორნი, თუ მრავალნი, მასაც ასომთავრელნი უნებდენ და
უნება. ხოლო სხვანი, რომელნი სახელთ გარე სიტყვას წითლდელით თავს უსბედან,
იგი დასაწყისი არს სიტყვის შუობხვისა. ხოლო სხოლითსა ზედა თარგმანნი მათნი
უწერია, ანთი O დანიშნული, ანუ მოწამენი სხვათა წერილთა: ხოლო რომელნი
დანშინე წერათა შინა, სხოლითსავე ზედა სწერია ვარსკლავის წითლდელითა თავს
და ბოლოს ვარეთ.—მ. მუნცა, სადაცა აკლს და ნუნ წარუკითხებ, მუნ ჯერა-არს
მის. ანუ ვინცა გარდაწერად ველ-ყო, მუნ დასწეროს. უწიწილოთ ვინცა კითხვად
ველ-მყის, არარაისავე მოესწრას, უღვრნობელი მოიქცეს ასპარხვისაგან. სადაცა ასოს
აქთ-იქით წინწავალი უხის—რიცხვი არს“ (4r).

დ. შევენილება წიგნისა ამის გარდმომღებელსა.—საყვარელნო მკითხველნო წიგნისა ამის, უყურომეცა ვის სათნო გინდესთ ტრფიალებისაებრ თუისისა ასარგისა ამის შინა შეხითარულნი. მატიაანისა ყოელისა სოფლისასა, ნემეცა გამგურგეტვლობით, არამედ გულსმოდგინედ. ნუ საყვედრვლად, არამედ შეცნობად, ვითარმე მყოფობდა ქემსკანა. ნერცა რაისამე თრგულებ, რამეთუ წიგნი ესე არს თუ სხვისა სარწმუნოებისა მოღებული, ქმნული და შეწყობილი, რამეთუ არა თარგმნილა და გარდმოღებულა. არცა პირველისაგან [ვითარცა იტყვის] და არცა ჩემსაგან, რათა ვირწმუნოთ მათი, ვინა ვინ რაასა წარმოიტყოდნენ, არამედ რათა ესცნათ, ვითარ იყო ანაგები შექმნულებისა დროთა და ესთა სოფლისა. კენი ბოროტნი და კეთილნი, მეფენი და მთავარნი, მღუფელნი და ვინა, დიდნი და მცირენი, ხოლო კეთილნი მოვაქციოთ ჩემება და ბოროტნი მიუტევით მათვე, რათა განედგნოთ ჩემება.

არა უფრ-იყო ჩემება ესე, საყვარელნო მკითხველნო, ამის მოთხრობად, ვინათგან საცნობებელ არს გარდმომღებელისა ამის წინარე-სიტყვიერებასა და შევენილებასა შინა, რამეთუ ვითარისათვის მიხვისა გარდმომღებულ არს წიგნი ესე. ყოველსავე იტყვის, უყურომეცა გულსმხიერებ გონებითა. კებანი ანუ ძაგებანი, შეწყწარება ანუ არა შეწყწარება, არა არს განსაგებებულ, არამედ კეთილ-სატრფო და ნსრომებისა წილ სასვიდლისა ლოცუა, არათუ გსობა.

ხოლო აჲ, ვინათგან მოკლებულ არს ენასა ჩემსა ზედა ესე-ვითარნი მატიაენი [რამეთუ რახანის ეპისკოპოსი გაბრიელცა, რუსულსა ზედა გარდმომღები, ეგრეთ იტყვის]: რა ენილე შანდა და ვიტრფილად, რამეთუ უმეწიეროდ ყოველთა მატიაენთა იყუნებ სრულებითა სამღედელთა სანოქალაქითა და საყუარითითი. ამისთვის ვისრომე, რათა არა საორგულთა იქმნეს შრომა ჩემნი, არამედ კეთილ-სატრფო შეაწყწარებელი.

უყუროთ არს წიგნისა ამის შინა: ვითარმე გართულის ენისა თრფორადისა, ანუ გრძელნი და მოკლენი სიტყვათა ქვეყანი ლელარკნილნი, თანახარნი მრავალ-გზას, არა უცნობელიობითა, არამედ ვინათგან ენისაგან რუსულისა გარდმომღწერა, აქუს მას ბრავალნი ზიარნი, ანისთვის იქნა მიხევი ესე. ჩემს უმჯობე გვიანდა, არც შეკვლილნი სიტყვანი ჩემს ვეროდ ვიკერეთ. ნუ სტურეტ თაღლებით, არამედ მართმეზაჯულბით: ნუ სარწმუნოებისა წილ, არამედ მატიაენის; ნუ დამეგრებლობისა წილ, არამედ ცოდნისა, განეაგდოთ ბოროტი, შევიწყნაროთ კეთილი, ვინათგან საყვე არს ორთავითაგან. ნუ მოიხებენ შრომასა ჩემსა უგბილობით, უქმადა, არამედ ლოცვით, რამეთუ ბოროტი უყუთერებისა არს, ხოლო მაძლი სახეგრებისა, რამეთუ ვიყვ წერასა შინა მრავალტანჯულ თქნთაგან. აღვირჩიე ესევე, რაიეთუ უქმობა წინაღმდეგ არს წმიდისა ბავლესა, რამეთუ განმევენენ და მობიჭველეს ცუდად მსრომელი მევის შეილი ვახუშტი. გიძლენი მსურველთა ცოდნისა და გონიერებისა, არათუ უგბილთა, რომელნი არა ჰყუარებენ ესევიითათა გულსმოდგინებასა და გულიანბიყოებასა, არამედ მცონარებასა. არა არს ძალნი, უყუროთ სათნო გონს, იცემე, უყუროთ არა, იღვას წიგნი. რამეთუ მიტევებულ არს, ხოლო მოწალებით ჰკავთ შენდობა ჩვენთვისა, რამეთუ დავსეგრ ფრიად მეუობლობდა იმპერატორის ანანას ყოელისა რუსეთისასა წელსა 1740 ქრისტეს აქთ. შესრულდა ოქლობერს იე იმავესავე წელსა, დიდება ღმრთისა ჩემსა საყუენოსა, ამინ* (4V).

გ. წიგნის მოკლე შინაარსი (5RV).

ვ. აღექვის ამისეუ გარეშომღებელისა შევენიებისათვის, რომელი მენავ დაწერად უფრა-არს.—

მეტროპოლიტი ბრძოლათა ვით მართებს სიზარტ, რახნთა ცოდნანი, მტკიცედ, გულმაგრად მას ზედა, თვარ იტყვენ მონაწიენანი, ეგრეთ ასარგებს ამასეუ მთელეს მართებს გამოქმენანი, და სარწმუნობა გულსმეგრას, მერ კითხვით იცეს ლხენანი,

თეარ არა გაქუეს სიმტკიცენი, მიჰვეე ყოელსა თქმულეზასა,
 ქელს¹ ეგზავსვი სიბოროტით, მყოფ გონების აღესებასა,
 ლმერთი ართა შურის მგები, გეშინოდეს მსოფნებასა,
 და შიში მისი, გრწამს, განგმართებს, კეთილს მოგცეს მისწრებასა...

სარწმუნოების მკვრთბელმან და ასპარეზსა მცემელმან,
 ყოელი შეიმცნოს სოფლისა, რაი სწადს მონაბდომელმან,
 ბოროტი გარე განასხნას კეთილთა შენაძთვისველმან,
 და არც წარბდეს შრომა ეს ჩენი, მადლნი გეცეს მომნადლებელმან,

თეატროს მოდით მოკრბენით, თქმულეზის დამმარბეღლანი,
 იკრიბეთ გელსა საუნჯე რჯულთ და სოფლისა ყველანი,
 ვინე არ იმცნებდეს ამ მცნებას, ნუ ხვალ, სხვა ძოვ ველანი,
 და თეარ ლმერთს შენ მივეც მიგება, ჩვენ ვიყენეთ უმართელანი“ (5V)

(667)

1615

მარხვანი. XVII

682 გვ.; 29,5 x 20,5; ქალაქი; თაბოლონაკული; მის ტყევადაკრული ტერ-
 ფრული ყუა (ზემო ყუა ტატეზილია); ნესბური; სათაურები სინგურით; [XVII ს.]
 აქეს კვირინიანი.

[დაწყებაა მარხვანთა კქითვან მეზუსრისათ და ფარისეგლისა]
 „ვიდრე დიდად შაბათადმდე, ქა ა. შნ სიტყა.— გზა ამყეანებელი ჩნი
 ბრწყინვალე გჰქენა სიმდაბლისა უფილმან, რომლითა განამართლა ფარისევე-
 ლისა მის უაღრეს მეზუსრე...“ 1—682 გვ.

წყდება: „საჯარებაჲ იოანესი ფერჯთბანისა. მის ეამსა შინი უწინარეს
 დღესასწაულისა მის აისექისა იყოლა იესუ, რამეთუ მოიწია ჟამი მისი, რათა
 განვიდეს ამიერ სოფლით და მივიდეს შმისა, რამეთუ შეიყუარნა თსნი იგი
 ამს სოფელსა შინა და სრულად შეიყუარნა...“

შენიშვნები: 1. ამ ხელნაწერის ტექსტი მისდევს მეწიეთის მარხვანის ტექსტს
 (იხ. ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, ახალი Q კოდექსი. ტ. II, გვ. 93—95,
 აგრეთვე ქრ. შარაშოძე, სამარეთ საქართველოს ისტორიის მასალები (XV—
 XVI ს.), თბილისი, 1961, გვ. 20—23, 65).

2. მარხვანის ტექსტში ჩართულია: „ძველის წერა სარწმუნოებისა, რომელი აღ-
 წერეს წმიდათა მამათა, კოსტანტინეპოლის შეკრებილთა წმიდათა ხატთა
 თქვის ცემით.“, რომელი ცე წარიკითხვის სოფიანა და ყოველთა გელესათა
 პირველა კვირედასა მარხვანისა წმიდა ჟამისწირვასა ზედა შემოაიღისა მღწდლისა-
 გან გ. მ...“ (160—174 გვ.).

ძველის წერის ეს ტექსტი ზემოწვევით მისდევს მეწიეთის მარხვანის ძველისწე-
 რის ტექსტს (იხ. ქრ. შარაშოძე, სამარეთ საქართველოს ისტორიის მასალები
 (XV—XVI სს.), 1961 წ., გვ. 21—23).

მინაწერი: „ღმერთო, შეიწყალე მონა შენი იოსებ“ (219 გვ. 225 გვ.).

¹ ამ სიტყვის გასწვრივ კიდევ მიწერილია: „ნავის მარხვანებელი აღაში“

(868)

1 616

ორბელიშვილი ბესარიონ, თბზულებანი. XIX

16 ფ.; 34,5×22; ჭალადი; შეფას. ყდა; ნაკლული; მხედრული; [XIX ს.].

1. [ბესარიონ ორბელიშვილი, მარტვილობაჲ არჩილ-მეფისაჲ].—„...გამოჩინებულ არიან! ირსენითა ქებათა ვერვინ შკადრე ქმნილ-არს, თვინიერ მის ჟამისა წმიდისა ეფისკოპოსისა ლეონტი მრუელსა, რომელსა ცა მის სანატრელი ცხოვრება და ღვაწლი ვრცელად აღუწერია...“ 1r—6v.

შენიშვნა: ტექტი შენოკლებით გამოცემულია (იხ. ს. ყუბანეიშვილი ძველი ქართული ლიტერატურის ქრესტომათია, I, 1946, გვ. 247—452).

2. [ბესარიონ ორბელიშვილი, ლუარსაბ მეფის მარტვილობა].—„...ნის და ყოვლად ბრწყინვალესა და უბრწყინლესისა გვირგვინითა ელვარე ქმნილსა. ესე ძე იყო ლეთიე-მსახურისა მეფისა, რომელსა ეწოდებოდა გიორგი, ხოლო ღედისა—თამარ...“ 7r—15v.

შენიშვნა: ლუარსაბის წამების ასეთი ტექსტი გამოცემულია (იხ. ს. ყუბანეიშვილი, იხ. ს. ნაზრონი, გვ. 407—416).

3. [ბესარიონ ორბელიშვილი]. „შესხმა წმიდათა მოწამეთა ბიძინასი, შილვასი და ელიზბარისა და უწყება წამებისა მათისა. გ. მ.—მოწამეთა სიწმიდედმან გარემო-ნიკუსს ჩუქს მრაველითა რაათამე ბრწყინვალეობითა(!) და გარდაგებულთა შ[ა]ტროვნებითა...“ 15v—16r.

წყდება: „...და ვითარცა ხილული ესე მზე ყოველთათჳს სწორად მახლობელ არს, ვგრეთვე წმინდანი მოწამენი ერთგვის რაჲ მსხუერბლ ექმნეს...“

შენიშვნები: 1. ბიძინა, შალვა და ელიზბარის წამების ასეთივე ტექსტი გამოქვეყნებული აქვს საბინინს (იხ. „საქართველოს სანიაბე“, 1882, გვ. 599).

2. თბზულებათა ავტორის შესაბებ (იხ. მ. ქავთარია, „ბესარიონ ორბელიშვილის ცხოვრება და მოღვაწეობა.“ იელნაწერთა ინსტიტუტის შრომები, ტ. I, გვ. 88—93).

შინაწერები: 1. „ჩუღმი წელსა როსტომ ვრისთვის ძე შალვა გარდაიცვალა ნაიხის იდ დღესა შაბათსა, ღნერთან კუთხულელ ყოს სენება მისი“ (16r).

2. „1868 წელსა სექტემბრის 28-სა რიცხესა, დღესა ორშაბათსა, საათის 10-სა დილითა შობრძანდა მისი იმპერატორებითა უდიდებულესობა ალექსანდრე ალექსანდრეს ძე, მისი მუღლუე მარიაშ თევდორეს ასული, შუკუადრე ნიკოლოზ ალექსანდრეს ძე და დიდი მთავარი გიორგი ალექსანდრეს ძე, რომელიც(?) მუც დავესწარი მათ შობრძანებას და ჩემსი თვლითა ენაზე მათი დიდებულება, წღ. თუდორე ხურაბოვი“.

3. „ჯვარი დავიწერე 1868 წელს იანვრის 26 დღესა“.

4. „სვი მონი დიანაჲ, 1869 წელსა, მაისის 10-სა დღესა, მონათლა 12 იენისს“.

5. „ბეტრე დახადა 1872-სა წელსა იანვრის თრსა რიცხესა, მონათლა 16 ამავე იანვარსა“.

6. „ათანასე დიანაჲ 1876 წელსა, დეკემბრის 26 დღესა, მონათლა აპრილის 22-სა რიცხესა, ნამუფილად და სიწართლით ასე არიან დაბადებულნი და მონათლულნი ჩემი შვილები, მღუდელი თევდორე ხურაბოვი“.

7. „დიაკონად შაკერთა არხიებისკომოსა ევსევიმ 1876 წელსა, დეკემბრის 24-სა დღესა“.

6. ხელნაწერთა აღწერილობა

8. „მღვდლად ხელდასმულ ვიქმენ ტისკოპოსის აღუქსანდრესაგან 15 აგვისტოს 1878 წელსა.

1887 წ. მაისის 5 დღესა“.

9. „უკვანია დაიბადა 1887 წელსა ლენაზის თემში, მოინათლა 1888 წელსა იანვრის 26-სა რიცხვსა, 1889 წელსა ასოლის 1-სა გარდაიცვალა დღეა შა ფათსა მგებია“.

10. „ჩემი დისწული ნინო დაიბადა 1855 წელსა იანვრის თვეში“.

11. „1889 წელსა იანვრის 18-სა გადმოყვანილი ვიქმენ კოტინთის პრიხოდ-ზედა“ (ხემა ყდის შიდა შარავ).

12. „ნათესავნი კეთიანი—ფეოფ გინდესთ თუ რაოდენნი არიან ქვეყანასა ზედა ცნობად, ამა მკანათ, მაჩგალიტოვანადამ გადმოწეული არს.—1. ინდოკოი 2. გეთ-ნიაროელნი 3. უოტელნი 4. აკაქელნი 5. ხაროგელნი 6. ფერაელნი 7. გრამატნი 8. ასუფელნი 9. ვრონი 10. სეინენი 11. აღამნი 12. არდიელნი 13. ერელნი 14. დიდონი 15. ლენი 16. ჭაშენი 17. არბაშნი 18. ხანგნი 19. ავაშნი 20. ჯიქნი 21. ათანი 22. რენი 23. აქანანი 24. თერქნი 25. აღმოჩეულნი 26. იონესელნი 27. ქიტელნი 28. გუგესელნი 29. ქაბოელნი 30. აფხაზნი 31. სვანნი 32. დვალნი 33. მფარელნი 34. თანი 35. ბრძენი 36. ბოჩიალნი 37. სოონი 38. ხანარნი 39. გარაგნი 40. ავაზანი 41. მარტო თვალნი 42. ასტონი 43. მელენი 44. იაკობიტნი 45. ავალნი 46. შაბანი 47. სარკინოზნი 48. სოპენი 49. სპარსნი 50. დედესელნი 51. ზეასანნი 52. სანენი 53. წითლოვანი 54. ბოინენი 55. ქვრონი 56. აღნელნი 57. ხუტკენი 58. აქნი-ბარბაქნი 59. ბატნი 60. სარკიტნი 61. შამყელ-მართალნი 62. ციდაშველნი 63. ქალღისობანი 64. ხაბაშნი 65. ვერაელნი 66. გურგნი 67. თათარნი 68. ყ. ანი 69. ქიშტონი 70. ხენანი 71. თუნნი 72. ლეგოცნი 73. კაც-ნი 74. აგმაგველნი 74(1) გრეიელნი 75. დენი. სამოკვათბუტენი ნათესავნი არიან“.

13. „საუბლები შეიღოა ცათა: 1. ანდამატი 2. ხეხვი 3. ბნევი 4. კნელი 5. ქარნი 6. ფარინი 7. ბაზარლი“.

14. „მელქისედეკის თვა-შაპა რა ეწოდებოდა?“

მიგ. შაპის თვალე და დედას ვიქო იოველ დავან“.

15. „მაისის პირველს მივაბარეთ ორი თმა და ორი ციკანი ბანსილანთ შარ-მანანს“ (ქვემო ყდის შიდა შარავ).

(859)

1617

ზიჩი, ვეუხბატკაოსანას ილუსტრაციები. 1889

34 ფ: 33,5X22; ქალაქი: დაშლოვი; შეჯავ: წითელ კაღუნქარგადაკრული ოქროთეიფრული ვეა; მოთავსებულია 34 ილუსტრაცია ზიჩის მიერ შესრულებულ დანჭრით და აკვალით; 1887 წ. (საც. ფერკელია I).

„Зичи. Барсовая кожа. [ილუსტრაციები.]—

1. რუსთველის მიერ თამარ მეფისადმი ვეუხბატკაოსანის მირ-თმევის ილუსტრაცია.

2—3. თინათინის გამეფების სცენა.

4. „ნახეს უცხო მოყე ვინჟე, ჯდა მტირალი წყლისა პირსა“.

5. „ზოგსა გარდაქრის მთარაჟი, მკერდაშდის გასამოხელად“.

6. „აგერა მიეა, ნახეო, იგი მხეებრ და მოვარებლად“.

7. „ეთანდოლ სკერეტს გაკვირებით, მალეთ ხესა მოეფარა“.

8. „მერე სულთქმა, დაიხანა, ცხელი ტრეკლნი გარდმოყარნა“.

9. „ასმით ფარდაგსა აბიღნა, გარეთ ეღვგ მოვარდაგულსა“.

10. „რამაზ მეფე მის წინაშე შეპყრობილი მოვიყვანე“.

11. „მერე წამოაგდა წარბ-შერტკით, გამწყრალი, გარისხებული“.

12. „ყმასა დერბთა მოვეკიდე, თავი სვეტსა შეურტაკე“.
13. „თავ-გავლევჯილი ასმათი, პირ-სიხლი-ჩამომდინარე“.
14. „რა დავარ გაძღა ცემითა, მისითა დალურჯებითა,
წამოდგეს ორნი მონანი, პირითა მით ქაჯებითა“.
15. „მტერთა ეჭაღდა, წყრებოდა, იგინებოდა, ჩიოდა“.
16. ფრიდონის და ტარიელის შეხვედრის ილუსტრაცია.
17. „მთიარე უჯდა კიღობანსა, ცა მეშვიდე მასმცა ვეცი“.
18. ტარიელისა და აეთანდილის შეხვედრის სცენა.
19. „უმა მზიარული წინაშე დასვა სკამითა მისითა,
სხედან საესენი ღზინითა, ორთავე შესატყვისითა“.
20. „კელა შვეა დარბაზს ვაზირი დაღრეჯით, არ მზიარულად“.
21. „ერთ კერძ უც ლომი მოკლული და ხრმალი სისხლ-მოცხებული“.
22. „რა ესმოდის მღერა ყმისა, სმენად მტეკნი მოვიდიან“.
23. „მათ ლაშქართა ყოლბსა შუა ორბი სითმე გარდმოფრინდა“.
24. „გამითენდების, ვანანებ მაგი მოყმისა ყოლასა“.
25. „ხელი მოჰყიდა, მიწისა დაასკენა, დაკლა დანითა“.
26. „ფატან ფერბთა მოეხვია: „არა ღირს ვარ პირსა ჭერეტად“.
27. „ჩაფეგებე, გამოვგვარე, ზღვის პირს ხანსა არ დაშვიდეს“.
28. „იგი მივა მუხლმოდრეკით წყნარი, არას მოუბარი“.
29. „გავდა, ოდეს ლომსა შეჯდეს მზე, მნათობთა უკეთესი“.
30. ნესტან დარეჯანის ქაჯთაგან მგებრობის ილუსტრაცია.
31. „მან გრძნეულმან მოლი რამე წამოიხსა ზედან ტანსა,
მასვე წამსა გარდიკარგა, გარდაფრინდა ბანის-ბანსა“.
32. „მოვეს ერთი ზარადხანა, აბჯრისათვის სახლიდ ქმნილი,
მუნ აბჯარი ყოვლიფერი ასრე იდვა, ვითა მწნილი“.
33. „სამთავე სანიდ გაიყვეს თვითომან თვითო კარები,
თანა ჰყავთ კაცი ას-ასი, ყველაი გმირთა დარები“.
34. „მუხარადი მოეხადა, მშენის აკერა თმასა ლელსა,
მკერდი მკერდსა შეიწება, გარდავძლო ყელი ყელსა“.

შენაშვნება: 1. თითოეულ სურათს ზიზის მიერ ფრანგულ ენაზე ფანქრით მიწერილი აქვს განმარტება.

2. საკვად ფერკვლზე ზიზის ხელით მიწერილია:

„Тифлисскому (!) литературному обществу в знак моей симпатии (!) и сердечной преданности грузинскому (!) народу.“

Зичი.

С. Петербург, 10 марта 1889“.

4. ილუსტრაციები ტექსტის მიხედვით დასაიაფრებელია ჩვენს მიერ.

(870)

1618

იოანე ქართველიშვილი, ქართული გრამატიკა. XIX

22 ფ.; 22 × 17; გადაღდი: უფლო ნაკლული; მხედრული; სათარებო მთავრე-
ლით: [XIX ს.]; დაუწერულია: 22rv.

[იოანე ქართველიშვილი, ქართული გრამატიკა]. ...ნაწილი
შეორე. ლექსთ[თ]ხულებსათვის. § 97.—ლექსთთხულება (სინტაქსი) არს

ნაწილი მეორე ღრამმატიკისა, რომელნიცა ასწავებს კანონიერსა და თანხმობილსა შეერთებასა სიტყვს ნაწილთასა ურთიერთისა შორის...“ 1r—21v.

წყდება: „...გვრეთვე ოდესცა ზნა ბრძანებითისა სქესისა წარმართავს ყოველსა სიტყუასა, მაშინ დაიდების იგიცა წინარე მავალითებრ: ნუ უყოფს სხუასა მის, რაადცა არა გწადდეს შენ თუთ თავის შენისათვის და სხუანი...“

შენიშვნა: ხელნაწერში დაცულია 7 თავი (შდრ. ქართული შეიღი ითა-ნე, ქართული ღრამმატიკა, 1815).

(871)

1619 ა

ბასილი დიდი, ექვსთა დღეთაჲ. XVII

14 ფ.; 34,5×24,5; ქალაღი; დაშლილი; უყდო; ნაკლული; მუდრულიქ XVII ს.].

[ექვსთა დღეთაჲ, თქმული წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა დიდისა ბასილისი].—„...ცვალებულ არიან, მათისა ბუნებისაჲ შეცვალე-ბასა საჭირო ყოფენ...“ 1r—12v.

წყდება: „... არა არცხუენს უმადლოთა მით, ქუელის მოქმედითა...“

შენიშვნები: 1. ტექსტი მისდევს გამოცემის ბასილი დიდი, ექვსთა დღეთაჲ. ტექსტი გმოსცა და გამოკლდეა და ლექსიკონი დაურთო პ. კახაძემ, (იხ. მასალები საქართველოთა და კავკასიის ისტორიისათვის, 1946, ნაკვეთი II, გვ. 13_ა—18_ა; 18_ა—23_ა; 23_ა—28_ა; 28_ა—33_ა; 31_ა—33_ა; 76_ა—81_ა; 81_ა—109_ა); 2. ბოლო თავი ფეროკლის რაობის დადგენა ვერ მოხერხდა.

1619 ბ

დავა იერუსალიმის ეპისკოპოს სოფრონისა და ალექსანდრიის ეპისკოპოს კვიროსს შორის იესო ქრისტეს ბუნებაზედ (ფრაგმენტი). XIII—XIV

3 ფ.; 28,5×21; ქალაღი; უყდო, დაშლილი; ფრაგმენტი; ნუსხური; [XIII—XIV ს.].

[დავა იერუსალიმის ეპისკოპოს სოფრონისა და ალექსანდრიის ეპისკოპოს კვიროსს შორის იესო ქრისტეს ბუნების შესახებ].—„... ორთავე მით საყდართანი და წმინდანმანცა ავათონ პრომისა ეპისკოპოსმან მოაელისა მოციქულნი თჳსნი...“ 1r—3v.

წყდება: „... საღეთოთა წიგნთა თქმათა, რამეთუ თუთ თავისა თჳსისათჳს იტყვს, თუ ჯერ არს ძისა კაცისა...“

1619 გ

ნინოს საგალობლები (ფრაგმენტი). XV

6 ფ.; 34,5×24,5; ქალაღი; უყდო, დაშლილი; დახინებული; ნუსხური; სათაურები სინჯური; [XV ს.].

[ნინოს საგალობლები].—„...სოფლისა ამის ამოგებაჲ უარპყვიით, სანატრელნო, და აღიღეთ თქუენ ჯუარი ქრისტეს მესწენლისა...“ 1r—6v.

წყდებოა: „...გამოსწიდი დღეს იორდანეს მკნელო, რათა განჰბანნე...“

შენიშვნა: წინის საგალობლების ეს ტექსტი ნაწილობრივ მოხვედრისა A—160, ხელნაწერის ტექსტს (იხ. გვ. 227—229).

1619 დ

აღდგომის წირვის წესი. XVIII

4 ფ.; 24 × 21; ქალაქი; უცხო დაშლილი; თავსაკლული, კიდევებზემონებული აღდგენილი; [XVIII ს.].

[აღდგომის წირვის წესი]. „... დადგების წინაშე ეკლესიის კარსა მღვდელი აღმოსავლეთით და გამოსახ[ა]ვს დიდსა ეკლესიისა ბჭესა...“ 1r—4v.

შენიშვნა: 1v და 2r მოთავსებულია პატარა მკვთხოვანი ბეჭედი მხედრული ლეგენდით (ძნელად იკითხება).

1619 ე

ფსალმუნი (ფრაგმენტი), XVI

9 ფ.; 21 × 17; ქალაქი; დაშლილი; უცხო; წესხური; [XVI ს.].

[ფსალმუნი].—„...სახელები მათი აჰყოცე უკუნისამდე და უკუნითი უკუნისამდე...“ 1r—9v.

წყდებოა: „... ნუმცა უხარის ზემზედა მტერთა ჩემთა უსამა...“

შენიშვნები: 1. ფრაგმენტში დაცულია 9_ა—10_ა; 13_ა—16_ა; 17_ა—22_ა; 34_ა—38 ფსალმუნები

2. ტექსტი გიორგი მთაწმიდლის რედაქციისა (მდრ. ფსალმუნის ძველი ქართული რედაქციები, გამოსცა მ. შანიძემ, 1960 წ.).

1619 ვ

ლოცვანი. XIX

16 ფ.; 17 × 10,5; ქალაქი; უცხო, თავბოლონაკლული; მხედრული; ნაწილი რუსულია ქართული ტრანსკრიბციით ნაწერი; [XIX ს.]; ქვირინიანი 1806 (8—9 ფ.).

[ლოცვანი] „... გამოაბრწყინებ გულთა შინა ჩუშნთა, კაცთმოყუარეო მეუფეო, ღის მტყნებებისა ნათელი მიუწოდებელი და გონებისა ჩუშნისა თუალნი განახლებნ განცდად სახარებისა შენისა ქადაგებათა...“ 1r—16v.

წყდებოა: „...დიდება შენდა. ქრისტე ღმერთო სასიყვარლო ჩუშნო, დიდება შენდა...“

1619 ზ

„მოკლედ უწყება თავთა ათექუსმეტთა წინასწარმეტყუშლთა წიგნთა“. XIX

4 ფ.; 34 × 22; ქალაქი; უცხო; დაშლილი; მხედრული [XIX ს.]; ქვირინიანი 1800 წ. (3—4 ფ.); დაუწერელია: 3r—4v.

(მოკლედ უწყება თავთა ათექუსმეტთა წინასწარმეტყუშლთა წიგნთა).—„ათექუსმეტთა წინასწარმეტყუშლთა წიგნი, რომელნი-

ცა სხვსა და სხვსა ხილვითა ნიგალითითა შემქმნვესებითა სხუა-სიტყუაობითა და იგაეთა სხვსა რამესაგან დაგვინიშნულს სხუასა რამესა, ეგრეთვე მყო-ბადსა და მომავალსა რამესა მოასწავებენ...“ 1r—3r.

წყდება: „...მეორეოცესა თავსა შინა მოითხოვოს“.

1619 0

ანტონი I, გრამატიკა (ფრაგმენტი). XIX

1 ფ.; 36 × 21,5; ქალღაღ; მხედრული; [XIX ს.].

[ანტონი I, გრამატიკა].— „... ენ სახელთა, მაგალ.: ოვანი, იერი, იელი, მიზეზოვანი, ციერი, ჯორციელი...“ 1rv.

წყდება: „...სიტყუა იტყალების სხვსა და სხვსა მდგმოებისა მიმართ და მიმოიბრუნვის, მაგალ.: სიტყუა, სიტყვსა, სიტყუასა, სიტყუაჲ, სიტყუთა, სიტყვსაგან, სიტყუამან, სიტყუაო ანუ ჰ სიტყუაო...“

შენიშვნა: გრამატიკის ტექსტი მოსდევს გამოცემას (იხ. „ქართული ღრამატიკა“, შედგენილი ანტონი I-ის მიერ, 1885. 131—134 გვ.).

1619 0

ლოცვანი (ფრაგმენტი). XVIII

7 ფ.; 12 × 9; ქალღაღ; უფლო; 1—3 ფ.ფ. ქვემო ნაწილი დაზიანებულია; ნუსხური; სათაურები სინგურით; [XVIII ს.].

[ლოცვანი].— „...პაეღე საპყრობილისაგან შუალამესაჲ. დ^რმა სმ^მსა. დამბადებელსა დაუბადებელსა და ქებულსა ქაცთა მიერ მ^მსა, ღით და სულით წმიდითურთ ეაქროთხვედეთ სარწმუნოებით...“ 1r—7v.

წყდება: „...რომელმან ჯ^რი და სიკუდილი ჩ^ნნ^რთს დაითმინე და დბლი^ნსა აღდგომისა შენისათა აღ...“

შენიშვნა: ფრაგმენტის ტექსტი მოსდევს ვახტანგის სტამბის 1710 წელს გამოცემულ ლოცვანის ტექსტს (იხ. გვერდები: ლმ-მზ; ია-იბ; ხკზ-სლვ).

1619 0

სახარების ფრაგმენტი. XIX

1 ფ.; 11 × 9; ქალღაღ; მხედრული; სომხური სიტყუები ქართული ტრანსკრიპციითა ნაწერი; [XIX ს.].

[სახარებთა] „... ამინან ბანქ იეგ ხოსაქ სპარი...“ 1rv.

წყდება: „... ანცანაც იეგ აზატუთიუნ ასტანორო...“

(872)

1623

ამირანდარეჯანიანი. 1776

96 ფ.; 20 X 16; ქაღალდი, დაშლილი; ხის ტყავადაკრული ყდა; მგდრული, სათაურები სინურით; 1776 წ. (96რ); გადაშვები გიორგი (96რ).

[ამირანდარეჯანიანი]. „ქ. კარი პირველი. იბესალომ ინდოთ მეფის ამბავი.— იყო ინდოთ მეფე იბესალომ მორქველი და გონებანი და არა იყო შეპირებები გულსა მისსა. ესე იყო წესი მისი...“ 1რ—95ვ.

შენიშვნა: „ამირანდარეჯანიანის“ ეს ტექსტი გამოცემისას სხვა ხელნაწერებთან ერთად გამოცემული აქვს ს. კაკაბაძეს (იხ. ს. კაკაბაძე, ამირანდარეჯანიანი, 1939 წ.) და ზ. კიტიანიძეს „ჯიშურნიის“ გამოცემისას 1896 წ. (იხ. ამირანდარეჯანიანი, გვ. 259—304).

- ამდგომი: „აღწერი ამი წიგნისა უნდოი ვინმე მონაი, ვითხოვ ცთომილთა შენდობას, ვინცა შეატყოთ ქონაი, გვობებ ნურალაი, არ თქმულ არს ცისა ღრუბლის არ ქონაი, და ვგრეთვე წიგნსა არ აქენდეს ტყუილის არ აწონაი. აპროლის კჳ. უქორთვიქონს უფედ. გიორგი“ (96რ).
- შინაწერები. 1. „ქ. ვინცა სწოდდეთ, ამ ანბავს ნუ დასწერთ. ეს ამ წიგნის მოქმედისა არ არის, ვიდასაც ერუს ქრცხინვალ...“ (74ვ).
2. „ქ. ნურც ანას დასწერთ, ესეც იმ ერუს ქრცხინვალელის, კაცისაგან არის ნალაყბი და მოგონილი“ (ხემა სავ. ფურც.).
3. „ჩუღდ-სა წელსა, აპროლის იმ-სა დღესა დაიბადა თაყადის პეტრე შაყაბევის ასული ელცაბედი“ (ხემა სავ. ფურცელი).

(873)

1624

კრებული. XVIII

78 გვ.; 21 X 16; ქაღალდი; დაწლილი, დალაქებულნი; ნაგულნი; ამგვით სხვა ხელნაწერის ტყავის ტყავრულ გადაშა მადებელი; მგდრული, სათაურები სინურით; [XVIII ს.].

1. „მეფე ვახტანგ სამეფოსგან [კი]დგან კმნილი სალბუნად გულისა წყლულენისათვის მკურნალი თივისა თვისისათვის იქმნების, დასწერს ესრეთ ქირმანს.—

- მრწამს, მისის სარჯლით აშკმული ჯოჯოხეთს პირი იყოდა, მას ვევედრები, რომელმან არარა ცოდვა იყოდა...“ 3—22.
- შენიშვნა: 1. ვახტანგ VI ეს პოემა გამოქვეყნებულია (მდრ. ვახტანგ VI, ლექსები და პოემები, აღ. ბარამიძის რედაქციით და შენიშვნებით, 1947, გვ. 10—23).
2. პოემას აკლია ბოლო ორი სტრიქონი.

2. [ვახტანგ VI. სატრფიალონი] „... კველუტი ტურფა რამე, უკახავი მოიბალით,

ვარდას ხელ გაცურქქენილსა სჯობს, რა ნახოთ მოიბალით...“ 23—26 გვ.

წყდებია: „... და ამ სოფელს კპოებს კეთილსა, იმ სოფელს მორჩე წყლულგებსა...“

შენიშვნა: პოემა თანაკლულია, გამოცემულია (იხ. ვახტანგ VI, დასაწყებელი გამოცემა, გვ. 27—29).

3. [არჩილი, ლექსნი ასნი ორმუხლნი. პირველი].

„... და დიდად პატრონის მყოფელსაც სჯობს კოტა რამ დაუშადლო.
 ვინ ძმასა სძულობს, სჯულსა და განეშორება მცნებასა,
 და ვინ საბრზე უგოს მოყვასსა, შთაგარდეს დიდსა ვნებასა...“ 27—29.

შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (შდრ. არჩილიანი, I, თხზულებათა სრული კრებული ორ ტომად აღ. ბარამიძისა და ნ. ბერძენიშვილის რედაქციით, ტფ., 1936, 77—79 გვ.).

4. „თქმული მისივე მეფის არჩილისანი ნაზარალიხანხედ.—

ესეუ ვარჩივე დუმილსა, ჯავრსა და ავპირობასა,
 უწყოდით, სივალახე სჯობს უსჯულოთ სოფლის პერობას...“ 29—31 გვ.

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემულია (შდრ. არჩილიანი, I, 1936, გვ. 221—222, სტროფები 722—743).

5. „თქმული მისივე მეფის არჩილისა მიერ ესე ანბანთ-ლექსნიცა ამი ცანათ სათარგმანებელი, უმეცრისათვის საჭიროდ წერილნი მცირედრე და ბრძენთა ადვილ გულისტმის-საყოფელ.—

არსი ყოვლთა დაჰაარსი, სხვა უარსო არსად არი,
 არასი ჯამს შედარება...“ 32—38 გვ.

შენიშვნა: ანბანთების ტექსტი გამოკრებილია (შდრ. არჩილიანი, I, 1936, 277—283 გვ.).

6. „ქ. მოკლედ სიტყუის-გება სოგრატიისი. სწავლა პირველი, თარგმნილი რუსულისაგან ქართულად ერასტი თურქისტიანის-შვილისაგან და ლექსად ნაბანები მეფეთ-მეფის ვახტანგისაგან, რომელსა ეწოდების სიბრძნე მალაღობელი, მრავალგამიერ ყოს უფალ-მან ავენ.—

რუსთველსა ენა-შაქარსა უქნია რისმე მკობანი,
 სიტკბო, სიბრძნე და იგაენი, კოლ-ქპართა აშიკობანი...“ 39—53 გვ.

შენიშვნა: ანთეფემატას ეს ტექსტი ნაწილობრივ მისდევს Q—548 ხელნაწერის ანთეფემატას ტექსტს.

7. [არჩილი], „თავი საქართველოს ზნეობისა, სიტყუა პირველი.—

მოწყალე ხარ მართლის გულით მოქნეთა უხვად, ღმერთო,
 გვაშოვნებით, სამხატვლო, ღთაებითა მხოლოდ ერთო...“ 55—68 გვ.

წყდები: „... ისია კარკი ზნეობა, ვინც გულთა არ ბოროტობს...“

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემულია (შდრ. არჩილიანი, I, 3—11 გვ.).

8. „ქება თამარ მეფისა ჩახრუხადის მიერ თქმული.—

მო, ფილისოფოსნო, სიტყუითა არსნო,
 თამარს ვაქებდეთ გულისტმეირსა...“ 69—77 გვ.

წყდება: „...იტყუიან მნახნი, ვმა-მაღალ მძახნი:
 ივლოსის ველსა გავს ნაჯუფთევეად,
 ლაწეთა არესა შუქნი შთვარესა,
 მელნისა ტბანი დგანან მორევედ...“

შენიშვნები: 1. „თამარიაანის“ ეს ტექსტი D ლიტვრით არის გამოცემაში (იხ. ძველი ქართული მებრტყენი, I, ჩახრუხაძე, ქება მეფისა თამარისი, ტექსტი გამოსცა, გამოკვლევა და ლექსიკონი დაურთო ივანე ლოლაშვილმა. 1957).

2. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ექვთიმე თაყაიშვილს (იხ. Описание, ტ. II, 169 გვ.).

3. ხელნაწერი K ლიტვრით არის აღნიშნული „არჩილიანის“ გამოცემაში (იხ. არჩილიანი, I, 1936, გვ. IX, XIV).

შინაწერები: 1. „ქორონიქონია უნდ დაიბადა დაეკით და იონათან აპოლის კვ. დიდსა კვირიაკესა ბაიეისასა წა აღდგომასა“ (1 გვ.).

2. „ქორონიქონია უნდ პატარა ისაკ დაიბადა ოქდომბერს ა“ (54 გვ.).

(874)

1625

კრებული. XVIII

52 ფ.; 20x16; ქალაქი: ვეფო. დაშლილი. თავ-ბოლონაკლული; მხედრული, სათაურები სინგურით; [XVIII]ს.

1. [აპოვთეგმატა. მოკლედ სიტყვის-გება სოგრატიის].
 „...ზედ უფრო მტკიცედ იდგება, ამიტომ რომ სხვას რჯულში რაც ავია, იმას აღარა იქს და რაც კარვია, ის დარჩება...“ 1r-51v.

შენიშვნა: ტექსტი ვრცელი რედაქციისა (მძრ. ლ. ძოწენიძე, რუსული „აპოვთეგმატას“ ქართული რედაქციები, 1959).

2. „ეს ლექსი როსტომ ყათმაზასშვილის ნათქოშია.—
 ფილასოფოსთ უწერიათ, სწორე არის მათი მცნება
 ათასის წლით უწინ იყუნენ, მაშინ იყო ჭკუა ვრცლობა...“ 52r.
3. „თქმული მისიე [როსტომ ყათმაზასშვილის].—
 ვა, სოფლისა სიტკბონი, სიმოკლით უხანობანი,
 ათასის წლისა სიცოცხლე, ვით ერთის დღისა ნობანი...“ 52r.
4. „საკაძე დიმიტრისა,—
 არც არის ცული ამბავი, არც დიდათ მოსაწონები,
 სიბრძნე და გამოცდილება, ვითა უფსკრულში ფონები...“ 52r.
5. „როსტომისა [ყათმაზასშვილის].—
 სოფლის საცთურს რად ავეყვ, რას მარგებდა მისი წილნი,
 რა შეელო მუხანათსა, თუ არ პირნი გასაწილნი...“ 52v.
- ბ. მისიე როსტომისა, [ყათმაზასშვილის].—
 ღმერთო ჩემო, ვევედრები, ეშმაკთ საცთურს განმარინე
 მივსენ ჰელთა მტერთა ჩემთა, ძალით შენით განმარინე...“ 52v.

შინაწერი: 51v, „ბეტრე ქებაძისა არის ეს წიგნი“ (50r).

(875)

1626

ქალ-ვაჟიანი. 1857

20 ფ.; 22×18; ქალაღდი; უფდო; დალაქაფებულო; მხედრული; გადაწერილია 1857 წ. (1r, 20r).

(ქალ-ვაჟიანი).—„ერთი კაცი იყო, დიდარე მოხელე ერთ ქალაქსა და ქონდა უზრუნავი ვანზი(!), ოქრო, მარგალიტი...“ 2r—20r.

შენიშვნება: ხელნაწერი აღწერილი აქვს ეფ. თაყაიშვილს (იხ. Описание. ტ. II, 504 გვ.).

2. ტექსტი გამოცემულია 1888, 1890 და სხვა წლებში.

ანდერძები: 1. „18 $\frac{2}{14}$ 57 წელსა დაიწერა წიგნი დარდიან კაცის გასახლისდ-ბელი ქალ-ვაჟიანი ს(ა), საკითხავი კარგი გონებისათვისა, წელსა თებერვლის 14 დღესა დაიბეჭდა...“ (1r).

2. დაბოლოვდა 1857 წელსა, თებერვლის 20 მთვრანი* (20r).

(876)

1627

ხაგშირო ხასიათის უცნობი ნაწარმოები. XIX

32 ფ.; 22,5×17,5; ქალაღდი; თავ-ბოლონაკლული; ქალაღდის უფა; მხედრული [XIX ს.]; ტვირნიშანი: 1809 წ.

[ხაგშირო ხასიათის უცნობი ნაწარმოები].—„... და რა მე-შვიდედ დღე გათენდა ორნივე ლომგულნი ვაშაკანი შეეკაზმნენ და მოედანსა საომრად გამოვიდნენ...“ 1r—32v.

წყდება: „... მას კლდესა ძირში ერთი შეენიერი წყარო გამოუვიდოდა, რომელიცა გარსა ებვეოდა და მის კლდის ძირშივე ჩავიდოდა. მას კლდესა წვერზედ ოქროს კოშკი ედგა და მას კოშკსა ოქროსა გალავანი ევლო. მე რა ესე ვიხილე...“

(877)

1629

კომედია ორ მოქმედებად. XIX

26 ფ.; 22×17,5; ქალაღდი; უფდო; დაზიანებული, თავ-ბოლო ნაკლული; მხედრული; [XIX ს. პირველი ნახევარი].

[კომედია ორ მოქმედებად].—„... [მოქმედება ხდე]ბა ასლანის სახლში. [სცენა წარ]მოადგენს ოთახს, მებლით დილაგებულს; მარჯვნივ [დგას] მდივანი... თინათინი იყოთხავს „ვეფხვის ტყაოსანს“... [ხის] თვალმისისა და ართავს ჯარაზედ ძაფსა.

გამოსვლა 1-ი

თინათინ და თვალმისა

თინათინ: „მიჯნურსა თვალად სიტურფე მართებს მართ, ეთა მზეო-ბა...“ 1r—26v.

წყდება: „...გრიგოლ (იწევს ასლანზედ). შენ ჩემ შკაფში რა საკმე
 გქონდა. ჩქარა მითხარ, თორემ სულს ამოგართმევ!“

შენიშვნა: პიესა საოჯახო თემაზეა დაწერილი.

1630 ა

ალა-მაჰმად ხანის ძმის ყულიხანის წერილის პირი ასტარაბადელებთან
 (1797 წ.). გადატანილია დოკუმენტების ფონდში—Qd—9367.

1630 ბ

არქიმანდრიტ [დემეტრეს] წერილი შაია ამილახერის ასულთან. გადა-
 ტანილია დოკუმენტების ფონდში—Qd—9366.

1630 გ

ქართლის თავადების სია (1783 წლის ტრაქტატის მიხედვით).
 გადატანილია დოკუმენტების ფონდში—Qd—9365.

(878)

1630 დ

კრებული. XVIII—XIX

3 ფ. 34×22,5; მოღერჯო ქალაქი; დაშლილი; ხედრული; XVIII—XIX ს.
 (კვირნიშანი 1796).

1. [სოლომონ ლიონიძე], „მოთქმით ტირილი საქართველოს
 მეფის, ლერკულეს ნეტარების ღირსისა.—დღეს ქვეყანა აღსრული გულის-
 წყროძისა ტახტსა ზედა, ცხებული სისხლითა ცესარისა დიდისა ეკატერინა-
 სითა, დღეს იცხებს კვალად უფასოსა სისხლსა, სახსარსა ივერიელთა გვარო-
 სისა...“ (1r—3r).

შენიშვნა: სოლომონ ლიონიძის სიტყვა წარმოთქმული ერეკლე II გარდაცვა-
 ლებაზე („მოთქმით ტირილი“) რამდენჯერმეა გამოცემული. უკანასკნელი გამოცე-
 მა ეყუთუნის ნ. კანდელაკს. 1957 წ.

2. [ერეკლე II, სამცხის წერილი პაეღესადში. დედის,
 ეკატერინე II გარდაცვალების გამო].— „ყდ უგანათლებულესსა უდიდესსა
 და უთვითმპყრობელესსა დიდსა იმპერატორსა პაეღე პეტროვიჩს,
 მპყრობელსა ყოვლისა როსიისასა და სხვათა და სხვათა და სხვათა, ყდ
 უმოწყალებსა პელმწიფესა.— საუკუნეჲან აჲან სახსოვრად საგლოველმან,
 სიტყვიერთ ბუნებათა დიდებისა მის პელმწიფისა დიდისა, ქვეყანისაგან წიად-
 თა ზეცისათა შესაუნჯემან და დიდისა იმპერატრიცა ეკატერინასაგან უბე-
 დნიერესითა ყვაევილოვნებითა დიტკობილმან როსიისა ვრცელმან იმპერიაჲან
 მოჰდინა ცის ქვეშეთა ნისლი მწუხარებისა...“ 3v.

შენიშვნა: ხელნაწერი წარმოადგენს H—2588-ის პიოს. ეს უკანასკნელი კოხ-
 ლომაონ ლიონიძის ავტოგრაფია.

ერეკლე მეორის ეს სამცხის წიგნი, შედგენილი სოლომონ ლიონ-
 იძის მიერ, ხელმოწერილია. დედაზე (ს. ლიონიძის ხელით დაწერილზე—H—2588)
 აღნიშნულია სამცხის გამომცემბელის ტიტული (იხ. სოლომონ ლიონიძე,
 სიტყვა თქმული ერეკლე მეორის დაქრძალვაზე, გამოცემული ნ. კანდელაკის
 მიერ, 1957).

1630 გ

**ლიონიძე სოლომონ, სიტყვა წარმოთქმულია ერეკლე მეორის
 დაკრძალვაზე. 1803—1820**

2 ფ.: 35,5×23; მოცისფრო ქაღალდი; დაზიანებული; მხედრული; ავტოგრაფი;
 [1803—1820 წწ.].

[სოლომონ ლიონიძე]. — ამოთქმით ტირილი საქართუ-
 ლოს მეფის ლერკულეს ნეტარებისა ღირსისა. — დღეს ქვეყანა
 აღსრული გულის წყრომისა ტახტსა ზედა, ცხებული სისხლითა ცესარისა
 დიდისა ეკატერინასითა, დღეს იცხებს კუალად უჯასოსა სისხლსა, სახსარსა
 ივერიელთა გვარისასა; დღეს ციურთა საკვირველება მოშურნე ექმნა ქვეყა-
 ნისა საკვირველსა: ცამან მისტაცა ქვეყანასა სიმდიდრე, ძლიერთა ძალი,
 ბრძენთა, გონიერება...“ 1r—2r.

შენიშვნა: ამ ნუსხის თარიღისათვის იხ. ნ. კანდელაკის გამოცემა: სო-
 ლომონ ლიონიძე, სიტყვა თქმულია ერეკლე მეორის დაკრძალვაზე, 1957.

1631 ა

ანასტასია ბატონიშვილის კერძო საოჯახო წერილები და
 თეკლა ბატონიშვილის წერილები თავის ვაჟთან ალექსანდრე
 ორბელიანთან. გადატანილია საბუთების ფონდში—Sd—2192—2271.

1631 ბ

ფ. შჩეგრაბაკოვის 2 წერილი ალ. [ორბელიანთან].
 გადატანილია რუსულ ხელნაწერთა ფონდში—Ros—124.

1631 გ

სოლომონ ლიონიძის 2 წერილი ერეკლესთან (1795, 1797
 წწ-სა). გადატანილია დოკუმენტების ფონდში—Qd—9363—9364.

1632

ნინო ორბელიანისა და დ. მუხრანსკის წერილები ალ. ორ-
 ბელიანთან. გადატანილია გრ. ორბელიანის პირად საარქივო ფონდში—
 №№ 111—112.

1633

პ. პოტიომკინის წერილები ერეკლესთან; მზითვის წიგნი მა-
 რიამ დედოფლისა და სხვ. გადატანილია საბუთების ფონდში—Sd—
 2272—2278.

(879)

1634

ორბელიანი ალექსანდრე, სხვადასხვა ხახიათის ნაწერები. 1844—1866

42 ფ.: 36×21,9; ქაღალდი; უცდო; დაშლილი; ნაკლები; ავტოგრაფი; მხედრუ-
 ლი; უმეტესი ნაწილი დაწერილია ფანქრით, ტექსტი ნასწორებია ავტორის ხე-
 ლითივ; 1844—1864 წწ.

1. ანაპოლიონი და მაშინდელი ანკლავი სეკრავი —
 მე ამით დაწვრილებით განსჯაში არ შევალ, ამიტომ რომ ვინც ნაპოლიონისა
 და მაშინდელი ანგლიის მთაერობის გარემოება იცის ისტორიით თუ სხვა
 ზაპისკებით, მალე მიხედება იმათ საქმეს...“ 1r—2r.

შენიშვნები: 1. სტატია დაწერილია: „3-ს ივნისს, 1844-სა წელსა, ს. კახრავთს“ (2r). 2. იგი ხელმოწერილია: „თა აღექსანდრე ვახტანგის ძე ჯამბაკურ-ორბელიანი“ (2r).

2. „კმაყოფილების წადილი და ვნების სურვილი.—სხვათა-შორის კაცსა შინა იწყობება ძალნი ესე: ვნება და კმაყოფილება. უკეთუ კმაყოფილების წადილით მოქმედებს ანუ საქმობს კაცი, იგი დიდს სიტყობასა შინა იქნება...“ 3r—4v.

შენიშვნები: 1. დაწერილია „29-ს ნოემბერს, 1845-სა წელს, ჭ. ტფილისს“.
 2. ხელმოწერილია: „თა აღექსანდრე ჯ.ორბელიანი“ (4 v).

3. „სამეფოს დასაცველნი საფუძველი და იმის გამაბედ-ნიერებელი სახელმწიფოს ანუ სამეფოს დასაცველად ხუთი უპირველესი საგანი ეს არის: პირველი—სარწმუნოების ჭეშმარიტი მოსაობა ხალხისაგან, მეორე—სამოქალაქოს ინიგანი რჯულის რიგი ანუ წესი, მესამე—სამხედროს ჯარის დაწყობილობა და სამეფოში რიგიანს ადგილებში დაყენება...“ 5r—6r.

შენიშვნა: სტატია დაწერილია: „1845-სა წელსა, ჭ. ტფილისს“ (6r); იგი ხელმოწერილია.

4. „1834ს წელსა რუსულს ბიბლიოტეკა დღია ჩტენიესა შინა სმეს ში.—ახალი ისტრონომიული გაზინჯულება. მზის სისტემა უპიტერი უფრო შენიჰნული პლანეტა არს თანაბმდევართურთ ოთხთა მოგზაურთა ანუ მთოვარეთა და რომლისა წელიწადი მისი თითქმის თორმეტს ჩვენს წელიწადებთან სწორე არს...“ 7r.

შენიშვნები: 1. დაწერილია „1-ს სენტებერს(!), 1846-სა წელს, იღვეთის პარხკოთისს“ (7r).

2. სტატია ხელმოწერილია.

3. იხანაწერი: „თათრელიდან.—

დასწერ შენ, შენ,

ხოშლი შენ, შენ,

ვინ გეტყვის თუ ტყუი შენ, შენ“ (7v).

5. „ჩემი წერილები.—ბევრი ჩემი დაწერილი ამბები დამეკარგა, ნამეტნავად ერთს შეიღწი, თუთ ის შეაფი და იმ ძეაფში დიხს ბევრი ძეშლი და ახალი იხებნი გადმეწო 1845-სა წელსა, ნოემბრის 9-სა შუალამისას...“ 8r.

შენიშვნები: 1 დაწერილია: „5-ს სექტემბერს, 1846-სა, ს. კახრავთს“,

2. ხელმოწერილია: „თა აღექ. ვახ. ძე ჯ.ორბელიანი“.

6. „ორიოდ სიტყუა ყარაშინიანის წიგნზედ.—ერთს იღვი-ლას დიდი ზაისი და გიჩკიხუა იყო ყარაშინიანის წიგნზედ, რომლებიცა ზო-გი ამბობდა: კარგიაო და ზოგი პეციხავედა...“ 9rv.

შენიშვნები: 1. ეს კრიტიკული სტატია დაწერილია „27-ს ნოემბერს, 1854-სა წელსა, ჭ. ტფილისს“.

2. ხელმოწერილია: „თა ა. ვახ. ძე ჯ.ორბელიანი“ (9v).

7. „გარყვნილობისაგან დაფარვა ყმაწვილისა.—გარყვნი-ლობა არის გადუქმებული ხასიათი. ყოველი უმზავსობა უფრო მოსწონია

ყმაწვილისათვის, რომელიცა აღვილათა შეუდგება იმის სწავლას და მალეც ჰიქილებს...“ 10r.

შენიშვნები: 1. სტატია ხელმოწერილია. 2 იგი დაწერილია: „2-ს ივნისს, 1854-სა წ., ქ. ტფილისს“.

8. „ძველ ინდუსთა სამეცნიერ ოს ვედის ანუ ვედანტის წიგნსა შორის ყოელად შემძლებელზე—ანგელოზნი შემოიქრობებიან ყოვლადშემძლებელის საყდრის გარე და ჰკითხვენ მას მოწიწებით: რაჲ უნდა იყოს იგი?...“ 11r.

შენიშვნა: გადმოღებულია „შედის ღენარლის დრავ ბიორნსტიერნის წიგნიდან 1856-სა წ., 7-ს მარტსა, ქ. ტფილისს“ (11r).

9. „სიტყვა იტალიისათვის.—

გახეთებში ჩანს მცირის სარდინიის აღჭურვა სამშობლოს იტალიისათვის, რომელმაც ამისათვის შეირტყა სიმზნე პატრიოსანმა ფრანკიამ და მიმართა მხედრობით თვისთა აესტრიქის მხედრობასა, ვისაცა ჰყავს იტალია ბორკილს ქვეშ დაპყრობილი...“ 12r—13r.

შენიშვნები: 1. სტატია დაწერილია „18-ს მაისს, 1859-სა წელსა“. 2. ქვეით მიწყოილია: „იერია“. დაბეჭდილი არ არის. აღმათ განზახული იყო „ივერიისათვის“.

10. „პატივეცმულო ქართუელებო! ამ სიტყუას, რომ მოვახსენებთ, მართლაც პატივეცმულნო, ჩემო მემამულეთ ძენო, ჩემო უსაყუარელსო ძმებო, რომელს ქართუელს არ უნდა მოსწონდეს თავი? რომელი გაამაყებული არ უნდა იყოს?“ 14r—15r.

შენიშვნა: სტატია დაწერილია „1851-სა წელსა, მაისის 18-სა დღესა“ (15r).

11. „ვაგ'იერი პასუხი—

როგორიც მოხვალ სენიაო,
ისეთიე წახუალ შინაო.

ძველად თქმული.

— „გამარჯულება შენი...“

— „ღურთმა გაგიმარჯოს...“

— „არ შეგიტყვია? პირველს შეხუდრაშიეე ეს მკითხა მეგობარმა...“

16r—19r.

შენიშვნები: 1. ეს სტატია დაწერილია „17-ს იანვარს, 1863-სა წელსა“.

2. მოწერილი აქვს ავტორია ფსევდონიმი „დუენილი“.

3. ხელნაწილის კიევეზე ავტორია შენიშვნა: „ეისკრის რედაქტორმა კვრესელი ძემ არ დამიბეჭდა, მაიხრა: მითაჲ, ეს სტატია ჩემზედ არ იყოს[ი]. მეუ თანა წარებდი, მაგრამ ჩემზედ ეს არის დაწერილი. წყვიდა ის დრო, რაჟეთო, აგრე იქნება, უნდა რედაქტორს უთავახუთ. (16r).

12. „საქართუელის ყურნალი ცისკრის რედაქტორი კერესელი იძე და მე.—ისე არის წარმავალი სოფელი, ეს უპირო. დღეს გმეგობრობენ, ხუალ მტრები არიან, დღეს თავს უკრამთ ერთმანეთსა, ხუალ პირს გრიდებენ...“ 20r—24r.

შენიშვნები: 1. სტატია დაწერილია „18-ს იანვარს, 1866-სა წელსა, ქ. ტფილისს“. 2. ხელმოწერილია: „თა ჰ. ვაბ. ძე ჯ. ორბელიანი“ (24v).

13. „ჩემ სტატიებზე ძვირის ხსენება. — როდისაც რომ მე ჩემი ძუძლი ამბები გამოვეცი ცისკარში, იმათ გამოცემასზედ ბევრი მადლობები მითხრეს, რომ ჩვენს შიშა-პაპის ამბებს გვაგონებთ და გუაჩვენებთ შაშინდელსა დროსაო...“ 25r.v.

14. „ახლი პუბლია. — მე, შკოლაში რომ ესწავლობდი, ერთს დროს, სწავლის შემდგომ, როდისაც ცოტას დროსა დაითხოვენ სათამაშოთ ყმაწვილებსა, იმ დროს ყმაწვილები ვთამაშობდით ტანის კრივსა...“ 26r.v.

შენიშვნა: სტატიები: 13, 14 დაწერილია „18-ს ივლისს, 1864-სა წელსა, ს. კახრავთ შინ“; ორივეზე ერთი ხელმოწერაა „თა ჰ. ვაბ. ძე ჯ. ორბელიანი“.

15. „ვაი საქართუშლოვ. — საქართუშლოვ, მართლა ვაი, ეს სიტყვა ჩემს დღეში არ მითქვამს შენზე, ახლა კი ვამბობ ხოლმე, რომ შენი კარგი ბედისწერა შეკრულია იმ თავიდან აქამომდე...“ 27r.v.

შენიშვნები: 1. სტატიას მოწერილი აქვს ალ. ორბელიანის ფსევდონიმი „ბერიკაიკი“.

2. იგი დაწერილია „9-ს აპრილს, 1866-სა წელსა, ქ. ტფილისს“ (27v).

16. ალექსანდრე ორბელიანის წერილი ინტონ ფურცელაძესთან. — ძვირღასო ინტონ ნიკოლოზის ძეგ ფურცელაძე! შენს მშვიდობას და ბედნიერებას ვისურვებ შენი სახლფულბით... მზოვანებაში მივდივარ და ძალა მიმდის, შარათლია, ამისთანა მდგომარეობაში ვიწყალები, მაგრამ ჩემს ზრუნვას, ჩემი შეტლებისამებრ, ჩვენს ლიტერატურას არ დავაკლებ ჩემს უკანასკნელს აღმოფშვინამდისინ...
დავშთები შენი ერთგული“ (28r.v. ხელმოწეწერილი).

17. „ძველი მოზღუდვილება ქ. ტფილისისა. — როგორც ჩემ ყმაწვილობით შახსოვს, საქართუელის დედა-ქალაქის ტფილისის მცხოვრებნი იდგნენ ოთხკუთხიანს დიდს ქეიტკირის გალავანსა შუა, რომელსაცა იმ გალავნის კედელს უნდა აქანოდა, მგონია, სამიდგან ოთხ საცენამდის სიშაღლე და სივანე ერთი ანუ შეტნაკლები. ჩრდილოეთის შხრიდგან სამხრეთის კედლამდისინ იმ გალავნის სიგძე ერთვერსნახევიარი ანუ შეტნაკლები და სივანე აღმოსავლეთის შხრიდგან, ვიდრე დასავლეთის კედლამდისინ — ერთს ვერსზე კიდვე შეტნაკლები...“ 27r-31v.

18. ალექსანდრე ორბელიანის წერილი გრიგოლ ორბელიანთან. — „ჩემს გულრთაღს ძმას, თავადს გრიგოლ ჯ. ორბელიანს უმორჩილესად მიერთოს ეს ორიოდ სიტყვა!“

შენ, ჩვენი და ჩვენზედ უხილაო მოქმედო ბედო, ამ შენს ერსა შორის ამთენს საკურველს, ღირს-სახსოვარს ნიჭებს რომ დაბადებ, ამაოებისათვის თუ არსებობისათვის?... 32r.v.

შენიშვნა: ეს წერილი არ არის დაწერილი ალ. ორბელიანის ხელით, იგი მას დაუწერიანება თავიერ ქალისათვის: „... შენი ჭირიზე კნიახო გრიგოლ ბოდიშა ვითხოვ, რომ ჩემის ხელით ვეზა გწერთ, რადგანაც შევქლით ვახლავართ და ჩემს დარიკოს ვაწერიებ“.

19. [ახალგაზრდების მოვლი აღზრდის შესახებ]. — ჩემმა მამებმა იცოდნენ, თავის პატარა შვილებს შვილის ანუ რვისა ანუ მეტნაკლების წლისას თავის შუაში დაგვისხამდნენ თავის სახლში დედ-მამანი და ყოველს შეყრილობაშია, რომ კარგათ გაიფიქრეთ და კარგათ დაისწავლეთ, რასაც ვლაპარაკობთ...“ 33r.

შენიშვნა: წერილი ხელმოწერილია: „თ. ა. ვახ. ძე უორბელიანი“.

20. [ზნეობის შესახებ] ჩემი მეუღლის სოფელს კაზრეთში ლაპარაკმა მოიტანა და ჩემმა გლეხმა სემონმა ბასილაშვილმა თქვა: რაკი ორმოცდაათის წლისა შევსრულდი...“ 34r.

შენიშვნა: მოთხრობილია დიალოგის სახით, თხზულება ხელმოწერილია.

21. „უცნობი.—ჩემს ყმაწვილკაცობაში, ერთს პირუშლს ღამეს გარეთუბნისაკენ, მარტო, შესაქევეად დავდიოდი ცუშლს ქართულების სამხედროს სათამაშოს ისპარგესა ყმახხედ, მშვენიერს ნათელს, მთვარიანს ღამეში...“ 35rv.

22. [ნაწყვეტი აღ. ორბელიანის რომელიღაც მოთხრობიდან]. — ერთს კუთხეში ვიჯექი სკანზე და იმით ლაპარაკს შევეუბნებდი, რომლებმაცა ჯერ დარხედ ილაპარაკეს, მასეკან თიატრზე... გავეწიე და მთელს საქართველოს შემოუარე. ვნახოთ ახლა საქართველოს ამბავი რა იქნება?

ამა, მოვიდა ღამე, სევედა, დაღონება; სევედა, დაღონება! რა გინდა ამ ჩემის საცოდავის გულისაგან?...“ 36r—37v.

შენიშვნა: ამ ნაეღლი თხზულების დასაწყისი და შუაგულში დიდი ნაწილი წაშლილია.

23. „ღამის კაცი.—ამ ღამის კაცსა ჩემსულებათ დასჩეგრბოდა ღამით სიარული ტფილისის მიდამოს ადგილებში. არც შეცდენილი იყო ის ამით, ამიტომ რომ ბევრს ამბავსა ტყობილობდა და ბევრს შემთხუშლობასაც ხედავდა...“ 38rv.

წყდებდა: „... მოიცადეთ ბიჭო, მოგარიგებსთ, მოგარიგებსთ და პეღებთ გაუშვეს ერთმანეთის გულისაირიდან“.

24. [ნაწყვეტი აღ. ორბელიანის რომელიღაც მოთხრობიდან]. — „...დედ-მამისაგან ობოლს, მე არც დაე შევანდა და არც მძა, თუნიერ ერთი მოხუცებული კვრივი მამიდა(!), რომელსაცა ორი ყმაწვილი კაცი შეუღებენ მუჟანდა სოფლის გუარხედ კარგათ გახდილი დედეღთან...“ 39r—42v.

წყდებდა: „... შინ მოველ, ჩემი სტვირი ივიღე და იქითკენ გავეწიე...“

შენიშვნები: 1. მოთხრობის ამ ნაწყვეტის ძველი ბაგინაცია იწყება მეტბრე გვერდიდან, დასაწყისში აქვია 4 ფურცელი.

2. დაწერის თარიღად უნის 1858 წელი. ეს თარიღი გადაზახულია(!).

(860)

1635 ა

მამის საფლავზე. XIX

3 ფ.; 35,5×22; ქაღალდი; დაშლილი; უცხო; მზღვრული; [XIX ს.].

„მამის საფლავზე.—
 იყო საღამო, მოწმენდილ ცაზე
 აღმოსაელვით მკრთლად მოინდა მთუარე,
 მამის საფლავის ახლო დიდ ქვაზე
 დაღონებული ვიყავ მჯდომარე...“ 1r—3r.

შენიშვნა: პოემა შეიცავს 160 ტაქსს. მოწერილია: „მამის[ს]ა 1-ს“.

1635 ბ

კრებულო. XIX

4 ფ.; 21×13; ქაღალდი; უცხო; მზღვრული; [XIX ს.]; 4r დაუწერელია.

1. „მეფის ირაკლის ძის ალექსანდრეს დაწინდულს ნინოს სიკვდილზედ თქმული მარიაჲ ბატონიშვილისაგან.—
 ყაზართოს იყო ერთი ზზე, ბრწყინვალე ზანათობელად,
 მისივე ხანთა ასული, ეინ არცს ზერქესთ მღვობელად...“ 1rv.

შენიშვნა: ამ ლექსს გადამწერი ასეთ განმარტებას ურთავს: „წელსა ითას შეიდას თთხმოცდათში მეფეჲ ირაკლიმ ითხოვა ყაზართოს მთავრის ქალი თავის შეილის ალექსანდრეს სიცილეთ, რომელიც წოიყენეს, და მოგვა ძიძა და ორნი[ც] თავადნი, მიაბარა ნუღმ თავის სძალს, ამბოღანერის ქალს საღო-მეს, ასწავლა ხანტართო წიგნი და სანეტო სახლის შეაფერი ტყვეა. მონათლეს და უწოდეს ნინო. არ დასკადდა გორწილი და მოკვდა, როგორც ამბობენ სიძველით. ამის მანამსაბურეთ ქონით სანავალით გლოუნა და მხარჩაბდილთ მთარაბით ცემა და სისხლი დაგნა, ყოფილა ეს ქალი ფრიად მშენებრი, უმეტესად ჩინებული ტანადი. ამის სიკვდილის შემდგომ ეს ლექსი უთქვამს მეფის ირაკლის ასულს მარიაჲს, რომელიც იყო ჩინებული მოღმეტე. მრავალიც არის ამისი ნათქვამნი და აქვს კენთა მათა თუ შანოეისას, თამაზ ორბელიანის ასულს“ (1v—2r).

2. „ქავჭავაძე ალექსანდრე“, [ლიმილინ კარი ლალისა].—
 „ლიმილინ კარი ლალისა განალო გამჭვირვალისა,
 დღეს ესე მქმარის სიმდიდრეთ, ხეაღემ იზრუნოს ხეალისა...“ 2r.

შენიშვნები: 1. გადამწერი (ბარბარე კობულაშვილი?) შენიშნავს: „ამას აქლია ორი ლექსი კიდევ, მაგრამ მე აღარ მახსოვდა“. 2. ლექსი ქვეათ მოწერილი აქვს „ა. ჰავჭავაძისა“. იგი დაბეჭდილია (იხ. აღ. ჰავჭავაძე, თბილუბანი, ი. გ. ი. შაშვილის რედაქციით, 1940, გვ. 113, 309).

3. [მისივე, ვამე გულო]. —

„ვამე გულო, რა ეყო წაზღად წყლულისა,
 არ გაქვს სასო მისგან შენ საღბუნისა...“ 2r.

7. ხელნაწერთა აღწერილობა

შენიშვნები: 1. მოწერილი აქვს ავტორის ინიციალები: „ა. ბ.“
 2. ლექსი დაბეჭდილია, იმ. აღ. ჭაქვაძე, დასახელებული გამოცემა, გვ. 112.
 3. გამოცემაში ლექსის დასაწყისი განსხვავებულია: „რა ვგუთნ გულო“... (გამოცემაზელია ბელნაწერი S—1512).

4. [მისივე, რაა სიკვდილი].—

„რაა სიკვდილი, რაა მისი საშინელება,
 თუ კაცი ღვინსა მოაკლდება, ჭირსაც მორჩება...“ 2რ.

შენიშვნები: 1. ლექსის ბოლოს მოწერილია ავტორის ინიციალები: „ა. ბ.“
 2. ბელნაწერში ეს ლექსი ორ ტაქსადა შეჯამდა, ი. გრიშაშვილის გამოცემაში კი ორატორიანაა (იხ. დასახელებული გამოცემა, გვ. 123).
 3. დაბეჭდალში მეორე ტაქსი განსხვავებულად იკითხება: „... მკვდარი თუ შებას მოაკლდება...“ (გამოცემაზელია ბელნაწერები: H—1103, S—1576).

5. [მისივე, არა ერთხელ სიჭაბუქე].—

„არა ერთხელ სიჭაბუქე დაუზაგრა[ვ]ს სიბერესა,
 არა ერთხელ ბედის დილა დაუბინდავს შავს ღამესა...“ 2რ.

შენიშვნები: 1. ბოლოში მოწერილია ავტორის ინიციალები: „ა. ბ.“
 2. ლექსი დაბეჭდილია ი. გრიშაშვილის დასახელებულ გამოცემაში სათაურით: დუგა (გვ. 127). გამოცემა ამ ფრაგმენტის სხვა ვარიანტს იძლევა.

6. [მისივე, სოფლის მიმნდობთა].—

„სოფლის მიმნდობთა ბოლო აქვთ შხაშათ,
 ღვინი და შექცევა თვალისა წაზად“... 2რ.

შენიშვნები: 1. მოწერილი აქვს ავტორის ინიციალები: „ა. ბ.“
 2. დაბეჭდილია ი. გრიშაშვილის დასახელებულ გამოცემაში სათაურით: დუგა, გვ. 127, 1.

7. ლეგენდები სხვადასხვა პირთა ბეჭედზედა:

ა. „მეფის ირაკლის ბეჭედზედ.—
 მე, ფეხ-განბანილთა მიერ ცელესია ვადიდე“ 2რ.

ბ. „მეფის გიორგის ბეჭედზედ.—
 სიმდაბლით ჩვენთვის გარდამოსულსა,
 იესოს ვაქებ, ღმერთ-კაცსა სრულსა“ 2რ.

გ. „დარეჯან დედოფლის ბეჭედზედ.—
 ვინ არს მიზეზი არსთა ფლობისა,
 მან მტა წილი დედოფლობისა“ 2რ.

დ. „იულონის [ბატონიშვილის] ბეჭედზედ.—
 ღთისშობლის სასოიანი
 იულონ დავითიანი
 ტომ-სქესით არ ნაკლისაგან,
 იულონ ირაკლისაგან“ 2რ.

ე. „ვახტანგ ბატონიშვილის(1) ბეჭედზედ.—
 ლომად იუდად ბაკეთათ
 ვახტანგ, ირაკლის ნაკეთათ“ 2რ.

- ვ. „ფარნაოზ ბატონიშვილის (!) ბეჭედზედ, —
 ლთისა მშობელმან წილით მფარნა,
 ვაზ კეთილშოთა შეე შემიწყნარნა“ 2v.
- ზ. „ქვრივის ბატონიძლის (!) ბეჭედზედ, მ[უ]ხრანის ბატ[ო]-
 ნის ქალისა. —
 ვის დასჯა სოფლად შეთვისა,
 ქეთევან, რძალი შეთვისა“ 2v.
- წ. „ორბელიანის ქაიხოსროს სარდლის ბეჭედზედ. —
 სარდალ, სალთხუცეს შეთვისა, მდივანბეგი ვარ სეფისა“ 2v.
- თ. „კენინა შინანა ორბელიანის ბეჭედზედ. —
 უდროთ მზის დასვლით მახნელა სოფელმან ანასდევლით“ 2v.
- ი. „შირშანოზ ერისთვის კენინის «თაშარისა» ბეჭედზედ. —
 ღვთისმშობელს ვესაე მისი ამარი.
 და ძესა მისს[ი]ა ვმონებ თაშარი“ 2v.
- იი. რამილახერისა ბეჭედზედ. —
 „მეფისა მტრისა ლახვარი ვამტყციებ ამილახვარი“ 3r.
- იბ. „ეს ორივე მუხრანბატონის ბეჭედზედ:
 1. ერთი ღმერთი მწამს, ერთი ბატონი,
 სარდალ, სალთხუცეს მუხრანბატონი“ 3r.
 2. „ორთ ერისთავთა სპასბეტი,
 ამითი ვარ სხვაზე შეტი“ 3r.
- იგ. „ქაკია დადიანის ბეჭედზედ. —
 დადიან იმრგვლივ(!) ვარსკვლავნი ცისა,
 რა ვიდრკა ცალი მზისა“ 3r.
- იდ. „იოანე მუხრანბატონის და[ს] შაია ყურა-ზეგლარ ერისთვის
 შვილს და როდესაც ქმარი მოკლომა, ბეჭედზედ დაუწერინებია:
 1. სოფელმა იავრობით დამკა ყვაელი ზრობითა.
 შემდგომ გათხოვულა(!) და შეურთამს გივი ჩოლახაშვილი,
 და გამოუცვლია ბეჭედი და დაუწერინებია ესა:
 2. სოფელო, შენნა იამა, შენივე ნახვა იამა“ 3r.
- იე. „რევაზ ერისთვის ბეჭედზედ. —
 მცირე ვაზი ვარ“ 3r.
- ივ. „დავით მდივნის ქრბულოვის ბეჭედზედ. —
 მიწა ვარ, დავითრგუნები“ 3r.
- იზ. „დიმიტრი თუმანოვისა [ბეჭედზე]. —
 ვარდი შიტრიალებს გულსა“ 3r.
- იშ. „იასე მსაჯულის ბარათოვისა [ბეჭედზე]. —
 გამი ესეცა წარვლის“ 3r.
- ით. „მეფის ირაკლის დის ელისაზედ ბატონიშვილის
 ბეჭედი. —
 ეტრფის ლაევარდი იასო,
 ხად შაძავს ერმი დიასო“ 3v. (ლევენდაში კიდურწერილობით გამო-
 ყვანილია სახელი ელისაზედ).
- ი. „დავით ორბელიანის (სარდლის) [წარწერა ღვთისმშობლის ხატზე].

„როდესაც ორბელიანი და ვით სარდალს გაუმარჯვია და [ა]ქვლია აწვევრი, მოუქვიდინებია მღვთისმშობლის ხატი, რომელიც ეხლა იმის ოჯახშია და ესე აწვერია:

სიტყვისა მღვთისა დედაო, ძღვენს მცირეს გაგიბედოო,
 როს აწყურს მექმენ მწედლო, მუნ შოვნით გამკობ ზედლო“ 3r.

შენიშვნა: შემკრებ-გადამწერი შენიშნავს: „თავისი გვარი და სახელიც არის ლექსათ, მაგრამ აღარ მახსოვს“.

9. „იასე ქსნის ერისთავის აზარფეშაზედ.—

ირაკლის მონა იესე, ვისი არ[ს] სასმისი ესე“ 3r.

10. „თავისი ქალის ნინოს მავთერათ თქმული აღექსანდრე ქავ-
 ქავადისაგან.—

არც მიმასავითა მაქენ მე სხვადასხვა ფიქრები,

არც დედასავით მტანჯავს უსაფუძელო იქებები...“ 3v.

11. „ორბელიანი ნიკოლოზ“, საწერელსა და კალამსა.—

„საწერელსა და კალამსა ეაწვევე ძლით ცრემლით სალამსა,
 აწვადენ ლერწმით შავ ლამსა, შავლის გულსა და შალამსა.
 საეტაკს ორენით ჰკვილამსა, პირით სათქმულით შალამსა,
 სევედა უცილოთ მწვალამსა, შორს გიძღენი სალამ-ქალამსა.“

ძველათ თქმული და თვის წათხსავთ მიწერილი
 ნიკოლოზ რვეაზ სარდლის ძის ორბელიანი-
 საგან ზურაბისა, ასლანისა და სხვათ მამისა“ (3v).

შენიშვნები: 1. ამ ლექსებსა და ბეჭდების ლეგენდებს შეკრებ-ჩანწერი უცხავისს აღექსანდრე ჯამბაჯუ რ-ორბელიანს, რომლის „ძველი ამბებით“ დანტკრეაბუნს და ჟურნალ „ცისკართან“ ხლო მდგომ პარს, და წერს: „ქნაზო აღექსანდრე, ეს ლექსები კერასელი ძეს(!) უბოძე, უთუოთ დაბეჭდოს, საპიროთა და ყველასაც წამკითხავს ვაშება“ (4v).

2. ლექსთა ეს კრებული ბარბარე კობულაშვილის დედა (იხ. აღ-
 ქავქავაძე, ი. გრიშაშვილის გამოცემა, გვ. 339).

1635 გ

ზაალიშვილი ზაალ, ტფილისი. XIX

2 ფ.; 22x17,6; ქალღაღ; უფლო მხედრული; [XIX ს. 40-ანი წწ.]; ფ. 2 დაწვე-
 რელია.

ზაალ ზაალოვი, ტფილისი.—

„ტფილისო, დედა-ქალაქო, შემკულო ყოვლისფრითაო,
 გარემო ბალი-ბალჩანი, აღმალღებულის მითითაო...“ 1rv.

შენიშვნები: 1. ლექსი ხელმოწერილია: „ზაალ ზაალოვი“.

2. სათაური „ტფილისი“ დაწერილია აღექსანდრე ჯამბაჯუ რ-
 ორბელიანის ხელით. როგორც ჩანს, ავტორმა ლექსი აღექსანდრეს გადასცა
 „ცისკარში“ დასაბეჭდად.

1635 დ

ბაგრატიონი შირიან, იამბი. 1797

1 ფ; 33,8×22; ქალაღი; უფლო; მხედრული; 1797 წ. (1r).

„1797 წელსა, 31 მაისის(!) პროზენი ოკოპილამ ჩემგან უწმინდეს კათალიკოზთან მიწერილი იამბი ბი.—

ცე უწმინდესო ქართველთ მამათ-მთავარო,
 მწყემსთ-მთავართ თავო, სულთ კეთილთ წინამძღვარო,
 მოწყალეც ძმარ, ძმათ ნუგეშათ საკმარო,
 ეს ჩემი ღვაწლი არ რიტორთ თხზულთ სადარო,
 გვედრი სიმდაბლით, ვით მწველილი შეიწყნარო...“ 1rv.

შენიშვნები: 1. ლექსი გუთენის შირიან ბატონიშვილს. ამაზე მიუთითებს ბოლო ტაქტი: „ვარ მოლოდინე თქვენის წიგნის, შირიან“.

2. ლექსი მიძღვნილია ანტონ II-დმი.

1635 ე

იაკობ მარტინის ძე, იამბიკო. XIX

2 ფ; 21,4×19; მოღერჯო ქალაღი; უფლო; მხედრული; [XIX ს. დამდეგი]; მე-2 ფურცელი დაუწერელია.

„იაკობ მარტინის ძე“, იამბიკო.—

ხამს ვადიდებდეთ დღეს ჩვენ ქრისტეს შობასა,
 მის ზეციერის ვყოფდეთ მიმგებლობასა...“ 1rv.

შენიშვნები: 1. ლექსი წარმოადგენს საეკლესიო დღესასწაულის შობის მილოცვას, რომელიც მიმართულია ქართველი დევითელისადმი.

2. იამბიკოს ავტორი მოხსენებულია იამბიკოს ბოლო ტაქტში. ხელმოწერილია რუსულად: „Яков(!) Мартинон(!)“.

1635 ვ

„თხრობა ხსუათა სულისა ზრუნვისათჳს“. XIX

1 ფ; 34,5×22, მოღერჯო ქალაღი; მხედრული; [XIX ს.].

„თხრობა ფე [95], ხსუათა სულისა ზრუნვისათჳს.—იყო ვინმე ქაქალი(!) ქალწული იერუსალიმს კეთილ, კრძალული და მოშიში ღისა, სახელითა მას-თრიდია. და ღისა მიმართ ფრიად მოსწრაფე სათნოებათა, ხოლო შურითა ბოროტისა ეშმაკისათა, კაბუკსა ვისმე შეეკმნა ქალისა მისთჳს გულისთჳმა ბოროტი...“ 1rv.

(881)

1636

ლარაძე პეტრე, ლექსები. XIX

15 ფ; 37×23; ქალაღი; უფლო; დახიანებული; დაშლილი; მხედრული; XIX საუკუნის 30-ანი წწ. (კვირნიშანი 1813, 1823); ავტოგრაფი (ბოლო ფურცლები, 7r—15v, სხვა ხელითა ნაწერი); 6v და 13v დაუწერელია.

1. „მუსტაფაზადი(!), პეტრე ლარაძის მიერ თქმული.—
სიხარულ მწყდარსა, ცოცხლივ მკედარსა დრო ზხვდა სამწარედ,
დღე მექმნა ღამე, ვსთქვა რაღამე, მე, არსად ვარად...“ 1r.
2. „თქმული პეტრე ყარიბის ლარაძის მიერ მუსტაფაზადი.—
ემყის მქონები, ჳირ მგონები, თქმულ ჳემებრ აროს,
ცეცხლი შემწველად, ჳემად მკვლელად არს, ვინ დაფაროს?...“ 1v.
3. „მუსტაფაზადი(!) თქმული ყარიბი პეტრე ლარაძის მიერ.—
ქმუნვისა ქარმან, შესახარმან დამქოლა მწარედ,
ია დახრილი, დაღრუბლელი, ჳგებსო მწუხარედ...“ 2r.
4. „თეჯნისი, თქმული პეტრე ყარიბის მიერ ლარაძისა.—
დილის მთიებს აღმომჳვირვალს დახვედა,
ვიცი მხეებრ სხივთა მტყორცნის ისარად...“ 2v.
5. „თეჯნისი იმისვე, ყარიბის პეტრე ლარაძის მიერ
თქმული.—
მზე ცორანოს, ერმოზს, ჳიი დარადა,
ბნელს გულს სხივთა აქრობს, რადგან ისარად...“ 2v—3r.
6. „თეჯნისი, თქმული მისვე ყარიბი პეტრე ლარაძის მიერ.—
კმა კიპარი, კამკამ, კენარ მანათად,
რხვედი გულსა, სხივნი ნაზად მიარე...“ 3rv.
7. „თეჯნისი მისვე ყარიბის პეტრე ლარაძის მიერ
თქმული.—
არხვე ტანსა, გულწამტანსა სარულად,
უცხოდ ვშეგნის არე არედ აარე...“ 3v.
8. „თქმული მისივე ყარიბი პეტრე ლარაძის მიერ, ხმა ყარი-
ბი.—
გაზაფხულმან აწყო ყვაილთა დასნი,
შეამკო წალკოტი, მსაარცვა ზრული ფლასნი...“ 4r.
9. „ოსმალის ყაიდაილია, თქმული მისვე ყარიბის პეტრე
ლარაძისა მიერ.—
მოვიდა გაზაფხულისა დრო, გულთ სიხარულისა,
ყვაილთა მრავალფერობით ველთა დაშვენებანი...“ 4v.
10. „ძეობა, თქმული პეტრე ყარიბი ლარაძის მიერ.—
ძეობას ვიყვ მზისასა, მზევ შინ შემოდიო.
ცისა სფეროს მნათობთ დასნი უცხოდ შეკრბებიან,
შეგავს იყენენ მხილველთ მნასნი, ესრეთ ნათლდებიან...“ 5rv.
11. „თქმული მუსტაფაზადი(!) ყარიბის პეტრე ლარაძისა
მიერ, ოდეს მოყვასს მისსა შეჳქმნოდა კაეშანი.—
დამწარდეს ვამნი, შეზხედეს ვამნი, საწამ საწამნი,
შემაშთეეს ზართა ჳაქეთართა, მშვირდეს თვალთ ნამნი...“ 5v—6r.
12. „თქმული ყარიბი პეტრე ლარაძის მიერ დავით სარ-
დლის ძის ყაფლანის ორბელიანის სიკვდილისათვის, რეცა შის მა-
გიერად.—
მოღით დასად, სისხლის ცრემლთა მდენენო,
საყვარენო, ტოლნო, ვერ დამთმენენო...“ 6r.

13. [მისივე, შობისათვის უფლისა ჩენისა იესო ქრისტესსა].—

გიხილეს ბავას მწოლარე
ყრმა, ქვესენელთ შემადრწოლარე... 7r.

შენიშვნა: ლექსი თენაქლულია, აქლია ითხი სტატი. შდ. პეტრე ლარაძე.
მრავალფეროვანი, ხელნაწერი S—287, 143r.

14. „მისივე ყარიბის პეტრე ლარაძისა, წინადაცვეთისათვის უფლისა ჩენისა იესო ქრისტესა,—

პერუბიმთ განწესებული,
სერაფიმთა მბრძანებელი,
იდამის დამბადებელი
სიმდაბლით წინადაცვეთის თავსიდებ, სჯუთპყიდ აღკვეთის... 7rv.

15. „მისივე პეტრე ყარიბის ლარაძისა ნათლისღებისათვის უფლისა ჩენისა იესო ქრისტესა.—

დღეს ბუნება წყალთა განახლდებოდა,
იორდანე შიშით უკუნ დგეზოდა...“ 7rv.

16. „ლაზარობისათვის თქმული მისივე ყარიბის პეტრეს მიერ, ტკბილ ხმად სათქმელი.—

დაენატრი უფლისა სწადელ ჳმისა, თაყვანის ვსცემ მას,
შევიტკობ სურვილით იესოს თჳმისა, თაყვანის ვსცემ მას...“ 8rv.

17. „მისივე პეტრე ყარიბის მიერ თქმული ბაიობისათვის ცისა საყდარად მქონი ჳელწოდებითა.—

ძლიერად მპყრობელი ხმელთა ჳღვებითა,
ვის უძრწიან ძალნი გჳსეჳს ფრთებითა...“ 8v—9r.

18. „მისივე ყარიბის პეტრე ლარაძისა მიერ თქმული, იესოს-დამი(!) ვედრებისა.—

შენ ხარ მამის საყდარს მარჯვნივ მჯდომარე,
სიტყვა ღისა და მტკავლით ცის მზომარე...“ 9r—10r.

19. „უფლისა ჩენისა იესო ქრისტეს ვნებისათვის, თქმული ყარიბის პეტრეს მიერ ლარაძისა.—

დგდა რა ქალწული ვნებულს გხედვიდა, ტკბილო იესო,
მძრწოლარე თუალთაგან ცრემლთა დაღვრიდა, ტკბილო იესო...“
10r—11r.

20. „აღგომისათვის უფლისა ჩენისა იესო ქრისტესა, თქმული მისივე პეტრე ყარიბის ლარაძისა მიერ, სხვა ხმატკბილი.—

არსნი ჳენანი და ქვენანი დღეს განცხრებიანი,
ცის კამარნი, მნათობთ სელანი განათლდებიანი...“ 11rv.

21. „მისივე პეტრე ყარიბის მიერ თქმული თომას მიერ გვერდის განხილვისათვის —

მოციქულნი, ოდეს კართა დახშულთა
პურიათა შიშით იყუნენ კრძალულად...“ 11v.

22. [ლარაძე პეტრე, ნათლისღებისათვის].—

„დღეს ბუნება წყალთა განახლდებოდა,
იორდანე შიშით უკუნ დგებოდა...“ 13r.

- შენიშვნები:** 1. ჩართულია: „მუხანბაზი ბისალბეჩინარის ხმაზედ სათქმელი“, თავადის გიორგი თუმანოვისაგან თქმული.—
 დაზე მაის ბულბულა, ვით დღენი ნათდებან,
 ზურაბუბტის ფერად ველნი ნახად აღყვავდებიან...“ 11v—12v.
2. ერთის სხვა ხელით, სხვა ქალაქზე ნაწერი ლექსები:
 ა. „შაირი.—
 ვინ მოიგონენ პირველად მეორე ნათლის დასება,
 შენვე განსაზღვრე ზღვა, ხმელა, ელავ არსნი რადენ ასები...“ 14r.
- ბ. „ქარიბული.—
 ერთ ბუნებაე, ერთ არსო, ყოველთა დამაარსო, უმიზეზოვ შამაო,
 სიტყვას თვით მშობელი, საფუნეთ მპყრობელი, სხვის ცნობა არს ამაო...“ 14r—15r,
- გ. „შაირი.—
 სოფელი თვისსა მიმყოლსა მისცემს შევხასა აროდეს,
 მალევე აწიარებს შვის თანად, თუ ოდენ რა უზაროფს...“ 15rv.

(882)

1637

მაყაშვილები სვიმონ და ხალომე, ლექსები, XIX

15 ფ.; 33,5×21,2; ქალაქი; დაშლილი; ფული; მუდგროლი; XIX ს-ის 50-იანი წწ.;
 ავტორადუი (? სვიმონ მაყაშვილისა); გადამწერის ხელით ხელნაწერში მდლნით ჩა-
 ხაზულია—მზე (4r), მთარე, ცისკრის ვარსკვლავი (4v) და ყვავილი (8v).

I. მაყაშვილი სვიმონ დიმიტრის ძე

1. „პატიესადებად თამარისა.—

„საგრანობ არიან შენდა სახის რაზომ დიდება,
 ვინათგან მთიებთ მნათობიერთ ხარ მათი ტომი...“ 1v—2v.

შენიშვნები: 1. ლექსი ხელმოწერილია: „თავადი სვიმონ დიმიტრის ძე
 მაყაშვი“ (2v).

2. უძღვის: „ჩვენს-ს წელსა, დეკემბრის მსა. ჩართული ლექათ-თხზულება პა-
 ტიესადებულად ოჯახეურთისა და ღირსად სასიოერისა საქართველოს ნე-
 უსა თამარის მკურნაურ ხატუნებო განილესა ზედა, წარწერილი ათოთხმე-
 ტის უმეტნაელებს ხმოვანის ასიებითა, რომელაე უძღენი კეთილ მისაღებლად
 ყოველთა მუშაფლეთა ერთა ივერიისათა—თა ს. მ.“ (1r).

3. ლექსი შეიცავს 15 სტროფა, მესამე სტროფის გაწერზე კიდევ, ტექსტის
 ხელით, მიწერილია: „ფსალმენი მ, რიცხვი ე“.

2. „შესხმა გრემის ქალაქისაა.—

გრემის ქალაქი ძველთამებრ ქებული ბრძენთა ყოვლისა,
 ნინევე ქალაქის მზადეკლად, დღე ერთ საეალი მსრბოლისა...“
 2v—3v.

შენიშვნა: უძღვის: „ჩვენს-სა წელსა, იანისის მეს აღწერილი პატიესადებელი
 შესხმა გრემის ქალაქად წიგნეულია, რომელიც არსებდა უმშვენიერესა
 ყვავილოვნებასა შინა დროდმდე თეიმურაზ პირველისა, მისა დავით
 კახთა მეფისა, ოვდაუქქესა მის მეფობისა ივერიელთასა მამულსა შინა
 კახელთასა, აწ თუღვის ეხებად სახელწოდებულსა. სტაბნი შექმნეტის ხმოვანის
 ასიებითა. თა ს. მ.“

3. „მ ზ ე.—

გორისზონტსა მზემან სხივნი ისარა,
 მძღვდ მკვინვალნი გარს მთიებნი ისარა...“ 4r.

შენიშვნები: 1. უძღვის: „ჩემო-ს წელს, მაისის ვ-ს კართული ლექსთ-თხზულება, პატრივადებულად მზისა მის დღედ ქვეყნის მნათობიერისა, და უებროდ მკვირვალის პირისა, რომელ არს თვით სატრფო და საყვარელი მიჯნური ჩემი. ათოთმეტის უმეტნაკლებთა ხმოანის ასოებითა“ (3v—4r).

2. ლექსის ბოლოს მოწერილია: „თ“ ა. ს.“

4. „მ თ ვ ა რ ე.—

მთვარევე, ღრუბელს ნუ ეფარევი, ნუ მოგვაკლებ შენსა ხილვას,
 რაც უებროდ თავსა შენსა რაბამ მშვენის თქუსნებრ ზრდილვას...“ 4v.

შენიშვნები: უძღვის: „ჩენ-სა წელსა, მარტის კვ-ს. კართული ლექსთ-თხზულება, პატრივადებულად მთოვარისა, მის ღამედ მნათობიერისა და უებროდ მკვირვალის პირისა, რომელ არს თვით სატრფო და საყვარელი მიჯნური ჩემი. ათექვსმეტის უმეტნაკლებთა ხმოანის ასოებითა“.

5. „ც ი ს კ ა რ ი, ვ ა ნ თ ი ა დ ის მ თ ი ე ბ ი ა.—

„ვ ა ნ თ ი ა დ ის ც ი ს კ ა რ ი, აღმობრწყინდი მალია,
 იმსრბოლე ჩემდა არეს, ნურვისი ხარ მკრძალია...“ 5r.

შენიშვნები: 1. ლექსი შეიკავეს 5 სტროფს. ყოველ მათგანს მებუთე ტაებად ჯრთვის რეფრენი: „ვანთიადის ცისკარო, აღმობრწყინდი მალია“. 2. უძღვის: „ჩენ-სა წელსა, აპრილის თ-ს. ცისკარი, რომელ არს მშვენიერი მთიები ვანთიადისა, იგივე სატრფო და საყვარელი მიჯნური ჩემი; აღწერილი უმეტნაკლებთა ათოთმეტის ხმოანის ასოებით“ (4v).

6. „მ ა ი ს ი ა.—

„შეწიერო მაისო,
 გულთა სევდის წარმლისო“... 5v.

შენიშვნები: 1. ლექსი შეიდ სტროფიანია, თვითთველს ეროვის რეფრენი:
 „შენ გაგვინათე დღენი,
 გაუე განსდევნე ბნელი“.

2. უძღვის: „მაისის თვე, რომელ არს უმშვენიერესი პირი გაზაფხულისა და [ა]ღმობრწყინებელი ყოველთა სასიამოვნოთა მფელოთა ევაილთა, რომელ არიან სატრფო და საყვარელი ჩემნი. თ“ ს. მ“.

7. „კ ა ე კ ა ს ი ი ს მ თ ა“.—

„როს განვიცადე და განვსჭვრიტე მყარება მთისა,
 მყის განვეკვრე და განვსციფრდი კავშირ-ქმნად მისსა...“ 6r—7r.

შენიშვნები: უძღვის: „ჩენ-სა წელსა, ივნისის თ-სა, კავკასიის მთის ნაშდელი გა-რემოება, აღწერილი სტიხად, რომელ ამა უკანასკნელს დრომდე ისტორიკოსთაგან არა ყოფილა ლექსითი გარემოება აღწერილი, არა თუ ლექსით, არამედ სიტყვიერებითი კანონიერი აღწერაც, რომელიცა მდგომარებს ჩემს შორის განსაკვირვებულს ნიშად მღვთის განგებულებისა, შეძერწილი რომლისაზე ვითარებთა, ბოლოს სტინიცი ვსე განიყოფებთან ორს სახედ: მუთი ტაევი ათექვსმეტის ხმოანის უმეტნაკლებთა ასოებითა და ცხრა ტაევი ათოთმეტის ხმოანის ასოებითა, იგივე უმეტნაკლებთა თ“ ს. მ.“ (6r).

8. «გზის გუშაგად მდგომიარეს ხმად.—

ჯერ არს სატრფოს სულის მსხვერპლვა, თუ ვინ გრწმენეს საყვარელად,
 იგრძენ მხოლოდ, ნუ სდეგ აჩრდილს, განეკრძალე თავსა მკვლელად...“ 7რ.

შენიშვნები: 1. დაწერილია „ჩუზ ზელსა, აპრილის იდ“.
 2. ხელმოწერილია: „თა ს, მ“

9. [ვით აღმიჩნდი].—

„ვით აღმიჩნდი ჩემად მწველად, მზის დარად,
 გულსა სხივნი განმაწონე მკვლელთ დარად...“ 7ვ.

შენიშვნები: 1. ლექსი დაწერილია „ჩუზ-სა [1853] წელსა, სკდენბრის კ-სა“ [22]
 2. დასაწყისში წარწერილი აქვს: „ხუნდოვანს გულს შენ აღმიჩნდი დარად—იმ
 ხმად ითქმის“.

10. [მწველობს, მწველობს]. «ვარდო, რად ხარ თავდაბრილი, იმ
 ხმაზედ.—

მწველობს, მწველობს ვარდი შლილი,
 კნინლა გვჭყარავს ეტლთა ჩრდილი...“ 8რ.

შენიშვნები: 1. როგორც ზედწარწერა მოწმობს, ლექსი გამართულია „ვარდო
 რად ხარ თავდაბრილის“ ხმაზე. 2. იგი დაწერილია „ჩუნდ [1854] წელსა, მაისის 0“

11. «ვარდი».—

„მე თვალნო, ნუ გსურის ჭკრეტა ვარდისა,
 რომელ არს მიზეზი ყოვლის დარდისა...“ 8ვ.

შენიშვნა: უძღვის ავტორის შემდეგი განმარტება: „ჩუნდ-სა წელსა, მაისის ვ-სა.
 ვარდი, რომელ არს უღმევენიერეთ ყვაელი წალკოტისა. იგიცა სატრფო და
 საყვარელი მიჯნური ჩემი“.

12. [მახსოვან დღენი].—

„მახსოვან დღენი ხილვისა,
 ღაწუ-ბაგე ვარდებ შლილისა...“ 9რ.

შენიშვნა: დაწერილია „ჩუნდ-სა [1855] წელსა, ნოემბრის 0-სა“ [17].

13. «მშვენიერს კარტის განხილესა ზედა წარწერილი.—

კარტავ, ვის დარად ნატვიფ ხარ, მას ვაქებ ზესთა მკულეებით,
 ჰყო მაზედ ღმერთმან წყალობა, მნათობთ გარდმატა სრულეებით...“

შენიშვნა: ლექსი ერთსტროფიანია.

14. «ლექსითი ოხაა, რომელ არს ვედრება მღვთისმშობლის
 ხატისა ძით მპყრობელისა მიმართ.—

აღვიმსთობ შენდა ღმერთო ქებასა,
 მარჯვენით შენსა ღირს მჰყავ შეებასა...“ 9ვ.

15. ეტიტატიკა.—

ჩუენ-სა [1855] წელსა, იენისის იბ-სა დღესა ლოდისა ამის ჭიქალსა ქვეშე შთაინწევის ყოვლად შესაბრალისი მტვერი სხეულისა კნეიენა(!) სალომე თა სვიმონ დიმიტრის ძის მაყაევის ასულისა, შობილგან წლისა აცხრაამეტისა.

მხილველთა შენდობის ოხასა გვედრებით* 10r.

16. [შენდა აღვიმსთობ].—

„შენდა აღვიმსთობ, შემოკმედო, სულსა სურვილით, ანგელოზთ მთავრის წიაღთ-ყრდნობილს ფრთე დაბურვილით...“ 10r.

17. „ქირთება, რომელ არს მონება ჩემისა საყვარლისა.—
ქირთებამან თქუნმან მომსპო, უღლურებას დართო გული,
ზეფიროთაგან მიძღვენ სუნი, განმიკურნე სევდა-წყლული...“ 10rv.

შენიშვნა: ლექსი დაწერილია „ჩუკი [1878] წელსა, აპრილის ივ-სა“.

18. „საღმობიერის ხმით სათქმელი ლექსი კნეიენა სალომე თა სვიმონ მაყაევის ასულზე, მშობლის მისისავე თა სვიმონ მაყაევის მიერ თქმული, რომელიც—იგი ასული ჩემი—გარდაიცვალა ჩუენ-სა წელსა, იენისის იბ-ს დღესა.—

ჟი, რაბამ ვსთქვა ხმა გოდებისა,
გულისა წევრთა განშორებისა...“ 11r.

შენიშვნები: 1. ლექსი დაწერილია „ჩუენ-სა [1857] წელსა იენისის ი-სა“.

2. ესეც და სხვა, ზემოთ წარმოფენილი ლექსები ბოლოში ხელმოწერილია ავტორის ინიკიალებით: „თა ს. მ.“

19. [ღვთაებისადმი].—

„ჟი სახიერო, საკვირველო, ყოველთ მბადეო,
შენის მღვთაების და კაცების ცნობად მიავეო...“ 15v.

შენიშვნები: 1. ლექსი ხელმოწერილია: „თა ს. მ.“

2. იგი დაწერილია 1854 წლის 20 მაისს.

20. [სამებთსადმი].—

„სამ გეამოვანო, ერთ არსებით სამპირ ცნობილო,
სულო წმინდაო, ნათლისღებად განბრწყინებულო...“ 15v.

შენიშვნები: 1. ლექსი ხელმოწერილია: „თა ს. მ.“

2. იგი დაწერილია 1854 წლის 20 მაისს.

II. მაყაშვილი სალომე სვიმონის ასული:

„ა. თხზულება სარწმუნოებებისათვის კნეიენა სალომესი, თა სვიმონ მაყაევის ასულისა.—

უაელუშტესო ხელმწიფეე ჩუნო,
წმინდის ენბაზით ზეშთაებერ მშვენო...“ 12rv.

შენიშვნები: 1. ლექსი შეიცავს 24 ორ-ორ ტაქტიან სტროფს.

2. მე-17 სტროფის გასწვრივ კიდევ წერია: „უსაღმუნი 50, რიცხვი 18“, ხოლო 24-ეს გასწვრივ—„უსაღმუნი 28, რიცხვი 6“. 3. ხელმოწერილია: „კნეიენა(!) სალომე, ასული მაყაევისა“. 4. ლექსი დაწერილია „1854 წელსა, იენისის ქ“.

„ბ. ოცნება, რომელ არს ჩუწნება სიზრმისა სალომე მაყაევის ასულისა.—

სადა არიან ოცნებაო იგ დრონი, ეამნი,
 რომელ ხმა ზესთა მუნ მესმინნეს ჯერეთ კაცთ უსმნი...“ 13r.

შენიშვნა: ლექსი ხელმოწერილია: „ენიენა(!) სალომე, ასული თაუდის სეიმონ მაყაევისა“.

„გ. თხზულება კნიენა სალომე მაყაევის ასულისა.—

გაუწყებთ დანო, კიბუჯა ქალნო,
 პაეროვნებით ცის ხომ[ლ]თ ვარსკეღაენო...“ 13rv.

შენიშვნა: ლექსი ხელმოწერილია: „ენიენა სალომე მაყაევისა“.

„დ. თხზულება იგივე კნიენა(!) სალომე მაყაევის ასულისა.—

მობრძანდით დანო, საყვარელნო, აწ რას გეტყოდეთ,
 ჩუწნდა არსების შემოკმედსა კრემლით ვეტრფოდეთ...“ 13v—14r.

„ე. თხზულება კნიენა(!) სალომე მაყაევის ასულისა.—

ჭი სოჯელო, კრუდ მყოფელო,
 შენდა მკვიდროვანთ მყის განამსრბოლო...“ 14r.

შენიშვნები: 1. ლექსი დაწერილია: „1853 წლის სექტემბრის 14 დღესა“.
 2. ხელმოწერილია: „ენიენა სალომე მაყაევისა“.

„ვ. კნიენა(!) სალომე მაყაევის მიერ კნიენა კატო ჯორჯაძისადმი მიწერილი მადლობა.—

მართლად მიბრძანებთ, დანო, წვევასა,
 ეამად ეერ ხლებრთ ნუ ჰყოფთ წყენასა...“ 14v.

შენიშვნები: 1. ლექსი დაწერილია „1854 წელსა, ფებერელის 10 დღესა“. 2. იგი ხელმოწერილია.

„ზ. კნიენა(!) სალომე მაყაევის მიერ კნიენა სოფია მაყაევისადმი მიწერილი მადლობა.—

ოდეს მივიღე შრომილი თქუწნვან ქისა,
 მშენიერად აღმკული, უმჯობეს სხვისა...“ 14v.

შენიშვნა: ლექსი დაწერილია: „1854 წელს, მაისის იზ-სა“.

„წ. პასუხი კნიენა სალომესი თვისის მამისადმი მიწერილი.—

რათ ვებრახვით ლეიკობას, ანუ რად მყოფთ გონებით ბრანგ,
 ვაბედავ თქუწნდა პასუხთ გების, არ ვარ უსმენ და არცა შმაგ,
 მესმის ძალნი ამა სტიხთა და აწ ქება თქუწნივე კარგ,
 ვაგონებ არ ხამს თათა ქება და არცა ხარო ჩემზედვე კარგ“ 15r.

შენიშვნები: 1. ეს ვრთისტროვიანი ლექსი პასუხია მამისგან მიწერილი ლექსისა: „სტიხით თა სეიმონ მაყაევისა, მიწერილი თვისის ასულის კნიენა სალომე მაყაევისადმი:

ნეტარ რით ხარ ჩემი მზაძი, ანუ რად ხარ გონებით შმაგ,
 ვაჰუნავე შენდა განცდისათვის, რომელ მისთვის გულსა მე მდაგ,

ესრეთ შორის ხარ ჩემად ბაძვად, ვით მისხალზე ერთივე დანგ,
 ახლმ გვარად სტიხი შეთხზე, ჰე თუ ჩენზე შენ ვარგათ ვარგ
 თა ს. შ.* (15r).

2. სალომეს პასუხის ბოლოს მიწერილია: „ეინც ლექსის ბოლო დაასრულოს და
 ბოლოს განი მოიყვანოს, იმანაც თუთი მოლექსეობა იქოს.
 კნიენა სალომე მაყავევისა“ (15r).

* თ. ამაოება.—

ოდეს ვსდგე ფიქრით წყლისა კიდესა,
 ჩემდა კმუევისა მყის მიმზიდულსა...“ 15rv.

შენიშვნები: 1. ლექსი ხელმოწერილია.

2. პირველ გვერდზე ეტ. თაყაიშვილის ხელით მიწერილია: „სალომე
 ხიმინ დიიტრის ძია მაყაშვილის ლექსები“ (1r).

(883)

1638

ცნობები საქართველოს ისტორიის სხვადასხვა საკითხებზე. XIX

6 ფ.; 34,5×23,3; ქალაქი: უფლო; თანაქლული; მხედრული; XIX საუკუნის
 40-იანი წ.;: 1 ტვირნიშანი 184.1.

1. [ნაწვევტი ვრეკლე მეორის მეფობის შესახებ, უცნობე
 წყაროს მიხედვით].—

„... და შემოადგა შინახიას. და ესე ვითარსა დროებასა შინა მეფე
 ირაკლი განსცხრები და ყწათა შორის თჯათა...“ 1r.

2. [ცნობები ეთნოარქეპონიშებისა და საქართველოს ისტორიის
 უცვლელს აეროდზე, ქართლის ცხოვრების მიხედვით].—

„შემდგომად წკლითარღუნისა. —ნოეს ჩის იაფეტისაგან იყო მესამე თაო-
 ბა თარგანოს, აწის ესხნეს რუინი ეწნი...“ 1v—3v.

3. [საქართველოს მეფეთა სია, შედგენილი ქართლის ცხოვრ-
 ბის მიხედვით] — 1. მუფე დარჩიავზ გაშეფდა დასაბამითგან 3647 ქართლო-
 სიანი, 2. ძე მისი საურმაჲ ქართლოსიანი—დასაბამითგან 3712...“ 3v—6v.

შენიშვნა: გადამწერის გვარი და სახელი ამოწმებულია, არ იკითხება.

(884)

1639

ორბელიანი ალექსანდრე, რომაელი ქალი აარია. 1840

8 ფ.; 22,4×18; ქალაქი: უფლო; ავტორგრაფი; მხედრული; 1840 წ. (1v); პიატი-
 გორისი (1v); ფ. 8 დანწყოულია.

ალექსანდრე ჯამბაკურ-ორბელიანია, რომაელი ქალი
 აარია. დღის გიგნიტისთანავე გულშერუული აარია:

აი კიდევ ვათენდა, მითამ შეძინაჲ გული ჩემი დაწვეული განსვენებას და
 ტებულ ქწინვის სული, წაცვლად ამისა, გვაში ჩემი ჩაუარდნილი იყო იმ დამე-
 სა, დიბ სატანჯველში, და გამოვიარე ვაებასა ქვეშე...“ 2r—7v.

შენიშვნები: 1. უძღვის მიძღვა დედისადმი: „უფსაყვარლესო ჩემო მშობლო, საქართველოს მეფის ირაკლის მეორის ასულსო თეკლა ე! უმუშაბლესად მოგართივეთ ამ ჩემს თხზულებას, გარდა რომელს ქალს აარაას, თქვენს შურუველსა და მყარს ხასიათსაც ვკუთვნის ეს თხზულება, თქვენი მე თა აღექსანდრე ჯ-ორბელიანი“ (IV).
 2. დაწერილია: „17-ს იანვარს, 1840-სა წელსა, ქ. პიატიგორსკს, თბილ წყალზე“ (IV).

(885)

1640 ა

ორბელიანი ალექსანდრე, ლექსები. 1821—1866

19 ფ. 35,5×22; ქალაქი: უფლო; ავტორი: (დაწერილია სხვადასხვა დროს: შენიშვნები და ხოციერთი ლექსი დანიშნულია ნაწილი; 1821—1866 წწ.

«აღექსანდრე ჯამბაკურ-ორბელიანი», ლექსები:

1. **„ბაიბათი.—**

თვალნო, ველსა ენახე?
 იგი სიდგან ენახე...“ 1r.

შენიშვნა: ლექს უზის თარიღი: „1821-სა წელსა, მაისის დამდეგს“. ავტორს იგი გადაუხაზეს და შემდგომ განმარტება მიუწერია დანართს: „ეს ლექსი მაშინა ვიქვი, როდესაც პირველად ჩემი დანიშნული ეკატორინე ენახე ბაღის ღობესთან უფროთ, და ჯერ არ ვიცოდი ვინ იყო ის. ამ უცებრმა სიყვარულმა ასე ძალზედ გააღვიძა ჩემი გრძობა, რომ ეს ლექსი პირველდ კნინილება ჩემი თა ა. ვახ. ძე ჯ. ორბელიანი“ (1r).

2. **„თეჯლი ში.—**

განსაცვიფროს წამსა შევებდი მფრინავსა,
 წინათ სული გრანობდა, ენახე, სინამეს...“ 1v.

შენიშვნა: ამ ლექსსაც მიწერილი აქვს კიდებ: „ესეც ჩვენი დანიშნის შემდგომ ბაღში ვიყავით ჩემი მოყვარვისაგან მიწვეული სტუმრათ, სადაც ნათესაური ქალნი და კაცნიც იყვნენ იქ. იყო ცოტა კინეღლიანი დღე და ეს ლექსიც, შინ რომ მოვედი, ჩემს დანიშნულზედვე ვიქვი“ (1v).

3. **„შორიდგან.—**

სოფელმა მიმადლო ყარბობასა,
 გარნა სახე შენი ვით ვეცე თმობასა?...“ 2r.

შენიშვნები: 1. „ესეც ორგნბურლიდან მოწერე, პირველად რომ მიმეცვანეს იქ“.

2. ლექსი მიძღვნილია მეფლისადმი, დაწერილია [1834 წელს].

4. **„მობუცებული ყმაწვილკაცს (ექსპრონტად).—**

რას დამკინი? რას კობაობ? რას ტრებახობ? რას ბაქბუქობ?
 ნუ დამკინი, ნუ კობაობ, ნუ ტრებახობ, ნუ ბაქბუქობ...“ 2r.

შენიშვნა: ავტორის განმარტებითი შენიშვნა: „ესეც სწინან დროში ვიქვი“ (2r).

5. **„მოწვევა.—**

ჩემო სიცოცხლე, და კვლავ მარადა,
 ეგ შენი სახე, ვით დავეიწყო?... 2v.

შენიშვნა: ავტორი წერს (კიდევ დანართი): „ესეც კასპიის ზღვის ჯალშით
 აღექსიანდროვკადგან მოეწერე [მეუღლეს] 1834-სა წელსა“ (2v).

6. **„უეცარი შეხედვა.“**—

შეხედნენ ჰერეტა ქალ-ყმათ თვალნი,
 ორთაე ეცათ ტრფობის ცილნი...“ 2v.

შენიშვნა: ავტორის განმარტებითი შინაწერი: „ესეც ჩემს ეკატორინეზედ
 არია, პირველათ რომ ვნახე და ჩვენი თუალები ერთმანეთს ეცა, ესეც მაშინა
 ვთქვი“ [1821 წ.] 2v.

7. **„მშენიერას ქართველას.“**—

ახ თუალის ჩინო, შენ ჩემნო ქალო,
 ქალო ქართუშლაე, ეშისი ანთებაე...“ 3r.

შენიშვნა: დაწერილია „1821-სა წელსა“, აქვე ავტორი განმარტავს: „ესეც მაშინ-
 ნა ვთქვი ჩემს ეკატორინეზედ, ჯერ ჯვარდაწერილი არ იყავე“ (3r).

8. **„ყარიბი ანუ ორენბურღის ღამე.“**—

ესე ღამე განისვენებს
 წყნარს მღელვარეს
 ვფირ ქვეშა...“ 5rv.

შენიშვნები: 1. ავტორი შენიშნავს: „1836-სა წელსა, ერთს იენისის თვის შუა-
 ღამისას მარტო რთშაში ვიყავი და მაშინ გრანებაში გამოვლტევი ეს რომანის
 დაბურვილიანს ფოთლებში ერთს ხეს ქვეშ მჯდომარემ, სადაც ჩემს მოახლოვოდ
 მონიო ურალის მდინარე მიადინარეობდა“.

2. აქვე კიდევ მიწერილია:
 „ღმერთსა.—
 რაოდენ ვფიქრობთ...
 უფროსად გვირეობთ!!!“ (5r).

9. **„ქ. ტფილისს, ჩემ ცოლ-შვილებთან.“**—

მირად დავმღერ ნაზ მუზიკა ტინაბანს,
 ვიტყვი: მოვედ, სად არია ჩემსი ბანს,
 როს და ვით ვჰერეტ ხაესით გულსა წამს გაბანს,
 გშია ამის ვით მისხურებს თუს ნაბანს“ 5v.

შენიშვნები: 1. დაწერილია „23-ს აგვიტოს, 1835-ს წელსა, ქ. ორენბურღით“.
 2. ლექსში გამოყვანილია ცოლისა და შვილების სახელები: კატინა, დარია,
 და ეიო, შაია.

10. **„უეცარი მღერა.“**—

სცემდა შიისი ერთს ღამეს,
 ნიაესა მქროლსა ჯგუფადა...“ 6r.

შენიშვნები: 1. დაწერილია ქ. ორენბურღის.
 2. დაბეჭდილია „ცისკარში“, 1857 წლს თებერვლის ნომერში, სათაურით
 „მოკონება“; ხელმოწერილია—N.

11. „საქართუშლოს გაზაფხული. —

 ნიმუნი რხევით სერიობენ,
 ასფოდელსა დარაზმულნი...“ 6v.

შენიშვნები: 1. დაწერილია თბილისს 1821 წელს. ამ კრებულის გარდა ეს ლექსი ჩართულია ალ. ორბელიანის სხვა ხელნაწერშიც (S—1659-ა, გვ. 63). 2. იგი დაბეჭდილია „ცისკარში“ 1864 წ. აპრილის ნომერში და ხ. კვიციანიის 1879 წლის გამოცემაში: თ. ალ. ჯამბაყრა-ორბელიანის ნაწერი და ოთხი ლექსი თ. ვახტანგ ვახტანგის ძის ორბელიანისა.

12. „აღმოსავლეთი ანუ სიყვარულისაგან დაჩაგრული. —

 იდექი, ნახე, ვით მკედარო,
 აღმოსავლეთის საწყარო...“ 7r—8v.

შენიშვნები: 1. დაწერილი „1835-სა წელსა, ჯ. ორენბურღს“. 2. ლექსის დასასრულს, ავტორის ხელთ, დაწერილია: „ქვეუ ზემს ეკატერინეს მოგწერე ორენბურღიდან“ (8v). 3. ამავე ლექსის შავი, ნასწორები ტექსტი შეტანილია აქვე (3v—4v). მაგრამ გადახახულია, გაუქმებულია.

13. „არაკი ვირისა. —

 თუ გწადსთ არაკი? გეტყვით, ვიანობთ,
 ამისთვის სიტყვათ უხვად ვიაჟობთ.
 ერთს ვირს ჰქონდა ტურთა აღგილი,
 შამა-შაჟურად აქენდა ცახილი...“ 9v—10r.

შენიშვნები: 1. დაწერილია „ქ. ორენბურღს, 1835-სა წელსა“. 2. არაკი ვირად გამოცემილია მირხაჯანა ნადათოვი. ამაზე მიუთითებს ერთერთი სტოთოვი:

 „... ნადირთ მთავარმა დათუმა მიიღო,
 ვირმა თარგნობა კისრად აიღო,
 მაგრამ ჩემთაც ვეხირ-მირობდა.
 მირხანან შენმა დამო ვეხირმა,
 ჯან, ბარაქაღა გეძახა ვირმა...“ (10r).

14. „სიყრმით უბედური. —

 უნდლეს მთასა ორბი კლდეზე მჯდა,
 ხეობას და ზღვის გადამქვრტევი...“ 10v—12v.

შენიშვნები: 1. ავტორი შენიშნავს: „ქაბაძის ზღვის პირს, ახალ აღდგენასანდროვკის ციხეში, 16 აპრილს, 1835-სა წელსა ზეტი შეწებების გამო ვიქვი ეს ზევითი ლექსი“.

2. დაბეჭდილია „ცისკარში“, 1857 წ. მარტის ნომერში; ხელმოწერილია—N.

14. „ექსპრონტი. —

 სიყვარული? ერთხელ გხუდებთ.
 გხუდებთ, წამს გულს დაგიკვდება...“ 12v.

15. „ისხლ-მძებნელი ქართველი

 (თეიმურაზ მეორის დროინდელია, ოსზალეგს ქიზიყი რომ ეცირათ), —
 მწუწანოვანსა ველს ქართველი იდაყვს ცერდნო წამოწოლით,
 კაგეახს სჭვრეტდა, შენაცვლოდა, სულით იმას თვალწეოლით...“
 13r—14r.

შენიშვნები: 1. ავტორი წერს: „ამის შესამე ლექსი ველარ მოვიგონე. ის პირველათ თქმული—ეი, არ ვიცი სად დაშვარვა ორივე ეს ლექსი? ეს მ ა ი კ ო ს ლექსი ეი მოვიგონე“.

2. სათართთან: „ჩემს ქალს დარიას“ ავტორი ფრწილებში ათავსებს შემდეგ განმარტებას: „გაუთავარი იყო, ბალიდან მორთული მოდიოდა საღამოზე“ [ეს ლექსი მაშინ დაეწერე—ლ. კ.]

22. „ჩემს ქალს მაიკოს.—

[მაიკო]: შრომნებო, ამ დილით აბა რა ვინდათ? არ დამაძინებთ? ი, შევარცხენათ...“ 18r.

შენიშვნები: 1. ამ ლექსის სათაურთან ავტორი აქვს განმარტებას იძლევა: „ეს, ცხაწილი იყო. დილით გამოუღებებზე ვარზე, მოაჯირზე რომ გამოვა“ (!18r).

2. ალექსანდრე ორბელიანს ლექსები თავის ქალებზე (დარიასა და მაიკოზე) დაწერილი აქვს 40-იან წლებში.

23. „საყუარელს მეუღლეს უცხოებიდან.—

მახსოვს შენი ნაზნი ეპანი, შენთა ბავეთ ნაზ-მლიმარი, ყურთა მესმის იგივე ეპანი, ჩანგებრ უცხო, ვით მხმობარი...“ 19r.

შენიშვნები 1. დაწერილია „17-ს აგვისტოს, 1835-ს წელსა, ქ. ო რ ე ნ ბ უ რ ლ ს. ხელმოწერილია: „შენი ალექსანდრე“.

2. ესა, და ხემათ მოტანილი ლექსები თავის ქალებზე. ფანქრითა აქვს ნაწერი.

24. „გორაციოსაგან რომაელებთანა (რუსულიდგან თარგმანი).—რომელიცა განშორებულს მეგობარსა მორყენის (ამბობს გორაციო), რომელიცა განსაკდელში შთავარდნილსა არა შეეწევა, რომელიცა არავისა დაინდობს, რომელსაცა ენასა ზედა გადმოსდის ჩავესლებული სიტყვები...“ 16v.

შენიშვნები: 1. თარგმანი ეყუთენის ალ. ორბელიანს.

2. ქრებულში ალ. ორბელიანის ხელით ჩართულია: „ჩემის ძმის ე ა ხ ტ ა ნ გ ი ს ა გ ა ნ თ ქ მ ე ლ ი 1834-სა წელსა, ს ა წ ყ ა ლ ი ბ უ ლ ბ უ ლ ი.—

ერთს განშორებულს მშენიერს მტილსა.

ვარდი ჰყვითდა ნაზუ, ნარნარად...“ (9r).

1640 ბ

ორბელიანი ალექსანდრე, ქურციკის სიყვარული. 1834.

22 ფ.; 35,3 × 21,5; ქაღალდი; ევლო; ავტოგრაფი (შავი; 1834 წ. (22r); კასპიის ზღვისპირი, კაიდავის ვუღე (22r).

[ალ. ორბელიანი], „ქურციკის სიყვარული.—

ცის საქინელი კასპიის ზღვასა დასქერტვა მშვიდად დასვენებულსა...“ 1r—22r.

შენიშვნები: 1. დედანი ნაწარებიან ავტორის მიერ.

2. ბოლოში ფანქრით, ავტორის ხელით, მიწერილია: „1834-სა წელსა, კასპიის ზღვის პირზე, ახალ ალექსანდრეის ურეკლეონში, კაიდავის ვუღესზე“ (22r).

1640 გ

ორბელიანი ალექსანდრე, ქურციკის სიყვარული. 1834

19 ფ. 35,3×21,5; ქალღიმი; უფრო; ლექსებიანი; ავტორის ნაწარები ცალი; 1834 წ. (19წ); კასპის ზღვის პირი, კაიდაკის ყურე (19წ).

«ილ. ჯამბაკურ-ორბელიანი», «ქურციკის სიყვარული. —
ესი საქანელი კასპიის ზღვისა
დასქერტდა მშვიდად დასვენებულსა...» 1რ—19რ.

შენიშვნები: 1. თხზულება ხელმოწერილია ავტორის მიერ. 2. იგი დაწერილია
„1834-სა წელსა, კასპიის ზღვის პირსა კაიდაკის ყურეზე, ახალ ალექსანდროვ-
კის უკრებლენიაში“ (19წ).

(886)

1641

ორბელიანი ალექსანდრე, „სურამის ციხის“ განხილვა. 1840-იანი წწ.

15 ფ.; 35×21,5; ქალღიმი; უფრო; სხვადასხვა მხედრულით (მონაცემებს
ავტორისა და სხვისი ხელი), 1840-იანი წწ.

[ალ. ორბელიანი, დანიელ ჭონქაძის სურამის ციხის გან-
ხილვა].—

„დართულს დართული

სულ რომ კაცისკენ, ერთხელ მაინც ვშაიკისკენ (ძეშლაძე თქმული).

რა იცის კაცმან კაცისა, ანდა როდის რა დაემართება კაცსა? მიდის
გზაზედ კაცი, უფერად წაიქცა, შუბლი ქუას დაქრა და ტვინი ზედ შეანთხია.
იჯდა კაცი თავის სწორს-ამხანაგში, დაქმთქნარა და მაშინვე მოკვდა. ბევრი
კაცის ბედისწერა ამგვარია.

აბა რა ვიციოდით უბედურის ჭონქაძისა ბედისწერა. ის ჰაეროვანი ყმა-
წვილი კაცი ისე ჩქარა გარდაიცვლებოდა?... 1რ—15ვ.

შენიშვნა: ტექსტი ნაწარებია ავტორის მიერ. დასასრული ასეა შეცვლებული:
„... შარბალია, ახლანდელი ჩვენი ზოგიერთის მებატონეებისაგან ბევრჯელ მომხ-
დარა თავის ყნების ძირიანათ აღლება და ჯარიზების წართმევა, მაგრამ ეს ამ-
გვარი საქმეები რთლებით არ მომხდარა ამ ჩვენს ქვეყანაში, ნამეტნავად იმ პი-
რებისაგან, ვინუდაც ამოიბა ჭონქაძე. ამგვარა საქმეება ძალიან კარგათ გამო-
კითხვა უნდა და მასტან შეუდგეს წერას, თუ არაჟა ატარებით სიღული არ აშე-
ნებულა“.

(887)

1642 ა

ორბელიანი ალექსანდრე, ტრაგედია, ბატონიშვილის ირაკლის პირველი
დრო ანუ თავდადება ქართველთა. 1862

63 ფ. 35×22; ქალღიმი; უფრო; ავტორადი; მხედრული; (დაწერილია ფან-
ქრით: წარმოადგენს შავ ფეხმალარს); 1862 წ. (61წ); ს. კახრავი (61წ); დაწერე-
ლია 62რ—63ვ.

[ალ. ორბელიანი], „ტრაგედია, ბატონიშვილის ირაკლის პირველი
დრო ანუ თავდადება ქართველთა.“

(ფარდა აიხდება გამოჩნდება ფშაველების წიგნი, ერთს კლდის ძირში პატარა ვაკე აღვილია, სადაც დილა იდრიან მეფე თეიმურაზ მეორე მოვა და მწუხარებდას, მიხედვის-მოხედვებთ)ხემაქმეჯუა იმეიუღნაო

მეფე თეიმურაზ: ამ მოლაკვარდულს დილაზე რავედნი ხარობს, ამ დაწმინდილსა დილაზე... რავედნი განსცხობიან შენგნთ... მგნქმეზუნეიერო დილაო, შენის კაოგის პავროთ!... ავერ, რავედნიმე ფარა ცხუარი გამორეკეს სულ ერთიან თრელსაერთა თეთრად ნათელი...* 2r—61v.

შენიშვნები: 1. უძველესი შუაგულ პირთა სია (1r).

2. ტრაგედია დაბეჭდილია „ცისკარი“, 1864 წლის ნაოტიო წიგნში; აგრეთვე (ბაქო წიგნაჲ აქეს გამოცემული ხ. კიკინაძის 1877 წელს).

1642 ბ

ორბელიანი ალექსანდრე, ტრაგედია ბატონიშვილის ირაკლის პირველი დრო ანუ თავდადება შარბეგელებსა. 1692 იმეიუღნაო

46 ფ. 35 X 22; კაღალდი; ფეფო; დაწილი; ნაწორები; ავტორის შივრ; მხედრული; 1862 წ. (2r); ს. კახუთი (2r); დაუწერელია 14rv, 38rv.

აღ. ორბელიანია, „ტრალედია, ბატონიშვილის ირაკლის პირველი დრო ანუ თავდადება შარბეგელებისა.“

(ფარდა აიხდება, გამოჩნდება ფშაველების წიგნი, ერთს კლდის ძირში პატარა ვაკე აღვილია, სადაც დილა იდრიან მეფე თეიმურაზ მეორე მოვა და მწუხარებით შინიხე-მოხილდაეს).

მეფე თეიმურაზ: ამ მოლაკვარდულს დილაზე რავედნი ხარობს...*

შენიშვნები: 1. უძველესი შუაგულ პირთა სია (1r) ირაკლის დროისა იმ-ტომ ანუთაოთე შე...
2. ხელნაწერის ეს ცალი გაბარებულია ცენსურაში. პირველ გვარზე აწერია: „Дозволено цензурой. Цензор К.В.И.Г.М.А.З.И.В. 14-го января, 1864 года“.

იგივე წარწერა. წყობილად, როგორც წესი იყო, გამოცემულია ხელნაწერის შიგნით, გვერდების მიწოდებისგან.

ხელნაწერიდან აღებულია ალექსანდრე ვახტანგის ძე ორბელიანის 1892-ს წელს, ხაბუკუს ს. კახუთის (1r—2c).

ბ. „მოკლე პირთა სია (2v).

2. ხელნაწერის ეს ცალი გაბარებულია ცენსურაში. პირველ გვარზე აწერია: „Дозволено цензурой. Цензор К.В.И.Г.М.А.З.И.В. 14-го января, 1864 года“.

1643

ორბელიანი ალექსანდრე, ჭეშმარიტი სიუვარული,

შუერთა S—1659-ს, როგორც მისი ნაწილი.

ჩალ. ორბელიანი, „1867-სა წელსა. გიორგი მეთორმეტე უკანასკნელი მეფე საქართველოსი და მისი შეერთება რუსეთთან.“

(ამისი მთხველის დუბროვინის მიმართ პასუხი).—მე, აქამდისინ არას ვანბობდი, იმ ჩვენს ძველის დაღუპის ნამდვილს საირკველსა და ჩვენს საქართველოს ზოგიერთს პირებს ვდებდი დამნაშავედ ჩემს სხუას წერილებში...“ გვ. 1—67.

შენიშვნები: 1. თავფურცელზე ავტორის ხელით წერია: „1867-სა წელსა, დუბროვინის მიმართ პასუხი, გიორგი მეთორმეტე“.

2. თხზულება ხელმოწერილია ავტორისგან „თა ა. ე ა ხ. ძე უ. ო რ ბ ე ლ ი ა ნ ი“, ხოლო ბიბლიოთეკის დასაწერის მიერ დასმულია თარიღი: „თვესა იანვარსა, 1868-სა წელსა, ქ. ტფილისს“ (67v).

1646 ბ

ორბელიანი ალექსანდრე, გიორგი მეთორმეტე უკანასკნელი მეფე საქართველოსი და მისი შეერთება რუსეთთან. 1867—1868

34 ფ. (გვ. 68); 35×22; კალაღი; უცხო; დაშლილი; ავტოგრაფი, (ნაწერი ფანქრით, ცალფურცად; ტექსტი ნასწორებია); 1867—1868 წწ. (გვ. 1, 67).

[ჩალ. ორბელიანი], „1867-სა წელსა. გიორგი მეთორმეტე უკანასკნელი მეფე საქართველოსი და მისი შეერთება რუსეთთან.“

(ამისი მთხველის დუბროვინის მიმართ პასუხი).—მე, აქამდისინ არას ვანბობდი...“ გვ. 1—68.

შენიშვნა: ხელნაწერი წარმოადგენს S—1646 ა-ს შავს.

1646 გ

ორბელიანი ალექსანდრე, პასუხი პლატონ იოსელიანს „გიორგი XIII ცხოვრების“ გამო. 1867

13 ფ. (გვ. 26); 35,5×22; კალაღი; უცხო; დაშლილი; ავტოგრაფი, მხედრული (დაწერილია ფანქრით, ცალ ფურცად); [1867 წ.].

[ჩალ. ორბელიანი, პასუხი] „პლატონ იოსელიანსა.—

პლატონ იოსელიანმა წამიკითხა ამ 1867-სა წელსა, აპრილის თუშსა, თავისი ამ ახლობანების თხზულება: საქართველოს მეფის გიორგის მეცამეტეს ცხოვრება. წამიკითხა შიგადაშიგ, აქა-იქ, სადაც მეფე ერეკლე, მამა მეფის გიორგისა, დამდაბლებულია...“ გვ. 1—26.

1647

მორიგე ჯარის განწინების თარგმანი. გადატანილია რუსულ ხელნაწერთა ფონდში Ros125.

1648

საყადლანიშვილოს აღწერა, აგრეთვე საბუთები მამულის ნასყიდობის, მიწის ბოცებისა და ყნის მიწის გაცემის შესახებ. გადატანილია დოკუმენტების ფონდში №—2279—2300, 2302, 2315.

(891)

1649 ა

ორბელიანი ალექსანდრე, ეპიზოდები ერეკლე მეორის ცხოვრებიდან- 1846

25 ფ.; 35×22; ქალაქი: უცხო; დაშლილი: ავტოგრაფი, მხედრული (დაწერილია ნაწილი ფანქრით, ნაწილი—ხელნით; ტექსტი ნასწორებია); 1846 წ. (25v).

«აღ. ორბელიანია, [ეპიზოდები ერეკლე მეორის ცხოვრებიდან]:

1. „მეფის ირაკლის მეორის პირველი სიყვარული ქალისა.—ეს ყმაწვილი კაცი მხნე-გულოვანი, მტერთა მიწმუნველი, სრული ნათელ-გონიერი მიიწვია ნადირშამ ჭეიღეტის წლისა; ვისთანაც დიდად გამოიჩინა თავი ინდოეთში, თავის ქართველებით...“ 1r—2v.

2. „მეფის ირაკლის პატარა ჯიზის ბოხჩა.—მეფე ირაკლი მეორე ჯარიანობაში არის, გადანტარი გადოთელიც ხის ქვეშ, ზის ნაბაღზე, აქეთ-იქით ჩამწკრივებით უსხედან თავისი გამოჩენილი კაცები. თავზედაც ადგანან მთიელი ოჯახის შვილები, აგრეთვე ბარის კარგი ქართველები და სხუადანსხუას აზბავს იტყოდინან. ესენი სულ იარაღით არიან...“ 3r v.

შენიშვნა: ხელნიწერილია: „თა ალექსანდრე ეპ. მე ჟ. ორბელიანი“ (3v).

3. „ხუთი წლის ბატონიშვილი(?) ირაკლი (შემდგომად საქართველოს მეფე ირაკლი მეორე).—აჯრე იმე სიყრდითე ეტყობოდა ჭკვა, ვაჟკაცობა და მზარდი ხასიათი. ჭკვა ამაზე ეტყობოდა, რომ შინაურობაში გაკვირებული ყოფილიყვნენ ხუთი წლის ყმაწვილის ჭკვიანს ლაპარაკზედა და იმის პასუხის მიგებაზე...“ 4r—25v.

შენიშვნები: 1. ამ ნაწილში მოთხრობილია ირაკლის არა მარტო ყრობისა და სიკბატუნის ამბები, არამედ ბატონიშვილობაშივე დაწვეზული მისი ზრუნვა საქართველოს კეთილდღეობისათვის. სუდან მხედრობა კარზე მომდარი მტრის მოსაგრივლად, განდგომილია დასაწორებლად; მორიგე ჯარის შემოღების შესახებ; როგორც საჯარო, ისე შინაურს, საყოფაცხოვრებო საკითხებზე ზრუნვა; მისი შემოსავლისა და საღაროს შესახებ, სასახლის სიდიდე-სიდიადის შესახებ; მეფის დასწრელებისა და ვარდაცვალების შესახებ.

2. წინასიტყვაობაში ვკითხულობთ: „საქართველოს მეფე ირაკლი მეორე ღრსია ცალკე ისტორიისა, ამიტომ რომ იმის დროს ასეთი საშინელება ებოძა საქართველოს ოთხსაე მზარეს, და ვერაფერ, ასეთი საშინელება ტრიალებდა შინაგანს საქართველოში, რომ, თუ მეფე ირაკლი არ მოსწრობოდა საქართველოს, უფროთ კარ-

კმაყოფილებით განსცხრება იმაზედ...**კაბეჯეცოვებდოთ თელავს, ამის მდებარეობა ვაეზხრიოთ...** გვ. 1-62.

1861 იანუარუთხორაქსაქ იორიქ მათუქ 1131 .**კიმიანუტეროთ** .უაქ

შენაშენა: თხულება ხელმოწერილია: „თა ალექსანდრე ვახ. ძე უ. ორბელიანი დაწერილია 1857 წელს წელს რეალის კონსტრუქციის ხელისაგვის...“

(893) **კაბეჯეცოვებდოთ თელავს, ამის მდებარეობა ვაეზხრიოთ...** გვ. 1-62.

შენაშენა: თხულება ხელმოწერილია: „თა ალექსანდრე ვახ. ძე უ. ორბელიანი დაწერილია 1857 წელს წელს რეალის კონსტრუქციის ხელისაგვის...“

კაბეჯეცოვებდოთ თელავს, ამის მდებარეობა ვაეზხრიოთ... გვ. 1-62.

შენაშენა: 1. თხულება დაწერილია: „27-ს მაისს, 1867-სა წელს, კ. ტ. უ. ორბელიანი“ (გვ. 18). იგი ხელმოწერილია ავტოგრაფით: „კ. ტ. უ. ორბელიანი“

2. გამოცემულია ცალკე წიგნად ს. ვახუშტის შიგნით 1914 წელს

კაბეჯეცოვებდოთ თელავს, ამის მდებარეობა ვაეზხრიოთ... გვ. 1-25.

შენაშენა: თხულება ხელმოწერილია: „თა ალექსანდრე ვახ. ძე უ. ორბელიანი დაწერილია 1857 წელს წელს რეალის კონსტრუქციის ხელისაგვის...“

კაბეჯეცოვებდოთ თელავს, ამის მდებარეობა ვაეზხრიოთ... გვ. 1-25.

შენაშენა: 1. თხულება დაწერილია: „27-ს მაისს, 1867-სა წელს, კ. ტ. უ. ორბელიანი“ (გვ. 18). იგი ხელმოწერილია ავტოგრაფით: „კ. ტ. უ. ორბელიანი“

2. გამოცემულია ცალკე წიგნად ს. ვახუშტის შიგნით 1914 წელს

ორბელიანი ალექსანდრე, მამიჩეშვილი ალაღი შეფის ირაკლისა. 1867

(894) **კაბეჯეცოვებდოთ თელავს, ამის მდებარეობა ვაეზხრიოთ...** გვ. 1-18.

შენაშენა: თხულება ხელმოწერილია: „თა ალექსანდრე ვახ. ძე უ. ორბელიანი დაწერილია 1867 წელს წელს რეალის კონსტრუქციის ხელისაგვის...“

კაბეჯეცოვებდოთ თელავს, ამის მდებარეობა ვაეზხრიოთ... გვ. 1-18.

შენაშენა: 1. თხულება დაწერილია: „27-ს მაისს, 1867-სა წელს, კ. ტ. უ. ორბელიანი“ (გვ. 18). იგი ხელმოწერილია ავტოგრაფით: „კ. ტ. უ. ორბელიანი“

2. გამოცემულია ცალკე წიგნად ს. ვახუშტის შიგნით 1914 წელს

1652 ბ

ორბელიანი ალექსანდრე, 1811 წლის კირი საქართველოში. 1867

3 ფ. (ბ გვ.); 35,3×22,2; ქაღალდი; უყდო; ავტოგრაფი, მხედრული (დაწერილია ფანქრით, ცალ სვეტად; ტექსტი ნაწილობრივ); 1867 წ. (გვ. 6); თბილისი (გვ. 6).

«ალ. ორბელიანი», „1811-ს წლის კირი საქართველოში (მგონია ზაფხული იყო?)—მე მაშინ ცხრა წლისა ვიქნებოდი, მე ეს კარგათ მახსოვს. ეს ხმა ყუშლასთვს საშინელი იყო. იძახდნენ: აქ გაჩნდა, იქ გაჩნდა; აქ მოკვდა, იქ მოკვდა; ეს აიყარა, ის წავიდა; ეს დაიხიზნა, ის გაეშურა. სულ ეს ხმები იყო ზევით, ქვევით ქართლ-კახეთში და ეს ხმები ამ ქალაქ ტფილისში მოდიოდა, სადაც, აქაც იყო გაჩენილი კირი...“ გვ. 1—6.

შენიშვნა: დაწერილია „27-ს აპრილს, 1867-სა წელსა, ქ. ტფილისს“ (გვ. 6). სტატია ხელმოწერილია ავტორისგან.

(568)

1653 ა

ორბელიანი ალექსანდრე, ვარანკოვთან ჩემი დაბეზლება. 1862

4 ფ. (7 გვ.); 35,5×21,8; ქაღალდი; უყდო; ავტოგრაფი (დაწერილია ფანქრით ცალ სვეტად; ტექსტი ნაწილობრივ); 1862 წ. (გვ. 7); კახეთი (გვ. 7).

«ალ. ორბელიანი», „ვარანკოვთან ჩემი დაბეზლება.—ეს სახელგანთქმული კაცი პირუშლად საქართველოში რომ მოვიდა, მაშინვე საქართველოს ბევრი პირუშლი გუარის შეიღები კაცნი და დედაკაცნი დაიხილოუა და კარგი ძლიერი დასი შეადგინა თავის გარშემო...“ გვ. 1—7.

შენიშვნები: 1. დაწერილია „24-ს ივლისს, 1862-სა წელსა, ს. კახეთს“ (გვ. 7).

2. სტატია ხელმოწერილია ავტორის მიერ.

1653 ბ

ორბელიანი ალექსანდრე, გვი ამილახვარის გაქცევა ქ. ტფილისიდან. 1867

3 ფ. (5 გვ.); 35,5×22,2; ქაღალდი; უყდო; ავტოგრაფი, მხედრული (დაწერილია ფანქრით, ცალ სვეტად; ტექსტი ნაწილობრივ); 1867 წ. (გვ. 5); თბილისი (გვ. 5).

«ალ. ორბელიანი», „გვი ამილახვარის გაქცევა ქ. ტფილისიდან.—ეს უნდა გამოვარკვიოთ, იმისი გაქცევის მიზეზი რა იყო?“

ის გვი ამილახვარი ჩვენი სახლის სიძე იყო. პაპიჩემის მამის ელიზბარ ეშიკაბაშის და პყქუნდა ცოლათ; ადრეც და ამ დროებშიაც ჩვენს სახლსა დიდი დამოკიდებულობა ჰქონია ნათესაობით ჯერ მედღეს ვახტანგის სახლთან...“ გვ. 1—5.

შენიშვნები: 1. სტატია დაწერილია „9-ს მაისს, 1867-სა წელსა, ქ. ტფილისს“ (გვ. 5). 2. იგი ხელმოწერილია ავტორისგან.

(896)

1654

ორბელიანი ალექსანდრე, ირაკლი მეორის დროს ცოცხობა ამბები ანუ ზოგიერთი მაშინდელი პირნი. 1866

14 ფ. (27 გვ.); 35×22; ქალაქი; უცხო; ავტოგრაფი, მხედრული (დაწერილია ცალ სვეტად, ფანქრით; ტექსტი ნასწორებია); 1866 წ. (გვ. 27); თბილისი (გვ. 27).

[**ალ. ორბელიანი**], „მეფის ირაკლის მეორის დროს ცოცხობა ამბები ანუ ზოგიერთი მაშინდელი პირნი.—როდისა ცოცხობა მეფე ვახტანგმა საქართველო დაუტოვა და კახეთის მეფე თეიმურაზ საქართველოში გაიხიდა ნადირშას შემწეობით, სარდალი თავადი ქაიხოსრო ჯ. ორბელიანი (სომხეთში მაშინ ძლიერი შეიქნა მეფის თეიმურაზის შემწეობით) მთელი სომხეთელით კახეთის მეფეს გაუერთდნენ და დიდათ ერთგულათა ცემსახურნენ, როგორც მამულს, ისე მეფეს...“ გვ. 1—27.

შენიშვნა: თხზულება დაწერილია „სვეტინებურს, 1866-სა წელსა, კ. ტფილისს; იგი ხელმოწერილია ავტორის მიერ.

897)

1655 ა

ორბელიანი ალექსანდრე, დალისტნიდან ლექების გამოსვლა ახალციხეში. 1865

14 ფ. (29 გვ.); 35,7×22; ქალაქი; უცხო; ავტოგრაფი, მხედრული (დაწერილია ფანქრით, ცალ სვეტად; ტექსტი ნასწორებია); 1865 წ. (გვ. 29); თბილისი; (გვ. 29).

[**ალ. ორბელიანი**], „დალისტნიდან ლექების გამოსვლა ახალციხეში.—წარსრულს ერთს ჩემს წერილში ვთქვი: ერთხელ როდისმდ ავწერ, საიდგან, როგორ მიდიოდნენ საქართველოზედ ლეკ-ოსმალები მეთქი...“ გვ. 1—29.

შენიშვნა: თხზულება დაწერილია „დეკანოზურს, 1865-სა წელსა, კ. ტფილისს“ (გვ. 29).

1655 ბ

ორბელიანი ალექსანდრე, ბაქართველოს მეფის ირაკლის ძე ლევან. 1865

6 ფ. (12 გვ.); 35,5×21,8; ქალაქი; უცხო; ავტოგრაფი, მხედრული (დაწერილია ფანქრით, ცალ სვეტად; ტექსტი ნასწორებია); 1865 წ. (გვ. 12); ნაღიყი (გვ. 12).

[**ალ. ორბელიანი**], „საქართველოს მეფის ირაკლის ძე ლევან.—ლევან, მეფის ირაკლის ძე, მესამეს ცოლს (!) დედოფალ დარეჯანთან ნაყოლი; დარეჯან დედოფლის შვილებში ყველაზე უფროსი ლევან იყო. ეს ლევან ასეთი რამ ყოფილა, თუ რომ იმისი სიკაცხე გრძელი ყოფილიყო, საქართველო დღეს ამაღლებული იქნებოდა...“ გვ. 1—12.

შენიშვნები: 1. სტატია ხელმოწერილია ავტორისგან, იგი დაწერილია: „27-ს აგვისტოს, 1865-სა წელსა, დიდ ყაბართოს, ნაღიყში“ (გვ. 12).

2. დიდ ყაბარდოში ყოფნას ჰქვია შემდეგ განმარტებას აძლევს: „ჩემი (ნიჩქ) და ვით კოხტლოცი იქ, ნახალიკათ რომ გაჯაუნეს, ბოლოს, მე და ჩემი ცოლმა ირტყმე იმყოფებ წყვიდითო... 1263-ის ივლისში იქიდან მსხვერპლად იმყოფებოდა იმის, იმისინ იყოფდნენ ჩემი იოხტლოცი“

(898)

1656 ა

ორბელიანი ალექსანდრე, 1829 წლის არეულობა საქართველოში. 1865

მ. კ. კ. 14 ფ. (18 გვ.): 35.5x22; კალაღი; უფრო; დაშლილი; ავტოგრაფი; მწებრული (დაწერილია ფანქრით); ტყუილად; 1855 წ. (გვ. 18); თბილისი (გვ. 18). მ. კ. კ. 14 ფ. (18 გვ.): 35.5x22; კალაღი; უფრო; დაშლილი; ავტოგრაფი; მწებრული (დაწერილია ფანქრით); ტყუილად; 1855 წ. (გვ. 18); თბილისი (გვ. 18). მ. კ. კ. 14 ფ. (18 გვ.): 35.5x22; კალაღი; უფრო; დაშლილი; ავტოგრაფი; მწებრული (დაწერილია ფანქრით); ტყუილად; 1855 წ. (გვ. 18); თბილისი (გვ. 18). მ. კ. კ. 14 ფ. (18 გვ.): 35.5x22; კალაღი; უფრო; დაშლილი; ავტოგრაფი; მწებრული (დაწერილია ფანქრით); ტყუილად; 1855 წ. (გვ. 18); თბილისი (გვ. 18). მ. კ. კ. 14 ფ. (18 გვ.): 35.5x22; კალაღი; უფრო; დაშლილი; ავტოგრაფი; მწებრული (დაწერილია ფანქრით); ტყუილად; 1855 წ. (გვ. 18); თბილისი (გვ. 18).

შენიშვნა: თხზულება ხელმოწერილია ავტორისგან; იგი დაწერილია „27-სა ნოემბერს, 1865-სა წელსა, ქ. ტფილისში“ (გვ. 18).

ნიჩქ. იმყოფებოდა იმყოფებოდა იმყოფებოდა იმყოფებოდა იმყოფებოდა იმყოფებოდა იმყოფებოდა იმყოფებოდა იმყოფებოდა იმყოფებოდა

ორბელიანი ალექსანდრე, ქართველები; შეთქმულებანი; XIX

14 ფ. (28 გვ.): 35.5x22; კალაღი; უფრო; დაშლილი; ავტოგრაფი; მწებრული (დაწერილია ფანქრით); ბერია წაშლილი; ჩამატებული და ნასწოვები; XIX საუკუნის 50-იანი წწ.

წილ. ორბელიანი, რუსეთში მოსულან საქართველოში, იქიდან აქამდისინ ქართულენოვან შეთქმვა...

პირველი: როდისაც მეფე გიორგი გარდაიცვალა და ხანი რომ გაიკვირდა... გვ. 4-28.

შენიშვნა: სათაურის ქვემოთ ფრანგულში მოთარგმნულია მითითება: „ეს შეკვეთის ამბები, პრინც ნაპოლენის პრეტესტი რომ არის, იმაში უნდა იყოს“.

ნიჩქ. მკვლეუ და მათგანში მიღნი 1657

მოსწენებითი ბარათი, გენერალ-მაიორ დვანტი, კეტრეს ძისად მიტოვებულ, გადასულ შეფიქრულ ბატონი შეფიქრულად დასწავლეს, ალექსანდრესა და ფარნაოზის შესახებ, მათი თანამოაზრე, თანმხლებ პირთა. სიით (1891) წიგნგადატანილია რუსული დოკუმენტების ფონდში № 3057

(899)

1658

ორბელიანი ალექსანდრე, ეპიტაფია შექმნილია 1846

მ. კ. კ. 14 ფ. (18 გვ.): 35.5x22; კალაღი; უფრო; დაშლილი; ავტოგრაფი; მწებრული (დაწერილია ფანქრით); ტყუილად; 1855 წ. (გვ. 18); თბილისი (გვ. 18).

[ეპიტაფია თეკლე ბატონიშვილისა]. — „აჲა ამომინ დი ტბილწარემან სოფელმან ნახესხი ვალი თუნი წე, სამოცდაათსა წელიწადსა წყოფსა, გთხოვს...“

შენიშვნა: 1. აეტორის შერ ფანქრით კედზე მიწერილია: „ბატონიშვილის დედი ჩემია, საუბაჲსი ეპიტაფია, მაგრამ ვეღარ ვიცი დაუწერდით“.

2. ამჟღად ნომრით დატულია 1846 წლის „Kakhas“-იდან გადმოწერილი გ. შვენიშვილის სტატია თეკლე ბატონიშვილის გარდაცვალებაზე (3 ფურცელი, რუსულ ენაზე).

3. ნარკუნა კიდეზე მიწერილია: „კეკეაზისი გახედში(1) თეკლე ბატონიშვილის გარდაცვალებაზე“.

ორბელიანი ალექსანდრე, კეშმარიტი ხუფარული. 1838

124 ფ. 36 X 22,5; ლურჯი ქაღალდი; უფო; დაშლილი; თანკაღრული; აეტორიანი, მდებარე (ნაწილები, ნაწილი ერთ სვეტად); 1838 წ. (124 V).

„აღელქს ანდრე ორბელიანი...“

გაიგონე — ვერ ეს უნდა ვთქვა, რომ მგონია საჭირო აღარ იყოს, ახალი ტიხის აღმკანდროვიანა რამე აღწეროს; რადგან ჩემი წიგნებით წელიად იცი, მხოლოდ ახლა გთხოვ რომა ესეც გაიგონო;

„ახლა აღმკანდროვიანა...“

შენიშვნა: 1. თხზულება აეტორიანული წიგნითაა, დასაწყისში აქლია ოთხი თვე, ახლა ნივთიფებს ახლ გ, რაც თქვი (თუ თარხის) აღნიშნულია.

2. ხელის წიგნები აეტორის წიგნებია და ნაწილად დაუწერიან ორი ახალი ფურცელი, რომლის დათარღულს აღიწერდნენ. აღწერის დასაწყისში 1838-ს წელს გ. ორბელიანის ამ წელს, 2-ს ნივთებზე წამოველ იქიდან კეკეაზის ლინიაზე, 7-ს ლინიის ბატალიონში გადამნივანეს“ (124 V).

3. ამ თხზულების დასაწყისი (პირველი 40 ფურცელი) წარმოადგენდა ცალკე სხვა (N-1643) ნივთს, მაგრამ მიწვეულს იგი შეაერთა მესამე წელს (N-1659 ა-ს) ეს უკანასკნელი იწვენიდა მესხზე (თ) თანად და ქვედათაღობი „გაიგონე“.

1659 ბ

ორბელიანი ალექსანდრე, ჩემი შეცთომილება ანუ ჩემი ცოდვანი. 1869

90 ფ. (გვ. 180); 35 X 22; ჭალაღი; უფო; დაშლილი; აეტორიანი, მდებარე (დაწერილია ფანქრით, ცალ სვეტად); 1869 წ. (გვ. 180); თბილისი (გვ. 180).

„აღ. ორბელიანია, „ჩემი შეცთომილება ანუ ცოდვანი“. — უკეთეს გამზადებული ვართ, სხვს ნაკულეებებს ანუ სხვს ცოდვასა აღვირღად აღწერთ, ანუ ვიტყვთ, ჩუენი რაღა არის, რომ ჩუენის ზედიზე აღიწეროს ჩუენი ცოდვა...“ გვ. 1-180.

შენიშვნა: ჩემოწერილია: „თა ა. ვახ ძე უ. ორბელიანი. 3-ს სვეტების, 1869-სა წელს, კ. ტფილისს“.

1659 გ

ორბელიანი ალექსანდრე, ცოტა ჩემი გამოცდილებანი. XIX
 (კრივის აღწერილობა)

11 ფ.; 35×22; ქალღი (სხედასხვა ზომის); უფო; ავტოგრაფი. მხედრული (დაწერილია ცალ სვეტად, ნასწორებია ფანქრით); XIX ს. 50-იანი წწ.

რითაც ვმდიდროფ, იმით ვხაროფ (რუსულიდან).

[ალ. ორბელიანი], „ცოტა ჩემი გამოცდილებანი.—თითქმის მე შაშინა ვარ დაბადებული, როდისაც საქართველო რუსეთის ჯელმწიფე ალექსანდრემ მიიღო და თავისი სასამართლონი გახსნა საქართველოში...“ 1r—11v.

(901)

1660

ორბელიანი ალექსანდრე, ჩემი ტფილისის ქალაქიდან
 გამოსვლა. 1834—1840

41 ფ. 182 გვ.; 35×22; ლერჯი ქალღი; უფო; ავტოგრაფი, მხედრული (ტექსტი ნასწორებია ავტორის მიერ); [1834—1840 წწ.].

[ალ. ორბელიანი], „ჩემი ტფილისის ქ[ალაქიდან] გამოსვლა.—მოვიდა ის დღე, რომელსაცა მოველოდი, დაფარულნი სულთქმანი მესმოდა ჩვენს სახლში მისგან, რომლითაცა ვცხოვრებ.“

— ჩემო ს[ანდრო], დღეს უნდა განვიყარნეთ და გამშორდებ? მითხრა ჩემ[მა] ე[კატერინემ]...“ გვ. 1—82.

წყდება: „... 16 ვერსტი 33-სა მინუტზე გავიბრინეთ და შუადღის დროს გულიევის ქალაქში შევედით...“

(902)

1661

ორბელიანი ალექსანდრე, წიგნი მშობელთან. 1834—1839
 (საქართველოს მეფის ირაკლის ასულს თეკლას)

100 ფ.; 35×22; ქალღი (სხედასხვა ზომის); უფო; ბოლინაკლული; ავტოგრაფი, მხედრული (დაწერილია ცალ სვეტად, ნასწორებია ფანქრით); [1834—1839წწ.].

[ალ. ორბელიანი], „წიგნი მშობელთან, საქართველოს მეფის ირაკლის ასულს თეკლას.—დადაგდებული თქვენი შეილი ჩემს ამბავს ვიამბობთ, როგორი მოგზაურობა შემემახუა ამ ჩემის შორის გზითა... ქ. ტფილისის რომ განემორდით, საბურთალოს მინდორზე გამოვედით...“ 1r—100v.

წყდება: „... ისე ყარგათ რომ ვიყავი ნაჩაღნიყისაგან ანუ დობტუროსაგან მიღებული, იმათი კარგი მამაგონდა, ამან შემაწუხა და იმათაც ერემლი მოუვიდათ თვალეში...“

შენაშენა: „წიგნი მშობელთან“ წარმოადგენს სამოგზაურო ვანრის თხზულებას.

(903)

1662

ორბელიანი ალექსანდრე, რუსების დახი ქართველები ჩემზე. 1862—1866

8 ფ. (16 გვ.); 35,5×22,2; ქალაქი: უცხო; დაშლილი; ავტოგრაფი, მხედრული (დაწერილია ფანჯრით, ტექსტი ნასწორზე); [1862—1869 წწ.].

[ალ. ორბელიანი], „რუსების დახი ქართველები ჩემზე დ.—რა ვენა, რა უყო, ღმერთს ასე დიუბადებთ...“ გვ. 1—16.

(904)

1663

ორბელიანი ალექსანდრე, ჩემი ქალი მარიამ. 1862

24 ფ. (48 გვ.); 34×22,2; ქალაქი: უცხო; კიდევმოწერილი; ავტოგრაფი (ნაწილი სხვა ხელით). მხედრული; 1862 წ. (გვ. 42); დაეწერა გვ. გვ. 43, 44, 46.

«ალ. ორბელიანი», „ჩემი ქალი მარიამ (ყმაწვილობისა მიყო).— მე ასე მგონია, მთელს ქვეყანაზე ერთი სახელეულობა არ იყოს, რომ თავის შინაურს სახელეულობაში ისტორია არა იყოს რა, ანუ მოთხრობა მცირედი ანუ დიდი, საწესხარო ანუ სასიხარულო...“ გვ. 1—42.

შენიშვნები: 1. ტექსტი 35-ე გვერდამდე გადაწერილია ალ. ორბელიანის უფროსი ქალის დარიას ხელით. შემდეგ კი სხვა, უცნობი ხელი გასდევს ბოლომდე (ნასწორზეა ავტორის მიერ).

2. ხელმოწერილია: „თა ა. ვაზ. ძე ჯ. ორბელიანი“; ავტორი თარიღთან შენიშნავს: „ამ დამდეგ წელს ძლივ გავათვე ესა, 27-ს იანვარს, 1862-სა წელსა, ქ. ტფილისს“ (გვ. 42).

3. ერთვის ავტორის ხელით დაწერილი ეპიტაფია და ლექსი თავის ქალზე:

ა. „უბედური მიყო (მარიამ),—

ქალი კეთილი, უბოო, კარგი და მოციმიცო.

უმაჲკო სძალი ზეცისათ, სათნოე, ღთისათ...“ (გვ. 45.

მოწერილია: „მშობელი“).

ბ. [ეპიტაფია მარიამ ორბელიანისა].—

„ტრედთა და ყვაელებთა შორის კეთილ-უმაჲყოება, გივლობ შენ ღთოს. მე, გულმეფდროებით, თავადის ალექსანდრე ვაბტანგის ძე ჯ. ორბელიანის ასულსა მარიამ, რომელიცა პირველ მოველ სოფელსა შინა 1833-სა წელსა, ივნისის 13-სა დღესა და ბოლოს მძინვარე სენსა ხოლგრაზან მოსპო დღენი იგი ჩემი ყმაწვილ-ქალობისანი 1855-სა წელსა, ოკტომბრის 3-სა დღესა...“ (გვ. 47).

ეპიტაფიის ტექსტი ნასწულია ფერადებით წესრულებულ თრნამენტულ ჩარჩოში. თავსამკაულიც ყვაელივან-ფოთლოვანია, ორსავე მხარეს ბელებულის გამოსახელებით.

ამ ფურცლის მეორე მხარეს ალექსანდრეს ხელით წერია: „პირი, სწორედ ასე დაბატული და ასე დაწერილი ამის ნამდვილი—მარშარილო თეთრი, სიტე აქვს ერთი რქული ადლი და ექვსი ვერშოკი; სიჯანე სამი ჩარჩი და ნახევარ ვერშოკი, რომელიცა ზის თლილს ღერჯ ქვაში და, საყოდაეს, საფლავზე აქვს ფერისცვალების ცულების კარზე ეზოში, ქ. ტფილისს, აელაბარს“.

(905)

1664

ორბელიანი ალექსანდრე, კრებული. 1840

3 ფ.: 36×22; ქალაქი: უცხო; დაშლილი; ავტოგრაფი, მხედრული. [1840 წ.].

ლოცვანი. XIX

35 ფ. (მე. პაგინაციით 7—10, 17—18, 37—44, 49—104 გვ.); 11×8,5; ქალღვრი ნაკლული, დაშლილ-დაფურცლული; ქვიპიანი; მუყაოს ყდა, დაზიანებული; მზედრული; სათაურები და დასაწყისი ასოები სინგურით; XIX ს. [კვირინიშანი: 1832-?].

[ლოცვანი]. „ლითანია წმიდანებისა. ...წმიდაო აგვისტინე... წმიდაო გრიგოლ განმანათლებლო... წაო ბენედიქტე, ...ბერნარდე ... ღმრინიკე ... ფრანჩისკე... ლუჩია... ... იონეს ... ჩეჩილია... ყოველნო ქალწულნო... წმიდანო ღმრისანო, შეოს მუყავნ ჩნ! მლხინებელ მუყავნ, შეისმინე ჩნი...“ 1r—35v.

წყდება: „... რამეთუ იგი თავადი არს წინა განმაგებელი ღმერთი ს[უ]ქ[უნ]ო, რომელი მოვიდა ნებითა მამისათა დასასხნელად შექმნულთა და თქვა: თვითან[!] თავადი ყოფად მლხინებელი ცოდვილთა, სასოება შემნანებელთა მადლებითა განს...“

შენიშვნები: 1. გოდა „წმიდანების ღმრისანისა“ ლოცვანში შემომახულია:

ა. „ლოცვა შეუღამისა ნეტარეს სომეხთ კათოლიკოსისა“ 4r—14r.

ბ. „სიხარულითა საიდუმლო, ყოვლად წა სეარდე.“ 16r-v.

გ. „მწუბარებისა საიდუმლო, ყდ წაიდა სეარდე.“ 20r-v.

დ. „ლოცვა მანასე მუჭისა იუდასა, ოდეს შეიპყრეს“. „ლოცვა ტერამენაკალი. 26v—35v.

2. „როგორც შედგენილთა, ისე ტექსტის ენა მოწმობს, რომ „ლოცვანი“ გაქართვებულ სომეხთა „კათოლიკურ“ წრეშია შედგენილი.

მანაწერები: 1. „... შოვი ახალციხელი არის; ართვინელი ტერ-სტეფან მანმან-ოღლი“.

(! ყუის შეგნიდან, გამართული მხედრულით).

2. სომხური მანაწერია 1843 წ. თარიღით. იხსნიება ვინმე სტეფანოვი, — ვეიქორბთ, იგი ართვინელ-ახალციხელი ტერ-სტეფან მანმან-ოღლის ძე უნდა იყოს (ფორხაყის ზედა მხარე).

შვიდეზირიანი. XIX

მ ფ. 22×18; ქალღვრი; მუყაო; დაშლილი; მზედრული; XIX ს. 8r-v დაუწერულია

[შვიდეზირიანი]. „იყო ხემწიფე არაბიანისა კვისარი დიდი, ფრიად მალალი, მრავლის ქალაქების მპურობელი; ღვთის მოყვარე. სახელად ივლიტიანე ერტვა. ჰყვანდა მემკვიდრეთ თვისად ერთი ძე მშვენიარი და ლომის მგზავსი...“ 1r—7v.

წყდება: „...მაშინ ჩამოვიდა წყნარა მეცხვარე და ამოიღო ხმალი; დაპკრა ღორსა და მაშინვე მოკლა, წავიდა ხემწიფესთანა მეცხვარე. ხემწიფემ მისცა ქალი, დასწერა ჯვარი, ავუროთხა სიკაცხლითვე თვისა სიძე ხემწიფედ 9. ხელნაწერთა აღწერილობა.

და დაუტყვე საშეფო მათ და თითონ წავიდა უდაბნოსა შინა. აგრეთვე ეგ ფილასოფოსნიც თითოს სიტყვით არ გაკვლევინებენ შვილსა შენსა, მანამ მოსწყდენ სიციცხლესა შენსა და დასიან შვილი შენი ხეპწიფედ“.

შენიშვნები: 1. „შვიდეფხირიანის“ ეს წესსა აწერილი აქვს ე. თაყაიშვილს (იხ. Описание. II, გვ. 484, № 253).

2. უფრო ხელნაწერი ჩადებულია სქელ თეთრ ქაღალდში, ე. თაყაიშვილის წარწერით: „შვიდეფხირიანი“.

(909)

1669

ცერემონიალი დიდის მთავრინას ოლგას ნათლისღებისათვის. XIX

8 ფ.; 22 × 18; ქაღალდი; უფდო; მხედრული; XIX ს.; დაუწერელია 5—8 ფფ.

„ცერემონიალი ნათლისღებისათვის მისის იმპერატორების უმაღლესობის დიდის მთავრინას ოლგა ნიკოლოზის ასულისა.—ოდესცა დანიშნულ იქმნების დღე ნათლისღებისა“¹. 1r—4v.

(910)

1670

პლატონ, მიტროპოლიტი მოსკოვისა, ეპისტოლე იმპერატორის ალექსანდრე I-დში. XIX ს.

12 ფ.; 20,5 × 13; ქაღალდი; უფდო; რვეულად შეტრილი; მხედრული (გამოსავლოდი სახელები ასომთავრულით); XIX საუკუნის პირველ ათეულ წწ.; დაუწერელია 5—12 ფფ.

[პლატონ, მიტროპოლიტი მოსკოვისა. წიგნი... იმპერატორის ალექსანდრე პირველისა მიმართ].—„უაღუსტესო ერთ-მთავარო, ყოვლად უმოწყალებსო ჯელმწიფეო! მოხუცებული სემეონ მექონ იყო ცხოვრებასა შინა თუსსა უნეტარესისა ხედრისა...“ 2r—4v.

შენიშვნა: თავფურცელი: „წიგნი, მიწერილი და მირთმული იმპერატორის ალექსანდრე პირველისა მიმართ პლატონ ბრძნისა და დიდად სახელოვანისა მოსკოვის მიტროპოლიტისა მიერ მას ჟამსა, თდეს იგი ნაპოლეთონ იმპერატორი, ქრანციტა და სხვათა მხედრობითა მოლაშქრე, წარმოემართა და მოგაზღუბოდა სამეფოსა ქალაქსა მოსკოვს.“ 1r.

(911)

1671

დადიანი ნიკოლოზ, ქართული წერის რვეული. 1858

I—II, 23 ფ.; 22 × 18; ქაღალდი; უფდო; ორ რვეულად შეტრილი; მხედრული; 1858 წ.; ადგილი: ს. პეტერბურგი (1r); დაუწერელია II, 22—23 ფფ.

[დადიანი ნიკოლოზ. ქართული წერის რვეული].—„სულსა ბოროტ-ველოვანსა შინა არა შევიდეს სიბრძნე; არცა ემკ[ჯ]დროს ჯოცსა შინა, თანამდებსა ცოდეთასა...“ 1r—21v.

შენიშვნები: 1. ქართული წერის („სუფთა წერის“) სწავლების ამ იშვიათ ნიმუშს აქვს თავფურცელი, წარწერით:

„ოეთრატკა მთაერის ნიკოლათხ და დიანისა ქართულის წერისათჳს. 1-ს აპრილს, 1858-ს წელსა. ს. კეტერბურდი.“

2. რვეული ორი ნაწილისაგან შედგება: ა. 1—10 ფფ., ნაწერი უფრო ბავშური, თუმცა სწორი ხელით. ბ. 11—21 ფფ. გამართული, თითქმის კალიგრაფიული მხედრულით.

3. საყურადღებოა, რომ სავარჯიშოდ განმეორებულია სულ სამი ფრაზა. ყოველი მათგანი შრავალჯერ არის დაწერილი თითქმის ორმოცამდე გვერდზე.

4. წერის სავარჯიშოს ჯარდა რვეულში მოთავსებულია გრამატიკის (ქართულის) ნაწევები: „ქართულსა შინა წერილობისა არიან ორგუარანი ასონი: მხედრული და ხეცური და არიან რიცხვით ოცდაათრამეტრ.

ამათგანი ხუთი, ეყ იგი: ან ა, ე, ი, ო, უ—არიან ხნონი, ორ ხნონიკა ხუთნი: მ, ა, ჯ, შ, ხოლო ხუთნი არიან უხნონი.

ქართულსა შინა სიტყუასა არიან რდენი სიტყეს ნაწილნი; სახელი არსებითი ზედ შესრული, ნაცულისაზელი, ხნა, ხნის ზედა თანდებული, კეშირი და შორისდებული.

არსებითის სახელისათჳს სახელნი არსებითნი იქმნებიან:

1. საკეთრებითი, მაგალითებრ, პეტრე, ტფილისი და სხვანი.

2. სახოგადო, მაგალ., კაცი, ქალაქი, მდინარე და სხვანი.

3. შემკრებლობითი, მაგალ., ტყე, ლაშქარი, ჯარი და სხვანი“

(20რ. გადმოწერილია მთლად).

(912)

1672

ფენელონი. ტელემაქი. (ფრაგმენტი). 1834

1, 15 ფ. 22×17; ქალაქი; ცეცხლი; რვეულად შეკრული; ბოლოაქვლი; მხედრული; 1834 წ. (1v); დავით დადიანის დაკვეთით, თარგმნილი რუსული თარგმანიდან (1822 წ. გამოცემა, პეტრობურგი); დადიანების ბიბლიოთეკიდან.

[**ფენელონი. ტელემაქი.** „მომოქცევიანი ტელემაქოსისნი, ძისა ულისესი, კმნილი ფენელონისი.—წიგნი პირველი. კალიპსას ვერ პელეწიფა ნუგეშინისცემად წარსლვისათვის ოქლისსესსა...“ 4r—15v.

წყდება: „...მეკადინებდი მხოლოდ კმაყოფად ვნებათა თვისთა, განბნევად ურიცხუთა საუნჯეთა, ესოდენითა ტრფიალებითა მაშისა მიერ მისისა დაცულთა, განკაფვად ერთა, წარმოცლად სისხლსა გლახაკთასა და, დასასარულ, შედგომად...“

შენიშვნები: 1. ქართულ თარგმანს წამძღვრებული აქვს რუსული თარგმანის (ფრანგულიდან) 1822 წ. კეტერბურგის გამოცემის თავფურცელი, რომლის ტექსტიც გადახატულია და ზემოდან ნუსხურ-მხედრულით წარწერილია:

„ქართულად ნათარგმანები იესესი. ითარგმნა ი. შ. გარსევანიანის მიერ. საფასის წარგებითა დავით დადიანისათა. წელსა შობიდან ქრისტესა 1834 წელსა; შობიდან ჩემისასა—ნოცდაერთსა.“

2. ტექსტს წინ უსწრებს: „მოკლეთი აღწერა ქენელონის ცხოვრებისა და რამე მისთა ნაქმართის—ქენელონი არს ერთ მთ სახელთაგან, რომელნიცა არიედ ყოველთად საყურადღებო...“ 1v—3v.

3. ტექსტი ნასწორებია დავით დადიანის ხელით. (იხ. მინაწერი 2).

მინაწერები: 1. (მთარგმნელისა) „თარგმანებად ვიწყე მე იფლისით ი-თ, ჩუქლ-ისით, ი[რან]ე მ[დედუქსი ია სი?] გ[არსევანი შვილი] ა. ანინ.“ (1v).

2. „კრიტიკა ესე ველთენის და ე ი თ და დ ი ა ნ ს, ლეონის ძეს, მემკვიდრეს მენ-გრელიისაჲს“ (4r).

3. „ხუტყვთა, რაზე წაიწმინდე სული, ეს კრიტიკა როგორ დასწერე. ნათქვამია: როგორიღ თუთონ არის კაცი, სხეც იმე გონიაო“ (3r).

(913)

1673 ა

ვოლტერი, ალზირა. XIX

I—II, 26 გვ.: 34×23; ქალაქი (ცისფერი); ფაფო; მხედრული; XIX ს. დასაწყისი.

[ვოლტერი]. „ალზირა ანუ აშერიკელნი ტრადედია. მოკმედება პირველი. გამოცხადება ა. ალვარ და გუსმან.“

ალვარ. მადრიტისა უზენაესსა რჩევასა აწლა შენდა უნებებებს ზოდებად მოადგილეობაჲ ჩემი, საყვარელო შეილა! დაუმორჩილენ მდიდარი კერძო ესე ახლისა ქვეყანისა მეფესა...“ 1—20 გვ.

წყდებ: გ. (III) მოკმედების ბ (II) „გამოცხადებაზე“

„ალზირა. — ცაო, რომელმან მაკთუნე შე!.. ეჰა, ვითარ საბაგელსა ვარსკვლავსა ზედა შეიულუნა მამამან ჩემმან საშინელნი საკრველნი შენნი!“

შენიშვნები: 1. თავფურცელის შუაგულს, კალგრაფიული მხედრულით, მსხვილი ასოებით, ჩართულად, წარწერილია: „ტრადედია ალზირასა და ზამორისა“.

2. „ალზირა“ თარგმნილია ალექსანდრე ქაეკაეაძის მიერ ფრანგულიდან (იხ. ალექსანდრე ქაეკაეაძე, თხზულებანი, ი. გრიშავილის რედაქციით, თბ. 1940, გვ. 342).

1673 ბ

გეოგრაფია. XIX

24 გვ. (ძველი პაგინაციით 25—48 გვ.); 35×22; ქალაქი; თავბოლომკაფული; ფაფო; მხედრული; XIX ს.

[გეოგრაფია]. — „... რომელნიცა განყოფილ მყოფნი 100 ზედა, მისცემენ ნამდვილ რევია დღეთა საცურავთა, რომლისათჳსცა იტყვიან იროდოტი...“ 1—24 გვ.

წყდებ: „...ქალაქსა ამას ზედა დადგილებს ერატოსთენოსი ქალაქსა მეორესა, 10,000 უტყევანსა და შორეუბითა ალექსანდრიასაგან სამხრეთსა ზედა, სტრაბონოსი გარდაილებს მის 5,000 უტყევანსა სამხრეთსა ზედა მზისაგან, რომელიცა შეადგენს გარემო 16 $\frac{1}{2}$ ღრად[უსსა] და ფრად მცირედ სხუაობს ჩემნებათა თანა პტოლომეოსისათა, მაზრისა ძლით ერთთასა მიერ იყო 100 უტყევანსა ზედა, ხოლო მაზრისა...“

1673 გ

პლუტარხოსის თხზულებანი და ცხოვრება. XIX

10 ფ.: 33×22; ქალაქი; ფაფო; დაშლილი; მხედრული; სათაური მთავრულით; XIX ს.

„მოკლე ამბავი პლუტარხოსის თხზულთა და ცხოვრებისა.—განათლებულთა და კეთილ-გაწურთნილთა ერთა შორის მკირედნი არიან პლუტარხოსის თხზულთა უკითხაენნი ანუ საკმაოდ პაზრისა უქონნი...“ 1r—10v.

შენიშვნები: 1. პლუტარხოსის ცხოვრების აღწერის ტექსტს ბოლოში დართული აქვს მის თხზულებათა წესსა, როგორც „ხუშნამდე“ მოწველის, იგი იმ თხზულებათა, რომელთაც ვერ მოაღწიეს ჩვენამდე (10v).
2. ტექსტი ნაწილობრივ განსხვავებული ხელით.

(914)

1674

ტაციტი კორნელიოს, წელთ-წერა. XIX

14 ფ. 35×22; ქალაქი: უცხო; 1—2 ფ. მოცილებულია; დანარჩენი—რეველად შეკრული; თავისიგან დაღრზილია 1 ფ.; დანესტიანებელია განავეც ადგილას; ნაკლული; შედარული; დაწერილია რუსული თარგმანიდან მთარგმნელის იოანე გარსევანიშვილის ხელით; [XIX ს.].

„ტაციტი კორნელიოს. წელთ-წერა. ... წიგნი შეათერ-ს შეტე.ა—... თვისითა არა ეყო იგი კინლა განსაფარდველად. XXIII კონსულთა ახე ა: ვიტალიოსისსა და ლ... 1r—14v.“

წყდება: „...ეოლოლოს მისთვის არა მყო ჯერეთ ვითარიმე ძრუ[ა]ა, რ ირჩევს ცილობასა ამას გარდაწყუშტად მართლმსაჯულებითა, ვიდრე-ლა...“ 14v.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერში არის ტაციტის „წელთ-წერის“ XI წიგნის უკანასკნელი 4 გვ. (1r—2v), XII წიგნი მთლიანად (3r—10r) და XIII წიგნი, ბოლონაკლული (10v—14v); ტექსტი წყდება XIII წიგნის XXXVII ნაწილზე.

915)

1675 ა

რუსთაველი შოთა, ვეფხისტყაოსანი (ფრაგმენტები). XVII—XVIII

2 ფ. 32×20; ქალაქი: მეტაჲ დაზიანებული; უცხო; შედარული; XVII—XVIII ს.

[ვეფხისტყაოსნის ფრაგმენტები].

1. „ჩვენ სამთა შმათა, ჩვენთანი მესროლნი დეაწბილენით.

მით ერთმანერთსა სამნივე ჩვენ კიდე დევეცილენით...“ 1r-v.

წყდება: „და ასრე მწარედ მათრავითა ჩამოგვეფრიწა არ ჳმალ ხებით...“

შენიშვნები: 1. ფრაგმენტი შევაძარეთ ს. ყუბანეიშვილის მიერ გამოცემულ „ვეფხისტყაოსანს“ (იზ. ვეფხისტყაოსანი ჩანართი და დანართი ტექსტებით 1956 წ.), მოიცავს 282—289 სტროფებს.

2. 1937 წ. აკადემიურ გამოცემასთან შედარებით მეტია 2 სტროფი:

„რა მათ კაცთა ესე სიტყვა თქვეს, აეთანდოლ ვაგლახ ვება,

მოფრანა მისი მზე და მეფესთანა მისი შედბა,

ჰე მოგშორდი, ჩემო მზეო, მამხედვს შენი თუ შოვება,

ჰა რყო ჩენთა ვირთა ნაცლად ნეტარ მე და იშოვება.“

(ს. ყუბანეიშვილის გამოცემის 286 სტროფი).
 „ჩვენ მიიბოთა მიხეზითა აწ ვართ ღოღო სუტრეებით,
 ცაცა მისად არა ჰკვირან, მივიდოდა თავის ნებით,
 შესაპურობლად ქელი ვკადრეთ, მაგრა შეტად შეხარებით
 და ასრე მწარედ მათრავითა ჩამოგფერიწა არ ქნალ ხებით“.
 (ს. ყუბანეიშვილის გამოცემით 289 სტროფი).

2. „ესე აშბავი მართალი პირმზემან, პირად ვაღა[შ]ან
 რა მოისმინა, იამა, სხვად არა გაუცხადა მან...“ 2r-v.
 წყდებ: „ფატმან ყელსა ეხვეოდა, პირსა მზესა აკოცებდა...“.

შენიშვნები: 1. ფრაგმენტი ბოიკავს ს. ყუბანეიშვილის გამოცემის 1429—
 —1436 და აკადემიური გამოცემის 1244—1251 სტროფებს.
 2. ფრაგმენტები აღწერილი აქვს ე. თაყაიშვილს იხ. Описание. ტ. II,
 გვ. 393.

1675 ბ

ლექსები. XIX

1 ფ. 26, 5v-24; ქალაქი: უფლო; მხედრული; [XIX ს.]; (ტვირნიშანი: 15...).

1. [ლექსი]. —ეტრფის გული მზისა ხალთა,
 ღამაზთ თვალთა, შავთ, მაცულათა...“ 1r. I სვეტი,

შენიშვნა: 1. ლექსი შეიდი სტროფისგან შედგება. ყოველი სტროფი თავდება:
 „ულთოფ მკლავს იგი:
 არ არის რიგი“

2. I სვეტის ტექსტის ბოლოს: „შვენიერთა კელმწიფას“ მეორე ხმაზედ რომ ანბობენ,
 იმაზედ ითქმის“.

3. ხელნაწერი აღწერილია (იხ. ე. თაყაიშვილი, Описание, ტ. II, გვ. 393,
 № 194,2).

2. „გარიელი.

— აწ შემობრალეთ ყოველმან,
 სხივით დამწვა მზემ, ცხოველმან...“ 1r, II სვეტი.

შენიშვნა: 1. ეს ლექსიც 7 სტროფისგან შედგება. ყოველი სტროფი თავდება:
 „ხამს იავე მას შევსტროო და
 სულიც მასვე შევსწირო და“.

2. ამ ლექსს თავში ღამაზი ხელით წარწერილი აქვს [ინიციალ-
 ლები?] „ი. ფ.“, იხ. S—2675 გ-ს აღწერილობის შენიშვნა 2.

1675 გ

ლექსი. XIX

1 ფ. 22, 17; ქალაქი: უფლო, თავისიდან დახანებული; მხედრული; XIX ს.

1. „ბოთსალ ბეჩინარის ხმაზედ.
 შე, მუხთალო აპოლონ, ცეცხლი მაგზნევე ფარული.
 გამგრძლად ვერ შეიშენიე მიჯნურის სიყვარული...“ 1r.

შენიშვნა: 1. მსგავსად 1675 გ-სა, ამ ქალაქის r-ზედავ წარწერილია „ი-ფ“.

2. „მაისის ვარდმანის ხმაზედ.

— ამომ ამინ სოფელმან,
 მუხთალმან, დაუნდობელმან,
 ყველას შეაძაგა თავი,
 ბილწმან, წუწმან, საგმობელმან...“ 1v.

შენიშვნა: ხელნაწერი აღწერილია (იხ. ე. თაყაიშვილი, Описание, ტ. II, გვ. 393, № 194 (-1675).

(916)

1676

ჩუბინაშვილი ნიკოლოზ, იერუსალიმის ჯვარის მონასტრისა და ქართულ
 ხელნაწერთა აღწერილობა. XIX

ჯვარის მონასტერი იერუსალიმში.—2 ფ.: 21,5×18 ქალაქი:
 უფო (მიკრებულია დიდი ზომის 4 ფურცელ ქალაქზე—იერუსალიმის ჯვარის
 მონასტრის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობის ტექსტით—იხ. ქვემოთ, ზ. მზე-
 დრული; XIX ს.

„ეამსა ყოფისა ჩწისასა წწასა ქალაქსა იეროსალიმს 1845 წელსა, მაი-
 სის 3—4 და შემდცა რაოდენგზისმე წარვედით მოხილვად ჩწის მონასტრისა,
 რომელიცა არს საველი ნახევარ ეამისა და ძველად დაფუძნებულ არს ქარ-
 თველთაგან, ეითარცა აღწერს მოსრული აქა 1757—1758 ქართველი მთა-
 ვარებისკომოსი ტიმოთე...“ 1r—2v.

წყდება: „... და მუნიდამ მიიღებენ მლოცველნი შიწასა ეელოგიად“.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერის ამ ნაწილის ტექსტი ზედმიწევნით შეესატყვისება
 ა. ცაგარის მიერ 1894 წ. გამოქვეყნებულს (შდრ. Сведения о памятниках
 грузинской письменности. А. А. Цагарели. Том I. Выпуск третий. Спб.,
 1894, გვ. 44—46).

2. გამოქვეყნებული ტექსტიდან განსხვავებით ხელნაწერი ბოლონაქულია:
 აქლია ნახევრი ტექსტის გვ. 46-ის უკანასკნელი ორი სტრიქონი და 47-ის დიდი
 ნაწილი შემდეგ ფრაზამდის (ჩათვლით): „ბერძელად უფრო ვრცელად სწვრია, მაგ-
 რამ ვერ გადმოვსწვრე“.

3. 2v-ს ტექსტის ბოლოს. ცარიელად დარჩენილ არებზე, მარჯვენა მხარეს, ირი-
 ბულად მიწერილია: „ქალ-ის-ნისა [ქალესტინისა?]. დაბეჭდილია „ივერიაში“. 1889 წ.“

ბ

ჩუბინაშვილი ნიკოლოზ. ჯვარის მონასტრისა შინა
 შენახულთა წიგნთა თწ. XIX

3 ფ.: 34×23; ქალაქი; უფო; წერილი ძალით მინაგრებული ზემოთ აწერილ
 1676 ა-ზე. შედრული: XIX ს.

„1. საიბოხენი დღესასწაულთანი 8 და 14 სექტემბერს, 21 ნოემბერს.
 ცენი არს თარგმნილი ეფრემისა...“ 1r—3r.

შენიშვნა: 1. პროფესორი ა. ცაგარელის ხელებულ ნაშრომში ეს ტექსტი გამოქვეყნებულია შთლიანი ხაზით.

2. ბელნაწერი ტექსტი ნაკლულია: მას აკლია ა. ცაგარელის Сас. III გამოშვების გვ. 47-ის ერთი დიდი აბზაცის—როს შევადით ეყვლის:სა[|]ტარისასა, სადაც არს ბიბლიოტეკა. ამ წიგნებიდამ გაესინჯეთ ვიდრე 30-მდინ და რაც-მათ შინა ვნაბეთ ღირსაზსუვარი, გამოვწერეთ ესრეთ:

გარდა ამისა ნუსხას შიგნითაც აკლია: § 11-ს მისდევს § 15 (გამოტოვებულია 12—14).

3. ბელნაწერის ტექსტი ასწორებს ა. ცაგარელის წიგნში გამოქვეყნებული ტექსტის ზოგიერთ შეცდომას. მაგ. § 16 „სვინაქარის“ აღწერილობის პირველ 4 სტრიქონში შეპარულია რამდენიმე უბეში კორექტურული შეცდომა. ბელნაწერში ეს ოთხი სტრიქონი ამგვარად იკავება: „16. სვინაქარი, ეტრატუბუდ, რომლისაც ბოლეს სწერია: ჯვარის მამამან ნიკიფორე კანმან, მანგლელმან თეოდორე, მღვდელ-მონაზონმან მარკოზ, დიაკონმან ევსევრი და პავლე, იკონომოსმან ილია—დაკნაბუნიეთ ჯვარის გუმბათი და კედლები და სახლები და გალავანი დაქცეული გაუკეთეთ...“

4. შდრ. 1889 წ. გახ. „ივერია“, №№ 70, 72, 73. არისტო ქუთათელაძის „საისტორიო და საბიბლიოგრაფიო წერილი“ (ჯვარის მონასტერი და მისი მდგომარეობა 1845—დვ).

წერილში წარმოდგენილი ზოგიერთი ცნობის მედარობისათვის იხ. А. А. Парарели. Сведения... Т. I. Выпуск третий, Спб., 1894, გვ. IX.

შდრ. აგრეთვე А კოლექციის 1767, გვ. 141—143 (იხ. „ბელნაწერი აღწერილობა“ (А კოლექცია), ტ. V, თბ., 1935, № 1767, § 43.

(917)

1696

გრიგოლი ღვთისმეტყველი, თხზულებანი. XI

278 ფ; 37,5; 27,5; ეტრატე ნაკლული; აკლია დასაწყისში ეტრატის 19 რვეული (152 ფ.), და შიგნით ღო რვეულის 4 ფ. (150—165 ფ. შუა); ნაკლული ფუნაწილობრივ შევსებულია: დასაწყისში 1—6 და შიგნით 161—164 ქალაქის ფუნ. XI ს. დამაპასიათებელი ნუსხურით; სათაურები სინგურით, XI-ს. მრგვლოვანით; [XI ს.]; ტეფურული ტავით შემოსილი ნაჯარი ფიქრული ყდა მოშლილია; მოშლილია აგრეთვე ეტრატის რვეულები: კ—ნდ. გრიგოლ წერეთლისეული (1რ).

1. „თქმული წმიდისა და ნეტარისა შამისა ჩნისა გრიგოლი ღმრთისმეტყველისა. ნათლისღებისათჳს, რომელი იკითხას დღესა მეორესა. გუბატობენ, უფალო! კურთხეულ არს ღმერთი ჩნი ყოვლადე, აწ და შარადის.—გუშინ, ბრწყინტაღესა მას ნათლისღებისა დღესა, აღესარულეთ კრებას...“ 1რ—26რ.

შენიშვნები: 1. პირველი ექვსი ფ. (1—6) ქალაქისა არი; როგორც ეტყობა გრიგოლ ღვთისმეტყველის კრებულის დაკარგული ნაწილის (19 რვეულის) ნაწილი აღდგენილი უნდა იყოს XVIII ს.

2. ექვთიმე შთაწმიდელის თარგმანი, შდრ. კ. კეკელიძე. ქართული ლიტერატურის ისტორია. I. თბ., 1941, გვ. 393, §14, და თ. კორძანია, OPLIM I. A კოლექც. № 1 აღწერილობა, 374—404 გვ.).

2. „თქმული წისა და ნეტარისა შამისა ჩნისა გრიგოლი ღმრთისმეტყველისა გრიგოლის მიმართ ებისკოპოსისა ნოსელიისა, ძმისა წისა ბასილისა, რომელი იგი შამინ მისრულ იყო სტუმრად ნეტარისა გრიგოლი ღმრთისმეტყველისა, ოდეს იგი ღმერთ-შემოსილმან ბასილი დაადგინა იგი ებისკოპოსად საყდარსა მას სასიძისასა და შემდგომად კურთხევისა მი-

სისა ესტუმრა მას გრიგოლი ნოსელი და მისსა მას მუნ ყოფისა აღმოთქუა ესე [სა]კითხავი.—მეგობრისა სარწმუნოასა არაჩაა არს ნაცვალთა არსთაგან ამის სოფლისათა...“ 26r—30r-ს I სვეტი.

შენიშვნა: I. ექვთიმე მთაწმიდელის თარგმანი. შდრ. კ. ქვევლიძე ქართული ლიტერატურის ისტორია. I, თბ., 1941, გვ. 593, § 15 და თ. ქორთავანია. OPLIM. A კოლექც. № 1 აღწერილ. გვ. 484—498).

3. „თქმული წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩწისა გრიგოლი ღწისმეტყუელისაჲ, კოსტანტინეპოლელ მთავარებისკოპოსისაჲ. შესხმა და ქებაჲ წმიდისა ათანასესი, აღუქსანდრიელ მთავარებისკოპოსისაჲ.—ათანასის რაჲ ვაქებდელ. სათნობასა ვაქებ, რწ ერთ არს მისი სახელის დებაჲ და სათნობისა ქება...“ 30r—49r.

შენიშვნა: I. ექვთიმე მთაწმიდელის თარგმანი. შდრ. კ. ქვევლიძე ქართული ლიტერატურის ისტორია. I, თბ., 1941, გვ. 593, § 16, სადაც შემთხვევით გამოჩნებლია N—1696 ხელნაწ. აღნიშვნა.

4. „თქმული წწისა და ნეტარისა მამისა ჩწისა გრიგოლი ღწისმეტყუელისაჲ, კოსტანტინეპოლელ მთავარებისკოპოსისაჲ 46 ეპისკოპოსთა მიმართ, რომელნი შეგრბეს კოსტანტინეპოლის, რაგამს იჯმნიდა იგი პატრიარქობისაგან. გწკურთხენ, უფალო!—ვწ არიან წწინაშე თქწსა საქმენი ჩუენნი, ჰ, საუბარელნო მწყემნო!...“ 49r—63r.

შენიშვნა: ექვთიმე მთაწმიდელის თარგმანი.

შდრ. კ. ქვევლიძე ქართული ლიტერატურის ისტორია. I, თბ., 1941, გვ. 593, § 17.

5. „თქმული წწისა და ნეტარისა მამისა ჩწისა გრიგოლი ღწისმეტყუელისაჲ. შესხმაჲ დიდებულისა მოწამისა დიმიტრისი, რომელ თქა შემდგომად დღსასაწაულისა მისისა დღითა ერთითა ვარეთ შესრულწან კოსტანტინეპოლელ.—ქწინდა დიმიტრის დღსასაწაული დაგვშთა...“ 63r—68v.

შენიშვნა: დივით ტბელის თარგმანი.

შდრ. კ. ქვევლიძე ქართული ლიტერატურის ისტორია. I, თბ., 1941, გვ. 161 და 595, § 28.

6. „თქმული წწისა და ნეტარისა მამისა ჩწისა გრიგოლი ღწისმეტყუელისაჲ. წყლულებისა მისთჳ სეტყჳსაგან მოწვეწულისა ქწწყანასა ზედა, სოლო ესე საკითხავი თქწუა, ოდეს იგი ვერეთ მამასა თჳსსა გრიგოლის თანა იყო, რწ მასცა ესრეთ ეწოდებოდა. იყო მამწინ ნეტარი ესე ხუცებისა პატრიესა და მოწვეწულისა მისთჳ სეტყჳსა მამას მისი, ებისკოპოსი ნანწიანწორისაჲ, შეწუხებული დუმწა და ნეტარსა მას ძესა თჳსსა გრიგოლის ამწწო სიტყუითა ამით ნუგეშწმწის(!)ცემისა და სულიერისა სწივლისათა წარმოთქმად ეკლესიასა შწინა ნანწიანწორისსა, ერისა მიმართ მორწმუნისა.—რად დამკწსნით წესსა საქებელსა? რად აიძულებთ ენასა, მსახურსა შწულისასა?...“ 68v—80v.

შენიშვნა: ექვთიმე მთაწმიდელის თარგმანი (შდრ. კ. ქვევლიძე ქართული ლიტერატურის ისტორია, I, თბ., 1941, გვ. 593, § 19).

7. „თქმული წისა და ნეტარისა მამისა ჩნისა გრიგოლი ღის-მეტყუელისაა გლახათმოყუარებისათჳს.—კაცო, ძმანო და თანადერდომილო, რ' გლახაქნი ვართ ყოველნი და საღთოჲსა მადლისა მოქმენნი...“ 80v—102r.

შენიშვნა: ექვთიმე მთაწმიდელის თარგმანი.

(შფრ. კ. ქეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, I, თბ., 1941, გვ. 593, § 19).

8. „თქმული წისა და ნეტარისა მამისა ჩნისა გრიგოლი ღისმეტყუელისაა, კონსტანტინეპოლელ მთავარეპისკოპოსისაა, სარწმუნოებისათჳს და წესიერებისა ეპისკოპოსთაჲსა არიანოსთა და ეენომიოსთა მიმართ, მწვალებელთა, რომელნი იგი იტყოდეს თუ: „მიწვეულ ვართ მეცნიერებად ზუნებასა ღთებებისა“ და სხუათა გმობათა მრავალთა იტყოდეს, რომელნი იგი შეაჩუშნა წმიდამან მამიან გრიგოლი და ღმერთშემოსილთა მამათა.—ოდეს ვიხილო აწინდელი: ესე ენოვნება და სიტყუა-მჭევრობა და დღითი-დღედნი ესე ფილოსოფოსნი და თავით თჳსით დადგენილნი ღთისმეტყუელნი...“ 102r—109 r.

შენიშვნა: ექვთიმე მთაწმიდელის თარგმანი.

(შფრ. კ. ქეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, I, თბ., 1941, გვ. 594, § 16(-5)).

9. „თქმული წისა და ნეტარისა მამის ჩნისა გრიგოლი ღთისმეტყუელისაა ძისათჳს, პირველ საუყუნეთა მამისაგან შობილისა. თავი ა. ხოლო საკითხავი ესე სიტყუა-გებაჲ არს მწვალებელთა მიმართ არიოს და ეენომიოს და მსგავსთა მათთა, და მხილებაჲ უმჯულოჲსაჲ მის და ბოროტისა წვალებისა მათისაჲ.—რამ იგი ჯერ-იყო თქმუად დასაყენებელად მრავალმეტყუელებისა მის ამოდ-მეტყუელთაჲსა და გამოცხადებად, ვითარმედ საცთურ არს წარმდებებით მეტყუელებაჲ...“ 109r—119v.

შენიშვნა: ექვთიმე მთაწმიდელის თარგმანი (შფრ. კ. ქეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, I, თბ., 1941, გვ. 594, § 20 [17], სადაჲ შემთხვევით გამოთრენილია ამ ნუსხის (N—1696) აღნიშვნა).

10. „თქმული წისა გრიგოლი ღთისმეტყუელისაა ძისათჳს-ვე. თავი შეორე.—რ გულის ზრახვათა მათ ბოროტთა გულარინილობანი, დათხზნილობანი ჯეროვნად დაეჭსნენით ძალითა სულისა წმინდისაჲთა...“ 119v—131v.

შენიშვნა: ექვთიმე მთაწმიდელის თარგმანი (შფრ. კ. ქეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, I, თბ., 1941, გვ. 594, § 21).

11. „თქმული წისა და ნეტარისა მამისა ჩნისა გრიგოლი ღთისმეტყუელისაა. სულისა წმინდისათჳს სიტყუა-გებაჲ ბოროტთა მწვალებელთა მიმართ.—აწ უკუე ძისათჳს თქმული, სიტყუაჲ ესევეთარი არს, ვითარცა გესმა და ესრეთ თანწარჰჲდა ქვის დამსხმელთა მათ და განვლო შორის მათსა...“ 131v—149v.

შენიშვნა: ექვთიმე მთაწმიდელის თარგმანი (შდრ. კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, I, თბ., 1941, გვ. 594, § 22).

12. „სწავლანი სულიერნი წისა გრიგოლი ღისმეტყუელისნი, თარგმნილნი ნეტარისა მამისა ჩნისა ევთუმისნი, თავი ა.—დასაბამად და აღსასრულად ყოველთა საქმეთა შენთა ღმერთი გაქუნდინ...“ 149v—162v.

შენიშვნა: 1. ექვთიმე მთაწმიდელის თარგმანი (შდრ. კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, I, თბ., 1941, გვ. 594, § 23).

2. 161—162 ქალაქის ფე. მოგვიანებით ჩამატებული ეტრატის ფურცლის ადგილას, შეესებულება XVII—XVIII ს. ნუსხებით.

13. „თქმული წმიდისა მამისა ჩნისა გრიგოლი ღისმეტყუელისა მამისა მიმართ თვისისა და ერისა, რომელნი აიძულებდეს მას და არა ინება და წარქვიდა პონტოდ კერძო.—ვიძლიე მე და ძლეულებასა მას ჩემსა აღჯარებ...“ 163r-v, 165r—179v.

შენიშვნა: 1. ექვთიმე მთაწმიდელის თარგმანი (შდრ. კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, I, თბ., 1941, გვ. 594, § 24).

2. 163r—v. ქალაქის ფურცელი, მოგვიანებით ჩამატებული დაკარგული ეტრატის ნაცვლად იგი დაწეილია XVII—XVIII ს. ნუსხებით.

14. „თქმული წისა და ნეტარისა მამისა ჩნისა გრიგოლი ღისმეტყუელისა, შემდგომად ხუცად კურთხევისა მისისა, ე[იდრ]ე იყო-ლა სახითა მონაზონებისაათა, რ მამა მისი ებისკოპოსი იყო ანტიანოზს ქალაქსა, ვითარ ტელნი დასხნა მას ხუცად, შეგზადეს მოქალაქეთა დღესასწაულსა აღვსებისსა, რა მათთანა აღასრულოს. და ვითარ მივიდა, არა პოვნა იგინი კრებულად.—რასათუხ, ძმანო ჩემო საყუარელნო, უდებ-იქმენით სიტყუათა მიმართ ჩემთა?...“ 179v—199v.

შენიშვნა: 1. ექვთიმე მთაწმიდელის თარგმანი (შდრ. კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, I, თბ., 1941, გვ. 594, § 25 [22], სადაც N—1696 ხელნაწერის ეს ნუსხა ექვთიმე მთაწმიდელის თარგმნილთა შორის არის აღნიშნული).

2. ხელნაწერის 181v გვერდზე, კვეთა ნაპირზე, დანჭრით მიწერილია:

„ფურეჲ. ამის შემდეგ შემოტანილია ორი სხვა საკითხა[ქენი ა] პონტოდ ლტოლვისა: ვიძლიე მე.

n) 24 დეკემბრისა“.

3. 199v-ზე, იქვე დანჭრით, მარცხენა ნაპირზე მიწერილია: „ფურეჲ. 285“

შენიშვნა უნდა შეეხებოდეს აბზაცის დასაწყის ტექსტში: „გვეფთარითა შეცნირებითა მიზიდნეთ მისა და სხ[უ]ანიცა მოზიდნით...“

15. „თქმული წისა და ნეტარისა მამისა ჩნისა გრიგოლი ღისმეტყუელისა, მიზეზი პონტოდ სიელტოლისა მისისა და მოქცევისათუხ მიერ კულად. სიტყუ-გებაჲ ხუცად კურთხევისა მისთუხ მისისა, რომელსა შინა მოაქსენებს, თუ რაჲ არს პატივი იგი მღდლობისაჲ და თუ ვითარი ჯერ-არნ ყოფად ებისკოპოსი. სწავლაჲ და მოძღვრებაჲ. გქნ უფალო.—ვიძლიე მე და ძლეულებასა მას ჩემსა აღვიარებ; დავემორჩილე მე უფალსა და დავემონე მას...“ 200r—239v.

შენიშვნა: შდრ. კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, I, თბ., 1941, გვ. 162 და 595, §—[5-24], სადაც ეს ტექსტი დაეკავშირება ნათარგმნო შორის არის მოხსენებული.

16. „სწავლა წინა და ნეტარისა მამისა ჩნისა გრიგოლი ღის მეტყუელისაჲ. გეზნ უფალო.—მოვედით, ძმანო ჩემო საუფარგლო, და ვისწარათ სათნო უოუად ღთისა და ვიბილნეთ ქველის-მოქმედებანი მისნი...“ 239v.

შენიშვნა: შდრ. კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, I, თბ., 1941, გვ. 595, § 31, დაეკავშირება ნათარგმნო წესბამი.

17. „ეპისტოლე წინა და ნეტარისა მამისა ჩნისა გრიგოლი ღის-მეტყუელისაჲ კლიდონიოს ხუცისა მიმართ. გეზნ უფალო.—პატიოსანისა და ღის მოყუარესა ძმასა და თანახუცესა კლიდონიოს გრიგოლი უფლისა მიერ გახარებ! განკურვებულ ვარ მე, თუ რაჲ არს ახლის მეტყუელ-ბაჲ ესე ეკლესიისა ზედა...“ 243r—249v.

შენიშვნა: შდრ. კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, I, თბ., 1941, გვ. 595, § 32; დაეკავშირება ნათარგმნო.

18. „ეპისტოლე პირველი გრიგოლი ღის მეტყუელისაჲ კლიდონიოს ხუცისა მიმართ. გეზნ უფალო.—საკურველ არს ღმერთი წმიდათა შორის მისთა და საკურველ არიან საქმენი მისნი დაბადებულთა შორის მისთა...“ 249v—250r.

შენიშვნა: დაეკავშირება ნათარგმნი (იხ. კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, I, თბ., 1941, გვ. 162).

19. „თქმული წინა და ნეტარისა მამისა ჩნისა გრიგოლი ღის-მეტყუელისაჲ თივისა მამისა გრიგოლის და დიდისა ბასილის მიმართ გამსა მას, ოდეს ებისკოპოსად აკურთხეს იგი სასიმიხა საყდარსა.—კუალადეა ჩემზედა საცხებელი და სული და ქუილად მე მწუხარებთივე ვალ. საკურველ უკუე იქმნების ესაიაცა და პირველ ხილვადმდე მისა დიდებაჲ უფლისაჲ...“ 250r—253r.

შენიშვნა: დაეკავშირება ნათარგმნი. (შდრ. კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, I, თბ., 1941, გვ. 595, § 33).

20. „ნათარგმანება ძნიად გულისგვის-საყოფელთა სიტყუათაჲ, „კუალადეა ჩემზედა საცხებელი და სული“.—არათუ ვითარცა მამინ კურთხეულ იყო და მამინ ცხებულ იყო მეორედ, გარნა ვითარცა წერილ არს მეფეთასა დავითისთჳს საგზის ცხებაჲ...“ 253v—254v.

შენიშვნა: დაეკავშირება ნათარგმნი (შდრ. კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, I, გვ. 162).

21. „თქმული მისივე [გრიგოლი ღთისმეტყუელისა] მათდა [გრიგოლის მამისა და დიდი ბასილის] მიმართვე, მასვე გამსა. გეზნ უფალო.—არარაჲ არს უძლიერეს სიბერისა და არარაჲ არს უტკბილეს სიუფარულისა და

ბარბაქაძე არს უმატიონს ნოეფრისა რჩეულისა და ქეწმარტისა...“ 254v—
—256v.

შენიშვნა: ფატიოტ ბეგლის თარგმანი (შფრ. კ. კეკელიძე, ქართულ ლიტერატურის ისტორია, I, თბ., 1941, § 34, გვ. 595).

22. „მისივე ნეტარისა მამისა დავითის თარგმნილნი ესე სიტყუანი: „ეციებდი მე კლდესა—ესე ქრისტე არს. ხლოლო თუ ზღუდესაო—ესე შჯული არს. ხლოლო თუ ბორცუსაო—ესე მოციქულნი არიან. ხლოლო დაფარვად თავისა ეგვიეთართა მით დაფარვითა იტყვს, ვითარ იგი დაიფარა მოსე მთისა ზედა—ამას ვიციებდიო“. 256v.

23. „თქმული წმიდისა და ღმერთშემოსილისა მამისა ჩწისა გრიგოლი ღწისმეტყუელისაა ქებაა და შესხმაა ნეტარისა კესარიოს, მისა თვისისა, რომელი ესე თქა ჟამსა ნიკეალებნისა ზისისასა ნუგწინის საცემელად მშობელთა თსთსა. რ ფრიად წუხდეს. გკწენ უფალო. —მკონებთ სამე ჩემთს, საყუარელნო მშანო და მამანო, რ ტკმელ არიან ჩემსა წოდებანი ესე სიტყუთა და საქმით, ვითარწა ვიგლოვდი და ეგლოვდი იმიერ წარსრულისა მისთს და გარდაკვალენულისა...“ 256v—278v.

თავდებია: „... ხლოლო უკეთუ ჩწსა ვინ ჰატევეს ეგვიეთართა სიტყუთა შემდგომად ჩწისა წარსლვისა, კეთილ არს, რომელსა არა ეგონებ მე. გარწა ჰატევეს მსა ვართ საღთთათა, ხ ჰატევითა ამასწა მეროზბასა და მასწა მკადროზბასა ქრისტეს იესუსს მიერ, უკლისა ჩწისა, რომლისაა არს დიდება უკუნითი უკუნისაღმდეგ. ამინ“.

შენიშვნა: შფრ. კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, I, თბ., 1941, გვ. 571, § 6. სადაც ფატიოტისა გრიგოლისა სიტყულისა მერს სიმბრთიდან თარგმანად არის მოხაზენებული.

ანდერძი: იგადაწეროსან: „ქრისტე ავივეს რთოთე შინა სუფუთა პეტრე და მანი ზისი“ (31v, I სვ, ბოლო).

მინაწერები: I. „... დრო ვი სწატრედი, მართოსანა საყვესადითა სელოსა მადლით, რომლისამ გარდასთის სელო განმანათლებელი მიოწმებთა და დანწყლელი ბოლწა წუთაღმდეგ“.

ამნი-ზე, იშუაით სიღამზას მუდგოლით, XIV—XV ს. აღტეხებული შეზნა გრგოლი ღვთისმეტყუელის მოღებუერი სიტყუთა. (იხ. აღწერილობის § 6).

2. „... ელსა და ბიძესა დავითისა და ზემთა დედა-მამათა, ძმათა, თქესათა, მათყაფთა ყოველთათე შწს ღწ ამ...“ 147r-ს ქვემო ნაპირზე, ხაყისტერი მელნისა, XV—XVI-ს. ნუსხითო.

3. „... ჩემს ბრწყინებულსა და ზეთის დის წქელისა მადლენის ნატონს, ღთისაგან გაბრწყინებულს ბ. ფაფარითის ასუფის მართისა წმინდა ღთის მშობელი ატონებს...“ 162v-ზე, ქალაქის ფ. II სვ. ბოლოს, XVIII ს. მკებრულით, იმავე ზელით, რომლითაც დაწერილია შინაწერი 6v-ზე, (ქალაქდი), მღვდელი ქაფელეს მოხაზენებით და აგრეთვე I კურს საცაეზე (r), სადაც ამავე ზელით ფ. გურამიშვილის ღწმის ავრ. შფრ-ს ნაწყუტით არის მიწერილი.

4. გრიგოლ ზურაბის ძის წყრეთლის მინაწერები: ა. „კ-ასფარიანი ახალოს მზეხათ ფწს. ფ მარჩილი მერითა მერ წყრეთელს ახალოს ჩვე წელ...“

ბ[ოლო] ითაკიმ უკვარი სმამას ახლოსივე გ ჰესა ძველი და ძუწვი დი-
დი და პატარა და სამი მანეთი საწირავი ჩუგ-სა" (I უდის შიგნითა არეზე).

ბ. „ჩუი-სა წელს ირანალი მო ბრძანდა საჩხერეს (ამოსილილი).
ვიყიდე კბ მარჩილათ. დღე იყო სანშაბათი, ოკდომბერი" (I უდის საცავი ფ.
r-ზე).

გ. „ჩუივე წელსა ო დეცებ რს[!] დაეწევე და მსურს ჩაეიბნე ამისი, თუ ამისივე
გამომეტყველი შემეწიოს" (იქვე).

დ. „ჩუი-სა წელს მივართვი სვიშინ, ზემ ძმას, ძეწვეებისთვის რმ ახაზი". (იქვე).

ე. „ჩუი-სა წელს გაე... დარვი[ე?] თაბაგარე ქაიხოსროს წერეთელთან
რომ უნდა აღებო... და... ქაქუჩთან. რებინდ[ა] ... წიბურის შვილი უ.
შვილმა რამ... მომგარა".

მინაწერი მოთავსებულია იმავე I უდის საცავი ფ. r-ზე, მისი დიდი ნაწილი
ამოიჩვენებია.

ვ. „ჩუი-სა წელს, თებერვლის ბ-ს, თედორთობისთვის, აბრძანდა სახეცესი
ხუტაბ სალოცავად ურუტეს" (იქვე, ქვემოთ).

ზ. „ჩუი-სა წელს მომხარდა კ მანათი რაჭიდან საღრი, აქედან ზ მანათი გლ-
ბუა ჯოდბარელი ძეს შავწივეთ საქორწილო. ე მანათი ყარაშანს შავ-
წივეთ საქორწილო. ე მანათი რვა ლიტრა რკინაშიდ მივეციო გორს. ორი ფხ-
ნის-საკვეთი გარდავახ[დ]ეეინეთ ნაზირს გოგიტას. გ მანათი ბახილ კალ-
ტოზს მივე სახეცის საღლის ქირათ. ერთი მანათი სვიშინა როსტოშს
გარდავაგდო.

ჩუი-სა წელს რაჭას ორი კომლი საურისგან ბატონის შვილმა იპატივა, ერთს
ბუტუკა ბაბაზს გატივა". (იქვე, I საცავი ფ. r-ზე).

ო. „მოიხსენე, უფალო, სასუიდლით მომრეწი წინდისა ამის და საღეთისმეტყვე-
ლოსა ქადეგებისა თეადი გრიგოლ ხუტაბის ძე წერეთელი" (r-ზე-
ზემო კედზე).

თ. „ჩუი-სა წელს, საღდგომოდ ზალათი მიერთო ქაიხოსროს წერეთლის
კნენინა ქეთეენა სახეცისგან რი მანათისა.

მის ტალს—ლ მანათისა
კიდე ქალს—ლ მანათისა.

ამ წელს მიერთო ზალათი ბერის წერეთლის კნენინას აბაშის
ასულს რ მანეთის, ბოლო იოანეს—ლ მანეთის და ასულთა ბერისთა მ მანათისქ].
ქაიხოსროს დედას, დარეჯანი თურათ, მიერთო ზალათად ა მანეთისა
ამ საღდგომოდ.

შუეზათუნ, მეფის ასულს, მიერთო ამ საღდგომოდ რ მანეთის ზალათი
ესე ყოველი გამოეგზანა[!] თარხანთეს დაეითს თფილისით.

ფართვე კიკო გიორგის ძის ჩოხები კ მანეთად, ამ წელს" (II უდის
შიგნითა არეზე).

918)

1697

აპოკრიფული და მეტაფრასული კრებული. XVII—XVIII.

134 ფ.: 28 x 18; ქაღალდი; წითელი ტვიფრული ტყავით შემოსილი ფიცრული
ყდა; ნაკლები; ნუსხური; ორ-ორ სვეჯად; [XVII—XVIII ს.] ტვირნიშანი—სამი
ნახევარმთვარე; ღამეწერი; სვიშინ ჩიქოვანი (22v).

1. „[ქებაა და დიდებაა, შესხმია და გალობაა ყოველად
წმიდისა უბრწუნელისა და უმეტესად კურთხეულისა დედუფლისა ჩ'ნისა
ლ'თის მშობელისა და მარადის ქალწულისა მარია მისი, და უწყებაა
უბიწოასი მის და სანატრელისა მოქალაქობისა მისისაა შობითგან მიცვალე-
ბადმდე, აღწერილი ნეტარისა მამისა ჩ'ნისა მაქსიმეს მიერ ფი-

ლოსოფოსისა და აღმსარებელისა. ისმინეთ ესე... ხოლო აწ ვზაი იგი სიტყვა ჩნისაა ეიპურათ. რ ესევეითარნი რაა იქმნენს მაშინ საკრველებანი და სამართალდ იწუართნეს მტერნი იგი და მძბრძოლნი კრისტენნი...“ 1r—19v.

შენიშვნა: დაბოლოებას არ ახლავს ბერძნულიდან მთარგმნელის ექვთიმე მთაწმიდელის ანუგოძი. შდრ. A—42 ხელნაწერის 282v.

2. „ცხოვრება და ქადაგებანი წისა და ყოვლად ქებულისა მოციქულისა და მახარებელისა იოქანე დისმეტყუელისა, აღწერილი პრობორეს მიერ, მოწადისა მისისა, ერთისა შუდთავანისა, ძმისწულისა წმიდისა სტეფანე პირველმოწამისა. გჯნ უ.—ესე კაცი ღმერთმემოსილი, უხეშთავისი ანგელოზთაცა, შეყრბული ყოველთა მუქსაგან, მანათობელი დაბნელებულთა წარმართთა...“ 19v—49v.

შენიშვნები: 1. შდრ. კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია ტ. I, 1941 წ. გვ. 408 და 668, § 4.

2. ტექსტის ბოლოს მიწერილია ანუგოძი: „დიდება ღმერთთა ჩნსა! დავსრულა ცხოვრება და ქადაგება და საკრველებანი და სასწაულნი, უღრუნო ბუნებასა კაოზრიუსა სიწმიდისა და ყოვლად ქებულისა ივე მახარებელისნი. ლოცუა ყავთ სანატრულისა მამისა ქუთუმე მთაწმიდელისათჳს, რომელმან ესე ბუძეულისაგან ქართულად თარგმნა“ 49r-v.

3. [გიორგი ილექსანდრიელი].—

„ცხოვრება წისა და ნეტარისა მამისა ჩნისა და მოძღორისა ყოვლისა სოფლისა ივე ოქროპირისა, კოსტანტინეპოლელ ეპისკოპოსისა. გჯნ, უ!—ყოველთა მთბრობელთა ძუნლისა შჯულისათა თქუსს, რომელ იგი იყო უწინარეს მათსა. ზოგთამე სმენითა, ზოგთამე ხილეთითა...“ 49v—134v.

წყდება: „...ჰ საკრველი, რამეთუ შებთუნ(!) შეკაზმული იგი ნავი სამართალსა წმიდასა აჩუწნებდა და პირმეტყუელნი...“

შენიშვნა: 1. საერთოდ ტექსტი იწება SOV-ზე: „თავი დაწყებად ცხოვრებისა ნეტარისა ივე ოქროპირისა.—ესე იოვანე, ბრძენი საკრველი [რჩეული] და პატრიოსანი, იყო ანტიოქია ქალაქით, რომელ არს ასურეთისა, ძე ერთისა წარჩინებულთავანისა...“

2. შდრ. კ. კეკელიძე, ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორია, I, 1941 გვ. 482—483 და 587. იხ. А. Цагарели, Сводення. В. I, გვ. 7 (§ 22).

3. არსებობს ივე ოქროპირის ცხოვრების სხვა სრული ნუსხებიც: იხ. „ხელნაწერთა აღწერილობა“, კოლექცია H, ტ. V, № 2124, 968 წლის ნუსხა. შდრ. აგრეთვე „ხელნაწერთა აღწერილობა“ (A კოლექცია), ტ. IV, თბ. 1954, № 1144.

მინაწერი: (ტექსტის ხელით). „ღმერთო, მოიყსენე სჯმონ ჩიქოვანისასა უფუეველსა შენა, ამინ“. 11 v-ს ქვემო ნაპირზე.

(919)

1699

მარხვანი (ფრაგმენტი). XIII—XIV

34 ფ. 27 > 21; ეტრატე: უფლო! დამოლიო რეველებად და ფე: ნუსხურა: კრძ. კანი: დანიანებულა 9,13 ფე. (იხილეთა ეტრატის ნაწილები); [XIII—XIV ს.]

[მარხვანი] „... მტერობისა და ვინებისა და შესმენისა მიერ მოყუ- ისთაჲსა. და განპვარდე ლისაგან, ვითარ თავს ეიღვა რისხეაი შენი, რა გამს მოხვდე განსჯად, უფლო! ანუ თუ რაჲმე სიტყუაი მოვიგო, რომელმან ესე არა ვქმენ ყოვლადე ნებაი შენი!...“ 1r—34v

წყდება: „..... წინაშე მდებარე დააცუთებ მტერთა, ხოლო ამაღლებუ- ლი იღვუამაღლებ ლე ქუწყანისათა ზეცად, ჯუპარო ქრისტესო, დიდებოა ვრი- სა მორწმუნისაო! ქნარზან ჳა ბამომან ქაღავთა შენთამან...“

შენიშვნა: ტექსტებს შრავალ შემთხვევაში შეწერილი აქვს ნაპირებზე ავტორთა იახებები. მაგ.: თქვე და თქუ. 2v, 3v, 8v, 9r, 12v, 13v, 15v, 17v, 21v, 26r, 32r 34v.

„იქო სქებ“ 3r, 4v, 7r, 8v, 9r, 10v, 12r, 14v, 16v, 17r, 21r, 22v, 23r, 27A, 31v, 32v, 34v.

„იქო ვა სქე“ 3r, 12r, 14v, 17r.

„ს ტქვე გან ექ“ 7r, 16r, 25r, 29r, 34r.

„ქ ლ ი ა“ 11r.

მონაწერტი: 12r—13r ქვემო კედლებზე 13r-ზე შან ავლია დაბოლოება, ეტრატის ფ. ხეში შაოჯენა კიფას შიქვის გამო.

ეარის თანამდებობა, ნეტად გადასული სახტო („დაწერილი“), დაწერილი XIV—XV ს. მხედრული ხელით;

12r.

1. ... შენ [შე]მოკვეც[ე]ხოდა. შენ გარდაიფიქე თორმეტ[ი]თა [საკრისა]?
2. რის[ი]ვითა კაცთა და შექსუქ[ე]რთა ლნი ეალი, რათთა მონ[ა] და ა...
3. რთა ბერიოთა [და სე... ბის] წყათებრ... ლნი...
4. „მო[ბი]?“ და მოწუნი .. თანა დავა...

12v. მარცხენა ნაპირზე.

1. რ ი ვ ა ნ ე ე ი ს ქ
2. ...და ნიქისისა სა-
3. ...ინ აგანის-
4. ...და მ[ა] ფ ა ი ს

12v. ქვემო ნაპირზე.

1. [ქ]ე და ბოხის ძე კოიოიკე და არ ს[ქ]ე ნისძე ხასნი[ა] და ნახახისძე ივანე და ერთობ-

2. ით მახახბლის და ნიქოზის ორივე კარი და სახლი. აწ ეიწე[ა] და რამან[ა] ნი

3. ... ესე ლნი ბოლო[ქ...][ქ]ნელი და ლნი [ტ]ოლოსორი[ა]დ?

4. [.....] შეკვეცალოს, მირველე პირითამეა დეგო[ი]სათა კოლია და ნე-

5. [რმ]ე შეა წმიდანი მოწამენი რა ედენ და სტეფანე და წმიდა[ი].

13r. ქვემო ნაპირზე.

1. ექიორტეი სპარსეთისაი და წმიდაი მოწამე ექიორტეი ნიქოზი- სი და ნიხტოი-

2. სიანამე არის ნაწილი სოლისა მისისი და ყოველთა დეგო[ი]სათა...

3. ავი თა; და იო დასთანამეცა დაისაქ[ე]ბის და ყოვლითა ლმ...

4. ფოთა და ნო[ა?]- თაყთანისეუბის. აწ დაიწერა დაწერილი [ესე]

5. დეველისოჯოკთის ძე სა[?].

13r. მარჯვენა ნაპირზე. ასწერივ:

1. ეინეა და რომელმანეა კაცმან ეფ დაწერილი...

2. „სამახახბლისა პატრონისა გ...“

თავღირძის, „ქორანიკონი“, 1744

4 ფ; 16×11,5; ქალაქი: თბილისი; დაფუძნებული: კვტვიანი; ნუსხური: „ქორანიკონი“ ნაწილი კიაფურა მელნი; 1744 წ. (1r). თავღირძეთა ოჯახიდან.

„...ამა ქორანიკონსა მოიყვანა თავღირძი ძემ გიორგი შაოვაშიძის ქალი. აღდგომა და ხარებად სწორა იყო. კინტრიშს სასახლეში კორწილი იყო. თამათ ერთი ძმა იყო შარვაშიძე რიონის და ქანეთის რიზინს[!] ამომღმა. მეორე ძმას ბალომის ბეგობაა ქონდა და შესამეს სოხუმის ბეგობაა ქონდა.

- 5^წკი. ა. ფბ. ვ. მტ. კა დღმ დ მტ. კე კვ.
- ბ. ფბ. კე. აბ. თ. დღმ გ. აბ. იდ. დ.
- გ. ფბ. ი. მტ. კთ. დღმ ზ. მტ. ლ. იფ.
- დ. მტ. ბ. აბ. იზ. დღმ ვ. აბ. ით. კვ.
- 6^წკი. ვ ფბ. კბ. აბ. ე. დღმ გ. აბ. ი. მ
- ზ. ფბ. ე. მტ. კე. დღმ ზ მტ. კე. ით.
- ა. ფბ. კ. აბ. იფ. დღმ ვ. აბ. იფ. ლ.
- ბ. ფბ. იმ. აბ. ბ. დღმ გ. აბ ზ. ია.

გზ. 6^წკი. დ. ფბ. ი. 1r—4v.

შენიშვნა: 1. ფრაგმენტში მოთავსებული „ქორანიკონი“ იწყება 1744 წლით [კლბ ქრონიკ. უფროს 432+1312=1744 წ.), თავდება 1844 წლით.

ბოლოში ტექსტის ხელთი მიწერილია: „ას და ერთი ქორანიკონი დამიწერია. მას მერმეთ ვინც მიესწრას, მან დასწეროს.“ 3v.

2. „ქორანიკონს“ გარდა ფრაგმენტში არის:

ა. „სამთავართო მართალი და კვშაპობიტი.—ა მთავარისასა დღე კეთილი. ადამ შექმნა ლმერთმან. რომელი იშვას, ბედნიერი იყოს...“

წყ დ ე ბ ა: მთავარის დ დღის ტექსტზე: „ცეცხლს. წყალს და მანჯლს ერთდოს ეპტრობა...“ 3v.

ბ. შელოცვის ნაწყვეტი: „მისთა ქრქუა მას მიველ-გაბრიელ მთავარანგელოზმან: „შეგობსენინ შენ უფალმან განგვორე მონასა ამას ღესა სახელით, თვარა[!] დაგწვევ წუნწობისა ცეცხლითა; ჩაგაგდებ კაცას რვალისასა განხურეებულსა. მით განგაქარებ, ვითარცა ნაძვისა აბლსა, პატიოსნისა ჯუარის ძლიერებითა, შავიყისა, წარბისა და თავის ტკივილსა, სახელითა ღთისათა, მამისა და ძისა და სულისა წმიდისა, ოღარით იაკეთა[!] და სამეურით ულოცოს მღვდელმან.“ 4r.

გ. „სახარება წათესი [თავი 28, მუბ. 16—20]—მას ეამსა შინა...“ ათერთმეტნი იგი მოწაფენი წარვიდეს გალილესა.“ 4r.

დ. „ლოცვა ყოელისა სენისა მებრწალი ... — წმიდაო გიორგი ჩხარისაო... ზონისაო... ილორისაო... სუფუნისაო... კინათისაო... ამაღლებისაო... გორისაო... ძეგორისაო[!]... ხეიდრისაო... გამეფებისაო... წილმთისაო... გამოჩინებულისაო... მრავალძღვისაო... კანტრისაო... ზღუდრისაო... დეაბზუისაო... კვანისაო... ეაკის-ჯვრისაო... გოგორეთისაო ... კონკათისაო ... ჯიბანჯვრისაო ... შეშანეთისაო... გვარაშეთისაო ... ხეტუნისაო... დაგვასო ... ჩაქვისაო... საკრთხევისაო ...ტკვეთა მსნელსო ... მთავარა ანგელსო ... [ბილი]ეთისაო ... ბრიალეთისაო ... მაც- [ქ]ანეთისაო ... აჭის თიბისაო ... აჭყსთავისაო ... კუქულათისაო ... ჩაქვისაო... ლოცვა ა რ ა ბ უ ლ ი ბ ა რ ლ ა კ ა ბ ი ლ ქ ფ ა რ ბ უ ე მ გ უ რ თ ა ქ ლ ჯ ა მ ნ ა . ჯ ა ლ - დაჭოხა. ბილქინლდ ჯუმათ შარბახ. კე... ხ.“ 4v.

3. ფრაგმენტი მნიშვნელოვანსა და სრულად უცნობ პოლიტიკურ ამბებს გვაუწყებს XVIII ს. 40—50 წწ. დასავლეთ საქართველოს შავი ზღვის სანაპირო ხოლის შესახებ (იხ. „ქორანიკონი“ თავში მოთავსებული ტექსტი).

10. ხელნაწერთა აღწერილობა.

1701

(921)

როსტომიანი XIX

60 გვ.: 21,6×17,5; ქალაქი; უფლო; რვეულად შევრილი; ლაქებიანი; 53—60 გვ. მოცილებული და დაფურცლულია; შედგრული; XIX ს. სწორი ხელით; ერთრილა. თავდგირიძეთა ოჯახიდან.

[ფირდოუსი, შაჰინამე].

„ამბავი როსტომისა და ზურაბისა.

— როსტომ იყო კაცად ღომი, შვილის შვილი საამისა, მის შაჰა ჰყვა ნარიშანი, არსად იყო შგავისი მისა...“ 1—60 გვ. წყდებ: „როსტომ უთბრა: აწ დაღამდა, აღარა სჩანს მხისა არე. ხვალევე აქვე შევიყარნეთ, ხმალ ქვეშ არის ტახტ-სამირე, შემოყვრებით ეტლისაგან; ჯერ ვაცი ხარ რძე მწოვარე და კაცსა უკვირს შენი საქმე, განციქ[ფ]რდების მზე და მთვარე“.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერის ტექსტი მისდევს იუსტიციე აბულაძისეული (1916 წ.) გამოცემის ტექსტს 708 გვერდიდან 757 გვერდამდის, 2619—2811 სტროფ. (იხ. შაჰინამეს ანუ მეფეთა წიგნის ქართული ვერსიები, იუსტიციე აბულაძის რედაქციით. საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზ-ნის გამოცემა. თბ., 1916).

2. ხუნძბული გამოცემისაგან განსხვავებით S—1701 ხელნაწერის ტექსტში „ამბავი როსტომისა და ზურაბისა.“ ერთი ზედმეტი სტროფით იწყება (იხ. ხუნძბული) და არა მისი მომდევნო სტროფით: „ღღესა ერთსა თავის წინა როსტომ იჯდა შეკირვებით...“ (2619 სტრ., გვ. 708).

ხელნაწერს აქვია გამოქვეყნებული ტექსტის სტროფები: 12—13 გვ. შუა, სტროფები 2652—2660 (სულ 9), იხ. ნაბეჭდის 717—720 გვ.

აქვია აგრეთვე 2712 სტროფი (ნაბეჭდის 734 გვ.), ხელნაწერის 30 გვ.: „როსტომ თქვა: ქაოზ მეფისა ვარდია შეუბოველი...“

ხელნაწერის 48 გვერდზე შემჩნეულია (ნაბეჭდის 2769—2770 სტრ. შუა, გვ. 747) ზედმეტი სტროფი:

„ქვლავ შამისა ნიშანს ერებს, ზურაბს როსტომ ვგონების.
 არ უამბო დაწყველილმან აჯერ, ზაკით ეუბნების:
 რად იწყლულებ საწუთროსა? შმაგი კაცი მოენდობის.
 ავად იყოს, თუნდა კარგათ, კაცსა ორჯერ გარდაბდების“.

(922)

1702

თავდგირიძე გიორგი, ზმები, გამოცანები ლექსად. XIX

8 გვ.: 22,5×18; ქალაქი; უფლო; დაშლილი; შედგრული; [XIX ს.]; თავდგირიძეთა ოჯახიდან. დაუწერელია: 5—8 გვ.

— 1. ზმნა, ლექსად გამოთქმული გიორგი თავდგირიძის მიერ., გუბრიელი შამიას სადილზედ, ყველიერში.

1. ბარკაღმა ხიიდზე მისუსტა: მალღა ვიძახი შეველასა.
2. თავადო რა გულისა ხარ, მევე შეგატყობ ყველასა.
3. კაჭუ თხის ხორციით გავაძლოთ, მუცელზე წამოგბერავსა.
4. აწ ვერას ვიტყვი ამის მეტს: შეკაზმა უნდა ყველასა...“ 1—2 გვ.

შენიშვნა: გ. თავდგირიძის ოცი ზმიდან 16 თვეების ქართულ სახელზე გვაძლეს: კალმები, ლღავი, ორაგული, ზუთი, წვერა, ბილაწითელი, კაბეტი, ფარგა სეია, კოცობა, შამაია, მწერი, ღორჯო, ტობი, კიჟლიქ, ქაშაპი; დანაოჩენები—საშეშელები: ზურგიელი, ყველი, ერთო, კვერცი.

2. თავდგირიძე გიორგი, „ლექსებად გამოთქმული გიორგი თავდგირიძის მიერ ხეხილუბზედ.

— 1. ვერ დავუღვწ, აშლილი ვარ, ლენოს ამ ჩემს ამხანაგებს.—

2. და მსხალის ფერი ლენო გამიხდის იგი[!] წითლად პაგებს.

3. მომემატა მისგან კეკა, სიტყვა-პასუხის განაგებს.

4. რომ ვიყიდა ტურის ტყავი, ვინ გამოცვლის შიგ ფარდაგებს...“ 3 გვ.
 შენიშვნა: სულ 15 სტრიქონი: ვაშლი, მსხალი, ატამი, ოტფრი, შუბა და თვლა, ნაძვი და წიფელა, ლიმონი და ფორთოხალი, ლაფანი, ძელქვა, ზე-შავი, თამულა, წაბლი, ალუჩა, უზანი (იასამანი არის), ტყეხალი.

3. „გამოცანა, კნიაზ სამსონ მაჭუტაძისაგან მიწერილი ანნა თავდგირიძის ქალისადმი.

ნაყოფიან ვენახისამან ქნა საქმე მოსაწყინარი:

ასომ ძროხისამ, ნერგმა ზღვისამან ცრემლი გვადინა მდინარი.

გაკიცხეს კაცი მართალი, წმინდა, სიბრძნითა[!] მდიდარი.

ახსენით ეს გამოცანა: კაცი მართალი ვინ არი?

პასუხი

კაცი მართალი—იესო ქრისტე, ყოველთა დანხნელი,

ნაყოფი ვენახისაგან—ცმარი, იმისი სასმელი.

ნერგი ზღვისაგან—ლერწამი, სახსოვრად ცრემლის დამსხმელი.

ასო ძროხისა ის არის, რომ შეამზადეს ნალველი,“ 4 გვ.

[ი. ვანიანე შავთელი, აბდულმესიანი].

„შენ, გონიერო, გულისხმიერო, თვით მეცნიერო, მეფე ძლიერო!.

მიულ-თომელო მიუწთომელო, მიუთხრობელო, წრფელ სახიერო,

განათლებულო, განახლებულო, გაბრწყინებულო, მზეო ციერო,

გალაღებულო, გალომებულო, კვლავ გოლიათო, გულ-ლმობიერო“ გვ. 4.

(923)

1715

ანტონი I. არისტოტელეზითა კატილორიათა გარდამოცემა. XIX

282 გვ.; 17,7<11; ქალაქი; მუყაოს ყდა ყვესფერი ტვიფრული ტყავით შემოსილი; ამოვარდნილია ერთი ფ. (13—14 გვ.); შედრული; თავფრცული, სათურები და დასაწყისი ასოები შთაფრულით; [XIX ს.]; გადაწერილი: ანისბატის დეკანოზის, ძე დიმიტრი (282 გვ.); დაუწერელია 2,5—6, 10 გვ.; ჩართულია სტემა (59 გვ.), ზაქარია კვიციანიძისული (იხ. I ყდის შენიშნა).

„გნოსის არისტოტელეზითა კატილორიათა გარდამოცემისა. შრომითა ანტონი არხიეპისკოპოსისა დავითიანი სათა. §. 34.—ვიხნათგან სათანადო ექმენით ჩქნდა გარდამოცემანი არისტოტელეზითა შესმენათანი უფრორე ჯეროვნად ჰრაცხს დაკუთმებისა ამის (აწინდელისა) მიზეზისა განხილუა, რათა არისტოტელეზი ვიწყეთმეცა დადებად წესნი თქმადთა განკარგუათანი. მაგრა პირველად ესე უსახარეს დადებად ექსაჯე, რათა წინადაეჭხნე საზოგადოასათუს და სათუთოსა და მერმელა სხუათა და შემდგომად ვასდევდეთ წესსა არისტოტელეზითა განკარგუათათასა.—

თეს საზოგადოასა და სათუთოსა. § 35.—საზოგადო იგი არს...“ 29—220.

შენიშვნა: 1. ტექსტს წინ უძღვის: ა. თავფრცული.—„სადადებულად ცხოველს-მყოფელისა, თამარისისა და განუყოფელისა სამებისა, ანტონისაგან, არხიეპისკოპოსისა ყოველისა ზემოასა საქართველოსა, დავითიან-ბაგრატიონისა ქმნი.

ლი ანუ თქმული წიგნი კატელორიკა სიმეტრეა და მსჯილი მისტანკმასა ზედა არისტოტელისა, შედგომითავე მისითა, მაგრა სხტათაცა სხოლასტიკოსთა და ახალთა ძილოსოფიოსთა განსაზღვრებათაცან და გარდამოცემათა მოღუბული.

ხოლო წინადადებული თვისა სხოლისა მოწაფეთად, დროსა ყოვლად-ბრწყინტლისა, უფთიმძაბურეკისა და უმაღლესისა ირაკლი მეორისა, მეფისა კოვლისა ზემოასა საქართველოსა, ხოლო მამათათარობასა თვისასა.

წელსა დასაბამითვან სოფლისა 7275, უორციელედ შობითვან სიტყვსა ლისა 1767, თქმა მეორეა, რიცხვა 9 დაიწერა ახლსა გნოსისა შინა სამეფოსა მისის მეფობის უმაღლესობისასა...“ 3—4 გვ.

ბ. „წინასიტყვაობა წინამდებარისა წიგნისა ხუთ-ნაწილთა, ანუ დასდებულთა. ზედა ცხრა რიცხვთა, ან ტონისა მიერ არხიეპისკოპოსისა, დაეთიანისა.

1. არ სილაღითმან კადრმან გტათანადა ჩუნახლად ხელყოფად ქტმ-თქმულებანი ძტმლნი.

რ ეყ ძტმლთა სხოლასტიკოსთა

და ჩუნთაცა ჰქმნეს მრავალნი ემათა ჩუნდა.

მაგრა თუსათუს შრომაე სარაცხ ტუბილად.

შგონიეს, რომელ სათანადო არს ესე.

2. ვითარმედ ახლად ცნობად მოწიადტმლობა

მოძღვართად მათი, რომელ თან მიიხერგუნეს

თუსთა გნოსისთა მოწაფენი შედგომით,

ვინაცა ახლად მივსცენძტმლნი ცნობანი.

3. იპყრობს თეს შორის წიგნი წინამდებარე

შეცუბანი ელებას ჩემმიერსა ქტმთქმულად.

ხოლო სამგტართა ძილოსოფიოსისათა

კატელორიკათ, ახლადქმნილთა ჩემ-მიერ

და პორტიოთთა, ნამყოფებთა ჩემვან.

4. კვლად სიმეტრეს, მსჯილითურთ ჩემით ჰრთულთ,

რათა თქნ, ჩემსა მოწაფეთა, გონება

მყემთრი აღუღესთა უმყემთრეს ცნობათადმი.

და მოგენე ჩემნი ახლად ძტმლნი ცნობანი

სახსენეხელად თქტმ ჩემთა მაგათ.

5. სამ-მეოცესა პარალრაქს და მეორესა პორტი

იროისის ხუა დაენაკტმთე

სქიმად, ახლითა მორჩითა არ უმეცრად;

და მუნ ცხოველი მსძეს მოზარდის ადგილსა,

ხოლო მშენტმლი ცხოველისად ვანაკულე-

6. მაკრა ესენი, თუკვა კანონთა შინა

ესთავე საქმებრ იცხადებინან ჩემვან,

გარნა მშენტმლი გაიგონე ცხოველად.

ხოლო ცხოველი მოზარდად გულისხმა ჰყავ-

მიხე[ხ] არს ამით სხტათა ბრძენთა მიბაძეთა.

მსწერ[!] პაულ საღმთო კორინთელთ პირულ შინა.

7. პიოველი ადამ სამშენვლად ცხოველად.

აქა მშენტმლი მსძევა, ნაკულად, ცხოველისა,

ხოლო ცხოველი—ადგილ მოზაოდისაცა;

ესჟერ გვითარგმნეს ჩუნთა ღრამმატიკოსთა.

8. ვინაცა ეპაბტმ ჩუნთა წუნთა თარგმანთ

ზემოწერილთა სახელთა კმეულ-ყოფა.

ამისთეს ნუ ვინ უმეცართად მიგუწერს.

ვიციოთ მშენტმლი, მშენიერის არს პაიხი.

ხოლო ცხოველი—კაცისა ნათესავი.

9. იქმნა ჩუნ მიერ ცნობაე ესე დროსა

ირაკლი ბრძნისა, მეორედ წოდებულის[ა]

მეფისა, ძმისა ჩემისა სატრფუასა.

ბრძანებითავე მისისა სიმაღლიასთ

დადება ესე ჩუნთა წიგნთა საცავსა“. 7—9 გვ.

გ. ანტონის შივრ არმიებისკომისისა დაეითანისა კატოლორიათა
არისტოტელითთა შეყუანოლებამ. წ 1.—საწირო ვიდრემე არს სი-
ბრძნისმოყუარებისად მოწაფე-ქმნილთა ცნობამა— რაოდენგვარობს ზედმიწევნილ-
ბამ კაცობივი...“ 11—29 გვ.

2. დართელი აქვს: „პინაკს-სიტყუაობა ჩ“ნ შივრთა შეყუანილებათა
კატოლორიათა სიმეტრეთა და რომელთამე მსჯილთა, ჩ“ნ შივრ კართულსა აღკა-
ვიტასა ზედა. ა...“ 223—282 გვ.

ანდერძი: „მსწრაფლ-მოქმედი ამისი მისის ეგანათლებულესობის მეფის ძის
ფარნავაზის ჟურდაბლესი მონა აქნის ხატის დეკანოზის ძედიმიტრი“. (გვ.
282).

შინაწერები: 1. „ვიწყე დავით-გარჯობის მესამეს დღეს მსწაელა [ამ]კატოლო-
რიისა...“ 1 (ყდის შიგნიდან).

2. „ლოკტაჰ ჯაქტმისა ყომათათს სხოლათა შინა:—მიწუთამელო ბრწყინბა-
ლებათ!... მოვედ ყუამათა შენთა ზედა და მოგტყე ნიკთა შენთა ყოულად მდიდარ-
თაჰან მადლი სიბრძნისა და გლლისმისცოფისა და წინამდებარისა ამის სწავლისა
ზედმიწევნილებისა“. 1 გვ.

(924)

1716

პოლემიკურ-დოგმატიკური კრებული. 1830

238 გვ; 21,5×17; ქალაღი; მუყაოს ყდის ტყავის ყუა დახიანებული; მხედრუ-
ლი; სათაურები აკოთალი წითელი მელნით; დასაწყისი ასოები სინგურით; 1830 წ.
14—X (237 გვ.); გადამწერი [სვიმონ გიორგის ძე კასრაძე]; თავკახშელობა 1 გვ.

„ამა წიგნსა შინა იპოვების მრავლად საძიებელი მართლ-
მადიდებელთა სატყუს-გება ურიათა.—პრქტა ქრისტიანებან: „ვის
ეტყოდა ლმერთი: ეპქმნეთ კაცი ხატებად ჩქმნდა და მსგავსებად, ანუ არა
მხოლოდშობილსა და თანაარსსა ესა მისსა?“ პურიაზან: „არა, არამედ ანგე-
ლოსთა თესთა...“ 1—237 გვ.

თავდებამ: „წ“ის კირილე ალექსანდრიელისა მატთეს,
თავისა სახარებისა ძქლენქოანთა სიტყუათა განმართებამ,
ლექსიკონი.—ბართლომეოს ძე, დამვიდებელი წყალთა...“ 233—237 გვ.

ბოლო: „ქდ და ღრამკანი არს გრამა. 4 სიმისი არს ნახევარი ღრამკ-
ნისა და ტრიმისი არს სამგნი ღრამკნისა“. შდრ. ჰ—312. გვ. 106რ.

შენიშვნა: 1. კრებულის პოლემიკურ-დოგმატიკური ტექსტების თანამიმდევრობა
და შინაარსი ზედმიწევნით შეესატყვისება S კოლექციის 312 ხელნაწერის ტექსტებს,
მათლწერის ოდნავი გამართლებით (ი იშუათად იხმარება 1716 №-ში).

2. S—312 ხელნაწერისაგან განსხვავებით S—1716 კრებულში არ არის შეტანი-
ლი შემდეგი მასალა:

ა. დღესასწაულთა ტაბულა, სათაურით: „თს“ა სეკდენ ბერსა დღესას-
წაულნი, რომელნი დააკადებენ საქმესა“, ანუ კალენდარი ყველა დღე-
სასწაულების („უქმი დღეების“ აღნიშვნით (9.1-7)).

ბ. გამოტოვებულია აგრეთვე დიდი იოკულობის კალენდარული მასა-
ლა, რომელიც A:85 ხელნაწერიდან (ახუსეოტიკ-ტბელის კრებული) უნდა მომდო-
ნარეობდეს (S—312 ხელნაწერის 92r—101r).

გ. კალენდარული ტაბულა, შესრულებული ფერადებით (S—312, 103v—104v)
დ. არ არის შეტანილი 1716 ხელნაწერში გრამატიკული ტრაქტატი „სიტყ-
[ქ]ა ბართონთათჳს“ (S—312, 106r—108v).

ანდერძი (გადამწერისა): „18¹⁰/₁₄ 30, ესე დოღმატიკა ეყუთენის გიორგის ძეს
სვიმონ კასრაძეს“. 237 გვ.

შინაწერი: „Из книг Ивана Гварамадзева“ (1 ყდის შიგნითა არეზე).

(925)

1718

სჯულის კანონი (მცირე). XVIII

166 გვ. 21,5×16,5; ქალაქი: ხელნაწები ქალაქების შეწებებით ნაკეთები. დაფორაკებული ყდა, სადა ტყვეთი შეპოსილი მხედრული, სათაურები და დასაწყისი ასოები შთავრულით, სინგურია; ბილონაკლუდი; XVIII ს. II ნახევრისა (ვეიონიშანი: 1796). დაუწერელია 70—71 გვ.

1. [მცირე სჯულისკანონი]. „წესი და განგება და სჯულის კანონი შეექმნისა კრებისა ასსამეოცდა რუათა წმიდათა მამათა, რომელნი შევრბენ კოსტანტინოპოლის, იხალსა პროზსა, კოსტანტინეს ღის-მსახურისა მეფისა ზე, ძისწულისა ირაკლი მეფისა იუტუნეს წინამძღუარნი კრებისა ამის აღათონ, აპაპ პრომისა და გიორგი პატრიარხი კოსტანტინუპოლისა და თეოფანე ანტიოხიისა და სხუანი ღმერთ-შემოსილნი მამანი.— აჰან, წმინდამან შეექმნებან კრებამან... დაამტკიცეს მართალი სარწმუნოება... და ესე არს თქმული იგი და განწესებული წათა მათ... მამათა. თავი ა.— დიდმან აჰან... შეექმნებან კრებამან... ესრეთ აღწერა და განაწესა და ამას იტყვს...“ 1—3—103 გვ.

შენიშვნა: ტექსტი რ (100) თავისგან შედგება.

2. „კანონნი შეცოდებულთანი, აღწერილი ნეტარისა მამისა ჩემის იოანეს მიერ, კოსტანტინუპოლელ მთავარეპისკოპოსისა, რომელსა მმარხტელ ეწოდებოდა. კირიელისონ.— უწყებულ იყავნ, ვითარმედ ესე ნეტარი იოანე მმარხტელი უკანასკნელ იყო უფროს ყოველთა მათ, რომელთა მსჯულის კანონისა წესნი აღსწერნეს... აწ უკტმ... ვიწყო სიტყუად... და პირველად ესთქუა რიცხუ და განყოფილება ცოდუათა ზუნებითთა და გარემეთა ბუნებისათა...“ 103—113—125 გვ.

3. „კანონნი შეცოდებულთანი, განწესებულნი ნეტარისა მამისა ჩნისა იოანე მმარხტელისა მიერ, კოსტანტინუპოლელ პატრიარხისა, კსნ.— უკეთუ ვის შეემთხუნენ ბუნებითნი ცოდუანი...“ 125—150 გვ.

4. „კანონნი დღითი-დღედთა ცთომათანი, ვითარცა წმიდამან მამამან ჩნმან ვასილი განაწესნა.—ნა, პირველი მოსლუა გულის-სიტყვსა, რომელი მოუბდეს და გონებამან მსწრაფლ განიოტოს, რომელსა ეწოდების ბერინულად (პროსგოლინ), უკოდველი არს...“ 150—158 გვ.

შენიშვნა: 1. დართელი აქვს: „ზანდუცი წიგნისა ამის;

— „წინა შესავალი სიტყუა; მოხსენება მსოფლიოსთა კრებათა...“ 159—166 გვ.

წუდება: „აქრის-ზრახსათეს; ცუდად...“

2. § 1-ლს კიდებზე მიწერილი აქვს ზოგიერთ სიტყუათა განმარტება:

„ზარტა არს ხასა.

„მგოსანი არს მომღერალი“. 15 გვ.

„პანიო[?] არს მამის დედა ანუ დედის დედა“. 18.

„პარბითი არს ფაფი და ეგვითარნი“. 57.

„სჯნდიკნოზი არს ნათლი-დედა“. 58.

„ატარი არს ზურდა-ფრუმი[?]“. 64.

„შეატროვანი არს გაოდასაუარებელი ქვეშაფენთა ანუ ცენთა“. 66.

„ძოლოს არს ხალხია“. 66.

„იშობრივი არს უცროად ანუ ფათრუკად“. 94.

„შაზრაკი არს ზუფინი, ეჭ იგი მცირე შები, ხელთ სატყროცი“. 94.

„ზარკება არს ცდილობა“. 100.

ანდერძი (მთარგმნელის, ექვეთიმე მთაწმიდელისაჲს;
„რომელნი ეჲ აზას მსჯულის კანონსა იკითხვიდეთ, ჳინა მსწორდეთ, მომიხსენეთ
გლახაკი ე უთჲში, რომელმან უსთარგმნე ესე ბერძენისაგან ქართულად. ამინ“
(158 გვ.).
მინაწერი: „სახებრ გ. 1890, 30. VII. ა. ჯვარისვი შვილი“.

(926)

1719

ღმრთივ-სულიერნი მოთხრობანი. XIX

124 გვ.: 16,5x10,5; ქალღდი; თითქმის შემოკვეთილი მუყაოს ყდა; დახიან-
ბულია აგრეთვე პირველი და ბოლო ფურცლები; მხედრული; XIX ს. დასაწყისი-
სა (კვირნიშანი: 180|8|); უხეში თავჯახშეულობა (1 გვ.).

[ღმრთივსულიერნი მოთხრობანი], „მოთხრობაჲ პირ-
ველი.—მას ეამსა შინა იყო ვინმე კაბუკი პასაკითა, მცოვანი გონებითა და
შემკული ქველის საქითა, რომელსა გამოუჩნდა ჩვენებით ყდ წმინდა ლტ-
თისშშობელი, სამოსლითა მზეგებრ [ბ]რწყინვალითა და თავს ედგა ზეთის ხი-
ლისა ფურცელთაგან გვირგვინი ყუაქილქოვანი...“ 1—120 გვ.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერში მოთხრობულია 34 „სულიერი მოთხრობა“, თითქმის
ყოველი მათგანი სასწაულებსა და სენადახება „გამორჩენის“ ამბავს შეიცავს და
მთავრდება დარიგება-დამბოძურებით: „მოვიგოთ ჩვენცა მოწყალება და სახიერება
და სიტკბოებით აღვასრულებდეთ ლთივ-შეგნიერთა მცნებათა“ და მისთანანი.
2. 34 პატარა-პატარა მოთხრობას დართული აქვს: „ლოცვა ყდ საყვარელისა
და ფრიად სასურველისა ღისშშობელისა მიშართ“, რომელსაც აკლია დასაწყისი.
3. 122—124 გვერდებზე მოთხრობულია მიბლიური ამბებისა და კოსტანტინო-
პოლის თურქთაგან დაპყრობის ქრონოლოგიური ნუსხა: „ქ. ადამითან ნომფი
გამოსულა წელიწადი 2242...“
ბოლო: „ხოლო იტყვიან, რ ოდეს აღიღეს სახეფო ქალაქი, დაბნულდა მზე და
ესე იყო ნიშანი ღთისა მიერთ, რათა სცნას ყოველმან სოფელმან, რ დედა-ქალაქი
მიეცა ქელთა ოფრქოთა“.
მინაწერი: „სახებრ გ. 1890 წ. 30 VII. ა. ჯვარისვი შვილი“. (გვ-1).

(927)

1726

ორბელიანი ხულხან-ხაბა, ქართული ლექსიკონი. 1810

486 გვ.; 34x21; ქალღდი (ციხფერი) ტყიფრული ტყავით შემოსილი მაგარი
ფიქრული ყდა მოშლილია; ყდას და I-სა და ბოლო ფფ. კიის კვალი ეტყობა;
მხედრული; დასაწყისი ასოები სინგურით; 1810 წ. (485r). გადამწერი არაგვის
ერისთავი ჩაფაფლ (85r). მოცილებულია: 483—484, 485—86 ფფ.

„სიტყჳს კონა ქართული, რომელ არს ლექსიკონი.
—ანი არს პირველი ასო და კმიანი და ართრონი, შრავალრიგად—თა-
ვად და ბოლოდ მოვალს შრავალთა სიტყუათა ზედა, ვითარცა თავსა დაგვი-
წერთა. კულად ანი არს რიცხვში ერთი; კულად ანი ითქმის მგზეფსში გვი-
რაღქ?].—ა: 18. კავშირში.—იხილე აქა, თუ ვითარ გაპყოფს აობასა და მყოფ-
სა...“ 8—484 გვ.

შენიშვნები: 1. ლექსიკონის ტექსტს წინ უძღვის:
ა. „ამანი პირველად სასწავლო ყრმათათს“. 1 გვ.
ბ. „მეთრე სწავლება ამნანის რიგისა, სადა კმიანი ასო საქმარ არს რიგითა“. 1გვ.
გ. „ამათ ჩვენო, რომელ ზარ ცათა შინა...“ 1 გვ.
დ. „ამბანთა რიცხვთა სწავლანი, თუ რომელნი რაოდენთა რიცხვთა იტყვიან.—
ა ერთი, ბ ორი...“ 2 გვ.

ვ. „წულა-ქართულის რიცხვის სწავლა. 1 ა. 2 ბ.“ 2—4 გვ. ტაბულას დართული აქვს განმარტებითი ტექსტი: „ესე წულა ყოველთა რიცხვთა და ანგარიშთა უმჯობესია...“

ვ. „საკვენი ზეთთა კნიანთა ასოთანი...“ 4—6 გვ.

ზ. „აოიან ქარაგმანიცა აილი...“ 7.

მ. „ესე ნიშანნი, სადაცა სხენან, მიგასწავლის ცხოველი არს თუ მცენარე, გონება აგანხედებდეს...“ 8 გვ.

ნ. თ ა ე რ დ ე ბ ა : „სადა ესე უდვს: [40. 50 [32. 20] ტრენის ზომათა რიცხვთა პირველი ზარისხია სიმაღლისა და მუორე—წამის რიცხვი; ორს ზაზს უკან, სივრცისა ზარისხის რიცხვ და მუორე—წამის რიცხვ.“

2. დართული აქვს:

ა. „იუსო ტრიატეს ღთისა ჩუენისა სამოცდაათორმეტნი მოწაფეთ სახელები.“ 480—481.

ბ. „მოცუენნი, რომელნი აოიან ქართულნი და რომელთამე არღარა უწოდენ და დეიწყებთეს...“ 482—483.

გ. „საქმართ საველები, ესეც კარდაცუელილი:

თათრული

ქართული.

აბი

ლაპოტი...“

483, 1—2 სვეტი.

დ. „ანგაფისა და მისის თამაშობის სახელები.“ 483

ე. „გეომეტრი ქვეენის შხომელი...“ 484.

ვ. „თ ქ მ უ ლ ი ქ ა რ თ ე ე ლ თ მ ე ფ ი ს ა მ ე ს ა მ ე [] ე ბ ა ტ ა ნ გ. ლ ე ო ნ ი ს ძ ი ს ა — რადგან დაშვრა არც საბა, ქება მმართებს აწყა მყა...“ 484.

ზ. „მისივე შეფის ეახტანგისა.

— სიერმოტან იყო მუდამად სიბრძნე-სწავლისა მსახველი...“ 484.

თ. „ოქმელი საღთხეცისი(!) დიმიტრი ორბელიანისა.

ქ. სიბრძნის ტრფიალთა დამხირონ რასა სწერს სულხან-საბანი.

მოსურნეთ გეშასინძლეთ: გიშლიათ სნატი-საბანი.

ჭირით მოისილო, ლხინგიდვასთ, არ ღაწვი ცრებლით საბანი

და რადგან მომწიორდა, კმუნეა მაჭუს და ზრუნეა გულთა საბანი.

ქ. უაი მმართებს, რადგან დაქკარგე, ეინ მიმართებდა იგავსა.

მიმდემ გუსწავლიდა კეთილად და გვაწიორებდა იგ აესა.

მის ბრძნის ნაღვაწი იხილეთ, ოფაზობს, ბიწსა იგავსა

და ბედმან მიმებთლა, არ მოახედა მისის სიბრძნისა იგავსა.

ქ. საბა ძმთ ნეტარ-პიენებით მოწიორდა ბანსა გრძელადო;

კაცშირთ დაქსნადმდე თვთ თავით საქმე კმნის ყველა ქველადო.

ზოგნი ექვბდურ, ზოგთ ძაგდათ, ვითაც წესია ძველადო,

და მტრძირისა მტრძირად დამტყვი გაუდათ საყბნეღადო.

ქ. მისთა შრომილთა ტრფიალნი მისნი ძმანი და მონანი,

ემა გეო ეისცა ეხოვა მის სიბრძნის კრილთა წონანი,

კარ-ლია, ზღუდე-მომრცელი დააგდო სიტყვს-კონანი.

და ძმა უწერს, მუორე ძმა საზოგს—მისნივე ცრემლით მგონანი.

ამ სიტყვს-კონის მწერალი ძმა და მოწაფე მისივე,

საბაე, დააგდე ზო ს ი მ ე, შე გულ ნაღვლით მისივე.

თუ ვისმე გწადის ეს წიგნი, ეგრე გმატსთ, ვითა რუსთველსა.

ფრიად მაწერალი მუწაკი მოკვდა, დადილა რუსთველსა“. 484—485.

თ. „ო ქ მ უ ლ ი თ ე ი თ ს ა ბ ა ს ი .

— ამ ლექსიონის რიგები თუ ბრძენმან დამიწუნოთა“. 485.

ბ. „დასაბამიდგან ტრიატეს მოსულამდე ქართულის რიცხვთა გარდაცვა წელიწადი ხეთიათას ას ოთხმოცდა ათვრამეტი: 5198. ქ. მათე ქართველთა რიცხვსაგებრ ვიდრე აქამდმდე: ექვსიათას ცხრა[ა]ს ორმოცდაათი 6950. ო დ ე ს [ე ს ე] დ ა ვ ს ე რ ე, ტრისტეს აქათ წელი იყო ათას შვიდას ორმოცდა თორმეტი, ბერძელისაგებრ აღრიცხვას...“ 485.

3. ზემო აღწერილი (შენიშვნა 2. ა.) მოწიობს, რომ რაუველ ერისთავს დედნად 1752 წლის წესბა გამოუყენებია.

4. ლ. ქუთათელაძის დასკვნით, ო. გრისთავის წინამდებარე ნუსხა მომდინარეობს „ზოსიძეს რედაქციის 1747 წ. ნუსხიდან“.

(იხ. ლ. ქუთათელაძე, ს.-ა. თრბელიანის ლექსიკონის რედაქციები. თბ., 1951. გვ. 276—277, § 8).

ანდერტები: 1. ს.ს. თრბელიანიდან „ანდერტანაგი ამის მუშაისა, ფრიად, დამაშურალისა მოსწავლეთათის“... 6—7 ზე;

2. „ამა წიგნისა მომღვაწებელსა სულ მანანსაბა თრბელიანსა ლოკით მოიხსენებდეთ...“ (479).

შდრ. 1928 წ. გამოცემა, გვ. 477—478 და ამავე ტომში აწერილი 1608, „ანდერტი“.

3. გადაშვრთის: „მოწყალენო კელწიფენო ჩენო, მამანო და დედანო, წიგნისა ამის მნახელნო! ჩენი მამა-პაპო თუჯი მრავალჯერ აცლოთ და დაეწოთ ულთოთა და უსამართლოთ კაცო, ურჯულთოც და რჯულიანთოც, და საერო წიგნი აღარ იყო ჩენსა სახლში. ამისთჳ ვიფულსმოდინე და გადაეწურე ესე ლექსიკონი. უამისოდ არც საღმრთო წერილი და არც საერო განმარტების ქართული სიტყვა და ამისთვის ყოველთავე გვეუბრებოთ, ვინც ეს წიგნი ნახოთ. შენდობა მიბრძანეთ! აჯისტოს იგ. წელსა ზე, ქორონიკონს უფ. ან წერილის დაწერო ცოდვილი კაცი, თავადი და კავალერი რაუაელ გრისთავი“ (485).

შინაწერი: „ესე ლექსიკონი ზეო, თადონბრის ვეწვე წიგნ ესე, ქვეს უფ. ღმერთო! შეგწვიე ან წიგნის შესრულებას. თა რაუაელ გრისთავი არაგვისა“ (1 ზე. ქვეს ნაპირზე).

(928)

1727

რუსთაველი შოთა, ვეფხისტყაოსანი. 1825 (გრცელი რედაქცია)

133 ფ.; 31×20; ქალაღი; შუკას ყდა, რომლის ტყეის ყუა დაზიანებულია; მზედრული; სათურები სინგურით; 1925 წ. (133v); გადამწერი: ანა ამილახვარისა; (133v); ყოველი ცალკე თავი შემეულია თავკახნულობით (ფერადით). არაგვის ერისთვის რაფიელისგული.

ამბავი პირველი როსტევან არაბთა მეფისა.

— იყო არაბეთს როსტევან, შეფე ღმრთისაგან სვიანი...“ 3r—133v.

შთავრდება: „...პირველ ზენნი და საქმენი, ქებანი მათ შეფეთანი, და ვპოვე და ლექსად დ[!გარდავთქვენ, ამითა ვილაყფეთანი“.

შენიშვნები: 1. „ვეფხისტყაოსნის“ ტექსტს წინ უძღვის შესავალი: „ამა ამბისა დასაწყისი პირველი აამაო[!], სასმენელად მშენიგობი, სწავლისათჳს მომპირეთასა, ტარიელისა და ნესტან-დარეჯანისა ისტორია [!], რომელსა ვეფხისტყაოსნობით, უზმოვენ“ (1r—3r).

2 ტექსტი(1) და შესავალიც ძირითადად ვახტანგისული გამოცემისგებური 1r-დან 116v.

2. 116v-დან—133v-მდე მოთავსებულია „დამატებანი“:

ა. „ტარიელისაგან ინდოეთ მეფის სიყვდილის ცნობა“ (116v—118r).

ბ. „ტარიელისაგან ინდოეთის მისულა და ხატაველთ დამორჩილება“ (118r—121r).

გ. „ქორწილი ტარიელისა და ნესტანდარეჯანისა“ (121r-4v).

დ. „აქა ტარიელის დასნეულება და ზეარაენშეს[!] მეფისაგან სისბლის ძებნად მოსვლა“ (122r—127r).

ე. „აქა ომი ზეარაზმელთა, ინდოთ, არაბთ და თურქთა“ (127r—130r).

ვ. „ანდერტი ტარიელისა, ოდეს მიიცილა“ (130v—131r).

ზ. „სიყვდილი ტარიელისა და ცოლისა სისხსა“ (131r-4v).

წ. „ანდერტი აეთანდილისა სიყვდილის გამს“ (131v—132r).

თ. „სიყვდილი აეთანდილისა და ცოლისა მისისა“ (132r-4v).

ი. „მოსვლა ფრიდონისა, ტარიელის, აეთანდილისა და მათთა ცოლთა ზედა დატობა“ (134v—133v).

4. ტექსტი ვახტანგისეული გამოცემის წინა სტრუქტურის ბოლომდე, ცოტაოდენი გამონაკლისით, იმერტებს 1712 წ. ნახტვებს (შდრ. ა. შანიძის მიერ აღდგენილი „ვეფხისტყაოსანი“ სპ გვ.—ტფ. 1937—ხელნაწერის 116v-ს IV აბზაცის ბოლოს).

5. ტექსტის დანაოჩენი ნაწილი 116v-ს „ტარიელისგან ინდოეთ შუფის სიკვდილის ცნობიდან“ მოყოლებული ბოლომდე (გვ. 133v.) განსხვავებულია და ვრცელ რედაქციას მისდევს.

6. ხელნაწერი აღწერილია (იხ. ვ. თაყაიშვილი, Описание, ტ. II, გვ. 561, № 324 (-1727) აღწერილობა).

ანდერძი (გადამწერისა): „დასრულდა თვესა ოქტომბრის(ქუ) დღესა, წელსა ჩუგე.

აღესწერე მე, თავადის ავთანდილ ამილახოროვის კნენინა ანნამ ემე ვეფხისტყაოსანი ძისა ჩემის თა აღტკსანდრესათვის. ანნა“ (133v).

მინაწერები: 1. „დაწერილ ესე შენ მიერ	აღმოჩნდა ამო კნეილებად;
ამად, რომელ მდებარეან ესე	ნალეაწ შენნი შენდა ხსენებად;
ვითარ წარწერე და დაწერე.	ნათქვი მხეთა მათ სატებად!
ითქვასკა კება სხვათაგან	ავად არსადა ხსენებად.
თავსა და ბოლოს სახელნი აკრასტიტრნი წარიკითვენ.	

კვალად სხვა აკრასტიტრნი.

ვიკნენ მიწლებელ შენ მიერ	ტკბილ წიგნის ამის სრულებით.
ფარულად მასთან ეპისტოლის	ყოვლად ათშიდ რვეულებით.
ფრიად ვეკაც გულმოდგინება,	რ ყოვნა ნაკასპულებით.
ხის ყდითა[!] ნემსურ სამოვით,	ორფერ, არ იასპულებით.

შეკრული მიიღე შენის ძმის დაეთით თუ მან თვისაგან.“

2. „ამ შენს ნალეაწსა მდებარედ დავმზერი სვედით აღესილი. აღურსით ვკაცენი ცრემლ-ფრქვევით, სად გიწერია საველი, რად არ შეღირსა უბედურს გამეყან მშობლის მშობელი! ასულმა დედას მოგბაძა: წერილი გვეთ დაიბლებული. კ. ბარბარე [ჯ. თ. ჯ. ა. ძ. ს.]“. 133v.

(929)

1728

ვისრამიანი. 1825

224 გვ.; 32x30,6; ქალაქი (სხვადასხვა); მუყაოს ყდა, ყუაზე ტყავით შემოსილი; მხედრული, სათაურები სინგურით; 1825 წ. (223 გვ.); გადამწერი: ანნა ამილახორისა (223 გვ.); თავკანონობა: 1; პრიბიტორული ილუსტრაციები. 7, 8, 17, 27, 50, 53, 57, 63, რაფიელ არაგვის ერისთვისეული.

„ქარი პირველი, დასაწყისი ვისისა და რამინისა ამბავი. — იყო დიდი და მაღალი სულტანი ტულუღი-ბეგ[!] ქვეყანასა ხვარასნისასა და იღრაბაგინსა[!], ლაშქარ-მრავალი, მორჭმული ყოველსა სპარსეთსა ზედა...“ 1—223 გვ.

მთავრდება: „... იგი ვისისა შედგედ სიკვდილისა მისისა სამარხისაგან[!] აღარ გამოვიდა და არაღა კარი გაქალო და არაღა ნახა რა“.

შენიშვნები: 1. როგორც აღნიშნულია „ვისრამიანის“ 1938 წლის გამოცემაში, ეს ნუსხა (S—1728) „რედაქციულად საყურადღებოს არას შეიძენს“. (შდრ. ვისრამიანი, აღ. ბარამიძის, პ. ინგოროვყვას და კ. კვეციანის რედაქციით, ტფ. 1938, გვ. XVIII).

- 2. ზელნაწერი მრავალი შედგომით არის შეზღუდული.
- 3. ამ ნუსხაში შემჩნეულია ჩანარობები, ლექსის ფორმით:
 - ა. „ალო ცად აღვალს, სახილი რომე მუნ დაგზნებოდა, მივირის; მთიები უზადო მისგან ვით იგზაებებოდა, ვით დასთოო შაროჲან ვისი და გული ეისთა კვდებოდა, მას არა ევნო და თვითვე გლობ ევლად გაიმებოდა.“

ლექსი ჩართულია ზელნაწერის 79 გვერდზე, თავში: „მოაბადისაგან ცეცხლის აგზნება ვისის სადიცრათ“—თავის დასაწყისშივე, ნაბეჭდი ტექსტის შესატყვისადგილას ეს ლექსი არ არის. იმ. მეორე გამოცემის (1938 წ.) გვ. 107.

- ბ. „მე ვარ უმოყვრო მოყვარე, კირთაგან მოყვარიანად. ვერ დამეთვალნეს სევდანი, ვერ ანილია სიანადლ[!]. მოკრბით ყოველნ[ო] ტრფილნ[ო]. ზაე-ლაღ-მინა სათისად. კეშნათ რაზნი იტვირთედ[!] თქვენ, მზისა მოკამათისად; სული შეწირეთ, ვინადგან დაგამბობსთ შორ-ქმნა მათისად. და გული უძღენით, გასჭვრიტეთ, რა გგზნათ ცენნთა[!] მათისად.“
- ლექსი ჩართულია ლე თავში: „მოაბადისაგან ცნობა ვისისა და რამინის ერთ-გან შეყრისა“—ზელნაწერის 109 გვერდზე, შდრ. 1938 წლის გამოცემის 148 გვ., სადაც ასეთი ლექსი არ არის.

ანდერძი (გადამწერისა): „ესე ვისრამიანი შევესრულე მე, კნენია ანნამ, თს ავთანდილ ამილახვაროვისამან, თვესა იენისსა [თ], წელსა ჩყე“ (223 გვ.)

მინაწერები: „ქ. სიტყვას ვიტყვი უტოლ შირიანს, თუ შეესმის ადამიანს; ვის ღმერთი სწამს კაცსა ლ"თიანს, ნუ მიხედამს ვისრამიანს! თუ მიხედამს ვისრამიანს, დაუბრმავებს თვალსა მზიანს და ამ სოფელს ვერას ირგებს, იმ სოფელსა მისცემს ზიანს.“ (ანდერძის კვეთით, 223 გვ.)

- 2. ა. მთავრე ვნაბე გაესუბლი, გარს მოველო ვერცხლის ჩარბი, ზედან სხოვი კამკამებდა ბნელს ჟუნში დასანაბი, სიკუდილზედა მივეწურე თუ ის პირმზე ვერ[ა] ვნაბი.“ (80 გვ. კვეთი კიდებე).

3. „ვისრამიანი, შეთხზული მეთორმეტეს საუწყნეში, თამარ მეფის დროსა, დილარგეთ სარგის თმოგველი საგან (თ. რაფიელ ერისთავი 18 „XXI“ 59)“.

ბ. „დილარგეთ სარგის [თ]მოგველს დაუწერია „დილარიანი“ და არა ვისრამიანი. ვისრამიანი არის დაწერილი ქრისტეს წინ, მაგრამ არაფერ იცის ვისგან. ბარბარე [ჯორჯაძე]“ (1 ყდის საცავი ფერცლის რ-ზე)

(930)

აჩილ მეფე, თხზულებათა კრებული. 1809

212 გვ.: 31×20,5; ქალღმთი; მუყაოს ყდა; სადა ტყავით შემოსილი; მხედრული, სათაურები და დასაწყისი სიტყვები სტროფებში სინგურით; 1809 წელს; გადაწერილი; „რაფიელ ერისთავი არაგვისა“ (203 გვ.); დაუწერელია: 205, 208, 209—212 გვ.; ამოყარდნილია 1 ფ. 10—13 გვ, შუა (11—12 გვ.); ამოხეულია 2 ფ. 124—125 გვ. შუა.

1. „თქმული საქართუმლოს მეფის არჩილისა, შანაგაზ მეფის ძის, ბაგრატოვანისა, ქართლისა, კახეთისა, იმერეთისა და სრულიად საქართუმლოსა“ [გაბაასება თეიმურაზ I დარუსთველისა].

— სამგტამოვანო ლუთაებავ, ერთმანეთს არ შემდგომისო!.. 1—203 გვ.

შენიშვნები: „გაბაასებას“ ალ. ბარამიძისა და ნ. ზერძენიშვილი - 1937 წ. გამოცემასთან შედარებით აკლია:

ა. „შესავლის“ მე 3-ე სტროფი (შდრ. ხელნაწერის გვ. 1, ნაბეჭდ. სტრ. 3), აგრეთვე 90 სტრ. (შდრ. ხელნაწ. გვ. 15, „ქასუბი მეფისა“ უკანა ნაბეჭდის გვ. 12, სტრ. 90); 115 სტროფი (შდრ. ხელნაწერის გვ. 18—19 („ქასუბი მეფისა“) და ნაბეჭდის გვ. 15, სტროფი 115),

ბ. ცალკე სტროფებს გარდა „გაბაასებას“ მთლიანად აკლია ერთი დიდი ნაწილი: „აქა კვალადუა ქაღუბი რუსთველისა, რომელი მოახსენა მეფეს, თამარ დედოფლისა და შეფედაკ წოდებულის, მის ჯამის ნაქმარნი ომნი და მის დროთ საქართველოს დიდებულთ ნაქმარნი“. — შდრ. ნაბეჭდი—1937 წ. — გამოცემის გვ. 90—114 და ხელნაწერის გვ. 111, სადაც ნაბეჭდის 780 სტროფიდან, რომელიც თავდება: „და აქადამ ზაფხუცივე და ვლარ მოესდივე შორე მე“—ტექსტი გადადის: „ქასუბი მეფისა მეჩვიდმეტი წელიცე მცურე [შეცდომით, მეოფრამეტე ნაკვლად].—ეს როდის გითხარ, არ მოკვიდი...“ (ნაბეჭდის 983 სტროფი, გვ. 114).

გ. გარდა ამისა, ფფ. ამოხვევის შედეგად ხელნაწერს 124—125 გვ. შუა აკლია ნაბეჭდი ტექსტის 1095 სტროფის ორი უკანასკნელი სტროქონი და 1096—1132 სტროფი მთლიანად (შდრ. არჩილიანი ს II ტ., გვ. 126—130).

2. „თაეი საქართუშლოს ზნეობისა.—

მოწყალე ხარ მართლის გულით მოქმედთა და უხუად, ღმერთო!...“
 125—139 გვ.

შდრ. 1936 წ. გამოცემა, ტ. I, გვ. 3—14, სტრ. 1—103.

3. „თქმა სიტყუთა საჩინოთა რუათა ასოთა გუმისათა.—კიდევ ესეც ვთქუა თქალსა და ცხვირსა, ორსავე ყურებსა...“ 139—142 გვ.

შდრ. 1936 წ. გამოცემის I ტ., გვ. 14—16, 1—20 სტროფი.

4. „სიტყუთა სანათლისღებო.

— სიბრძნე მსურს; მწრთნელი არა მყავს! მაშ რა გქნა, როგორ ვიზოვნო?...“ 142—148.

მთავერდება: „...და ნაძღვეი ვარ, თუ ჩემს წინათ ეთქვას ეის, იყოს მოსმენად.“ 142—148 გვ.

შენიშვნა: შდრ. 1936 წ. გამოცემის I ტომის გვ. 65—70, სტროფი 1—44.

5. [მეფეთა].

— „[ჩახრუსაბე] ბრძენთ ვაბამნეთ; მაგრამ სახელს გვიმალავსა...“
 148—163 გვ.

შენიშვნები: 1. შდრ. 1936 წ. გამოცემის ტ. I, გვ. 225—247, სტროფები 1—[115].

2. ხელნაწერში შემნეულია სტროფების გადანაცვლება 154, 155, 156 გვერდებზე.

3. „მეფეთა“ ხელნაწერში უსათაუროდ, უშუალოდ მისდევს „სანათლისღებოს“.

6. „თქმული გაბაასება კაცისა და სოფლისა არჩილისაგან. ეს ერთი პირველი ლექსი დავით შამუქაშვილს ჯაფარიძეს ეთქვა სოფელზედ აშთარხანს. და ამას ქმწებითი სოფლისა და კაცის გაბაასება ამ ერთმან ლექსმან მოახდინა. ასრე არის, ყოვლის ფერის, კარგისა თუ ავისა საქმისა ორისავე მიზეზი: პირველ ასრე ცოტათი(!) იწყების, შემდგომად ასრე განმრავლდების!

„თქმს: ჩარხი სოფლის სიმუხთლის სამუდმოდ არის მზრუნავი. ლხინს მოგვეყმს, ჳირი გვერთ ახლავს, ხან შვება, ხან საკმუნავი“.

„თქმული შეფეთ-შეფის ბატონის არჩილის მიერ სოფლისა და კაცის ბაასი, სიტყვად გალექსული. აქა იწყების შესავალი.

— დაიეთ! უძრახეს სოფელსა სხვათ ბრძენთა, თქვენც აგიტანეს...“
 163—203 გვ.

შენიშვნები: 1. „გაბაასების“ ეს ტექსტი ემთხვევა 1936 წ. გამოცემის I ტომის სტროფებს: 1—339, 344, 353—355 (ნაბეჭდის გვ. 19—61).

2. ხელნაწერის ტექსტს აქლია ნაბეჭდის სტროფები: 340—343; 345—352, 356—358.

3. ნაბეჭდში ვერ მოუღობს პარალელს ხელნაწერის ორი ბოლო სტროფი:

„სადა არს ლაწეთ თეთრ-ყირონიხად შერთვა სიწმინდე ვეცხლისა?
 სადა ვარდობა ბაგისა, თვალთ წყალი მის სიციბოცხლისა?
 წარბ-მშენიერსა წამწმითა ძალუტს დაბერვა ცეცხლისა.
 და ცხვირს, წათთა შუა მდგომელსა, ძალი აქვს მკუდროს სიცოცხლისა[].“

ესტკვათ სოფელი რასა სტყუა: გველია თუ ანუ ვეა.
 ვით რომ შექმნა შემოქმედმან, ისევ ჰგია, არის ვუა,
 ჩვენის ავის ნაქმარიოთა არ ესტკვი დაიწყვეა.
 და თუ უფალი გამოგვისცეს, რა კნას, ურჩს და მოგვეცეა.“ გვ. 203.

4. ხელნაწერი აწერილია გ. თაყაიშვილის მიერ (იხ. Описание, ტ. II, გვ. 171—172).

5. აღრიცხულია ეს ხელნაწერი აგრეთვე 1936 გამოცემაში, აღ. ბარამიძის სტატიაში „არჩილიანის ტექსტისათვის“—იხ. „არჩილიანი“ ტ. I, ტფ., 1936, გვ. IX, XIV.

ანდერძი (გადანაწერისა): „სრულ იქმნა ესე სტყდენბრის კმ, კვს უფ.“

მოწყალეწო კელსწიფენო ჩენო, წიგნისა ამის მნახველნი! ჩვენი მამა-პაპათ ოჯახი მრავალჯერ აქვლით და დაეწოთ უღოთთა და უსამართლოთ კაცთ. და საერო წიგნი აღარ იყო ჩვენს სახლში. ამისთვის ვიგულსმოდგინე და რაიცა შემეძლო, წიგნები გადაეწერე, ზოგი სხვას გადაეწერინე და შეეკრიბე წიგნები.

ესე „არჩილიანი“, ყოვლის ფრით კეთილი, სამართოთი და საერთოთი სრული, მე გადაეწერე, და გვიედრებით ყოველთავე, [ვინც] ამ წიგნის კითხასა და შეცდევას ინებებდეთ და ვინცა ანა წიგნსა ნახედეთ, მე, ცოდეილს შენდობას მიბრძანებდეთ და ნუ მწყვეთ.

თავადი და კავალგრი რაფაელ ერისთავი არაგვისა.“ 203 გვ.

აქვე, ქვემოთ, ჩართული ასოებით სინგურით, კალიგრაფიულად:

„რაფაელ ერისთავი არაგვისა ესწერ ამას“. აქვე, ქვემოთ, ნუსხურით, სინგურით:

„სტყდენბერს 30-ს, ქრისტეს აქით 1809-ს წელს.“

მინაწერები: (ტექსტისაგან განსხვავებული მხედრულით):

1. „როს ვეი ვიყავ, ვეცობდი, იაც მე ვიყავ და ვარდი, ლაშქრის ხმა რომ გავიგონი, ქორულბ შავქნი ნავარდი; დარაზმებულსა ლაშქარსა თავს ვეცი, ბოლოს გაქარდი. და უფურე ცრუსა სოფელსა! ბოლოს ვამს ასრე დაქარდი.“

2. „მრავალნი სოფელს მისდევენ, ანაცვალეებენ სულებსა; ბოლოს უმუთაღებთ მიმყოლთა, მწარედ დაუწყლავს გულებსა.“ 206 გვ.

3. „წარბდა უბრალოდ სოლომან;

ჰყოს შტრისგება მხოლომან.“

იმევე 206 გვ., წინა მინაწერის ქვემოთ (გადასულია).

(931)

1730

ანტონ I, გრამატიკა. 1793

139 ფ.; 32,5x21; ქაღალდი (მოცისფრო); მავარი ფიკრული ყდა, ტვიფრული ტყავით შემოსილი, ერთი შესაკრავი მოგლეჯილი აქვა; მხედრული, დასაწყისი ასოები და სათაურები მრგვლოაქანი; 1793 წ. ოქტომბრის 31; გადაწერილი იოანე ხუცეაი (138v); რაფიელ (ქანის) გრასთუსიველი; დაწვრილია: 139r-v.

[ანტონ I], „თვის კელოვნებისა ღრამმატიკოსობითისა. ნაწილი პირველი, რომელსა შინა მარტივად მდებარე არიან თითოეულნი ნაწილნი სიტყუათანი, მავალითებითურთ, რომელნიცა ზეპირად სათანადო არიან ღრამმატიკასა მოწაფე-ქმნილთა, თავი პირველი. ბრუნებათათს სახელთასა. § 1.—რიცხტსა შორის ჩუენ მიერ განასჯითა შემოყუანილნი ბრუნებანი სახელთანი არიან რტა...“ 5r—138r.

შენიშვნები: 1. წინ უძღვის: ა. თავურცილი: „სადიდებლად ცხოველსყოფელისა, თანარსისა და განუყოფელისა საშებისა. მამისა და ძისა და სულისა წმიდისა. ანტონის მიერ, არხიკატისკოპოსისა ყოელისა ზემოსა საქართუმლოასა, დავითიან-იაკობოვანისა, ახლად ქმნილი წიგნი ღრამმატიკაჲ ქართულისაებრ ენისა. დროსა უფთილშაბურუსისა და უნაღუსისა ირაკლი მეორისა მეფისა ყოელისა საქართუმლოასა და მამათ-მოყრობასა(!) თუსსა ყოველთა ქართუმლთა ზედა, წელსა დასაბამიდგან სოფლისა 7275, ხოლო განორციელებიდეგან სიტყუა ღისა 1767, თათქსა მეათერთმეტსა, რიცხტსა 20.“ 1r.

ბ. „შეცვანილება წიგნისა ღრამმატიკასა, მიწერილი მოძღვართად და მოწაფეთად ღრამმატიკათა ანტონის მიერ.“ 2r-v

გ. „პინაქსი ღრამმატიკისა.“ 3r—4r.

2. ხელნაწერის ტექსტი მისდევს 1865 წლის გამოცემის ტექსტს: „ქართული ღრამმატიკა, შედგენილი ანტონ I-ის მიერ“. თბილისი. 1865.

ანდერძი (გადამწერისა): „17²/₃₁ 93. იყავნ სადიდებელად შენდა სიტყუათ და სიბრძნეთ ღისა და უბნოთ მშობელისა შენისა ყოელად-ქრთბეულისა დედოფლისა, მწერალი ამისი გვედრები მხილტმლთა ამისთა, ფრიად ცოდვილი ხუცესი იოანე ცდომათა მოტეებასა. ოკდომბრის ღა, ქქს უპა. იოანე.“ 138v.

(932)

1731

გიორგი ავალიშვილის კრებული. 1800

162 ფ.; 31,5x19,5; ქაღალდი; სადა ტყავით შემოსილი მუყაოს ყდა მხედრული: 1800 წ. (11v); გადაწერილი, ხუციყრთი ლექსის ავტორი და რუსულიდან მთარგმნელი გიორგი ავალიშვილი; ადგილი (თარგმნისა თუ „ანბანთქების დაწერის“) „მოსდოვი“ (10r), პეტერბურლი (11v, 18r); (1798 წ. მოსკოვი—16r); დაწვრილია: 1r—8r, 16v, 17r-v, 19v, 20v, 87v, 88v, 153v—162v.

1. „ამბავი, თუს ღირსსახსოვარისა ფურცელის ზნეობითისა ძალისა ანუ შეზავებულისა, საცნობელად ერთა.—შეზავებული ესე მღვთმარობს ორთა ნახთა ფურცელთა, ორთა სქესთა გამო...“ 8v.

შენიშვნა: ტექსტში განმარტებულია: რა წესით შეიძლება გამოვიცინოთ კაცის ან ქალის ხასიათი „თბელი ფურცლის კელის ზღუსა ზედა დადებით“.

2. «ა ვ ა ლ ი შ ვ ი ლ ი გ ი ო რ გ ი ა».—

«აწ დაგხსნათ ღმერთმან, ქართლოსელნო, წელსა მტრისასა;
თუ ისარგებლებთ შემთხვევასა კეთილ-დღისასა...» 9r.

ბოლო: „მოქმელმან ამისმან დავიდუმე ბავეს წელდებით;
თქვენი მპედველი გული კრული არს კირმოდებით.
თქვენს მაგ ცხოვრებას ეწუხ გ ი ო რ გ ი ტირილ-გოდებით.
თუ გინებსთ ცნობა ა ვ ა ლ ო ვ ი, გეარ-საწელდებით.“

3. «ა ლ ე ქ ს ი ა».—

„რად მსჭვრეტთ თქვენ, სირნო, მას, უცხოს მტილსა,
ვინ ღირს ხართ იყვნეთ მუნ ვარდის გრილსა...“ 9v.

თავდება: „იციოთ, არ გშენისთ ვარდისა პყრობა;
მას დასტყობია უმზეოდ ზრობა;
რა სარგებელ არს ცუდ-პაექრობა!
ბულბულს აცალეთ მისი აღერსი! ამას მოგახსენებ თქვენი ა ლ ე ქ ს ი ა“

4. „ქ. თქმული თავადის გ ი ო რ გ ი ს ი ო ა ნ ე ს ი ს ა ვ ა ლ ო ვ ი ს
მიერ წელსა ჩყ, აპრილსა იდ, მოსდოგს. ლექსად თქმა ან-ბანთა და
იაშბიყო.—

აღექსანდრესებრ აღიდნა აზიას ახოვნებამან.
ბისონი ბრწყინულებისა ბეკს ბლარდნა ბრძნულად ბრძობამან...“

10r-v.

5. „პირტქლო ყოველთა! ეხმობ შენდამი გალობით!..

... მორახედენ-რა, მონარხო დიდო, თქალით
ქართლოსიანთა, შენთა ქვეშევრდომ ერთა,
ნერგენ მუნ უხვად ნამდულ თესლნი კეთილნი...“ 11r.

თ ბ ე დ ე ბ ა. „ეინაცა განსტქტი სახელი ოთხ-კიდეთა,
მფარველმან ჩქენმან, შენ, დ ი დ მ ა ნ პ ა ვ ლ ე პ ი ო რ ე ლ.“

6. „საუბე ფსალმუნი ნეტარისა აელუსტიანასი[!], თარგმნი-
ლი სანქტ-პეტერბურლსა შინა წელსა ჩყ, აგვისტოს ზ თავადის გ ი ო რ გ ი ს
ი ო ა ნ ე ს ი ს ა ვ ა ლ ო ვ ი ს ა მიერ.—

შე მოკლებული ფსალმუნი. — უფალო ღმერთო, ყოვლისა
მპყრობელო! მეუფეო საუკუნეასა დიდებისაო! შენ უწყი, ვითარმედ იგი ოდენ
ნეტარ-არს კაცი...“ 11v—14v.

შენიშვნა: სათაურის ზემოთ ჩაწებებულია ნაბეჭდი გამოცემიდან ამოჭრილი
„წა აელუსტიანეს“ გამომატულება.

7. «დუპერონ ეანდრ ღჯსჯზ».

„სტიროდეთ, სტიროდეთ, ჭი, ძენო და ასულნო ოქროასა საუკუნეასა
თბილისისანო, ვინაათგან ქცეულ არს იგი საუკუნოდ რუალისა და მოსილნი
სამოსელთა შორის ტყებისათა, დანთქმულ ხართ სავაეობსა თუთ-რჯულებისა
ზღუტასა შინა! ხოლო ვითარცა ნავი აღტეხილებათა მიერ მიმოკუშთებული,
მიმოვრდომობთ თუნიერ ყოვლისა მყოვარებისა...“

მ თ ა ვ რ დ ე ბ ა: „... მუსუიე ეანდრ ღჯსჯზ დუპერნ. იენისისი, წელსა
ჩღჟჟ, ლ ო ნ დ ო ნ ს.

ითარგმნა რუსულთთ ქართულსა-ზედა მისვე თავადის გ ი ო რ გ ი ა ვ ა
ლ ო ვ ი ს ა გ ა ნ მ ო ს ქ ო ვ ს, წელსა ჩღჟჟ, დეკემბრის ვ.“ 15r—16r.

მ. „ლონხალე კორდუანელი, ანუ მოქცეული ღრენა-
 და, კმნილი უ. ძლორიანასი, თარგმნილი თავადის გიორგის,
 ავალოვისა მიერ. ნაწილი პირველი, წიგნი პირველი.—წმიდანო, ნიმიქნო
 (მარონინენო), შხანელნო თვისისა გრძელისა თმისანო!.. 18r—155r.

შენიშვნები: 1. „ლონხალე კორდუანელი“ ტექსტს წინ უძღვის: „თავი პირვე-
 ლისა წიგნისა.—აღწერა ჰაზრთა. შეწირვა ღმრთაველთა გრისა. იხაბულა და ფერ-
 დინანდ შემოადგებიან ღრენასა...“ 20r.

2. თხზულება რუსულიდან არის თარგმნილი „სანკტ-პეტერბურხსა შე-
 ნა, წელსა ჩუ, აგვისტოს კჳ“ (18r). რუსული დედანი თარგმნილია ფრანგულიდან
 ზ. შიპოვსკის მიერ XVIII ს. მიწურულში. იბ. Флориаи. Гонзав Кор-
 дуанский или возвращенная Гренада. Перевод Г. Шиповского“.

ორჯერ გამოცემულია ს. პეტერბურგში: 1793 და 1818 წწ.

3. თარგმანი მიძღვნილია გიორგი XII-ისათვის: „შათს ბრწყინებულებას
 სრულიად ქართლისა, კახეთისა და სხვათა მეფეს გიორგი ირაკლისას
 საიდუმლოდ თანამზრახველ-მოქმედს, თავად გიორგის იანგისა ავალოვს[?!], უმო-
 წყალესს კელწიფეს.

ბრწყინებულთა თავადთა, მოწყალეთა კელწიფევი...“ (მიძღვნის ტექსტი).

ზელს აწერს: „თაქადი გიორგი ავალოვი“ (19r).

(933)

1732

ქება ღვთისმშობლისა და მისი ცხოვრების აღწერა. 1814

196 გვ.; 21,5×17; ქალაქი (ციხეფერი); ტვირთული ტყავით შემოსილი მწყაოს
 ყდა, ჭიხაგან დახიანებული; მხედრული; 1814 წ. (193 გვ.); გადაწერილი: ზუცეს-მო-
 ნახონი თეთფანე მაჩაბელი (193 გვ.); ადგილი: დავით-გარეჯის მრავალთმის მონას-
 ტერი; თავკახულობა 1 გვ.; დაუწერელია: 195—196 გვ.

„ქება და დიდება, შესხმა და გალობა ყოვლად წმიდისა ღი-
 მშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისა. უწყება უბი-
 წოსა და სანატრელისა მოქალაქობისა მისისა, შობითგან მიცვალებამდე,
 აღწერილი წისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა მამქსიმეს მიერ,
 ძილოსოქოსისა და აღმსარებელისა. გკზენ, მამაო!—ისმინეთ ესე ყოველმან
 თესლებმან...“ 1—192 გვ.

შენიშვნები: 1. ცნობილი A—40 ხელნაწერის ტექსტთან შედარებით შესაძრწველად
 შემოკლებულია.

2. ბოლოში არა აქვს დარჩილი მთარგმნელის ექვეთიმე მთაწმიდელის
 ანდერძი (შდრ. A 40, 282v.).

3. შდრ. ზემოთ აღწერილი S 1697 ხელნაწერის § 1.

ანდერძი (გადაწერილის): „სრულ იქმნა წიგნი ესე, ცხოვრება სიყრმიტგანი
 კად წისა ღი-მშობელისა. შეწვევითა თანაარსისა, გრთისა და სამთა შინა
 ცნობილისა, ცხოველს-მოგვლისთა და მეობებითა ყად უბრწუელისა ღმრთისმშობე-
 ლისთა და ღორისთა მანისა წმინსა დავით გარეჯელისათა, მონასტერ-
 სავე მისსა მრავალმთისასა, კელითა ყად უღირსისა ზუცეს-მონახონისა თეთ-
 ფანესსა და სქისითა მარაბლიანისა, რომელიცა არა უსასო ვარ, ვითარცა
 ვერ კეთილისა ამის ჩხაპისა შინდობისა მოკენმან არა მივიღე ქერებისამებრი, უფეთლ
 გამოუცდებლობით და ანუ ვითარცა კაცისა მიერ დათომა! რამე იხილოთ, სიუღა-
 რულისათჳს ღრსა და შორის მშათა მცნებისა ღრსა სრულ კმნისა(!).

წელთა 1814, სექტემბრს 1, ამინ, ჰე, იყავენ“ (193 გვ.).

მ. ხოჯაევი. სხვა სიტყვაობით მოთხრობა. 1823

70 გვ.; 21 × 16,5; ქალაქი; შეყარს ვდა, ოდნავ დაზინებული (კითხ); მიზეზ - რული; 1823 წ.; თარგმნილი რუსულიდან; გადამწერი იოსებ რატიშვილი (51 გვ.); დაუწერებელია: 52-69 გვ.

[მ. ხოჯაევი]. „სხვა სიტყვაობით მოთხრობა. — ექრძოსა აღმოსავლეთისასა, ნაწილსა შინა აზიისასა იყო აღრითუმიდგან შთამოსირველი[!] შახნაერუსისა მიერ, ესე იგი ახლისა დღისა, გინა გაზაფხულისა დიდისა, კელმწიფე ერთი, ფრიად ტკბილისა ქცევისა, უღელ-უხვი და დიდად მოსურნე კეთილმყოფელობისა, რომელსა ეწოდებოდა შახ-შაჰარ, ესე იგი გაზაფხული-კელმწიფე...“ 6-50.

შენიშვნები: 1. ტექსტს წინ უძღვის „(წინა-სიტყვაობა). — კეთილ-გონიეროს აღმოსავლეთელნი! ნურაოდეს ჰგონებთ ამას, ვითარმედ მიხელს მე შრომათა მხოლოდ საზნაოისათს ლეკსთა ვარდ-ბუღბუღიანობისა, ვითარცა მოკეთილობის ჩვენ წიგნი ესე; რამეთუ არს ესე მხოლოდ ძვალი და მე არა მხურს, რათა თქვენ უწყოდეთ მხოლოდ ვითარება ძელითა და შეხედეთა შინაგანა საწუწმარსა ამის ძელი-სასა და ივერთნით მას შინა მდებარე ტყეში, ესე იგი შინაგანის ძალითა, მით, რამეთუ არა არს წიგნი ესე მხოლოდ შესატყვევარად და საამიოდ, არამედ არს ამას შორის დაუარული მახრო, მხოციელი საუკუნო შესატყვევარ ღნიერებისა. ანად, რომელ აქა მოხსენებულნი სიტყვათ-მადველით მოღებულნი არსნი, ანუ მივთნი, საუღლდობ ესენი მოკეთილობენ ამასა: დანდუგო შემოდგომისა არს დასაბამი და დამწყები დღეთა; გაზაფხული არს მავალით სიტყვით შემოქმედებისა; ვარდი მივზგავსებისა განსორცვლებულსა სიტყვისა, სავარდუ-წისა გულეისა; განსვლა მდინარეისა შინა—ტყმინდესა საიდუმლოსა ნათელღებისასა, ზეჰიროი ქარ-შალმარბოლი—წმინდისა საზარებასა და მადლა ვრელადწმინდისა სეღისასა, ბუღბუღი—მხურვალისა სარწმუნოებითა მოკუარელსა ქრისტესსა, რომელცა აღსარებითა მოკუარებასა მისისათა ჰგალობს დიდებასა შინა; ეკალი ვნაჯალ თუბია მავთურსა იოყისასა და უზაროტუბათა ურწმუნთა, ხოლო კვავილნი და სხუნი წიგნისა ამას შინა მოღებულნი—სათრებობისა და ცოთობისა;!) ყოფადკვერისა ვითარებისასა ნათისაებ, ვითარცა მოიამენო თქვენ წინამდებარეს წიგნასა ამას, რომელმან მოლარესა შინა(!), ვითანგან ეკოეთ, მამა აქა თქვენ, ზრებნო და გონიერულად აღმოსავლეთელნი, არა თანა-გარეთ თქვენ, რომ მუშობდეთ ამისა თარგმანსა ზედან, არამედ სულგარბულებითა თქვენითა თანაწარბუდით შეკეთობილებასა და გრამაწორებთ, უკეთუ აქუნდეს რაიმე ნაკლებობა“ (გვ. 4-5).

2. თვეფრტკელი: „სხვა-სიტყვაობით მოთხრობა. წიგნი, რომელსა ეწოდების ზნეობითი ანუ ყოფადკვევითი ჭიღლასოფთია, ესე იგი რომან მორანდუ, მოღებული ვარდისა და ბუღბუღისა მიუთუ და მივსავალითების ვარდებულებიანს, სავლთა ზედან მისსა ღრაფობის ბოწმინკალების ნიკაღლი ბეღტროფიის რომანოფის დიდის კანკელურის... და სხუნი სომეხთა სომეხელი სომხის „მარგარ მახარის ძის ხოჯაევისაგან. ხოლო სომეხობად მოსულად თარგმნილი არბიდიკონის იოსებ ივანესიანისა მიერ, ამტარხნელისა. ნებათვითა ეგნობრითა წმინდის პეტრებურღსა შინა, მისივე ივანესიანის ტიპოგრაფიასა შინა.“ (გვ. 3).

3. შტრ. H კოლექციის № 1013, გ 1, „გელნაწერთა აღწერილობა“, III, თმ., 19*8, გვ. 10.

ანდერძი (გადამწერისა): „1823-ის წელსა, აგვისტოს 5-სა დღესა, წიგნი ესე საკითხავად სასამოუნო და სასარგებლო სულთა და ქორეთა ეპოვეტ სტაკის სოვეტნიკის თვადის ოთარო ქაბუღლოვის სახლსა შინა და ვრელსმოდგინე გადმოწერა წიგნისა ამის.

11. გელნაწერთა აღწერილობა

ეთილგონიერნი წამკითხველნი! ვთხოვთ... წიგნისა ამის გარდმოწერი და პატრონი თ“. იოსებ ბატაიჭვი, სადაცა მხოვით ლექსია, მარცვალთა, ანუ მახრთა შორის შეეთამა, განასწორათ.

ამბავი კეთილ-სასმენი ვინც მთხოოს წასაკითხლადა,
 კმაყოფილებით მიიღონ, გარნა მიბრუნონ დიცლადა.
 კაბუჯობაში აღესწვაუ, რომს მაქუნდა დღენი მკვირვლადა,
 ნურგინ იმუბებთ წართმევას, თორემ გეკმნებით წინწკლადა,
 იგოვე მცნება მოიგონეთ, ვინ წაოციობოთ ესეა.“ (გვ. 51).

შინაწერები: 1. „ვარდას კეთილს: ვგზომ ტურდა...“

2. „კაცო, ძალსა ნუ იკადი...“

3. „ოა მოგეშორე, მას აკთ სიკოებულ მამებლებია...“

4. „ჟაი, სოფელში რაშიგან ხარ, რას გეხარებებ, რა ზნე გვირისა...“

(„ფეხბისტაიონის“ სტროფები: 951, 978, 1046, 1008; 1938 წ. გამოცემა).

5. „დილას კაცმან წყაღს დაბედოს ანუ ყვაილთ შგმეულ მთასა;

ანუ თქალსა განათალსა, ანუ ლაზხ კეულუე ქალსა.

მით გაიზნობა გონებასა და მიიცივს ლონის ძალსა;

განიქარებებს კემნასა, მიჯნურობის ცეცხლის აღსა.“ (გვ. 70).

6. „ეთილ წიგნისა ამისა აღმოკითხველნი და საყვარელნი მონათესავენი...“

მეცა მხოვთ მახსოველი!| კ ვ ე ი ნ ა ნ ი ა ე რ ი ს თ ე ი ს ა ს“ (70 გვ.).

7. „მეოგო, სამოთხია შეი და,

იადონთ დასთა მწეო და,

ნაუფო, რკბილო ზნეო და,

ოტარიო!| მნათობ| მზეო და“.

„უჭვირფასებო, სამუგეშებელნი მათესაენო!

ოდეცა დაბედოთ ამა მკირებს წერილს,

მეცა მიგონეთ მკიოედ საგამე კენისა

ბ ა რ ბ ა რ ა უ თ რ უ ა ძ ი ს ა . წ ე ლ ს ა ზ ე შ გ ი ა ნ ზ რ ი ს ი ე“ (70 გვ.).

8. „ყოველ ეამ გელის სეღია“.

9. „დასრულდა წერა წიგნაქისა ამის,

და უკვირდა ძესა ვნება იმ მამის,

ფხისლად ყოფნა მარად დღოსა თუ ღამის. დავით“.

(უკანა უფთა შიდა მხარე).

10. „და ვ ე ი თ ე რ ი ს თ ა ვ ი“ (II უფთა შიგნით).

11. „წიგნაკი ვე ვეუთონია იოსებ ბატაიჭვი“ (II უფთა შიდა მხარე).

(935)

1734

ბაუმეისტერი ხრისტიაან, შეტაფიზიკა. 1800

272 გვ. 22×17,5; ქაღალდი (ცისფერი); ტვიტრული ტყავით შემოსილი მუყაოს ყდა, ქიისაგან დაზიანებული; მხედრული; სათურები მრგვლოვანით; 1800 წ. სექტემბრის 1 (267 გვ.); გადამწერი: აგრონტი [არქიმანდრიტი] (267 გვ.); დოწერილია 267—272 გვ.

[ბაუმეისტერი ხრისტიაან].

„პირველთათჳს დასაბამთა კაცობრივისა ცნობისა: თავი პირველი. პირტმლთათჳს დასაბამთა კაცობრივისა ცნობისათა, § 9.—ონტოლოლიისა თანაძს დადგინებად უპირველესნი დასაბამნი კაცობრივისა ცნობისანი (§ 6). ხოლო ყოვლისა კაცობრივისა ცნობისა ორნი ვიდრე-მე არიან დასაბამნი. პირველი ვიდრემე არს წინააღმდგომ-თქმისა, ხოლო მეორე კმაასა მიზეზისა“.

9—967.

შენიშვნები: ქართული თარგმანი ანტონ I, როგორც თვითონვე აღნიშნავს, ლათინურიდან შეესრულებია, შდრ. ა. ფრანკივილი. „მასალები ფსიქოლოგიური ცოდნის ისტორიისათვის საქართველოში“.—ფსიქოლოგიის ინსტიტუტის შრომები ტ. VII, 1950, გვ. 251.

2. ტექსტს წინ უძღვის ა. „ხედდადგინებანი მეტაფიზიკისანი, წინასიტყვაობა ზენებისათვის და თვებისა მეტაფიზიკისა, §. 1.—დაღათუ გულის-მაიტეტელოზენ რომელნიმე, ვითარმედ გრძათამი[?] სხილათა შინა ახნაურთა სწავლათა სწავლულთა არა სათანადო არს გარდამოცემად მეტაფიზიკა...“

ბ. „წინასიტყვაობა, ხედდადგინებანი ონტოლოგიისანი, წინასიტყვაობა გვ. 1—5, § 2.—ონტოლოგიას თანაჲს განყოფითად რე განშარტრად უპირველენი და სახთ-გადონი...“ 6—8გვ.

3. ტექსტს შრავალ ადგილას დართული აქვს ანტონ I-ის სწოლით, რომელსაც ბოლოში მიწერილი აქვს „ანტონი“, იხ. 13, 14, 19, 21, 22, 24, 25, 31, 63, 40 და სხვ. გვ. შდრ. A—1302 და S—280 ხელნაწერები.

4. ტექსტს ბოლოს ერთვის:

„იგავი 3: ნეტარ არა კაცი, რომელმან პოვა სისხრენა,

13. და მოკვდავმან, რომელმან იხილა გონიერება,

14. ესე უმჯობეს არს მოსაგებელად.

15. ვიდრე ოქროსა და ვერცხლი საუნჯისა,

ფატიჟისნეს ძეოდვისს ანთრავისა.

დიდება ღმერთისა ყოვლისა მკერობელსა, აჲ და ქუენისაჲც. ამინ“. 267 გვ.

ანდერძი (გადამწერისა): აღიწერა წიგნი ესე და სრულ-იქმნა ძალითა ღრისათა, შრავალმით ნათლისცემლის წინასტერსა შინა, ყოვლად ელიობისს გერონტიის მიერ, წელთა 1800, თათრთა ოქდომბერსა 1^ა.

მინაწერი: „ლაგრისა ჟ 202 ვრავილთ გარგანი, ლანტარტი ჟ. 205 ქვეყნის ზონის სანდ, გოგონიული გტმელი ჟ. 211, ცეცხლის მსგავს-თქალიერი“. 268 გვ. ტექსტის ხელთ.

(936)

1735

დავით რექტორი, იამბიკონი. 1791

12 ფ. 22 (17): ქაღალდი (მოციხურთა); ნუკოს ყდა; სხედრული; სათარებნი სინგურით, მოკლეოქამით; 1791 წ. (6r); ავტოგრაფი(4r); იერიონინე აღექსის ძის მესხიშვილია წიგნებიდან(3r).

(დავით რექტორი, იამბიკონი).

1. „მისს უნაღღესობას მეფესა საქართველოესა და სხუათასა მეორესა ირაკლის, ყოვლად უმოწყაღესსა, დიდებულსა ჯელმწიფესს შესნებით უგალობ იროიკოთა ამათ სამ-ათეულ, ხუთ-ხუთეულსა ყოვლად უმდაბლესი აღექსის ძე და თელავის ქალაქის სეპინარიოთ რექტორი დავით. კმა ღ: სამ-სახეობა.—ანტლანტიკოსთა ყოვლადქმ ნრუშთანთა...“ 3r-4r.

შენიშვნები: 1. აქ სრულად არის წარმოდგენილი ეს ნაწარმოები, რომელიც H 1100 ხელნაწერში წაკლები სახით არის შენახული (შდრ. „ხელნაწერთა აღწერილობა“, (Hკოდ.) ტ. III, გვ. 85, № 1100, § 13.

2. 27-ე სტროფში ვითარდობათ „შაწივეს გონება, რათანეა ჰეტრე დიდად გოქმიდა, რომელი განსწავლათა სამეცდროდ დამაფუძნები ეტმენ ერთა ერვილთა და ცეცხლო-კურბელნი დამატკიცენ ძლიერად ანდრონიკოვით კელთ შენის მომისათა“.

ამ სტროფს ახლავს შენიშვნა: „ანდრონიკოს, კისიყის მოუბრავის ძეს-
 თოფიბაშს პატარს იტყვს რექტორი და ვით დამაფუძნებლად არტილერიისა-
 სა, ესე იგი ზარბაზანთა საქართველოსა შინა ვერთაის წესით.“

2. „მის უმაღლესობას მეფესა საქართულოდსა და სხუთა-
 სა, მეორესა ირაკლის, ყოვლად-მოწყალესა, დიდებულსა ჯელმწიფეს
 შესხმით უფალობთ იროიკოთა ამით ათ-ოთხმეტითა, ხუთ-ხუთეულად დაღუქ-
 სულთა მონანი უმაღლესობისა მათისანი ქალაქსა შინა თელავს შერებილნი
 სემინარისტნი და მოწაფენი აღუქსის ძის რექტორის დავით-
 თისანი.“

- ა. დავით მდივნის ძის სოლომონისა.—
 არასადამე იქო კადნიერებამ
 თავი სილალით შეკადრებად მალალოთა...“
- ბ. „მერაბ ენდრონიკაშვილისა—
 ესე არს ესე სიტყვანი შესხმისანი...“
- გ. „სუმეონ მდივნის ძის გერმანესი.—
 ზეგარდამოთა შეწყენითა აღმსოთხი...“
- დ. „დავით მდივნის მეორეს ძის სერგისი.—
 ხოლო შემდგომად სახელისა მდებარე...“
- ე. „აღავერდის დეკანოზის ძის იოსებ პლევცეტო-
 რისა.—
 მეცა მესამით სიტყვსა ნაწილითა...“
- ვ. „გიორგი დეკანოზის ძის ნიკოლაოსისა.—
 მიმღეობითა მეოთხითა ნაწილით...“
- ზ. „სუმეონ მდივნის მეორის ძის იოსებისა.—
 სახელთა ზედა ზენა ანუ ქვემოთ...“
- თ. „დავით კანდელაკის გარეჯლის ძის იოელისა.—
 ხოლო მეექვსით ნაწილითა სიტყვსათ...“
- ი. 9. „წიომღებლის ძის ვასილისა.—
 წარმომიდგების მეცა ამა სტიხებთა...“
- კ. „თანთას შეილის ბეჟანისა.—
 ესე იგი არს, რომელიცა არს ესე...“
- ლ. „სუმეონ მუხნარბატონის შეილისა გიორგისა.—
 გერფე მასრული ნაწილითა სიტყვსათა...“
- მ. „მიტელ მღუდლის ძის დავითისა.—
 შენთჳს, მეფეო, დიდებულო, სრულქმნილო...“
- ნ. „წემის ვასდილის[!] გიორგის ძის იოანესი.—
 ოთხთ უმთავრესთა ნაწილითა ღრამბატიკის...“
- ო. „აღავერდის დეკანოზის ძის ისაკისა.—
 ამა, მალაღი მეცა სხოლის შინათა...“

შენიშვნები: 1. თელავის სემინარიის თოთხმეტი მოწაფის ეს „გრამატიკული“
 შესხმანი თითოეული თითო ხელსტრიქონიანი სტროფისაგან შედგება. დაწერილია
 4r-ზე. ორ სვეტად.

2. ერთის ანუერთი დავით რექტორისა: „ეს ათოთხმეტი იამბიკო მე. აღუქ-
 სის ძემან, რექტორმან დავით გაუყვეთ ზემა მოწაფეთ ქალაქსა
 შინა თელავს, სემინარიისა, მისის (იმაღლის მეფის ირაკლის მეო-
 რის შეახად, ოდესცა სემინარიისა შინა შემოარბანდა, მაშინ მარჯულ და

მარცხელ თითო-თითო მთახუნეს მიმოვლებით. სვედებურს 13. წელსა 1791.“ (4r)
3. იამბიკობთან დაკავშირებით იბ. ტრ. რ უნ ა ძ ე. ძველი ქართული ლირიკის
იატორიიდან, 1954 წ., გვ. 46—47, გვ. 47 სტ. 1.

3. „უწუმიდესსა და უნეტარესსა საქართველოს კათოლიკოსს-პატრიარქსს, მეფის ირაკლის ძეს ანტონის, შესსმით უგალობ უმდაბლესი შინა ალექსის ძე დავით და თელავის ქალაქის რეკტორი იროიკოთა ამათ, ხუთ ტაეპოვან ორ-ათეულთა, კმად სამსახეობა.—ოღესაც მისი უწუმიდესობა რუსეთიდან მობძანდა და კათალიკოსობისა ხარისხსა ხედა აღუტანოლ იქმნა, მაშინ ალექსის ძემან დავითმან ესე უკუტე შესსმა, ქილოსოქოსებრ აღნაქსული, ზეპირ მოახსენა სრულიად შუყრილი შორიერთა სამღუდელოთა და საეროთა წინაშე.—უსხეულოთა ყოვლადთა სამყაროსსა.“ 4v—5r.

4. „მისს უგანათლებულესობას საქართველოს მეფის ირაკლი მეორის ძეს, ბატონის შვილს ვახტანგს შესსმით უგალობ ალექსის ძე, მდივან-რეკტორი დავით იროიკოთა ამათ ორ ათეულ ერთსა ქალაქსა შინა თელავს, სამეფოსა პალატსა, სემინარიასა შინა, თთქმსა ქიებერელსა, რიკებუტსა:16. წელსა 1791. კმა მეოთხე. სამსახეობა.—ვიანდგან უკუტე სობრინისა ირა რა ირს უსაწადელეს ხედვისა სამყაროსსა...“ 5r-v.

5. „მისს უგანათლებულესობას საქართველოს მეფის ირაკლის მეორის ძეს, ბატონის შვილს ვახტანგს შესსმით უგალობთ ქალაქსა შინა თელავს, ხოლო პალატსა სამეფოსა სემინარიასა შინა მისის მალაქეთილ-შობილების ალექსის ძის რეკტორის დავითის მოწადენი სემინარისტნი იროიკოთა ამათ, კმად სამსახეობა.—სუშვიონ მდივნის ძის გერმანისი.—ვანიშხედვარე სულისა ძალთა შინა...“ 5v—6r.

შენაშენება: 1. აქ მოთავსებულია თელავის სემინარიის ამ მოწადენთა 5—5 სტრიქონიანი „იროიკო“: სიმეონ მდივნის ძის გერმანსი, ნებად ინდრონიკასშვილისა, იოსებ ალავერდიან დეკანოზის შინაწულისა, ვიორგი დეკანოზის ძის იკოსი, კანდელაკის დავით-გათუჯლის ძის ითელისა, უსილი შით მღუჯელის ძისა, ითანე „ჩემის გასდილის“ ექსამპლარის გიორგის ძისა, დავით ნიქელის მღუჯელის ძისა, ვიორგი შერას ბატონის შვილისა, ბეჯან თანის შვილისა. —ქველადვე ბოლოდ შედოლად თქმული გერმანსაგანვე“ ამ იამბიკობთან დაკავშირებით იბ. ტ. რ. უნ ა ძ ე. დასახ. წიგნი, გვ. 44—51.

2. ბოლო: „დასასრული. მცხერეალს 16. წელსა 1791. ქალაქსა შინა თელავს“ 6r.

6. „მისს უგანათლებულესობას საქართველოს მეფის ირაკლის მეორის ძის ძეს, ბატონის შვილს დავითს შესსმით უგალობ ალექსის ძე რეკტორი დავით იროიკოთა ამათ ორ-ათეულთა. კმად კმად, სამსახეობა.—ალმეისკამარი ჰაერთა გონებისთა...“ 6r—v.

ხოლო: „დასასრული. თთქმსა აპრილსა 2, წელსა 1791.“

7. „მისს უგანათლებულესობას საქართველოს [მეფის] ირაკლის მეორის მეფის ძის ვიორგის ძეს ბატონის შვილს დავითს შესსმით უგალობთ იროიკოთა ამათ თელავის ქალაქსა შინა, სამეფოსა პალატსა სემინარიასა ზოგად მოწადენი ალექსის ძის დავითის რეკტორისანი. აპრილს 2. წელსა 1791 კმა დ. სამსახეობა.—

შერაბ ანდრონიკის შვილისა.—

პა, როშელი ვითა არის შემოსტლა

გვრეთ შეენიერ, მრავლის ჰაეროვნებით...“ 6v—7r.

შენიშვნა: აქ წარმოდგენილია დავით რექტორის მოწოდებები: მეტაბატონის, ალავერდის, დეკანოზის ძმისწულის იოსების, დავით მდივნის ძის სოლომონის, სვიმეონ მდივნის ძის გურმანის, გიორგი დეკანოზის ძის კიკოსი, დავით მდივნის მეორის ძის სტეგისა, მიხაილ მღვდლის შვილის დავითისა, დავით გარუჯლის კანდელაკის ძის იოელია, თანასწოლის ბეგანისა, შიშ მღვდლის ძის ვაილისა, რექტორის დავითის გაბრდილის ივანის, მუხრან ბატონის ძის გიორგისა, სემეონ მდივნის მეორეს ძის მცირის იოსებისა, ალავერდის დეკანოზის ძის ისაიისა და დამატებით ალავერდის დეკანოზის ძმისწულის იოსებისაგანვე წარმოთქმული თითო სტრაფიანი ხუთ სტრიქონიანი ლექსები.

8. „მუსტახადი, თურქთა ენაზა(!) ზედა სათქმელი, უცხო და შვენიერი, შესაქცევად საამო, ხუთ-ხუთეული და თოთხმეტ-მარცვლოვანი, თქმული ალექსისის ძის დავითისაგან“—

მე, მოყვარეო, ზილფნარეო, ნარდიონ გველო...“ 7r-v.

9. „მუსტახადი მეორე, თურქთა ენათა ზედა სათქმელი, უცხო და საამო, ხუთ-ხუთეული და თოთხმეტ-მარცვლოვანი, თქმული ალექსისის ძის დავითისაგან“—

„გოგვნიო, ციურნო, მოით, მზიურნო, რა არს სმინება...“ 7v | სვეტი.

შენიშვნა იხ. ტ. ო უ შ ა ქ ე, დანაბ. წიგნი, გვ. 28.

10. „ბატონის შვილი დავით გარდმევიდა[!] ხუდია ზედ—მუსტახადი თქვიო და მის ვეჯაკობა აქეო.“

მუსტახადი, თურქთა ენათა ზედა სათქმელი, უცხო და შვენიერი, შესაქცევად საამო, ხუთ-ხუთეული და თოთხმეტ-მარცვლოვანი, თქმული ალექსისის ძის დავითისაგან სანივარი სოფლისა.—

ლახვარ-სობანი და გმობანი მეცნეს ტყეებითა...“ 7v, II სვ.

11. „ბატონის შვილს დავითს თავისმა მოძღვეარმა დავით ალექსისის შვილმა უხუმრა ამ შიირით სომხის ქალზედ.—

ტანსა შვეგრსა არონინებ, ვით ტატანი აღმოსავლით...“ 7v—8r.

12. „დავით ალექსისის ძემ ბატონის შვილს დავითს ხუმრობით მისწერა ეს ერთი შიირი. დარეჯანა ბახიერთხუცი რძალზედ დააყვედრა.—

შთიებისა ტბათა გარე მკვირან გულნი რად აგერა...“ 8r. I სვ.

13. „ალექსისის ძეს დავითს რომელნიმე ბრწყინებულნი დიდებულნი თავადნი ევედრნეს საშს ბრწყინებულეს თავადთ ასულთაზედა თითოზედ თითო ლექსი თქვიო და მათი სახელი ლექსსა შინა ზმად გამოიყვანეო. დავითის ნება არ იყო, მაგრამ მათის ვედრებით ეს სამი ლექსი თქვა:

ა. ენდრონიკასშვილის დავითის ასულს ქეთეონ ზედ ზმად თქმული შიირი.—

მთეარესა მცხრალსა საწუთოთ გველნი აჩრდილად უბანდა...“

ბ. „დარეჯან გარსევანა ეშიკალასბაშის ზიდაშვილს დარეჯან ზედ ზმად თქმული შიირი.—

სულისა ცილთა წამლებო, იღვისოს ველის ისარო...“

გ. „გარსევან ეშიკალასბაშის დასსალამ ზედ ზმად თქმული შიირი.— დასავალ მძვრელო მაკდურო, ხედვანი სასმად ძნელ ესვა...“ 8r.

შენიშვნა- ამ ლექსებთან დაკავშირებით იხ. ტრ. რუხაძე, დასახ. წიგნი, გვ. 26—27.

14. „სიზმარი ნახა რომელმანმე; ალექსის ძეს დავითს გვედრნეს: „ეს სიზმარი ლექსით ვანმარტეო“. და მანცა, მათიხა მეგობრობის სიყვარულით ახსნა. სიზმარიც ლექსად თქვა და სიზმრის ახსნაც. მას ნუ დასწამებთ, თუ როდესმე ეამი იყოს დინახოთ, სხვისგან არის ნახული სიზმარი და დავითისაგან ვანმარტებული, ირწმუნეთ.—

რა გონებამან უჭორკოდ მოარინს თეაღნი არებსა...“ 8v, 11 სვ.

15. „ან ბანთ-ქება, ნათქვამი ალექსის ძის დავითისაგან ეამსა მას, ოდესცა ათეკესმეტისა წლისა იყო, მაშინ ეს ანბანთქება დალექსის შაირად.—

აქრობს, ალავს, ასადარებს, აანთრავებს აელვება...“ 8r-v.

16. „თქმული ალექსის ძის თელავის ქალაქის სემინარიის რეკტორის დავითისანი. იამბიკონი კიდურწერილობით სამთა მშათა ზედა; დავით ქსნის ერისთავსა ზედა, მისს ამასა ბეგლარსა და ალაბაბასა ზედა, ოდეს მისწერა დავით რეკტორმან დედისა მათსა მგლოვარესა ქეთეთის. იზილე, მკერეთო! რომლისა კიდურწერილობა ესთა: „სამთა ტირს ძეთა გოდებით ქეთავან, ეტნისთ მოდებით“. ქვა დ. სამსახეობა—

1. საბავთოს ვიტყვ, მისმინე, ნსწენო, საცხელ.

არჩდილსა დღეთა მონახსიზრმსა წარმავალს“. 8v, I—II სვ.

17. „ეს შაირნი ალექსის ძის დავითის მიერ არის თქმულნი ამა წიგნისა პატრონსა ზედა, რომელსიამე ჰაზრსა ზედან.—

ვის ნამეს გვიდავს ჩაბანდულნი, სათად თხზულნი ელვარჯნილ გველნი...“ 9r—10r.

18. „ეს ანბანთქება ალექსის ძის დავითის მიერ არის თქმული ოთხტაეპოვანი, ფისტიკაურად, ამ წიგნის პატრონსა ზედა.—

აფროდიტ ბადრებს, გავსითა დისკოთ ელვარებს ვარდი ხე სერმეულად; თვალთა ისარნი კრის ლახვრად, შთვარემ ნახ ოდეს პირობს ეღვრით რხეულად.

საროს ტანითა უნარდიონებს ფშვათა ქველ-ღმით, ყელ-შექ-ჩვეულად. ცისკრად ძუნუნი წიაღი ჭვირს. ხედავთ ჭატვენ ჯეროვნად ლა(!) მოკრებულად.“ 10r.

შენიშვნა: დავით რექტორის ლექსების კრებულის თვისა და ბოლოში ჩაკონტული 1—2, 11—12 ფუ. საყურადღებოა, როგორც XVIII ს. ბოლოს და XIX-ს დასაწყისის პართულ მართლწერაში უარჯობის ნიშნუნი.

შინაწერები: 1. „წიგნი ესე ეკუთვნის ტიტულარიანი სიყვტნიკს ივრონიმე ალექსიევს“ (3r).

2. „პატონიშვილი იოვანე გიბტანბე მდივანბეგო ოტიეჟ მერზე მოიხსენე, თქვენი წიგნი შეზამა...“ (1r).

3. „პატონს მდივანს, მათი მონა მუციენის დავითის ძე სოლომონ თვის დაგვიკრა(!), მერე ეს მოიხსენე. აქ ქალაქში ვიხყოფები“ (1r).

4. (კალიგრაფიული ხელით): „რომელსა შინა წერით არა დარღვევა ქალაქის ტროადისა ეჩიღისა საველმწიფოსა და აღშენება იისი და დიდნი ამკუდრებულნი პრძოლანი, ვითარ იბრძოდენ მისთვის მუფენი და მთავარნი ქვეყანისანი და რასათვის ვადმოუბრუნდათ“. (2r).

(937)

1736

მითოლოგია (ლექსიკონი ანბანურად დაწვრილი). XIX

74 გვ.; 20,5x16; ქალაქი (ცისფრია) მუყაოს ფა, დაზიანებული; დასაწყისში ამოჭრილია სამიოდე ფურცელი ტექსტის დაუზიანებლად; მადრული, [XIX ს. დასაწყისი].

[მითოლოგია (ლექსიკონი).] — „ავარდის კაცი ჩრდილოელი, რომელმანცა მოკლა ელლიდა ისრებითა...“ (3—72 გვ.).

შენიშვნები: 1. ტექსტს წინ უძღვის: „შევეყანა იღვბა მეტალოდიისა საზოგადოდ. თავი I.—მეტალოდია ანუ იტალი ზღაპაროტყუთობა არს მოთხრობა ერთათეს ნიუთთა და ზუნებითა ნიქსეჯებათა ღვთად აღსარებულთა ტემლთა წარმართთაგან...“ (1—2 გვ.).

2. ტექსტის ბოლოს ვადამწერის ზელით მაწერილია „დასარული მეტოლოდიისა საზოგადოისა, ესე იგი ძველთა ღვთად აღსარებულთათს ზღაპაროტყუთობისა“.

შინაწერები: 1. ვინცა კეთილ-მოქმედ არს, მოფარებ მათა არს, ძრფხსენებლობა არს სიყვარული მათა, მამსაჯაბე ძრფხსენებლობა კეთილმოქმედება არს.“ (გვ. 73).

2. „განათლდეს ყოელი ბნელი, ოდეს აღმობრწყინდები, სხვთ მნათობთ მზე არ შევშინდები,

იელტოვდეს ღრებელნი თვალთა მგნითა ბინებთ,

შოთად ტრფობის აღმოქმედესა, ვითარ დაძაიწედები,

უნ დახზობონ, ენადე შეწა დაშობესა“. (გვ. 73).

3. შინაწერებია აგრეთვე ქვედა ვლის საცეფ ფურცელზე.

(938)

1737

ფრინველთა კარაზადინი („ბაზიერობა“). 1775

166 გვ.; 19,5x16,3; ქალაქი; მაგარი მუყაოს ფა, ტყვის ყუანო მუფრელი; სათაურები სინჯერიო, 1775 წ., აპრილის 14; დაწერილია: 4V, 167V.

„დასაწყისის ბაზიერობისა ეს არის, რომ ბაზიერს მფრინველი დიდათ უყვარდეს და სიფრთხილის მოწადე იყოს.—პირველად მფრინველი კარგად დაამბოვდეს ღამის თევით და პელზედ ფრთხილად უდომით და თავი შეაყვარებ და ოდეს შენის ნებისებერ დამშვიდდეს, დამშლით კარგად ჯორკი მოიმატოს და გაწმადეს. შერზე პელზედ დაჩივიცე.

თუ რომ გინდაოდეს, რომ შენი მფრინველი ავად არ გახდეს, შროლად და კარგ გუნებად ერთგულად გყვანიდეს...“ გვ. 5—167.

შენიშვნა: 1. წამაღვარებელი აქვს „ხანდები წიგნისა ამის, რომელიც აღწერილ არს.—ა. ბაზიერს ფრინველი როგორ უნდა შეეჭვიოს. 2. ფრინველს რამ ჰია სჭირდეს.“ (გვ. 1—3).—ტელ მა [41] თავია.

ანდერსი (ვადამწერია): „დასრულა თითქმის აპრილს ივ. ქ.ს. ფ.გ.“ (გვ. 167).

დადიანი ნიკოლოზ. ქართველთ ცხოვრება. 1823—1834

320 გვ.; 20,5x17; ქალაქი; ცისფერი; 1—272 გვ. და თეთრი; 273—320 გვ.; მკაბი მეცხრევი. წყობიერი გლახებითა და ტყავით შემოსილი (ხელნაწერი რუსთაველისა და აკინძელის ხელნაწერით ინტიტუტის ლაბორატორიაში); მწვანელი, სხვადასხვა; ეთიოპი; ცისფერი ქალაქის კვირინისა—1823—(გვ. 77—78) და 1834 წ. დაბარებული სამწიკის (გვ. 316) მიხედვით თარიღად: 1824—1834 წწ. უნდა დაიფოს.

„დადიანი ნიკოლოზ. ქართველთ ცხოვრება“. „ყვის სამეფოსა ქართლისათა, წიგნი I, თავი I.—ქართველთ ისტორია იპერობს თვის შორის ორსა ცვალებასა; პირველსა—მთავრობისასა, ხოლო მეორესა—მეფობისასა...“ 3—215 გვ.

შენიშვნა: „ქართველთ ცხოვრების“ ტექსტს წინ უძღვის ავტორის 5. თავიანი „წმინაიველიანაჲ წინამებარსა ამა წიგნისა, ქართველთ ცხოვრებად ზედწარუხებლიანა—წინადაცამ სიველი ბუნებითი ამაყებენ ყოველთა თავთა თვისისა [ტექნიკისა] აღორჯეჲ. ასათყაფა თუა უხვობესაჲ ვოკცე შოქ[მა] ეცე და კანადან კანას მიხვხისა გამო მოკლებულ იყვნენ [ერთი წიგნი] ამა ერთთა ისტორიითა და ამა უწყოცემ ვოკცელნი სიაქმნი მხოვითთა მამელთა თვისთანი და ძალი სიძაბე იმეფთაჲ [ჩვენსა] ზეჲმანო ქართველთ ცხოვრებაჲ და ენადან თანადებ [ართან] შოქნი მამელთა თვისთანი ნაწილთა 255ილთა სკქეთთა [შეხედვებაჲ, რათა მით უხვობესად მოთავსებენ თავთა თვისთა. ამისთვის] ეთ მივიღვე შოქთა სივერდულიათათა სახოვადოქსა მესელქა] მასელთა ზეშთათა და აღესწერე ესე ქართლის ცხოვრებაჲა შეშოკლებელი და შექობიზენ ახლად მდებოათა ქრახითა, ოთხელსა] არა აელს უხვტეს სკქობინი, ხოლო არცა სავეარდონი მოქა[დენი] ზეშნი დეგობელ ამისა, ოსველიანაჲ ვანბრწიონდენ მოქა [ვრებითა] ზენთა [ველთა] ზეშე სობრანს მოყარებისა და ძალი სიძაბე [ქსა] მწილთათა, ოთხელთა ამათა მიეწერების ნაწილთაჲა ანბარებითთა მიმართ ექვლანებისა.

გარნა არა მიუხედავად, რამეთუ განდობიერად ვუო მსახურებისათვის მამელისა, ოთხელსაჲ მხად მიეციეს ათე ზეო სისხლითერო მხებრებლად ტრახენსა ზეჲა სივერდულიანა დასაწილად, ოსველმანეჲ არა ერთე შოქთას; სივერდულიანთის მამელთა, რათა აღმოცინდე მათერად და მათ მიერ მქონდეს ბოქნი.

„დაბალი იანსამხტე თქტში ნიკოლოზა დადიანი თავი პირველი“ 1—2 გვ.

2. 8. დეკანოს ამ ნაშრომის ნაწილი—255—315 გვ.—გამოაქვეყნა ექვთიმე თავყარშვილიანს კოლქციის № 9 ხელნაწერის აღწერილობითან ერთად (იხ. Otskants. ტ. I, გვ. 8—36, რუსული თარგმანი—გვ. 57—103).

3. ხელნაწერი N—1738 არის ერთი სამ ენობო ნუსხათა შორის: N—9, რომელიც აღწერილი აქვს გ. თავყარშვილს (იხ. აქვე, შენიშვნა 2). ხელდათვის მტხვენის ხელნაწერი, რომელსაც შებტრჯანაძის დასკვნით, ავტორის ხელი ეტყობა და წინამებარე ხელნაწერი N:1738, რომლის მნიშვნელობანი ნაწილი (გვ. 192—315) გამოკვეთდა კერძოდ „სივერდისა“ ვერსიადე 1878 წ. (იხ. გვ. 5.). ქართველთ ცხოვრების სრული ტექსტი 1962 წელს გამოაქვეყნა შოთა ბერეჯიანიძემ.

4. ხელნაწერის ედიფენს ნაწილი (გვ. 5—231, დაწერილია მიწაფეთი, მაგრამ დაოკვეთი ზელით, ბოლო დასაწყისი გვერდებო 1—4, ავტორედ გვ. 233—242, 242—271, 281—315 თითქოს სხვა, ეფოო მონწიფებელი ადამიანის ხელით, მაგრამ ელად ათების შედარება გვიჩვენებს ითავე ხელის იგივეობას).

„მეორისა (ავტორისა)“ კოლქცელა განდობიერით ახლად შეკაბიზენ ესე ქართველთ ცხოვრებაჲ დაბითათა ქრახითა და ღლესანი განმავშენენ და წინა-უქმო და-ეხლად და უხვობეს სამსწილად და სივერდისხმად კანბეკარდენ, გარნა ძალნი სკქ-

მეთანი და მოთხოვნანი არცაღა დამიპყრობიეს და არცა დამიმატებეს მის უწინ-
დელთა ქართველთ შვისტორიეთაგანი და ნანდუილნი იგი დამიდვის, ვითარ ვი-
ბილუ მას შინა.

ხოლო პირველი სოლომონ მეფემან წყებულნი, ვიდრე აქანობდუ და მც-
მედგომნი ამისა წარწერილნი ისტორიანი ანუ მოთხოვნანი ქართველთა და მც-
დგომთა მისთანი უკუეთ არღა აღწერილ არიან, არცა ძველსა და არცაღა ახალსა
ქართველთ ისტორიასა შინა, ვინათან არა იყო უდრეთ საქმწა ესენამეთ სრულად.
ამისთვია მე თანამედებად შევრაცებ თავი ჩემი, ვითარცა შეიღმან ნაწილისამან და
ესე შედგომნი მოთხოვნანი ანუ ისტორიანი, რათაელნივე სწენილნი და რომელნივე
თვით ჩემგან ხილულნი, აღესწირე, სახარცოად და სააარგებლოდ უკუელთა მოყუ-
რეთა მვისტორიეთისა, და მე ეკლათ დავაყებ უკუელთა შეიღთა, მოყურეთა და-
მსულსა ჩემსათა, რდეს მე არღა ვიქმნები სრულსა ამას, სამინ ნუ დავტყვებთ
შედგომთა ქმნილთა სახარცოთა საქმეთა, რომელ არა აღწერილთ, რათა ჩემსსაცა
შეყანასა სქონდეს ხსოვნა ანუათა ქრეყანათა თანა და იცოდენ განათლებულთა
შეიღთა ნამყონი საქმები ძამულთა თვისთანი, რათა მით უმჯობენ მართონ თავი
თვისი და ჩემცა გვიწინეს ხსოვნა.

აჲ მოკრეცი თქმნდამო და უმორჩილესად გთხოვი და გვიმოქმნებო და თხო-
ვსა და მოქმნებობსა თანა გავიყვებ მას, ურომელთა ლაგებასა, უკუეთ სითონ
გემწნათ და ინებოთ თინებუ გარდაწერა ანუ ჩემნიერ ქმნილსა ანუ იბზულსა
წიგნისა, ნუცა ჩემგან აღწერილსა წინასიტყვაობასა წინამდებარისა ამის წიგნისა
და ნურცა ამას, რომელი აქა აღწერილ არიან, ნუ დავტყვებთ, რომელ არა
აღწერილ სახარცოად ჩემთა ვინაობისა და მქონდეს ხსოვნა შედგომთა, რათა
თქმენილა მოგნადლოს მეფეთ-მამაკაცმან უკუელნი თხოვნი თქმენი.

უმორჩილეთი მოსამახოვო თქმენი თა ნიკოლოს და დიანისა ქართვე-
ლი. (254—255).

შეწავრებთ: 1. „ჩემის ისტორიის მასალა ნიკოლოს და დიანისა, მო-
თხოვნა ნ. და დიანისა არის ამ შეცნობაზე საუკუნის პირველ ნაშრომთა და-
წერისა და ავტორი ცოთ ადგილს თვითონ ამბობს, რომ სოლომონ პირ-
ველი დამ (რაც ნიბაყა) ამ წიგნში მოყვანილია, უკრეცი! ახლად აღწერილნი
არიანო, არცა ძველსა და არცა ახალსა ქართველთა ისტორიასა შინა, მართლდევ
არის და ამიტომაც ღირს ამნობად ეწახეთ [ებუჯდით?] თავიქმან უკუელად“.
უაქრით, 192—193 გვ.

როგორც ეს შოთა ბერუანებმან გარკვია (იბ. დასაბ. გვ. 102), სინაჲრი
წაგაკს ტერნალი „იფრიის“ 1818 წ. № 5-ში გამოქვეყნებული ტექსტის შენიშვნას
(გვ. 11, სქოლიო) და იგი „იფრიის“ ერთ-ერთ თანამშრომელს უნდა ევლთქოვდა.

2. „Сия книга принадлежит абхазскому архимандриту Антониу Давид-
иону 1834 г., Генваря Абхазии селение Соухсу“.

ესე წიგნი ევლთვნება აფხაზეთის არქიმანდრიტა ანტონ და დიანის
პირველს, ჩველ წელსა, იანუოს ნ დღესა, აფხაზეთსა შინა; სთველსა სიტყვა,
დავიდ ბუბე“. 316 გვ.

3. „155 წელი იყო გასული 1836 წელს, რომ აფხაზეთშიც მდებლთ მო-
ვარო არ ვითღა და არც სამცდელი“.

გვლათი რომ სიგისკომისოდ იქმნა, იქიდა ამ ხეობაზენებულ წლამდის იყო
გასული 37 წელი.

ბედი ალაშენა 54 მეფემან აფხაზეთამან (!) ბაგრატი, რომელიც არც იქმდამ
ვიდრე ამ ხეობაზენებულ წლამდის გასული იყავს ოცდაერთი წელი.

დავით და კონსტანტინე წამებდამ გადახდა წელი აქ ხეობაზენებულ წლამ-
დის თანას სამოცდაშვიდი.

ოვას სამოცდათოუამეტო წელი არის გასული მოქციის აღმებნებამ ამ ხე-
ობაზენებულ წლამდის, რომელიც არის ეს მოქცი აღმებნებელი აფხაზ მეფის
ლვანისაგან.

ფარსანგი და ევო ერთა არის, რომელიც არის სამ... წელი.

1080 წელსა დაწვეა ქუთაისის და მარტვიტის ეკლესია.
1246-სა წელსა ვაიოთ ორ სამეფოდ: ქართლი და იმერეთი, ორას ორმო-
ცდა ცხრამეტს წელს [?]. გამოიტანეს ხეამლის კლდიდამ საურჯე ჩამდებნივე და
სხვა მეფე დაათინეს.

1736-სა წელსა იქმნა იმი ბრესილისა.

1758 წელსა დაბნელდა შუგ.

1784-სა წელსა მოკვდა პირველი მეფე სოლომონ.

1789-სა წელსა იქმნა იმი შათ[ხთჯ]ისა.

1830[?].

555... აქეთ მოგოს სომეხი ჩვესს სიარწმენობას[!].

საქართველოს ზეფობის დაწვებიდაშ მეათე ზეფობაშიდ

იშუ: ეფალი ჩვენი იესო ქრისტე[!].

ათას ზეთას იცი წელია ქართლის მოქცევის აქეთ.

30-ს მარტს ჯვარს ეცეა ჩვენი იესო ქრისტე“. (318—319 გვ., მეტად გაძრული მხედრობით.

940)

1739

კრებული. XIX

52 გვ.: 23 × 16; ქალაქი (ცისფერი); მავარი ზეყათს ყუა; მხედრობა [XIX],
 კვირინიანი: 1809 (გვ. 29; 47); თავჯანმულობა: 1 გვ.; დაუწყოელია: გვ. 52.

I. „ლეილი-მაჯუნუნი. კარი პირველი ლეილი-მაჯუნუნისა, სპარსუ-
 ლისაგან ქართულად გარდმოთარგმნილი გვირგვინოსანის მეფის
 თეიმურაზისაგან.—

ღმერთო, რომელი თვით სიბრძნით ხარ სიბრძნის მომცემლობით...“
 (1—44 გვ.)

წყდება: „საშველად ხორცი შემწვარი მუნ მსხდომთა ფრინველისანი,
 ხილნი ტყბილნი და ტურდანი, მგზავსნი მის ადგილისანი,
 ჯამ-ტაბაკები ნათლისა მზისაგან არ ნათლისანი
 და არა გავს სახლსა ღთისასა—ამას არ უნდა მისანი.“ (43—44 გვ.)

შენიშვნა: 1. ტექსტი წყდება 258 სტროფზე (შურ. თეიმურაზ პირვე-
 ლი, თხზულებათა სრული კრებული: ტფილისი, 1934 წ., გვ. 58).

2. ზელნაწერი დაახულებულ გამოცემაში გამოყენებულია ქ. ლიტვინო (იხ.
 გვ. 09).

3. ტექსტი გააბიწვრილია ენიჭურაფ, მოავალი შეკომით.

II. [ქაიხოსრო ანდრონიკაშვილი, მიჯნურთ ბადე].—

„აზლად გამოუზნდი, დაპერქვა სახელად მიჯნურთ ბადე...“ (44—
 46, 50 გვ.).

შენიშვნა: 1. სტროფები ამოკრებილია ნებისმიერად, თანამედვერობის დაეცე-
 ლად. შურ. N—151; ზელნაწერში მოთავეებული „მიჯნურთ ბადე“ სრული ტექსტი
 (559—591 გვ.).

III. [თეიმურაზ I, მაჯამა]—„სოფელმან და ესმან კრულმან ღბი-
 ნი ჩემი განაქარეა...“ (47—49 გვ.).

შენიშვნა: 1. სტროფები ამოკრებილია „მაჯამიდან“ თანამედვერობის დაეცე-
 ლად. შურ. დასახულებული გამოცემა. გვ. 113—120.

IV. „ბარამიანი არის.—იგი ჩემთვის სინახავად შთვარის ნაც-
 ლად დიებადა...“ (გვ. 51).

შენიშვნები: 1. შედგება ექვსი სტროფისაგან, პირველი ორი სტროფი ამოღებულია „მიჯნურთ ბადეფან“ (შფრ. 8—1511, გვ. 573, 579).

2. ხელნაწერი აღწერილია: გ. თაყაიშვილის მიერ (იხ. Описание, ტ. II, გვ. 267, № 164).

(941)

1740

მირიანი. XIX

116 გვ. 20,4)×16,4: ქაღალდი (ყისფერი, მძაღვ ხარისის); შეყვანს ყდის ყუა ტყავით აოთს შენოსილი; მუდრული (სათურები სინდროით; XIX—კვირინიანი 182[1]; დაწვეულია 114—116 გვ.

[მირიანი]. „ამბავი დასაწყისი მაშრიყის ჭელმწიფისა.— იყო დიდი ჭელმწიფე ჩინეთისა ხაშრომა, დიახ ძლიერი და მაღალი, მგვრამ უშილობისათჳს ასეთს მწუხარებაში იყო მიცემული, რომ ყოველი თავისი სახელმწიფო და საბრძანებელი ჩაღად მიაჩნდა...“ (გვ. 1—113).

შენიშვნები: 1. „მირიანა“ შეახებ იხ. ა. ყველიძე, ძველი ქართული მწერლობის ისტორია, II, თბილისი, 1952, გვ. 334—337.

2. გამოცემულია ორჯერ თბილისში: პირველად 1876 წელს, ხოლო 1894 წელს ა. ზარჯაძის მიერ.

(942)

1741

სამუილ ჩაბინ-იფდიანი, ოქროს აღნაქტისი. 1818

80 გვ. 21)×18: ქაღალდი (ყისფერი); შეყვანს ყუა, ტყავით შენოსილი; მუდრული, სიაღვრები სინდროით, მრგვლოვანი; 1818 წ. (77 გვ.).

„წიგნი სამუილ ჩაბინ მ-რ აჯანგელისა, უპირველესის სინალოდისა, გინა მსჯულის შესაქრებელის მოძღვრისა ისაქ ჩაბინის შიმართ, რომელ არს სუბულ-მეტს, მორაქანის ქალაქსა შინა. წყება ა.—ღმერთმან დაგვიცა შენ, საუქარელო იმყო, და განაგრძოს საუქუნოცა შენი, ვიდრე დასასრულადმდე ტუქსობისა ჩვენისად...“ გვ. 7—77.

შენიშვნა: 1. წინ უძღვის ა. თავდუტული „ოქროს აღნაქტისი სამუილ ჩაბინ იფდიანისაგან, შეახებ გამოღებულ სამეტ-მეტეობურულს, შოთონის წების სტანბაა შინა დაბეჭდილ 1782 წელს. უწიფესის სინოდის მართებელია წყროს, მაღალ გოდ სამღმედლოს გამბოილს, არბიებისკოპოს დიდისა ნეოლოთოდისა და სამეტ-მეტეობურლისა და წის სამების აღუქანებზე წვეყის მონასტრის არაბმნადიოტს, შინა მაღალ ყოვლად-სამღმედლოებას, უმოწყალებს მწყემთ-სთავოა“. (გვ. 1.)

ჭეშთა შოთაქებულთა რუკსულად შთაბგნნელის. მუდელ-მონახლის ვარღანის მიძღვა ხუნდბული გაბრიელისადმი (გვ. 2—3).

2. ქართულად შთარგნელის დიმიტრი ბაგრატიონის მიმართუა „სკითხველთათჳს.— ჩემგან ამ წიგნის თარგმნა შექმდებულ იყო სადმოთის წერილის ენის გამოცედილობით. გარნა მაშადია ჩენის, მუდის ქაიზობსროს

ას უღის თხოვა-ბოძანებას ვერ უბრ-ვექმენ, ვინაათგან დიადი სტრევილი აქუნდა რესულისაგან ქართულად გარდმოღებისა და ამისთვის აღბაჭტნულმან სხუთთა ქრისტიანეთა მთარგმნელთაგან, არღარა ვრადე ლექსთ-შეუწყობრობის ვტმდობა-სა, რათა იფილოს ადრითგანვე შორწაუნეთა ჩემთა ერთ-ქტმენველთაგან ყოველად დიდებული საბელი ღმერთ მამაკაცისა უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი აწ და უკუნისამდე.

ქაზრი წერილისა ს'დ გარდამოწილია და თუ ვინმე ინებოთ ემტმენიერესად გან-წყობაი მშრომელის სახელ-აღღვროცელად, მადღებოთ ვიქმნები თავადი დ ი მ ი ტ რ ი ბ ა გ რ ა ტ ო ვ ა ნ ი." გვ. 4.

გ. „ღ ღ ი შ ტ ნ ა.—წიგნი ესე ამტკიცებს თუხ შორის სათნო-უცვაველსა ქრის-ტესთა განაჯასა...“ 5—6 გვ.

2. ძირითად ტექსტს ბოლოში დართული აქვს „პირი წიგნისა, წაოვლინებული სა იერუსალიმით ტიბერიოს იმპარატორისა[?]; მიხაროთ ტიბელიო ღმრტულო მთაე-რისაგან პურისატინისა იესო ქრისტესთა: და წიგნი ესე დამარბულ არს ქრისთ მონასტრისა შინა ბატონთა კესარიელთა წიგნის საცესა, ხოლო თარგმნილ არს წიგნი ესე ლათინთა ენისაგან ფილიპპეს ვისმე ლათინთად ზეცისა.—სათნო გოფად შენდა, შოი, კვისარო...“ გვ. 78—80.

3. გადაწერის თარიღი—1818—დაცულია 77 გვერდზე, სადაც გადაწერის სა-ხელი და პატარა ანდერძი თონდომებით ამოჩქნლია (შდრ. H კოლექციის „ხელ-ნაწერთა აღწერილობა“ III, გვ. 5—7, № 1009.)

შინაწერა. (გადამწერის ხელით):

„ღ დაქმნო ანდ.
 ერთი ბრწამს სამად:
 სედლაფ. ძედ. მამად,
 იდეგული ვამად“ (77 გვ.).

ეს ლექსი ნიკოლოზ მაცუაშვილისაა, შდრ. II—456:2.

(943)

1742

ვოლტერი. ზაირა. XIX

82 ფ. (ძველი პაჩინციით: 5—168 გვ.; 21 X 17; ქაღალდი; თავმოლონიკულ-ლი, შუგლის ყდა (ახლანან გაკეთებული ზელნაწერთა განყოფილების საამკინძაოში); მწებროლი: [XIX ს.]; აღტანხარუ კავჭავაძის თარგმანი ფრანგული დედნიდან.

[ვოლტერი, ზაირა] [გამოსვლა პირველი. ზაირა].“... ვინაათგან სტნთა მესციესთ ცხოვრებია ჩენი სოლიმისათუხ, რაილა ძეს ჩემდა და საფ-რანგეთისა ანუ ყოვლისა ქტმენისადა. საკმაო არს ჩემდა ცოდნა იორდანის კიდისა და ოროსმინის დიდებულეებისა, სჯულისა და დიდებისა.

ფატმან.— გარნა მოიხსენე, რომელ მოყვება ჩტმნი, რომელიცა ჩტმნთა-ნა განაყოფის ტყემობასა, განვიდოდა რა საწწუხბაროთა იმთა კედელთაგან, მოგტეა ფიცი მსწრაფლად უკუმოქციევისა სოლიმისადმი...“ (11—82r).

წყდება: „ოროსმინისა და ნერესტანის დილოვზე V მოქმედების X „განცხადებაში“. — „... უთხარ, რომელ მე მის წილ თუთ შური მივაგე თავსა ჩემსა“.

შენიშვნა: 1. ტექსტს დასაწვისში აკლია (ძველი პაჩინციის მიხედვით) 1—4 გვ., ხოლო ბოლოში 168 გვ. იქით.

2. იხ. აღტქსანდრე კავჭავაძე, თბზღლებანი, ი. გ რ ი შ ა შ ვ ი ლ ი ს რ ე-დაქციით, 1940, გვ. 342, სადაც ეს წესა ვოლტერის ზაირას აღ. კავჭავაძის თარ-გმანად იხსენიება (ფრანგული დედნი).

გეოგრაფია. 1793

126 გვ: 16 x 11; ქალაქი: ტიფრული ტყავი შეხოსილი ფიქრული ვდა მუფრული; დასაწივი ასოები და სათაურები სინჯეზი; 1793 წლია სექტემბრის 10 (127 გვ); გადამწერი „ქობულეთი იოსებ, სუმან მფინის ძე“; გამართველი: და ვით [ოქტობრი]; რუსული თარგმანიდან მთარგმნელი გაბრიელ გელოვანი (127გვ. 1).

[გეოგრაფია].

„მოკლედ გამოჩინება გარემოს ქტსუნისა და განყოფილება ყოვლისა ნა-
წილებსისა მისთვის, რომელნიცა საკლემწიფო რომელსამე ნაწილსა შინა არიან
და ყოვლისავე საკლემწიფოსა სამძღვროსა დაღება, ვინ ვის შორის უფროს
არს ძალითა, სიმდიდრითა, მუქრ[დახილითა. ანუ სხვითა რომლითამე წარ-
მატებითა.—საუკუნემ და ყოვლად შემცლებელმან ღმერთმან პირველად სი-
ბრძნითა თვისითა მიუწომელითა დაგებადნა ჩვენ...“ გვ. 3—120.

შენიშვნა: 1. გეოგრაფია ტექსტს წინ უძღვის თავფურცელი: „ღვთობა
თი ანუ მოკლედ ქტსუნის სამჭრეულისათვს აღწერა, პირტმელ ლაონთა ენისა-
გან რუსულად თარგმნილი, ხოლო აწ მუთრევე რუსულთა ენისაგან ქართულთა
ენისა ზედა თარგმნილი გაბრიელ გელოვანის მიერ; რომელიცა დაბეჭდილ-
აოს ბრძანებითა დიდის კლემწიფის, მეფეთ-გფის პეტრე ალექსის ძის
მიერ წელსა გამჭრეულებითაგან სიტყვალთთა ჩლი, თვესა მარტსა პირ-
ველსა, სამუხრამე ქალაქსა მოსკოვს“ (1 გვ.).

2. შედგენილთბა: ა. შესავალი—ღვთისაგან ქვეყნის „დაბადებისათვის“
მთხრობის შემდეგ მოცემულია მათნათიკური გეოგრაფიის ცნებების განმარტე-
ბა: ეკათოლი, „პოლესი, რომელ არა ღერძი ქვეყნისა“, [ხოდიკონი]; არქთიკონი,
ანთარქთიკონი, ხუთში სიმაგოგულნი ანუ სარტყელნი, „ლრადენი ანუ ზარისი
სიგარქთა და სიგანეთა“ (ერკლად); დედამიწის ზურგის გაუფთა ოთხ მხარედ;
ფროზა, აზია, აფრიკა და აზერია (3—12 გვ.).

ბ. თვითიველი მხარის (ევროპის, აზიის, აფრიკისა და აზერიის) პოლიტიკური
ფროუელების მეტად ზოგადი აღწერა (13—105 გვ.).

გ. დამატებით აღწერილია „ქვეყნის მზრუე ნაწილი“—ავსტრალია (მეტად ზო-
გადად და მოკლედ) 106—110 გვ.

დ. მთარგმნელის გაბრიელ გელოვანის ანუერბი (იხ. ქვემოთ), 111—119 გვ.

ე. „ტახტიკა.—ამას შინა აღიწერება სიგრემ და სიგანე ღრადუნებისა ქალა-
ქებთა გამოჩენილქბათი... ფილიპეტე ფერარარის მიერ გამოწერილი.

	ზიგრძე	სიგანე
ანდრიანოპოლი ფრაციისა	53:30	43:20
ახოვი	68	49
ალბალერმანისა	294[?]:40	48:59... 130—124 გვ.

სულ 75 გეოგრაფიული პექტია აღნიშნული, შოლოდ ანუ და ფარზე; სხვა-
თა შორის, არხანგელის ქალაქი რუსეთისა (6530,6649), აქტარხანნი
რუსეთისა (49:33; 870), აზიარ-სომხითი დიდი (7203; 47:30).

ვ. „ხანდუქი წიგნისა ამის“ 125—127.

3. რუსული თარგმანის სათაური: „Краткое изъяснение о круге земном и раз-
деление всех частей его, которые государства и каждо части обреляются,
и каждо государства предеам, величина, с кем смежны, сила, богатства,
доходы и прочая“.

„География или краткое земного круга описание. Напечатано повелением
царского величества в типографии московской. Лега господия 1710-го, в
месяце марте“.

იხ. П. П. Пекарский. Наука и литература в России при Петре Великом т. I. СПб., 1862, стр. 345 и т. II, стр. 239—240.

ქართული თარგმანის თავფურცელი (იხ. შუნ. 1.) და 120 გვ. მოთავსებული— „ელოლრაქია ანუ მოკლე ქვეყნის სიმკრედილისათვის აღწერა დაბეჭდილ არს ბრძანებითა მისის დიდებულებისათა სტამბასა შინა მოსკოვისასა. 1710, თვესა მარტს“— მოწმობს, რომ ქართული თარგმანი მომდინარეობს სწორედ 1710 წლისა და არა მერსინდელი გამოცემებიდან (იხ. აგრეთვე Д. М. Лебедев. География в России, петровского времени, Москва 1950, Ленинград, გვ. 337—342).

შტრ. М. Г. Джанашиян. Описание рукописей Церковного музея. Тиф. 1906, № 1007 (А კოლ.) აღწერილობა (გვ. 261—269).

ტ. რ უ ნ ა ძ ე. ძველი ქართული ლირიკის ისტორიიდან. გვ. 44. თბ. 1954, სადაც წინაბეჭდარც (N—1743) ნუსხის გადაწერა მიეწერება დავით როჭტოროს რომელი 127 გვ. მოთავსებულ ანდერძში (იხ. ბილუას) თავის თავს მხოლოდ გადმონაწერის „გამართველად“ და „ჩამკითხველად“ აცხადებს. (შტრ. აგრეთვე— ამავე—N—კოლექციის № 1222).

ანდერძი (გადამწერისა): „სრულ იქმნა, სადაუბელოდ ლ'თისა, თვისა სვედმბერსა 10, წელსა 1793. ადგწერე ლუარაფია ესე სკზონ მდვიენის ძე კობულაოვი იოსებმაშ“ (127 გვ.).

2. „გამართული და ჩაკითხულია დედასა ზუფა, დავით“
[დავით როჭტოროს ხელწერა ჩართულად]. (გადამწერის ანდერძის ქვეშით, იმავე 127 გვ.).

3. (რუსულიდან მთარგმნელის გაბრძნულ გველთქანისა): „განართლდა თარგმანი წიგნისა ამის აჟ მოცილობით თით ჩვენაჟო მცირეს რაჟე ანდერძსა. წელსა ჩუკბ, დამა შინა მეფობასა შაჰთაჟმაზისასა, საბელწიფოს სპარსეთის სა დრიაჟ მიწურვილ იქნა გარემოს თვისთა შესამდურეთაჟან: ვითარცა ისაიტილთა წარტლეს რაოდენიმე საელოვანი ქალაქები და ქვეყნები, ეცხობ და უბეტნსცა აღუბთა, რ' აღუდა მოვარბ მათი მორეიბ და იწყო აჯახაკობა ქალაქებთა ზედა სპარსეთისათა და წარტლთ პირველი ციხე საელოვანი ვანდაარისა და ამათ ღონისძიება ვერა რა პოყეს რა, და მგრმელა თეთრ ეყანასწელიცა ტაბტისა ქალაქი, სადაცა მუდომარეობდენ ყენი, რომელსაცა ეწოდებოდა ისაბანი, ფრიაჟ აღაორბეს და აღოსანატყა საჭურჭელ მათი და იავარქმნა სრულიად სამკოფელი მათი.

შენდვამად ამისა აღუდა დავდი კელმწიფე, მეუფო-მეფე ჩრდილოეთისა პეტრე აღეტქის ძე და გაწელო ზუფა კეკასია და დამტყრა ციხე დარუბანდისა და მუნითგან ესეოვენ განაგრყო მკრობაჟებდა თვისთ, რ' გილან-შახანდარანდის და თეთრ შაბაბანდის სრულიად ქვეშე მკრობილებასა თვისსა რაჟედენიმე ფრიაჟ მდიდარნი ციხე-ქალაქნი და ქვეყნები მოყვანილ ჰქმნა.

და მუნითგან წარმოცა ელჩი რომელიმე გვარ-წოდებით ტოლსტოვი, მისსა სიმაღლესა მეფესა ქართლისასა ვახტანგ ლევანის ძეს და მოიწია ფარულად ქალაქა ტფილისისასა და მიუძღნა ებისტოლე გრაგნილი. ითილა შევეგან და წარაკეთობა: უსოზო მძებრთი [შუამბა] და იმედი ეტრძანა, რ' გაციფირებულ იქმნა ფრიაჟ და არა უვარყო შობანება მისი, მწწრადღ დედრევა ტაბტი თვისთ; აღუდა და წარმოყვარობა—შეუეთა მიერ რაოდენიმე ფრიცხველნი სასლევდლონი და საელონი ქართველნი, იმერელნი და კანი ევისკოპოსნი, მღვდელნი, თავადნი, აზნაურნი, მოზანი და შიმშენარნი, დედა-წულითერთ მათით და მოიწია ქვეყანასა რაჭვისასა და აცა ეტრძანა სეფებან ერისთავს შოშიტას რათა მოვარობა ოკსთასა წარმოცელთს მზეკლნი.

ესე ამბავი ესმა რა ასულსა მეფისა ბაგრატისასა: ბატონს შეილსა ნინოსს, იმერეთს, მონასტერსა ჯელითისსა და მუნითგან წარმოვიდა მწწრადღ ფარულად და ესე მოყესენა მეფისა, ძმისწულსა მისსა, აღეტქსანდორის იმერეთისასა და მოიწია რომელიმე თავადი ჩხვიძე, რ' არა ეწებათ განტყევა მისი ესეოვენ შორებით. რ' ითილა მეფეთა ასულმან კაცი ესე მოვლინებული, ფრიაჟ შეწუნა და ღონისძიება ვერა რა პოყა.

მაშინ იკვლესამა ბატონისშვილმან ნინოს და მოვლინებულსა შას თავადსა რომელიმე საბოჭარო უბოძა და ძმისწულსა თვისსა აღგუანდრეს არწმუნა ესრეთ, "რომელიმე დაეჭვილი მადრამები დაეცდო, რომ ყოველივე ჩემი საუნჯე ამას შიგან შთაბოძებულ არს, მივიდე რა რაჯასათ და გამოვეთხოვო ძმასა ჩესათ, მეფესსა გართილკისასთ და კვლიად მოვიდეთო". და მათ ესე ვერ გულისხმა-ტყვეს, "რომ მადრამაშიგან იყო ბაბბა და მით გატენილ. და ესრეთისა ბელოვნიითა ისრა თავი თვისი და აწ[?]მობბანდა და შეცა მაშინ თანა წარმოყვანა, რომელი ვიყავ ძიბბარბულ მიზეხისათვის სწავლისათვის ო დ ი შ თ ა მ შე ლ ო ბ ე ლ ი ს ბ ა ტ ო ნ ი ს, დიდის თავადის და დ ი ა ნ ი ს ბ ე ჟ ა ნ ი ს შევლლის თაპარისაჲან, ოსმელი კვიბბდა ჩვენთვის მამიდად.

მაშინ მობრბანდა ბატონისშვილი ნინოს ნეფესთანა რაჯას და ვეფოა წარმოყვანასა რუსეთს.

მაშინ აღდგა მეფე და განელა მდინარე რიონისა და შევდგენნ მთასა მალასა კავკასიასა, მსგავს ჯოჯოხეთისასა, სადაცა იყო ჯერდმელი მოაფლი, გამოსდინარე თოვლითა და კრელთაგან. ესრეთ მნიად განაეულელ იყო კაცთათვის უცეთუკა შთადარდილ იყომც[?] ქვეყნელსა მას შინა უქუქუროულსა ვინელისასა ოსოი, გინა არწივი, მასაცა ვერა ედლო ბუნით აღმოსლად, არცაღა თუ ვსეოდენთა ურბცეათა დედასწულთა.

და ოდეს განტლო მეფემან მთა ესე და ნიწი და ქტქმანასა ოსეთისასა, თუცკალა გტმსხნეს მხეყალნი საონი, გარნა ევრეთცა ვერცაღა მით თავთა ჩტმთა ვსწამლომბით მათთა ავბაკობათაგან. და რათლებთაცა გაეფლოვით ადგილსა, ანუ სოფელსა, ცოიდიან და ვნუქ[?]ოდინ მეფეთა საბოძოსა და არა განებტვიან. მეფემანცა ოსოიკა ძკრფისა ოტალი, გინა მარგალიტი ობოისი, ესრეთ მბუნებრ იყენენ, რომ კვალად შილის ნახევისათჲა ვეფდობოდენ. და ესრეთისა ფრბადისა წარსაგებელით განელა ადგილეთი მათი და ნობბანდა სიფელსა დიდგობობისა და აქა მოვიდა ჩერქეზთა ბატონისაშვილი და ამან გაატუკოლა სახტაროსა მათსა. და მივედით საბატონისა ჩერქეზთასა და მუნ ფრბად ეტრფიადენ და უმასბბმლეს ვრთობით, ამისოდეს, რამეთუ ასელი მათი დეფოფლობა ჩტმს ხედა.

მეფემანცა, გარჯისა მათისა მეყადად, ოსაცა ოდეს მფეობბდათ, ყოვლსავე თვითთველად მიანტუა. და აქა მოეგებნეს ჩოდილოვითთა სბათა მვედობანი რბოფენნიმე ათასნი ჩინგბითა მვედობბათა სბანი, თკალით წურბოლა, პირით პრტყელნი, სოფლიად ტბრტკაშ-ბილდოსანი და მით განელა მეფემან ჩერქეზთა ადგილები და რბოდენნიმე მდინარეები.

და განელეთ მდინარე მუნ და დაბბბნაჲ მეფემან და ისტრა, კვალად ვინილეთ სხუა უმჯობებით, განწმეველელ[?] რუსეთისა სბასთა მვედობბანი, ოსმელთა განადგურეს ჩინგბინი და თვით უწინამმლერეს მეფესა, მოეგებნენ და თაფანისცეს მბოვბობთა მათთა, დიდით მცირებდის, და წარბოყვანეს, განელეთ რბოდენნიმე დღენი. ფრბადი, ვინილეთ უბკოვსი უჯრბ ტვეითოსანი. მოეგებნენ მეფესა და თაფანისცეს მბოვბობთა მათთა რბოდენნიმე თვითთველსა გვარითა საკრბოვთა, დრბმებითა და დაფებითა და ტელისა პატრეითა სბათა ადგილთა უჯრბი ვრთად მბმობრბენ და სოფლიად დაღისტანი, ტბბ ავბახეთა ადგილი, უწინებლად გამობრბინეს.

და მობრბანდა ციხესა სოფლისასა წულსა ჩლოდ, და მუნ მოეგებნა მარ და რ ბ გ ბ რ ბ ე ლ კ ო მ ბ ო ტ ო ე ბ. და განბებნეს კასი ციხისანი და სიწყეს უბ ქუბილისანი ზღუდეთა ზედა გაბრდმობიდეებულთა ხაქრ[?]კენბთაგან, და წებობილთა სბათა—ჯელის თოვლიაგან, ცსოთსა პატრეითა შინძმანცა სახლსა ტურფისათა აქაფამე წარგზავნილი ელნი ოვისი, სარ და მ რ ბ ა მ ი ლ ა ნ ბ რ ბ ე ნ ბ ტ ა ნ გ პ ე რ ბ ე რ ბ ე ს მადლობით და თაყვანისცემით მალაღთა კულწიფეთად მიერ წარბეღინა. და ოდეს მოვიდა სირბარბ ესე და იბილა კულწიფეზმან, ფრბად მობბრბელ-ტკნა და წკალთაბობებელ-ტკე სბითთა თვისითა ოტრბოსითა, რომელი იყო შეწყობილი აღბასითა.

გარბბბდა ჭაში, თვით მეფესა აიყარა და მობბანდა პირსა ზღვისა, პირსა კავკასიასა და მუნ მოიქულეს რბოდენნიმე ტბამლდენი; და მობბანდა ტბატკა ასტარტკანსა, მუნ განმეგებნა მორბარბი ტბატკისა შის, პატრეითა მით, რომ ვრთარცა ზემორბე ამისა მოეგებნებოეს.

ზოლო ამა ქალაქსა იქით იყო პეტრებრუნამდის ვითარითსა პატრიეთა მეფე ქართლისა ვახტანგ ლევანის ძე ანუ ხვედრით ანუ წყლით მიბანდა, ანუ დიდსა კელწიფისა მეფეთ-მეფის პეტრე აღუქცის ძისა მიერ ამ სოფლით გარდაცვალებასა მისისა დიდებულებისა გლოფისა და ტყუბასა [P] შინა ვითარ ესწრა და, უკანასკნელ, მისსა დაშთომილბან დედოფალბან ეკატრინემ ვითარ წუგეშინის-სცა, ანუ რაქგვარად უზომოვბით წყალობა მიანიჭა, ამისთვის ამბისა მითხრობასა აღწერით ვერ შეძლებულ-დებენ, რა თუქცადა თვით არა ეხილვა ვისმე, უბილავთა კაცთაგან ესოდენი უსაზღვრო პატრიე არა ირწმუნებოდა, რამელი პანკრატონთა შარავანდედთა შორის, ეხვინებ, არცაღა ვისმე მივთვალის.

აწუა გლოცავ ყოველთა, ვინცა იხვით და ხელად მიიღოთ მცირე ეს ჩემი ნამუშაველი, რათა სახელი ჩემი წიგნისა ამისგან არა აღმომოცოთ და კეთილ-საგვარლად მოხსენებასა კეთდეთ.

ამისთვის მიველ რჩებისა და შევეგნ მცირესა უნაა რუსთისა. მაშინ ვიხილე წიგნი ესე—მოკლედ ქვეანისა აღწერა და დროად მიიხიბდა და მოვიხიდე, ზეღუყვე და რასაცა ოდენ შეძლებულ ვიქმენ, ვთარგმნე მე. კი იას გლოვან შაგანტი იველ ქრისტეს აქეთ ჩილუ. სამეუფოსა ქალაქსა მოსკოვსა. გვ. 111—119.

(945)

1744

მზითარ სევასტიელი რიტორიკა. 1772

XVI, 272 გვ. 15x11; ქალაქი; ტვიფრული ტყავით შემოსილი ფიცრული ყდა; შედრული; სათაურები ასომთავრულით, ხინგურიით; 1772 (XVI გვ.); დაღწერული: II—IV გვ.

«მზითარ სევასტიელი რიტორიკა» «თუს გელოვენებისა სარიტოროასა (ესე იგი სამვეერმეთქვოსასა). წიგნი ა თუს საზღტრისა სამვეერმეთქვოსა და წტალებისა ნაწილთა მისთასა. თავი ა.—მვეერმეთქმობა, რომელიცა ითქმის რიტორებად, არს გელოვენება საკეთილმეთქვო...» გვ. 1—268.

შენიშვნები: 1. წინ უძღვის: ა. თვეფრციელი—მზითარ ყოვლად ბრანისა მოძღტრისა სომეხთასა სევასტიელისა ქწილი წიგნი რიტორიკა, სარგებელად ერმათა სხოლის შინათა ქართულსა კშასა ზედა გარდამოღებით შრომილი ანტონის მიერ არხიგბისკოპოსისა ყოველისა საქართულთასა, დავითქან-ხატრატოვანისა.

დროსა უკეთილ-მსაზურესისა, ყოვლად უბრწინტალებისა და უმაღლესისა მეფისა ირაკლი მეორისა ყოველისა საქართულთასასა.

მამათ-მთავრისა ანტონისასა, წელსა დასაბამითგან სოფლისა 7272; კორციელად შობითგან სიტყვასა ღთისა 1764; თოტსა შემეიდეს, რიებესა 10⁶ (გვ. V).

ბ) «წინასიტყვაობა ეპისტოლე, მიწერილი ანტონის მიერ არხიგბისკოპოსისა... ირაკლის მიმართ მეორისა, ძმისა თვისა, მეფისა ყოველისა სპართმლოსა...—ირაკლი, დავითიან-ხატრატოვანისა, ყოვლად ბრწინტალისა ზევისა ყოველისა საბართმლოსასა, მის მეფობის სიმაღლეს, ჩემს ყოვლად სპტრფოს მსაქს.—ივის სასოჯადომან ჩემულეზამან, ვითარმედ ყოველნი უზოგბესსა [დ]მი მიმართებენ თავთა თუთა. თუს...» VII—XV გვ.

ანტონ I ერეკლე II-სადმი მიმართის სრული ტექსტი იხ. «ზელნაწერთა აღწერილობის» (H კოლექც.) I ტ., № 256, გვ. 183—184.

შდრ. აგრეთვე H კოლექც. № 1068.

2. «რიტორიკის ტექსტს დართული აქვს „პინაქსიტყვაობა“, 269—270.

12. ზელნაწერთა აღწერილობა

ანდერძი. „ალიწყოა დასაბამითგანს ვიდრე აქამომდე 7280; განქორციელებითგანს სიტყვა ღისა 1772, ქკს 460; თთქსა იენისსია, რიცხუა 26“. (სინგურით, XVI გვ.).
მიწაწერები: 1. კრიპტოგრაფული (I ყდის შიგნიდან და VXI გვ., ანდერძის ტექსტის ბოლოს).

2. „ღმერთმა აცხოვნოს ამის აღმწერელი წინამძღვარი გამალიელ“ (272 გვ.).

3. სომხური მიწაწერა (272 გვ.).

(946)

1746

ბარამგულანდამიანი. XIX

70 გვ.: 20,4×16; ქალაღი (ვისფერი); დაზიანებული და რესტავირებულია 59—62 გვ.; ზაგარი შევაოს ყდა, ტყავის ყლით; შეფურული; XIX ს. დასაწყისისა; კვირნიანია „[18]08“; თავიანთულობა 1 გვ.; ბოლოკახმულობა 70 გვ.

«ბარამგულანდამიანი». «ქარი პირველი ბარიმისა და გულანდამისა, სპარსული საგან ქართულად გარდმოთარგმნილი ბრძანებითა ქართველთა მეფის ვახტანგისათა. — იყო ქვეყანისა ურუმულთისა პელმწიფე ქიშვარ, ზნეუკლები, მორკმული და სიმდიდრისაგან გალღებული...» გვ. 1—70.

შენიშვნები: 1. ტექსტის ბოლოს, ბოლოკახმულობის ქვემოთ, მოთავსებულია ხუთბრტვიანი კრიპტოგრაფული ჩანაწერი.

2. «ბარამგულანდამიანისათის» იხ. კ. კეკელიძე, ძველი ქართული მწერლობის ისტორია, ტ. II, თბ., 1952, გვ. 306—311.

3. ხელნაწერი აწერილი აქვს ე. თაყაიშვილს (იხ. Описание, ტ. I, გვ. 552—562, № 87).

ე. თაყაიშვილი ხელნაწერს „მოკლე რედაქციის“ ვჯგუფს აკეთებებს (იხ. დასახელებული აღწერილობა, გვ. 557) და აღნიშნავს, რომ მისი ტექსტი (უხეიროდ) გამოცემულია თბილისში, 1880 წ., ივ. კალატოზიისა და პავლე ფერაძის მიერ.

შდრ. ვრცელი რედაქციების ხელნაწერები: S: 1548, 2392, 3064.

მიწაწერა: «გეშო მიჯნერო! შენთვის ვტირ. [შ]ოლბე და შემიწევაროდა, გავიკრე მინდერად ტ[ვ]ქედ და კლდედ. სოფელსა გავებაროდა. რას ვაქნე სოფლის დიდებას თუ შენ კი მამეგრძალოდა». (70 გვ.).

(947)

2266-ა

დაუჯდომელი ჯვარისა. XVIII

18 გვ.: 13×7,5; ქალაღი; დაშლილი; ყუდო; წერილი კალიგრაფიული ნუსხური; დასაწყისები და მთავრული ასოები სინგურით; ტექსტი ჩაწერილია ვარაყით მონახულ ჩარჩოში; ფრაგმენტი წარმოადგენს სახარება-სამოციქულოს ან მართლ სახარების დანართს; გადაწყვეტი—სიონის დეკანოზის შვილი გაბრიელ (17 გვ.); XVIII ს. დამდეგი.

«დაუჯდომელი ჯვარისა. — შეშთა მბრძოლისა და მოღუაწისა ჩუენისა უძღველისა ჯვარისა შენისა, ქრისტე ღმერთო...» 1—9 გვ.

შენიშვნა: 1. „დაუჯდომელს“ მისდევს: ა. წრეში ჩაწერილი ცხრილი საკითხვე-ბისა: „აქა ვიწყობ შაბათ-კვირაცთა საბარებანი“ (10—11 გვ.); ბ. ქორთნიკონი (13—14 გვ.).

გ საბარების საკითხავთა საძიებელი (გვ. 17).

2. ზელნაწერი წარმოადგენს ფრაგმენტს. თავდაპირველად ზელნაწერი შეიცავდა საბარება-სამოციქულოს ან მარტო საბარების ტექსტს (იხ. ანუფოვი).

3. სიონის დეკანოზის შვილი გაბრიელ ვახტანგ VI-ის ცნობილი მდივან-შვიტნობარია, მისი ზელითაა აგრეთვე გადაწერილი ზელნაწერები A—909 და A—910.

4. ზელნაწერი აღწერილია ე. თაყაიშვილის მიერ (იხ. Описание, II, 654), ანდერსი (გადანწერისა): „ქრისტე შეიწყალე ამ საბარების და სამოციქულოს დაწერილ დასრულ-წყოდელი სიონის დეკანოზის შვილი გაბრიელა“ (გვ. 17).

მინაწერები: 1. ქორთნიკონი დაწერილი გაბრიელისვე ზელით:

ტაზ. ლუარსაბ ისაანს წავიდა.

ტოვ. ლევან და ბატრატ ისაანს წავიდნენ მარტს მ. ანუ ქორთნიკონსა მეფე გიორგი გარდაადგეს იმერეთს, მეფეს ერეკლეს მისცეს ქართლი. ლევან და ბატრატ ერთს გაგზავნეს და ლუარსაბ ქორმანს, ბატრატ ერთს მოკლდა.

ტაქ. მისს კვ წავიდა ქართლიდან ქაიხოსრო ისაანს.

ტბ. მარტს მ მეფე გიორგი ისაანს ჩავიდა. ანუ ქორთნიკონსა სულეზიმან ჩავიდა ისაანს.

ტბ. ნიქნებრსა კა გიორგი მეფეს ქორმანი მისცეს, ანუ ქორთნიკონსა აგსტოს ლუარსაბ მოკლდა. მეფეს გიორგის მამის სახელი დაარქვეს შაქნა-ვახ. ქორმანს ლევან გაგზავნეს ჩაღრად და ბულუკებზე გაემარჯვა.

ტაზ. მეფე შაქნავახ და ლევან სისტანს ბულუკებს შეებნენ. გაემარჯვით ოთხისა თავი მოსპრეს. ჟენმა ცხენი და ზალათი და ქნალი გაუგზავნა ორთავ ქმს ტპო. აგსტოს კმ ლევან ქორმანიდამ დაიბარეს, მდივანბეგთა მისცეს, საზე-ლი გამოსუცაღეს. შაქუღლიხან დაარქვეს.

ტბ. სულეზიმან მოკლდა მარტს ევ. ანუ ქორთნიკონსა მისს კო მეფე შაქნაოხს ქართლი და სასაღაროება მისცეს, ლევან უანიშინად ქართლ-ში გაგზავნეს და ქაიხოსროს მდივანბეგობის უანიშინობა მისცეს, საბელი გა-მოსუცაღეს, ხოსრო დაარქვეს. და ერეკლე მეფე ქართლიდამ წავიყვანეს. ყულარი აღასობად და კახეთი მისცეს, ანუ ქორთნიკონს ყანდარი მისცეს მეფეს შაქნაოხს.

ტბ. კახეთი მისცეს ერეკლეს შალს.

ტბ. ლევან ქართლიდან დაიბარეს. ვახტანგს უანიშინობა მისცეს.

ტბ. ერეკლეს შული კანეთს გამოისტურეს. ანუ ქორთნიკონს ყვენი მამათს წავიდა, ისაანს ხოჯა დააგდო. ნაიბად ისაანი შიბარა.

ტბ. მამათის გზაზე შინშილობა იყო. მარტს ქაიხოსროს უარის ნასადი უბრძანეს. ანუ ქორთნიკონს ისაანს მამათიდან გაგზავნეს ქაიხოსრო ჩაფრად, ნაიბობა და ტარულობა ისაანისა მისცეს, ისაანი აშლილიყო, ხოჯა და ყვენის სასახლე ჩაქვამბინათ. შინშილობა შექნილიყო და ლითი ყველა კარგა გაარიდა.

ტბ. როსტომ მეფე გაბატონდა.

ტბ. არჩილ მეფე დაიბადა.

ტბ. როსტომ მეფე მიიყვალა და მეფე შანავახ გაბატონდა.

ტა. მეფე შანაოხ და კათალიკოზი დომეტრი მიიყვალნენ სეყენებრს.

ტბ. მეფე გიორგი გაბატონდა იანვარს და ანუ ქორთნიკონს სეყენებრს თუთა ბატონისშვილი გურიელის ასული მიიყვალა.

ტაო. დედოფალი როდამ მიიყვალა ივლის აბ.

ტაი. დედოფალი შარია მ მიიყვალა.

ტბ. დედოფალი თამარ მიიყვალა. (13—15 გვ.).

2. შედარებით: სეყენებრს სამს, სამშაფოს შუადღისას, ქორთნიკონს ტპ მ რაბი ვლ ავალის ოცდაათს 1114.

ადამს აქვთ შვიდი ათას ორას ათი, ქრისტეს აქვთ ათას შვიდას ორი. მისს მოქცევა—თოთხმეტი. მთოვარისა ცხრა. კენი ტვ (გვ. 12).

2266-ბ.

ვახტანგ VI, კვინკლახი (ფრაგმენტი). XVIII

2 ფ.: 14×9; ქაღალდი (თხელი); ფრაგმენტი; მხედრული და მთავრული; დაწერილია ვახუშტის ხელით; [XVIII ს.].

[ვახტანგ VI, კვინკლოსი].

1 რ-ზე ზემოთ: „ხელთა“. შემდეგ ნახევარ-წრე, რომელშიც ჩაწერილია საეკლესიო დღესასწაულების ცხრილი: „ამ მგრველივ დღესასწაულები იცნობების...“

ცხრილის ქვემოთ მოთავსებულია კვინკლოსის გამოანგარიშების წესი, რომელსაც მიწერილი აქვს: „ამ ქორონიკონზე გამოიღო მეფემ ეს კვინკლოსი: მზის მოქცევა იყო იგი, მთვარისა -ისთ, დასაბამითგან ქსლთ 7239; ქრისტეს აქათი იყო ჩლღა 1731, ქართული ქორონიკონით უით 419“.

1 რ-ზე დახატულია ნახევარ-წრე, ხოლო ცხრილები ჩაწერილი არ არის.

2 რ-ზე: „სწავლანი ამა ქორონიკონსა, თუ ვითარ ჯერ-არს უოველივე...“

2 რ-ზევე წრე, რომელშიც ჩაწერილია სახარება-სამოციქულოს სადღესასწაულოს საკითხავები.

წრის ორივე მხარეს კიდევ წერია: „ეს გრქალი მროველ-ყოფილი ტფილელ შიტროპოლიტის ორბელის ძის ნიკოლოზის გამოღებულ-გაყვებულა. შენდობას გთხოვთ, ვინც ნახოთ, მრავლის ჰირით გამოკეთებიაო. მე ენახე და აქ დავსწერე. სახმარ იყო ამ ქორანიკონით“.

2. ე. თავაიშვილთან ორივე ფრაგმენტი (2266 ა და 2266 ბ) აწერილია ერთად (იხ. Описание, II, გვ. 654).

შენიშვნა: 1. მხავის კვინკლოსი, გადაწერილი ვახუშტის ხელით, დაცულია ახლის ხაღბთა ინსტიტუტის ლენინგრადის განყოფილების ხელნაწერ ფონდებში (E-105. იხ. P. P. Orbeli, Грузинские рукописи Института востоковедения АН СССР, вып. I, стр. 49).

(948)

2267

კრებული. XIX

26 ფ.: 34×22; ქაღალდი ლურჯი ფერის; კოლენკორგადაკრული მუყაოს ყდა; მხედრული; [XIX ს.].

1. „ლე მხი. ქ. თქმული ლექსი სამიჯნურონი, რომელსა ეწოდების ეშხი ხონია. ჩაბრიხებული.—

ზანბახის პირი, მნახვთა ჰირი, კეკლუცს მახე წარებით...“ 1რ—7ვ.

2. [გარსევან ჩოლაყაშვილი]. ... „ქარი პირველი ნარგიზოვანი.—

პე, საყვარელო, შენის გონებით ხელ-ვარ მინდორსა თავის ღონებით ნარგიზოვანი...“ 7ვ.

შენიშვნა: 1. ტექსტი გამოქვეყნებულია (იხ. ნარგიზოვანი, აღ. ბარბიძის რედაქციით, 1936).

2. „ნარგიზოვანის“ ტექსტი ხელნაწერში დაცოფილია თავებად (სულ 8 თავია). ხელნაწერის VII კარში გაერთიანებულია გამოცემის VII—X კარები, ამ კარში გამოცემის VII კარიდან შესულია შირველი სამი სტროფი დასაწყისში და IV სტროფი ბოლოში. ნახებდი გამოცემის VII კარის მე-5—11 სტროფები ხელნაწერში VIII კარადაა გამოყოფილი (იხ. ფ. 13—14).

3. ტექსტის ბოლოს მიწერილია: „დასარღდა ნარგიზოვანი“ (14r).

3. [ლექსი].—„იღმბართა ბროლი სვეტისა, რა მზემ ნაბა, იამა...“ 14 r.

შენიშვნა: ხელნაწერ H—1282: 83-ში ეს ლექსი მიეწერება ვახტანგ VI-ს.

4. [გარსევან ჩოლოყაშვილი, ხილთა ქება]. „უყურეთ ხილთა ქცევასა, რისა ანბისა მოქმელია...“ 14v—16r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია (იხ. ანთოლოგია, ტ. II, 1928, გვ. 64).

5. [დავით რექტორი]. „საყვარლისა პირშთეარეობა, მოხდომით განლა, მით არეობა...“ 16r.

6. „რეული.—რადგან გაგწირა მისნი არენი, რადგან გნებაეს პირნი შთეარენი...“ 16 r.

7. [ლექსი].—„თუ მოსთეალავ, იგი ეპირან, რაჲა ბედან გპირან ჰირნი.“ 16r-v.

8. „რეული ანუ.—თუმცა აწ ბედი შენი ბნელია, მაგრამ ეს უწყის, დღე ნათელია...“ 16r.

9. „ლექსი.—გაგებუბობი, გულო, გიცნობ, ხარ აწვეცა გაუტებელი...“ 16 v.

10. „რეული.—ეს საწუთროსგან, სხვისგან არ მპირდეს...“ 16 v.

11. „ლექსი.—გონებამან გონება სცნას, არ იცნობის, თუ არ კაცი...“ 16 v.

12. [ქაიხოსრო ანდრონიკაშვილი, მიჯნურთ ბადე].—

„... ზანგთა რაზმი ჩემად მკულელად ედგა ყენებთთა.

გიშრის მშვილდი მოზიდული ისარს მესერის ქენებთთა...“ 17 r.

შენიშვნა: 1. ტექსტი გამოქვეყნებულია, მაგრამ არა მთლიანად (იხ. ანთოლოგია, II, 1928, გვ. 257).

2. ზენი ხელნაწერის ტექსტი მისდევს N—1511 ხელნაწერს (იხ. დასახ. ხელნაწ. 117v-ს უკანასკნელი სტრიქონიდან).

შინაწერები: „ესე მიჯნურთ ბადე, რომელმანც ითხოვით, წაიკითხოთ და შეცეთ, ვგრეთვე პატრონსავე უბოძეთ, და თუ მიცემა აღარ ინებოთ, მოვალენი იყვნეთ მეორედ მოსულასა, ამინ, კრილევისონ“ (25v).

2. „ამ ლექსებში ხშირად შეხვედებით, რომ სიტყვის წერის წინ პირველად ასო უხის ქ. ეს არ ეყუთვის იმ სიტყვას, რომელს სიტყვასაც უწერია პირველს ასოდ ჯანი. ქ. ეს საწუთოსაგან—ეს საწუთოსაგან. ქ. გონებამან—გონებამან. ქ. თუმცა—თუმცა. ქ. საყვარელი შენსა—საყვარელი. ქ. თუ არ მოწყლა—თუ არ მოწყალა(!). ქ. შავმან შეილდმან—შავმან შეილდმან—ესე იტყვებიან, და სხვანი. ნ ი კ. ან ტ. ვ ა ზ“ (26v).

(949)

2268

მხედარნო პოლმისანო. XIX—XX

4 ფ.; 34×23; კალაღდი: კოლენკორის ახალი ყდა; მხედრული; [XIX—XX

„მხედარნო პოლმისანო.—ოცდა ხუთი წლის წინათ აღევხნა რა ბრძოლა, შეამთხვია შას ძლიერი დაბრკოლება სახელოვანმან, რომელმანცა წარსტაცა სვე შამულსა თქვენსა...“ 1r—4r.

შენიშვნები: 1. ტექსტი წარმოადგენს გენერალ-ფელდმარშალ გრაფ დიბიჩის მიმართვას კოლონეთის მხედრობისადმი.

2. ტექსტის ბოლოს სწერია: „მიწერილ არს ღწერალ მარშალი ღრაფი დიბიჩი ა სივრ ბაღჯანიისა“ (4r).

(950)

2269

კრებული. XIX

8 ფ.; 22×16; კალაღდი: კოლენკორის ახალი ყდა; მხედრული; რუსულ-ქართული ტექსტი; [XIX ს.]; მთარგმნელი—რევაზ ყორშიბაშოვი (8r).

1. [А. С. Пушкин] «Ночной зефир
Струит эфир,
шумит, бежит
Гвадалкивир...»	[ა. ს. პუშკინი] „ღამის ნიავი,
ღვლავს ეფირი.
მიდის გრიალით
ღვადალკივირი...“ 1v—2r.
2. [Кривош]. «Петух и Алмаз.—
В навозе ролся, нашел петух алмаз...»	[კრილოვი], „შამალი და
ალმასი.—
ერთბელ სანებვეს მამალმა ირო-
ვა ქექვით ალმასი...“ 1v—2r.
3. [Державин] „ Бог.—
1. О ты пространством безконечный...“	[დერჟავინი]. „ღწერთი.—
1. აჰა, შენ სივრცით დაუსრუ-
ლებელი...“ 2v—8r.

შენიშვნა: 1. რუსულ-ქართული ტექსტები პარალელურადაა დაწერილი.

2. „ღწერთი“ თარგმანის ბოლოს მიწერილია: „გადათარგმნულ არს რევაზ ყორშიბაშოვისაგან“ (8r).

(951)

2270

ბესარიონ გაბაშვილი. რუხის ბრძოლა. XIX

8 ფ.; 22,5×17; კალაღდი: აკინძელი; მხედრული; დანაწესის ასლები მთარგმნელი; ბოლონაელები; [XIX ს.].

[ბესარიონ გაბაშვილი. რუხის ბრძოლა].—

„ღღეს იხარებს დავით, სულიერსა ჩანგსა თანა სულითა მშლილადებელი შეფე, და იტყვის...“ 1r—8v.

- შენიშვნა: 1. ხელნაწერი ბესიკის თხზულებათა გამოცემაში H ლიტერითაა აღნიშნული (იხ. ბესარიონ გაბაშვილი, თხზულებათა სრული კრებული აღ. ბარამიძისა და ვ. თოფურიას რედაქციით, 1932, გვ. 123).
 2. ტექსტი გამოქვეყნებულია (იხ. დასახ. გამოც. გვ. 28).
 3. ტექსტს ბოლოში აქვია ორი ტაქტი.
 4. ხელნაწერი აღწერილი აქვს გ. თავაიშვილს (იხ. Описание, II, გვ. 366).

(952)

2271

**ანდრია კასრადე. ქართველ მხედრებისადმი მიძღვნილი ლექსები
და მიმართვა. XIX**

4 ფ.; 34,5×22; ქალაქი: ყვან; მხედრული; [XIX ს.].

1. [ანდრია კასრადე, მიმართვა ქართველი მხედრებისადმი]. „ღმერთი ძლიერი ჰელმწიფე, რამეთუ ჩუშნათა არს ცათა შინა; არს დიდ, ვითარ ცი ჩენი და ძლიერ, ვითარ ჰელმწიფე ჩენი.—სიხარულეენსა ამას ხმისა წარუძღენი კადნიერებით მხნეთა ერთ ივერისათა განმზადებულთა, განსაზხადებულთა და დაბანაკებულთა პირის-პირ ოსმალთა, არა ერთ გზით სახელოვანთა და ერთგულობისა მაჩვენებელთა გვამთა...“ 1r-v.
 2. [ანდრია კასრადე]. „და ესრეთ აღმოაჩინეთ თავნი თქვენნი მათ-ზედა, ვითა ლომ-ვეფხვთა.—
„ხოლო ივინი ითხეთ, იკატეთ,
სიმხნით და ძლევით თქვენ არ იმატეთ...“ 1v.
 3. [ანდრია კასრადე]. „ვინ ვის ჰსძლევეს.—
სადა ერთობა არ გაერთობა,
მუნ ძალი მყარობს ამაღლებულად...“ 2r-v.
 4. [ანდრია კასრადე]. — „რუსთ-კახთ-თუშთ-ფშავთ-ქართველთ და იმერთს ზედა თქმული.—
ჩინებულნო მეომარნო, რუსეთის მხედრობანო,
თანა-მინდობით კახთ-თუშთ-ფშავთ ქართველნო და იმერნო...“ 2v—3v.
- შენიშვნა: ლექსის ბოლოს მიწერილია: „ანდრია კასრადე“.

(953)

2302

ხელდასხმის სიგელების ნიმუშები. XIX

6 ფ.; 22×16,5; ქალაქი: უფო, დაშლილი; მხედრული; ბოლონაკლული; [XIX ს.].

1. „ჭორმა მღვდელთ-მთავრისაგან მისაცემელის ღრამშპიტისა ახლად ჰელდასხმულისა მღვდლისადმი. წყალობითა ღმთისათა (აქ დაიწერება ტიტული მღვდელ-მთავრისა), მადლითა, ნიჭითა და ჰელმწიფეებითა ყოვლად წმიდისა და ცხოველთ-დასაბამისა სულისათა, მოციქულითა ჩვენდა თუთ დიდისა მღვდელთ-მთავრისა უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესგან, წმიდათა და სამღვდლოთა მისთა მოციქულთა მიერ და მათთა მოადგილეთა და მოსაყდრეთა, კეთილ-კრძალული ესე მამაკაცი (აქა დაიწეროს სახელი და გვარი ხელ“

დასმულისა) პირველად ყოვლითა მკაცრითა გამოძიებითა გულსმოდგინედ გამოვსცადეთ...“ 1r—4r.

2. „ჭო რ შა მღვდელთ-მთავრისაგან მისაცემლის ღ რ ა მ მ ა ტ ი ს ა ახლად ჰელდასმულისადმი დიაკონისა. წყალობითა ღმთისათა (აქ დაიწერება ტიტული მღვდელთ მთავრისა), მადლითა, ნიჭითა და ჰელმწიფებითა ყოვლადწმიდისა და ცხოველ-დასაბამისა სულისათა, მოცემულითა ჩვენდა თავადისაგან მღვდელთ-მთავრისა უჟღისი ჩვენისა იესო ქრისტესა წმიდითა და სამღვდელთა მისთა მოციქულთა მიერ და მათთა მოადგილეთა და მოსაყდრეთა კეთილ-კრძალული ესე ნამკაცვი (სახელი და გუარო ხელდასმულისა) პირველად ყოვლითა მკაცრითა გამოძიებითა გულსმოდგინეთ გამოვსცადეთ...“ 4r—6v.

წყდება: „... მსახური ქრისტე იესოსი, აღზრდილი სიტყვათა სარწმუნოებისათა და კეთილთა სწავლითა. ვუბრძა...“

(954)

2303

კრებული. XIX

14 ფ.; 17,5×11; ქალაქი; გეგმა; დაშლილი; ფრაგმენტი; მხედრული; დახატული (1—7 ფურის მარჯვენა და მარცხენა კუთხეები მოფლუჯილი); [XIX].

1. [თ ე ი მ შ რ ა ზ I, ვ ა რ დ ბ უ ლ ბ უ ლ ი ა ნ ი].—

„ზღვი დაწყნარდა ღელეისაგან, შეიცვალა ქარკეთილად, ვითა გული განწყარალისა დაამშვიდდა(!), იქმნა რბილად...“ 1r—3v.

წყდება: „... ბულბულმა უთხრა: საკვდავად მე თავი გამეწირო, მე შენი შეკვეთილი ვარ, არ სხვა მფრინველი არაო, მომკლავ, დამარჩენ, მე შენმა სიტურფემ გამაკვირვაო, და შენ შესაფერად დავმღერი, არ ავად რასმე ვყვირო...“

შენიშვნა: 1. ტექსტი იწვება მერვე სტროფით, წყდება მეორეხედიზე (იხ. თ ე ი მ შ რ ა ზ I, თხზულებათა კრებული, ალ. ბარამიძისა და გ. ჯაკობიას რედაქციით, 1934 წ. გვ. 7—8).

2. ხელნაწერი აღწერილია გ. თაყაიშვილის მიერ (იხ. Описание, II, გვ. 314).

2. [ს ა ს უ ლ ი ე რ ო ხ ა ს ი ა თ ი ს ლ ე კ ს ი].—

„... ისა ეს ამბავი ვერა უთქომს კარგა არად,
 ... ცოდვასა იქს, იგ ჩაიგდებს გულში არად,
 ... გამოვა, ჩაუვარდების, ერთხელც არის ცოდვა ნაღვლად,
 ... ამითა ღთის სასწორი, სამართალი უძეს ამრად...“ 4r—6r.

3. [თ ე ი მ შ რ ა ზ II, ხ ი ლ თ ა კ ე ბ ა].

„... ხილთა ქებასა, რისა აზბისა...
 ფერ-შენიერი, ძირწური, ცოტა ხანის მდ...
 უხუტესი და პირველი, მარწყვი მიწას მდგომელი...“ 6v—7v.

შენიშვნა: გამოქვეყნებულ ტექსტთან შედარებით „ხილთა ქება“ იძლევა რედაქციულად განსხვავებულ წაკითხვებს (შდრ. თეიმურაზ II, თხზულებათა სრული კრებული გ. ჯაკობიას რედაქციით, 1940. გვ. 109).

4. [ვარდ-ბუღბუღიანი].—

„...დაჯდა ტყვე-ქმნილი ბუღბუღი,
 სულთქმისა კმისა ყიოდა,
 იშტენს, იძახის, გაშმაგდა, გავს, თუცა წყლული სტკიოდა...“

8r—11v.

წყდები: „... გიშერთ მშვილდით, ჩემო მკვლელო, ვით ქალწულო
 მშვილდოსანო,

ეტლო შვილთა სპარაზენთა, მუშკ-სუმბულო ზილფისანო,
 თვალად შაო შავარდნისო, თმა მუშკისა ინდოსანო,
 და ედემს სულო სამოთხისა, მუშკ ილისა(!) მაყნოსანო...“

შენიშვნა: ტექსტი მოიცავს 40 სტროფს. ძირითადი ტექსტი გამართულია 16-მარცვლოვანი შაირით, შიგადაშიგ ჩართულია 20-მარცვლოვანი ჩაბრუნებული სტროფები (14—16).

5. [ქილილა და დამიანას საბასეული რედაქციის ლექსები].

„... საღ შური შევა, მუნ არის ზღვევა, იქ კეთილობა იყოს მბტო-
 მელად,
 ზარი დამეცა, ზარი დამეცა, ქე. გონებისა განსაკრთომელად...“

12r—14v.

(955)

2304

კრებული. XVIII

10 ფ.; 17,5×11; ქალაქი; უფლო დაწლილი; ფრაგმენტი; მხედრული; დახია-
 ნებული; [XVIII ს]; წინა ხელნაწერის ნაწილს უნდა წარმოადგენდეს.

1. „ამა ამბისა დასაწყისი პირველი, ამო და სასაშენელად შეენიერი
 სწავლისათვის მოშაირეთასა, ტარიელისა და ნესტანდარეჯანისა, ამ წიგნს
 ვეფხვისტყაოსნობით უკმობენ.

ა. რომელმან შექმნა სამყარო ძალითა მით ძლიერითა...“ 1r—4r.

შენიშვნა: ხელნაწერის დასაწყისი ნაწილი წარმოადგენს ეპიტაფიკურულ ვეფ-
 ხისტყაოსნის შესავალს, რასაც მოსდევს ეფემისტყაოსნიდან ამოკრული აფორი-
 ზმები.

2. [ანტონ I, ანბანთქება]. „აქირვებს, აღენს აღებსა აღმასი
 აელვებული...“ 4r.

შენიშვნა: 1. ანბანთქების ავტორი აღგვეჩლია ხელნაწერ 8—1512:67-ის
 მიხედვით.

2. 4v-ზე სხვა ხელით მიწერილია კიდევ ერთი სტროფი „ვეფხისტყაოსნიდან“.
 „მო დავსბდეთ ტარიელისთვის, ცრემლი გუდის შეუშრობელი...“ 4v.

3. [ქილილა და დამიანას საბასეული რედაქციის ლექსები].—

„... საყვარელია, ვაჟ რა მოგონება ძნელია,
 მისთვის მაქვს თვალი სველია, ჩემთვის ნათელი ზნელია,
 საროს სურვილსა ველია, ვინცა ვის ამის მკველია,
 და ვით იგ არ ვარ მსვლელია, უკეთ ვარ გამრჩეველია...“ 5r.

(956)

2305

თეიმურაზ I, თხუზულებები. XIX

23 ფ.; 22×17,5; ქალაქი (მოღურჯო); მხედრული ნაკვლი, ფრაგმენტი, ძველი ჰაგინაციით იწყება 163 გვერდით; ჰეირნიშანი 1822 წ.; [XIX ს.]; გადამწერი—ალექსანდრე ვაჩნაძე (9r).

1. [თეიმურაზ I, ლეილმეჯნუნისანი].

„... მას მკურნალთა ვერა არგეს, იქნა სოფლით გაბარგულად, სოფელი და სოფლად მყოფი ჰგვანდა დამწეარ-დადაგულად...“

შენიშვნა: 1. იწყება 127 სტროფით (იხ. თეიმურაზ პირველი, აღ. ბარამიძისა და გ. ჯაკობიას რედაქციით, თბილისი, 1934 წ., გვ. 41).

2. ტექსტი აკლია თავში და 7—8 ფ. ზ. შორის.

2. [თეიმურაზ I, ვარდ-ბულბულიანი] „ლექსი მუნასიბი და ტკბილად გაწყობილი. მსმენელთათვის საამოვნო ვარდ-ბულბულის გაბჭობა, ნათქვამი დიდის მეფის თეიმურაზისაგან. კურთხეულ არს ხსენება მისი.— ჰე, არსისა შემოქმედო, შენგან არის ყოელი ფერი.“

ვიწყო რამე სიტყუა მცირე, ბრძენმან ვინმე უურად ილოს...“

10r—19v.

შენიშვნა: ტექსტი გამოკვეთებულია (იხ. თეიმურაზ I, აღ. ბარამიძისა და გ. ჯაკობიას რედაქციით, თბილისი 1934, გვ. 3—14).

3. [თეიმურაზ I, შედარება გაზაფხულისა და შემოდგომისა].

„... შენს დროში ტყეთა სხვა ფერი იგ მწენის მეტი რა აქო? რა ათას ფერად ყვაოდეს—იგ თუ არ აქო, რა აქო?...“

წყდება: „... ჩემის დროს ქარნი, ნიენი უკულებასა ელარა...“

22 v.

შენიშვნა: 1. ტექსტი იწყება მე-20 სტროფით, წყდება—მეორმოცეზე (იხ. დასაბამოცემის გვ. 101 და 105).

2. ხელნაწერი აღწერილია ე. თაყაიშვილის მიერ (იხ. Описание, II, გვ. 284). შინაწერები: 1. „ჩუჩა წელში, შარტის გქესს რიცხვი შიპხუა ძერა“ (23v).

2. „მის კურთხევას გურბის ვარბიის პოეტოდიკონს, გინა არხდიკონს ითა-ნე კოჩიევს, ოზურგელსა“ (23v).

3. „მის კეთილშობილებას ტამიენის ნაწილის პეტრობის ილარიონის იონის ელიოზოვს, ოზურგელს“ (23v).

(957)

2306

წმ. ნიკოლოზისა და წმ. გიორგისა შესხმები. XIX—XX

4 ფ.; 22×17,5; ქალაქი; აკინძელი; მხედრული; ფრაგმენტი; [XIX—XX სს.]

1. „შესხმა კთ. წმიდისა და ღმთივანათლებულისა ნიკოლოვოს აკინძელისა. —საკვირველ არს ღმერთი წმინდათა შო-“

რის მისთა. ემა, კაცო ზეცისაო, საქებულო ანგელოზთი შორის და საკვირველო...“ 1r—2v.

2. „შესხმა კვ. წმინდისა და ღვთისახელოვნისა დიდებულისა მოწამისა გიორგისა.—გულის ხმა ჰყავთ, რამეთუ საკვირველ ყო უფალო წმინდა თვისი...“ 3r—4v.

(958)

2308

ქრებული. XIX—XX

12 ფ; 22×18; კალაღი; ლიდერინის ახალი ყდა; მხედრული; უწიგნურად ნაწერი; [XIX—XX სს.].

1. [დიმიტრი ბაგრატიონი, ელისაბედოანი]. „ქ. ელისაბედოანი, ლექსი ალერსიანი, მამისაგან ნათქვამი, აღარ დასაგვიანი...“ 1r—4v.
2. [ლექსი]. „შე ერთ სიტყვას მოგახსენეფ, მაგრამ გვიან გათავდება, ერთ ვერანას ქვეყანას ერთი გლახ[ა] დასახლდება, ბევრი კაცი კარგათ სახლობს, ერთი გლახა დასახლდება. ის ისეთი გლახა არის, უარესი არ იქნება...“ 5r—7r.
3. [გრ. რჩეული შვილი]. „ახ, მთვარე, მთვარე, დამწვართ იმედო...“ 7r-v.

შენიშვნა: 1. ლექსის ბოლოს მიწერილია: „კეკეჯან, ამ წიგნში ბევრი ამბებია, უკოდინარმა რომ წაიკითხოს, სულ ვერას გაიგებს, შენი...“ 7v.

2. ლექსის ავტორის შესახებ იხ. ი. გრიშაშვილი, ლიტერატურული ნარკვევები, 1957, გვ. 401.

4. [ი. კავჭავაძე]. „გახსოვს ტურფა ჩვენ დიდ ბაღში მე და შენ რომ ერთათ ვრბოდით...“ 8r.
5. [ი. კერესელიძე]. „შვეტრფი გაზაფხულს, ღიმილთ მოსულსა მწვანის მანტით გარე მოცულსა, აგერ მოვიდა კვლავ გაზაფხული სტურფა(!) სტუმარი, სტურფად(!) შეშკული...“ 8v—9r.

შენიშვნა: 1. ავტორი მიწერილია ლექსის ბოლოს (9r).

2. ლექსი დაწერილია გაბშით.

6. [სამკურნალო რეცეპტები]. „მძოვრის და ქაჩლისათვის შავი ცხენის ჩლიქი, თავისი ცურცილი და უმარლო კარაქი ერთად სცხეთ...“ 9v.
7. [შელოცვები]. „ვისაც გველმა უბინოს, ეს ლოცვა სპილენძზე ზეთით] დასწერე...“ 10r—11r.
8. [წერილი კეკესთან]. „ამ წიგნზე გწერთ, კეკელაჯან, და თქვენს სიყვარულს ამით ვიახლებ და ქონდეთ ჩემს სახსოვრათა...“ 2r—11v.

შენიშვნა: ხელნაწერი ბეტად უწიგნურად არის დაწერილი.

(959)

2309

კრებული. XIX

16 ფ.; 22X18; ქაღალდი; ლიფერისის ახალი ყდა; მხედრული; [XIX ს.].

1. [გოდერძი ფირალი შვილი]. „თუშთა, ფშავთა და ხევსურთა გლოვა სანატრელი და ღთისათვის განსვენებულის საქართველოს მეთის(!). ირაკლისა მეორეს, თქმული მათებრივ ლექსათ სოფ...“

აღსდევ გვირთა(!) გვირო, ნუ გძინამს, მტერთა ისმინე ხმანია,
 გრძლიად ძილის ზვეულს როდის ხარ, მოგვიხმე უნჯი ყმანია...“ 1v.

შენიშვნა: 1. ლექსი ნაყლულია.

2. ტექსტი გაბოქვეყნებულია (იხ. ანთოლოგია, ტ. II, გვ. 297).

2. [ლექსი]. „ღიდებულო ხელმწიფეო, მაღალო და ლომო ქველო, გეარ-ტომობით ბატონთ, სოლომანი, სიბძნის მცველო...“ 2r—3r.

3. [ბეჯანიანი]. „იქ ანბავი დასაწყისი ბეჯანი-მანიცა არიან(!).— თურანს ტახტი დაიკარგა, ზორციელი ყველას ცნობსა...“ 3v.

შენიშვნა: „ბეჯანიანი“ გამოცემულია რამდენჯერმე. იხ.: ბეჯანიანი, ფირდუსი-საგან შაჰ-ნაშედ წოდებული სპარსულ ენაზე. ნათოგმნი ხოსრო თურბანიძისაგან მუფის თვითგრაფის პირველის დროს XVII ს., ტფილისი, 1907 და 1913 წ. გაბოქვეყნებები.

4. (ლექსის მოქმელი გიორგი, ხორცელას ამბავი).

„ხორცელას ანბავს მოვიყვებ, შიგ დავატან გამჩენელსა.

სამი ბერი ერთით ისხდნენ, ერთად მოიტეხდნენ პურსა...“ 13r—16r.

შენიშვნა: ცნობა ლექსის მოქმელ გიორგიზე მოთავსებულია ლექსის ბოლო სტროფში.

ანდერძი (გადამწერისა): „მე დამიწერია გონგლია შვილის ქალს სოფიოს“ (16r).

შინაწერი (გაუმართავი და გაუბრუნებელი ხელით მიწერილია ლექსი): „მოეწყდა ამა სოფელს, განუტევე ჩემი სული...“ (16v).

(960)

2310

ავგაროზი (პირი). XIX

1 ფ.; 44,5×35,5; ქაღალდი; ქაღალდის ფურცელი დაყოფილია 30 ნაყვეთად პირველ ნაყვეთში ჩაბატულია წმ. გიორგი, მეორე და მესამე ნაყვეთებში დატოვებულია ჯვარისა და ლეთისმშობლის გამოსახულებათათვის; დამწერი—შიო.

(ავგაროზი). „თავი პირველი. სახარება იოვანესი. აღდგომის წირვისა. პირველიდგან. იყო სიტყვა და სიტყვა იყო ლეთისა თანა...“

შენიშვნა: 1. ავგაროზი წარმოადგენს XIX საუკუნის მიწურულის პირს. დ. კარიკაშვილის ცნობით, ეს და მომდევნო ხელნაწერი 1895 წელს, თანახმად ქ. შ. წ. კ. გ. შავრცელაძის საზოგადოების გამგეობის გადაწყვეტილებითა, დაუბრუნდა შემომწირველებს მათი თხოვნისამებრ (ცნობა დატულია საინვენტარო კატალოგში).

2. ავგაროზს წინ უძღვით დამწერის—შოს—ლექსი:
 „ვიორგის ბრძენა, ახოვან მზნესა
 უძღვნი ლექსა, არა გრძელსა,
 ნტერთა მზესა, გზნაკთა მძლევსა
 დეოკლიტიანესა მეფესა,
 მბრძოლსა ხენის მეოხსა.
 შეეწიე ამის ავგაროზის მოსურნესა
 და მსახობელსა(!). მონასა ამას შენსა, სახელი შ ი თ“.
3. ავგაროზის მარჯვენა მხარეს, მთელ სიგრძეზე მიწერილია წმ. გიორგის სახელობის ეკლესიათა სია: „წმინდაო გიორგი კაბადუკისაო, იერუსალიმისა, კრომისაო, ახმეტისაო, გურჯანისაო...“ და სხვ.
4. ავგაროზის ტექსტი მასიათდება ო-მეტობით.

(961)

2311

ლოცვები (პირი). XIV

2 ფ. 35.5×22: ქალაქდი; უცხო; მხედრული; პირი; [XIX ს.].

[ლოცვები]. „სისიენის ვედრებასა რქვა მას გრძნელმან (ასე ეწერა):
 მისსა საბლსა და სართულსა არა შევიდე...“ 1r.

„ლოცვა უმბურისა.—სახელითა მიმისათა, და ძისათა, და სულისა წმინდისათა, იოვანე ანგელოზი ღამისაო, მომავალო ძელისაო, მოგანდევ ხორცი ნემი...“ 1r.

„ლოცვა პირსა შინა თუ იყოს კაცი.—წმინდა ღმერთო, მიმოი ჩვენო, უფლისა მიპართ ვილოკით...“ 1r.

„ლოცვა მუცლის ტებისა.—ლილისა წყალი ამოდის, ლილისა მოფრინავს მფრინველი...“ 1r-v.

„ლოცვა კარისა.—... წვრილნი კენი წვრილსა გზასა იდგელსა ისხდნენ, იცინოდნენ, იმღეროდნენ...“ 1v.

„ლოცვა თვალ-უბისა.—გამოვიდა ზღვითა კაცი, იცახდა, ვითა ლომი, ბლაოდა, ვით ვაცი...“ 1v.

„ლოცვა შისივე-იღვა ლეგოვან დევი და ეპირა...“ 2r.

„ლოცვა თვალ-უბის გამისა და უმბურისა.—სახელითა ლეთისათა, მამისა და ძისა, და სულისა წმინდისათა. გამოიხავა შავიკლდე, გამოვიდა შავი კაცი, შავით შეემაზილი(!) იყო, შავი ჯაჭვი ეცვა, შავსა ცხენსა იჯდა...“ 2r.

„ლოცვა თვალ-უბის გამისა და უმბურისა... გამოვიდა კაცი შავი შავი ტყიდაძ, გამოიყვანა ცხენი შავი, შავით შეკაზმულნი...“ 2r.

„ლოცვა თვალემულისა.—მთავარანგელოზის მისვლით წმინდა სისიენე დგა, ლოცავდა, მოვიდოდა დიდი გრძნეული ცეცხლის ფერად...“ 2r-v.

შენიშვნა: ტექსტის ბოლოს მიწერილია გადაწერის ხელით: „ასლი ამ ლოცვებისა აქვს რუსული ალექსი გურასპაშვილის კერძის წინაშე, ამისთანავე სანდრო გენატა შვილის შეუღლეს იმ სოფელშივე“ 2v.

2. ავგაროზი წარმოადგენს XIX საუკუნის მიწურულის პირს. დ. კარიჭაშვილის ცნობით ეს და წინა ხელნაწერი 1875 წელს, თანახმად ქ. შ. წ. კ. გამაერცელბელი საზოგადოების გამგეობის გადაწყვეტილებასა, დაუბრუნდა შემომწირველებს (ცნობა დაცულია საინფორმაციო კატალოგში).

(962)

2315

შ. რუსთაველი. ვეფხისტყაოსანი. XIX

115 ფ. 32-21; ქაღალდი (მოდერჯო უფრის); ლიტერინის ახალი ედა; მხედრული, სტრაჟის დასაწყისები სინეურით; თავ-ბოლომკლდლა; გადაწერილია ორი ფურხი გადაწერის მიერ; [XIX ს.].

[შ. რუსთაველი, ვეფხისტყაოსანი].

„... შემოვიდა მის წინაშე თინათინის მონა ზანგი.

და მოახსენა, გიბრძანებსო ტანი ალვა, პირ[ი] მანგი...“ 1r—115.

წყდება: „... ვეზირსა კრქვა: უომარი არ დავადგები(!) არად არა,

ტარიელის ომსა თავად ემოწმების არად არა,

ხვარაზშამ თქვა: არ ეგების უპასუბონ ლაშქართ არა,

და ვეზირმან თქვა: გარეთ რაზმი მოვაგვართ ღონით არა...“

შენიშვნა: 1. „ვეფხისტყაოსანი“ ტექსტი ვრცელი რედაქციისაა. წყდება თავზე: „აქა აეთანდულის და ფრიდონის წასულა ხვარაზშამს საომრად (მღრ. ვეფხისტყაოსნის ჩანართი და დანართი, ს. იორ დანიშვილის გამოც. გვ. 58, სტრ. 1664). 2. ხელნაწერი აღწერილია ე. თაყაიშვილის მიერ (იხ. Синодаль, II, გვ. 561).

(963)

2316

კრებული. 1825

97 ფ. 21-16.5; ქაღალდი (მოდერჯო); ტყავადაკრული ბის ყდა; ამოვარდნილია ფ. 91; გადაწერილი—იოსებ ავალივი (95r); 1825 წ. (95r).

1. [ვახტანგ VI, სამართლის წიგნი]. „თქმული და ნაღვაწი და ნასიბრძნი ნეტარად სახსენებელისა მეფის ვახტანგისა გამსა უფლისწულობისა მისისა. რომლისა საუკუნო იყავნ კსენება მისი. შესავალი პირველი.—წყოფისა უწყოფისა არსისა და უარსისა და მთარსისა მქებნი არათუ ღირსად, არამედ შეძლებისაებრ ნემისა მქებელი დამმონებელი...“ 1r—56v.

შენიშვნა: 1. ვრთის „ხანდუკი წიგნისა ამის“ (57r—61).

2. სამართლის წიგნი შეიცავს 270 მუხლს.

2. [ანტონ I], „საქართველოვსა მეფეთა შთამომავლოვბათით ს.—მისსა შალა-მსლელობასა ლენერალ-მაეორსა ივან ლეოვიჩსა, ყიზლარის კამენდატს ჭროუნდორფს მე უღირსი ანტონი, კათალიკოზი სრულიად საქართველოვსა, მოვახსენებ მათგან ბრძანებულისამებრ თხოვისა, რომელიცა დღათუ მრავალ განსაცდელ შემთხვევისაგან დავიწყებით სახელნი მეფეთა საქართველოვსათანი თვითო-თვითოდ არღარა მახსოვან, მაგრა სახელოვანთა მეფეთა სახელნი ან გარდაცვალებანი, მეფეთა გუართანი და ანუ განყოფანი. ნათესაეთანი სამ სამეფოდ ესენი არიან, რომელნიცა ძველთა შინა მატინეთა საქართველოვსათა წარმიკითხავენ. სიტყვა პირველი.—პირველად ვიდრემე მამა ქართლისა და ყოველთა მათ ქართველთა, ესე იგი ქართველთა, იმერთა, კახთა და ჯავახთა, რომელთაცა ყოველთა მათ ეწოდების ქართველი, იყო ქართლოს...“ 62r—76v.

3. „მე უმცირესი ვინმე ძე აღექსისა და თელავი ქალაქისა სემენერის(!) რექტორი დავით მოვახსენებ მეზრ თხოვისა მათისა და რომლითაჲმე საქართველოჲსა მეზობელთა მჭარეთა ადგილთა: ამის უკვე წერილითა აღუწერ თქვენსა ლელრაჰიურებ, რომელ არს ინსტრუქცია.—აღწერა ახალციხისა, ახალციხისა ქვეყანა, რომელიც არის ქართლის ქვეყანისა ნაწილი ერთი, რომელიც უჭირავს ახალ ხეანთქარსა ძალით...“ 77r—81v.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია (იხ. ლ. მელიქსეთ-მეჯი. საქართველოს მეზობელ მხარეთა აღწერა. თბილისი, 1936 წ.).

4. „ეპისტოლე ავგაროზ მთავრისა ქალაქისა ედესისასა, რომელი მიუწერა უფალსა ღმერთსა ჩვენსა იესო ქრისტესა და წარსცა ანანიას მიერ მოციქულისა იერუსალიმს...“ 82r—84v.

5. „პირი წიგნისა წარელი ნებულისა იერუსალიმით ტიბერიოს იმპერატორისა მიმართ ჭუმლო ლენტულო ჭურასტანისა მთავრისაგან. მოკლედ ამბაენი იესო ნაზარეველისანი, ხოლო ემისტოლე ესე დაიმარხვის პრომს, ბატონთა კესარიენელთა მონასტრებსა შინათ წიგნსა საცავთა, ხოლო ლათინურისაგან ენისა გარდამოღებულ ჭილიპეს ვისმე, ლათინთა ხუცისა.—სათხო ყოფად საციებელის თქვენისა მოვახსენებთ, ჟ. კვისა-რო, ვითარმედ არს ღროსა ამას მთავრობისა ჩემისასა სამთავროსა ჩემსა კაცო ვინმე, რომელსა ჰქვიან იესო ქრისტე...“ 84v—85v.

6. „აღწერა მეშვიდის კრებაში მეორეს მთავრის უმაღლესობის შენისა. ყოველთა ქრისტეს მორწმუნისა ერისა ვალი გვაქვს, რომ მარადლე თქვენის სულის სარგებელს ვასწავლიდეთ და თქვენც ეს ვალი გვაქვს, რომ მოხსენებულს გულსმოდგინედ ისმენდეთ და ყურს მიუგდებდეთ.—იტყვის მახარებელი ლუკა სახარებასა შინა: შეიყვარეთ უფალი ღმერთი ყოვლითა გულითა...“ 86r—91v.

7. „ისტორია(!) საქართულოჲსა, აღწერილი ჭრანციცის ღენერალ ქარლოს მიერ, ხოლო თარგმნილი ჭრანციცულითა რუსულად უფლისა პრორგვეთისაგან, ხოლო რუსულითა ქართულსა ენასა ზედა თარგმნილი თეადისა თარხნოვისაგან წელსა 1782.—დაწყება პირველი საქართველოჲსა ვითარებისათვის თავი მოთხრობისა.—საქართველო არს ფრიად კეთილი ადგილი, გარნა ტყიანი, კლდიანი, მთა-ბარიანი...“ 92r—94v.

შენიშვნა: ხელნაწერი აღწერილია ე. თაყაიშვილის მიერ (იხ. Описание, II, გვ. 625).

ანდერძი (გადამწერისა): 1. „აღმწერი ამ წიგნისა იოსებ ავალოვ ვითრე უცხოეთის მოტყუებას. 1825 წელსა, ივლისის 25 დღესა“ (95r, 61r-v).

2. 61v-ზე ჩართულად: „იოსებ ავალოვ“.

[ს. ს. ო რ ბ ე ლ ი ა ნ ი]. „წიგნი სიბრძნე სიკრუსისა, თქმული სულქანი(!) ორბელიანისა ეამსა სიკაბუკისასა ზაისის(!) სა(!).— იყო ხელმწიფე ერთი, რომლისა საქმენი არაეისგან მოიგონებინა...“ 1—184 გვ.

შენიშვნა: 1 ტექსტი გადაწერილია უწიგნურად.

2 ტექსტი პირველი რედაქციისა (იხ. ს. ს. ო რ ბ ე ლ ი ა ნ ი, თხზულებანი, I, გვ. 264).

3 ხელნაწერი აღწერილია (იხ. იქვე, გვ. 264).

4 ხელნაწერის დედანი დაზიანებულია, რის გამოც გვ. 177 კუბიტრებიცაა წარმოდგენილი.

ანდერძი: „აღიწერა ესე სიბრძნე სიკრუსის წიგნი იოსებ ავალოვისაგან პარკიბოზის თვის (18), წელსა (1829)*“ (გვ. 185).

შინაწერები: 1. „ეს წიგნი საკითხათ(!) ქარგია, მაგრამ სულს არად არგია“ (ზემო ყდას მიღა მხარე).

2. „ცხვირის ტაბატი წამალი...“ (გვ. 188).

3. (ფანქრით): „შედარების დროს ეს ხელნაწერი ყველაზე უფარგისი აღმოჩნდა“ (ზემო სიცივე ფურცლის v).

(965)

2330

მანანა. 1803.

178 გვ.; 20,5×16; ჭაღალდი (მოლურჯო ფერის); ლიდერინგადაკრული მუცლის ყდა, ახალი: მხედრული; დასაწყისები მთავრულით; გადაწერილი—პავლე უკუბინიშვილი (გვ. 173); 1803 წ. (გვ. 173).

[გ ა ბ რ ი ე ლ შ ე ი რ ე], „ღმთიფიდედებულთა წმიდათათჳს შესხმანი სულისა დამატკობელნი, რომელსა ეწოდების მანანა.— შესხმა ა. ღმთიფებრწყინილისა და ყოელად დიდებულისა დედოფლისა მანისა ღმთის მშობლისა...“ 1r—173 გვ.

შენიშვნა: კრებული „მანანა“ შედგენილია გაბრიელ შეირის მიერ (იხ. კ. კვ. კვ. ლიძე, ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორია, I, 1941, გვ. 369).

ანდერძი (გადაწერისა): „სრულ ყქმნა სულისა დამატკობელნი ესე წიგნი სამნი, რომელ არიან: გ ჳ რ გ უ ნ ი, სა მ ლ თ ბ ი ს ყ ვ ა ე ი ლ ი და მ ა ნ ა ნ ა ყ ვ ლ ი თ ა უ ლ ი რ ს ს ი მ ლ უ ლ ი ს უ ვ ა ხ ი შ ე ი ლ ი ს პ ა ვ ლ ე ს ი თ ა, გ არ ნ ა თ ე ე თ ო მ ა ნ ი მ რ ა ვ ა ლ ნ ი ა რ ი ა ნ, მ ა რ ა ს რ უ ლ ი და უ ე თ ო მ ე ლ ი ღ ნ ე რ თ ი არ ს და არ ა კ რ ი, ა მ ს თ ე რ ს ვ ი თ ო ჲ შ ე რ დ ო ბ ა ა, მ ი ხ ე ხ ნ ი ც ა მ რ ა ვ ა ლ ნ ი მ ე ჲ ო მ ა ნ და რ ა ლ ა გ ა ნ ე ა გ ო, ა ე რ თ ი ჲ ე დ ი თ ე წ ყ ვ ე რ ა თ ა თ ე ქ ე მ ნ ო, ა ე რ თ ი ჲ ე დ ი თ და ნ ე ს ყ ვ ე რ თ, რომლისა არს დიდება უფროთი უკუწრისმეფე თვისა იენისა იე, წელსა მ ყ ვ ა“ (გვ. 173. ანდერძი ვებმა მომდევნო ხელნაწერსაც).

შინაწერები: სიცივე ფურცლის v, 177 r.

(966)

2331

გვირგვინი. 1803

1+195 გვ.; 20,5×16,5; ჭაღალდი მოლურჯო ფერის; ლიდერინგადაკრული მუცლის ყდა, ახალი: მხედრული; დასაწყისები მთავრულით; თავსამკაფლად—ლითოგრაფიულად დაბეჭდილი გამოცემები იესო ქრისტესი, ღვთისმშობლის და იოანე ნათლისმცემლისა (I გვ.); I V-ზე დამატებულია გვირგვინი, გადაწერილი პავლე უკუბინიშვილი (იხ. წინა ხელნაწერისა ანდერძი); 1803 წ.

[გ ა ბ რ ი ე ლ მ ც ი რ ე]. — ლმთიფშენიერნი თხოობანი სულისა, ფრიად სარგებელნი, რომელსა ეწოდების გ ჯ რ გ ჯ ნ ი. თავი ა. მღუღელმოქმედებისათჳს და საიდუმლო გამოცხადებისა. თხოობა ა. გამოცხადებისათჳს წმიდისა საიდუმლოსა და სიყუარულისა. — ლმერთი, რომელი სიყუარული არს, ნამდვილვე რომელი ეგოს სიყუარულსა ზედა...“ 1—195 გვ.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერი გადაწერილია ბედეგ უაფხიშვილის მიერ, რასაც მოწმობს ხელი და წინა ხელნაწერის (№ 2330) ანუგოდა.

2. „გ ჯ რ გ ჯ ნ ი“ შედგენილია გაბრიელ მცირის მიერ, იხ. კ. კვავლიძე, ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორია, I, 1941, გვ. 366.

ანდერძი: „სრულ იქნა სულსა გ ჯ რ გ ჯ ნ ი სიდიდელად იისა ღმრისა ცხოველსა“ (გვ. 195).

(967)

2340

კრებული. XIX

20 ფ.; 16,5 × 11; ქალაქი თელავი; ლეჩქინის ახალი ედა; მდრძლი [XIX ს.].

1. [სადასულიერო ხასიათის ანბანთქება].
„... დაგიცეს სულმან წმინდამან, სიტყვა განზრგელად ტუფობდა, დამხსენ უფალო ჯოჯობხეთს, თუ ცეცხლი მომედებოდა...“ 1r—5v.
2. „ლექსი.— გულს ბრწაილი შემოიშეგვია, ქაცივი დამესო ზედ არა...“ 9v.
3. „ტაეპი— ვინცა ავია, მოსკერ თავია, მისი აღმოუხერა თემთა ზავია...“ 9v.
4. „ჩახრახეული. მზის პირსა მღერას, ჩემს დასაჯერას...“ 10r.
5. [ლექსი]. „თვალთა მდის ცრენლთა ნაკადი, ზიგა სისხლია რეული...“ 10 r-v.
6. „პირი უებრო მთიები, ქვეყნისა მანათობელად...“ 10 v.
7. „სიხარბე ვაცსა გაქაბაშს გამოუხსნელსა მხეხა...“ 10v—11r.
8. „ტაეპი: ა. „მოსულა გულის ხელწვიდე, ვით რომ ზარი კარსა რეესო...“
- ბ. „მაქეს მოსკეცელად ყოვილი, არეინ მისნიჩა ჩივილი...“
- გ. „გიკვირს, რათ არის ლუნწია, ჩემმან ცოდვამან უწია...“ 11r.
9. [ანტონ I, თამარის შეხსება]. „ლექსი.— იმისა ბროლსა ნათალსა აყიყი შუა რეოდა...“ 12r.
10. [დიმიტრი მეფე]. „შენ ხარ ვენახი ძელად აყვიებულ...“ 12 r.

შენიშვნა: ანტონისათვის იხ. კ. კვავლიძე, ძველი ქართული მწერლობის ისტორია, ტ. I, გვ. 293.

11. [ლექსი]. „ნათელა მადირებ, ბნელს მიმიბირებ, ვერ გამავეივრებ, რასაც აპირებ...“ 12r.
12. [ლექსი]. — „ველი მასსა ბალობასა, ნუ სწუხარ ტუხალობასა...“ 12v—13r.
13. [ლექსი]. „გორის ქებანი და შვენებანი თქვენგნით წარჩინდა მცირეს კუთხისა...“ 13r.
14. [ლექსი]. „ება, გონებით მდიდარო, ვით ოქროთი მისრეთია...“ 13v.
15. ხელნაწერთა აღწერილობა

15. [ლეკსი]. „ყველამ კიკოლა აქეთ, ქარელშია ქებული, დამრჩეალ თხა მოუხდება, ბურჯებშია ვნებული...“ 13v—14r.
16. „პეპიას ძესა, ძნეობით ზესთა ზესა, ქალის ვირთავეას, თხუნელსა, განა დღესა...“ 14r—15r.
17. „ხუთმუხლად იაბიკონი, კმნილი უფლისა ვასკა ტრამაქიძისა, შესხმა ბუქუა ასტრონომოსისა ჯილდოდ პოენისათვის მამანტი პლანეტისა. ზედა წარწერა. მნათობთ განმკურტსა უძღენი სიტყვიერ ძღნსა(!). სძლისპირი სამსახეობა. —
ვაშა სთქვეს მნათობთ, ოდეს პლანეტთ განსჯიდი...“ 15v—16v.
18. „ხუთმუხლედნი იაბიკონი, კმნილი უფლისა ვასკა ფარებელოვისა—შესხმა მეჯუდ მდინარისა, პროვინციათა დი მსახლობელთათვის დღესა შინა წვიმისა და ხორშაკთსა, ზედწარწერა.—
ქუხდა კავკასი შორის მეჯუდისა,
და თრიალეთამდინ მოსცა ვშა თეციქი...“ 15v—18v.

შენიშვნა: 1. ლექსებ შორის მოთაქსებულია რიცხვთა ცხრილები: „ტაბლიცა არაბული“ (2r-v); „ტაბლიცა ადვილად სასწავლად ქართული“ (გამრავლების ტაბულა) 19r. „ტაბლიცის სახედ კმნილი ქართული ასონი“ (19v); ლოცვა, დაწერილი უწყევტრი ხელით (8r—9r).

3. უკანასკნელ ცხრილს მიწერილი აქვს: „მღვდელის სოლომონ ბიძი თნაშვილისა არის“ 19v. „მღვდელი დიმიტრი თქრთაშვილი“ 19v.

19. „ვინც მე თქვენს თავს შემ მას(!)...
ბაბრაამ, ისაკ, იაკობ, ცეცხლმჯდომი წმინდა ილია...“ 20r.
20. დავწერ წიგნსა და გაქიხლებ თქვენ, მზის მეჯუფთარეო,
დილაზე აღრე ადგები, პირსა დაიბანდეო...“ 20r-v.
- მინაწერები. 5r-v, 6r—9r.

(968)

2351

ს.-ს. ორბელიანი, სიბრძნე სიცრუისა. XIX

79 ფ.: 22 × 18; ქალაქი: ლიფერინის ყუა; ხელნაწერი რუსტავირებულისა; პირველი გვერდი დაღაჭებულსა; თავ-ბოლინაკლული; აკლია შიგადაშიგ; მჭედ-რული; [XIX ს.]; დაუწერებელია 79v.

[ს.-ს. ორბელიანი, სიბრძნე სიცრუისა]. „... ვერ გაილო, და მესამესა და ყოველივე ნახა და ვერა რომელი გაქილო. გაწყრა და გინება დაუწყა. სალაროდამ ხმა გამოვიდა; რომელი აღებ კარსა...“ 1r—79r.

წყდები: „... სედრაქ, განა მე არ უწყი, მაგრამ მაგ რუქას ასრე გონია, ჯერეთ ესრე სჯობსო, შერმე სიკეთეს ეიქო. ეს კი არ იციხ, სოფელი მოკლეა და მოუსწრობს...“

შენიშვნა: 1. ხელნაწერი იწყება ნახევრი ტექსტის მე-12 გვერდზე; წყდება 148 გვერდზე (იხ. ს.-ს. ორბელიანი, თხულებანი, I, 1939), ხელნაწერი აღწერილია (იხ. დასახ. გამოც. გვ. 265).

2. ხელნაწერი პირველი რედაქციისა (იხ. დაახ. გამოც. გვ. 265).

ძლისპირთა და საგალობელთა კრებული. XVIII

285 გვ. 14,5×10; ქალაქი; ტყავადაკრული ტვირთული ხის ყდა; ყდის საცეცხველი გამოყენებულია ნებსურად ნაწერი ხელნაწერის ფერცლები, საგალობლის ტექსტის შემცველი; თავნაკული; [XVIII].

1. [ძლისპირნი და ღვთისმშობლისანი, უგლიბა, კმა ა].
„რომელი შეეწია ღმერთი მოსეს ეგვიპტეს შინა და მის მიერ ფაროსი(!) ყოველი მქედრება(!) დაანთქა. უგალობდეთ მას, რამეთუ დიდებულ არს...“
გვ. 1—145.

შენიშვნა: ტექსტის ეს ნაწილი შეიკავს „ძლისპირნი და ღვთისმშობლისანი“ რვა ნახევრად და „უგალო ღადატყავისას“ ძლისპირებს აგრეთვე რვა ნახევრად.

2. „სამუსალმუნი დიდისა ორშაბათისანი კმა ა, ვალობა ა, რომელმან განაპმო. ხლლვად ურეველისა და მღვლეარისა ზღვისა საღმთოთა ბრძანებითა თქსითა განამშობელისა...“ გვ. 147—150.

3. „ორ-ფსალმუნი დიდისა სამშაბათისა. ვალობა ბ. ბრძანებასა მას.— ბრძანებასა მას მცლავრებრივისა ღირსნი სამნი ყრმანი არ მრწმუნებელნი...“
გვ. 150—152.

4. „სამ-ფსალმუნი დიდისა ოთხშაბათისანი, ვალობა გ. კლდესა ზა. კმა ბ.— ამაოთათჳს შესაკრებელი უსჯულოთა...“ გვ. 152—155.

5. „სძლისპირი ბზობისა.— იხილნეს უფსკრულთ წყარონი...“ გვ. 157.

6. „ფერისცვალებისა თთუშა აგვისტოსა გ. რუა კმა. კმა ა. უპირატესი მზისა და მთიებისა ქრისტე მეუფე ჳორციელად გამომნდა...“ გვ. 187.

7. „ღვთისმშობლის მიცვალებისა თთუშა აგვისტოსა იე. რუა კმა, კმა ა.— სამართოთა წამისყოფითა ყოველით კერძო მოციქულნი ღმერთ-შემოსილნი, დიდებულნი ღრუბლითა აღიტაცნეს...“ გვ. 168—169.

8. „თავის კუსითსა, თთუშა აგვისტოს კთ. რუა კმა.— დღეს უღმრთოთა სახითა მშობელმან მკულელობისამან უსჯულოსა მის შეყოფისათჳს ყოველად ბილწი ასული აღჭურა მზაკურებით...“ გვ. 169—174.

9. „კონდაკი ჯუარისა კმა დ, სეკდენბერსა იდ.— რომელი ამაღლდი ნეფსით ჯუარსა ზედა...“ გვ. 174—175.

10. „ოხითა კმა გ, დიმიტრისა, ოკდონბრის კვ.— შემწე დიდი გპოვა შენ კირთა შინა..“ გვ. 176—181.

11. „ტროპარი წმიდისა გიორგისი, კმა დ, ტყუთა განმათავიანუფლებელი და გლახკათა ჳელისამპრობელი...“ გვ. 181.

12. „ტროპარი ნათლისმცემლისა, კმა დ.— წინასწარმეტყუელი და წინამორბედი ქრისტეს მოსლვისაო...“ გვ. 182.

13. „ტროპარი ფერისცვალებისა, კმა ზ. მთასა ზედა ფერი იცვალე, ქრისტე ღმერთო...“ გვ. 182

14. „ტროპარი თავისკუთისა, კმა ბ.— ჳსენება მართლისა ქებით აღსრულდების...“ გვ. 184—185

15. „მარხვნისა ყოველად მიწყალესა დიდებამ კმა მ.— მსწრაფლ განუგვენ სინანულისა ბჳენი...“ გვ. 185—198.

16. „წმიდათა ორმოცთა მებუთის კურიაქსა ხუთშაბათს წმიდისა მამისა ჩუენისა ანდრია კრიტელ იმართსალემელისა საგალობელი სამწუხრო და საციხკრო სინანულისათჳს დასდებელი, ჳა დ. ყოველი ცხოვრება მუძაქთა და მებეერთა თანა წარეგების...“ გვ. 199—262.

17. „დიდი ხუთშაბათის სძლისპირი.—მოკუშთილი ჰკუეთს მეწამულსა...“ გვ. 262—265.

შენიშვნა: კრებული შეიცავს საგალობლებს საფული და დიდ დღესასწაულებზე

(970)

2362

მხითარ ხევასტიელი. რიტორიკა. 1790

I—IV ფ. + 268 გვ.; 16,5 × 10; ქალაქი: ტყაიგადაკრული ტვიფრული ზის ყდა; მხედრული; დასაწიები მთავრულით; დაწვეულია: Ir—IVv; გადამწერი—ონიანიშ მლედლის ძე (გვ. 285); 1790 წ. (გვ. 285).

[მ ხ ი თ ა რ ხ ე ვ ა ს ტ ი ე ლ ი]. „თჳს გელოენებისა სარიტორიკასა. (ესე ივ) სამკვერმეთქუოსა. წიგნი ა. თჳს საზღურისა სამკვერმეთქუოსასა და წუალებისა ნაწილთა მისთასა, თავი ა.—მკვერმეთქუობა, რომელიცა ითქმის რიტორებად, არს გელოენება საკეთილმეთქუო...“ გვ. 17—278.

შენიშვნა: 1. წინ უძღვის ა. თავფურცელი: „მ ხ ი თ ა რ ყოვლად ზრძნისა მთაძურისა სომეხთასა ხევასტიელის კნილი რიტორიკა, სარგებელად შრომათა სხოლის შინა, ქართულსა კმასა ზედა გარდმოღებით შრომილი ანტონის მიერ არხიეპისკოპოსისა ყოვლისა საქართველოსა, დავითიან-ბაგრატიონისა, დროსა უეთილმანბურესისა ყოვლად უბრწყინვალესისა და უმაღლესისა ბუფისა, ირაკლი მეორისა ყოვლისა საქართველოსასა, წელსა დასაბამითგან სოფლისა 7272. კორციელად „შობითგან სიტყვსა დმოთისა 1764, თუმაა მუშედესა, რიცხუსა 10“ (გვ. 3).

ბ. „წინასიტყვაობა ეპისტოლე, მიწერილი ანტონის მიერ არხიეპისკოპოსისა ყოვლისა საქართველოსა, დავითიან-ბაგრატიონისა, ირაკლის მიმართ მეორისა, ძნისა თჳსისა მეფისა ყოვლისა საქართველოსა დავითიან-ბაგრატიონისა...“ (გვ. 4—14).

2. ურთვის პინაქი (გვ. 280—285).

3. საცავი ფურცლის v-ზე დაწერილია სხვა ხელით 16 ქართული სიტყვა და მისი სპარსული შესატყვისი.

ანდერძი (გადამწერისა): „ალიწერა ჯელითა ონისიშე მლედლის ძის უნდოას ეგნატი მთავარდიაკონისა მიერ. უნდოად ნაწერი უნდოასაგანედ. აღესრულა თოფესა იენისსა კა, დღესასწაულსა იელიანი ტარსელისასა, დღესა პარასკევსა. კბ წლითამ აღესწირე ქრისტეს აქეთ ჩღ. კნ“ კსა უომ. დასპრული სდ“ისა რიტორებისა“ (გვ. 285).

(971)

2363

აპკრიფული კრებული. 1864

19 ფ.; 22×17; ქალაქი: ლიფერინის ახალი ყდა; მხედრული; რესტავრირებულია: 1 და 2 ფ. ფ.; 1864 წ. (იხ. შენ. 1).

1. „სიკვდილი აბელისა ქაენისაგან. — ესე იყო დასწავლა და დარჩება ადამისი, რომ და[ა]რიგა შეილნი თავისნი...“ 1r—7r.

შენიშვნა: სათაურის შემდეგ მიწერილია იგივე ხელით: „დაიწერა ჩუად-სა წელსა იანკარსა“.

2. „ხარება ანგელოზისაგან სეთას შობისა და აშენება ნოესაგან კილოზნისა და მოსულა წარღვნისა. — სახიერი ღმერთი მუდამ მოწყალე არის კაცისა, თუ რომ სადმე დასცემს კაცსა თავის ცოდვის გულისათვის...“ 7v—13v.

3. (იოსებ მელექსე), „აბრამიანი.“ —

„აბრამ იყო მღვთის მლოცავი, მაგრამ ცენი ენატრებისო, საქონელი ბევრი ქონდა, არეინ იცის ვის დარჩებისო...“ 14r—15v.

შენიშვნა: 1. ტექსტის ბოლოს მიწერილია: „ვეფხვები იესოსა ჩემის ცოდვის მოტყუებას და ყოველს ქრისტიანს მიუტყოს მაცხოვრის ხატის მლოცავსა და გამოლტყელს ამ ლექსისა იოსებ ღვთის მონასა“ (15v).

2. ხელნაწერი ვრცლად აღწერილი აქვს გ. თაყაიშვილს. აღწერილობაში №—2363 და რამდენიმე სხვა ხელნაწერის მიხედვით „აბრამიანის“ სრული ტექსტია გამოქვეყნებული (Описание, II, გვ. 285—293).

4. [აბოკრიფული ლექსი იოანე ნათლისმცემელზე]. —

„ამინ და თერან შუა ერთი თემი გაუშენდებათ.

თემი ასეთი თემია, ერთი გლახა ესახლება...“ 16r·v

შენიშვნა: ლექსი დაწერილია ვაზშელი სტიქონებით.

5. „აქასულისა და ხორცისა გაყრის საუბარი.“ —

ვითარ მფეროდა, განვლია შე საწუთროსა დღენია,

ხან კარგად ვიყავ, ხან აუად, მაგრამ შე ის არ მწყენია...“ 17r—19r.

შენიშვნა: სულისა და ხორცის გაყრის საუბარის სრული ტექსტი გამოქვეყნებული აქვს აღწერილობაში გ. თაყაიშვილს (იხ. Описание, II, გვ. 285—291).

(972)

2364

ყარამანიანი. XIX

274 ფ: 33,5 × 21,5; ჭაღალი; ლიდონის ახალი ყდა; მხედრული; სხვადასხვა ხელი; [XIX]; დაუწერელია: 57v, 64r·v, 66v, 102r·v, 113v, 117v, 190r, 251v.

„ქ. ამბავი სპარსეთისა ხელმწიფის შვილი ყარამანი თალღვანისა(!). თურქთა ენისაგან ქართულსა ენაზედ თარგმული(!) ორ ბელ იანოვ საქართველოს სარდლის და ეთისაგან. არა რიტომთა(!) ენასა შეწყობილ არს, მაგრამ ამისთვის დაეშვერ ამბხედან, რომ ყრმითათვის საკითხველად საშური და შეორე ისე, რომ ვინათგან საქართველოში წიგნი ყარამანისა ქართულს ენასა ზედა დღესა აქამდისინ არსად იპოებოდა, ამას იქით იპოებოდეს. შე ასე შევიძელ და აწ ვისაც უკეთ გენებოსთ და შეიძლოთ, თქვენ გამართეთ. — პირველ წამათ სპარსეთისა იყო ხელმწიფე დიდი, რომელსა ეწოდებოდა] [სახელად თმურად...“ 1r—274v.

წყდება: „... შე არ შემიტყვია, თორემ იმის უკანა მე ჩენი თავი რა-ღათ შინდა ცოცხალი, სრულათ ის რაღაც...“ 274v.

- შენიშვნა:** 1. ტექსტში არის ლექსი სპარსულ ენაზე (23v—24r).
 2. ხელნაწერი შეიცავს პირველ რეა კარს მთლიანად და ნაწილობრივ მე-9 კარს.
 წყდება ყა რ ა მ ა ნ ი ა ნ ი ს 1879 წ. გამოცემის მიხედვით 790-ე გვერდზე.
 3. ხელნაწერი აღწერილი აქვს გ. თაყაიშვილს (იხ. Описание, ტ. II, 610).

(973)

2365

კრებული. 1781.

106 გვ.; 21 × 15; ქალაქი: კალიგრაფიული ნუსხური, დასაწყისი ასოები მთავრულით, სინჯურით; დაზიანებულია გვ. 69; 1781 წ. (გვ. 106).

1. „ისტორია დარღუპვისათვის უკანასკნელ წმიდისა ქალაქისა იეროსალიმისა პროპაგანდა კეთრისა ტიტუსაგან, ძისა ოგნასიანისა.—ოდეს მიიღო პარტიე და ღირსებაჲ კეთრობისა ოუესპასიანემ და იქმნა დამტკიცებულ ბრძანებლად ყოელისა სოფლისა, მყის პირველსავე წელსა მბრძანებლობასა თვისისასა იწყო გამოძიება დაშთომილთა მათ...“ გვ. 1—66.

შენიშვნა: 1. ტექსტის ბოლოს წერია: „დასასრული ისტორიისა დარღუპვისათვის იერუსალიმის ყოელად შეწინებისა მის ქალაქისა იუდიანისა“ (გვ. 67).

2. გ. თაყაიშვილი ვარაუდობს, რომ „ისტორია“ რუსულიდან თარგმნა 1792 წელს(?) არქიმანდრიტმა პარფირე ბაგრატიონმა (იხ. Описание, I, გვ. 275).

2. „ტყურობისათვის დიდებულისა სამეფოსა ქალაქისა კოსტანტინეპოლისა, რომელსაც უწოდებენ ახლად პროპად, რომელიცა დაატყუშა მახომედ მეორემან, სულთანმან თურქთამან მერუსამან, შემდგომად ქრისტესა წელსა 1453.—მახომედ სულთანმან თურქთამან [რომლისა სახელი მეორე] შემდგომად სიყუდილისა მამისა თჳსისა ანუოატისასა, აზიასა შინა სამთავროსა ბითონისასა და ქალაქსა შინა ბურსესასა, ღირსებისაებრ აღასრულა და ფლუა(!) მისი...“ გვ. 69—106.

შენიშვნა: ტექსტები არ მისდევს სარიდან ჩოლოყაშვილისა და გრ. წინამძღირ-შეჯავაძელ თარგმანებს (შეფრ. A—293, II—2338). იხ. ტრ. რეზაძე, ქართულ რუსული ლიტ. ჟრთ. ისტორიიდან, 1962, გვ. 270.

ანდერძი (გადამწერისა): „ეს ეკნაოფენ ისტორიკსა ამას თხოზნანი, რომელიცა სრულ ეყუაჲ ნოემბრის კა, დიად მალედ. ენესზე წელსა ჩლოა. კოთონიკონსა უა გამართულია 1787, იუნის 26“ გვ. 106.

(974)

2379

ანტონ I, კატეგორია-სიმეტნე. 1797

336 გვ.; 17 × 11; ქალაქი: ტყავადაკრული ტვიფრული ხის ყუა; მსუდრული, დასაწყისები მთავრული; გადაწერილი—გერონტი (გვ. 336); კვირინიშანი—1796 გადაწერის თარიღი—1797 (გვ. 336).

„ანტონის მიერ არხიეპისკოპოსისა დავითიანისა კათილორიათა არსიტოტელითთად შეყვანილება. § 1. საპიროდ ვიდრემე არს სიბრძნისმოყუარებისად მოწაჲე-ქმნილთა ცნობა...“ გვ. 7—266.

შენიშვნა: 1. თავფურცელზე წერია: „სადიდებლად ცხოველსმყოფელისა თანა არსისა და გახეყოფელისა სამებისა ანტონისაგან არხიეპისკოპოსისა ყოელისა ზემოასა საქართუმლოასა, დავითიან-ბაგრატიონისა, ქმნილი ანუ თქმული წიგნი კათილორია სიმეტნე და მსუდრული მისგან ემასა ხელა არსიტოტელისსა შედგომითაჲ მისითა, მაგრა სხუთაჲცა სხოლასტიკოსთა და ახალთა ფილოსოფოსთა განსაზღვრებათაგან და გარდამოცემათა მოუღებული. ხოლო წინადადებული თჳსისა სხოლისა მოწაჲეთად, დროსა ყოელად ბრწყინებულისა უფთაღმსახურისა და ფაღლესისა ირაკლი მეორისა, მევიასა ზემოასა საქართუმ“

ლომისა და წელსა დასაბანიოგან სოფლისა 7275. კორციელად შობიოგან სიტყვასა ლონსა 1767, თთუშსა შერუშსა, რიცხუსა 9. დაიწერა ახალსა გნოსისსა შინა სამეფოსა შინისა მეფეობისა უმაღლესობისასა“ (გვ. 1—2).

2. „კათილორისი“ ტექსტს წინ უსწრებს: „წინასიტყვაობა წინამდებარისა წიგნისა ხუთტაბოვანთა სტიხთა ანუ დასდებულთა ხედა ცხრა რიცხუთა ანტონის მიერ არხიეპისკოპოსისა დაეითიანისა.—

არ სილალითიმან კადრხან გუათანდა ჩუენ ახლად ჯელ-ყოფად ქქმ-თქმულებანი ძქმლინი, რაბეთუ ესე ძქმლთა სხოლასტიკოსთა და ჩუენთაჲა ქქმნეს შრაველთა კანი ჩქმნდა. მაგრა თუსათუს შრომაჲა სარაცხ ტკბილად...“ (გვ. 3—5).

3. „კათილორისი“ ერთვის: „პინაქს-სიტყვათობაჲ ჩუენ მიერთა შევეანილებთა კათილორითთა სიმეტრეთა და რომელთამე მსჯილთა(!) ჩუენ მიერ კართულსა აღფაბტსა ხედა...“ გვ. 268—336.

ანდერძი (გადამწერისა): „დასასრული პინაქს-სიტყვაობისა 1797. 3. 11. სრულ იქნა უნდოას მონაზონისა გერონტიისაგან. იყავ სადიდებლად ყოვლად სამეფოსა და ყოვლად უბიწოსსა ლონს მშობელისა მარიაიმისა“. გვ. 336.

შინაწერი (წითელი მელნით): „1839 წელსა, აგვისტოსა 3-სა დღესა, შონის(1) 6-სა საათსა მე-4-სა შუადღიდაჲ ამა რიცხეს იყო მზე, ვითარცა შთოვარე წითელი. ამსთანვე მერთი გაზღუდული სიბნელით. იორამ მ. დავლენი შევილი“ (ქვემო ყდის საცავი ფურცელი).

(975)

2384

შამ-ნამე. 1870

462 ფ.; 34 × 22; ქალაქი: ლიდვიჩის ახალი ყდა; ნაწილი: მხედრელი; დასაწყისი და შთაგრული ასოები სიხგურით; 1870 წ. (461 რ.); გადამწერი დავით ივანესძე ამირიძე (461 რ.); დაუწერელია: 20v, 435r—454v.

1. [მამუქა თავაქალაშვილი. ზააქიანი].

... სამზარეულოს საქმელსა შევაგვებ მე სულ კარგა,

ხელმწიფის სამბელსა მე გავაკეთებ სულ კარგა... 1r—7r.

შენიშვნა: „ზააქიანის“ ტექსტი თენაქელისა: შოლიანად აკლია შესავალი, იწყება 25-ე სტროფით და წყდება 110-ე სტროფზე. ტექსტი გამოქვეყნებულია (იხ. შამ-ნამე, ანუ მეფეთა წიგნის კართული ვერსიები, იუსტ. აბულაძის რედაქციით თბილისი, 1916 წ., გვ. 13—35).

ავტორისათვის იხ. კ. კეკელიძე, ძველი კართული ნუგეზობის ისტორია, ტ. II, გვ. 243—245.

2. [ბარბიშ ვაჩნაძე, საამიანი].— „კარი მეორე, ჯიმშედ ჯელმწიფისა და ზააქის ომისა.—

როდესაც ჯიმშედ ჯელმწიფეს ზააქ აჯობა ომითა,

ჯიმშედსა ჰყენდა ორი და კუბოსა შიგან ჯდომითა...“ 7r—77v.

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემულია (იხ. წინა შენიშვნა). გამოცემულ ტექსტთან შედარებით დასაწყისში აკლია 9 სტროფი. იწყება 45-ე გვერდიდან და თავდება 297-ე გვერდზე.

ავტორისათვის იხ. კ. კეკელიძე, დასაბუღებული შრომა, გვ. 238—242.

3. [როსტომიანი].— „კარი პირველი როსტომისა. ესე არს დასაწყისი შანუჩარ ჯელწიფისა და საამ ფალეცნისა. ღწერთო წარმართე საქმე

ხელთა ჩვენთან და მოგვეცე გონება ვრცელი და განძლიერება. ხოლო ხელი მწერლისა მიწისა შიგან ლებების და ნაწერი მასი რჩების და მეორედ ამის დამწერის ხელი რჩება.—

პტი, შემოკმედო. ნუ წარმწყმედ. დაშხენ სახმილთა ალია,
 თავე ეს არის როსტომთა, ბოლომდინ ლექს მრავალია...“ 77v.
 თავედება: „... სამასსა ოქრო-ქსოვილი აქიდეს დიბა არია.“ 434v.

შენაშენება: 1. ტექსტი გამოცემულია ხელნაწერი მიკეება გამოცემას, პირველი ტომის 331 გვერდიდან (სტრ. 108ა)—მეორე ტომის 344 გვერდამდე (სტროფი 5496)

2. წიგნს ერთის ხანძუცი (455r—460v).

3. ხელნაწერი გამოყენებულია შაქ-ნაშეს პირველი ტომის გამოცემისათვის (იხ. შაქ-ნაშე ანუ მუფეთა წიგნის ქართული ვერსიები, ტექსტი გამოსცა და წინასიტყვაობა და ლექსიკონი დაურთო იუსტინიე აბულაძემ, 1916 წ., გვ. XXXIV).

4. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ექ. თაყაიშვილს წიგნში: Описание, ტ. I, გვ. 370—371.

5. მე-4 მინაწერი უნდა იყოს დავით ამირიძის ხელთ შესრულებული, მინაწერი გაყვებულთა დანქრით.

მინაწერება: 1. ტექსტა წინ უძღვის წიგნთა ნებსა (ახასიათებს „ა“-შეტობა):

„წილ[სა] ჩუღს-სა მარტისა ოცსა.

ქ. რაოსაბატ ალმადინთა ერთითა

ქ. ვარამანდიანთა სამთა, უშაგთა კარა, რაიაზაინთა კარა(ი). ქუჩულისა კარა(ი)

ქ. ვეფხისტყაოსნისა ანთ ერთით.

ქ. ქილა და მანა ერთითა

ქ. საიბარაძენთა საიციტუფეთა ერთით

ქ. მირისა წიგნითა ერთითა

ქ. მილორადინთა ერთითა

ქ. ნუფთა ვახტანგის კანონისა წიგნითა

ქ. აღექსანდარეთა მთავი დონელითა წიგნითა

ქ. საბარბეთა ქართულითა

ქ. მიჯანურათ ბადეთ რითა

ქ. კარაბადინებთა სამთა

ქ. შვიდავეზირიანთა ერთითა

ქ. რაუსაფლია პრეოდისა(ი) წიგნითა

ქ. ტაბაგირაქითა“.

(საკავი ფურცლის r).

2. „1879 წელს წავიკითხე და ამის მოკლე მიმოხილვა ამავე წელს „დროების“ ნომრებში დაიბეჭდა. ხაჭარია ჰიჭინაძე“ (იქვე).

3. „ეს წიგნი—როსტომდინ ეფეთუნის კნაზ ივანე დავითის ძის ორბელიანის მოხრავს, დავით ივანეს ძე ამირიძეს. ვინც წაიკითხათ, გლობეთ არ დაბნოთ, გაფურთხილდეთ. წელსა ჩუგ-სა მარტის ოა-სა“ (461r).

4. „ეს საბელები ანუ გამოტყველიათ თარგმნის დროს:

სიამჭი—სიამჭაში

ფორეთ—ფანბურადია

გორჯასპი—გორჯასპია

ქარიშან—ყარამანია

ყარან—ყათრანია

ყუბად—ყოფლებიან შირაზია

შირო—ხოსროვ შირია“ (461v).

კრებული. XIX

167 ფ.; 35 × 21; ქალაქი: მუყაოს ყუბა; ულამაზო მხედრული ხელი; [XIX საუკ.; ნეორე ნაბუჯი]; გადამწერი: დავით ამირიძე მოტრავი (19r და 167v); დაუწერებელია: 2v; 3v—9r; 19v—21r; 24v; 35r—37v; 39r—v; 41v—42v; 57v; 78r; 84r—39v; 125v; 157v—158v; 159v; 164v—166v.

1- [ბესიკი].—

„შენი შაშენი შავს გალიას შემსხდარნი,
ტურფათ მხობონი, ხმა ყარიბად მსტინაენი...“ 1r.

შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. ბესიკის, თხზულებათა სრული კრებული, თბილისი, 1932, გვ. 24).

2. [იოსებ მელქიოცი, ნაცვალ].—

„ბუნდოვან გულს შენ აღმიჩნდი დარადა,
აწ არ უწყვი, რად გამწირე და რადა?...“ 1v.

შენიშვნა: ავტორი აღდგენილია S—15.2: 200 მიხედვით.

3. [ბესიკი].—

„ხმა სირინოზ, ლაწე-ყელ-ამბარ წინაშის
დამქროლა ნიავმან, არედ იარე...“ 2r.

შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (ბესიკი, თხზულებათა სრული კრებული, 1932, გვ. 20).

4. [სომხური ლექსი].

„მეტარი გნაცი ვერა ბალირ,
ინმ ბეღამალ არაე ვერუ ვოდერძინ...“ 3r.

5. „იოანე სარდლისაგან თქმული თახმისი.—

კმუნვისა ბალნაროვანთა სცეე პირი ვარდთა ხეხული,
მკველნი შემომხედენენ(!), მეტყოდნენ წარშეკმით, ისარხებუ-
ლი...“ 9v.

6. „თახმისი, თქმული თგოთაე, გიორგი თუშანიშვილი.—

მხელი(!) თვალთა განგიცდი, ცათა ცთომილთ დასადარებს,
სად იგი ნარნარებს, კერძობს, მის შიღამოს დასადარებს...“ 10r.

7. „თახმისი.—

როს განგიცადე ბედკრულმან, გული საკვდავად დარია,
ენობა მიმტაცა მთიებმან, სურვილმან მისმან დარია...“ 10v.

შენიშვნები: 1. ლექსი გამოქვეყნებულია (იხ. ბესიკი, თხზულებათა სრული კრებული, აღ. ბარამიძისა და ვ. თორთოიას რედაქციით, 1932, გვ. 92).
2. S: 1540: 7 ხელნაწერის მიხედვით თახმისის ავტორია ლევან ბატონი-შვილი.

8. [გორგი თუმანოვი]. „ღუბეთი.—
 მუხთალმან ამა სოფელმან ასე შემქნა მომტირალი,
 ამად ეტირი დღეთა ჩემთა, რომელ ვარდმან დამდვა ბრალი...“ 11r.

შენიშვნა: ავტორი აღდგენილია S—1512:265 მიხედვით.

9. [გორგი თუმანოვი], „ღუბეთი.—
 დილით თვალთა აღმზილველი აფროდიტს ვკერცტ ნამკრთოლვარებს.
 ღაწეთა ზედან ამაყობით ვარდს, საყვარლად ნაფუჩნარებს...“ 11r—11v.

შენიშვნა: ავტორი აღდგენილია S—1512:264-ის მიხედვით.

10. [ალ. ქიქვიძე].—
 „შევლ წალკოტს სანუგეშოდ, გლახ ჩემს გულს სეედა ესია,
 ვნახე სატრუო ფეოზიხიდილი, მითხრეს—შენია / ესია...“ 11v.

შენიშვნა: ლექსი ავაშოვექულია (ალ. ქიქვიძე, თბუღუბანი, ი. გრიშა-
 შვილის რედაქციით, 1940, გვ. 106).

11. [გორგი თუმანოვი]. „ახალო აღნაგო სულსს ხმაზე.—
 ეფუცავ კრონოზის დიდა,
 კრთოლვით პირს გმონებიადა...“ 12r.

შენიშვნა: ავტორი აღდგენილია S—1512:270-ის მიხედვით.

12. [დიმიტრი თუმანიშვილი].
 „ახალო აღნაგო სულოდა,
 ედემში აღმოსულოდა...“ 12v.

შენიშვნა: ლექსი გამოქვეყნებულია (იხ. დიმიტრი თუმანიშვილი,
 ლექსები, შიბ. ზღოთუბნელიის რედაქციით, თბლისი, 1938).

13. [ლექსი]. „ბრწყინავს მნათი, მზეებრ მნათობს,
 კელუცობით მოკამათობს...“ 13r.

14. „ვიშრა გვიამას ხმაზედ სათქმელი.—
 მოვეფინა ნათელი ზესთა ზენამან, იშვებდი გულო,
 ღამე განაბრწყინვა ვარსკვლავით ჩენამან, იშვებდი გულო...“ 13v.

15. „ვიშრა გვიამას ხმაზე, თგთ [გორგი თუმანიშვილი]
 თქმული.—

ღაევკარგე ფეროენად მიდიდრად შემეული, ვსტირ მიმეფარე,
 იერიქოა მტირალა(!) აღვავებული, ვსტირ მიმეფარე...“ 14r.

შენიშვნა: ამ ლექსის ავტორის შესახებ იხ. ლ. ქუთათელაძის წერილი:
 ერთი ლექსის ავტორის საკითხისათვის, აკად. ს. ჯანაშიას სახ. საქართველოს სახ.
 მუხღუნის მოამბე, XX—B, გვ. 131.

16. „გარაილი.—
 ვერცხლმან მაკვირვა მკრთოლვარემ,
 ოკროს ბუღეში მჯდომარემ...“ 14v.

შენიშვნა: ლექსის დასასრულს განსხვავებული ხელით ფანქრით მიწერილია „ალექსანდრე ქავჭავაძეს(,) თქმული გიორგი თუმანიშვილის ცოლზედ(!)“.

17. [ალ. ქავჭავაძე].—

„ჭოი, გაბადრულო მთვარე,
ბნელსა ვზი მომგზარე...“ 15r.

შენიშვნა: ლექსი გამოქვეყნებულია (იხ. ალ. ქავჭავაძის თხზულებათა დასახელებული გამოცემა, გვ. 101).

18. [ალ. ქავჭავაძე], „თეჯლისი.—

არვის მართებს მის ვარდისა მიხედრია,
ვის გლახ გული დაემონა, დაესვა...“ 15v.

შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. ალ. ქავჭავაძის თხზულებათა დასახელებული გამოცემა, გვ. 9).

19. [საიათნოეა], „მუხამბაზი.—

გალობს თუთის ყაზალახი, ბულბულის ბანი მინდოდა,
სიზმარში წამლად მასწავლეს, ვარდის ნიშანი მინდოდა...“ 16r.

შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია ი. გრიშაშვილის შერგ. (იხ. ი. გრიშაშვილი, საიათნოეა, 1928, გვ. 101).

20. „შაქი.—

მოდით, ძმანო, ვითხრათ ვინ ამჩენია,
სიყვარული ცეცხლისა გამჩენია...“ 16v.

21. „გრიგოლ ორბელიანის თქმული.—

გულით ერთნო მოლხინენო, აწ შეკრბენით,
ვინ თასით, ვინ ჯამით, ახარუეშით...“ 17r-v.

შენიშვნა: ლექსი გამოქვეყნებულია (იხ. გრ. ორბელიანი, თხზულებათა სრული კრებული აკ. გაწერელიას და ჯ. ჭუბუბურიძის რედაქციით, 1959 წ., გვ. 49).

22. „თავადის გრიგოლის თქმული ორბელიანისაგან].—

არავეისთვის შე დღეს არა მცალიან
სალომესთან სადილად შეცახიან...“ 18r.

შენიშვნა: ლექსი გამოქვეყნებულია (იხ. გრიგოლ ორბელიანის დასახელებული გამოცემა, გვ. 88-89).

23. [დავით ბაგრატიონი].—

„ეშოქ ალასი მობძანდება სანითა,
ზუზუნითა, ლილინითა, ნანიითა...“ 18v.

შენიშვნა: ავტორი აღგენილია S-1534; 2 მიზედვით.

24. „დავით რექტორი“, „მუხამბაზი.—

შემრისხა ქალმან, შეუმკრთალმან და შეუმბრალმან,
ირისეს კრკალმან, შეყრილ ხალმან, ლაწეებთა ლალმან...“ 19r.

შენიშვნები: 1. ლექსი ახლავს მინაწერთი: „ეს მუხამბახი დავით ლექტორის(?) ალექსივე-მესხივეის ნათქვამი არის. მე ვგონებ, რომე ეს არსყოფანზედ არ იყოს თქმული; და ბოლოს ტაქში სამლოხას უფრო აცხადებს, დავით ამირიძე“. 19r.

2. ეს ლექსი შეთრდება 102 r-ზე.

25. „თეჯლისი. —

ან—ანათებ ბნელსა, ბან—ბადრო მთვარე,
გან—გაშლილო ვარდო, დონ—დამიმონე...“ 21v.

26. [ბესიკი]. „თეჯლისი. —

შავ გლახ გული ვისთვის იწვის მუდამით,
მიჯნურთ ეშვი ესოდენს ხანს რიღებით...“ 22r.

შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. ბესიკი, თხზულებათა სრული კრებული, 1932, გვ. 19).

27. „დავით ბატონის შეილისაგან თქმული. —

გამიფრინდა სიყვარულის ფრინველი,
უბედობის გამო სხვისა და სხვისა...“ 22v.

28. [ბესიკი]. —

„დამპალო ლეშო, თვალ ხენგშო, გულ ხადარაო,
ეშმაკთ ბუდეო, მკერდ მბრუდეო, კერპთ სადარაო...“ 23r.

შენიშვნა. ლექსი გამოქვეყნებულია (იხ. ბესიკი, თხზულებათა სრული კრებული, 1932, გვ. 82).

29. „ბაიათი. —

მასმენს ნუგეშს ისარა, გული ეკლით ისარა,
წილკოტ მწევანით მოსილი, ვარდ-ზამბახი ისარა...“ 23v.

30. [ლექსი].

„გლახ გამოცქრიღვარ ხელ-ქმნილი, ველად რბიან არ შინ არა,
ვარდს ველარ მიეხვდი საკრეთლად, ხელსა ეკალი მენარა...“ 24r.

31. [ალ. ჭავჭავაძე]. —

„უპერივარ ჭირსა, მიღვას, დუმილს, ოხრვას და კრძალვას,
სურვით შეშლილან თვალნი, ესკერეტო დეს მას—ტან აღვას...“ 25r.

შენიშვნები: 1. პირველი სტროფის ბოლოს მიწერილია: „ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული ხარის ხმაზე“.

2. ლექსი გამოცემულია (იხ. ალ. ჭავჭავაძის თხზულებათა სრული კრებული, გვ. 26).

32. [ლექსი]. —

„ნუეე, კამარი ვინ შეგიმყო ბადრს პირზედ,
ვჯიდაე, ოთხივ კუთხე შენ დაიმონო...“ 25v.

33. [ლექსი].

„ხელმწიფეო, მიკვირს რისხვა ესე...
სინანული შეამავლათ მოვიმძლვარეთ, იარ-იმრთმელე...“ 26r.

შენიშვნა: პირველი სტროფის სამი სტრიქონის უკანასკნელი სიტყვები ფერ-
ცლის დახაიუნების გამო არ იკითხება.

34. [ლექსი].—

„... ით გულით შეწირვის,
 ფარვ... ათლის მარად შემზირვად...“ 26v.

შენიშვნა: ფურცლის დაზიანების გამო დასაწყისი სიტყვები არ იკითხება. გვერდით, სხვა ხელით, სტროფი აღდგენილია ასე: „ვშკამ სიყვარულით სული შეწირვას, ფარვანებ ნათლის მარად შემზირვას...“

35. [ლექსი].—

„ვინა ზენანი დამენანი, გემონებთან
 ელვა კრთომითა, მიმოვლითა სულნი მხდებთან...“ 27r.

შენიშვნები: 1. უკანასკნელი მე-5 სტროფის კიდურწერილობა იძლევა „და ვ ი თ“.
 2. ლექსის ბოლოს სხვა ხელით დანჭრით მიწერილია: „და ვ ი თ ი ს თქმული“.

36. [ლექსი].—

„აწ შესამკობი არს ენით, მომკლა, ჭოი მე,
 მზე ეიხილეთ შუქთა ფენით, მომკლა, ჭოი მე...“ 27v.

37. „შუ შტარის შარაშუბი, თქმული თფთ-სა [გიორგი თუშანიშვილი].—

ეჭა, ყოვლად სატრფოვ, ცეცხლსა ვზი საწვავად,
 თუ ტრფიალებით მოვკვდე, ნუ მდევ სახრაბავად...“ 28r.

38. [ლექსი].—

„ეჭა, მთიები მთენია,
 შუქი მასხივე შენია...“ 28v.

შენიშვნა: ლექსი თავდაპირველად სათაურად ეწერა: „აღლექსანდრე კავკაჟაეძისაგან თქმული“. სათაური იმავე ხელნით გადახაზულია.

39. „ეი, ბანდვი შიმშადის ხმაზე, აღლექსანდრე კავკაჟაეძისა.—

ბალახშ, ბეზიკის ბაგით სიტყვა წარმონაშობი,
 მესმა რა მუნთგან, მწყლავს მე გლახ სარი მსობი...“ 29r.

შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. აღ. კავკაჟაეძის თხზულებათა დასახელებული გამოცემა, გვ. 45).

40. „ეი, გულშმოს ხმაზედ არის, ოთარ ქობულოვის თქმული.—

გონება შმაგობს ხელად, ვარდო შლილო,
 ვიჯის მოვედ მშველად, ნახად მრხეო...“ 29v.

შენიშვნა: ხელნაწერი, S—1512: 186 ლექსის ავტორად ასახელებს თამაზ ქობულოვს.

41. (სიმონ წინამძღვაროვი).—

„როს მეღირსა შენი მცნება, მყისვე საგნით შექნა ტრფობა,
 შემოგწირე ჩემი მცნება, თვით თუ იცი მეგობრობა...“ 30v.

შენიშვნა: სხვა ხელით ლექსის ბოლოს მიწერილია: „სიმონ წინამძღვაროვის თქმული“.

42. [ლექსი].— „ქ. მითხარ ტურფავ, რად უზივი, რადა ჰყვედრი სიყვარულსა, ნუ არწმუნებ, ნუ აშინებ, მაგვარ იხრით ჩემსა ვულსა...“ 30v.

შენიშვნა: ბოლოში განახევებული ხელით ფანტოით მიწერილია: „გიორგი ურისთავისა“.

43. „დივანი.—

ჭოი, საყვარელო, ნუ დამწეავ, შენის ეშხის აღზედა,
მაქმარე მოთმინებანი, სევდა მაწევს ჯანხედა...“ 31r.

44. „ოსმალის ყაიდა ილაი, თქმული თგთ [თავ. გიორგი თუმანიშვილი].—

ქ. ჰეი, საყვარელო, ნუ დამწეავ, მე მძაფრისა აღითა,
გლახთ დაწვთა ზედა ვიშიშვი, ლალის კრთოლვარებასა...“ 31v.

45. „დივანი.—

ქ. ამეამიდ შენ გშეგნის ქება, შენ აღმოჩნდი კეკელად,
მაჯღუშვიით თავსიშეღნი, მხილველნი რბიან ველად...“ 32r.

46. „ე ბ ჳ ო ბ ს ი ყ ვ ა რ უ ლ ი ს ხ მ ა ზ ე.—

აბოლონ ეტლმან დამცა ისარი,
გულის დამკოდი ჩემი ის არი...“ 32v.

47. «თ ე ჯ ლ ი ს ი.»—

„საწყინარი არა მითქომ შენთვისა,
მტრისა შხავასად, რომ სისხლზე დგომილხარ...“ 33r.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით ბოლოს მიწერილი აქვს „ოუჯღისა“.

48. [რუსული ლექსები].

„აღნუ ნასლესტეე მუეტუჩუე იმელო უსებია,
კოტორუეუ სტარალას ია ნარანიტეე ესელდა...“ 33v.

49. „ია ციგანკა მალადაია,
ია ციგანკა ნე პრატაია...“ 34r.

50. [ალ. ქავჭავაძე]. —

„შენს ღირსებასა ნატრულობენ ყოვლნი ქალნია,
იტყვიან: თუმცა გვაქენდეს ჩვენცა მისნი თვალნია...“ 34v.

შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. ალ. ქავჭავაძის თხზულებათა დასახელებული გამოცემა, გვ. 11).

51. [ლექსი].— „გონიერად განაგე, შეილო, მუ... ისაო,
ფალშივი მამულეები, მათ შიგ მდგომ ყმებისაო...“ 38r-v.

52. [ლექსი].— „ისემც ღვთის წყალობა გაქვსთ, მას უთავო წადილი,
კალმის ბანგით დავათრო, მოვკვირო დიდი ძილი...“ 43r-v,
40r-v, 41r.

შენიშვნა: გვერდების თანმიმდევრობა აკინძის დროს არეულია.

53. [ლექსი].— „ჰაირო, სჭვრეტო სოფელს,
ჰაირო, მსმენო გრწამდეს...“ 44r.

54. [ლ ე ქ ს ი]. — „ჭებულო თვალო, ღვირფასო ლალო
შემწველო ალო, ზალო წყლიანო...“ 44v.

55. «ღ ა ვ ი თ». —
„ჯომარდი კაცი, ომში ნაქები,
თოფი რომ გავარდეს, ხმალი გაისწოროს...“ 45r.

შენიშვნა: ლექსის უკანასკნელი სტრიქონი შეიძლება იძლეოდეს ავტორის სახელს: „თება კი დ ა ვ ი თ არ დაივიწყოს“.

56. [ს ო მ ხ უ რ ი ლ ე ქ ს ე ბ ი]. «ღ ი ვ ა ნ ი». —
ქიზ ტესა ზარმან სირეცი, ხალიასი იარანი პეს,
სივაცავ ხუნთ ჯიგარსი კრაკეუმში ფარვანი პეს...“ 45v.

57. «მ უ ხ ა მ მ ა ზ ი». —
57. „ეზრაცე ქაშაწ სადალიამ ერესთ ლუისუნ იარ დარა ანასუნ,
აშხარის შერნ გოვაცანის ჯანტუ ნამესუნ ორ კუჭქვის ქარსუნ...“ 46r.

შენიშვნები: 1. კადფე სხვა ხელით მიწერილია: „აქედან სომხური.“
2. ტექსტის ხელით მიწერილია: „გათავდა მარბლუ ჯეირანის ხმაზე მუნამაზი“

58. «მ უ ხ ა მ მ ა ზ ი». —
„ფარსემენ მეც ანიწაწ ზავალ ლუს ნგევ ეს დღეშინ ქალაქინ.
პარურ მახარ მართოვ ცკევ ეს შირ გურჯისტან ქალაქინ...“ 46v.

შენიშვნა: ბოლოს ტექსტის ხელით მიწერილია: „დასრულდა ევროპის სიმღერა მუნამაზი“.

59. «თ ე ჯ ლ ი ს ი». —
„პავატოვ პავატამ იმ ვტოვს გამ,
ორნ ქირიქანგამ ეამ ასტეწაწინ...“ 47r.

შენიშვნა: ბოლოს ტექსტის ხელით მიწერილია: „დასრულდა თეჯლისი“.

60. „ეს რა მომივიდა, ბიბინჩი ქარდემ,
გეთ ბაინი ბურლუ ტინენ ღურარაწ...“ 47v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა ყაფია ოთხი ენისა“.

61. «მ უ ხ ა მ მ ა ზ ი». —
„პატკირქთ ყალმოვ ქაშაწ თაპრეთ რინგე რანაგისანუმ,
ერესთ ხალნ წაწკილის შაზირთ ხაფანგის ანუმ...“ 48r.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილია: „დასრულდა მუნამაზი“.

62. «თ ე ჯ ლ ი ს ი». —
„ტყენუ ახჩე მეს მეკუნ დემელან.
ტყენ ასავ ბაროვ ტესანქ იმ სირაწ...“ 48v

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა თეჯლისი“.

63. «ღუბეთი».—

„ქ. ახემენ გნაცი მარნეულ
ნაპაზ ნნგავ ცაი მენჩ...“ 49r.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა ღუბეთი“.

[თურქული ლექსები].

64. «ბაიათი».—

„ქუ ენხემეთ პიენდაცა აი გოზალ
პატკირქთ გოველი ან ნმანისდუნ...“ 49v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა ესე იასანა გოზალაშა ვარსაყ ნაიათი. უინჯილაშა იდაკლაშა თაფურმა დოშაგაც არის“.

65. «თეჯლისი».—

„ახთალა ქი ბედუნიათი იარათტი,
იერი გოვი დრუსტ თაპარ ეილადი...“ 50r.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა თეჯლისი“.

66. «დივანი».—

„დოვთალათ გირდმ შეიდანა ლაჯა მანდან გელმასან
სთხმ ბალღარამ პაქუნი ქაჯა მანდან გელმასან...“ 50v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დივანი გათავდა“.

67. «დივანი».—

„ნაზლუ იარდან ხაბარ გელმის მან ონი ვარმან დემის,
აღლეით იანში გელსან გოზ იაშილ სირმან დემის...“

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „გათავდა დივანი“.

68. «დივანი».—

„მან სანი სევედუმ სეგანი უხუნდა პარ ყალმადი,
ხორიით გირმის დოსტ ბალინა ქაიეასი ნარ ყალმადი...“ 51r.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა დივანი“.

69. «დივანი».—

„ბირ პაიალე იარაქ მანდან დენიიდა იალვარირამ,
შირინ ქი ყანიშ თოქუთ ფარეადა იალვარირამ...“ 51v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა დივანი“.

70. «თეჯლისი».—

„კაბილის აშხარის შიურ პაზარის
ინჰბეს ბეულარარის დალ ასტეაძაძინ...“ 51v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „გათავდა თეჯლისი დოშაშა“.

71. «მუხანბაზი».—

„ქ. აყლიარ ოლ სეიდი თარქი ეშხიარ ეთმას მიდუმ,
 იხტიარ ოლსეიდი თარ იხტიარ ეთმას მიდუმ...“ 52r.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „თქმული მუხანბაზი კუხელისა წერილიანი, დასრულდა“.

72. „ქ. იხტიარ სანინ დურ ბათელუდილბარ.

მან სანუნ ქოელენლა დიან დეგულამ..“ 52r.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა“.

73. „ქ. ჩირა პეი აშული მისკინ ბარამ გულ დასტავარიდი,
 დილი ბულბულ შიქასთ ჰიუ ბაჟიშამ ბასთა ავარდი...“ 52v.

74. „მუხანბაზი.—

ქ. შუარ ეთგენა ბულბულ ქი გულისტან გედარ ოლდი.
 ყან აღლა ქონლულ ყონჩეი ხანდან გედარ ოლდი...“ 53r.

75. „მუხანბაზი.—

ქ. შაპარ თიფლისტ ბირ თაზა ჯვანჩხტი გენა,
 ყადი შიშადი ქიმი სალბი რავენ ჩიხტი გენა...“ 53v.

76. «დივანი».—

„უსტალულა ყულულ ეილა აღილითნ ქანი გორ,
 პალილათი შუქურ ეილა უსტადნ დამანი გორ...“ 54r.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „გათავდა ოგულთანა დივანი“.

77. «ედაკლამა».—

„სეე გული იარ მეჯლუმ სანდა დურ სანა,
 სანა ყურბან ოლსუნ ბეუ აღიფ შინ...“ 54v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „გათავდა ედაკლამა“.

78. „დუხულუფტურ მეჯლიშნდა დამ ჩაქარ
 დუშმეშ სალი ტუთმიშ იარალა იახში...“ 54v.79. „ახშამ ოლდი იგნაჯიგი იეშადმ,
 საბაჰ ოლდი ლულა ზარბაბ გეიშადმ...“ 55r.

80. «დივანი».—

„აზალ ამიდა დარდ გაჰი ვაი იეთიდა,
 აზალ ქი სუბა გორსათტი მახ სურათი იეთიდა...“ 55r.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილია: „დასრულდა დივანი“.

81. «მუხანბაზი».—

„ბეი ბაფა იარ სანი ნეჯა სანი იარამინ,
 ყოიმიადი ბირ შად ოლა ბე თანა დუნიადაშინ...“ 55v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა მუხანბაზი“.

82. „შახათი კამბარ ოლდი თუთმა დუნია მალინა
 დუნია მალი ბირ შეი ოლმას ნაზლაუიარალ დან გიდარალდან...“ 56r.

83. [ლექსი].—

„მსურს ვიანბო ჭირნი ჩემნი,
 ტრფიალმან, ჭოი საყვარელო...“ 56v.

84. [დიმიტრი თუმანიშვილი].—

„გვიშრის ნაენი შავთა ზღვათა არობენ,
 ირისენი მთვარეზედ კამარობენ...“ 57r.

შენიშვნა: ავტორი აღდგენილია N—1512:166 მიხედვით.

[თურქული ლექსები].—

85. «მუხანბახი».—

„ეი ვაი მანმ ჩანგალი აზრეილა დუშტი,
 ვარიად იშინ გორ ნამა მუშაილა დუშტი...“ 58r.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს „დასრულდა მუხანბახი“.

86. «მუხანბახი».—

„ემყენ ჩარასი ჩოხ არადუმ ვარ თათა მიღმამ,
 ბირ დარია იმიშ დუშმიშამ ქანარ თათა მიღმამ...“ 58v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა მუხანბახი“.

87. «ვალუფის ხმაზე».—

„იანიინ ლალაზარ ზილუნ ბანოვმა,
 სარე სარ ბადანნ ბარგი სამანდურ...“ 59r.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა ვალუფის ხმაზე“.

88. «თეჯლისი».—

„ალიფ ალა ქონგლუნ შეშასი სნდი,
 ბეი ბარ აჰხმ დარდუმ ბეიუ იეილამ...“ 59v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა ყარაჯეი თეჯლისი (!)“.

89. «თეჯლისი».—

„ჯან ვერდუმ უსტადა აღდმ ნასიით,
 ყავას თაქი დალდმ დალ დალა...“ 60r.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „გათავდა თეჯლისი“.

90. „გოზდა ოვ სარული ყათარა იეთსუნ,
 ქეშოვლა იარაშირ ნუნუ ალიფ რეი...“ 60r.

91. «ყარა ქეჯი».—

„ნაზლუ დილბარ ვერმა ყაინ ალიფენენ,
 გეი ყაღნლა იარარ აინ ალიფ ლამ...“ 60v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „გათავდა ყარა ჭეჯი“.

92. „გოზლარმ ყარალდი იოლ გოზლამაგტან,
 ოლ ჩეშმი მასტანუმ ნერუნ ვილდი...“ 60v.

93. «ვალუფის ხმაზე».—

„არტახელოვ ხნდრქ უნემ იმაცირ,
დუის ასწუ ან მაჰაკან მარინ არარიჩ...“ 61r.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა ვალუფის ხმაზე“.

94. «დივანი».—

„დევი ყრდმ გირდმ მეიდან ნეჯა მანდან გელმასან,
ათეშლარი იოლლარი ვარ გეჯა მანდან გელმასან...“ 61r.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა დივანი“.

95. «მუხანბაზი».—

„ენდუ ჰამირ ქუ ტენსოლნ ასუმე ვაშ ვაშ ნაზანი,
თამამ ირგირ პუტუტვი ჩთოლი აბაშ ნაზანი...“ 61 v

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს „დასრულდა მუხანბაზი“.

96. «თეჯლისი».—

„ბემ გუნდურ გორმადუმ ვანა დუნიადა,
ვარ ვარა უმბრუმ ახალდი გეთი...“ 62r.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა თეჯლისი“.

97. «ნაქლათლამა».—

„გალუსტუნდა სანდან ხაბარ ალეიმ,
აგერ ყაფი თაფსან შარაქილასან...“ 62v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა ნაქლათლამა“.

98. «თეჯლისი».—

„ყრმით ქარიმ, უსტად ქარიმ,
მაქან ბალეხსან ეჰმადნ ისტა რამ...“ 62v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა თეჯლისი“.

99. «თარსი».—

„ეილინ გირმიშამ ყანი დოვრანა
ლამ ალიფტან ბზა გელდი აიანამ...“ 63r.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა თარსი ალიფლამა ყა-
რაქეჯი, ბოლოს ხანაში ცოტა აკლია, ვინც იცოდეთ, შეასრულეთ“.

100. «მუხანბაზი».—

„ბირ ბელა ოლლან აღნდან ჰარაი,
აეთი დოვრან აღნდარ ჰარაი...“ 63v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა მუხანბაზი“.

101. „გული ზანჯი სარინა ბალა,

იერშინ ბაზარ გელინა ჰეი...“ 64r.

«ქარამი». —

102. „ბირ აღმა გონდარდმ დორდ მიხაჯი ვარ,
 აღმადი აღმანი ქოელუმ შოშ ასლი...“ 64v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს „დასრულდა ქარამი“.

103. «მუხანბაზი». —

- „ბირ ჯამი იქთარ სალი ბე დოვრან ბელა ყალმას,
 თაქ ბირ გუნ ოლურ ხაქილი იექ სან ბელა ყალმას...“ 65r.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა მანსტა ჯდადის მუხან-
 ბაზი“.

104. «თეჯლისი». —

- „სეირან ჩიხმიშ სალბი ბოინ სალათინ,
 გეინშიშ ალ იაშალ დალ დალა სინა...“ 65v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა თეჯლისი“.

105. «მუხანბაზი». —

- „ან ახალ სეჯდუმ სანი ბალ ბალქამ ბირ რაჰმ ეილასან,
 გან გელარსან იანუმა დონ დარდუმბი სან ეილასან...“ 66r.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა მუხანბაზი“.

106. «ნალათლიამა». —

- „გერჩაგ აშუმისან ახალი ბაშნდა,
 გელ იშინ დორდა ხაბარ ვერ ინდი...“ 66v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა ნალათლიამა“.

107. «ქარამა». —

- „ყარიბ დუშტუმ ბე დიჰარა,
 ხსან ასლუმ ნახარ ეილასუნ...“ 66v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა ქარამა“.

[თურქული ლექსი]. —

108. „საფარ ოლდუმ ონდორდნა ბეშნა,
 ბუდალდა ბირ მარალ ჰახ ედარ აღლარ...“ 67r.

109. [ლექსი]. — „ვარდო ნუ მყლავ შენი ვარ,
 ცეცხლით ნუ მწვავ შენი ვარ...“ 67r.

[თურქული ლექსები]. —

110. «დუბეთი». —

- „დედი ქონგლუმ ჰავარ ოლმას,
 დაჰი ბელა ზამან ოლმას...“ 67v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა დუბეთი“.

111. «თეჯლისი». —

- „ეი აღლარ სიხი ბირ არზ ეილეიმ,
 ბირ ჰამამზადა ვარ იოლდა გიზლარ...“ 68r.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა თეჯლისი ყაღია“.

112. «იედიკლამა». —
„მან სანი სოვეშიშამ ალა გოზლი იარ,
გერაქ სანდა მანი ყადრი ბილასან...“ 68v.
შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა ეს იედაკლამა ჯინჯი-
ლამა“.
113. «სტამბოლის სიმღერა». —
„ხაბარ გელდი, სტამბოლდა ბურჯი აფტილარ,
ნემა მინ სულეიმანი თახტა თაფტილარ...“ 69r.
შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „გათავდა სტამბოლის სიმღერა“.
114. „სეირან ჩიხშიშ სალბი ბინ სალათინ
გერნშიშ ილ იაშილდალ დალა სინა...“ 69v.
შენიშვნა: ლექსის პირველი ორი სტროფი გადახახულია ჯვარედინად.
115. „ეშყა ამ დუხი ბაზად ბასაპარი დილამ,
ზანჯირი ჯუნუნ ჯიქანდა ბას ეაი დილამ...“ 70r.
116. „დიშაბ მანი დილ ბაყოვლ ონ აჭდი გუსილ,
რუთიმ დაროქუ ბიგირიმ მანხილ...“ 70v.
117. „ქ. ჯანლათნ ბაღნდან ბირ საბი იხუბ ბადი ჰეი,
სარნი გუნ ოღშიშ, იათაროლ ყმათი შმშიადი ჰეი...“ 71r.
118. „გეჯა ჰარ სათ გუნდურ იშმ ალამალ,
შუსურმანლარ ბაღა ალუმ იამინდურ...“ 71r-v.
119. „გარაილი. —
ტოლანიმ ბაშინდა სალი ტოლდურ ფეიმიანდამ იახში,
ამლარ მეჭრუბან ოღშიშ ათადან ანადან იახში...“ 71v.
120. „გარაილი. —
ვაში ქიმა დალუ ტაში ლეილი დეინ ტოლან მეჯუნუნ,
აგლანუბ ჩეშმა, ბაშინდა ზან ილ მასკან სალან მაჯუნუნ...“ 71v.
121. „თეჯლისი. —
ჰუ ზარ ჩაქმატან, ყან ალამაქტან,
ტოლუფტურ ბაღრუმი ყანარა სინა...“ 72r.
122. „მუხამბაზი მაჯნუმი სალეილი ზე. —
ყერილან არდამ ნადურ სეირი გულისტამ ეთტიგუმ,
ვაზუმ ედუფ ხალვათ ყაპლუვიუზლეთევე ჰასან ეთტიგუმ...“ 72r-v.
123. „შარაშუბია. —
ბაზგი გულდალ ბუდუნიადა ყამბანადან ყამბანია,
დოლბარინან მეჩმაგა მეიხანადან მეიხანია...“ 72v.
124. „შარაშუბია. —
ქიმ ქი სოვდა ისარი ზილეი ფერიშანა დუშარ?
გაძ უხანდა ნაუ გაძ ჩაი ზანახტანა დუშარ...“ 73r.
125. „ყაიდა არის. —
სან მანუმ ჯახრი ჯარანმ ყაბლა გაჰუმ მუსტათამ,
ალამ იარა ჩოხ გოზარსან ფადიშაჰუმ მუსტათამ...“ 73r.
126. „ყაიდა არის. —
ალამ ბილერ, მანქი იარდან გოზალამ,
ალ გეიუბან იაშილ უსტა სუზარამ...“ 73v.

127. „რ აჰაბის თასლი ბი.—
ბუგელან ბირ ჯეთ სონარა მანჰა,
სინა ყურბან ოლიმ ვირან მანოლდუმ...“ 73v—74r.
128. „ბუგუნ იარინან ეტივეუმ ყოვლა მიდურ, ქაქლაქ მიდურ, ყალყალ
მიდურ, ბილმამ,
გეუფტურ ბაშტან აილა იაშალ მიდურ, ატლას მიდურ, ალალ მიდურ,
ბილმამ...“ 74r.
129. „მუხამბაზი.—
იარუმ ბუგუნი დილ სანი მერმან გელაჯაქტურ,
რუხსარი გუნაშ ლალი ბადახშან გელაჯაქტურ...“ 74v.
130. „მუხამბაზი.—
ეი გულ, სანი იოხტურ ბე ნახაქათტა ყარინა,
ჰუსუნ ჩამანი თაჰნა ყალარ ხულდე ბარინა...“ 75r.
131. „მუხამბაზი.—
ეი, სანან მუსაფი ჰუსუნენ ხათეი ზიბია დუშარ,
მაჯიზა ლალი ლაბენ ფეიზი მასიაია დუშარ“ 75v.
- შენიშვნა: შესამე სტროფი გამოტოვებულია. სტროფისთვის განკუთვნილი ადგი-
ლი თავისუფალია.
132. „შარაშუბია.—
ეი დილი, შირი მარა ბალაბი თუ ჰაყი ნამაქ
ჰაყ ნიგარდარ ქიშან მირაევამ ალლაჰუ მა აქ...“ 76r.
133. „ჰამ თაჰნა ქიეილასან მავადურ, სანდან ხიჯილამ უზუმ ყარადურ,
ბასტურ მანა, ჩაქტიგუმ ხაჯალათ, შარ მანდალგუმდა ქი მალა-
ლათ...“ 76r-v.
- შენიშვნა: მინაწერი ტექსტის ხელით—დასრულდა. ერთ შარფი აკლია“.
134. „დედუმ, ეი დილბარ, მანი დუ ჩემში მასტან ოლდურურ,
ქიმ გორუჯტერ იქი ქაჯარ ბირი მუსურმან ოლდურურ...“ 76v.
135. „აჰ ელადიგან სალვი ხურამან იზნდურ
ყან ალამადურ ყონჩაი ხანდანუნ იჩუნდურ...“ 77r.
136. „დილ დარა დეგუმ აშული დილ ვანა გელუფტურ
ოლ შამა ვარა მუშტაქი, ფარვანა გელუთტურ...“ 77r.
137. „ბაზ ჯაჰან მარ მურასი მაჰნი დავირან ბილმიშეს,
ალიბათ განჯუვირან იზა ფუნავინ ბილმიშაზ...“ 77v.
138. [ბესიკი]. „მუხამბაზი.—
ბულბული მოდის მწუხარებით ცრემლის დენითა.
ვეკოფ, მებაღეს დაუტუქსაგეს ცუხლ მოდებითა...“ 78r.
- შენიშვნა: ლექსი გაპოეზებულია (იხ. ბესიკი, თხზულებათა სრული კრებული,
1932 წ. გვ. 6).
139. „მუხამბაზი.—
კრონოზის დარად, დასადარად აღმობრწყინდების
ედემად ხარობს, შროშან დარობს, ქუფრად ბზინდების...“ 79r.
- შენიშვნა: ლექსი ერთთვის ტექსტის ხელით შესრულებული. მინაწერი: „ეს არს
დღე, რომელ ქნა უფალმან, ვიხარებდეთ და ვიშვებდეთ ამას შინა...“

140. „ესრეთ მწუხარეს ნუ მატარებ, ვკვდები ზენს არეს, გევხარ მზეს, მთვარეს, მონარნარეს, ჩემ დამდაგარეს...“ 79v.
141. „თავადის დავით ეგნატის ძის თუმანოვი საგან თქმული მუხამბაზი, ბოით სალბი ჩინარის ხმაზედ.— არ გიაჯე მარიბო, ნუ ხარ სისხლის მღერელია, შენგან დაკოდილს გუღსა სული მსწრაფლ განელია...“ 80r.
შენიშვნა: სიტყვა „განელია“ დანჭრით გადახახულია და სხვა ხელით მიწერილია „განელია“.
142. „მისივე თქმული მუხამბაზი.— ჰე უწყალო მარინო, გამკვთ ვერ ვთქვა ქებანი, შენვე ჰქურნე წყლულება, დამივსე ცეცხლთ დებანი...“ 80v.
143. [გიორგი თუმანიშვილი]. „გარაილი.— წალკოტს ყვაილინი შვებასა, შებედნენ ლხინს, თამაზობასა...“ 81r.
შენიშვნა: ავტორი აღდგენილია S-1512:280 მიხედვით.
144. [გიორგი თუმანიშვილი]. „გარაილი.— ბულბულს მხედა გუღის ლხენანი ვსცან წალკოტს კარნი ღიანი...“ 81v.
შენიშვნა: ავტორი აღდგენილია S-1512:266-ის მიხედვით.
145. [ალექსანდრე ქავჭავაძე].— „შენთან არს გული მნათობო, ვიყენეთ სადრგინდა(!) გინა ვის ვკრეტდე, მნათობო, შენ შიდგ თვალთწინა...“ 82r.
შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. აღ. ქავჭავაძის თხზულებათა და სახელმწიფო გამოცემა, გვ. 23).
146. [ლექსი].— „მას ეტრფის გული აზიზმ დამწვარი—დაგული, ვით ვარდს ბულბული, აზიზმ მახეს გაბმული...“ 82r.
147. „იოსებ ამირიძე“.— „იადონობს, ისატრფოობს ივია, ინდ ლაშქართა ისარს ასობს ივია...“ 82v და 117r.
შენიშვნები: 1) ლექსს ახლავს ტექსტის ხელით შესრულებული მინაწერები: ა) „ქეშიშ დარდიმან დისაგან თქმული, ანუ იოხე(!) მღვდლისაგან“ ბ) „იოსებ მღვდლის თქმული, ორბელიანთ სარდლის კარის მღვდლისა რომელსაც ქეშიშ დარდიმანს უხმობენ“.
2. აკროსტიქი იძლევა „იოსებ“.
148. „ქეშიშ-დარდიმანი“.— „იმელთა არე დამამყარეო, დისკოდ ასხივო, სახე მთვარეო, ოდეს ვიყნოსო ნარგიზთ არეო, ბროლისა ლაწენო, ლალთა ნარეო...“ 83r.
შენიშვნები: 1. „დასრულდა ქეშიშ დარდიმან დის თქმული“, 2. აკროსტიქი იძლევა „იოსებ“.

149. «სვიმონ წინამძღვაროვი».—
 „ნარნარო, განმირავლდნენ ოხვრანი მოულოდნი,
 ან დამიფარე სრულად, ან დამიკრიბენ ქვა-ლოდნი...“ 83v.
 შენიშვნა: ლექსს აქვს ტექსტის ხელით შესრულებული მინაწერი: „სვიმონ წინამძღვაროვის თქმული დავით“ (ხელრთვა).
150. [ლექსი].—„ორსა ბროლსა, ბურჯსა შუა, შიგან უფასო თვალით,
 იაგუნდისა აუზი, მას შიგან ვარდის წყალია...“ 90r.
 შენიშვნა: ლექსი დაწერილია ფანქრით.
151. „მაჯამა ან მუხამბაზი.—
 ვინ გქმნა მაგ სახედ, ჩემს გულს მახედ, რას მერიდება,
 აწ მე მასწავლოს, ვინც გასწავლა ეგ მორიდება...“ 96v.
152. „მუხამბაზი.—
 კოკობო ვარდო, არ დამავდო, ვარ მონა შენი,
 პირზედ გაქვს ხალი, შავი თვალი, ნახვა მსურს შენი...“ 91r.
153. „ანბანთქება.—
 „ან—ალვით ნახარდო, ბან—ბროლ ნათალო მინაო,
 გან—გულმან რომ შენ დაგკარგა, დონ—დიდათ მოითმინაო...“ 91v.
154. [ალ. ჰავკავაძე].—
 „სიყვარულო ძალსა შენსა, ვინ არს რომე არ ჰმონებდეს,
 ვინ არს რომე გულსა ტახტად ოხვრას ხარკად არა გცემდეს...“
 92r.
 შენიშვნა: ლექსი მრავალგზისა გამოცემული. (იხ. ალ. ჰავკავაძის თხზუ-
 ლებათა დასახელებული გამოცემა, გვ. 10).
155. „ბესარიონ გაბაშვილის თქმული.—
 ათინათ აღზრდილს აქებდეთ, ალვად ანორჩვილს ასულსა,
 ბნელ ბაიათა ბრყილება, ბრანგ ბაბაქუა ბასულსა...“ 92v—93r.
 შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. ბესიკი, დასახელებული გამოცემა, გვ. 80).
156. [ლექსი].—„ჯერისებრივ შესხმა შენი არვის ძალუცს, ღვთისა
 სძალო.
 ჯულვად შეკრებ ქებად შენდა ინგელოსნი, კაცნი, ქალო...“ 93r.
157. [ლექსი].—„ბედზედ დაგნატრი, ბარათო,
 მას ნახამ, მზისა დარათო...“ 93r.
158. [ანტონ I].—
 „ამისსა ბროლსა ნათელსა აყიყი შუა რეოდა,
 ლალსა ნათალსა ნაწებსა ბაგე მშვენებით რეოდა...“ 93v.
 შენიშვნა: ავტორი აღდგენილია №—1512: 68 მიხედვით.
159. „დავით აღმაშენებლისა.—
 როს ნაჰარმაგვეს მეფენი შვიდნი მე ჰურად დამესხნეს,
 თურქნი, სპარსნი და არაბნი სამშლეთათა გარე გამესხნეს...“ 93v.

შენიშვნები: 1. კ. კველიძის ახრით ლექსის ავტორია არსენ იყალთოელი (იხ. კ. კველიძე, ძველი ქართული მწერლობის ისტორია, ტ. I, 1951, გვ. 255).

2. ლექსი გამოქვეყნებულია (იხ. ძველი ქართული ლიტერატურის კრესტომათია, ტ. I, 1946, გვ. 377.)

160. „თ ა მ ა რ მ ე ფ ი ს ა.—

უბის ავაგე საყდარი, უწყლოსა წყალი ვადინე,
 ისპაანს დაედევ ბეგარა, სტიმბოლს ხარაჯა ავილე...“ 93 v.

161. „ნარას სოფელს ნუზალა საყდარზედ დაწერილი ლექსი.—

ჩვენ ვიყავით ცხრანი ძმანი—ჩარჯონიმე, ჭარხილანი,
 ოს ბაყათარ, დავით, სოსლან, ოთხ სამეფოთ მეტრძოლანი...“ 93 v.

162. [მ ზ ე კ ა ბ უ კ ო რ ბ ე ლ ი ა ნ ი].—

„აღმკული ხარ უცხოდ მზასა, მზევ შინ შემოდო,
 ვხედამ ლომსა, შხისა ნაშესა...“ 94 r.

შენიშვნა: ავტორი აღდგენილია N—1512:149 მიხედვით.

163. „ზ ა ა ლ ბ ა რ ა თ ა შ ე ლ ი ს ნ ა თ ქ ე ა მ ი მ უ ხ ა მ ბ ა ზ ი.—

ბულბული მწუხარია, ვარდი შემომწყრალია,
 ნარგებ გზავნის წამლისთვის, თუმცალა შტურნალია...“ 94 v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით ლექსს აქვს მინაწერი: „თქმული ზაალ შორდალი ბარათოვისა.“

164. [ლ ე ქ ს ი].—„სახე შენი როს ეიხილო,

მრისხანეო, წარბ შეხრილო...“ 95 r.

შენიშვნები: 1. ლექსს აქვს რეფრენი: „გვაჯები შემბრალეო,
 ვარდო შლილო არა მხრალეო,
 შოი კველავ, ჩემთვის მწყრალეო“.

2. კიდევე მიწერილია ერთი სტროფი, რომელიც სხვა ლექსის უნდა იყოს. მას არც რეფრენი აქვს და არც აგებულებით უდგება ზემოთ აღწერილ ლექსს. მოვიტანთ ამ სტროფს: „ს ა ხ ე შ ე ნ ი ს ა.“

რადგან სწავლისა გაქვს შენ სტრეილი,
 გონება აპყარ მღვიძრად ჭურვილი,
 ცნობა გიბოწყინდეს სისხლით ბურვილი,
 და განგაშოროს გულის წყურვილი“.

165. [ა ლ . კ ა ვ ქ ა ვ ა ძ ე].—

„ვაჲ დრონი, დრონი, ნაქებნი შტკბარად,
 წარილტვენენ განჭქრენენ სიზმრებრიე ჩქარად...“ 95 v.

შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია მრავალჯერ (იხ. ალ. კავქავაძის თხზულებათა დასახელებული გამოცემა, გვ. 4).

166. [ა ლ . კ ა ვ ქ ა ვ ა ძ ე].—

„ლოთებო, ნეტავ ჩვენა,
 დღეს მოგვეცა შვება, ლხენა...“ 96 v.

შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია მრავალჯერ (იხ. ალ. კავქავაძის თხზულებათა დასახელებული გამოცემა, გვ. 5-6).

167. [ოთარ ქობულოვი].—
„ვიხილე საყვარლად ედემის ვარდი, ვიშრა გვიამა,
სურნელებით საესე კეკელი მარდი, ვიშრა გვიამა...“ 96 v.
შენიშვნა: ავტორი აღდგენილია N—1512: 184 მიხედვით.
168. [ლექსი].—„ვიხილე ტურფა კიპაროზ წელილი, ნახად ზრდილია.
მასთანა ბმულნი ორნი ნარინჯნი, უცხო ხილია...“ 97r.
169. [ლექსი].—„გველები კარი გაზაფხულისა,
დროთა ცვალებით დანერგულისა...“ 97v.
170. [ბესიკი].—
„მე შენი მგონე, ჭირ შემკონე, დამწვი ვალალო,
ზილფო ნაშალო, შემაშალო, მკვლელო დალალო...“ 98r.
შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. ბესიკი, თხზულებათა სრული კრებული,
1933, გვ. 11—12).
171. [ლექსი].—„მოვედით მოყმენო, შეკრბით ჯომარდნო,
მწუხარეს მომხედეთ, შემიწყალენით...“ 98v.
172. „დავით თუ მანოვის აგან მუსტაზადი.—
ტრფიალთა კველო, ხილვით მწველო, საქებო მარად,
აღნაგო ნაძვად, მთვარ საბაძვად, სინაზით წყნარად...“ 99r.
173. „ჭავჭავაძის აგან თქმული ალექსანდრეს აგან, ყაჯარ
ბაიათი.—
კმუნვის მახვილი გულსა მსობია,
მიკვირს რომ სული რად არ მხდომია...“ 99v.
შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. აღ. ჭავჭავაძის თხზულებათა დასახე-
ლებული გამოცემა, გვ. 63).
174. [აღ. ჭავჭავაძე].—
„ვაქებ თავსა, თმა მდიდარსა, რომელსა გლახ უბამს გული,
ძვირფას ლალსა დაუმეღრაღსა, მარგარიტი უცავს სული...“
99v—100r.
შენიშვნები: 1. გვერდზე. სტროფებს შორის მიწერილია „ალექსანდრე
ჭავჭავაძის აგან თქმული“
2. ლექსი გამოცემულია (იხ. აღ. ჭავჭავაძის თხზულებათა დასახელებული
გამოცემა, გ. 37).
175. [ლექსი].—„ქ. შენთან შეყრამდის ვით გასძლებს გული,
სევდა(!) უწყალოდ მიმატა წყლული...“ 100r.
176. [ლექსი].—„სატრფოს ვიახელ სავედრებელად,
ვისაც ვგულობდი ჩემად დამწველად...“ 100v.
177. [აღ. ჭავჭავაძე].—
„უპყრიეარ ჭირსა, მალვარ(!) დუმილს, ოხრვას და კრძალვას,
სურვით შეშლილან, თვალნი სჭვრეტოდეს მას ტან ალვას...“ 101v.

შენიშვნები: 1. კიდევ ტექსტის ხელით სტროფებს შორის მიწერილია „აღმკანდრე ჰავეჰა ვაძისაგან თქმული ზარის ხმაზედ“.

2. ლექსი გამოცემულია (იხ. აღ. ჰავეჰაძე, თხზულებანი, 1940, გვ. 26).

178. «იოსებ ნაცვალის მელიქოვი».—

„მიკერის მზეო, ვით შეგიპყრა ღრუბელმან,
ვითარ დახშო შენთა სხივთა კარები...“ 101r-v.

შენიშვნა: კიდევ, მარცხნივ, სხვა ხელითა და მელნით მიწერილია: „სვიმონ ნაცვალის(!) თქმული მელიქოვის“. მარჯვენა მხარეს—ტექსტის ხელით: „იოსებ ნაცვალისაგან თქმული ყაიდა შესტამბოლზედ“.

179. [ბარამ ბარათოვი].—

„კარნი დახშულან ვარდისანი, ვითღა ნახოს ბულბულმან იგი,
ზამბახ, შროშანი, სფერა ვარდთა, ვითა სახოს ბულბულმან იგი...“ 101v.

შენიშვნა: ავტორი აღდგენილია N—1512: 195 მიხედვით.

180. «პეტრე ლარაძე».—

„ღაწვ-ბაგები ჩატკობშია დალალით,
გველნი მცველად გარდართმშია დალალით...“ 102r.

შენიშვნა: ლექსის ერთვის ტექსტის ხელით შესრულებული მინაწერი: „დასრულდა პეტრე ლარაძის თქმული თეჯლისი“.

181. «დავით რექტორი», „მუხამბაზი».—

„შემრისხა ქალმან, შესაკრთალმან და შეუბრალმან,
ირისეს კრკალმან, შეყრილ ხალმან, ღაწვებთა ლალმან...“ 102r-v.

შენიშვნა: ავტორი აღდგენილია ამავე ხელნაწერის 23-ე დასახელების მინაწერის მიხედვით.

182. „მუხამბაზი, ზაილგოსტაშაბისაგან თქმული, მორდალად წოდებულისა».—

მავრიდ, შენთან შეტყევეს, გათენებას ნუ შეტყვი,
თუ გიყვარვარ, მნათობო, სხვასთან შეებას ნუ შეტყვი...“ 102v—103r.

183. „მუხამბაზი ბატონიშვილი ვახტანგისაგან ორბელიანისა(?)».—

ეტრფი მთიებსა შესამკობრად გული ურვილი,
სწყურის გონებას სამარადოდ მისი სურვილი...“ 103v.

შენიშვნა: სათაურში „ორბელიანისა“ მიწერილია სხვა მელნით და სხვა ხელით.

184. „მუხამბაზი, ბეზიკის(!) თქმული».—

შეყრილან ერთად მკრთოლვარენი, უზადოთ მნათნი,
ვარდნი ზამბაკთა ნამქნაზავნი და გიშრის სათნი...“ 104r.

შენიშვნა: ლექსი გამოკვეთებულია. იგი შეტანილია სადავო ლექსთა რიგში (იხ. ბესიკი, თხზულებათა სრული კრებული, 1933, გვ. 91).

185. „დავით რექტორის(!) თქმული».—

ჰე, მოყვარეო, ზილფ-ნარეო, ნარდიონ გველო,
გულ-ბროლ-სადაფო, ნატიფ სწრაფო, ლერწამო წელო...“ 104v.

186. „მუხამბაზი, ელიზბარ ერისთავისაგან თქმული.—
ვაი, ესე დრონი, საყვარელნი, მომცემს წყენასა,
ვინ უძლოს ჰირთა, ანუ თქმანი, ჩემთა სმენასა...“ 105r.
187. „მუხამბაზი ელიზბარ ერისთავისაგან თქმული.—
ვემონე მასა, ებედავ თქმასა, პირად მზიანსა,
ზნეობით სრულსა, ნაზად მკულსა, ადამიანსა...“ 105v.
188. „მუხანბაზი ბესარიონ გაბაშვილის თქმული.—
სევდის ბალ შეველ შეველონები(!)
მოვკრიფე(!) მსურდა ვარდის კონები...“ 106r.
შენიშვნა: ლექსი გამოქვეყნებულია. ბესიკი, თხზულებათა სრული კრებული
1933, გვ. 3.
189. დავით ბატონიშვილისაგან თქმული თეჯლისი.—
რა მთოვარე დამესახა თვალწინა,
დამატდა(!) თვალთ ცრემლი ნაკად და ნაკად...“ 106v.
190. „დავით ბატონიშვილი, დუბეთი.—
„რად შევიქმენ სოფლის გამო ესრეთ მდულრად განაწირი,
ამის გამო შესაწყალი, მოთქმით სევსა ჩემსა ესტირი...“ 106v.
შენიშვნა: ლექსს ახლავს ტექსტის ხელით შესრულებული მინაწერი: „დავით
ბატონის შვილისაგან თქმული დუბეთი“.
191. [ბესიკი]. „მუხამბაზი.—
ცრემლთა ისარნი, მოსისხარნი, ჩემდა(!) არენით
იღმენით გულნი, ჰირნახული, შეიწყნარენით...“ 107r.
შენიშვნა: ლექსი გამოქვეყნებულია (იხ. ბესიკი, თხზულებათა სრული კრებუ-
ლი, 1933, გვ. 12).
192. [ბარამ ბარათაშვილი], „მუხამბაზი.—
ნუ მწვავ, მიჯნურო, არ გებრალეები;
ნუ მომიკიდე ცეცხლის ალები...“ 107v.
შენიშვნა: ავტორი აღდგენილია N—1512: 196 მიხედვით.
193. „მუხანბაზი. დიმიტრი მდივნის თქმული.—
ბედნიერობით აღესილი, შვენებით მარხიანი,
ციაგთ ზიულა ნათელი, მკრთოლევარებს ციმციმიანი...“ 108r.
შენიშვნა: უკანასკნელი მე-5 სტროფის კიდურწერილობა იძლევა „დიმიტრი“.
194. „მუხამბაზი, დიმიტრი მდივნისაგან თქმული.—
რად მოგშორდი, ქცევით ამაყიანო,
უებრო, სასურვო, კეთილ-დღიანო...“ 108v.
195. „მუხამბაზი.—
პირ ბადრი მთვარე ნათელს სთოვდა, ღია წუნარობდა,
ბაგე ბალახშსა ამარტებდა, მოცინარობდა...“ 109r.
196. [ღვთისწყალობა ბებუთოვი], „მუხამბაზი.—
სპასპეტისა სპა მესევა ჯარად,
შავნი ისარნი დამკოდვენ ჩქარად...“ 109v.

შენიშვნები: 1. ავტორი აღდგენილია №—1512: 243-ის მიხედვით.

2. კიდევ სხვა მუღნით და განსხვავებული ზეღით მიწერილია: „ჟ ა რ ი ბ ი ს ლ ე ქ ს ი“.

197. „ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე ქ ა ე ქ ა ე ა ძ ი ს თ ქ მ უ ლ ი, ძეობა.—
 მუზნო, ვლიდით, ისწრაფიდით,
 მოფრინვიდით, ულის კიდით...“ 110r.

შენიშვნა: ლექსი გამოქვეყნებულია (იხ. აღ. ქაეკავაძის თხზულებათა დასახელებული გამოცემა, გვ. 104—105).

198. „ქ ე თ ე ვ ა ნ ბ ა ტ რ ი ს ა ს უ ლ ი ს ა გ ა ნ თ ქ მ უ ლ ი.—
 შოი, ვით ვსთქვა განსაკრთომელი,
 ჩემის სიციცხლის დამამრცობელი...“ 110v.

შენიშვნა: კიდევ სხვა მუღნით მიწერილია: „და ვ ი თ უ ა ნ, ა ქ ა შ ი კ ა ა რ ი ს ბ ე ვ რ ი ძ ი ლ ი ა ნ“.

199. „თ ქ მ უ ლ ი ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე ქ ა ე ქ ა ე ა ძ ი ს ა გ ა ნ.—
 სცგრს გლახ გული, საყვარელო, მლოდე შენი უწყლავს თმენას,
 სცემს სურვილი ნამთა ხშირად, მარამ აგრანოს ვითრა სმენას...“
 111r.

შენიშვნა: ლექსი გამოქვეყნებულია (აღ. ქაეკავაძის თხზულებათა დასახელებული გამოცემა, გვ. 44).

200. [ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე ქ ა ე ქ ა ე ა ი ე].—
 „ქ. შშენიერთა ხელწიფავ, მკლავ სიმორით შენითა,
 ქენესის გული საკედავად, მსწრაფლ მპეარის ენითა...“ 111v.

შენიშვნა: ლექსი გამოქვეყნებულია მოკლე ზნის (იხ. აღ. ქაეკავაძის თხზულებათა დასახელებული გამოცემა, გვ. 105).

201. [ლ ე ქ ს ი].— „ესრეთ ვსკობ სოფლის ნებას, რა ექნა, ვით აწარ-
 მოებს შეებას,
 როდენ კეთილ გვაღესნს, რა ექნა, უნეტეს გვაღღეს ვნებას...“ 112r

[თ უ რ ქ უ ლ ი ლ ე ქ ს ი].—

202. „გორდუმ სათრიჯამ, ოლდუმ ზუასლი გილასდურ,
 იედიმ ლაზათი, გორდუმ იემალიდა ბასტურ...“ 112r

203. [ლ ე ქ ს ი].— „საყვარელო, ცრემლსა ჩემსა არ მიიღეს სიბრაღულად,
 მაშ, მამეცი რისხვა შენი, მქონდეს ოდენ შენგულად...“ 112v.

204. „მ უ ხ ა მ ბ ა ზ ი.—
 არვის უარი არ უთქვამს, თავის მეგობრისათვის,
 უბრალოთ თავი მოვიკალ ბემურეთი იარისათვის...“ 113r.

205. მ უ ხ ა მ ბ ა ზ ი.—
 მუშტარი ჩემი შივა, ფრთიანობს,
 არას მოუბრობს, მიზეზიანობს...“ 113v.

შენიშვნა: ლექსი თავიდან ბოლომდის გადააზრულია.

206. „მ უ ხ ა მ ბ ა ზ ი.—
 მეჯლის გიახელ სანახავათა,
 ვერსად გიხილე, გავხდი ავითა...“ 114r.

შენიშვნა: უკანასკნელი სტროფის ბოლო სტრიქონში შეიძლება ავტორი იტყუ-
 ლისხმებოდეს: „დიღბანდსოსია იქვეს ალათა“.

207. [ბებუთოვი].—

„რადგან მეგობრად არ მიკმარეო,
 გასწი, განზედა, გაიარეო...“ 114v.

შენიშვნა: ავტორი აღფენილია N—1512:242-ის მიხედვით.

208. „თურქის გაფი, თქმული თავადის გიორგი თუმანოვისა-
 გან.—

ეწყისა ზღვასა რა მიველ ნაპირად, ეუი, ეუი,
 უცილოდ შევბასა ჩემსა ვგონებდი...“ 115r.

209. „ბაბუნა განდევნილი“.—

„მოვედ, ტრფიალნო, ისმინეთ აწ თქმა,
 ვისგან მივიღეთ შეებისა დანთქმა...“ 115v.

შენიშვნა: სხვა ხელით ორჯერ, თავსა და ბოლოში, მიწერილია „ქეჰანა(!)
 განდევნილი“.

210. [ლექსი].—„შენ შემოგტრფიან ყველა,
 უცხო ხარ, მარდი კეკელი...“ 116r.

შენიშვნა: ლექსის დასასრულს ტექსტის ხელით მიწერილია: „ისტარბან გოხალ
 გორსა ხანის ხმაზე არის თქმული“.

211. [ლექსი].—„შემკული ხარ ტანად, პირად,
 ტრფიალ ხმის სცემ, ვაი რაი ძვირად...“ 116v.

212. „ქე შიშ დარდივანდისაგან თქმული.—
 იაღონობს, ისატრფოობს იგია,
 პინდ ლაშქართა ისარს ასობს იგია...“ 117r.

შენიშვნა: შდრ. ამავე ხელნაწერში 146-ე დასაბეღება.

213. „ფერისცეალების უფლის ჩვენის იესო ქრისტეს-
 თვის, პეტრე ყარიბის ლარაძისაგან თქმული მთიების ხმაზედ.—
 შემდგომად ექვსის დღისა უფალმან
 წარიყვანა მათ(!) თაბორსა მავალმან...“ 117v.

შენიშვნა: სათაურში „მთიების“ შემდეგ ჩამატებულია: „შენ გიშრის ტბისა
 თელსადა“.

214. [ლექსი].—„მდარავეს ღრუბელი, ვეძლევი ბნელსა,
 ამაღ ვესტუმრვი სიკვდილსა, ბნელსა...“ 118r.

215. [ლექსი].—„სიშორით შტირალს არ მაქვს შეებანი,
 შემჭირიან გულსა ცეცხლთა გზნებანი...“ 118r.

216. [ალ. ჰაეკავაძე].—

ჟამნი რბიან, შენცა შელტვი,
 ჭოი, სულმდგმელო, საუვარელო...“

შენიშვნა: ლექსი გამოქვეყნებულია (იხ. ალ. ჭავჭავაძის თხზულებათა და-
სახელებული გამოცემა გვ. 21- 22).

217. [ლექსი].— „რა წალკოტსა გულისასა, სურვილისა სარო დარგი,
თუ არ მისად მოსარწყავად, თვალნი არა არსად ვავი...“ 119r.

218. [ლექსი].— „ახ თვალნო, თვალნო,
ელვა მოსილნო...“ 119v. *

219. «დავით ბატონიშვილი». —
„რად ამ უბედურსა მხვედრსა შევესწარ,
ოდეს ოხვრად დამრჩა ჩემს მტილს იანი...“ 120r.

შენიშვნა: ფანჭოთ. სხვა ხელით მიწერილია: «დავით ბატონიშვილი-
საგან».

220. «სიმონ წინამძღვაროვი», ყუაჯარ ბაიათი. —
ვიგლოვდი, პირ-მთვარევე, შენ სიშორესა,
დავკარგე ეამნი შენთან შევბისა...“ 120v.

შენიშვნა: ბოლოს ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: «სიმონ წინამძღვა-
როვის თქმული. დავით».

221. «დურღალარი ხმაზე სათქმელი. —
დაშვენდა წალკოტს ვარდი,
ყუავეილთა მეფა, მარდი...“ 121r.

შენიშვნა: სტროფების დამწყები სტრაქონების პირველი ასოები იძლევა: «და-
ვით».

222. [ბესიკი]. —
„იადონს ის ევარდა,
და სუმბულს ის ევარდა...“ 121v.

შენიშვნა: ლექსი გამოქვეყნებულია (იხ. ბესიკი, თხზულებათა სრული კრე-
ბული, 1933, გვ. 22).

223. „ახალი ოთური მუხამბაზის ხმაზე. —
ბანოვანთ ხელმწიფათა,
ტურფათა, ლამაზ ქალთა... 122r—123r.

224. [ლექსი]. — „ქ. ლალო უმანკო, ვით შევამკო, შეგძღვნა ქებანი,
ალმასო თლილო, მიჩენილო, გაქვს ღირსებანი...“ 123v.

225. [თურქული ლექსები]. — „ბადი საზა იქ წამანი არზრუსტი,
საყი იასი ვი ბადაშნ არზრუსტი...“ 124r.

226. «ნალმი». — „ეილა სარმასტამ ქი, ედრაქ ეთ მაზამ დუნია ნადურ,
მან ქიმა საყი ოლიმ ქიმდურ, შეპრი საფი ნადურ...“ 124v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: «დასრულდა ნალმი».

227. „ჯანლარ ვერუბსან ქიმი ჯანა ნა იეთმიშამ,
რაჰმ ეილა, ქი იეთნჯა სანლა ბეჯანა იეთმიშამ...“ 124v.

«რუკანი».—

228. „სანნ ძიჯრნან მანმ ნარა დალღდი,
 ელმ ვერადან ამან იმან სეღდიგუმ...“ 125r.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა რუკანი“.

«ყაზალი».—

229. „საპარ მაჰან ქი მახმური შაბა ნაპ,
 გირუთამ ბადა ბაჩანგი ჯალა ნაპ...“ 125v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „გათავდა ყაზალი“.

«შარაშური».—

230. „საბა ავერ გუზარი ყუთადათ ბაქა შივარღესთ,
 ბიარ ნაჯხეი ახ გისყი ბაჰან ბარ დუსთ...“ 125v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა შარაშური“.

«ყაზალი».—

231. „ეი თადიშაპ ხუბანდალ ახ ლაშითანაი,
 დიღბი თუ ბაჯუნ ამად ვაყთ ახ თაქი ბაზიი...“ 126r.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა ყაზალი“.

«რუბაქია».—

232. „ბარ ვახთაქი ბათ სეირი გულჰან ქარდარდამ,
 გულ ჩიღამ უსად ჰახარ შეან ქარდამ...“ 126r.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა რუბაქია“.

233. [ლექსი].— „ბროლის ნკერღმა შექი თავსა ისარე,
 რხევით ნახო, ტანალუვადო, ისარე...“ 127r.

234. [ლექსი].— „ბაშმა გეთრღმ დურღუ მუსუმათ,
 ჯანღან ოვსანღმ სანნ უჯანღან...“ 127v.

235. „ალექსანდრე კავკავაძესი.—
 როს არშიყი საყვარლისა ხილვას ეშურეგბოდეს,
 რაქი ნახოს, საბრალოდ გრძნობით ეუზნებოდეს, მიყვარხარ...“
 128 r.

შენიშვნა: ლექსი სრულდება გამოქვეყნებული (იხ. აღ. კავკავაძის თხზულებათა დასახელებული გამოცემა, გვ. 109).

[ბესიკი].—

236. „შავ გლახ გული, ვისთვის იწვის მუღამით,
 მიჯნურთ ეშხი ესოდენ ხანს რიღბით...“ 128v.

შენიშვნა: 1. ეს ლექსი კრებულში შეიკრებ აბის შეტანილი, იხ. აქვე 25-ე დასახელება.

2. ლექსი გამოქვეყნებულია (იხ. ბესიკი, თხზულებათა სრული კრებული, გვ. 19).

«დავით მანაბელი».—

237. „რა კქნას გულმან, როს კმუნვა არ მოცხხნეს,
 რა კქნას, სევეა თუ სწყლავს მარად დავგულსა...“ 129r.

შენიშვნა: ფანქრით სხვა ზღვით მიწერილია: დავით შაჩაბელო*.

[თურქული ლექსები].—

238. „ვალუფი.—

ბუგუნ ბირ აჯაფუ გოზალ გორმიშამ,
ოლმას ონ თაქი ჰერ ვალიათან...“ 129v.

239. „შაქი.—

ნაზლუ დილბარ მანჰა სანდან ტოიმად უმ,
ბე ჰასრათიანი ყიამათი ყალანდურ...“ 130r.

240. „ყაზალი არის.—

უნქი ხუდრა ნავასი შად ხადიდესთ მანამ,
უნქი ჰარგიზ ბემურადი ნა ჰასიდესთ მანამ...“ 130v.

241. „ვალუფი.—

მან ოლიმ იარ ოლა აღიარ ოლმია,
ჩაქარ სონბათ იქაზ ბილა...“ 131r.

242. „ვალუფი.—

გენა იანარ მანი ოდდარ დალღიმში
აიარუთ სალდი სოვედიგუმ...“ 131r.

243. „ყაზალი.—

აგარ უნ თურქი შირაზი ბადასთარად დილი ზარა,
ბახალჰ ასინდუ აშ ბაზშამ სამარყანდი ბუხარარა...“ 132r.

შენიშვნა: ტექსტის ზღვით მიწერილი აქვს: „დასრულდა ყაზალის სხა“.

244. „შარაშუბია ისჰანისა.—

ჰეოვთაჯი ქისთ ბარინ ნაყიზარინ ხალ, ხალ,
ქაშე ვითადა დოსად ლაჯილა ჩუნ დიარ დუნბალ...“ 132r-v.

245. „შარაშუბია.—

დადამ დილბათუ ჯანა ქი ბამან იარ შავი,
ნა დილამ ხუმ ქუნეიუ ჰამდამი აღიარ შავი...“ 132v.

246. „შარაშუბია.—

ეიბი დიდარი რუხათ დიდეთ დოვრან თაშნა,
ფიში იაყუთი ლაბათ ლალი ბადახშან თაშნა...“ 132v.

247. „შარაშუბია.—

ხოშმად გულგაზუნ ხოშთარ ნაბაშედ
ქი დარ დაშთას ბაჯუშ სალრ ნაბაშეს...“ 133r.

248. „გულბი რუხიარ ხოშ ნაბაშად,

ბიზადა ბაპარ ხოშ ნაბაშად...“ 133v.

249. „ზავთ ნაზარა ქუნქი რუხი იარ ნაზიქეს,
ჰეირუნი უნ გულემ ქიჩი ბსიარ ნაზიქეს...“ 133v.

250. „ყან ბველამ სანლა დარღამაზ
აიან ოლურ დაჰი მანლა მარ ოლმაზ...“ 134r.

251. „ნაზლუ დილბარ იალუნ ჩინჩინ ეილაჰიმში,
თეიბ გარდნა ზია ზიდუნ დარაბაბ...“ 134 r-v.

252. „ისტარამ ვარეიმ აღიარ ვარშეიმ.—
აილა ტანიშან დილ აგლარ მანი,
გორმასამ ჯამალიმ არიმას დარდიმ...“ 134v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა შაქი“.

253. «შ ა ქ ი».—

„ჯანანუნ ჯან აღმაგა ყასიტ ვარ,
გენა მანმ გოპბათუმე იად ოლმას...“ 134v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა შაქი“.

254. «თ ა ხ მ ი ს ი».—

„ალიფ ალა ოდუნიადა ბეი მაპრუ ჩაღრი ალლაპ
თეი თამამ გეზდუმ დუნიანი მანი სალმა ჯაღრ ალლაპ...“ 135r.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა ესე თახმისი“.

255. «თ ა ხ მ ი ს ი».—

„ალიფ ალაღან ოხუდუმ იეჭარიმ ქასხ ალლაპ.
ბიმინ დიგანა დარმდა ზი ჩიარ აზბარ ალლაპ...“ 135v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა თახმისი“.

256. „ყოინნ იჩნ ბაღა ბაღდრ სევედიგუმ,
ბაღლარ ჰანი სანდრ ბეილა ნარ ოლმას...“ 136r.

257. «ხ ო რ უ შ ლ ა მ ა».—

„ოქიმ იდი ისან იდი ზათნდა,
ოქიმ იდი ჰამიხ არიზათნდა...“ 136v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა ზორეშლამა“.

258. «დი ვ ა ნ ი».—

„ბუ გუნ მან ბირ ნასტიი გორდუმ ალამა აშქარადრ
ჰამზათნა იარაზირ ხათრინან ფუყარდრ...“ 137r.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „გათავდა ორი ხანა დივანი“.

259. „ალიფ ალა სია აბეი ბანდია,
ან ვერ თეი თახტია ილა დარსალა...“ 137r.

260. «დ ო დ ა ლ დ ე გ მ ა ზ ი».—

„აზალ დუნია ჰასილ ოლდი ჰაიადი,
აჰლი სანა აჩხალიი ახსადა...“ 137v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა დოდალ დეგმაზი“.

261. «თ ე ჯ ლ ი ს ი».—

„აზალი ტანიშ ნადან სალდი ალადა,
აინ ეილა თანგინან იელადა...“ 138r.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „გათავდა ალიფ აჯალ აზრი თეჯ-
ლისი ბაიათი, დოდალ დეგმაზი რეისხ ოფსი“.

262. «დ უ ბ ე ი თ ი».—

„ბას ოხუდუმ ფარსი არაბ,
ბანუმ დავრიშ ედუბ სარაბ...“ 138v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა ბეი დუბეითი“.

263. «დოდალ დევმაზი».—
 „აზალ გეთსან ოხუჯუნ იანნა
 ალა ოხუ სახლა ალადა...“ 139r.
 შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა დოდალ დევმაზი“.
264. «დივანი».—
 „ალიფ ალა ბეი ბადაღან ჯამ იჩამ ოლიმ ბანდამ,
 აინ თეი თალაშე ბუდურ სეი სოილამაგენ ყანდა...“ 139r.
 შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა დივანი“.
265. «დივანი».—
 „აზალ აბიდა დარდ გაპი გაი ივთიდა,
 აზალ ქი სუა გორსათტი პას სურათი ივთიდა...“ 139r.
 შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა დივანი“.
266. „ბარ ალიფლა ეირაბ ბე რაბ,
 ბეი ბუსდან ლამ ალიფლა ჩაბ...“ 139v—140r.
267. «თეჯლისი».—
 „ბირლიგინან შუქურ ოლსუნიაარაბამ
 იარათტი მალრიბი თაბაშ...“ 140v—141r.
 შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „ჯათავედა ესე თეჯლისი დეხუთი თავისა ბაიათიო ჯინჯილაშა“.
268. «თეჯლისი».—
 „ალიფ ოეჩი მისან ბეიბას ჯიბარანა,
 თეი თარქიშუნ სეი სალ ბირდა სანაეარ...“ 141v—142r.
 შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „ჯათავედა თეჯლისი იედატლამა ჯინჯილაშით „ლიფები“.
269. „ბადრლამიშ ალიფ ალა ბია ბაბ,
 ბია დორდ ქითაბი ბუდა ბიბ აიბ...“ 142v.
270. „ბე ყადნლა იაშირ იარარ იაშარბაბ,
 ბაპარ ზილფით ოხშათმიშამ იაშარბაბ...“ 142v.
271. „ბადრლამიშ უხუნ მაჰუ იაქთაბ,
 ბადა ვერუბ ბანა ეილარ იაზარბაბ...“ 143r.
272. „დოსტ ლაბნდან შირინ ოლურ იაბუდად,
 დალუ ზალ ოხუდუმ ლა ბირ იანაბანდ...“ 143r.
273. „დარდმ ჩობტურ დავთარნდან იაზა შად,
 დუზად მეჯგან ოხუნ ბირ იანა ბანდ...“ 143v.
274. «თეჯლისი».—
 „ეოვ რეისნდან დალდალა მინოვ,
 ეაპა მინ ალიფი ბირ ოეჩი ბიროვ...“ 143v.
 შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა ესე ავალ აბრი თეჯლისი“.

275. «**ვოვეალახრი**».—
 „ვოვ მინ ალიფ არიფ ქაროვ,
 ვოვ მინ ქამალ ბიროვ, ბიროვ...“ 144r.
 შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა ვოვ ვალახრი“.
276. «**თეი ავალახრი**».—
 „თახალ ანდი გოვლამათ ოლდი ყაიათ,
 თამაშა ეილადმ ჯაპანი ყათ ყათ...“ 144r-v.
 შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „გათავდა თეი ავალახრი“.
277. «**თეჯლისი**».—
 „თუთ ალიფ ლამ ჩათ ჩაქ იეი იახ სანათ,
 თას ვერ შეი შაზ ნაბათ თაქლამ ალიფ ტეთ...“ 144v.
 შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „გათავდა თეჯლისი, დუბუთი დო-
 შაშა და თეისი ბაიათი ჯინჯილამა“.
278. «**თან ავალახრი**».—
 „თარ თულაქ თახლან თაბუ ათტან სანათ,
 თარ ყიამითნ გორსათ თარ ინდათ, ინდათ...“ 145r.
 შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა თან ავალახრი“.
279. «**ავალახრი**».—
 „იეი იარადან ალიფ ალაპ ადამი,
 იახლდი ლამ ალიფლა ვერდი ყურანი...“ 145v.
 შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „გათავდა ინ ავალახრი“.
280. «**თეჯლისი**».—
 „ლალა ყოუფსან ეი იარადან სან ახალ
 ლალა დარდუნა ლამ ალიფლა აიახალ...“ 146r.
 შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა ლამ ავალახრი თე-
 ჯლისი ბაიათი“.
281. «**თეჯლისი**».—
 „ლამ ოხუდუმ ალიფ ალა იარა დილ
 ლაქიმ სარათ ოლდუმ ალალა გოზალ...“ 146v.
 შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა ლამ ავალახრი თე-
 ჯლისი“.
282. «**დოდალ დეგმაზი**».—
 „ლახათი ჰეი შაქარ დეიმ დანა სალ
 ლაზარ დანგეზინან გეი რეი ალიფ დალ...“ 147r.
 შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „გათავდა ლამ დოდალ დეგმაზი“.
283. «**დივანი**».—
 „ნაში ლარდან ალიფ ალაპ ბეი ბაიან არაზლამ,
 ნიშან ეილა თეი თახსირმ ჰეი ჰამევიარ აზარ ლამ...“ 147v.
 შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა დივანი“.

284. „საპარ ჩალი იარა გორდუმ ხას ეისხას,
სუსანი სუმბული იადიდარი ბას...“ 148r.
285. «**ა ვ ა ლ ა ხ რ ი**».—
„სან, სან ეი იარადან ალიფ ალა ბას,
სან ვერდნ ლამ ალიფ ბეი ბანდა თეი თას...“ 148v.
შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „გათავდა სეი ავალ ახრი“.
286. «**ა ვ ა ლ ა ხ რ ი**».—
„ფარვანიამ დოსტ ქუჭუნდან იარა თათ
ფაქა ოხუნ ალ დასტნდან ნარა ქათ...“ 149r.
შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა ფეი ავალ ახრი“.
287. „შათელათ ეილამიშ იარ მეჰმან ოლმიშ,
შათლინან გელმიშ ოდადა დუშმიშ...“ 149v.
288. ხილ ეილა ნაზანი სან იათახის.
ხანა აღდახტანლა იახე, იახ...“ 150r.
289. „ხას ნაზანი ყუნდა ალიახ,
ხიჯალათ იოს ნეჩუნ ხეი ხახ...“ 150v.
290. „ჯანუმ ვალ ეილა ილაჯ
ჯამილ ლიგუნ ჩაქილირ ანჯ...“ 151r.
291. «**ა ვ ა ლ ა ხ რ ი**».—
„ჯოვრი ჯაფა ჩაქტემ ლალდუ ბეილა ლაჯ
ჯაგებ ვერუფ იოლ კრქანნ ჰაბუთაჯ...“ 151v.
შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა ჯრშ ავალ ახრი“.
292. „ჯაჰალ იქან ჯანან იფტენ ჯანაჯ
ჯან გელდი ოსაიტა იასარაჯ...“ 152r.
293. «**მ უ ხ ა მ ბ ა ზ ი ა**».—
„ადამ ოლლი ფიქრეილა გორ სანნ დოლანნ შანი,
გუნდა ქი მინ ბირ დოლარ ბას ბულართან ჯანი შანი...“ 152v.
შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა ნუხამზახი“.
294. «**დ ა ს ტ ა ნ ი**».—
„ავალ ბუდუნინან გელმალ გეთმალი დეიმ,
ბირჯა ხუშქარ ოლდუმ ბუ სუჯანლარა...“ 153r—155v.
შენიშვნა: ტექსტის ბოლოს მიწერილი აქვს: „დასრულდა დასტანი“.
295. „ბაპარ ოლდი ათლარ ჩხტი ჩაირა,
აჩ ასლი გოგ სინან დუგმალ არნდო...“ 155v.
შენიშვნა: მესამე სტროფი გამოტოვებულია. ადგილი დატოვებულია.
296. «**ქ ა რ ა მ ი**».—
„ბირ ათეშ დუშტი საჯუმა,
იანარამ ასლი იანარამ...“ 156r.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა ქარამი გარაილის ხმაზედ სათქმელი“.

297. «თ ე ჯ ლ ი ს ი»—

„ჩოხტა ყხრლამა დივანა ქოულ
 გედარ ყშნ ალბათ იაზ ოლურ ბირგუნ...“ 156v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა თეჯლისი“.

298. «თ ე ჯ ლ ი ს ი».—

„იედი ჰაჯი იედი მენით, იედი ქან,
 იედი იშან უჩ ბესტაფა იედი იუზ...“ 157r.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა ესე იადაგლამა თეჯლისი“.

299. [ლ ე ქ ს ი.]— „სულმან უთხრა ხორცსაო, შენ ხომ იცი რანი ვართ,
 ცას არ შევაბერდებით, გასაყრელი ძმანი ვართ...“ 159r.

300. [თ უ რ ქ უ ლ ი ლ ე ქ ს ე ბ ი].—

„დალიდრ ჰუშიმი ალირ ჯანიმი,
 ჰარ ბახანდა ომასთანა გოზლარნდ...“ 160r.

301. «ბ ა დ ი ს ა ბ ა».—

„ბადისაბა სან მევალაი სევარსან,
 ვასში ჰალუნ იარა დედუნ ნა დედი...“ 160r-v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „ბადირაბა იქ ჩამანის ხმაზე სა-
 თქმელი“.

302. «ვ ა ლ უ ფ ი».—

„სანი ბონი ბურულუ ვარუბ იანნა
 სოვლა დარდი დილიმ იარა ბანოეშა...“ 160v.

შენიშვნა: ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს: „დასრულდა ვალუფი“.

303. „ზარლუ ვახტდან ეშყა დუშტუმ მან
 ჰერ ოლმას დარდმა ჩარა იოლდაშტარ...“ 161r.

304. „ჩალრდმ იარუმ ალმა
 იმალი იარმ ალმა...“ 161r.

305. «ვ ა ლ უ ფ ი».—

აიარი დუშტუმ მან იარმნ ქუიუნდან
 გეჯა გუნდუზ იალყუზ მან უან ალლარამ...“ 161v.

306. „ქ. ბალია ფუშტი აშულლარ ქუშტი.
 მინა ბირ ბურა ურაგინ ქუშტი...“ 162r.

307. „დ ი ვ ა ნ ი».—

დილ ჩაქარდუმ ილითზარუმ მაჰილა თაბამ მუდურ,
 ვამი ყონჩი ლაბი სუქარლი სანი მარამ ბუდურ...“ 162v.

308. აზიზუმ ელუ დაღლარ
 ყარ გელარ იოლუმ ბაღლარ...“ 163r—164r.

309. „ქ ა რ ი მ ი ს ხ მ ა ზ ე».—

მთვარეე! ვის დარჩები, მე რომ დამკარგავ,
 სიყვარული მალე დამამწარინით...“ 167r.

შენიშვნები: 1. ხელნაწერი გამოყენებულია ბესიკის თხზულებათა სრული კრებულის გამოცემისათვის (იხ. ბესიკი, თხზულებათა სრული კრებული, აღ. ბარამიძისა და ვ. თოფურიას რედაქციით, 1932 წ., გვ. 165).

2. კრებულში 4, 56—59, 61—63, 70 და 93 დასახელება არის სომხური ლექსები: 48 და 49 დასახელება რუსული და 160, 64—69, 71—82, 85—92, 94—108, 110—137, 202, 225—232, 234, 238—298, 300—308 დასახელებანი თურქული ლექსებია.

3. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ეპ. თაყაიშვილს წიგნში: Описание, ტ. II, გვ. 376.

4. თითქმის ყველა ლექსს მიწერილი აქვს „დასრულდა“ ან „გათავდა“.

შინაწერი: „ას სანოცდაათი ფურცელი არის; ორი გირვანჯა და ერთი ჩუთყერი. დავით ამირიძე მოურავი“ (167).

(977)

2386

გურამიშვილი დ., თხზულებები. XIX

195 გვ.; 34×21; ქალაქი: ლიდერინის ახალი ყდა; მხედრული, დასაწეისები და მთავრული ასოები სინგურით; [XIX ს.].

1. „ქართული მეგვარტომე თიგავი.—

ღმერთო მაღალო, რომელსა ზე გაქვს საყდართა ჯდომანი,
რომელმან მიეც მიჯნურის ტრფიალთ სურვილის ნდომანი...“

გვ. 1—89.

2. „სიმღერა დავით გურამიშვილისა, ტყვეობი დამ გამოსვლის შესახმა.—

ვინც რომ მე სახლში შემიშვა, გამოთბო გამამშუშაო,
დამიდგა კარგი სადილი, წინ ღვინით საფე შეშაო...“

გვ. 89—90.

3. „დავითის შესახმა პირველი.—

მოიქცა დავით კაის სადავით, ღვთის უღლისაკენ მიიღო ქედი...“

გვ. 90—92.

4. „ოდეს დავით გურამოვი კისტრინის ომში ცხენითურთ ლიაში დაეფლა და ღვთისმშობლის ვედრება წართქვა.—

ჩემო საყვარლის მომყვანო, ძედ მარიამ ქალო...“

გვ. 92—93.

5. „ხარების დღის შესახმა ახა წმინდა [კობალეს] სანაცვლოდ სამღერალი.—

ქალწულმან მარიამ წმინდად თავი ატარა...“

გვ. 93.

6. ღვთისმშობლის მიცვალების შესახმა.—

გიხაროდენ ანგელოზთა დასნ[ო]...“

გვ. 93.

7. „დავით გურამოვის თავეის ცოდვის მოგონება და სინანული.—

კეთილის საქმის მე უქონელსა

მიქცეულ ვარ მე სამეითოს გზისაგან...“

გვ. 95.

8. „სიტყვა ესე ღვთის სიტყვად არს შეწყობილი და სწავლა სიყვარულისა ღრთისა და კაცისა ყრმათათვის სამღერლად ეო, მეო, ქალო ქალთა მზეოს“ მაგიერი.—

ეო, მეო, აქეთ მამხედლო...“

გვ. 96—103.

9. „ო დეს და ეით გურამიშვილი პრუსიაში დატყვევდა და თუ რამ ჰქონდა თავისა საცხოვრებელი, ისიც დაკარგა.—იმისთვის ტირილი და გოდება.—ვით ცხოვარი გზა შეცთომილი მგელთ წარსატაცად ფარებთა გარე...“ გვ. 103—104.

10. „მეორე დავითის შესხმა, რომელ ამ სიმღერის ხმას ეწოდეს რუსულად „ნე დამ ჰოკოიუ.“—აბრაჰამის ღმერთი, საბაოთ ერთი...“
 გვ. 104—105.

11. რუსულის სიმღერისა „ჩო ზა პრიჩინა ვესელა პრიჩინა(!).—ნისმინეთ, ერნო გულთმეცნიერო...“ გვ. 105—106.

12. „მესამე დავითის შესხმა პოლშის სიმღერის ხმაზე.—აწ მე აღძრამ ენასა, ვადიდებ ღმერთსა ზენასა...“ გვ. 107—108.

13. „არი(!), რომელ არს გოდება რუსულად „ახ კაკა(!) სკუნო“ ეწოდების.—ვაი, რა მაქვს დიდი მოწყენა, სად არს ჩემი მოლხენა...“ გვ. 108.

14. „სიმღერა, რომელ არს რუსულად „ნეთულ(!) ზლასთი(!) აღომნოიუ(!) უმინშოთ მნე პეჩალ ზაიუ.—რქვა დიდება, ღმერთო, ზენდა, ცად ქვეყანად რაც აშენდა...“
 გვ. 110.

15. საზანდარული „პატარა ქალო თინაოს“ ხმაზე.—ვაქოთ, ვადიდოთ ვინაო, ღმერთი მაღალთა შინაო...“ გვ. 111.

16. „ზინაო(!) შაირნი, თქმულნი დავით გურამოვისაგან. ახლა იქნება წამკითხავმა ჩქარა წაიკითხოს და რაზედაც თქმულა, ის ხმა ვერ შეიტყოს, ამისთვის წითელ(!) ხაზები ჩამიტანებია რაც ხაზსა და ხაზს შუა სიტყვები არის, იმაზე არი ნათქვამი.—მეფეს, ღმერთმა ნუ მოგცეს წუხილი კმუნვა-ვიშობოთ...“
 გვ. 112—114.

17. „გოდება დავით გურამიშვილისაგან, საწუთროს სოფლის გამო ტირილი.—გული ღონდება, ეიწყო გოდება, ვაი საწუთრო, ცრუო სოფელო...“ გვ. 114—117.

18. „სიკვდილისა და კაცის შელაპარაკება და ცილობა და ერთმანეთის ბაასი.—ყოველს გვეწყვეის სიკვდილი, გვპართებს დაუხედეთ მზასაო...“ გვ. 117.

19. „კაცისა და საწუთროს ბქობა და ერთმანეთის ძვირის ხსენება.—

ჰაი, ჰაი ეს საწუთრო რას ტყუის და რას უპირობს...“ გვ. 121—129.

20. [მხიარული გაზაფხული]. „მწყემსისაგან თავის დედ-მამის ამბის თქმა და თავის სახელის გამოცხადება.—

იყვენ ერთ დაბას მოსახლე ორნი...“ გვ. 129—195.

შენიშვნები: დავით გურამიშვილის თხზულებანი გამოცემულია მრავალჯერ, უკანასკნელად 1955 წ. (იხ. დავით გურამიშვილი, დავითიანი, 1955 წ.).

2. ზელნაწერი გადაწერილია დავით ივანეს ძე ამაროძის მიერ (შდრ. S—2385, S—2386).

2387

(978)

რუსულ-ქართული ლექსიკონი. 1823

118 ფ.; 35 × 21; ქალაქი (თფთრი, ლტრჯი); მუსეოს ყდამი; პირველი ფურცელი დალაკვებული; მზადრული: 1823 წ. (118წ); დამწერი პლატონ იოსელიანი (118წ მიგდამივ ნასწორებია პლ. იოსელიანის მიერ.

[რუსულ-ქართული ლექსიკონი].—

„А кому болло казмири.“

Абасаи абази...“ 2r—118v.

შენიშვნა: ზელნაწერი აღწერილი აქვს მ. კელენჯერიძეს წიგნში: „რუსულ-ქართული ზელნაწერი ლექსიკონები XVIII—XIX ს. ს.“, 1961 წ. გვ. 8—9.

შინაწერები: წინ უძღვის:

1. „ხევეთ ასული, ყოვლად სრული, ტურფა საღები, ორიონ მკელი, სივთა სხმელი, ცისა ზაღები, ფერითა ნაზი, ეთერის ხაზი, ცნობა მალეზი, ირისეს მშვილდი, თვალ-წარბი მშვიდი, მრავალ ძაღლები, ოქროსა პიოსა, ნაოტ ძერასა გეკრალეზი.“

სასურო დაო, მშვიდობით ვარ, ნუ გებრალეზი.
კიდურზე წერილ ესრეთ (სოფიოს), ეს ლექსი გამოვსთქვი მე... დიმიტრის ძემ და მოუსწერე ჩემ ბიძაშვილს, მათს ბრწყინვალეზას სოფიოს“ (1r).

2. „Кто хочет... знать, то и должно...“ (1r).

3. „ონისიმე იოსელიანოვი“ (1r).

4. „Сей словарь принадлежит Платону Носеланову, написал своею рукою 1823-го года, Апреля 4-го числа. 18 $\frac{4}{4}$ -23“ (118v).

(979)

2388

ლარაძე პეტრე, დილარიანი, 1879

II — 482 გვ.; 32,5×20; ქალაქი: მაგარი ბუჯაოს ყდა; შედგრული, უღამაზო ხელი; 1879 წ. (გვ. 476); გადამწერი დავით ივანესძე ამირიძე (გვ.476); II r-ზე ჩატრულია ბრძოლის ამსახველი სურათი; დაუწუწულია: 477—480 გვ.

„პირველი შესავალი წიგნისა დილარიანისა, რომელნი არიან შაირად და ყარიბულად ლექს ტკბილად.“

„შაირი

ოდეს სული, ღმთ მთავარი, იქცეოდა ზედა წყალთა,

- სულ არსისა შესამკობლად, აგანმმსჭურეტდა საღმრთო თულათა...“
გვ. 1—476.

ანდერძები: 1. „ჩემგან ახლად შენზადებულსა წიგნსა დილარიანისა ზედა მრავალი ლეწლი და შრომა შვილტ ჰამზისა მოგონებასა და შეწყობასა ზედა. მხილველნი, გთხოვთ ჟურთხევით მოამინსენებდეთ, პეტრე ყარიბი ლარაძე“ (გვ. 476).

2. „წელსა ჩუოთ-სა ოკტომბრის კე დავიწყე ამ დილარიანის გადამწერა და ამჟვე წილს დევებრის ით შევასრულე ამის გადამწერა მე, დავით ივანეს ძემ ამირიძემ. ჰამსა სიბერისასა, როდელიც ამ გამად ვარ. სამოცდერთის წლისა-მხილველნი, გვედრებით, ცუფის შრომისთვის ნუ დაგმობთ და შენდობა მაღირსეთ მე ცოფვილსა. და გეთვე შეცდობა იყო რაჰ, ანუ ასო ნაკლები, გვედრებით, გასწოროთ და ვინც ითხოვთ, მალე პატრონს მივტანეთ.“

დავით ივანესძე ამირიძე, კნიაზ ივანე დავითისძის ჯამზა-ქუროიან ორბელიანის მოწრავი“ (გვ. 476).

შინაწერები: 1. ტექსტს წინ უძღვის: „დილარიანი, თხუღებდა პეტრე ლარაძისა, გამოცემული მართა ივანე ლარაძის ასულის კნ. მალიკაშვილისა“ (1r).

2. „იოვანე შათიროვს სულ წაუცითაზს, კეციანი წიგნი არ არის, უწინდელ დროში კეციანი ყოფილა“ (11v).

3. „დავით მოურავო, ივანეს ძე ამიროძე! ეს თქვენგან ნათხოვრათ მოცემული დილარ მძღვევლის ისტორია წაიკითხე და დიდად მასიაზოვნა. დიდის მადლობითა უკანვე მოგართვით მე, ნიკოლოზ ჩაჩიკოვმა ქაიხოსროს ძემ, ღმერთმან შვედობაში და ძეთა და ასულთა თქვენთა დღევრძელობაში მოგაზმაროს, და შემდეგა, ვინცა ეს დილარ მძღვევლის ისტორია ითხოვოს და წაიკითხოს, პატრონსა უკანვე არ დაუბრუნოს, იმას რისხამდეს ცისა და ჰეყენის გამჩენი ღმერთი, მამა ძე და სული წმინდა, ამინ, ამინ და ამინ. და რომელმაც წაიკითხოს და უკანვე პატრონსავე დაუბრუნოს, ღმერთ იყოს მისი შემწე“ (II v).

4. „1887 წელსა, ქრისტიანობის 1-სა დღესა გარდაიცვალა კენენა სოფიო, ივანე ბატონის მეუღლე“ (გვ. 477).

5. „ამ სოფლის ვითარებითა მუდამ მაქვს თვალი სოფელი, წაიკითხე და გვიბოძე, თუ რომ გწამს სვეტიცხოველი.“

გვყალობდეს იმის მადლი“ (გვ. 481).

6. „Даволено цензурою, 29-I-901 г. г. Тифлиси“ (I v და 476 გვ.).

(980)

2389

სადღესასწაულო. XIX

166 ფ.; 33,5×22; ქალაქი (ლურჯი); მუყაოს მაგარი ყდა; მხედრული. სათაურები სინგურით: ნაწერია ორ სვეტად. [XIX ს.]; ბოლო ნაკლები; დაუნერვლია: 157v; 166r-v.

[სადღესასწაულო]. „თო ვნსა(!) იანოვარსა აქოჯს დღე 31.—პირუელსა დღესა ქორციითა წინა დაკუთა უნისა ჩნისა იესო ქრისტესი და ჰქსენება წთა შორის მამისა ჩნისა ვასილისი, დიდისა არხიეპისკოპოზისა კესარია კაბბადოკისა.“

ოკეთუ ეკლესია დიდისა ვასილისა არს, ეპყოფთ ღამისთევასა მკირესა მწუხრსა ზედა. ოჯფალო ღალადყავსა ზედა დასდებელი, მუხლი დ. უმა გ. თუთ უმოვანი.

ქეღი შეიწყნარე სულსა შენსა სიწმინდით, მოქალაქობითა მით შინთა, დბლო ვასილი...“ 1r.

წყდება: „... ილნი, რლნი გულსა შენსა აღაგზენ საღმრთოსა სურჯლისანი, შეგწირვიდეს, შენ, ზეცისა საჯზეველსა მსხუძრალად ყოვლად დასაწ...“ 165v.

შენიშვნები: 1. ხელნაწერი მისდევს 1865 წელს მოსკოვში დაბეჭდილ სადღესასწაულოს.

2. ხელნაწერში წარმოდგენილია იანვრის, თებერვლის, აპრილის, ივნისის და ივლისის თვეების მასალა. ყველაზე სრულად წარმოდგენილია იანვარი; თებერვალი წყდება 9-ზე; აპრილიდან მხოლოდ 24 აპრილის მასალა; ივნისიდან—24, 29 და 30 რიცხვები; ივლისი თანაკლულია, იწყება 25-დან (დასაწყისში დააბლოებით აკლია გამოცემის 1 ფურცელი) და მოიცავს 27, 28, 29 რიცხვების მასალას.

(981)

2390

კვინტოს კურციოსი, ისტორია ალექსანდრე მაკედონელისა. 1827—1873

205 ფ.; 34×20; ქალაქი (თეთრი-ლურჯი); მაგარი მუყაოს ყდა; მხედრული ელამაზო ზელი; აკინძულია ორი სხვადასხვა ხელნაწერი; პირველი თარგმნილია

1823 წ. (4r), ხოლო მეორე—ანტონ პირველის მიერ, და გადაწერილია 1873 წ.; ფ. 69—122 გადაწერილია დავით ივანეს ძე ამირიძის მიერ (122v); დაუწერიელია. 1r—3v; 123r—156v; 190r—205v.

[კეინტოს კურციოსი]. „გუაროვნება ალექსანდრე დიდისა რეინეკციოსისაგან. — ალექსანდრე დიდი იყო ლერკულესისა 13თამამავლობისაგან მამით, ხოლო დედით ახილუსისაგან...“ 4r — 122v და 57r—189v.

თავდება „... ვინაჲცა ჰაზრისამებრ ჩ'ისა ჰვამს თავი მმართულობაჲ პრწმუნებად მისა. ჰაზრი ესე არისტონისი...“ 189r-v.

შენიშვნები: 1. ტექსტს წინ უძღვის თავფურცელი „კეინტოს კურციოსისა ისტორია ალექსანდრესთჳს, დიდისა მეფისა მკედონელთასა. აღსუბითურთ გინა ზედა დართოურთ ძირინსლემისათ და შესწავებითურთ თარგმნილი ლათინურისაგან რუსულსა ენასა ზედა, ხოლო რუსულისაგან ქართულსა ენასა ზედა 1823-სა წელსა“ (4r).

2. ხელნაწერს დაუცავს: 1—5 და 8—9 წიგნები; მე-6, 7 და მე-10 წიგნები აკლია.

3. მესამე წიგნიდან თარგმანის ეკუთვნის ანტონ პირველს შდრ. S—1273 ხელნაწერს. კიდებზე არის ანტონის კომენტარები.

ანდერძი: „წელსა ჩუოგ-სა, დეკემბრის კვ-სა, ესე წიგნი ალექსანდრე მაკედონელისა, დიდისა მეფისა, გადაწერებ მე, დავით ივანესძემ ამირიძემ, მოურავმა, ეპისა სიბერისასა, რომელიც ვიყავ მაშინ წლისა ორმოცდაათობნეტისა. წამკითხველო, შენდობა მიბძანეთ“ (122v).

შინაწერი: „ეს, ალექსანდრე დიდის მეფის მაკედონელის წიგნი არის სულ დაწერილი და დაუწერავი ფურცელი ორას ოცი. ეკუთვნის დავით ივანესძეს ამირიძეს“ (ჭედა ყდის შიდა მხარე).

(982)

2391

კრებული. 1811

III + 179 ფ.; 20 × 16,5; ჭალაღი (ლურჯი); შეყავს ყდა; უღამაზო შედრული, ნაკლული; გადაწერილი: მდივნის ეგნატის ასული ანა (175r); 1811 წ. (175r); დაუწერიელია 1r—IIIv.

1. [ყარამიანი].— „... რომელსა სახელად გორჯასპის უხმობდნენ. ასეთი ფალავანი იყო, რომე ვეშაპი მისისა ჯელისაგან შედრწუნებულ იყვნენ...“ 1r—175r.

შენიშვნები: 1. „ყარამიანი“ გამოცემულია 1875 წელს. ხელნაწერი მისდევს გამოცემულ ტექსტს 151-ე გვერდამდე, სულ ორი კარი.

2. ტექსტის ბოლოს მიწერილია: „ალიფბრა წიგნი ესე ყარამიანი კელითა კოლეციის სოფტნიკის მდივნის ეგნატის ასულის ანასითა სავაჲცაო სასაძნელი და ამო საკითხავი. შესრულდა თვესა სექტემბრის კო (29), წელსა ჩუა, ქ'ეს უფო“ (175r).

2. [ლექსი].— „ცისა ხომლთა უნათლესო, შეენებითა არსთა მზეო, ბროლ-ლალ-მინა არეულო, ანუ ედემის ხეო...“ 175v.

3. [ლექსი].— „ტანი ლერწმობს, ყოვლი სული მისგან ყანდსა გემოვნებსა,

პირი მწყაზრობს, ლაწვი ლალობს. ზედ კავ-ზილთი სუმბულებსა...“ 176r—177v.

4. [ლექსი].—„ბალესტინისა მტევანო, სიტკბოთი აღმომდინარე, ფარვანასაებრ მომიგზენ სახმილი მოუთმინარი...“ 178r-v.
5. [მელიქოვი იოსებ].—
 „ბუნდოვანს გულს შენ აღმიჩნდი დარადა
 აწ არ უწყვი, რად გამწირე და რადა...“ 179r-v.

შენიშვნები: 1. ლექსის ავტორი აღდგენილია S—1512:201-ის მიხედვით.

2. 175r-ზე მიწერილია ათსტრიქონიანი კრიპტოგრაფია: „ჭ. ჩემო უღებნისა გულისა, ჩემის უღენე და გულსა შინა ჩემსა ოქროს მელნით აღბეჭდილო, თუმცა არა ვარ საფერი შენისა ტრუიალებნისო.“

მონად მიყოლე ნაფრდილან(?) მლიდრობა-ე დას კლებისა.

მომისკლბი(?) რაკრან უარ... ყინე(!) მე მ...ერაც მომგელებდანი(!) მიმცემ მერთა სა, ვერად მ...ე...ირანგოს ნე ებისო.“ კრიპტოგრაფიის ამოკითხვისას ვისარგებლეთ გივი მიქაძის ამოკითხვით. (იხ. გ. მიქაძე, ქართული ხელნაწერების შესწავლა და აღწერა, თბილისი, 1957, გვ. 14—15).

3. 175v-ზე არის, ე. წ. სათვალავადი სისტემით შედგენილი კრიპტოგრაფია: ა) „თავადი ქაიხოსრო ამილაქვაროვი“.

ბ) „[თავადი] გიორგი ამილაქვაროვი. ეს წიგნი მოიპაროს თავს ლადი“.

კრიპტოგრაფების ნაწილი გამოქვეყნებულია გ. მიქაძის მიერ (იხ. დასაბეღ-ბული წიგნი, გვ. 15).

შინაწერი: „[გიორგი იოსების-ძე ამილახვაროვი იშვ[ა] ჩუო ლენობ... მთვარესა ი ჩულმ წელსა ლენობისთვის ეს შეიგნა თცდარვა წლის თცდაოთხის... ისა“ (177v).

(983)

2392

კრებული. XIX

153 ფ.: 22 × 17; ქალაქი თეთრი; ჩახმულია მუყაოს ყდაში; მხედრული; შავი მელანი. სათაურები სინგურით; [XIX საუკ.] ფფ. 116 r—117v და 150r—151v გადაწერილია დავით ამირიძის მიერ. დაუწერელია: 114r—115v, 152r—153v.

1. [ბარამგულან დამიანი]. „აქა იწყებ ბარამიანი.— ქვეყანასა ურმეთისასა იყო კელმწიფე ქიშვარდა გაძლიერებული, უკლებელი,— შორკმული, მოვლენილი...“ 1r.

თავდემა: „ღიდათ პატივისა ჰყოფდა, ესრეთ აღაშენა...“ (113r).

შენიშვნა: ტექსტი ვრცელი რედაქციისაა, შდრ. A—860-ს.

2. „წიგნი და ქება დიდისა მოურავისა გიორგისა, თქმული ლექსად ტფილელის იოსებისაგან. ლ^ათო, წარმართე ქმნული ხელთა ჩემთანნი და ხელი მოუშართე მწერალსა.—

მეფესა ქართლის ცხოვრება ებრძანა გალექსულობით, ზოგი რუსთელისა ბასი, კახთ მეფის საქმე სრულობით, ხან ლხინი, შეება, სიამე, ხან ვარდი დანასულობით, და სიბრძნე, ხრბალი და ომები, სიკვდიმდე აღსასრულებით...“

116r—151v.

- შენიშვნები: 1. ფ. ფ. 118—149 არის სტამბუტად ნაბეჭდი ტექსტი.
 2. დასაწყისი და ბოლო ფურცლები გადაწერილია დავით ივანეს ძე ამირიძის მიერ.
 3. ზელნაწერი აღწერილია ექ. თაყაიშვილის მიერ (იხ. Описание, ტ. 1, გვ. 548).
 მინაწერი: „ეს წიგნი დიდმოურჩიანი გუთუნის დავითს ივანეს ძეს ამირიძეს, მოუტანა“ (151v).

(984)

2393

წიგნი ხაამ ფალავნისა. 1838

159 ფ.; 21×18; ქალაქი: მწყაოს ყდა; მხედრული, სათაურები შეადაშიგ სინგურით; თავ-ბოლონაკლები; გადაწერილია დავით ივანეს ძე ამირიძის მიერ 1838 წ. (.58r); დაუწერელია: 158v—159v.

[საამიანი].—... და თავის არამხანაში შებძანდა, რა დაღამდა, თავისი ვეზირი და მოხელენი შეტყარა და გამოუტყვად...“ 1 r.

წყდებდა: „... ზაალის მრავალი ქება წარმოსთქვა რუდაბაზთანა. რუდაბამ ჩასუხი არა ჩაახსენა რა. აქეთსა მზარეს ზალმა...“ 157v.

შენიშვნა: ტექსტში ჩართულია სპარსული ლექსები.

ანდერძი (გადაწერისა): „წესა ჩუქმ. სეფენბრის პირველსა გადაწერე ესე სიგე [1] ხაამ ფალავნისა მე დავით ივანეს ძემ ამირიძემ. შეითველნო, უკეთე შეცუოთა კოვოთო, გაბოთო ნუ დამგმობთ. შენდობა ბძანეთ, იყოს მოსახსენებლად და სახსოვრად დაიწერისა ამის, დავით ივანეს ძე ამირიძე“ (158r).

მინაწერები: 1. „წ. წესა ჩუქ-სა 87...“ (დაიწერა) (158r) (განქოთ).

2. „უკეთესი დავით ამირიძეს, მოუტანს“ (ქვემო ყდის შიდა მხარე).

(985)

2394

კრებული. 1859—1877

IV (+33) გვ.: 21,5×16,5; ქალაქი (თავთრ.) ლუბოვი; მხედრული, დასაწყისი ასლები მთავრულით, სინგურით; მწყაოს ყდა; გადაწერის დავით ივანეს ძე ამირიძე (გვ. 192 და 237; 1859 და 1877 წ.წ. (გვ. 287 და 492); დაუწერელია: 1r—1v, გვ. 194—196, 263—264, 288, 3.8—337.

1. [ნიკიფორე ხუცესი]. „უცხოვრება და მოქალაქეობა ნეტარისა ანდრიასის, რომელი იქნა სლოს ქრისტესთვის, გეკურთხენ მამაო.—ძმანო ჩემო საყვარელნო უფლისანო, ისმინეთ ედრებისა ჩემისა და გაუწყო, რა არს საქმე ესე კეთილი...“ გვ. 1—192.

შენიშვნა: ავტორი აღდგენილია ე. კეკელიძის წიგნის მიხედვით (იხ. ძველი ქართული მწერლობა ისტორია, ტ. 1, -951; გვ. 476).

2. [სიმბრძნე ბალავარისა]. „გვითხრობდა ჩუქმ მამა ისა, ძე სოფრონ პალესტინელისა, და არს წიგნი ესე სიმბრძნე ბალავარისა, რომელი იმყოფებოდა უდაბნოსა მცოვართა თანა.— მივიწიე ოდესმე იოზეფ და მუნ ვპაუე წიგნი ესე ინდოთა საწიგნესა შინა...“ გვ. 197—262.

შენიშვნა: ტექსტი მისდევს მოკლე რედაქციას, იხ. ბალაჯარიანის ქართული რედაქციები, გამოსცა, გამოქვეყნდა და ლექსიკონი დაურთო ილ. აბულაძემ. თბილისი, 1957.

3. ცხოვრება და მოქალაქეობა ალექსი კაკისა ლეთისა, ახლად შეირად გარდათარგმნილი, მარგებელი მსმენელთა და მკითხველთათვისცა, თქმული სააკაძის იოსებ ტფილელისაგან.—

ღმერთო, შენ გაქვბ, ყოველთა ვინ უმეტეს ხარ ძლიერი,
შენ გამოიწეს ყოველი სულდგმული, შევნიერი და ციერი“.

გვ. 265—287.

შენიშვნა: თხზულება გამოცემულია (იხ. ძველი ქართული ლიტერატურის ქრესტომათია, ტ. 1, ს. ყუბანეიშვილის გამოც., 1946 წ., გვ. 395—406).

4. „ხილვა მარტო მყოფლისა(!) დანიელისა, რომელნი იხილა წელსაგნბ ნოემბერსა თვესა.—მე მარტო მყოფი დანიელ, ოდეს მივიწიე კორფუზსა-შინა წმინდისა სფირიღონ საკვირველთ მოქმედიასა ნაწილსა თაყუანის საცემელად...“

გვ. 289—317.

აღივრები: 1. „წელსა 1877, დეკემბრის 29-სა დღესა ვიხილე წიგნი ესე ანდრონიკეტარისა, ღირსისა მამისა და ქრისტესთვის სალოისა, და ფრიად ვეტრფიანლე ამისთვის, რომე ფრიად სარგებელ არს და მომთონებელ არს ჰუმარტად სასუფუველისა. და რომელნიცა აღმოიკითხავდ(!), მაშინ სენობთ, ვითარცა რა სარგებელ გექნებისთ. თქვენ, მშანო ჩემნო, ვიტყვი, ვითარმედ სება ამის უფროს სარგებელი და განმანათლებელი არა არს წერილი, ვითარ ესე, რათა დაატკბობს სულსაგანანათლებს გონებასა, განაშორებს ცოდვისაგან და მახლობელ ჰყოფს ლეთისასა უმეტელად, რამეთუ იხილათ აღმოიკითხავდ სადა, მაშინ სენობთ სიტკბოებასა ამის წერილისასა. და წიგნი ესე ვიხილე და ვისურფე გადმოწერად მე, ფრთად ცოდვილმან, ტფილისის მცნოვრებელმან და ვეით ივანესძემ ამირიძემან, ჟამსა ხანშესუფობისასა, რომელიც ვარ ამ ეამად ორმოცდაცხრამეტის წლისა, თემცა კარგათ წერა არ ვიკოფი და სიბერეც მიშლიდა, ამისთვის მშანო, დანო და დედანო, გვედარბით, რათა შრომისათვის ნუ დაგმობთ, და თუცა შეეთომა იხილოთ რამე, გვედარბით, ნება გაქვთ გასწორეთ, და მე ცოდვილსა ამას შენდობა მიბბანეთ ლეთის სიყვარულისათვის. დასრულდა წიგნი ესე წმინდის ანდრონიკეტარისა ხელითა და ვეით ივანესძის ამირიძის, ორბელიანის მოუოავისათა, ამინ. დიდება ღმერთსა. ღმერთო, შენ მიცოცხლე ბატონი ჩემი ივანე და ვეით ისევე ჯამბაკურ-ორბელიანი, რომელთანაც ჩემის სიყვარით, ვიდრე აქამომდე ვსახებრე, თანაერთათ შეხდომნი და ერთადვე სიბერეს მივახწიეთ, რომელმაც ჯოდლოთ მიბომა სამსახურისა აბი საღვნი მიწა საღვომლათ და ვლოცავ: ღმერთო, ნუ მოუშლია შენსა და ხემწიფის მოწყალებასა, ამინ. მე მოწყობილევ თავადო ივანე ჯამბაკურ-ორბელიანი, და ვეით სარდლისა ნოჩრო, ლენგრალ-მაიორთ, და ვეითის ტუთ, იცოცხლე შრავალამიერ, ამინ. ვთხოვთ ყველამ დალოცოთ კეთილი და უნაკარო კაცი, გლებთა მოყვარე და მოწყალე. სამოცდახუთი წლისა შეწრუვლდი და მე ამ ლეთისკაცში ვეით ბორბოტი ვერ ვნახე. ღმერთო, შენ გვედარბით, თქვენ გადუბადეთ ჩემზე ნაქვარი(!) სიკეთე, რომელიც დღესაც ამის წყალობით ვცხოვროფ. შადლომა შენდა, ღმერთო დიდებულო, შეამწიე მე ცოდვილსა მონასა შენთა და ვეით ს“ (გვ. 192—193).

2. „დასასრული ალექსიანიისა. გადმოწერილი და ვეით ამირიძის მოურავის შიერ ჟამსა შეორმოცდაათეს წელს მყოფობისასა, წელსა ჩყათ, ივნისის 20-სა“ (გვ. 287).

შინაწერი: „7392 დასაბამითგან აქამდის.

5961 დიდისა ლონ მუფისა კოსტანტინაპოლის“ (ქვემო ვდის შიდა შრავ).

(986)

2395

მიცვალება ღვთის შშობელისა. 1833

I + 78 გვ: 21,5 × 16; ქალღმერთი; ტყავადაკრული მუყაოს ყდა; ტვიფრული; მხედრული; 1833 წ. (გვ. 74); გადაწერილი: გაბრიელ იოანესძე მესხივეი; ადგილი — თბილისი; სათაური სიხტორი: დაწერულია Ir-V; გვ. 76—78.

„თთუნსა აგვისტოსა იე. მიცვალება ყოვლად წმიდისა ღმრთის შშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისა, თქმული წმიდისა მისისა ჩუენისა ვასილი კეკელიძისა, გვაკურთხენ მაშაო.—

სამებაშან წმიდამან, დაუსაბამომან, დამბადებელმან ყოველთა დაბადებულთამან, რომელ არს შამა და ძე, ღმერთი და უფალი...“ გვ. 1—74.

ანდერტები: 1. „აღწერილი ანისიანისხატის სობოროს დეკანოზი და კანდელაკი და აწ მოხუცებულთაბის გამო ჩემისა გადამდგარი, შთამაბელობით ახანტოთაგანი, დეკანოზი გაბრიელი(?) იოანესძე მესხივეი, 1833 წელსა, დეკემბრის 18 ქალაქსა შინა ტფილისს“ (გვ. 74).

2. „ახანტორმან გაბრიელი იოანესძე მკორძია მ მთხოვა მე, რათა მივანიჭო აღწერილი ქელითა ჩემითა ნაშრომი, სასულიერო წერილი. რადგან ვიბილე მოწადინა ჩემისა სტრული ვსე, მეცა მიმხედმან მისმან, არა ვრიდე შრომადა ვსე და მივანიჭე მთხოვრება და გაოცაველება დედასა მღმრთისა, რომელიცა იქმნება მფარველ სულთა და ჭორცთა მისთა, ხოლო დღესა, მას საშინელსა მფორედ მოვლისასა მეოხ და შემწე წინაშე ძისა თვისისა. წელსა ჩუღსა დეკემბრის იო“ (გვ. 75).

(987)

2396

კრებული. 1825

VI + 392 ფ: 21,5 × 17; ქალღმერთი (ღვრჯი); მუყაოს ყდა; მხედრული; ჭეირნიანი 1820 წ.; გადაწერილი ალექსანდრე სულხანოვი (გვ. 370); გადაწერილია 1825 წ. (გვ. 370); დაწერულია Ir-VIv, გვ. 372—392.

1. „განმარტება საიდუმლოთა კათოლიკე ეკლესიისა და აახის მეტყულება წესთა მისთა, განწესებული წინა ვასილისაგან და წინა მაქსიმესი, სხუათა შამათა მიერ თქმულისაგან.—

ეკლესია არს ტაძარი ღმრთისა, სახლი სალოცველი, შესაკრებელი ერისა, გვამი კრისტესი და სძალი მისი...“ გვ. 1—227.

2. „სახელითა შამისათა და ძისათა და სულისა წმინდისათა, იმინ, საკრისტიაწო მოძღურება პირველად სასწავლო ყრმათათჳს, აღწერილი სულხან-საბა ორბელიანისაგან, რომელსა ეწოდებინს სამოთხის კარი. სარწმუნოებისათჳს მართლისა და უბიწოსა სჯულისა, რომელი მოგუჴსა შამათა მიერ.—

მოძღუარმან ჰვითხა ყრმასა ვისმე, ვითარმედ შენ ვინ ხარ? ყრმამან მიუგო და პრქუა: კრისტიაწე...“ გვ. 229—329.

შენიშვნები: 1. დასასრულს მიწერილია: „საკრისტიაწო მოძღურება მოკლითა სიტყუთა მე, საბა ორბელიანისაგან აღწერილი, რომელსა ეწოდებინს სამოთხის კარი“ (გვ. 329).

2. ხელნაწერი სპეციალურად აქვს განზილული ივ. ლოლაშვილს თავის წიგნში: სულხან-საბა ორბელიანის ლიტერატურული მოღვაწეობიდან, თბილისი, 1959, გვ. 106.

3. [თეიმურაზ პატონიშვილი]. „განჯანი არისტოტელისანი, კეთილისა და ბოროტისათჳს.— განჯანი არისტოტელისანი სათნოებათა და ბიწთათჳს. ჭეშმარიტებასა ცჳთუნის, რათამცა ვაჭებდეთ ყოველსა პატიოსნებასა...“ გვ. 333—350.

შენიშვნა: წინ უძღვის: „თარგმნილი ლათინითა ენისაგან რუსულსა ენასა ხედა შ. ა. წელსა 1787, სანკტებურბურლს, ხოლო ქართულსა ენასა ხედა გარდამოთარგმნილი არს მეფის გიორგი მეფისამეტის ძინ თეიმურაზის მიერ წელსა განთარგმნილნი იქნა სიტყუსა ღვთისა 1818, დეკემბრის 18. ხოლო ქართულსა რიცხუა მეათათმეტის ქორონიკონისაა ჴგ.“

დაიბეჭდა საფასთვე (!) მათთა უგანათლებულესობისათა სამეფოსა ქალაქსა შინა სანკტებურბურლს, სტაბაბა შინა იოსებ იონესოვასაა.

წინასიტყვაობა აკრისტინურით მიზნადი, ვისთჳცა ვიღუწგ.

ისთვლების სიბრძნის ყვაილნი სათნოებით,

ნორთოუ ჰყოფს სულსა ხედვს და საქმის ონებით,

სათლად, ურდილად გზით ღმრთისა სჯულთა მცნებით.

აღიყვანს ხენად განაბრწყინებს გონებით,

იგი იცავს სჯულს ბუნებითს განაქციცებით.

მე დიდისა ფილოსოფოსის მსჯანი,

რომელთა უფაროს სწავლათა უხედა მკანი,

მკროვით ბრძმედით შიხ ბრძნისა გაცონდნარნი,

მოძღვრათ ივერთ, განსწავლონ მათნი ყრმნი,

მრძილობის ემს ვის მუშისით კეთილთ წრთვანი.

ნავთსაყუდლად სთქვეა მოძღვართ სულის მშვიდობა,

აღვრისმა ვნებათ, მოთმინებათა ბრძნობა,

ხევეთ სიმაღლედ აღსუფა, სიყვარულს ტრფობა,

ხაქით სიბდაბლედ, სიწორულედ, აზღადრობა

მულის სიყოცელია დამტრუა და ცაშობა.

ჭკრით და შურით დაიბრძობა უმღთო თვალსა,

ღვთის განბრისხად დაათრუნავს სამართალსა,

მნებას მსცემს ჭკრივთა, ობოლთას მას ჯერას მართალსა,

ნაკულად ქებისა მაგნებლობის აღსა,

მურტევეს პირითა, შით დახსნის კეთილთ ძალსა,

მშობელი ყოველთა ცოფეთა დიდი ძკრი,

მსე იგი არს ვერცხლი ვშმაკთ საყვრი.

შესვი ყოველია ბოროტისა და ძირი.

მარბ მკვლელი და გამბასერელი მწკრი

ხაქლუმს, წყალობა, მკოს სული მადლთაგან მწიკი.

ძლიერი იგი არა მამაიკ, სულგრძელი.

მრვეის ენაქა ცუდნებად ღვაწლით ვრცელი.

მკეს სიბრძნის მოქმელი, უმეტრების გამძრცემლი.

მკეთოს, რაქა არა რად შებრაცხელი,

იგი სდგეს სიბნით, მტკიცედ განუდრეველი.

მშრომელი მკითხველთ გენცკა შენდობასა,

შკეთუ სადამე შეუცდენად ცნობასა;

რაქა კეთილთა და ბოროტთათჳს სჯასა

პოისტოტელე მოგვემს, ვისმნთ თუ მასა,

შესთა კეთილთ და სოფლად ეხედეთ დიკებასა.* (გვ. 330—333).

მიძღვნის კიდერწერილობა იძლევა: „იონა იერომონაზს გძღვნი წგლის ძე თეიმურაზ“.

4. [მამიათა და დედათა სახელთა განმარტებანი].—

„სადაცა ბანი იჯდეს, უწყოდეთ, რამეთუ ლექსი იგი ბერძული არს და სადაცა უნი იჯდეს, გულისხმა ჰყავ—ჰურთულად, და სადაცა რაე—ჰგონე რომაულად.“

ათანასი ბ უკვდავი

ინა უ მადლი... გვ. 351—369

შენი შენა: დართული აქვს განმარტება: „ესე სახელის თარგმანი რუსულიდამ გარდამოღებულ არს ქართულად და ამისთვის ვერ კანონიერ დაიწყო, დაწყობისა-ნებრ ანბანათა არა ქართულთა ასოთა არა ინი არს დასაწელი, არამედმ, მაგრა რუსულიანებრ ასოთა ასე იყო და აქაც ასე მოხდა, ვინათგან რუსთა იგი-ცა აქუსთ დასაწულად ასოთა თუსთა“ (გვ. 369).

მინაწერები: 1. „ესე სამოთხის ქარის წიგნი(!), დაწყებული იანერის იგ-ს დღესა, შრომიითა და მოღვაწეობითა აღსრულდა თებერვლის ერთსა ჩემ ცოდვილისა აღექსანდრე სულხანოვისაგან, რომელი ვიყავ წლისა ჩვიდმეტისა, წყალობითა ღვთათა (sic), ზეგ-სა წელსა“ (გვ. 370).

2. „Помощию Божию переписана сия книга, называемая Раннскою дверью, мною—Александром Сулхановом 1-го февраля 1825 года, амин“ (გვ. 370).

3. „ესე განმარტება და სამოთხის ქარის ეკუთვნის დავით ივანეს ძეს ამირიძეს, მისთვის რომელ ვიყიდე იარაღსაზედ, მივეცი სრული ფასი, რაც დამიფასა, წელსა ჩუობ, ოქტომბრის იგ-სა. ვინც წაიკითხოთ, დამწერსაც და მიიდელსაც შენდობა უბანათ. რაც ფურცელი დაწერილია“ (გვ. 371).

(988)

2397

კრებული. XVIII

101 ფ.; 20,5x16,5; ქალაქი; ხის ვაჟა, ტყავადაკრული ტვიფრული; შიგადა-შიგ ფურცლები აკლია: [XVIII ს.]; მხედრული: 59r—66v ნუსხა-ზედუტრით; სათა-ურები და დასაწყისი ასოები სინგურით; დაწერილია: 2v 34v—35v. 59v, 79r—81v. 101v.

1. [იოანე დამასკელი, დიალექტიკა].—„მყოფისათჳს არსებისა და შემთხორჳებითისა, თავი 1.—მყოფი ზოგადი სახელი არს ყოველთა მყოფთა. ესე უკუჲ მყოფი განიკუჲსების არსებისა მიმართ და შემთხჳებითისა...“ 3r—32r.

შენიშვნები: 1. დიალექტიკის ტექსტს წინ უძღვის იოანე დამასკელის მიმართეა მია უმელ ეპისკოპოსის კოზმასადმი: „ყოვლად ღირსსა და ღოვთოჲ პატრივემოჲლთა მამასა კოზმას. წმიდასა ეპისკოპოსსა მითუამისსა. იოანე ოანდთა.—იწოვებასა ვიდრემე გონებისასა და უღონობასა ღწისა ჩემისა...“ (1r—2r).

2. დიალექტიკის ტექსტი 49 თავისაგან შედგება.

3. თხზულება თარგმნილია არსენ ვაჩეს ძე იყალთოელის მიერ (იხ. ქვემოთ იქვე, ძველი ქართული მწერლობის ისტორია, ტ. I, 1951, გვ. 262).

ტექსტი მისდევს H—97, რომელსაც ს. გორგაძე არსენ იყალთოელს მიაკუთვნებს (იხ. მის მომხილველი, I, 1926, გვ. 178).

4. 32v-ზე არის ნაწყვეტი დიალექტიკიდან, —„ათაჲნათესავთა ნათესავთათა-თჳს განინება“, სულ ერთი გვერდი (შდრ. ხელნაწერი H—97, 2r-v).

2. [ს.-ს. ორბელიანი, სიტყვის კონა (ფრაგმენტი)].—„...შეი-სწავენ, რამეთუ ქუჲსენის მზომელთა ზელოვლებანი (!) არიან ნიშანი ესე. ამას

16. ხელნაწერთა აღწერილობა

უწოდენ სტილიმად, რომელსა ჩნ წერტილ უწოდთ და სახელ-კსდებენ ერთად-ხოლო ამას—ლრამმად და უწოდენ მეორედ, რამეთუ წერტილისაგან წაზიდულ არს...“ 33r.

შენიშვნა: ამოღებულია ს.ს. ორბელიანის სიტყვის კონადან (იხ. სიტყვის კონა ს. იორდანიშვილის რედაქციით, გვ. 13).

3. [საკლასიფიკაციო ცხრილი და წრეები], 33v—34r.

4. [მიქაელ სემონწმიდელი], „კერძოდ შეკრებული და მკირედ რამე მოკსენებული სიმრავლისაგან ცხოვრებისაგან და მისისა წარმატებათა და ნამუშავეთა განმრავლებათა წმიდისათჳს და ნეტარისა მამისა ჩვენისა იოანე მონაზონისა და ხუცისა დამასკელისა, მიმარ გვაკურთხენ.—სწავლის მოყვარეთა და სმენის მოყვარეთა და კაცთა სიმრავლისათჳს არა არს ესრეთ სასწრაფო და სასურველ, ვითარ ბრძენთა და საღმრთოთა კაცთა ცხოვრება...“ 36r—39r.

შენიშვნა: თხზულება გამოცემულია (იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორიიდან, ტ. VII, 1961, გვ. 153—176). გამოცემასთან შედარებით ნუსხასაკლია ბოლო 25 სტრიქონი.

5. [წინამძღვარი].—„წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩვენისა იოანე მონაზონისა და ხუცისა დამასკელისა, თქმული მართლისა სარწმუნოებისათჳს სიტყვის-გება უღმრთოთა მიმართ მწვალებელთა, რომელნი ორთა ბუნებათა ქრისტესთა უარყოფენ.—სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა, ერთისა მის სამგვამოვანისა და თაყვანისსაცემელისა ღვთაებისა...“ 39r—58r.

შენიშვნები: 1. თხზულება თარგმნილია ექვთიმე ათონელის მიერ (შდრ. კ. კეკელიძე, ორი ექვთიმე ძველ ქართულ მწერლობაში, ეტიუდები, ტ. IV, გვ. 102, აგრეთვე, მისივე, ეტიუდები, ტ. V, გვ. 66).

2. ტექსტს დართული აქვს: „ზანდუცი წიგნისა ამის, რომელ არს წინამძღვარი“ (58v).

ანდერძი: „ჰი, საეპარქლო ქრისტეანთა, მამანო და ძმანო, რომელნი აღმოიკითხვეთ წმიდასა ამას და სულთა განმანათლებელსა, ლოცვა ჰყავთ ვფთჳმ გრძელისათჳს, რომელმან ფრიადითა მოსწრაფებითა და მოღვაწეებითა დაფსწეოე სამოდღვრებელად სულთა ჩვენთა და თქვენთჳს და სიმტკიცე მართლისა სარწმუნოებისათჳს“ (58r).

6. „ესე იამბიკო ამბერკისა საფლავსა ზედა სწერია სამსახეობაზე.—

რჩეულისა მის მკვიდრმან ქალაქისამან

ესე შევქმენ ვიდრეღა ცოცხალ ვიყავ...“ 58v.

7. „განჩრევა და გამოცხადებაა, რომელთათჳს ფილოსოფოსნი შთამოვლენ კმათა და მხილება უთაოთა სევერიანთა, ესე იგი არს იაკოვიტთა, სულთგანბრწენელისა წვალებსაა.—ტრფილთათჳს და თანამბრძოლთა წესმარადთა რწმენათაჲსა საჭირო არს კმათა, რომელთათჳს უფრო შთამოვლენ ფილოსოფოსნი...“ 61r—66v.

8. „გამოძიება სულისათჳს, შეკრებული თუთ სახეთაგან სიტყუათა და გულისგმის ყოფათა წმიდათა მამათა მაქსიმე აღმსარებელისა და იოანე დამასკელისა.—ვინათგან უკუწ არსნი ყოველნი ანუ გრძობითა იცნობვიან, ანუ გონებითა მისაწდომელ იქმნებიან, ხოლო რომელი მიწდომი-

სათეს საქმისა რასზე ანუ საცნობელითა, ანუ გონებითა მოსწრაფე იყოს...“ 67r—78v.

9. [დილოგი ქრისტიანებსა და ჰურთას შორის]. — „... ლსა ქუშე მისსა ვცხოვდებოდით წარმართთა შორის და დავით იტყვს: წარმოღვეს მეფენი ქუყანისანი...“ 82r-v.

შენიშვნა: ტექსტს დასაწყისში აქლია.

10. „ყოვლად საჭიროა და ფრიად სათანადოა შუღლთა კრებათა მოთხრობა და უწყება, თუ ვიეთ ძუნაფა, ანუ რომელთა მეფეთა და პატრიარხთა ბრძანებითა შემოკრბეს ღვთივ მობერილნი წმიდანი მღვდელთმოდღუარნი.—კითხუა: რაოდენთა აღიარებ მსოფლიოთა კრებათა? მიგება: შუღლთა, რომელთა ამათ ნიკეას შინა პირველს, კოსტანტინეუპოლის შორისა პირველსა...“ 82v—83v.

შენიშვნა: დასასრულს ტექსტს ახლავს შემდეგი ქრონოლოგია: „ადამისითგან ვიდრე აქამომდე გარდასრულ არიან წელნი ექუსათას ექუსას სამოცდა ერთი. და აწითგან არიან სამასოცდა ათხარამეტნი, ხოლო ინდიკტიონი იყო ერთი“ (83v).

11. „სახლუარნი თუთო-სახენი მოცემისაებრ და სარწმუნოებისა წმიდისა ქათოლიკე ეკლესიისა, თქმულნი გამოკრბულნი კლემენტოსისგან და ღირსთა მამათა, რომელთა სათანადო არს პირველ სხვსა ყოვლისა სასწავლელისა გაზეპირება მათგან, რომელთა ენებოს ნებითა ღმრთისაათა კეთილად მსახურებისა სიტყვსა წინამძღუარ-ყოფაა.—ხოლო გამოწულილუთისა მოცემისათეს ამისი შესწავება საჭმარ არს, ვითარმედ ყოველსა ვითარ სახესაცა ძიებასა ანუ კითხუასა...“ 83v—90v.

შენიშვნა: შდრ. კ. კეკელიძე, ვტიუდები, ტ. V, გვ. 92.

12. „პორფირის შეყუანილება.—ნანდულ საჭიროა ხრისაორიე და არისტოტელისა მიგრთსა შინა კატილორიასა მნებავი...“ 91r—101r.

შენიშვნები: 1. თბულების მთარგმნელია ზურაბ შანშონი (იხ. კ. კეკელიძე, ძველი ქართული შუწროლობის ისტორია, ტ. I, 1951, გვ. 288, შენ. 6).

2. ს. გორგაძეს შეუდგენია კრებულისათვის სარჩევი, რომელიც ზედა ყდის შიდა მხარეს ჩაუწყებია.

შინაწერი: „ეს საღმთო წიგნი გუთვნის [დავით ივანეს ძეს ამირიძეს]. ... თვის პირველსა ვინც წაიკითხოთ, შენდობა მიბძანეთ“ (უკანა ყდის შიდა მხარე. გვარი და სახელი აღდგენილია ზელის მიხედვით.).

(989)

2398

ვარშაყიანი. XIX

299 ფ.: 22,5×17; ქალაქი (თფთრი, ცისფერი); მუყაოს ყდა; თავნაკული, მხედრული; გადაწერილია ორი სხვადასხვა ხელით; [XIX]; ტექსტში ჩართულია 16-მარცვლიანი რუსთველური სტროფები; ალაგ-ალაგ ლექსებისათვის ადგილი დატოვებულია; დაუწერელია 299v.

[ვარშაყიანი]. „... ელნი განაკურვნა, საღამომდინ იბურ... ბრწყინებალბა... შინა მას...“ 1r—299r.

შენიშვნა: ხელნაწერი მოკლედ აღწერილი აქვს კ. კეკელიძეს წიგნში: ძველი კართული მწერლობის ისტორია, ტ. II, თბილისი, 1952, გვ. 339, სტოლო 1.

(990)

2399

კრებული. 1843

32 ფ.: 21×17,5; ქალაღი; მუყაოს ყდა; დაწერილია ორი სხვადასხვა ხელით (1r—3v ერთი ხელით, 4r-დან სხვა ხელით); მხედრული; 1843 წ. (29r); 4r-დან დამწერი სულბან მაისურაძე (12r და 32v); არის ამავე მაისურაძის ბეჭედი თარიღით 1841 წ. (31v); დაუწერებელი: 12v; 15v; 23r—25r.

1. „ისტორია ქალისა და ვაჟისა. — ერთი კაცი იყო დიბ მდიდარი და მოხელე დიდისა ქალაქისა და ჰქონდა მას უანგარიშო ხაზინა...“ 1r. წყდებო: „... ის ვინ იყო, ერთმა მეორე მოკლა...“ 3v.

2. „ქალ-ვაჟიანი ერთი კაცი იყო დიბ მდიდარი. ჰქონდა მოხელეობა დიდისა ქალაქისა და ჰქონდა უანგარიშო ხაზინა...“ 4r—12r.

მინაწერი: „ето(!) книг(!) написа Сулхан Маисурадзе (!), ет(!) книшка принадлежит“ (12r).

3. [სალექსიკონო მისალა].—„ბოღ პრავოსუდენ ...ღმერთი არს შირთალ მსაჯული.“

წელოვეკ იესტ რაზუმნოე ეივოტნოე... კაცი არს ცხოველი გონიერი“.

შენიშვნა: აქვს მინაწერი „შე განგებ ვისწაულე ჩემი გვარისა და სახელის დაწერა, ისაკ მაისურაძე“ (13v).

4. „სახარება იოვანეს, თავი პირველი.—პირველთაგან იყო სიტყვა და სიტყვე(!) იგი იყო...“ 16r.

წყდებო: „... და ბუქისაგან ავის სენისა ქარისა ორვე...“ 16v.

5. „ხილის ქება.—მარწყმა თქო: მოვალ პირველათ, შე ვერ მამის-წრობს ხილია, ფერად მამგზავსი(!) ვარ ლალისა, მემრე საჰმელათ ტუბილია...“ 17r—18r.

შენიშვნა: ტექსტი ნაწერია გაბმული პროზით.

6. [ვეფხისტყაოსანი].—

„კაცო, ძალსა ნუ იკუები, ნუკა მოჰკვეს(!) ვითა მთვრალი, არას გარგებს ძლიერება, თუ არ შეგწევს ღვთისა ძალი...“ 18v.

შენიშვნა: იხ. საიუბილეო გამოცემა გვ. 217. სტრ. 1046.

7. [ლექსი].—

„როსტომ თქვა: დედაკაცისა შე ჰკვა არ შეკეთება: შენ განახამს, შენ ეწონები, მას ნახამს, მას ეკეთება...“ 18v.

8. [ანბანთქება].—

„ალეათ ხარ დახატული.
 ბულბულს მიგივაეს ენა...“ 19r-v.

შენიშვნები: 1. მიწერილი აქვს: „ანა-ბანის სიმღერა ნაზვარი არის“ (19r).
 2. წყდება „ძ“ ასოსთან.

9. „წიგნი ალექსისა, მართალი და კეშმარიტი.—

ქ. ასტანბოლსა(!) შინა ერთი კაცი იყო, დიხ მკონიარე თვალისა და მარგალიტისა და ოქროსი...“ 20r.

წყდება: „... თქვენ მაინც მოაბრუნეთ მაგისი გონება, მოახსენეთ...“ 22v.

შენიშვნა: მიწერილი აქვს: „აკლია ამას კიდევაცა. სრული არ არის“ (22v).

10. [ლექსი]. „სიტურფით სრული, გაბადრული, შშენიერი,
 ლაწე-ელვარე, თვალ-მღელვარე, შესაფერია...“ 25v.11. [გამოცანები]. „თეთრი. კვიანო თქვენ მეცნიერნო, ეს გამოცანა რა არსო,
 ერთი რამ მკვიდრი ქონება ორსავე სოფელსა კმა არსო...“ 26r—28r.

შენიშვნა: სულ 23 გამოცანაა ლექსად თქმული.

12. „ს ი მ ლ ე რ ა.

შენ გენაცვალე, ვარდი ხარ,
 ბულბულივით ცაში აღიხარ...“ 28r.

13. „მძინარე იყავი, რათა ვერ შეიტყე, რომ მოგვპარა მტერი და დაგიქცია...“

წყდება: „... ჩემი არ გვისმისრა, თუ გიყვარდე, მაღლი რათ უყავე...“ 29v.

14. [ლექსი]. „ილაღეთი, ილაღეთი,
 შემკობილი ილაღეთი...“ 30v.

შენიშვნები: 1. ტექსტი გაბმული პროზითაა ნაწერი,
 2. ციტირებული ლექსის ნსტროქონი სხვა ზღლით იმავე გვერზე არის მიწერილი

15. [სამკურნალო რეცეპტი].—„ხანგატანებული ციება რომ ქონდეს კაცსა, ძალაუტრძენა, ხე-ბალახა, ანწლის ფოთოლი ერთად უნდა მოიხარშოს...“ 31r.

შენიშვნა: წიგნში არის უმნიშვნელო მინაწერები: 13v, 14r-v, 15r, 28v, 29r, 30r, 31r-v, 32r-v.

მინაწერები: 1. „1845 წ. აგვისტოს 8 მივიღე გოგილას წიგნი“ (14v).

2. „ეს წიგნი მე ისაკომ მაისურაძემ დაესწერე“ (14v).

3. „ეს წიგნი ისაკ მაისურაძისა არის, სოლომონის ძისა... მის პატიოსნებას“ (14v).

4. „ეს წიგნი მე ისაკომ მაისურაძემ დასწერე“ (1) (15r).

5. „მისა წიგნი ესა იანერის-ი-სა ჩემგ-სა 1843-სა“.

ეს წიგნი დაიწერა მაისის ი-სა ჩემგ-სა, 1843-სა“ (29r).

6. „პ. უფალო ღმერთო იესო ქრისტე, საწაელად(!) კეთილათ მოუბდინე მონასა შენსა მიხაკასა, რათა ისწავლოს წიგნის წერა, გაქოს, გადისდოს(!) და გემსახუროს. შეესტ შენი შიში და გულისყური ყოველთა ეამთა ცხოვრებითა“ (29r).

7. „ეს წიგნი ისაკო შაისურაძესი არის“ (31r).
 8. „ეს წიგნი სულხანასი არის, ვინც შაიპაროთ, ისევ მოტანეთ, თუ ღმერთი გვაბოთ“ (31v).
 9. „Сей(!) книг(!) Принадлежит Сулхан Майсурадзе (!) 1841 года“ (32v).

(991)

2400

იაკობ შემოქმედელი, გაბაასება მაჰმადიანისა და ქრისტიანეთა. 1881

16 ფ.; 21,5×17,5; ქალაქი; უცხო; შედგება სამი რვეულისაგან; მხედრული; გადამწერი დავით ამირიძე (16r); 1881 წ. (16r); დაუწერელია 16v.

„თავი დასაწყისი უსჯულოს მაჰმადიანისა და ქრისტიანეთ გაბაასებისა, ნათქვამი შემოქმედელის იაკობისაგან ბრძანებითა მეფის გიორგისათა, ძისა მეფის შაჰნავაზისათა.—

სოლომონ თქვა: სიბრძნის პირველ დასაბამად შიში ღვთისა, სამ გვაშოვნის ღვთაებისა, შემოქმედის მის ერთისა...“ 1r—16r.

შენიშვნა: ნაწარმოებთან დაკავშირებით იხ. Н. Марр, Из книги царевича Баграта о грузинск. переводах духовных сочинений и героической повести Дареджаниани. Известия Академии Наук, 1899 г., Февраль, т. X, № 2.
 ანდერძი: „წელსა ჩუპა-სა, შაისის ია-სა გადაეწერე მე, დავით ივანეს ძემ ამირიძემ“ მთვრანება, ვინცა წაიკითხოთ, შენდაზა მიბძანეთ“ (16r).

(992)

2401

ფრაგმენტი სამკურნალო წიგნიდან. XIX

6 ფ.; 22,5×17,5; ქალაქი; უცხო; თავ-ბოლონაკლული; მხედრული; [XIX ს.]

[ფრაგმენტი სამკურნალო წიგნიდან].—„... ზაფრანა, ორი ქვრის ოდენი მუშვი აურიე და თვალზედ...“ 1r.

წყდება: „... მოხარზე, ცხენს ყელში ჩასხი და არგებს მისთვისვე...“ 4r.

შენიშვნები: 1. ხელნაწერს დართული აქვს: „ზანდუი წიგნისა ამის, რომ აქედამ იპოების სარჩელს“ (4v—6v).

2. ზანდუიდან ირკვევა, რომ ფრაგმენტი იწყება ჩვ-14 კარიდან და წყდება 21-ე კარზე, სულ ყოფილა 90 კარი.

3. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ეტ. თავადი შვილს წიგნში: Описание, ტ. I, გვ. 690.

(993)

2402

წიგნი აღსარებისა. XIX

15 ფ.; 21,5×14; ქალაქი (ლურჯი); უცხო; ბოლონაკლული; მხედრული, სათაურები და დასაწყისი ასოები სინგურით; ქვირნიშანი 1860 წ. (ფ2); [XIX ს.]; დაუწერელია 15v.

„წიგნი აღსარებისა. სახმარ არს თქმად, რათა უწყოდეთ, ვითარმედ რა არს ცოდუა...“ 1r.

წყდება: „... უკეთუ არა ისმინოს და დაადგრეს უნანელად(!), არცა ენებოს მოქცევა...“ 15r.

(294)

2403

მატური. 1833

1+ 27 ფ.: 20,5×12; ქალაქი: უფლო; მხედრული; 1833 წ. (27v); ფფ. 2—3 გახეულია შუაზე; ფ. 26 ამოვარდნილია; დაუწერელია 1r-v.

„მატური. — საქმეთა დამაგვიანეს პრალის ქალაქში აპრილამდის, თუმცა იქ მყუანდნენ მრავალნი მცნობნი, რომელთა შორის ვპოვებდი მრავალთა სიამოვნებათა...“ 2r—27v.

შენიშვნები: 1. თხზულება თარგმნილია რუსულიდან

2. ტექსტი შიგადაშიგ ნასწორებია.

შინაწერები: 1. „მოხაკა ამირიძე, იოსებ ამირიძე“ (1r).

2. „დასასრული ფებერელის 25-ს დღეს, 1833 წელსა“ (27v).

(995)

2404

ორბელიანი სულხან-საბა, წიგნი სიბრძნის სიკრუვისა. XIX

7 ფ.: 22×17,5 ქალაქი. უფლო; ნაკლული; მხედრული; კვირიშანი — 1828 წ. [XIX ს.]; დაუწერელია 7v.

„ქ. წიგნი სიბრძნის სიკრუვისა, ნათქვამი სულხან ორბელიანისა, ჟამსა სიჭაბუკისა მისისა. —

იყო ხელმწიფე ერთი, რომლისა საქმენი არაეისგან მოიგონებინ, რომლისა სიკეთისა და სიქველისაგან...“ 1r.

წყდება: „... უხვენს, მოკლად წარიყვანეს, ძოლან რომელთა ვაჭართა მოეცა...“ 7r

შენიშვნები: 1. თხზულება გამოცემულია მრავალჯერ (იხ. სულხან-საბა ორბელიანი, თხზულებანი, ტ. 1, გამოსაცემად მოამზადეს ს. ყუბანეიშვილმა და რ. ბარამიძემ, 1959), ხელნაწერი მისდევს გამოცემას და მე-15 გვერდზე (ქვემოდან მე-4 სტრიქონი) წყდება.

2. ხელნაწერი აღწერილი აქვს სოლ. ყუბანეიშვილს აღნიშნულ გამოცემაში, გვ. 265.

(996)

2405

წესი სომეხთ ეკლესიათა. XIX

17 ფ.: 35,5×20; ქალაქი: უფლო; მხედრული; კვირიშანი 1839 წ.; [XIX ს.]; თარგმნილია რუსულიდან; მთარგმნელი—იოანე ბახიძე (14v); ტექსტი შიგადაშიგ ნასწორებია ჟანქრით; დაუწერელია: 15r—17r.

„წესი, ანუ ხარისხი საღმრთო ლიტურგიისა სომეხთ ეკლესიათა.—კანონი, რომელისათვისცა შეიმოსების ეკლესიასა საზოსლითა,

ოდესაც მღუდელსა სურის აღსრულებად ლიტურგიისა, თანამდებ არს ეს-რეთ...* 1r—14v.

ანდერძი: „დასასრული სომეხთ სამღრთო ლიტურგიისა, გარდაყოფილლი რღ-სელისა ენისაგან კართულსა ენასა ზედა, რაოდენცა შესაძლო იყო შემეცნებად ცო-დეილისა და გლახაკისა იოანნეს ბახლიძეს მიერ“ (14v).

ანდერძის ტექსტი ფანქრით გადაშლილია და ჩაწერილია: „დასასრული გ რ ი-გ რ ი ა ნ თ ს ა მ ღ რ თ ო წ ი რ ვ ი ს ა“.

(997)

2406

ალიარების წერილი. XVIII

90 ფ.: 10,5×16; ქალაქი: ტყავადაკრული ტვიფრული ყდა; მხედრული; და-წერილია ტიმოთე გაბაშვილის ზელით; დასაწყისი ასოები მთავრული; სათაურე-ბი ნუსხა-ზეტურით, სინგურით; პირველ თავს აკლავ; დაუწერელია: ფ. 4v; 34v—35r, 48v, 51v, 60v, 86v—90r; [XVIII ს.].

1. [აღვიარებისა წერილი. თავი პირველი] „... სიკეთითა სული-სათა შეგვზღუდავს სულისა და გონებისა ჩვენისა არსებასა...“ 2r—4r.

2. „თავი ბ. საიდუმლოსა ზედა ცხებასა წმიდისა და ღთ-მყოფელისა საღთოსა მირონისა.—თუ რაამე არს ცხება მირონისა? მირონისა ღთმყოფელისა ცხება ერთი არს და დიდი საიდუმლო...“ 5r—8v.

3. „საშინელისა საიდუმლოსა ქსლ^ა ჩუშნისა წმიდა-სა ზიარებისათჳს. თავი გ.—ზიარება ქრისტეს საიდუმლოთა წმიდისა და დიდებულისა ეკლესიასა ჩვენსა შორის დამტკიცებულ არს...“ 9r—19v.

4. „ცოდვითა მომტევებელისა დიდისა საიდუმლოსა აღ-სარებისათჳს თავი დ.—აღსარება არს პირველი და დიდებული საიდუმ-ლო და მცნება უფლისა ჩვენისა...“ 20r—45v.

5. „საიდუმლოსათჳს წმიდისა და ცოდვითა მიმტევებ-ლისა ცხებისათჳს ზეთისა. თავი ა(?).—რაა არს უკანასკნელისა ე-მისა ზეთისცხება და ანუ რაასა შემძლებელ არს კურთხევა მიაი...“ 46r—48r.

6. „საღთოსა საიდუმლოსათჳს, რომელ არს ჯელთ-დასხმა სამღვდელო. თავი ვ.—ჯელთ-დასხმა სამღვდელოთა ერთი საიდუმლო არს მოციმული ეკლესიასა შინა ჩვენსა...“ 49r—51r.

7. „სჯულებრისა მეუღლეობისა საიდუმლოსა ქორწინე-ბისათჳს.—ქორწინებისა საიდუმლო მოციმული შენდობით წმიდათა მოცი-ქულთაგან, რათა მეუღლენი ღირსებით შეერთებულნი...“ 52r—60r.

8. „მისივე წმიდისა მამისა ჩუშნისა ანასტასი პატრი-არქისა ანტიოქისა. სიტყუაჲ კითხვა-მიგებითი საღთოსა გულისკმის-ყოფისათჳს. თავი ა.—ვინ დაგბადა შენ? ღმერთმან დამ-ბადა შე...“ 61r—86r.

შენიშვნები: 1. შდრ. კ. კეკელიძე, ვტიუდები, ტ. V, გვ. 12.

2. ხელნაწერის ტექსტი და წინა-შესავალი დაწერილია ტიმოთე გაბაშვილის ხელით (შდრ. ტიმოთეს ავტოგრაფს-Н—842-ს).

3. ხელნაწერში ჩადებულია ქორწილზე შობატიეების ბარათის ფრაგმენტი.

ანდერძი: „წინა-შესავალი წიგნისა ამის. ესე უწყოდეთ აღმოაჩინებულთა ამა სარწმუნოებისა მოძღვრებისა წიგნისათა, რამეთუ ესე აღვცარებთ ისა წყობილი ბერძენთა არს, არამედ გარდღუთარგმნიათ რა სომეხთა და ლათინთა, ვითა ნებეზიანთ თვის-თვისისა სარწმუნოებისაებრ, შთაუმატნიათ და ეგრეთ აღუწერიათ. ზოლო ესე აქა, ვითა წმიდათა მამათა ჩვენთა მოვეცეს, უნაკლულად გეპოვოს ამას შინა... აღმოიკითხოთ რა, მაშინ სენა, ტეშმარტიც ესე სწვა არს და მათი სხვა. თუცა სიტყვანი მხოლოდ მაიხსჯავსო, სასმენლად ერისა ლიტონობა სიტყვათა.

რამეთუ წიგნი ესე კოსტანდინუპოლის ქართველმან, ვინმე შეცნიერმან ბერძენთა ენისამან, სთარგმნა ქართულად ლიტონად. ზოლო სომეხმან საქართველოსამან ვინმე გარდილო და სთარგმნა ვნითა სომეხრითა, და ვითა ენებათ, ეგრეთ შთაუმატნეს სჯულისაებრ მათისა და იგი აქვსთ მათ, რამეთუ ესრეთ შევისმინეთ“ (1r-v).

შინაწერები: 1. „Петр Берзенов“ 89r.

2. „აქ ნაყიდი არს“ 90r.

3. „Куплена 80 копек“ 90r.

4. „გაიტანა ხორბალი მარამობას ორმოცდაორი თანვი, ხუთიუ სარგებელში. და თუ ამ წაიღოს ათი თემანი, თვეში სამშაურათ სარგებლით, თიბათვის ხუთს“ 90 v.

5. უმნიშვნელო შინაწერები: 87v და 88r.

(998)

2407

ძლისპირნი და ღვთისმშობლისნი. XVII—XVIII

38 ფ.; 10×8; ქაღალდი; უყდო; თავ-ბოლონაკლული; აკლია შიგადაშიგაც—შე-6 და 7, 33 და 34, 36 და 37 ფურცლებს შორის; [XVII—XVIII სს.]; ნესხა-ხეცური, სათაურები და მთავრული ასოები სინგურით.

[ძლისპირნი და ღვთისმშობლისნი].—„... აღვინა კებულმან მამათა ჩუენთა ღმერთმან, მარადის კურთხეულმან...“ 1r.

წყდება: „... ბუნებით ღმობიერ ექმენ, მცნელო, ბუნებასა ჩემსა უძლიერსა, რომელიცა შეიმოსე ღ...“ 38v.

შენიშვნა: ხელნაწერში დარჩენილია პირველი ოთხი ხმის ძლისპირნი.

(999)

2409

ეზოპე, ივავ-არაკები. XVIII—XIX

II + 137 ფ.; 15×9,5; ქაღალდი (თეთრი), აღავ-აღავ ლურჯი; მხედრული; მარჯარი მუყაოს ყდა; [XVIII—XIX სს.]; დაუწერელია: 1r—11v; 119r—137v...

„ცხოვრებანი მოდგომითი გონება მახვილისა ესოპესი.— მოდგმა იგი საკმეთა, რომელ არიან ყოველნი, გამოვქსცადენ და სხვანიცა რაიმე მრავალნი...“ 1r—118v.

შენიშვნები: 1. ეხოპეს იგავ-არაკები გამოცემულია ორჯერ. პირველად გამოსცა ს. იორდანიშვილმა, ეხოპე, იგავნი, 1944 წ., მეორედ—ს. ყუბანეიშვილმა, ძველი ქართული ლიტერატურის ქრესტომათია, ტ. II, 1949 წ., გვ. 280—289. ორივე გამოცემაში გამოყენებულია აღნიშნული ხელნაწერი.

2. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ეტ. თაყაიშვილს (იხ. Описание, том II, 1906—1912 წ., გვ. 506).

შინაწერი: „ს. ნ. ნოსიკაშვილი ი“ (131r).

(1000)

2410

ვახუშტი, ცხოვრება ქართლისა. XVIII

გვ. 648; 18×15; ქაღალდი; ტვიფრული ტყავადაკრული მუყაოს ყდა; მხედრული; სათარები სინგურით; პირველი გვერდის ზედა კუთხე ჩაზოხულია და სათარო დაზიანებული; ბოლონაკლები; [XVIII ს.]; დაწერილია: გვ. 9—10: 627—648.

„[შთა]მომაველობა ქართულთა დაცხოვრებაჲ... რომელეწოდების წიგნსა ამას ცხოვრება ქართლისა.—ნოეს ძის იაფეთის თესლისაგან, ვიდრე ქართლოსისა და ძმათა მისთამდე და განყოფილებანი მათნი და ძეთა მათანი...“ გვ. 1.

წყდები: „შაანადირ მოსცა არაგვის საერისთავო თეიმურაზ მეფეს. ესე მოვიდა და დადგა ტინს და ბრძოდა ქსანს. მაშინ ლეკითთ ლტოლვილი ყაენის ძედ წოდებული წარვიდოდა ოსმალთა შინა და ეტიკ...“ გვ. 636.

შენიშვნები: 1 ხელნაწერს აკლია ქრონიკონები, სინქრონიული ტახტები, რომელნიც ჩველებრივ ერთვის ბოლზე ვახუშტის შრომას და კახეთ-ერეთისა და იმერეთის ისტორია.

2. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ეტ. თაყაიშვილს წიგნში (იხ. Описание, ტ. II, გვ. 674)

3. ვახუშტის შრომის გეოგრაფიული და ისტორიული ნაწილები გამოცემულია ცალ-ცალკე: ვახუშტი, აღწერა სამეფოთა საქართველოსა (საქართველოს გეოგრაფია), თ. ლომთურის და ნ. ბერძენიშვილის რედაქციით, 1941 წ. თბილისი. ვახუშტი, საქართველოს ცხოვრება, 1469—1800 წლამდე, მეორე გამოცემა ნ. კიკინაძისაგან, თბილისი, 1913 წ. ხელნაწერი წყდება ქართლის ისტორიაზე, დასაბუთებული გამოცემის 144-ე გვერდზე.

შინაწერები: 1. „შესანთლე ჩიტა გებრალეზოდესთ, კრისტიანო... ნეტავი თქვენა, ვინცა მორჩით, სრულდის ზნა გემისთ... ტყემა დაწერე. ჩემი სული გებრალეზოდესთ. მომიხუნეთ უკ...ს“ (გვ. 2).

2. „მად...ა სახელათ ახუა მქვიან, თრი შეილი დაეკარგე, ერთი ვაჟი თან“ (გვ. 3).

(1001)

2411

ბეჟანიანი. XIX

40 ფ. 23×18; ქაღალდი, ლურჯი; ტყავში ჩასმული; მხედრული; შიგადაშიგ სტრიპონები სინგურით; ვიზინიანი 1816 (31r); [XIX ს.].

[აქა აშხავეი ბეჟანისა და შანიტავისა].—

„წიავალ მახედ საომრად, ლეთით ამოვწყვეტ მე იმათა, გივსა დიდათ შეუმძიმდა, ამიდ რომე ყმაწვილია...“ 1r—35v.

შენიშვნები: ტექსტი მიეწება განოცემას 4182, სტროფიდან 4372 სტროფამდე. ხელნაწერი გამოცემულ ტექსტთან შედარებით რიც შემთხვევაში იძლევა, განსხვავებულ წაკითხვებს (შდრ. შ ა ჯ ნ ა მ ე, კართული ვერსიები, ტ. II, ტფილისი, 1934 წ., გვ. 168—193).

2. ტექსტს განოცემასთან შედარებით დასაწყისში აკლია 5 სტროფი და ერთი სტრიქონი. შემდეგში ვილაცას მოგვიანო ხელით 38r-ზე აღუდგენია პირველი ორი სტროფი.

3. ხელნაწერი აღწერილი აქვს გვ. თ ა ყ ა ი შ ვ ი ლ ს (იხ. Описание, ტ. I, გვ. 379). **შინაწერები** (XIX ს. მიწურულის მხედრულით): 1. „ჟ. უნდა მოგცე მე, პ ა ვ ლ ე მ, შენ, პ ე ტ რ ე ს, ანდენი კოდი წმინდა პეტრი, რომელიც ამავე მომავალს ახალში უნდა ჩემის ურმით შენს კარზედ მოვიტანო, ქალაქის ლიტრით ავიწონო და მოგცე. და თუ პეტრი ვერ მოგცე, როგორც ყაფანს ჰვეშ პეტრი ფასობდეს, იმ კვალმაზედ თეთრი მოგცე, და თუ ამ ახალს გადავაცილო, ათი თორმეტად მოგცე. ეს არის ჩვენი პირობა პირობა (sic), რომელზედაც ჯელს ვაწერ მე.“

Соломон Григорий Шониер. Петре...

სოლომონ შოშიერი“ (36v).

2. „ესე წიგნი ვრცელი არის. სიკრულით ნაბეგარი, ბეგრი არი, — გაუშვით, თქვენ, ვაგნო, ცუდი ბაასი, საუბარე ძნელი არს. სოლომონ“ (37v).

3. „ეს ლექსი ძალიან სიკრულით არის ნაწერი, არ ვიცი ვისგან არის“ (36r).

4. „ამ წიგნის თვედაპირველი დამწერი ძალიან ცრული ცოფილია. ამის წერას(!) ერთი კარგი საქმე გეუთებინა, ისა სჯობდა“ (40r).

5. უნიშვნელო შინაწერები: 38v, 39r-v, 40r-v კვეშა ყდის შიდა მხარე.

(1002)

2427 ა, ბ, გ

ჟამენ, ფიზიკა. XIX—XX

ფ. 37+21+36; 29,5×20,5; 25,5×20,5; 35×20,5; ქალაქი: სვადასხვა ხონის; უფლო: მხედრული; [XIX—XX სს.]; მთარგმნელი წეროძე, დაუწერელია: 35v, 36v; 37r(a) და 35r—36r(გ).

«ჟამენ, ფიზიკა». — „სტატისტიკური ელექტრო. თავი პირველი. ელექტრონის საზოგადო მოვლინებანი, ელექტრონის გამყვანნი და გაშვებობები; ორგვარი ელექტრონები: ელექტრონების გაყოფა ხეხებით, კიბოტეზა ელექტრონულის სისწვლილებისა. საზოგადო მოვლინებანი, გამყვანელობა. ავილოთ მინის, გინდ გოგირდის გინდ ლაქის ანუ შირის ჯობი და გაეხეზოს. შალის, აბრეშუმის, ანუ კატის ტყავის ნაპროთ...“ 1r(a)—34v(ბ).

შენიშვნები: 1. ავტორი აღდგენილია შესამე რვეულის სატიტულო ფურცლის მიხედვით. ფანქრით წერია „Самин-ის ფიზიკა“.

2. მთარგმნელის ვინაობა დაუცავს მეორე რვეულზე შემოსხვეულ ფურცელს: „წეროძის ხელთნაწერი თხზულება“.

3. მთელი ტექსტი ტოვებს შვეის შთაბეჭდილებას.

(1003)

2432

გუზე (კრებული). XVIII—XIX

ფ. 232; 21×16; ქალაქი თეთრი; ღურჯი: უფლო: რამდენიმე ფურცელი კიბო-საგან შეკმული; მხედრული, შავი მელანი, სათაურები სინგურით; ნაწერია ორი ხელით. [XVIII—XIX სს.]; დაუწერელია: 63v—65v; 218v—220v; 232v შენაწირობა დაკვით ბარათაშვილისა და მისი მეფელის მიერ.

1. [წიგნი მღვდელთათვის].—„რამეთუ სათანადო არს ცნობად, რათა მღვდელნი ეკლესიისანი, ვითარცა მამანი სულიერნი, მოძღუროდნ და ასწავებდნ ერსა, რამეთუ თანამდებ არიან...“ 1r—16v.

2. [ცოდვათა აღსარებისათვის]. „თქმული წმიდისა მამისა ჩუ-
 ონისა სვიმეონ თესალონიკელისა.—ჯერარს მოძღუროს მიერ, რათა აქუნდეს ადგილი განმზადებული, სადაცა ესუნოს ხატი მაცხოვრისა...“ 17r—63v.

3. „ჩხულის კანონი ახად(sic) თარგმნილი წმიდისა მამისა ჩვენისა დიდისა ეფთჳმისი.—წესი და განგება და ჩრულის კანონი მეექვსისა კრებისა ას სამეოცთა და რვათა წმიდათა მამათა...“ 66r—155v.

შენიშვნა: ეს ტექსტი გამოქვეყნებულია (იხ. И. А. Заозерский и А. С. Хаханов—Номоканон Иоанна Постника, Москва, 1902 г.).

4. „კანონი შეცოდებულთანი, აღწერილი ნეტარისა მამისა ჩუონისა იოანეს მიერ კოსტანტინეპოლელ მთავარ ეპისკოპოსისა, რომელსა მმარხველი ეწოდა.—უწყებულ იყავნ, ვითარმედ ესე ნეტარი იოანე მმარხველი უკანასკნელ იყო უფროს ყოველთა მათ, რომელთა სჯულის კანონისა წესნი აღიწივნეს...“ 156r—192v.

შენიშვნა: თხზულება თარგმნილია ექვთიმე ათონელის მიერ (იხ. კ. კეკელიძე, იტიულები, ტ. V, გვ. 63).

5. „კანონი დღითიდღეთა ცოდვათანი, ვითარცა წმიდამამან(1)ეასილი განაწესა.—პირველი მოსვლა გულის სიტყვისა, რომელი მოუხდეს და გონებამან სწრაფით განიოტოს...“ 193r—196v.

შენიშვნა: თხზულება თარგმნილია ექვთიმე ათონელის მიერ (იხ. კ. კეკელიძე, იტიულები, ტ. V, გვ. 20).

6. „მიგება კანონებრივი ტიმოთე წმიდისა მთავარეპისკოპოსისა აღექსანდრელისა, რომელი იყო ერთი ას ერგასისთა კოსტანტინუპოლის შეკრებულთა მამათაგანი.—მისა მიმართ კითხუა: უკეთუ კათაქმეველი ყრმა, ვითარ წლისა ზ, რომელ არს კაცი სრული...“ 197r—201r.

7. „წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუონისა მეთოდის მიერ კოსტანტინეპოლელ მთავარეპისკოპოსისა და მოწამისა, თუ ვითარ ჯერ არს შეწყნარება თუთელისა ჰასაკსა შინა უღირს ყოფისა ბრალსა მთავარდომილთათს და კულად ქრისტიანედ მოქცეულთა.— უკეთუ ყრმა შეპყრობილ იქმნეს და უარპყოს ქრისტიანედ, ანუ შიშისაგან, ანუ უმეკრებისა...“ 201r—202v.

8. „წმიდანნი და მსოფლიონი კრებანი არიან შვიდ, რომელნი იქმნნეს პირველად ნიკიას კოსტანტინეს ზე დიდისა და სილიბისტროს პრომთა პაპისა... ქრისტეს განკაცებითან 318 წელსა...“ 203r—207v.

9. „პინაქსი, რომელ არს ზანდუჯი მსჯულის კანონისა, ვითარცა რა კანონი გენებოსთ რომლისათსმე ცოდვსა და მსწრაფლ ვერ ჰპოვოთ აქადგან იძიეთ.

თავი ა, რომელი განაწესეს წმიდათა მამათა...“ 208—218.

შენიშვნა: ხანდუკი ყველა საკითხავისათვის არის დანიშნული.

10. „მლუდელ მთავრისა ლიტურგიისა განმარტებაჲ სახის-მეტყუჴლებითი, ვითარმედ ყოველსავე მლუდელ მოქმედებას ძალი უპყრიეს.—წმიდა ეკკლესიასა ხიურის ხილულისა ამის სოფლისა რომლისათჳს წმიდა ღვთისმეტყუჴლი გრიგორი იტყჳს...“ 221r—229v.

შენიშვნა: წინ უძღვის პატარა შესავალი.

11. [სასულერო მოთხოვნა].—„მოგვითხრობდა ღირსი მამათაგანი ვინმე, ვითარმედ ვიყავ საზოგადოობისა შინა მლუდლობით მსახურებად...“ 230r—231v.

შენიშვნები: 1. წიგნს უძღვის შემდგენლის 4 სტრიქონიანი განმარტება: „წიგნს ამას წოდებულ გუბე. ვინადგან გუბე იქმნების ცურათა მრავალთაგან შემდგარ, მსგავს მისსა ესეცა წერილთაგან შეკრებულ. ხოლო ახრი ამისი არს სახმარ-ყოფისათჳს მლუდელთა მიერ აღსარებასა შინა“ (1r).

2. საკატალოგო დავთარში ხელნაწერების №№ 2432—2483 შესახებ ნათქვამია რომ ისინი შემოწირულია დავით ბარათაშვილისა და მისი მეთუღლის მიერ. ეს ცნობა ყველას მიმართ არ მართლდება.

(1004)

2433

ბაგრატიონი დიმიტრი, ლექსების კრებული. 1824

63 ფ.; 19,5×23,5; ქაღალდი; ტყავადაკრული მუკაოს ყდა; მოთქროვილი ანოთ; ყდაზე ამოტიფრულია „ელისაბედიანი“; მუდრული; შავი მელანი; დაამწერი—გიორგი ავალიშვილი; ფ. 37 დაზიანებულია, ჩამოხეული აქვს აუთზე; ტვირნიშანი 1824 წ.

1. „ელისაბედიანი, შეთხზვით ვარდნი-იანი, მამისაგან ნათქუამი, აღარ დასაგვიანი.“—

ღმერთმან ინება აღორძინება,
 ამით მოგვეცა კაცთა ღზინება...“ 1r—12r.

შენიშვნები: 1. „ელისაბედიანი“ დაწერილია სხვადასხვა სახომით: შიორით (4r—9v) და ჩაბრუნავლით (9v—11r).

2. „ელისაბედიანი“ გამოცემულია აღ. ბარათაშვილის მიერ (იხ. ანთოლოგია, წ. II, გვ. 240—255).

2. „ჩემის მეორის ქალის შობაზედ. თვალადობა ეკითხა კნეინა მახიას და იმას მივესწერე პეტერბურხს.“—

რასა ქებას შევიხსნიდე ჩემსა სატრფო პატატა ატატო ტისიასა, რომლისა შევნებასა სადა ვინ ძველთა მიჯნურთა მახელბელნი და ველად გამჴრელნი... 12r—v.

3. „აღბოშზედ სახსოვრად შინაწერი ანასტასიას.“—

ვით აღვიწერო, არძალი-მძის, მე ჩემი ანასტასია,
 ცუდად დაუაშრობ ენასა, მისთვის ყველი ნასია... 12v—13v

4. „ინბანთქება.“

აზლად აღვამკობ აღვასა, ანაგებ ანაზებულსა
 ბროლ ბალახშ ბადრსა ბაკიანს, ბუნებით ბრწყინვალებულსა...“

13v—14v.

5. „წალკოტს მეწადა მოვლა, მორება
 ბულბულთა ბაძვა, შეცასწორება...“ 14v.

6. „ელისაბედი, ჩემი სვე-ბედი, ვაშად საწაღი სანეტარები,
 შევნებით სრული, პირმობადრული, ტანად საროს ჰგავს მონატარები...“
 14v.

7. (მდურვა სოფლისა ძაგნაკორულად, ქართლით წამოს
 უსულს).—

მე მივის ორი ასული, უმკვიდრო, უმამულოსა,
 უცხოსა თემსა მწირობით, უსახლო უსართულოსა...“ 15r—17r.

შენიშვნა: სათაური მიწერილია კლდებზე.

8. „აქაიქ თქმული.—

ტრფილთა გაწვევ, გაუწყებ, ვინ მისდევთ მიჯნურობასა,
 მოდით, ისმინეთ, აშიენო, გული მიეციო ცნობასა...“ 17r—18v.

9. „სეედიის ბალს შეველის კმა.—

ჩემს ქალს მიემართავ გულსედიანი,
 მას აქვს საშეებლად კარი ღიანი...“ 18v—20r.

10. „თქმული კნიაზ პეტრე ბაგრატიოვანზედ.—

შეც აღმძრესა ჩემთა სამკობლად ჩრდილოელთ მოშიირეთა,
 ომ გარდახდილსა უქებენ სიმზნეთა გასაკვირეთა...“ 20v.

შენიშვნა: სქოლიოში შემდეგი შენიშვნა: „კნიაზ კუტუხოვმა გახეთში გას-
 წერა: ძრანცუხთ ბაგრატიონი მსხვერპლად შევწირეთო და მით განვერუნეთო“.

11. „ბაგრატი ბატონისშვილის ქალის დაბადებაზედ
 თქმული.—

ჩრდილოს აღმოხდა ივერით ქალი, მართ ვითა მთიები,
 კამკამით ელვა გამოპკრთის, ლამაზად მოციმციმები...“ 20v—21r.

12. „ფარნავაზ ბატონისშვილის ქალზედ თქმული.—

რა ვჰკადრო ქება-შვენებით ქვეყანად უსაჩინოსა,
 შექ მკრთოლვარესა მთიებსა, საქერეტლად შესურფინოსა...“ 21r.

13. „შესაქმეთა, გალექსილი დიმიტრი ბაგრატიონის მიერ
 (მოკლედ).—

ღმერთმან ჰქმნა ცა და ქვეყანა, უძლიერესმან ძალითა,
 განუმზადებთ, უხმარი, იყო უხილავ თვალითა...“ 21v—25v.

14. „გოდება ადამისა, ძაგნაკორულად, დიმიტრის მიერ.—

ბეელი დღეთ მყოფი განცხადდა, ვიხილეთ დღებულება,
 წველიადი ნათლად შესცვალნა, სამყაროს მისცა სრულება...“
 25v—35v.

15. „თქმული პელმწიფე იმპერატორის აღექსანდრეს მო-
 ბრძანებაზედ.—

ცამ ოქროს ბრწყალით განგვიღო ორიონისა კარები,
 მზე აღმოზრწყინდა, განათლდა გუმბადს საჯდომი არები...“ 36r.

16. „წამება ქეთევან დედუფლისა, ახლად თქმული დი-
 მიტრი ბაგრატიოვანის მიერ და წარგზავნილი ქეთევან ბა-
 ტონისშვილთან.—

შენ უწინარეს ყოველთა საუკუნეთა მყოფელო,
თვისისა დასაბამისა თვით თავსა შორის მპყრობელო*... 36v—46r.

17. „იამბიკონი ლოცვამან ანნას ჯმაზედ.—

ნათელი მსხიები, იოანე მზიები,
სოფლის ბრწიები, ეკლესიის მთიები...“ 46v.

18. „ესეც მასვე ქეთევანთან, ჭირა ვნახეს ჯმაზედ თქმულ-
ლი.— შორით მომესმა ჯმა გოდებისა, უმწარეს წვისა ცეცხლთა დე-
ბისა, სატრფოთ ემათ გაყრით გული დნებისა, ზოგი სულთ ითქვამს,
ზოგი ბნდებისა“... 47r—48r.

19. „სიბერისათვის, სოფლის მდურვა ძაგნაკორულად.—
ოდეს რა დახსნა ადამ მცნებანი, ჰელ ჰყო ზაღლისა შემართებანი,
ვისგან მიეცა კაცად გებანი, მას უწყო ჯდომა კამათებანი“...
48r—49r.

20. „ლამის ალერსი, მისცედიმიტრი ბაგრატიოვანისაგან.—
ეჰა ლამეო, ჩემისა გულისამებრ ბნელო, და დღისა შენდა ერთ მო-
ჯამისა მოშორებით მოწყინებულო“... 49v—54v.

21. „ლამის ალერსით დაშერომა, თუ ვინმე დამიწუნოსა,
ნუ ჰგავა ჩემი, მისმა მზემ, მავით ვერ დამაქმუნოსა“... 55r—v.

22. „ვახტანგ ყაფლანისშვილის თქმული ანბანთქება.—
ალალებს ბაგებს, გულს დასადაგეს, ელვარებს ვფუცავ ზე შეთე-
რულად,
თვალთ ინდნი კახმავს ლამ მინა ნაზავს, ოდენ პირსა ეღერს რი-
ტორებულად...“ 55v.

23. „დიმიტრი ბაგრატიოვანის მიერ გრიგოლ იოანე მუ-
ხრან ბატონის ძესთან მიწერილი.—

მეფეთა შარაენდედით მრჩობლად მკრთოლვარევე მბრწყინებო...
გრიგოლ მუხრანის მთავარო და! სატრფო დასატყინებო...“ 55v—56r.

24. [ანდაზები]. „სიყრმითვე მსმენმან ქართველთა გლეხთა მუნასიბად
თქმულ-ხმარებულთა არაქთა, ვეძიე მათთა საბატივოს კაცის შვილთაქა, გარ-
ნა ვერა რაჟსა მპოვნელმან, გარდა პირველთა მათ, რაოდენ ცალ-ვიდევე შე-
მოგპკრიბე აქა, რომელთაქა ვინცა გულისშვიერად განიხილავს, ყოველივე არს
სათანადოდ და თქს-თქს დროსა მოსაღებად.—

კაცი ბჰობდა სხვის სავნოდა,
ღმერთი მასზედ იცინოდა...“ 56r—63v.

შენიშვნა: ანდაზები გამოცემულია პროფ. მ. ჩიქოვანის მიერ. (იხ. ახ. პუშ-
კინის სახელობის თბილისის სახელმწიფო პედაგოგიური ინსტიტუტის შრომები,
ტ. V, 1948, გვ. 110—116) გამოქვეყნებულია 130 ანდაზა. გამოცემაში ჩვენი ხელნა-
წერი გამოყენებული არ არის.

მინაწერი: „ტრალეღია, ბათონიშვილის ირაკლის პირველი დრო.

ნეფე თვიმურას

ამ მოლაკვარდულს დილაზე რავედნი ხარობს,
ამ დაცმელდის(!) დილაზე?—რამდენი ვანსხრებთან(!),
შენ მშენეიერო დილაო. შენის ვარდისა ფრითჲ?.. აგერ
რავედნი მე პარა წახკარი(!) და მორე(!) ქება.

ფეფვლა ბარათა შეილი* (ქვედა ყდის საცავი ფერცელის შიდა შარე.
მინაწერი შესრულებულია ფანქრით).

(1005)

2434

სიბრძნენი ფილოსოფოსთანი. 1749

94 ფ. 22×19; ქალაქი: ტყავადაკრული ზეყას ყდა. დახიანებული; წინა 8 ფურცელი დაშლილი; ხეხრული, სათურები სინგური; 1749 წ. (39v); დაფურცელია 40v.

1. „სიტყუანი და სწავლანი სამეცნიერონი. ფრიად მარგებელნი სულ-სხეულობით ორგერძოვე. ძველისა და ახლისა წმინდათა წერილთაგან რჩევით გამოკრებულნი კლემეპქსისაგან, დიდისა ბასილოსა და გრიგოლი ღვთისმეტყველისა და იოანე ოქრობირისა, და მამისა ეფრემისა და მაქსიმესი და ცხოვრებისაგან მამათასა და სხვათა წმიდათა მღვდელთ-მოდღართა მამათა მოციქულ წინასწარმეტყველთა-სოლომონ და ზირაქისა და გარეშე წიგნთა პლატონ, სოკრატე და მენიანდროს და სხვათა ფილოსოფოსთა მიერ თქმულნი.—ყოველთა, რომელთა ენებოს და ეძიებდენ ღმერთსა, ეპოების მათ...“ 1r—39v.

2. „ქ. მოკლედ სიტყუის-გება სოკრატისი. სწავლა პირველი, თარგმნილი და სხვათაჲ ფილასოფოსთა რუსულისაგან ქართულს ენაზედ ერასტი თურქისტანის შვილისაგან.—კეთილის კაცისა წესი არ არის, კაცს პირში აქებდეს და უკან კი სძრახავდეს...“ 41r—94r.

შენიშვნები: 1. ტექსტის წინ არის: „აპოკალიფსატა. რომელ არს შემოკლებულთა რიტორებრითა და წესისა მასწავლელთა სიტყვებთა წიგნი-სამი. ბოლო მათ შინა არიან დადებულ თვითველნი კითხვა-მიგებანი, ცხოვრება და ქცევა და იგავნი, რომელ არიან საზის-მეტყველებანი და მეტყველება სხვათა და სხვათა ფილასოფოსთა.

შემოკლებულთა სიტყვათა და მიგებათა, წიგნი პირველი.

სწავლა სოკრატისი“ 40r.

2. ზელნაწერი განილელი აქვს კვეცილიძეს წიგნში: ძველი ქართული მწერლობის ისტორია. ტ. II, 1952 წ. გვ. 380—381. და ლ. ძოწენიძეს წიგნში: რუსული „აპოკალიფსატა“ ქართული რედაქციები, თბილისი, 1959.

3. მე-3 ფურცელზე არის ლექსის ბეჭედი, საბარსლო წარწერით: „უფალი საქმეებისა სახლ ისმაილი. 1230“ (იჯრით, ე. ი. 1814—1815 წ. წ.), წარწერა ამოიკითხა X. გიჟნაშვილმა.

ანდერძი: „აღიწერა წიგნი ესე სამეცნიერო ბრძანებითა ბაქარ, საქართველოს მეფისა ვახტანგის ძისათა, მრავალჯამიერ ყოს უფალმან, წელსა 1749, მარტის 15“ (39v).

მიანწერები: 1. „ჩაღბ-ს წელსა აღიწერა თელავისა უფლის მცხოვრებნი კომლათ 1940. სული რიცხვი მამრთა 31.131, სული მდედრთა 25.413. სრულბით ჯამი 56.504“ (ზედა ყდის შიდა მხარე).

2. „ოთარ ჩოღაყაშვილისა. 20 აგვისტოს 1860 წელს გაყრაში“. მე-3 ფურცლის ზედა კიდეზე.

3. „რუსეთს ქალაქიამ წამოვიღე საქართველოში და მივიტანე ჩემს სახალეს ამბეტს(!). გრიგოლიძე ჭიფანსო ჩოღაყაშვილი“ (94r).

4. („სოლომონ მსაჯულის ნათქვამი, დადიანთან მიწერილი).—„დადიანის ძის ძე ნიკო. ტურაჲ, შულის ყდის რიკო...“ (94v).

5. („ეს ორი ხანა დიდდინისაგან არის მიწერილი მსაჯულთან).—„დადიანის ძის ძე ნიკო, სიბრძნითა ვარ იამბიკო.“ (94 v).

(1006)

2435

ორბელიანი სულხან-საბა, ხიბრძნე სიკრუისა. 1811

ფ. 146; 18,8×14,7; ქალაქი; ლტარჯი; მუყაოს ყდა; მხედრული; შავი მელანი; სათაურები სინგურით; 1811 წ. (144v); დაუწერელია; 145r—146v.

„ქ. წიგნი სიბრძნე სიკრუისა, ნათქვამი სულხან ორბელიანისა ეამსა სიკაბუჯისა მისისა.—იყო ჯელწიფე ერთი, რომლისა საქმენი არავისაგან მოიგონებინ, რომლისა სიკეთისა და სიქველისაგან გგოდენი მოწყალებანი შეეკრინა...“ 3r—144v.

შენიშვნა: ტექსტი მრავალჯერ არის გამოქვეყნებული. უკანასკნელ გამოცემაში შესულია ამ ხელნაწერის აღწერილობა (იხ. ს.-ს. თბ. ბ. ბ. ლ. ი. ა. ი., თბ. ბ. ბ. ლ. ი. ა. ი., 1959, გვ. 265).

ანდერძი: „დასრულდა ესე სიბრძნე სიკრუის წიგნი კელთთა ჩემთა(!), მათა მდებალთა მონათა გვჳ- წულსა ჩუა, იენისის კო თვესა“ (144v).

მინაწერები: 1. „გამოცანა“.

ა) ავერ მოდის ჩვენი ქრამები, ჩვენის ქრამებისა მამანი, შეიღებო გვეგებნით(!), მოდიან თქვენი პაპანი“.

ბ) „ჯერ ხო, მახარ, ჩემი ძმა ხარ; მერე ჩემი ცოლის შეილი, წადი უთხარ მამაშენსა—მოგივიდა შენი შეილი“.

ბ) „კაცი ცენით მოდიოდა, კალი უჯდა უკანითა,

ხალხმა კიცხევა დაუწყო, გაატარეს კივინითა,

მოუბრუნდა, ქალმა უთხრა: ნუ იციანი გაიცეხითა,

ამის დედა დედაჩემსა; დედამთილათ უხოს შინა“ (1r).

2. უბნიშვნელო ხასიათის მინაწერები: 2r-v, 146r-v; 121v-ზე სხვა ხელით მიწერილია უბნიშვნელო ლექსები.

(1007)

2436

კრებული. 1794

200 ფ.; 16,5×10,5; ქალაქი; ბოლო ნაკლული; უკანასკნელი ფურცლები ქაისგან შეკმული; ტიფრული; ტყავადაკრული ხის ყდა; მხედრული; შავი მელანი; სათაურები სინგურით; დასაწყისი ასრები მთავრულად; 1v-ზე მონათული ჯვარი 1794 წ. (ფ. 188v); შემდეგნეული გაბრიელ მეთრე (ფ. 188v); დაუწერელია 189r—192v.

1. „წმიდათა შორის მიმისა ჩუშნისა იოანე ოქროსპირისა, კოსტანტინოპოლელ პატრიარხისა, თქნულთაგანი ღვთიწმენიერნი სწავლანი, რომელსა ეწოდების ოქროს წყარო და სწავლა 1. წმიდათა წერილთა პეღლად მიღებისათჳს.—საყვარელო, იკითხვიდერ რა სამღვთოთა სიტყვათა, პირველად ევედრე ღმერთსა...“ 2r—186r.

შენიშვნები: 1. „ოქროს წყარო“ შედგენილია გაბრიელ მეთრის მიერ (მთრ. კ. კვამელიძე, ეტიუდები ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორიიდან, ტ. V, 1957, გვ. 71).

2. „ოქროს წყარო“ ერთგის ხანდაცი (ფ. 187r—188r).

2. „თქნული წმიდათა შორის მიმისა ჩუშნისა გრიგორი ღვთისმეტყველისა გრიგორის მიმართ ეპისკოპოსისა ნოსელისა, 17. ხელნაწერთა აღწერილობა

ძმისა წმიდისა ვასილისა, რომელი იგი ესტუმრა, მაშინ აღმოსტუა ესე. გეკურთხენ მამაო.—მეგობარისა სარწმუნოესა არარაჲ არს ნაცვალი არსთაგან ამის სოფლისათ...“ 193r—200v.

შენიშვნა: თარგმნილია ექვთიმე მთაწმინდელის მიერ 983—991 წლებში. (იხ. კ. ქვეყელიძე, ეტიუდები, ტ. V, გვ. 31).

მინაწერები: 1. „ოქროს წყაროს“ ტექსტს წინ უბღვინს:

„გვირგვინისათვის სიყვარულითა დაკმევრ,

კაცებან ღვთისაჲან ღვთისმშაბურისა თანა,

პორქიჩი შეწყედ. ვიგულსმოდგინე ესე

ოქროს წყაროჲ, იმრომულე, მეუფეო,

რომელსა ასბენ ყურნი, სმენად იმინენ“ (1r).

2. „შესხმა და ვედრება წმიდისა ჩუშნისა იოანე ოქროპირისა. შ, ყოვლად საწაფლო წმიდაო მამაო იოანე ოქროპირო, ოქროს სიტყვა, ოქროს მდინარეო, ოქროს წყაროო, ოქროანითა სწავლითა შენითა მომარწყველ ყოვლისა სოფლისაო, ოქროს ქმაო, სინანულისა ქადაგო, ოქროსა ნესტო, კმატკბილად შეტყველო, ოქროსა კნარო პირმეტყველთა ცხოვართაო, გვედრებით, წმიდაო მამაო, განამტკიცენ ეკლესიანი, განაშენენ მღუფეულობაჲ, განაბრწყინენ მეუბობა, განაძლიერენ მხედრობაჲ, განანათლენ მართლმადიდებლობაჲ. ხოლო სწავლისა შენისა მოაუტრნეთა ბოგეფინე მადლა ლოცვათა შენთა და მოკვამადლ აღსრულება ქადაგებათა შენთა ღვთივშენიერათა, რათა შენ მოესველი და ჩუშნ მშეშანი ერთბაშად ვიხარებდეთ სასუფეველსა ღვთისასა, რამეთუ მამისა ჭშენის დიდება, ძესა მადლობა და სულსა წმიდასა თავიანისცემა პირველ საუყურეთა, აჲ და უქუშ. ამინ“ (186v).

3. „ღვთივ სულიერაჲ ამა წერილსა ეწოდების ოქროს წყაროჲ, მით რამეთუ ოქროს პირისაგან ოქროს წყაროსა ჯერ-არს წარმონაკადფულებად არა მომარწყველად ყველი სენნელსა, არამედ მაცხოვრად კაცთა სულებას, რომელსა ჭქონდათ თუს შორის თანი ოცდა ათსამეტნი, მსგავსად იესო ღმერთ-მამაკაცისა, მასე სრულისა ოცდა ათსამეტ წლისა. ხოლო თვითველისა თავსა შინა სამი სწავლაჲ, ვითარმედ ორისა და სამისა მოწამისათა დაქმტკიცების ყოველი სიტყვად. და სწავლისა ასეული რიცხვი—იგავისამებრ, რომელსა ედგა ამა ცხოვარი და აღმასრულებელთა ნაყოფი გამოიღიან ოცდაათველი, სამოცეული და ასეული სადიდებელად ძსა ღვთისა, ცხოველისა ამინ“ (188r).

4. „ყოველადის სურვილით ტკბილ-სიტყუარობისათჳს ოქროპირისა მწერალი, ამისი გვედრები, ყოველთა ლოცვასა მომახსენეთ ყოვლად უღირსი იერომონაზი, გაბრიელ მრავალშთის უდაბნოსა გარესკისისა, მონასტერსა ნათლისმცემლისა. 17 ¹⁰/₃₁ 94

გაბრიელ“ (ხელნთვა, სინგური) 188v.

(1008)

2437

„ღრამოტა“ აზნაურებისადმი. 1806

34 ფ.; 32×21; ქაღალდი (მოლდურჯო); ახალი ლიდერიანის ყდა; უკანასკნელი ფურცელი აღდგენილი; მხედრული; შავი მელანი; კვირინიანი 1806 წ. (10ფ.); დაუწერელია: 1r-v, 33v, 34v.

1. „ღვთის შემწეობითითა მოწყალებითა ჩუშნ ეკატერინა მეორე, იმპერატრიცა და თუთმპყრობელა ყოვლისა როსიისა, მოსკოვისა... სხუთთა მემკვდრე კელმწიფა და მპყრობელა.—უწყის ყოველმან ერმან, ვითარმედ ამა ტიტულსა შინა ჩუშნისა სათუთმპყრობელოსასა...“ 7r—26v.

შენიშვნები: ტექსტს წინ უძღვის „პინაქსი, ახნაურად წარჩინებულთა პირთათჳს“ (3r—6v).

2. „ახნაურად წარჩინებულთა პირთათჳს“. შედგება 4 განყოფილებისაგან; ოთხივე განყოფილებაში შედის 92 პარაგრაფი.

3. ტექსტს დასასრულს აქვს შემდეგი შენიშვნა: „ნამდვილსა ზედა მოწერილ არს საკუთრითა მათის იმპერატორების დიდებულების კვლითა ესრეთ—ეკატერინა. დაიბეჭდა სენათსა შინა 1785 წელსა, აპრილის 24 დღესა“ (26 v).

2. „უკახი მათის იმპერატორებისა დიდებულებისა, თვთმპყრობელისა ყოვლისა როსისისა მმართველისა სენათისაგან.—სახელმოწერილსა მათის იმპერატორების უმაღლესსა უკახსა, მოცემულსა სენათისადმი...“ 27r—28r.

შენიშვნა: დასასრულს დათვლილი აქვს შემდეგი ცნობა: „ნამდვილსა ზედა მოწერილ არს საკუთრითა მათის იმპერატორების დიდებულებისა კვლითა ესრეთ—ალექსანდრე.“

დაიბეჭდა სენათსა შინა მეტეტრუტოლს, აპრილის მეორეს დღესა, ზოლო მოსკოვის 12 რიცხვსა, 1801 წელსა“ (28r).

3. „ყოვლად უგანათლებულესსა მპყრობელსა დიდსა კელმწიფესა იმპერატორატრსადა(!), თვთმპყრობელსა ყოვლისა როსისისასა, სენათისაგან უთმონებრესი მოხსენება.—შესადრგენელად ყოვლად უმოწყალებისა თქვენისა იმპერატორების დიდებულების...“ 28v—33r.

შენიშვნა: სტატიებს წინ უძღვის:

„ნაბოძები ღრამოტა ახნაურთადმი, შეძინებითა უკახათა.“

1) უკახი, გამოსრული 15 მარტსა წელსა 1801, აღდგინებისათჳს გამორჩევისა მოკლელთა ეუბნისა და ზემსკისა სასამართლოსათა, სრულსა ძალსა და საფუძემდისა ზედა ჯუბერნიათა განწესებისასა.

2. უმაღლესი მანიჭესტი, გამოსრული მეორესა დღესა აპრილისასა 1801 წელსა, დამტკიცებისათჳს ყოვლისა სამართლისა და უპირატესობისა ბოძებულისა გრამმატასა შინა ახნაურთასა.

3) უმაღლესად დამტკიცება სენათის მოზენებასა ზედა 5 დღესა მაისისასა 1801 წელსა, აღდგინებისათჳს ახნაურთა სამართლისა და უპირატესობისა ახნაურობისათჳს“ (2r).

შინაწერები: 1. „ბაგრატი მეუის ძე გიორგი იყო ჩტვე ამ წელს ლანგუბურ მოვიდა... ლის და აილო ბირთვისი, იმა გიორგის მეუობაში.“

2. სამშვიდდისა(!) და ყიზყალა არის ქართლოსის აშენებული.

3. ადვრკის მეფობაში იშვა უფალი ჰენი იესო ქრისტე.

4. მ წელს იყო აღმქანდრე მეფე. ჩუიდი(?) ამან აღაშენა მცხეთა და რუისის ეკლესია. ამან განუყო ძეთა თვისთა სამეფოესე რაგად: პირველსა ვახტანგს მისცა იპერეთ, და დიმიტრის—ქართლი და უმცროსს გიორგის კახეთი. გიორგი მეფე მოიკლა შაბახისაგან ჩქმ წელს ქრისტესით.

5. ქართლის ისტორია იპყრობს თავის შორის ორს ცვლილობას: პირველსა მთავრობისასა, ზოლ მფორისე (!) მეფობისასა და ესეკა რეუობა განყოფილ იქნა ოთხად: ფარნავაზიანად, არშაკუნიანად, ზოსროვიანად და ბაგრატიონად.

6. ქართლი აღეშენა პირველ ქართლოსის თიერ“ (34r).

40 ფ.; 33×21; 35×22,5; ქაღალდი, სხვადასხვა ზომის; წაყლული; ახალი მყვანო ყდა; უღამაზო მფდრული; 1844 წ. (40v); დაეწარგლია 5r-v.

(გულასპიანი).—„...მათი, რა დილა გათენდა ყულუმჯალომ გადმოიხედა და კვალად იგინი იხილა...“ 1r—40v.

შენიშვნები: 1. განსრულდა წიგნი ესე ახლისა ისტორისა(!), რომელსა სახელ ყუოდების გულასპიანი“ (40v).

2. „რომელთაცა აღმოკითხათ ისტორია ესე, შემთხველსა და აღმწერელსა ნუ მსწევთ, არამედ ლოცვითა მოიხსენებდეთ, თუ რომ შეცდომა რამ ჰქოთ(!), სიჩქარით აღვეიწერია. გთხოვთ, რომელთაცა ინებოთ კითხვა, გაფრთხილებით იმმართოთ, ამისთვის რომ საქართველოში პირველი ნაპოვნია“ (40v).

3. „ეს წიგნი გუეთენის თაჲდის ზაალ დაევითისძეს ბარათოცს. წელსა ჩუმი-ს, სედებარის(!) კო-სა“ (40v)“.

(1010)

2439

ქილილა და დამანა (საბახეული რედაქცია). XIX

36 ფ.; 33,5×22; ქალაღი, მოღერჯო; ახალი მეყაოს ყდა; მუდრული, შავი მელანი, სათაურები და ლექსების პირველი სიტყვები სინგურით; ბოლოაკლული; კვირნიშანი 1822 წ.; დაუწერელია; ფ. 35r—36v.

[ქილილა და დამანა]. „... დასაწყისისა პირველ წიგნისა ამის, შენავალად [თქმული ბრძნისა ანგარი სოილისა].—სრული სიბრძნე ამისად შემსგავსებულად საფუძველად დაუც და ყოველთა წიგნებთა შინა მოქმელისა სახელი...“ 1r.

წყდება: „... შე, მრავლის ნდომი შეიქნა მიწა, დიდობის მხენი წამს შეიბიწა...“ 36v.

შენიშვნები: 1. ხელნაწერი მიყვება ილია კუციას მიერ გამოცემულ ტექსტს (იხ. ქილილა და დამანა, თბილისი, 1913 წ., გვ. 1—60).

2. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ეჭვ. თაყაიშვილს (იხ. Описание, ტ. I, გვ. 298).

(1011)

2440

ვახუშტი, საქართველოს ისტორია და გეოგრაფია (ფრაგმენტი). XIX

14 ფ.; 35,5×32,5; ქალაღი, მომწვანო ფერი; ახალი მეყაოს ყდა; ფრაგმენტი; მუდრული, შავი მელანი, დასაწყისი ასოები მთავრულად; კვირნიშანი 1816 წ. [XIX ს.]; დაუწერელია; ფ. 10r—14v.

[ვახუშტი, საქართველოს ისტორია და გეოგრაფია].— „... მეფეთა გვართათვის. ხოლო გვარნი მეფეთანი იყვნენ პირველნი ქართლოსიანი და ნებროთიანი...“ 1r.

წყდება: „... ხოლო აწინდელსა ეამსა იყო ერთსპასპეტოდ(!), ვიდრემდის შეიკვალებოდნენ...“ 9v.

შენიშვნები: 1. ხელნაწერი მისდევს გამოცემებს (იხ. ვახუშტი, აღწერა საქართველოსა, თ. ლომოურის და ნ. ბერძენიშვილის რედაქციით, 1941, გვ. 20; გვ. 24—25; გვ. 33—50, შემოქმედ. მე-18 სტრიქონი და ვახუშტი, საქართველოს ცხოვრება, ზ. კიკინაძის გამოცემა, 1913 წ., გვ. 159, 23 სტრიქონი).

2. 1v-ზე ტექსტის ხელით მიწერილია ცამეტი სტრიქონი, რომელიც შეეხება თა-
მარ მეფის კმრის მოყვანას რუსეთიდან. ეს სტრიქონებიც აღებულია ვახუშტის
„ისტორიიდან“ (იხ. ქართლის ცხოვრება, დასაბამითგან შეათებრამეტე
საუკუნემდის, თარგმნილი და გამოცემული ღვაწლით უ. ბროსე, ნაწილი პირვე-
ლი, სანკტპეტერბურღს, 1849, გვ. 285—286).

3. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ევ. თაყაიშვილს (იხ. Описание, ტ. II,
გვ. 672).

(1012)

2441

ლიონიძე სოლომონ, ტირილი ირაკლი მეორისა. XVIII—XIX

5 ფ.; 33,5×21; ქალაქი; რესტავრირებული, განსაკუთრებით პირველი და მე-4
ფურცელი; მეოთხე ფურცელს ქვედა ნახევარი მოხეული აქვს; ახალი მუჯავს ყდა;
[XVIII—XIX ს]; დაუწერელია. 1r-v.

„მოთქმითი ტირილი საქართველოს მეფეს ღერკულესს,
ნეტარებისა ღირსსა ზედა.—დღესა ქუქუანა აღსრული გულისწყრო-
მისა ტახტსა ზედა...“ 2r—5v.

შენიშვნა: თხზულება გამოცემულია მრავალჯერ, უკანასკნელად 1957 წ. (იხ.
სოლომონ ლიონიძე, მოთქმით ტირილი საქართველოს მეფის ღერკულესს ნე-
ტარების ღირსსა, XVIII საუკუნის ავტოგრაფიული ხელნაწერის მიხედვით, ტექ-
სტი დაადგინა, ნარკვევი წაუმზავრა და საძიებლები დაურთო ნიკოლოზ კან-
დელაკსა, თბილისი, 1957).

(1013)

2442

თეიმურაზ I, პოემების კრებული. XIX

17 ფ.; 36×22; ქალაქი; ახალი მუჯავს ყდა; მხედრული, შავი მუღანი; სათაფ-
რები და სტროფების დასაწყისი სიტყვები სინგურით; [XIX ს.]; დაუწერელია 17v.

1. „შელაპარაკება და ბასი, მათ-მათი შესაფერი მიჯნურობა და
ფარვანასაგან თავის დაწვის გაწირვა. ლექსად ნათქვამი ღვთივ
ვეირვეინოსა(!) პატრონის მეფის თეიმურაზისაგან, სუფევითმც ჰყოს
უფალმან ხსენება მისი, ამინ.—

ღმერთო, ყოველთა ცხადათი და იღუმალთ დაუფარაო...“ 1r—5r.

2. „ლექსი მუნასიბი და ტკილი გაწყობილი, მსმენელთათვის სა-
მოგნო ვარდ-ბრულბულის(!) გაბრჭობა. ნათქვამი ღვთი(!)ვეირვეინო-
სანისა ჰელმწიფისა პატრონის მეფის თეიმურაზისა, სუფევითმ-
ცა ყოს უფალმან საუკუნითგან და უკუნისამდე, ამინ. იყავნ, იყავნ.—

ჰე, არსისა შემოქმედო! შენგან არის ყოვლი ფერი...“ 5v—11v

3. „თქმული მეფისა მიერ დიდისა თეიმურაზისათვის. შაჯამა.—
ხვალეც(!)მითქვამს: სიტყვა უქმისა პატივმან შემაშინაო...“ 12v—17r.

შენიშვნები: 1. ხელნაწერი გამოყენებულია თეიმურაზ I კრებულის გამოცე-
მისას (იხ. თეიმურაზ პირველი, თხზულებათა სრული კრებული. აღ. ბარა-
მძისა და გ. ჯაკობიას რედაქციით, 1934 წ.; გამოცემაში ხელნაწერი აღნი-
შნულია N¹ ლიტერით).

2. ჩვენი ხელნაწერის პირველი თხზულება მისდევს გამოცემას (გვ. 15—23), რომელთან შედარებით აკლია 21 სტროფი და ბოლოსიტყვაობა (3 სტროფი).

3. ხელნაწერის შესაშვ თხზულებას გამოცემასთან შედარებით აკლია: II თავიდან პირველი სტროფის 3 სტრიქონი და მე-6 სტროფის 2 სტრიქონი; IV თავიდან მეორე სტროფის მე-3 სტრიქონი და შესაშვ-მეოთხე სტროფები; V და VIII თავები ნთლიანად.

4. ხელნაწერი აღწერილი აქვს გვე. თაყაიშვილს (იხ. Описание, ტ. II, გვ. 284).

შინაწერი: „პირველი, ნეფის ტირილის წიგნი, ნეფე ირაკლი რომ მიიქცა და დავით მსაჯულს უტირნია.

რაც წიგნები მაქუს ფითგაი(ი) და ამას ქვევით დაიწერა ჭართული ისტორიანი:

ქ. ა. ვეფხვის ტყაოსანი.

ქ. ბ. თამარ მეფის შესხმა

ქ. გ. ამირ-დარეჯანიანი

ქ. დ. გულასპიანი

ქ. ე. დავრიშანი

ქ. ვ. მირის ანბავი

ქ. ზ. თიმსარი

ქ. თ. წმინდა იერუსალიმის აღწერა

ქ. თ. მხეცის წიგნი

ქ. ი. თამარ მეფის შესხმა კიდევ რუსთველისაგან თქმული

ქ. ია. მოთხრობა რჯუელთა თათართა, თქმული ბატონიშვილის ბაგრატიის

ქ. იბ. ნარკვევი

ქ. ივ. თითონ ეს წიგნი—ვარდ-ბულბულიანი

ქ. იფ. დარუნიანი

ქ. იე. ქალ-ვაჟიანი

კიდევ სხვა წერილი წიგნები

ქ. ივ. მეორედ მოსვლის წიგნი

ქ. იზ. ტრავატის დარღვევა

ქ. იმ. ური(ი) მოქცევა

ქ. ით. კიდევ რუსულიდან გამოწერილი(ი) ისტორია

ქ. კ. კიდევ რუსულიდან გადმოწერილი ასტორია.

ქ. კა. თავათ(ი) აღწერა

ქ. კბ. ესოფეს წიგნი

ქ. კვ. დარეჯანიანი

ქ. სამი კარაბადინი* (12r).

2443

შეკრება ოცდაერთისა აზრისა ორასორმოცთა საქართველოს შებატონე-თა მიერ წარმოთქმულისა ბატონებობაზე, შედგენილი 1863 წელს.

(გადატანილია დიმიტრი ყიფიანის პირად საარქივო ფონდში 212 ნომრით).

(1014)

2444

კითხვა-მიგება. XIX

16 ფ., 21,5×17; ქაღალდი, გვეითლებული; ახალი მუცაოს ყდა; ნაკლული; მხედრული, შავი მელანი, სათაურები სინგური; [XIX ს.]; დაუწერელია 16v.

*კითხვა-მიგება ბასილისა და გრიგოლისაგან.— ბასილ კითხა: რა ხელობა შექმნა პირველად ყოველსა...“ 1r.

წყდებოდა: „... ბასილ კითხა: რა არის ელვა, ასე რომე გამოკრთებინა, ანუ მეხი, რომე ჩა. ? გრიგოლ მიუგო: არს ანგელოზი...“ 16r.

2445

ქრებული. XIX

20 ფ.; 22×16; ქალაქი (მოლურჯო); ლიფერინის ახალი ყდა; მხედრული, შავი მელანი; ჰეირნიშანი 1809 წ. (15 ფ.); [XIX ს.]; დაუწერელია 1v.

1. [ტრაღედია იფილენია].—„მოკმელება I, ლამით. ალაშემონ: დიალ, მე დიალ, მე ალაშემონ, მე კელმწიფე შენი, მე დამპირნე შენის ღვიძლისა და მეგობრობისა...“ 2r—17v.

შენიშვნები: 1. ტრაგედია რუსულიდან ქართულად გადმოთქმებულია დავით ჩოლოყაშვილს (იხ. კ. კეკელიძე, ძველი ქართული მწერლობის ისტორია: ტ. II, 1952, გვ. 581).

2. ტრაგედიის ტექსტი გამოქვეყნებულია ტრ. რუხაძის მიერ (იხ. ტრ. რუხაძე, ძველი ქართული თეატრი და დრამატურგია, გვ. 297—333).

3. ტრაგედიის ტექსტს წინ უძღვის „მოკმელნი პირნი“ (1r) და სცენის აღწერა (2r).

4. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ტრ. რუხაძეს დასახელებულ წიგნში, გვ. 290—291.

2. [შრომის მოყვარეობისათვის].—„... ვულს მოდგინებით მას, რომლისათვისცა თქმულ არს შრომისმოყუარეობდღეთ მის მხოლოსათს...“ 18r.

შენიშვნა: ტექსტი ფრაგმენტია, სულ 12 სტრიქონია.

3. „დანიშნუა იპოკემეტავროასა.—
არა ვარ შემოკმედი, არცა კმნილი,
არა ოდეს ვიყავ ხილულ ცოცხალთა შორის...“ 18v.
4. „სქიმა ხუთთა საკოროლოთა.—

კვეთაა შინა	ნენელები ცუდნი	ქარანელები ზრდილნი	იტალიანები თავაზიანნი	იშანიელები საჯიობელნი	ანგლიელები დიდებულნი...“
-------------	----------------	--------------------	-----------------------	-----------------------	--------------------------

19 r.

5. „თუ შოტლანდიის ვაშტისა, ანუ სალდათის სიწრფოებისა.—გლასკოგსა შინა მკვდარი, სახელით რიჩარდ მედიტონ მოვიდა...“ 19v—20v.

შენიშვნები: 1. თხზულება წარმოადგენს თარგმანს.
2. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ევ. თაყაიშვილს წიგნში: Описание, ტ. II, გვ. 490.

1016)

2446

თიმსარიანი (ფრაგმენტი). 1790

7 ფ.: 20,5×15,5; ქაღალდი, მომწვანო; ახალი მუყაოს ყუდა; თაბოლონაკლუდი; მხედრული, შავი მელანი, სათაურები სინგურით; 1790 წ. (4v);

[თიმსარიანი].— „... და მეც გაგვიწყერ და თუ მართალი გამოვიდეთ, მისი სანუქყო წყალობა გვიყავით...“ 1r.

წყდება: „... როგორც ყოფილიყო, ყმაწვილმან ესრეთ უთხრა: მგაზედ ნუ დაღონებულხარო, იმათგან რათგან ასრე...“ 4v.

შენიშვნები: 1. „თიმსარიანი“ ტექსტი გამოცემულია: „თიმსარიანი, თარგმნილი სპარსულიდან თეიმურაზ მეორის მიერ. ფეფერაციის გამოცემა, 1935 წ. ფრაგმენტი მისდევს გამოცემის 106—114 გვერდებს.

2. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ექვ. თაყაიშვილს (იხ. Описание, ტ. I, გვ. 394.)

3. 7v-ზე არის კრიპტოგრაფია.

მინაწერები. 1. „ქრისტეშობის იდ, ქვს უოდ“ (4v).

2. „შენ დაგბადა მანათობად, მზე როგორ იტყვის მზობასა, გახილსა მთვარეს შერთან ვინ იტყვის ლამაზობასა. ასპირად, ზობალ, მარინი ნატრობენ შენა ყმობასა, მე გაზაგევა სურვილმან, მიშცა ლახვართა სობასა“ (6r).

3. „ხელი შევიქმენ, აწ ქელი, საწერელსა კელი ვახელი, მიუვარდა მისი საკელი, ვინ მახედ არსა დარასაკელი“ (6r).

4. „ხელის ლერწაო, მშვენიერო, სიმუხაბლითა მონაზარო, გულო, მისთვის დადაგულო, მუდამ მისი მონა ხარო“ (6r).

5. „შენ გტრფიალებენ შვერტელნი, შენთვის საყვავეად ბდებიან, ვარდი ხარ, მიკვირს, ბუღბუღნი რად არ შენზედა კრთებიან“ (6r).

6. „უმბობა, ვით გაეძღებ, შენდა იყოს შესაბაო, ამას სოფელს მიმიზლთა, თეშცა იყოს შესაბამი...“ (5v).

„ქ. პირველი ლექსი ესე ეთქვი დაუსაბამოს მიმართა, მას საძვებ არსით წაუხდა, რომელმანც იმას მიმართა, ყოველს კვთა მისგნივა აქვსთ, სოფელის ბრძენთა და მიმართა, მეც მას ვევიდრო უყვადეაა, რომელმანც სიტყვა მიმართა.

უფალო, შენგნივ მოგვეცა წვიმა და თოვლი, დარები, შენგნივ დაარსდა გვეყანა, შენგნივ შეება კარები, აღშენდნენ ცკლესიანი, ზედ ირეცება ხაოები, და მე ვისგნივ უნდა შევშინდე, თუ რომ შენ მაზებმარები.

თუნდ ვიყო მარადის ომში, საყვდავთ ლეკის ჯარშია, თუნდ მარადის პიროში ვეგდო, უდაბურს მთა და ბარშია, თუნდ განსაცდელში ჩავარდე, უარეს სხვადასხვაშია, თუ შენ მწყალობ, რა შეგნება, მველეთზედ გინა ხლვაშია.

შენ ხარ ყოვლის მპრობელი და ყველას უმალღესია, სასწაულისა მიშწყველი, ვისაც რა დაუთესია.

ბოროტის ბადლათ ბოროტო, ვის ენა გაუღესია და კეთილის ბადლათ კეთილი, სულ კარგათ დაგიწესია.

რომელსაც უთქვამს კეთილი, ნუგეში კაცის დარდისა,
შენა ხარ მისი მოყვარე, ვით რომ ბუღბუღლი ვარდისა,
სასწაულისა მიმწველი, სულ თავ-თავისი ფარდისა,
და მარადის წამწყვდნელი, მაცხოვრებელი მარდისა.

ღმერთი რომელსაც კაცს წყალობს, საქმე მოუა გვარზედა,
მას არაფერი ეგნება, არც შინა, არცა კარზედა,
ღვთის ანგელოზი წინ უძღვის, მთას დადის, ანუ ბარზედა,
და ყველა ბერიათ მოუა, სულ რომ იართს შარზედა.

ვიწმინდინ ღმერთი კაცს სწყალობს, რიგზედ ექნება წესია,
ნაფუარით მოუა, თუნდ კლდეზედ დაუთესია,
არც მოურწყავათ გახმება არასდროს მისი ფესვია,
და ბნალიც გაუქრას დალაბრა, გინდ სულ ნუ დაუღესია.

გაშინებ ღვთის წყალობანი, კაცისთვის როგორ კარგია,
სწრაფათ აღავლებს ცარიელს, ველარა ზიდოს ბარგია,
რომელსაც კაცსაც არ წყალობს, სულ არაფერში ვარგია,
და სწრაფათ გახმება მის ფესვი, თუნდ წყალთა შუა დარგია.

ღმერთი თუ კაცსა გაუწყურა, სწრაფ ასტკივდება კბრლია,
კბილმოკრილივით იწნება, შუად სკამოს თუ ტბილია,
პერიც მაშინ გაუხმება, აღარ ედება რბილია,
და ყველა ურნათ გარდექცევა მორჩილნი, ყმა და შვილია.

სოულათ რომელსაც ვისმესა შახტრებს ბედნიერება,
ვისაც რა უნდა უმტეროს, ყველა მას მიეფერება,
საითაც ხომალდს გაგზავნის, დროთ ქარი დაეხერება,
და გიფურსა იქა თუ კვიანერს, ორადვე შეეფერება“ 6v—7r.

8. „და ვით თუ ემანი შვილი“ (7v).

9. „მდივნის ეგნატეს ძე და ვით თუ ემანი შვილი“ (7v).

(1017)

2447

მირიანი. XIX

18 ფ. 21×17; ქალღმერთი; რესტავრირებული; ახალი მწყაოს ყდა; თავ-ბილო-
ნაკლული; ჭლამაზო მზებრელი, შავი შელანი, სათურები სინჯურით; ალაგ-ალაგ
სათურების ჩასაწერი ადგილი დატოვებულია; ჰეირნიშანი 1832 წ.; [XIX ს.]; დაუ-
წყურელია 18v.

[მირიანი]. — „... და კაცს არნახავადა(!) შობის ხეშიფე ერთს ხახ...
დაგბირდა და იმისი სურათი შემოიმიკეთა...“ 1r.

წყდება: „... ვინ ცა არა იბილა და ქვეყანასა ფერხ...“ 19r.

შენიშვნა: თხზულებასთან დაკავშირებულ საკითხებზე იხ.: კ. ქვეცილიძე,
ძველი ქართული მწერლობის ისტორია, ტ. II, 1952, გვ. 334—337.

(1018)

2448

მოთხრობა მშვენიერი ქალისა და მზეციისა. 1830

37 ფ.; 18,5×23,5; ქალაღდი თეთრი; ახალი მუყაოს ყდა; მხედრული, ორი სხვადასხვა ზელი, მელანი შავი; დაწერილია ნიკოლოზ ყიფიანოვისა და ნისი მსახურის გიორგის მიერ 1830 წ. (1v.); დაუწერელია: 37r-v.

„მოთხრობა მშვენიერის ქალისა და მზეციისა.—რომელსამე ფრიად მდიდარსა ეპარსა, მცხოვრებსა ერთსა საუცხოვოსა და დიდსა ქალაქსა...“ 2r—36v.

მიწერილი: „ქ. რომელიცა ვიწვე ზარდაღებად უწერილისა ამის კითხვა-მიგების დიკონმა ნიკოლოზ ყიფიანოვმა, შემწეობითა მსახურის გიორგისათა, არაგვის ერისთავის ასულის და ჩოლოყავევის კნეინის თინათინის ბრძანებითა იწყო წერად ქალაღდი ესე აპრილის 6, ჩულ წელსა,

ზელითა ჩემითა წერილი ზ ქალაღდი, ქვემოთ გიორგის(ს)ი ზელითა აღიწერთა“ (!) (1r).

(1019)

2449

მეორეთ მოხვლა. XIX

25 ფ.; 21,5×17,5; ქალაღდი; ახალი მუყაოს ყდა; მხედრული; მოყავისფრო მელანი; [XIX ს]; გადამწერი მ. თუმანივი [24v]; დაუწერელია: 25r-v.

[მეორეთ მოხვლა].— „ღამდებოდა ქალაქსა ბოლონისა, როდესაც ერთს ვიწრო ქუჩაში მოვიდოდა დაწყნარებით ახალგაზრდა კაცი...“ 1r—24v

შენაშვნა: თხზულება მხატვრული ნაწარმოებია, მოთხრობაა. თარგმნილია რუსულიდან.

მიწერილი: „თ. მ. თუმანივი“ (24v).

(1020)

2450

კრებული. 1830

37 ფ.; 21×17,5; ქალაღდი (თეთრი); ახალი მუყაოს ყდა; მხედრული. შავი მელანი; გადამწერი—გიორგი; 1830 წ. (29r); დაუწერელია 37v.

1. „ცხოვრება ესოპესი. ცხოვრება მიდგომითა მახლისა ესოპესნი. მიდგომა იგი საქმეთა, რომელ არიან კაცთა შორის...“ 1r—28v.

შენაშვნა: ეხოპეს იგავ-არაკები გამოცემულია ოჯგერ. პირველად გამოსცა ს. იორდანიშვილი: ესოპე, იგავნი, 1944; მეორედ—ს. ყუბანეიშვილი: ძველი ქართული ლიტერატურის კრესტომათია, ტ. II, 1949, გვ. 280—289.

2. „მიველ წალკოტის ხმა. თახმისი, თქმული თ. გ[იორგი] თ[უმანიშვილისა].—

ამხელი თვალთა განვიცდი ცათა დასადარებსა...“ 29v—30r.

3. „მუსტაზადი, თქმული თ. გ[იორგი] თ[უშანიშვილისა].—
ჭი, ვითარად მწველად კმარად მგზნებანი...“ 30r—31.
4. „მუსტაზადი, თქმული თ. გ[იორგი] თ[უშანიშვილისა].—
ეპა, მნათობო, ცთომილთ მჯობო, ვეტრფი სულითა“... 31r—v.
5. „თახმისი, თქმული თ. გ[იორგი] თ[უშანიშვილისა].—
ვარდო, ამყო, დამწვარვარ მე სულითა სრულითა“... 31v—32r.
6. „მუხამბაზი, ბისალბუჩინარის ხმაზედ სათქმელი, თქმუ-
ლი თ. გ[იორგი] თ[უშანიშვილისა].—
ულმობელო დიანო(!), არ გაქვს შეწყალებანი...“ 32r—33r.
7. „დუბეთი, თქმული თ. გ[იორგი] თ[უშანიშვილისა].—
მუხთალმან ამა სოფელმან ასე შემქნა მოტირალი...“ 33r.
8. „გარაილი, სხვა ხმაზედაც სათქმელი, თ. გ[იორგი]
თ[უშანიშვილისა].—
ბულბულს მხედა ვულსა ლხენანი“... 33r—34r.
9. „თახმისი, თქმული თ. გ[იორგი] თ[უშანიშვილისა].—
სრა არს უცხო საშეებელი, სამოთხისა საღარი“... 34r—35r.
10. „ახალ აღნაგოს ხმაზედ სათქმელი, თ. გ[იორგი] თ[უშანიშვი-
ლი].—ვეციკავ კრონოსი დიდა...“ 35r—v.
11. [გიორგი თუშანიშვილი]. „მუხამბაზი, ბოი სალბუჩინარის
ხმაზედ.—
ვარდი რა ვაიაფდეს, ვინ ჰყოფს მისა ქებასა...“ 35r—36v.

შენიშვნა: ავტორი აღდგენილია S—1512: 279 მიხედვით.

12. [ლექსი].—„ხაზაროვს წელში გაურქეს ხანჯალი,
დედოფალი იყო მისი აჯალი...“ 36v—37r.

ანდერძი: „ერისთვის ასული ჩემი ქალბატონის ბიძებით დამიწვრია მე გიორ-
გის ეს ვსოპეს წიგნი თვესა აპრილის ი. წელსა ჩუღ, ქორთიკონს ფიშ, 101A-
1830“ (27r).

შინაწერები: 1. „უგანათლებულესო საქართუმლოს მეფის სძალო, იმერეთის საზლ-
თებუტის ხურაბ ვერჯთლის ასულთ ქეთევან, უფროწყალესო კელმწიფა-
მე. თქვენმან მონამან იესე ბოძანებულსა ანას თქვენ მიერსა მივეც სისრულედ სა-
რიცხველსთა იენისისასა შ, ბოლო ქრისტეს განზოციელებითჯანსა ჩუღ წელსა“
(28v).

2. „ქორთიკონს ფიშ, თვესა აპრილის ი“ (28v).

(1021)

2451

თეკლას წამება. XIX

15 ფ; 21,5×17; ქაღალდი, ლურჯი; ახალი მუყაოს ყდა; მხედრული; შავი მელა-
ნი, სათაფრი სინჯერიოთ; საზედაო ასოები მთავრულად: [XIX.]; კვირინიანი 1814 წ.;
გადამწერი—გრიგოლ ვაჩაშვილი (12v); დაეწერებლია: 13r—15v.

„თუშსა სექდემბერსა კდ. წამება პირველ მოწამისა თე-
კლასი.—მორა-უჯუშ-ვიდოდა პავლე იკონია ქალაქად, შემდგომად დევნუ-
ლებისა...“ 1r—12v.

შენიშვნა: თხზულება გამოცემულია ილ. აბულაძის შივრ (ენიშის „მო-
აზნე“, ტ. VIII, გვ. 71—137).

ანდერძი: „პირველმოწამეო თეკლა, მეოხ შეყავ წინაშე ღვთისა ღვდელ-მონა-
ზონს გრიგოლ ვაჩნაძეს, ამინ“ (12v).

(1022)

2452

კრებული. 1848

28 ფ.; 18×22,5; ქალაქი: ახალი მუყაოს ყდა; მიხედრული; სახედაო ასოები
მოკრულად. შავი მელანი; გადაწერილი—ანასტასია გრიგოლის ასული ჩოლოყაშვი-
ლი; 1848 წელი (9v); დაუწერელია 28v.

1. [ბესარიონ ორბელიშვილი]. „შეხხმა წმიდათა მოწა-
მეთა ბიძინასი, შალვასი და ელისბარისი და უწყებთსა მა-
თისა.—მოწამეთა სიმრაველემან გარემომიკვეს ჩვენ...“ 1r—9v.

შენიშვნა: თხზულება გამოკვეთებულია (იხ. მ. საბინინი, საქართველოს სა-
მოთბე, გვ. 599—609).

2. „თთუშსა აგვისტოსა იე. მიცვალემა ყოვლად წმიდისა
ღვთისმშობლისა და მარადის ქალწულისა მარიაშისა, თქმუ-
ლი წმიდისა მამისა ჩუენისა დიდისა ვასილისა.—რაჟამს იგი
სულსაგან წმიდისა ღვთისმშობელსა მარიაშს ჟამი განსვლისა თვისისა ამიერ
სოფლით გულის ხმა ეყო განსვლად...“ 10r—28r.

შენიშვნა: მთარგმნელი უცნობია. ტექსტი პირველი რედაქციისა (შპრ. კ. კე-
კელიძე, ვტირდები, ტ. V, გვ. 21).

ანდერძი: „რა ვიბილგ წერილი ესე და წარვიკითხე, განაზიარულა გული ჩემი სი-
მნემან და სიქველემან მათმან და მტკიცემან რჯულისამან, რომელი ესრეთ დაწვი-
ლან და წამებულან სიბტკიისა სარწმუნოებისა და სიყვარულსათვის უფლისა ჩე-
ნისა იესო ქრისტესისა. და დიდისა სიბარულითა და სიჩქარითა გადავწერე, რომელ
პირველ შეუთხვანს ბასილ მონაზონსა(!), დიდათ განთქმული უოფილა და
ბრძეხი და ბრძანებითა ბასილი მეფისათა(!)“

გე. კენია ანასტასიამ, ასულმა გრიგოლ ჩოლოყაშვილისა მან და
მეუღლემან ბარათოვისამან, გადავწერე. თუმცა არა ვგნხავსები და არცა
ვებაძები სიწმინდესა და სიქველესა მათსა, მარამ რადგან გვართ ჩოლოყაშვი-
ლი ბრძანებულა და ურისთავიდანაც მონაწილე ვარ, რადგანაც დედაჩემი თინა-
თინა რასტომ ერისთვის ქალი იყო, ამისთა სურვილითა გადავწერე. აი, ასეთ-
ნი კეთილნი გვაწმი მოწამენი გამოზრწყინებულან გვართა შინა ქართველთასა და
ვადიდოთ სახელი ამათი ამიერიდგან უკუნისამდე, ამინ. სიჩქარითა გადავწერე და
ვინცა იხილოთ და წარვიკითხოთ, შენდობა მიბრძანეთ და მამიტვეთ, თუ რომ
შეგდომა იხილოთ რაიმე.

გადავწერე წელსა ჩემს, სექტემბრის იწ, ამინ და კირიელისონ“ (9r—v).

(1023)

2453

კრებული. XIX

26 ფ.; 21,5×16,5; ქალაქი (ლერჯი); ახალი შეყაოს ყდა; ნაკლული; აკლია 20v და 21r შორის; მხედრული, შავი მელანი. სათაური და აბზაცის დასაწყისი სიტყვები სინგურით; კვირნიშანი 1814; [XIX ს]; დაუწერელია: 23v, 24v, 25r—26v.

„იანვარსა იდ. ცხოვრება და მოქალაქობა ღირსისა და მოციქულთა სწორისა ნეტარისა ნინასი; გვაკურთხენ შამაო.— მათ ეამთა, ოდეს იწამა წმინდა, ყოვლად ქებული და დიდებული მთავარმოწამე გიორგი...“ 1r—20v.

შენიშვნები 1. ტექსტი წარმოადგენს არსენ ბერის თხზულების პერიფრაზულ რედაქციას; გამოქვეყნებულია სოლ. ყუბანეიშვილის მიერ (იხ. ძველი ქართული ლიტერატურის კრებულთა, ტ. I, გვ. 216—231).

2. [ჯუან შერი. ცხოვრება ვახტანგ გორგასლისა].—„... სახლი მდაბი(!)უფლისა და კვლად ათი სახლი მთავართაგან და ყოვლითა დედაწულითა მათითა და მოიყვანნა და დაშენნა(!)...“ 21r—23r.

შენიშვნები: 1. ტექსტი ჯუან შერის შრომიდან გამოკრებილი აუცილების პერიფრაზირებაა.

2. 24r-ზე განსხვავებული ხელით მიწერილია ყოვლად უნიკო ლექსი.

(1024)

2454

ჯანდიერი ივანე, ჩანაწერები. 1854

7 ფ.; 21,5×17,5; ქალაქი; ახალი შეყაოს ყდა; მხედრული; შავი მელანი; 1834 წ. (1r); ივანე ჯანდიერის ავტოგრაფი; დაუწერელია: 5v, 7r-v.

„18 $\frac{8}{30}$ 34, 30—სა აგვისტოსსა, დღესა სასწაულისა წმინდისა ალექსანდრე ნეესკისასა. მომზადებულ იყო ზეგლის(!) იხდა და კურთხევა დღესა მას საუფლოსა, რომელ არს დღე სახელწოდებისა ღუთისადმი განსვენებულისა დიდისა ერთ-მთავრისა ჩვენისა ალექსანდრეს 1-ის...“ 1r—6r.

შენიშვნა: ჩანაწერში მოთხრობილია ალექსანდრე ქეგლის გახსნა.

(1025)

2455

კრებული. XIX

8 ფ.; 17×22; ქალაქი; მაგარი შეყაოს ახალი ყდა; მხედრული. ულამაზო ხელი; [XIX ს]; დაუწერელია; ფ. 1-v, 7v, 8r-v.

1. „თავადის ალექსანდრე კავკავადისგან თქმული მუხამბაზი.—

ლოთებო, ნეტავი ჩვენა, იალალი. იალალი...“ 2r—3v.

შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. აღეკსანდრე ქავჭავაძე, თხზულებანი, ი. გრიშაშვილის რედაქციით, 1940, გვ. 5—6).

2. „ქეთევან ბატონიშვილის თქმულნი.—
 ჭი, ვითარ ვმსტქვა განსაკრთომელი...“ 3v—5r.
3. [აღ. ქავჭავაძე].—
 „შშენიერთა ტელმწიფავე, მკლავს სიშორე შენითა...“ 5r.

შენიშვნა: ლექსი გამოქვეყნებულია (იხ. აღეკსანდრე ქავჭავაძე, დასაბ. გამოც., გვ. 102).

4. [აღ. ქავჭავაძე].—
 „მიველ წალკოტსა ნუგეშათ, გლახ ჩემს გულს სევდაესია...“ 5v.

შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. აღ. ქავჭავაძე, დასაბ. გამოც., გვ. 106)

6. „თეჯლიში, თავადის გრიგოლ მუხრანწყისაგან.—
 ორნო, ტოლნო, შესამკობლად ნაზარდნო...“ 6r.
7. „ება, ვარდო, ბულბულისაე...“ 6v—7r.

(1026)

2456

კრებული. XIX

10 ფ.; 17,5×22; 33,5×21,5; ქალღი სხვადასხვა ზომის; ახალი მუყაოს ვდა მიხედრული, შვეი მელანი; [XIX ს.]; დაუწერელი; 7r, 8r,—10v.

[აღ. ქავჭავაძე].—

1. „ღვინო ხასიათს არ მსცვალეზს...“ 1r.

შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. აღ. ქავჭავაძე, თხზულებანი, ი. გრიშაშვილის რედაქციით, 1940, გვ. 111).

2. [გრ. ორბელიანი]. „ლხინი.—
 მე იგი მიყვარს ლხინი, სად თავისუფლება მეფობდეს...“ 1r.

შენიშვნა: ლექსი გამოქვეყნებულია (იხ. გრ. ორბელიანი, თხზულებათა სრული კრებული, აკ. გაშვარელიასა და ჯ. ჭუშტიძის რედაქციით, 1959, გვ. 110).

3. „წალკოტსა შშენიერთსა, სად მდგლონი შენაკრბიან...“ 1r.
4. [გრ. ორბელიანი] „ნ....დმი.—
 მნათობო! თუთ შენ აღმიხსენ, რა მემართებინ, რასა ვგრძნობ...“ 1r.

შენიშვნა: ლექსი გამოქვეყნებულია (იხ. გრ. ორბელიანი, დასაბ. გამოც., გვ. 10).

5. „აღ. ქავჭავაძე.—
 მსტერს(!) გლახ გული, საყვარლო, ლოდნა შენი უწყლავს თმენას...“ 1v.

შენიშვნა: ლექსი გამოქვეყნებულია (იხ. ალ. ქავჭავაძე, დასაბ. გამოც., გვ. 124).

6. [გრ. ორბელიანი], „ანტ... სადმი.—
 შე კბაუკო, სიხარულით დღენი შენნი განატარე“... 2რ.

შენიშვნა: ლექსი გამოქვეყნებულია, (იხ. გრ. ორბელიანი, დასაბ. გამოც., გვ. 3).

7. [ალ. ქავჭავაძე]. —
 „სევმ შიწვია, მანანა
 მომიელინა მან ანნა,
 მასთან მოჰყვია მანანა
 მინანია მან ნანა“ 2რ.

შენიშვნა: ლექსი გამოცემულია (იხ. ალ. ქავჭავაძე, დასაბ. გამოც., გვ. 90).

8. [ქავჭავაძე ალ. I. — „ეს სოფელი, სამყო ძნელი, მჩუშნებელი კმუნ-
 ვის ალთა“... 2რ.

შენიშვნა: ლექსი გამოქვეყნებულია (იხ. ალ. ქავჭავაძე, დასაბ. გამოც., გვ. 29).

9. [ორბელიანი პეტრე]. „ჩემო სიამეე, განცხრომისა საფსებაე...“ 3რ.

შენიშვნა: ავტორი აღფგენილია S—1512:87-ის მიხედვით.

10. „გრ. ორბელიანი.—თუ ტურფანი თვალნი შენნი ცრემლთ აფრ-
 კვევენ მწუხარებით... 3რ.

შენიშვნა: ლექსი გამოქვეყნებულია (იხ. გრ. ორბელიანი, დასაბ. გამოც. გვ. 8).

11. „შე შენ არ გეტყვი.—გეტრფი, ვითა სხვანი გეტყვიან...“ 3რ.

12. [გრ. ორბელიანი], „იარალი სადმი.—
 ჩემო იარალი, ნეტავი ოდეს“... 3რ—5რ.

შენიშვნები: 1. ლექსი გამოქვეყნებულია (იხ. გრ. ორბელიანი დასაბ. გამოც. გვ. 14).

2. ტექსტი ნასწორებია ფანქრით.

13. [გრ. ორბელიანი], „ტოლობა შეიდან.—
 პელმწიფეე ჩუშნო,
 ძღოცრო ბრძენო...“ 6რ—7რ.

შენიშვნები: 1. ლექსი გამოქვეყნებულია (იხ. გრ. ორბელიანი, დასაბ. გამოც. გვ. 145).

2. ხელნაწერი გამოცემულია გრ. ორბელიანის თხზულებათა გამოცემისას. დასაბუღებულ გამოცემაში ჩვენი ნუსხა განხილული და რამდენადმე აღწერილიც არის.

(1027)

2457

შესავალი და ზანდუკი ვახტანგ VI სამართლის წიგნისა. XVIII

8 ფ.; 30×21; ქალაქი: ნაწერია ორი სხვადასხვა ხელით; ახალი მუყაოს ყდა; მხედრული, ზანდუკის სათაური და დასაწყისი სიტყვები სინგურით; ნაკლები; [XVIII ს.]; ჭვირნიშანი—სამი ნაბეჭარი მთვარე.

1. [შესავალი].—„დასაბამითგანე დამდებელმან საფუძველთა ქვეყნი-სათმან და დამქვსელმან“... 1r—2v.

2. „ქ. ზანდუკი სასამართლოს წიგნისა სრული.—ქ. სწავლა-ნი მოსამართლეთანი, თუ ვითარ უკმს, სამართალი მოსესი: ა...“ 3r—8v.

წყდებთა: „... ქ. კიდევ ნათესაეთა უხდურობა, სომხისა ტნიბ...“

შენიშვნები: 1. ხელნაწერი აღწერილი აქვს თ. ვნუქიძეს (იხ. ვახტანგ V სამართლის წიგნი, თბილისი, 1955 წ., გვ. 12—13).

2. იქვე გამოცემულია შესავლის ტექსტი (გვ. 8—10), რომლის შემდგენლად თ. ვნუქიძე გივი ზურაბიძეს თუ შანიშვილს მიიჩნევს (გვ. 13).

შინაწერები: 1. „ქ. უაჲ ასე დავეცი, ოთხფერნი აღარა ნყვანდა, რომლისათვი-საც ამ სიღარიბეშიაც სული არა მშურს და მშურდა. მარიამობის იჲ, შაფათს დღეს, ბედოსს იმას ოთხი ცხენი ყვანდა საჯინიბთში, ორი ცუდად ება, ორზე თი-თონ და ბიკი შეისვა და წაეიდა; ერთი არბომდინ ვთხოვე დიდის ქენებით არ მათხოვა. თუ ღმერთმან შეგაძლებინოს, ამის სანაცლოდ ღუთისს მოწალებამ რომ დრო გეცს, შენ ისე მართავი გეშ...“ (6r).

2. „ქ. მე ელისაბედ თქვენს ქებასა დაეწერინებ“ (8v).

2458

ერეკლე II ორი წერილი, გადატანილია ისტორიული დოკუმენტების კოლექციაში № 5509—5510.

(1028)

2459

ზეთის კურობევა დიდ ხუთშაბათს და ფეხის ბანა. XVIII—XIX

12 ფ.; 22,5×17; ქალაქი: დაფურცლული; უცხო; ნაკლები; მხედრული, სათა-ურები ასომთავრულად, შიგადაშიგ სინგურით; ჭვირნიშანი 1791 წ.; [XVIII—XIX ს.].

„დიდსა ხუთშაბათსა ზეთის კურობევასა ზედა ლოცუა ესე წარკსთქუან უპირატესმან და შემდგომთაჲცა, დიდის მშვიდობიანის შემდგომად.—უფალო, რომელი წყალობითა და მოწყა-ლებითა შენითა განკურნებ შემუსრულიებასა სულთა...“ 1r.

წყდებთა: „... ვაკურობო უფალი ყოველსა გამსა და განტყევა ესრეთ, რომელმან...“ 12v.

(1028)

2460

ჯახალიონი. XIX

44 ფ.; 15×10; ქალაქი: ახალი ლიდერინის ყდა; რესტავრირებული; ნესტისა-გან დალაკებული; მხედრული; მელანი შავი; შიგადაშიგ გამოყენებულია სინგური; [XIX ს.]; დაუწერელია: 1r, 2v, 42v, 43v, 44r-v.

[პასქალიონი].— „რომელსა ენებოს სწავლა მზის მოქცევისა ზებირად ანუ ცხრილ-ცხავთა შინა, ესრეთ არს... 3r—43r.

შენიშვნა: ტექსტს წინ უძღვის ცხრილი (2r.) და თვეთა სახელები და მათი აღნიშნული ზოდიაკოები (1v).

(1029) 2460 ა

მონაზვნად აღკვეცის წესი. XVII

4 ფ. 15×9,5; კალაღი; ფრაგმენტი; ნუსხა-ბუსურთი; აბალი ლიდერიანის ყდა; [XVII ს.].

[მონაზვნად აღკვეცის წესი].— „... [ბრ]წყინვალეებითა საესე და მან პრქუს...“ 1r.

შენიშვნა: ფრაგმენტი S—2460 ბენაწერის ყდის დაშლის შედეგად აღდგა. ფურცლები ერთ-მეორეს არ მისდევს.

(1030) 2461

სამთვარიო და საწინასწარმეტყველო. XIX

20 ფ. 16×10; კალაღი (შოაწვანო); უყდო; დაფურცლული; თანაკლული; ბოლო ფურცლებს შემოხვეული აქვთ კუთხეები; მხედრული; [XIX ს.]; დაუწერელია: 16v, 17r—20v.

[სამთვარიო და საწინასწარმეტყველო].— „... მისს ო და-ბნელდეს მთვარე. უკეთუ იყოს ზედნადები კმ, მას წელს იყოს ზამთარი თოვლიანი...“ 1r—16v.

(1031) 2462

სამღვდლო პირთა კურთხევის წესი. XIX

8 ფ. 22×18; კალაღი; უყდო; დაფურცლული; მხედრული, სახედაო ასოები მთავრულად და სინგურით შენაკლული; [XIX ს.]; დაუწერელია 8r-v.

«კურთხევის წესი სამღვდლოთა პირთა».— „... არა ველო(!) დავასხა შე ერთსა წირვისა ზედა მღვდელთა და დიაკონთა თითოეულსა წესითა...“ 1r—7v.

შენიშვნები: 1. სათაური განსხვავებული ხელითა და მდინით მიწერილია პირველ ფურცელზე.

2. ტექსტი თარგმნილია რუსულიდან. იგი განსხვავდება კ ე ვ ი პ რ ი ა ნ ე ს ა მ -თ ა ვ ე ლ ი ს თარგმანისაგან, რომელიც 1713 წელს დაიბეჭდა.

3. რუსული დედანი ამ კურთხევისა პ ე ტ რ ბ უ რ გ შ ი დაბეჭდილია 1725 წლის ოქტომბერში, ხოლო მ თ ს კ ა ვ შ ი იმავე წლის დეკემბერში (7v).

18. ბენაწერთა აღწერილობა

(1032)

2463

შელოცვის წიგნი. XIX

19 ფ.; 18×12; ქაღალდი; უყდო; მხედრული; შავი შეღანი; [XIX ს.]; დაუწერელია; 17v, 18r—19r.

[„შელოცვის წიგნი].—„ლოცვა უცმურისა. სახელისა ღმრთისა მამისა, ძისათა და სულისა წმინდისათ...“ 1r—16r.

შენიშვნა: ხელნაწერი შეიცავს ზუთ ლოცვას. სათაურები გამოყოფილი არ არის. ლოცვების გამყოფად იხმარება ხაზი.

(1033)

2464

კრებული (ფრაგმენტი). XIX

3 ფ.; 16,5×22; ქაღალდი; უყდო; დაუთრცხული; [XIX ს.].

1. „ბატონისშვილის შირიანისაგან ყოვლად სამღვდელ-
ლოს ვარლამთან მიწერილი იამბიკოდ.—

ყოვლად სამღვდელს, მღვდელთ-მთავარო ქრისტესო...“ 1r-v.

2. „ას საგლოველათ დაუწერია ვილაცასაც, უსამართლო-
ბა მოგვადგა ამის ხმაზე.—

ღმობა, გოდება, ცრემლი, სულთქმა, ვალაღებანი...“ 1v-2r.

3. „ესეც პატრისაგან „მოგვევლინას“ ხმაზე.—
სადათ შენდა დასახვა ვიწყო სიტყვით თქმობათა...“ 2v—3r.

4. „ქიდევ პატრისაგან.—

ჩემო სიამე, შეება-განცხრომისა საესებაე...“ 3r-v.

(1034)

2465

სამადლობელი ქველისმოქმედებისა. XIX

9 ფ.; 22×17; ქაღალდი (ლურჯი); უყდო; დაშლილი; ნაკლული; პირველი ფურ-
ცელი დაზიანებული; მხედრული; [XIX სუც.]; დაუწერელია; 1r-v, 6r—9v.

„სამადლობელი თხოვათა მიმთხუშვისათჳს და ყოველისავე ქუშ-
ლისმოქმედებისა საღმრთოსა.—უწყებულნ იყავნ ყოველთა მართლმა-
დიდებელთა ქრისტეანეთად, თუ ვითარითა სახითა თანამდებ ვართ...“ 2r—5v.

(1035)

2466

რუსულ-ქართული ლექსიკონი. XIX

146 ფ.; 21,5×16,5; ქაღალდი (თეთრი, ლურჯი); აბალი შეყავს ყდა; ნაკლული; მხედრული; ჭვირნიშანი 1820 წ.; [XIX ს.].

[რუსულ-ქართული ლექსიკონი].—

„... Кемыр—მარგარიტი...“ 1r.

წყ დებ ა: „... Театральный—სათეატრო
 Театр—თიატრონი
 Θεολογία—ღვთისმეტყველება...“ 146v.

შენიშვნა: ეს ლექსიკონი განხილული აქვს მ. კე ლ ე ნ ჯ ე რ ი ძ ე ს (იხ. რე-
 სულ-ქართული ხელნაწერი ლექსიკონება XVIII—XIX საუკუნეებისა, 1961, გვ. 11).

(1036)

2479

ბერასკოვი მ., პოლიდორ, ძე კადმასი და ღარმონიასი. XIX

6 ფ.: 33×19; ქალღდი; ახალი შეყაოს ყდა; ბოლონაკლული; აკლია ტექსტშიც
 მე-3 ფურცელსა და მე-4 ფურცელს შორის; მხედრული, შავი მელანი; კვირნიშანი
 1812 წ.; [XIX ს.];

[მ. ხერასკოვი]. „პოლიდორ ძე კადმასი და ღარმონიასი.
 წიგნი პირველი.—მუზნო! რომელნიცა საუბრობდით ჩემთანა სიყრმესა
 შინა ჩემსა, მისაუბრეთ მე აწცა...“ 1r.

წყ დებ ა: „... ნამსახურევი ივინი იხილვენ, რომელ მივეარს მამა ჩე-
 მი უფროს ვიდრელა...“ 6v.

შენიშვნები: 1. ტექსტს წამდვარებული აქვს: „ოჯოულისა კეთილისა და ბო-
 როტისაგან გამოიკლიენ სასარგებლონი შენნი. პოლი. წიგნი პირველი.“ (1r).

2. თხზულება თარგმნილი გიორგი ავალიშვილის მიერ რუსული ენიდან.

3. ავტორი აღდგენილია ტრ. რუხაძის წიგნის მიხედვით (იხ. ქართულ-რუ-
 სული ლიტერატურული ფრთაერთობის ისტორიიდან XVI—XVIII საუკ., გვ. 310).

(1037)

2480 ა

რასინი, ესთერი. XIX

34 ფ.: 21,5×17,5; 35×21,5; ქალღდი; სმედასბვა ხომის; ახალი შეყაოს ყდა;
 მხედრული; [XIX ს.].

[რასინი, ესთერი].—“ესთერის როლი. წარმოდგენა 1,
 ესთერ და ელისაბედ.—ესთერ: ოპ, ელისაბედ! შენ ხარა? კურთხეულ
 ღვთისა საგელი...“ 1r—24r.

შენიშვნები: 1. ხელნაწერი განხილული აქვს ი. გ რ ი შ ა შ ვ ი ლ ს წიგნში: „ალ-
 კაჰკაჰაჰე, 1940, გვ. 38.

2. პიესის ავტორია რ ა ს ი ნ ი, თარგმნილია ალ. კ ა ვ კ ა ვ ა ძ ი ს მიერ.

3. ნაწივეტი გამოქვეყნებული აქვს ი. გ რ ი შ ა შ ვ ი ლ ს წიგნში: ალ. კ ა ვ -
 კ ა ვ ა ძ ე, თხზულებანი, 1940, გვ. 177—178.

2480 ბ

კვინტოს კურციოსი, ალექსანდრე მაკედონელის ისტორია. XIX

12 ფ.; 33×20; ქალაღდი; მუყაოს ახალი ყდა; მხედრული, შავი მელანი; თავები გამოყოფილია მთავრულით; ნაკლული; [XIX საუკ. პირველი ნახევარი].

[კვინტოს კურციოსი, ალექსანდრე მაკედონელის ისტორია. წიგნი მეექვსე].— „... არსაა ანუ სიბერე შენი და კულად არა ვუწყებ ხელსრი ჩემი უფროს საშინელ არსაა ანუ შენი?..“ 1r.

წყდება: „...ოდეს იხილაკობარ, რომელ კოველნი მუნ დამსწრენი სურვილით მ.კილ(!) იყუნენ სმენად მისდა, მაშინ განუცხადა მათ შემდგომიცა განზრახუა...“ 12v.

შენიშვნები: 1. ხელნაწერი აღ. კავკავაძის ავტოგრაფია.

2. ანტონ I თარგმანთან შედარებით (S—1273) ტექსტი ძილვეა საფუძვლიან სხვაობებს.

3. ანტონ I სქოლიოების გვერდით ხელნაწერს დაუცავს აღ. კავკავაძის შენიშვნებიც.

4. საფიქრებელია ანტონს ხელთ ჰქონდა კვინტოს კურციოსის სრომის რუსული თარგმანის მესამე გამოცემა (1750—1751 წწ.), იხ. Василий Сопиков, Опыт российской библиографии, Санкт-Петербург, 1815, часть III, гл. 221.

5. ხელნაწერს დაუცავს ზე-6 წიგნის ბოლო და მე-7 წიგნის დასაწყისი.

2480 გ

ჰერაკლე (პირველი მოქმედება). XIX

9 ფ.; 30×20; ქალაღდი; ახალი მუყაოს ყდა; მხედრული; მოქმედ პირთა სახელები ტექსტში მთავრულად; შავი მელანი; [XIX ს.]; დაუწერელია 1r.

„ჰერაკლე, მოქმედება პირველი, გამოცხადება 1. ფოკა და კრიზიპე.—ფოკა: ნამდულ, ნამდულ კრიზიპე, უმშუწნიერისისა...“ 1r—9v.

შენიშვნები: 1. ტექსტი ნასწორებია, ტოვებს შავის შთაბეჭდილებას.

2. ტექსტს წინ უძღვის: „აკტიორნი ანუ მოქმედნი პირნი“.

3. სქოლიოებში მთავრულად მიწერილია: „ალექსანდრე კავკავაძე“ 1v, 4r-v.

4. ი. გრიშაშვილი მთარგმნელად თვლის აღ. კავკავაძეს (იხ. აღ. კავკავაძე. თხზულებანი გვ. 342). ტრ. რუხაძე ამ აზრს ეცვის ქვეშ აყენებს (იხ. ძველი ქართული თეატრი და დრამატურგია, გვ. 286).

(1038)

2481 ა

კავკავაძე აღ., ლექსები. XIX

6 ფ.; 32,5×21,5; ქალაღდი (ღურჯი); ახალი მუყაოს ყდა; ავტოგრაფი; მხედრული, შავი მელანი; [XIX ს.]; დაუწერელია: 1r-v; 4v, 6v.

1. „ღიმიტ. ვ.—

მხოლოობის და მოცლის ნაყოფს კალმითა მდარით...“ 2r-v.

2. „ქაეკაზია. —
 თხემის შეუპოვარის პონტოის ზვირთთ მიმყრდნობი...“ 3რ—4რ.
3. „შექცევათათჳს. —
 თქვენ, რომელნი ლხინთ მორევში დაფლულნი და უძლურ ქმნილნი...“ 5რ.
4. „იმპერატრიცა ელისაბედის მიმართ —
 ჩანგისა ჩემის ლართ განმმართი ნების მიდევნით...“ 5ვ.
5. „სიტყვა მოსკოვის მიტროპოლიტის ქილარეტისაგან იმპერატორის ნიკოლოზ პირველისადმი, 28-ს სექტემბერს, შემდგომად პარაკლისისა, სპარსთა ზედა გამარჯვებისათჳს. —
 ღმერთსა მარადის გამარჯვებულსა, მათსა რომელნიც სისოებენ...“ 6რ.

შენიშვნები: 1. ხელნაწერი საფუძვლად დაედო ი. გრიშაშვილის ელ. ლ. გამოცემას (იბ. აღეჭსან დრეკავკავაძე, თბილუბათა სრული კრებულნი, ი. გრიშაშვილის რედაქციით, თბილისი 1940).

2. მეოთხე ლექსის პირველი ორი სტრიქონი ავტორის მიერვე ნასწორებია ფანქრით, გამოცემაში ნასწორები ტექსტი შესული არ არის: „თუ განმართ ჩანგსა, ამაღ ოდენ დაკვრა ენებად. არათუ ღმერთთა ქვენიერთა შეუახა ჭება“.

3. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ექ. თაყაიშვილს (იბ. Описание, II, გვ. 441—443).

2481 ბ

ქაეკავაძე აღ., ლექსები. XIX

მ. ფ.: 21,5×17; ქალაქი (მოლდოვა); ახალი კოლენკორგადაქრელი ყდა; მწვდრული; შავი მელანი; კვირინიანი 1808 წ.; [XIX ს.]; დაუწერელია 1რ-ვ, 6რ—8ვ.

1. [ამონაწერები კორინთელთა წიგნიდან]. —
 „Chap. II. § 11 aux Corinthien
 Car qui des hommes connest არა ხოლო ვინმე იცის
 ce qui est en l'homme... ქაცმან ქაცისა...“ 2რ-ვ.
2. „ესე რა შესმა მამისგან თქმულად...“ 3რ.
3. „ამაღ მეზღურ კინამო...“ 3რ.
4. „მუსტაზადი. —
 მწამებ ხსოვნისა არკალა თუ მწთომოდეს ჩრდილი...“ 3ვ—4რ.
5. „თეჯნისი. —
 არვის კმართებს მის ვარდისა მიხვედრა...“ 4რ-ვ.
6. „მზე ღრუბელმან იცვარა...“ 4ვ.
7. „ნაზი ბენნაზის ხმაზე. —
 რა ჰყოს გლახ გულმან, გლახ გულმან, შენგან წყლულმან, განგდე-
 ბულმან უმაღლოდ...“ 5რ.
8. „ავათმყოფობის ქამს მიწერილი. —
 საწუხმან ხმამან საწუნოდ კმამან მაქნო მთოვარის განლეულე-
 ბა...“ 5ვ.

შენიშვნები: 1. კრებული აღ. ქაეკავაძის ავტორია.

2. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ექ. თაყაიშვილს (იბ. Описание, II, გვ. 441—442) და ი. გრიშაშვილს (იბ. აღ. ქაეკავაძე, თბილუბანი, 1940, გვ. LXXVI).

3. ხელნაწერი დაედო საფუძვლად ი. გრიშაშვილის გამოცემას.

(1039)

2482

ქვეყნადე ალ., ლექსები. XIX

9 ფ.; 20×16,5; ქალაქი; ახალი მუყაოს ყდა; ავტოგრაფი; მხედრული; კვირნი-
 შანი 1805 წ.; [XIX ს.]; დაწერილია: 1v-2r; 4v.

1. „თხისა და მელისათვის.—
 თხა და მელა, მეგობარნი, მიდგნენ კის პირს სმად წყალისა...“ 1r.
2. „ბრძოლისათვის, თავადის ალექსანდრე ქვეყნადისა-
 გაგან თქმული.—
 აღსტყდა ომი საშინელი, ცემა, სროლა, აღიარა...“ 2v.
3. „თავადის ალექსანდრესაგანვე თქმული სიყვა-
 რულზედ.—
 ღიმილმან ლაღთ კართ განღებით მარგარიტთ მწყობრი აჩინა...“ 2v.
4. „პავლე პირველისა, სრულიად როსსიის იმპერატორი-
 სიგან აღშენებულს პეტერბურხს სასახლესა ზედა, თქმული
 ქებად თავადის ქვეყნადის ალექსანდრესგან.—
 იე პალატო, ვინ მონარხმან დიდებისა მოყვარემან...“ 3r-v.
5. „დაუდგრომელი მწყემსა(!) და კეთილი მწყემსი ანუ
 კობლე და ხლოე:—
 ხლოე, რაა მგარე მარტო დარება...“ 5r.
6. „მოდღვრისა და მოწაფისათვის.—
 ერთსა ვისმე მოხუც პატრსა პარასკევსა დიდ მარხვისას...“ 5v—6r.
7. „მელისა და კრავისათვის.—
 კრავსა ერთსა მოეწყურა და მიჰმართა წყლისა კიდეს...“ 6r—7r.
8. „მემთვრალისადმი.—
 შენ ნარგიზი ახალი ხარ, თავსა შენსა ჰსტრფობ და ჰყვარობ...“ 7v.
9. „ასპარეზთა შინა მორკინალთათვის, თქმული თავა-
 დის ალექსანდრე ქვეყნადისაგან.—
 აჰა, ორნი მორკინალნი ასპარეზსა გამოსრულნი...“ 8r.
10. „კრიკინასათვის.—
 კრიკინამ ერთხელ კრიკინით მთელი ზაფხული ატარა...“ 8v.
11. „სხუადასხუსა დროსათუს კაცისა.—
 ეს სოფელი, სამყო ძნელი, მხვენებელი კმუნის ალთა...“ 9r.
12. „თავადის ალექსანდრე ქვეყნადისაგან თქმული, ოდეს
 რუსთაგან პურობილ იყო. პურობილისგან თანაპურობილთა მი-
 მართ.—
 კუნესს გული, ძმანო, ხსოვნად კმანო, მიმხსენოვების...“ 9v.
13. „კრუმეტყველისადმი.—
 შენ მარადის მე მამაგებ, მე ყოველთუს გაქებ შენა...“ 7v.
14. „გივისადმი.—
 იტყვი, ერთი გივიაო, არ გამოვალ სახლით გარე...“ 7v.

შენიშვნები: 1. ხელნაწერი ალ. ქვეყნადის ავტოგრაფია. იგი შეის შთა-
 ბეჭდილებას ტოვებს.

2. ხელნაწერი გამოყენებულია 1940 წლის გამოცემაში (იხ. ალ. ქვეყნადე,
 თხზულებანი, ი. გ. ი. შ. შვილის რედაქციით, 1940).

3. 1914 წლის 10 იანვარს იოსებ გრიშაშვილს გაუკეთებია მინაწერი: „ნეტა... კ-ძის ხელი აღმოჩნდეს ი. გრიშაშვილს. 1914—10/1“ (7v) ი. გრიშაშვილის მინაწერის ქვემოთ ვილაცას მიუწერია წითელი ფანქრით — „იმისა“.
4. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ი. გრიშაშვილს დასახელებულ გამოცემაში (გვ. LXXVII).

(1040)

2483

კრებული XIX

10 ფ.; 23×17,5; ქალაქი; ახალი მუყაოს ყდა; მხედრული; [XIX ს.]; დაუწერელია: 1r-v; 6r-10v.

1. „სამნი მგვობარნი ბიონისნი. — ანაკრეონ თეოსელი იყო გიორგინილი შიართ მთხუზული ბერძნულსა ზედა...“ 2r.

2. [ალ. კავკავაძე], „ლექსნი ანაკრეონულნი. — როსმე კუბიდონ გეჯითგან თაფლის მღები წყნარადა...“ 2v.

შენიშვნა: ლექსი გამოტყუებულია (იხ. ალ. კავკავაძე, თხზულებანი, ი. გრიშაშვილის რედაქციით, 1940, გვ. 132)

3. „ანაკსანდრიდ, მწერალი კომედიათა ათინას შინა. — დღესა ერთსა ტარძარსა შინა დიანასსა, რომელ არს სპარტას...“ 3r.

4. „ქოხსა შინა თეოდორასსა. — დემონაქსი სპარტიანელი მოუთხრობს ანტენორს: ოდესცა სჯულის-მღებელმან ჩვენმან...“ 3v.—4v.

შენიშვნები: 1. ხელნაწერი ალ. კავკავაძის დღემდე უცნობი ავტორგრაფია, შდრ. S—2481 ა, S—2482.

2. ხელნაწერში არის სხვადასხვა ხასიათის ცნობები.

(1041)

2484

ბარათაშვილი ნ., ლექსები და წერილები. XIX

18 ფ.; 13×9,5; 17×21, ქალაქი; სხვადასხვა ზომის; ახალი მუყაოს ყდა; ნიკ. ბარათაშვილის ავტორგრაფი; მხედრული; [XIX ს.]; დაუწერელია: 1v; 2v; 4r-v; 5v; 6v; 7r-v; 9r-v; 16r-v; შემოწარულია ელისაბედ გრიგოლის ასულ საგინაშვილის მიერ.

1. [სატრფოვ, მახსოვს თვალნი შენნი]:—
„სატრფოვ მახსოვს თვალნი შენნი...“ 2r.

2. [გჰპოვე ტაძარი].—
„გჰპოვე ტაძარი, შესაწყნარი, უდაბნოდ მდგარი...“ 3r-v.

3. [დამქროლა ქარმან].—
„დამქროლა ქარმან სასტიკმან, თან წარმოიტანი ყვივილი...“ 5r.

4. [არ უკიეინო, სატრფოო].—
„არ უკიეინო, სატრფოო, შენსა მგოსანსა გულისთქმა...“ 6r.

5. „ქილის ყვავილი და მწირო.—

სუმბულო, სად არს ფეროვნება შენი საამო...“ 8r—v.

6. [წერილი მაიკო ორბელიანისადმი]. — „წელსა 1842-სა, ოქტომბრის 31-სა, ქ. ტფილისით. საყვარელო დაო მაიკო, მადლობელი ვარ, რომ რახაელს წიგნი დაასტყუე...“ 10r—11v.

7. [მაიკო ორბელიანისადმი]. — „9-სა თებერვალსა 1845, ქ. ნახე-ჩევანით. საყვარელო დაო მაიკო, შენი წიგნი მომივიდა, დიდად მადლობე-ლი ვარ...“ 12r—13v.

8. [მაიკო ორბელიანისადმი]. — „საყვარელო დაო მაიკო! მართ-ლა, თუ შენ თვითონ ავი ენა არა გაქვს, აბა რა მოვაგონდება ჩემგან ასეთი წყენა...“ 14r—v.

9. [მაიკო ორბელიანისადმი]. — „საყვარელო დაო მაიკო! დიდად ვწუხვარ, რომ ვერ გამოვიცან ჩვენი მოქმედება...“ 15r—v.

10. [მიხეილ თუშანიშვილისადმი]. — „6-го августа 1848, г. Тифлис. Милый друг! не пеняй меня за молчание...“ 17r—18v.

შენიშვნები: 1. ზელანდური გამოყენებულია საიუბილეო გამოცემაში, აღნიშნუ-ლია ლიტერით D (იხ. ნიკ. ბარათაშვილი, თხულებანი, 1945, გვ. 121).

2. ლ. მელიქიშვილის წერილი გრ. ორბელიანთან, რომელიც მინაწერშია მოხსენებული, გადატანილია გრ. ორბელიანის პირად არქივში.

მინაწერი: 1r-ზე მიწერილია აღქესიკუთნიას შენიშვნა: „ქართ. შ. წე-რა-კითხვის საზოგადოებას შემოსწირა ელისაბეთ გრიგოლის ასულმა საგინაშვილისა მ.“

ავტოგრაფები თ. ნიკოლოზ ბარათაშვილისა.

ა) წერილები მაიკო ორბელიანთან:

1) 31 ოქტომბრისა 1842 წ.

2) 9 თებერვლისა 1845 წ.

3) 10 აგვისტოსა 1845 წ.

4) უთარილო.

ბ) ლექსები:

1) არ უკვირო, სატრფოო, შენა მგოსანსა გულის თქმა.

2) ვასოვე ტაძარი, შესაწყნარო, უდაბნოდ მდგარი.

3) დაშროლა ქარმან სასტიკიან, თან წარშიტაცა ყვავილი.

4) სატრფოო, მანსოვს, თვალნი შენნი.

5) ქილის ყვავილი და მწირო, აღქეს. ტყონია.

ამასთან არის წერილი მიწერილი მიხეილ ბირთველის ძის თუ-შანიშვილთან, რომელიც შემოსწირა საზოგადოებას გიორგი თუშა-ნიშვილმა, და ლ. მელიქიშვილის წერილი გრ. ორბელიან-თან. 26/X-93 წ. ტფილისი“ (1r).

დავითაშვილი იოსების პირადი არქივი

(1042)

2493

კარაბადინი. XVIII

I + 25 ფ. 11×7,5; ქალაღი (გაყვილებული); ახალი მუყაოს ყდა; თავ-ბოლო-ნაკლული; ფლამაზო მხედრული; [XVIII ს.]; შემოწირულია აბდულ ვფენდი მიქილაძის მიერ.

[კარაბადინი].— „...თის ასვი. კიდევ: ზრუის სხმისათვის კამპრის ფურცელი...“ 1r.

წყდება: „... მუცლის ტკივილისათვის მუცლის ქონს გაუკეთებს, შიგნით წელს გაუკეთებს და დაუმაგრებს...“ 25v.

შენიშვნა: ხელნაწერი აღწერილი აქვს ექვ. თაყაიშვილს წიგნში: Описание. ტ. I. №. 611.

მინაწერი (სატიტულო ფურცელზე): „კარაბადინი. ეს ხელნაწერი კარაბადინი მოპოვებულ იქმნა აჭარაში, სოფ. აჭარაში, ერთ ქართველ მამადიანის ოჯახში; ბ. აბდულნიქელაძესაგან. ხ. ტიქინაძე“.

(1043)

2495

გრიგოლიანი. XIX

32 ფ. 34×21,5; ქალაღი; ახალი მუყაოს ყდა; მხედრული; შავი მელანი; შიგადაშიგ ნაწერია ლურჯი მელნითაც; [XIX ს.]. დაწერილია 32v.

[გრიგოლიანი].— „თამარ მეფის დროს, მახლობლად ბიჭვინტისა ესახლა ერთი მდიდარი თავადისმეილი...“ 1r-31v.

შენიშვნა: ტექსტი დაწერილია დიალოგის ფორმით; ჩართულია ლექსები.

(1044)

2498

ორბელიანი ხ.-ხ. ლექსიკონი. XVIII

190 ფ. 22×16; ქალაღი; რესტავირებული; ახალი კოლენჯორ გადაკრული ყდა; მხედრული, შავი მელანი, დასაწყისი ასოები სინჯურით; ნაკლული; აქვს რვეულღებრივი პაგინაცია; სულ ყოფილა 28 რვეული; პირველი ორი რვეული მოლიანად აკლია; მე-3 რვეულს—2 ფურცელი, მე-4—სამი, მე-5—ერთი, მე-8—ორი, მე-11—სამი, მე-12—ერთი, მე-14—სამი, მე-16—ორი და 28-ეს—სამი; 21-ე რვეული ათფურცლიანია; ტექსტი ნაწერია ორი ხელით: 1r—6v ნაწერია თვით ვტორის—სულხან-საბას მიერ, ხოლო 7r—89v ვაბტანგ—ბატონიშვილის, შემდეგში ვაბტანგ VI-ის მიერ. [XVIII სოფ. დასაწყისი].

[ხ.-ხ. ორბელიანი. ლექსიკონი].— „...აღფუენება—გაფუება. აღწბა—ათქლიფა...“ 1r—189v.

შენიშვნები: 1. ხელნაწერს ერთვის მოგვიანო ხელით დაწერილი ვაბტანგ VI და საბას ლექსები (190r).

2. ასევე მოგვიანო ხელით შესრულებული სათამაშო ტექსტები: „ადამ ბეან, შავი ცხენი ქიტას მიც...“ (190v).

3. 190v-ზე არის კრიპტოგრაფები.

4. 189v-ზე არის გადაღებული წარწერის კვალი. წარწერა აღარ იკითხება.

5. ხელნაწერი D რედაქციისა, H—416-ის მომდევნო და ქუთაისის მუზეუმის ხელნაწერის № 300-ის წინ მდგომი.

6. ხელნაწერი აკინძული ცუდად, რამდენიმე ადგილას არეულია recto და verso.

7. ხელნაწერი აღწერილი აქვს შ. ჯავთარაის შრომაში: „სულხან-საბა ორბელიანის ლექსიკონის უცნობი ავტოგრაფი“ (იბ. ხელნაწერთა ინსტიტუტის მოამბე... ტ. II, 1960, გვ. 1—15).

ანდერძი: „ამა წიგნისა მოღვაწესა, დიდის ორბელის შვილის, საქართველოს მსაჯულის ორბელის ძეს სულხანს ნუ ბასრობთ, შენდობისა წილ. არჩილ მეფისა, გიორგი მეფისა და ლევან მეფისა—სამთა ძმთა მეფეთა დედის ძმის-შვილი იყო. მათ მეფეთ უბრძანეს ამისი აღწერა. ფრიადისა კირითა აღწერა, ვინა-დგან გულისმბა, თვალი და ჯელნი მისნივე მოწამე არიან რუღუნებისა მის. ქორა-ნიკანი იყო ქრისტეს აქათ ჩქაძე, გამორჩენისა ამის წიგნისა“ (189v).

მინაწერები: 1. „უფალო იესო ქრისტე, აცოცხლე და აცხოველე ნაკაშიძე გიორგი“ (91r).

2. „ქ. დამიწერია მე ნიკოლოზ ნაკაშიძე“ (109r).

3. „ბატონის შვილი ვახტანგ“ (123v).

4. „დუდოფალი შარიაშ“ (124r).

5. „ბატონის შვილმან ვახტანგ დავსწერე წიგნი ესე“ (133v).

6. „ვოცდაჩვიდედტის (sic) წლის არის სტეფანე ჭაიხოსროს შვილი“ (161r).

7. „ნებანებასა—წინარა-წინარას ჭვიან, მე მოთარგმნავს დოღაბერიძეს და თუნას“ (38r).

(1045)

2499

ღვთისმშობლის მიძინება. 1816

43 ფ.; 17×21,5; ქალაქი (თფთი); ტყავადაკრული ყდა; მხედრული; შავი მელანი; სათაფრისათვის და 42-ზე გამოყენებულია სინჯური; გადაწერილი ვესტარტი გიორგის ძე აბაშიძე (42v); დამკვეთი იმერეთის დედოფალი ანა მათეს ასული (1r); გადაწერის ადგილი ქეტერბურჯი (1r.); 1816 წლის 3 ოქტომბერი; (42v); ჭერინიშანი 1815 წ. (43r); დაუწერელია: 1r, 43r.

„თვესა აგვისტოსა იე. შიცვალემა ყოვლად წმიდისა ღის მშობლისა, თქმული მიმისა ჩვენისა ვასილი კესარიელისა, გვაკურთხენ მაშაო.—რაგამს იგი სულისაგან წმიდისა ეუწყა ღვთისმშობელსა გამისა განსელისა თვისა ამიერ სოფლით...“ 2r—42v.

შენიშვნები: 1. მოთარგმნელი უცნობია. ტექსტი პირველი რედაქციისა (მდრ. 4 კვკელიძე. ვტრუდები, ტ. V, 1957 წ. გვ. 21).

2. უძღვის წინასიტყვაობა:

„უმალღესო დედოფალო, იმერთა და სხვათაო, მოწყალეო ჯელმწიფე ანანა მათეს ასულო!

შრომასა ამას ჩემსა არა ვრაცხ ამაოღ. არამედ ბედნიერად, ვინაედგან ღირს-ვიქმენ აღსრულებად უმაღლესისა ბრძანებისა თქუენისასა და მსასოებელი ამის ძლით ვინედევნულობ, რომელ მისაინო თქუენისა უმაღლესობისა იქმნების მისა-ლებულად შრომათა ამათ, რომელიცა გარდმოვსწერე და სრულ-ვწყედე წისა ღის მშობლისა მიძინებისა ცხოვრება და ესთხოვე ამასვე, რათა მარადის მეფე გვქმნასთ ძისა თვისა, უფლისა ჩუენისა იესოს ქრისტესა, მწმიდობით დაცხათეს დღევრძელობა თქუენთა.

უმალღესო და მოწყალეო ჯელმწიფე, ვეგები მარადის უმაღლესითა მსახურე-ბითა და მონებრიუსა ხატითა უმაღლესობისადმი თქუენისა, თავადი აბაშიძე ვესტარტი. წელსა 1816, სანკეტრებრულსა შინა“ (1r).

- შინაწერები: 1. „დედათ მლოვისა(!), შენ დაიქარე ანა დედოფალი ძითა და ასულითურთ“ (42v).
 2. „უკეთესა იპობიან წიგნსა ამას შინა შეეთოშანი, გარნა არა არს ბრალი ჩემზედან მოკიდებული, ვინადგან დედანსა მას შინა ესრეთ იყო აღწერილი. მე თავადს აბაშიძეს ევსტატის გიორგის ძეს დამიწერია წელსა 1816-სა, ოქტომბრის 3-სა“ (42v).
 3. „იყიდე მე ლუარსაბმა ქეშშიაგან“ (43v).
 4. „Принадлежит поручику Луарсабу Мегвинетхцинову!“ (43v).
 5. „სახსოვრად ჩემდა უძღვნი თავადს ლუკა თარხანოვს მე ლუარსაბ მეღვინეთხუციცივი. 1862 წელსა, ივნისის 30 დღესა“ (43v).

1046)

2503

ვახუშტი, მეფენი საქართველოსანი. XIX

10 ფ.; 34×21; ქალაქი: კოლნეკორგადაკოფლი ყდა; მხედრული, შავი მელანი; 1 ფ. ნესტიანგან დალაქავებული; კვირნიშანი 1841 (1r); [XIX ს.]; დაუწერელია: 9r—10v.

[ვახუშტი]. „მეფენი საქართველოსანი.—

რიცხვ მეფეთა	დასაბამიდგან გამეფდნენ
1. თარნავაზ	3647
2. საურმაგ	3712...“ 1r—8v.

შენიშვნები: 1. თხზულება წარმოადგენს ვახუშტი ბატონიშვილის ისტორიის სინკრონულ ტახულას, რომელშიც კოონოლოგიური ცნობები მოყვანილია 1753 წლამდე.
 2. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ექ. თაკაიშვილს წიგნში: Описание, ტ. II, გვ. 659.

(1047)

2503

ქალაქნი საქართველოსანი. XIX

7 ფ.; 34×21; ქალაქი: კოლნეკორგადაკოფლი ყდა; მხედრული; შავი მელანი; კვირნიშანი 1841 წ. (ფ. 4); [XIX ს.]; დაუწერელია 7v.

„ქალაქნი საქართველოსანი უწინარეს განყოფილებიასა და შემდგომად განყოფილებიასა სამ სამეფოდ ამა დრომდის, ვითარ ისაგლეგობდნენ და ანუ ან ვითარ ისაგლეგობიან, ანუ ვისგან აღწენებულან, და ანუ რომელსა წელსა და ოდეს მოიხრებულან. შენნი და ცალიერნი, გინათუ დაბად ქმნილნი, ანუ სრულიად მოიხრებულნი, ანბანასა (sic) ზედან აღწერილ არიან ადვილ პოენისათჳს.—

არქივანი—ქალაქი მცირე, რომელსა პირველ ეწოდა ქოზიანი. ესე არს აღწენებული ქართლოსისაგან...“ 1r—7r.

შენიშვნა: თხზულება წარმოადგენს გამონაკრებს ვახუშტი ბატონიშვილის შრომისა: „აღწერა სამეფოსა საქართველოსა“ (მფრ. თ. ლომოფრიო და ნ. ბერძენიშვილის გამოცემა, 1941 წ.) უმნიშვნელო სხვაობებით.

(1048)

2505

სადღესასწაულო. XIX

I + 225 ფ. 34,5 21,5; ქალაქი ლურჯი; ტყავადაკრული მეფაოს ყდა; მზედ-
 რული; შავი მელანი, სათურები სინგურით; [XIX ს.]; დაუწერელია ფ. Ir-v, 225r-v.

„თთუშსა დეკენბერსა აქუს დღე ლა. პირუშლისა დღესა
 წმიდისა წინასწარმეტყუშლისა ნაომისი. ტროპარი, ჳმა ბ.
 წინასწარმეტყუშლისა შორისა(), უფალო, ნაომისსა სახსენებელსა ვდღესას-
 წაულობთ...“ 1r—224v.

შენიშვნა: 1. სადღესასწაულოში ოთხი თვის მასალა წარმოდგენილი: დეკემბე-
 რი, იანვარი, თებერვალი, მარტი.

2. მარტის თვის მასალა დაბეჭდილი წიგნიდანაა ამოღებული და ჩაკინძელი
 ხელნაწერში (ფ. 193—210).

3. დაბეჭდილ ტექსტს ახლავს ანდერძი: „უწყებულ-იყავნ ესე ყოველთად, რა-
 მეთუ საგალობელი ესე ნათლისმცემლისა და ხარების წარჯავნისა მთავარანგელო-
 სის საგალობელითურთ არც ბერძულს მარტუანში იყო და არც რუსულში-
 და რადგან საქართუშლოში სიმჭიდროე იყო თთუშნისა და არსადამე ჰში-
 რობდა, ამისთვის შვ. იმის ხიმალის კარის მღუფელმან, ქრესტეძორო აქ მარ-
 ბუნი დაებეჭდე მოსახსენებლად ცოადვილისა სულისა ჰემისა“ (210v).

4. სადღესასწაულო მიყვება 1865 წლის მოსკოვის გამოცემას.

(1049)

2506

სადღესასწაულო. XIX

ფ. 220; 36×21,5; ქალაქი (თეთრი და ლურჯი); ტყავადაკრული მეფაოს ყდა;
 მზედრული; შავი მელანი, სათურები სინგურით; [XIX საუკ.]

„თთუშსა აპრილსა: აქუს დღე ლ. პირველსა დღესა ღირსისა
 დედისა ჩუშნისა მარიამ მეგუბტელისა. უფალო ლალად ვჰყავსა ზედა, დასდე-
 ბელი ღირსისა, ჳმა ვ...“ 6r—207v.

შენიშვნები: 1. სადღესასწაულოს წინ უძღვის:

ა) „აკოლოთია გარესჯის უდაბნოს მოწამითა ზენებისა, რომელნიც მოსრნენ
 ამ უდაბნოში აგარიანულებმა აღდგომა დღეს. აკოლოთია შედგენილია ანტონის
 მიერ ანბანზე დალაგებით...“ (1r—3r).

ბ) „ღირსა მამის დოდა გარესჯელის კსენების აკოლოთია...“ 3v—5v.

2. ბოლოს ერთის; ა) ღვთისმშობლის საკითხავ-საგალობლები (208r—218).

ბ) იოანე ნათლისმცემლის თავის მესამედ პოვნის კსენების საკითხავები
 (219r—v).

ბ) შეფეთა—არჩილ და ლუარსაბის კსენების საკითხავები (219v—220v).

3. „სადღესასწაულოში“ წარმოდგენილია აპრილ-აგვისტოს თვეების მასალა.

4. „სადღესასწაულო“ მიყვება 1865 წლის მოსკოვის გამოცემას.

(1050)

2511

კარაბადინი, XVII

89 ფ.; 20,5 × 15; ქალაქი: სიძველისაგან შეყვითლებული; დამლილი; ტყავა-დაკრული ყდა; მუდრული, შავი ზეღანი, სათურები სინგური; ნაკლული; შემორჩენილი აქვს რვეულბრივი პაგინაცია, სულ ყოფილა 12 რვეული: პირველა და მე-11 რვეულს აკლიათ თითო ფურცელი, მე-12-ს აკლია 4 ფურცელი; [XVII საუკ. დასაწყისი].

[კარაბადინი].—გვარ ყოვლის ფერის თავის ტკივილის-თვის, და ტკივილი რიგია, წამალიც. ბრუსა თავქვედისა და წამალისა—ყველა ამ კარში სწერია....“ 1r—84v.

შინიშვნები: 1. ნუსხაში რამდენიმე ადგილას არის ტექსტში ნაბზარ სიტყვების განმარტებები:

ა) „ფარინთგ—მრავალძარღვის თესლს ჰქვია“,

ბ) „ბაზარყალუნ—მრავალძარღვას ჰქვია“ 30v.

გ) „სოლომონ-სულემან—ფელამზარს ჰქვია“ 32v.

დ) „ბალბა—მელაქსა ჰქვია“ 62v.

2. 54v კიდევ არის გამოცანა: „უსულთ ორსულთა, სულთანის სასობლათა, დედა მოკვდა. სელიქ(ს)ობა (!), ძნელია განმოსაგნობათა“.

3. 86v, 87r-v, 88r, 89r-ზე დედაბრული ხელით ჩაწერილია სხვადასხვა რვეულები. ტექსტი კარგადაა შენახული, მაგრამ მხელად იკითხება.

4. 75v-ზე არის უწინშეწელო მინაწერები.

5. ამავე ხელით უნდა იყოს გადაწერილი A-441, რომელსაც თ. გორდანიანი ათარღლებს მე-16 საუკ. (იხ. Описание, ტ. II, გვ. 21).

6. ბელაწერია აღწერილი აქვს ექვ. თავიანი შეილს (იხ. Описание, ტ. I, გვ. 60-1).

მინაწერები: 1. „ქ. ღოძა ეს კარაბადინი ბატონს ხან უმას მშვიდობასა და დღგრძელობაში და სიხიარულებაში მოაწაროს“ (84v)

2. „გ. იმე, მოვეცი მუ, ასეთი ვერაოდუა გვიბარე“ (84v).

3. „ტაბტი, საჯუთანი, სრა სრული, თქვენ გუფრობს ზეშთა ზეია, ყოვლთ ჯელმწიფის შეილხედან თქვენ ხარ უჯონარდესია,

დაუთის, სულთანის, ორთავ სი ხარ ფევიკა.

და ჩენთანას შებრალებანი, თქვენებრ ჯელმწიფეთ წესია.

წადი, წიგნო, მას პირ მხესთანა, ჯელმწიფემა წაგვიციოხოს,

ჩუნი გვითხოს, მოახსენე, საბრალო ვართ, გავეციოხოს,

ღარიბობა მწიფე მიგვჭირდა, აწ დრო არის მოგვიციოხოს,

და აწ წყალობით შამოგებდონ, მუჯამ ცოჯუა არ გვეციოხოს.

ჩვენ ამ ყველა სვედისაგან კავშანი შეგვეწებოს,

თავს გვატკივნებს, გულს გვატკივნებს, გარე ცეცხლი მოვედების,

რასაცა გვაშთ გვემწარების არც, შაქარი გვიანების

და უსაცილოდ ასრე მოგველავს, არც წამალი მოგვეწერების.

სოფელო, ცრლო, შტყუნო, საბრუნავითა მაქცეო,

თვლით მიჩვენე, შიტყუე, ბოლო სიცრუით მაქცეო,

ახლა ნახარდას ყვავილსა ზაფრანად გარდაქცეო,

და ჩემნი დღენი შატირენ, ღზინს სითლა შამომაქცეო.

რა ჯნას, რა კაცსა ურემი უჯელმა დაუბრუნდების;

მაშინ ყოველი მოყარე მაზედამ გავგულძვირდების,

მაშინ ყოველი უხვიცა მაზედამ გაეაჭვირდების,

და კაცსა თუ ჯავრი შექედების, წაქედების, გაცაცუდდები.“ (ფ. 85r-v).

4. შენ რომ წიგნი მოგეწერა, ვინ ღირს იყო ასე ტყბილსა,
 ბროლის თითებს დაეწერა, მარგალიტის ბაგეკბილსა.
 წაიკითხე და შევიტყე, თავი მივე იმ წუმს ძილსა,
 ის დღე როს მელირსების, რომ ვმზერდე შენსა პირსა" (86r).
5. „ესე წიგნი ფერსულია, თვალი შენთვის მიწერია,
 ამ წიგნისა წერაზიგან ცხარის ცრუმლით შიტირია,
 წაიკითხე და ზიანობს, თუ სურვილი რა ძნელია,
 თუ ბოლოვამს გაყრა იყოს, ახლა მოვეცდე მირჩენია.“ (89v).
6. „ხვარაიშანა მატყუელი(!) შეილისა ქალი ვარა,
 დედა-მამამ კი დამატოვესა, შე უბედური რადა ვარ,
 ყველა ვიცი, ვინც შეგიბრალებსა, აღარა მელირსა,
 ვაი ჩემი ბრალი“ (უკანა ფურცელი).
7. „ვასილ ტოჩელაშვილი ყვარლის მცხოვრებმა თქრუა ბეგია-
 შვილი“ (30v).
8. „შენის დის-ანას კეთილათ სახსენებელი დაგ, ჩემო მარიაშა“ (46v).
9. „შენის შეილის აგნესა(!) კეთილათ“ (47r).

სამიწებლები

ხელნაწერთა კრონოლოგიური ტაბულა

საუკუნე ან წელი	ხელნაწერის № №	საუკუნე ან წელი	ხელნაწერის № №
XI	1595 ეტრატი	XVIII	1570
"	1696 ეტრატი	"	1579
XIII—XIV	1619ბ	"	1587
"	1699 ეტრატი	"	1596
XV	1619გ	"	1609
XVI	1619დ	"	1619ე
1647	1594	"	1619თ
XVII	1580	"	1624
"	1615	"	1625
"	1619ა	"	1718
"	2460ა	"	2266ა
"	2511	"	2266ბ
XVII—XVIII	1675ა	"	2304
"	1697	"	2361
"	2407	"	2397
1726	1613	"	2406
1731	1550	"	2410
1740	1614	"	2457
1744	1581	"	2493
"	1700	"	2498
1749	2434	XVIII—XIX	1582
1757	1592	"	1630დ
1768	1597	"	2409
1772	1744	"	2432
1775	1737	"	2441
1776	1623	"	2459
1778	1593	1800	1731
1781	2365	"	1734
1787	1598 (ავტოგრ.)	1803	2330
1790	2362	"	2331
"	2446	1803—1820	1630ე
1791	1735	1806	2437
1793	1563	1809	1729
"	1743	1810	1726
"	1730	1811	2391
1794	2436	"	2435
1797	1635დ	1814	1732
"	2379		

საბეჭდო ან წელი	ბელნაწერის № №	საბეჭდო ან წელი	ბელნაწერის № №
1816	1545	1851	1651
"	2499	1852	1644
1818	1741	1857	1626
1820	1588	"	1650
1821—1866	1640ა	1858	1671
1822	1578	1861	1591
1823	2387	1862	1642ა
"	1733	"	1642ბ
1824	1564	"	1653ა
"	2433	"	1663
1823—1834	1738	1862—1866	1662
1825	1727	1864	2363
"	1728	1865	1655ა
"	2316	"	1655ბ
"	2396	"	1656ა
1827—1873	2390	1866	1654
1828	1574	1867	1646გ
1829	2317	"	1652ა
1830	1567	"	1652ბ
"	1716	"	1653ბ
1833	2395	1867—1868	1646ა
"	2448	"	1646ბ
"	2403	1868	1552
"	2450	1869	1645
1834	1566	"	1659ბ
"	1640გ	"	1665
"	1672	1869—1877	2394
"	2454	1870	2384
1834—1839	1661	1879	1559
1834—1840	1660	"	2388
1838	1659ა	1881	2400
"	2393	1889ა	1617
1840	1546	XIX	1547
"	1639	"	1548
"	1641	"	1549
"	1664	"	1551
1843	2399	"	1553
1844	1649ბ	"	1554
"	2438	"	1555
1844—1866	1634	"	1556
1846	1649ა	"	1558
"	1658	"	1560
1848	2452	"	1561

სომეხი № წელი	ბელნიშვილის № №	სომეხი № წელი	ბელნიშვილის № №
"	1562	"	1635 _გ
"	1565	"	1636
"	1568	"	1637
"	1569	"	1638
"	1571	"	1656 _ბ
"	1572	"	1659 _გ
"	1573	"	1667
"	1575	"	1668
"	1576 _ა	"	1669
"	1576 _ბ	"	1670
"	1576 _გ	"	1673 _ა
"	1577	"	1673 _ბ
"	1583	"	1673 _გ
"	1586	"	1674
"	1590	"	1675 _ბ
"	1599	"	1675 _გ
"	1600 _გ	"	1676 _ა
"	1600 _დ	"	1676 _ბ
"	1601 _ა	"	1701
"	1601 _ბ	"	1702
"	1601 _გ	"	1715
"	1602	"	1719
"	1603	"	1736
"	1604	"	1739
"	1605	"	1740
"	1606	"	1742
"	1607	"	1746
"	1608	"	1767
"	1610	"	2269
"	1611	"	2270
"	1612	"	2271
"	1616	"	2302
"	1619	"	2303
"	1619 _ვ	"	2305
"	1619 _ჟ	"	2309
"	1619 _თ	"	2310
"	1619 _ი	"	2311
"	1627	"	2315
"	1629	"	2340
"	1635 _ა	"	2351
"	1635 _ბ	"	2364
"	1635 _გ	"	2385
"	1635 _დ	"	2386

საფურცელი ან წელი	ხელნაწერის № №	საფურცელი ან წელი	ხელნაწერის № №
"	2389	"	2464
"	2392	"	2465
"	2398	"	2466
"	2401	"	2479
"	2402	"	2480ა
"	2404	"	2480ბ
"	2405	"	2480გ
"	2411	"	2481ა
"	2439	"	2481ბ
"	2440	"	2482
"	2442	"	2483
"	2444	"	2484
"	2445	"	2495
"	2447	"	2502
"	2449	"	2503
"	2451	"	2505
"	2453	"	2506
"	2455	XIX—XX	2268
"	2456	"	2306
"	2460	"	2308
"	2461	"	2427ა
"	2462	"	2427ბ
"	2463	"	2427გ

პირთა საძიებელი

ა

- აბაშიძის ასული (ბერი წერეთლის ქვინა) 1696 (მინ. 4 თ)
- აბაშიძე გიორგი 2499 (მინ. 2)
- Абашидзе Евгений (подполковник) 1608 (მინ. 3)
- აბაშიძე ვესტათი გიორგის ძე (გადამწერი) 2499 (შენ. 2), (მინ. 2)
- აბდულაზეგი 1582 (მინ. 2)
- აბულათ ანდრია (გადამწერი) 1574 (ანდ. 1), (მინ. 2)
- აბულაძე ილია 1606 (შენ.); 2394:2 (შენ.); 2451 (შენ. 1)
- აბულაძე იუსტინე 1701 (შენ. 1); 2384:1 (შენ.), 3 (შენ. 3)
- აბურჯი (მეფე) 2437:3 (მინ. 3)
- აგალიანი გაბრიელ 1583:1-5, 5 (შენ. 1)
- აგალიშვილი გიორგი 1731:2, 4, 6, 7; 2403 (ტექ. აღწ.); 2479 (შენ. 2)
- აგალოვი იოსებ (გადამწერი) 2316 (ანდ.); 2317 (ანდ.)
- აგვტქ ვართაპეტი 1592 (ანდ.)
- აგათხანი/აგატხანი 1582 (მინ. 2)
- აგანასე ალექსანდრიელი 1595:6; 1696:3
- აგანასი (გადამწერი) 1560 (ანდ.)
- ალექსანდრე (შვილი ანასი) 1727 (ანდ.)
- ალექსანდრე (მეფე იმერეთისა) 1743 (ანდ. 3)
- ალექსანდრე ალექსანდრეს ძე (იმპერატორი) 1616 (მინ. 2)
- ალექსანდრე ბატონიშვილი (ერეკლე II ძე) 1635ბ:1 (შენ.); 1657
- ალექსანდრე ბრძენი 1574:3
- ალექსანდრე დიდი (საქართველოს მეფე) 2437:3 (მინ. 4)
- ალექსანდრე ეპისკოპოსი 1616 (მინ. 8)
- ალექსანდრე I (იმპერატორი რუსეთისა) 1586 (მინ. 3); 1659გ; 1670 (შენ.); 2433:15; 2437:2 (შენ.); 2454 (შენ.)
- ალექსანდრე მაკედონელი 2390:2 (მინ.); 2480ბ
- ალექსი 1731:3
- ალექსი (დავით რექტორის შამა) 1735:1, 2, 2 (შენ.), 3—8
- ალექსი-მესხიშვილი//ალექსიევ-მესხიევი ხარდიონ 1555 (მინ. 1, 2)
- ალფულოვი გიორგი (გადამწერი) 1573 (მინ. 1, 2)
- ამბერკი 2397:6
- ამილახვარი 1635ბ:7ი
- ამილახვარი ავთანდილ 1727 (ანდ.)
- ამილახვარი გივი 1653ბ
- ამილახვარი ვახტანგ 1743 (ანდ. 3)
- ამილახვარი შაია 1630ბ
- ამილახვარი სალომე (ერეკლე II-ის რძალი) 1635ბ:1 (შენ.)
- ამილახვაროვი გიორგი იოსების ძე 2391:5 (მინ.)
- ამილახვაროვი ქაიხოსრო 2391:5 (შენ. 3ა, ბ)
- ამირიძე დავით ივანეს ძე (გადამწერი) 2384 (შენ. 5), (მინ. 3); 2385:24 (შენ.), 149 (შენ.), 309 (მინ.); 2386:20 (შენ. 2); 2388 (ანდ. 2), (მინ. 3); 2390:1 (ანდ.), 2 (მინ.); 2392:2 მინ.), (შენ. 2); 2393 (ანდ.), (მინ. 2); 2394:4 (ანდ. 1, 2); 2396:4 (მინ. 3); 2397:12 (მინ.)
- ამირიძე იოსებ 2385:147 (შენ. 1, 2), 148, 212; 2403 (მინ. 1)
- ამირიძე მიხაკა 2403 (მინ. 1)
- ამელილოვ 1582:20 (შენ.)
- ანა 2511 (მინ. 8)
- ანა (ქვინა ავთანდილ ამილახვარისა, გადამწერი) 1727 (ანდ.); 1728 (ანდ.)
- ანახტახია ბატონიშვილი 1631ა

ანასტასი ანტიოქიელი 2406:8
 ანდრია (მოციქული) 1607
 ანდრია სალოსი 2394:4 (ანდ. 1)
 ანდრიაშვილი ნიკოლოზ 1560 (მინ.)
 ანდრონიკაშვილი პაატა (ქიზიყის მო-
 ურავის ძე) 1735:1 (შენ. 2)
 ანდრონიკაშვილი ქაიხოსრო 1739:11;
 2267:12
 ანნა იშვერატრიცა 1614 (შენ. 3დ)
 ანნა მათეს ასული (დავით იმერთა მე-
 ფის ცოლი, დედა კონსტანტინე ბა-
 ტონიშვილისა) 2479 (შენ. 2), (მინ. 1)
 ანტონ I 1579; 1579 (შენ. 1ა, 2);
 1582 (მინაწ. 2); 1588 (შენ. ა, ბ);
 1619წ, 1619წ (შენ.); 1715; 1730;
 1734 (შენ. 1, 3); 2304:2; 2316:2;
 2340:9; 2379 (შენ. 1, 2); 2385:158;
 2390 (შენ. 3); 2480ბ (შენ. 2, 3, 4);
 2506 (შენ. 1)
 ანტონ II 1635დ (შენ. 2); 1735:3
 ანტონ (ლექსის სათაურში) 1576გ:მ
 ანტონი 1597 (მინაწ.)
 ანტუნი 1595 (მინ. 10)
 ართვინელი ტერ-სტეფანე მაზმან-
 ოლი იხ. ტერ-სტეფანე მაზმან
 ოლი ართვინელი
 არისტოტელე 1593; 2379 (შენ. 1)
 არსენი 1595 (მინ. 13, 14)
 არსენი ბერი 1547:3; 2453 (შენ. 1)
 არსენ ვაჩესძე, იყალთოელი 1581:1
 (შენ. 3); 2397:1 (შენ. 3)
 არსენისძე სასნია 1699 (მინ.)
 არჩილ მეფე, 1547:18; 1578 (მინ.
 1); 1608 (ანდ.); 1624:3, 4, 5, 7;
 1729; 2266ა (შენ.); 2498 (ანდ.)
 არჩილ მეფე (მოწ.) 1616:1; 2506
 (შენ. 2გ)
 ასათიანი ლ. 1576გ:21 (შენ. 1)
 ალაბაბა (დავით ქსნის ერისთავის ძმა)
 1735:16
 ალათი 1594 (მინ. 1, 4)
 ალათონ (პაპა რომისა) 1718:1
 ალა-შაჰმადხანი 1630ა; 1649ბ (შენ.
 1ა, ბ); 1652ა
 ალაპიტე კონსტანტინეპოლელი, დია-

კონი 1570
 ახიკარ ბრძენი 1574:2
 ახუა 2410 (მინ. 2)
 აქინაღაბი 1582 (მინ. 2)

ბ

ბაბათაშვილი იოსებ 1547:17
 ბაგრატ ბატონიშვილი (გიორგი II
 ძე) 2266ა (შენ.)
 ბაგრატ ბატონიშვილი 2433:11
 ბაგრატ მეფე III 1738 (მინ. 3)
 ბაგრატ მეფე V 2437:3 (მინ. 1)
 ბაგრატიონი თ. გ. ი. 1576ბ:ბ (შენ.)
 ბაგრატიონი დიმიტრი 1554; 1580
 (მინ. 1, 2, 3); 1599; 1741 (შენ. 1ბ);
 2308:1; 2433:13, 14, 16, 20, 23
 ბაგრატიონი პეტრე 2433:10, 10 (შენ.)
 ბაგრატიონი ჰორფირე 2365:1 (შენ. 2)
 ბაგრატიონი ფარნაოზ 1635ბ:7გ;
 1657; 2433:12
 ბაზლიძე იოანე 2405 (ანდ.)
 ბარათაშვილი ბარამ 1576გ:10, 23,
 2385:179, 192
 ბარათაშვილი დავით 2432 (ტექ-
 აღწ.), 11 (შენ. 2)
 ბარათაშვილი დავით დიმიტრის ძე
 1640ა:19
 ბარათაშვილი დიმიტრი 1640ა:19
 ბარათაშვილი ეკატერინე (ალექსან-
 დრე გამბაკურ-ორბელიანის მეუ-
 ლლე) 1640ა:1 (შენ.), 6 (შენ.), 7
 (შენ.), 9 (შენ. 2), 12 (შენ. 2); 1660
 ბარათაშვილი ზაალ (მორდალი)
 1575:17; 1576გ:13 (შენ.), 17, 31,
 31 (შენ.); 2385:163, 182; 2438
 (მინ. 3)
 ბარათაშვილი იასე (მსაჯული) 1635ბ:
 7წ
 ბარათაშვილი მამუკა 1550; 1595
 (მინ. 1)
 ბარათაშვილი მიხეილ პეტრეს ძე
 1555:19, 22
 ბარათაშვილი ნიკოლოზ 1555:1-24
 (შენ. 1, 3); 2484

ბარათაშვილი ფეფელა 2433:24 (მინ.)
 ბარათოვი ზაალ იხ. ბარათაშვილი
 ზაალ
 ბარათოვი იასე იხ. ბარათაშვილი იასე
 ბარატაევი მიხეილ იხ. ბარათაშვილი
 მიხეილ
 ბარამიძე ალექსანდრე 1550 (შენ. 1);
 1563 (შენ. 3); 1582:18 (შენ.);
 1612:20 (შენ.); 1624:1 (შენ.), 3
 (შენ.); 1728 (შენ. 1); 1729:1 (შენ.);
 6 (შენ. 5); 2267:2 (შენ. 1); 2270
 (შენ. 1); 2303:1 (შენ. 1); 2305:1
 (შენ. 1), 2 (შენ.); 2385:7 (შენ.);
 2433:1 (შენ.); 2442:3 (შენ. 1)
 ბარამიძე რევაზ 2404 (შენ. 1)
 ბარნაბოვი ივანე 1578 (მინ. 2)
 ბასილანთ შერმაზანა 1616 (მინ. 14)
 ბასილ/ვასილ დიდი 1595:10, 11;
 1597:5; 1619ა (შენ. 1); 1696:2, 21;
 2389 (ტექ. აღწ.); 2395; 2396:1;
 2432:5; 2434:1; 2444; 2452:2;
 2499
 ბასილ კალატოზი 1696 (მინ. 4ზ)
 ბასილი (შეფე) 2452:2 (ანდ.)
 ბასილ მონაზონი 2452:2 (ანდ.)
 ბასილი (იმა დემეტრესი) 1595 (მინ. 4)
 ბაუმესტერი ფრიდერიკოს ქრისტოან
 1588, 1588 (შენ. ა. დ); 1734
 ბაქარ ბატონიშვილი (ვახტანგ VI ძე)
 2434:2 (ანდ.)
 ბებუთოვი 2385:207
 ბებუთოვი ლეთისწყალობა 2385:196
 ბეგთაბეგოვი თომა (გადაშწერი) 1545
 (ანდ. 1, 2)
 ბეგიაშვილი ოქრუა 2511 (მინ. 7)
 ბეგლარი (მშა დავით ქსნის ერისთა-
 ვისა) 1735:16
 ბეჟანი (თაჩის შვილი) 1735:2კ. 5
 (შენ. 1), 7 (შენ.)
 Бегеиов Иер 2405:8 (მინ. 1)
 ბერძენიშვილი ნ. 1624:3 (შენ.); 1729:1
 (შენ.); 2410 (შენ. 3); 2440 (შენ. 1);
 2503 (შენ.)
 ბესარიონ ზუცეს-მონაზონი იხ. ორბე-
 ლიშვილი ბესარიონ

ბესო 1582:7
 ბიორნშტიერნი (შვედი გენერალი)
 1634:8 (შენ.)
 ბიძიონაშვილი სოლომონ 2340 (შენ. 3)
 ბრეგაძე დ. 1613:1 (შენ. 2), 18 (შენ. 2)
 ბროსე მარი 2440 (შენ. 2)
 ბუაძე დავით 1738 (მინ. 2)
 ბურჯანაძე შოთა 1738 (შენ. 3, 5)
 ბუქუჯა ხაბაზი 1696 (მინ. 4ზ)

ბ

გაბაშვილი ანა დავითის ასული
 1612:28 (შენ. 1)
 გაბაშვილი ბესარიონი 1575:19, 19
 (შენ.), 22, 22 (შენ.), 27, 27 (შენ.);
 1576ბ:42, 42 (შენ. 1, 2), 45, 45
 (შენ.); 1576გ:3, 3 (შენ.); 1582:18,
 18 (შენ.); 1612:20, 20 (შენ.), 21
 (შენ.); 28 (შენ.); 2270 (შენ. 1);
 2385:1, 3, 26, 28, 138, 155, 170,
 184, 188, 191, 222, 236
 გაბაშვილი ზაქარია 1553 (შენ.)
 გაბაშვილი მია ზაზას ასული 1582:2
 გაბაშვილი სვიმონ 1598 (მინაწ.)
 გაბაშვილი ტიმოთე 1590:6 (შენ.);
 1676ა; 2406 (ტ. აღ.); 2406:8 (შენ. 2)
 გაბაოვი მია იხ. გაბაშვილი მია
 გაბაონი სვიმონ იხ. გაბაშვილი სვი-
 მონ
 გაბრიელ დეკანოზის შვილი (გადამ-
 წერი. ვახტანგ VI მდივან-შწივნო-
 ბარი) 2266ა (შენ. 3), (ანდ.)
 გაბრიელ მცირე 2330; 2331 (შენ. 2);
 2436:1 (შენ. 1), 2 (მინ. 4)
 გაბრიელ მღვდელ-მონაზონი 1614
 (შენ. 3ა, დ)
 გაბრიელ (ნოვგოროდისა და პეტერ-
 ბურგის არხიეპისკოპოსი) 1741
 (შენ. 1)
 გაეცკი პაველ ივანიჩი 1664:1 (შენ. 2)
 გაიოზ რექტორი 1570 (შენ. 1 ა, 2)
 გამალიელ წინამძღვარი 1744 (მინ. 2)
 გამრტყელი ნ. 1561 (შენ. 3)
 გარსევანიშვილი იოანე 1672 (მინ. 1);

- 1674 (ტექ. აღწ.)
 გარსევან ეშვიკაღასბაში 1735:13 ბ, გ
 გარსევან მღვდელი 1587 (ანდ.)
 გარსევანი 1612:19 (შენ.)
 გარსევანი 1612:26 (შენ.)
 გარსევანოვი 1577 (შენ.)
 გაწერელია აკაკი 2385:21 (შენ.);
 2456:2 (შენ.)
 გელოვანი გაბრიელ (მთარგმნელი)
 1743 (ტექ. აღწ.) (შენ. 1), (შენ.
 2ღ), (ანდ. 3)
 გერმანე სვიმეონ მდივნის ძე 1735:2გ,
 5 (შენ. 1), 7 (შენ.)
 გერონტი არქიმანდრიტი (გადამწე-
 რი) 1734 (ანდ.)
 გერონტი მონაზონი (გადამწერი)
 2379 (ანდ.)
Гварамадзе Иван 1716 (შინ.)
 გიორგი (გადამწერი) 1ხ23 (ანდ.)
 გიორგი (გადამწერი, ერისთვის ასუ-
 ლის ყმა) 2450 (ანდ.)
 გიორგი (გესამანიელი, იოანეს შამა)
 1735:2ფ, 5 (შენ. 1)
 გიორგი (სვიმეონ მუხრანბატონის-
 შვილი) 1735:2 ლ, 5 (შენ. 1), 7
 (შენ.)
 გიორგი (პატრიარქი კონსტანტინეპო-
 ლისა) 1718:1
 გიორგი (ხორეველას მოქმელი) 2309:4
 (შენ.)
 გიორგი (წმ.) 1590:2; 1699 (შინ.);
 2306:2; 2310 (შენ. 2, 3)
 გიორგი VII (ბავრატ V ძე) 2437:3
 (შინ. 1)
 გიორგი VIII (1446—1466 წწ.) 2437:
 (შინ. 4)
 გიორგი X 1616:2
 გიორგი XI (ვახტანგ V ძე) 1608
 (ანდ.); 2266ა (შინ.); 2400; 2498
 (ანდ.)
 გიორგი XIII (ერეკლე II ძე) 1582:
 21; 1635ბ:7ბ; 1646ა (შენ. 1); 1646გ:
 1731:8 (შენ. 3); 2396:3 (შენ.)
 გიორგი მეფე (1640 წ.) 2437:3
 (შინ. 4)
 გიორგი ალექსანდრეს ძე (დიდი მთა-
 ვარი) 1616 (შინ. 2)
 გიორგი ალექსანდრიელი 1697:3
 გიორგი ანჩისხატის დეკანოზი 1597
 (ანდ.)
 გიორგი მთაწმინდელი 1619ე (შენ. 2)
 გიორგი მსახური (გადამწერი) 2448
 (შინ.)
 გიუნაშვილი ჭ. 2434:2 (შენ. 3)
 გოგილა 2399:15 (შინ. 1)
 გოგოტა ნაზირი 1696 (შინ. 4ზ)
 გოდაბერიძე გლაბუა 1696 (შინ. 4ზ)
 გონგლიაშვილი სოფიო (გადამწერი)
 2309 (ანდ.)
 გორგაძე ს. 2397:1 (შენ. 3), 12 (შენ. 2)
 გოსტაშაბიშვილი ზაალ ივ. ბარათა-
 შვილი ზაალი
 გრიგოლ განმანათლებელი 1635:1;
 1667
 გრიგოლ დიდი (რომის პაპი) 1593:4;
 1595:12
 გრიგოლ მუხრანწკი 2455:6
 გრიგოლ ნოსელი 1696:2
 გრიგოლ ოშკელი (მთარგმნელი)
 1696:23 (შენ.)
 გრიგოლ ღვთისმეტყველი 1696:1, 2,
 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,
 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23;
 2434:1; 2436:2; 2444
 გრიშაშვილი იოსებ 1576გ:20 (შენ.);
 1635ბ:2 (შენ.), 4 (შენ. 2), 5 (შენ.
 2), 6 (შენ. 2); 1673ა (შენ. 2); 1742
 (შენ. 2); 2308:3 (შენ.); 2365:10
 (შენ.), 19 (შენ.); 2480ა (შენ. 1),
 (შენ. 3); 2480გ (შენ. 4); 2481ა:5
 (შენ. 1); 2481ბ:8 (შენ. 2, 3); 2482:
 14 (შენ. 2); 2383:2 (შენ.); 2455:1
 (შენ.), 2456:1 (შენ.)
 გულბათიანი თალალა (გადამწერი)
 1569 (ანდ.)
 გულმანვა (მეფულე დემეტრესი) 1595
 (შინ. 4, 11)

გურამიშვილი დავით 1550 (შენ. 1),
(მინ. 3, 4); 1568:2, 2 (შენ.); 1582:
24, 24 (შენ.); 1598:1, 2, 3, 5
(შენ.), 8, 11 (შენ.), 13, 14, 16, 19,
24, 24 (შენ.), 29, 30, 31 (შენ.), 34,
36, 37, 37 (შენ.), 38, 39, 42 (შენ.
1ა, ბ, ე). (მინ. 1); 2386

გურასაშვილი ალექსი (რუისელი)
2311 (შენ.)

გურასაშვილი ნინო 2311 (შენ.)

გურიელი თუთა იხ. თუთა გურიელი
გურიელი მამია 1712:1

დ

დაზიძე დავით 1696 (მინ. 2)

დადიანი ანტონ I (აფხაზეთის არქი-
მანდრიტი) 1738 (მინ. 2)

დადიანი დავით (დამკვეთი) 1672
(ტექ. აღწ.). (მინ. 2)

დადიანი დარეჯან იხ. დარეჯან დე-
დოფალი

დადიანი კაცია 1635ბ:7იკ

დადიანი ლევან (1642 წ.) 1594 (ანდ. 2)

დადიანი ნიკოლოზ 1671; 1738

დადიანი ნიკო 2434:2 (მინ. 4, 5)

დადიანოვი ანტონ იხ. დადიანი ანტონ
დავით 1624 (მინ. 1)

დავით 2385:35

დავით 2385:55

დავით 2385:221 (შენ.)

დავით 1576ბ:1 (შენ. 1), 2 (შენ. 1);
3, 3 (შენ. 1), 4 (შენ. 1), 19 (შენ. 1)

დავით ალექსის ძე მესხიშვილი იხ.
დავით რექტორი

დავით აღმაშენებელი 2385:159

დავით ბატონიშვილი. (გიორგი XIII
ძე) 1576ბ:3, 4, 5, 43, 43 (შენ. 1);
1576გ:13 (შენ.); 1735:6, 7, 10, 11,
12; 2385:23, 27, 189, 190, 219

დავით კახთა მეფე (თეიმურაზ I მამა)
1637, 1 2 (შენ. 2)

დავით მდივანი (სოლომონის მამა)
1735:2ა, 7 (შენ.). (მინ. 2)

დავით მეფე (იმამ-ყული ხანი) 1547:5
დავით მიქელ მღვდლის ძე 1735:2ა,
5 (შენ. 1), 7 (შენ.)

დავით რექტორი 1576ბ:18, 18 (შენ.
1); 1735:1, 1 (შენ. 2), 2, 2 (ანდ.),
3, 4, 5, 6, 7, 7 (შენ.), 8, 9, 10,
11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 (შენ.);
1743 (ტექ. აღწ.). (შენ. 3), (ანდ.
2); 2316:3; 2385:24, 24 (შენ.), 181,
185

დავით სარდალი 1576გ:5

დავით ტბელი (მთავრკმელი) 1696:5
(შენ.), 15 (შენ.), 16 (შენ.), 17
(შენ.), 18 (შენ.), 19 (შენ.), 20
(შენ.), 21 (შენ.), 22

დავით ქსნის ერისთავი 1735:16

დათუა 2406:8 (მინ. 4)

დანიელი 1574:3

დარეჯან (არჩილ II ასული) 1578
(მინ. 1)

დარეჯან (ბაზიერთუხუცესის რძალი)
1735:12

დარეჯან (გარსევან ეშვიასამის ბი-
ძაშვილი) 1735:13ბ

დარეჯან დედოფალი (ერეკლე II
თანამეცხედრე) 1580 (მინ. 1);
1635ბ:7გ; 1651; 1655ბ

დარიჯანი 1696 (მინ. 4თ)

დარჩიევი როსტომ 1590 (მინ.)

დაფქვიევი ტატო იხ. დაფქვიაშვილი
ტატო

დაფქვიაშვილი ტატო (გადამწერი)
1566 (ანდ.)

დევლისოჯიკთის ძე 1699 (მინ.)

დემეტრე 1595 (მინ. 4, 7, 9, 11)

დემეტრე (იოანე ნათლისმცემლის
მონასტრის არქიმანდრიტი) 1630ბ

დეოკლიტიანე 2310 (შენ.)

დერუფინი 2269:3

დიასამიძე დავით 1584

დიბიჩი (გენერალ-ფელდმარშალი)
2268 (შენ. 1, 2)

დიმიტრი (ალექსანდრე დიდის ძე)
2437:3 (მინ. 4)

დიმიტრი (ანჩისხატის დეკანოზის ძე,

გადამწერი) 1715 (ანდ.)
 დიმიტრი თავდადებული 2340:10
 დიმიტრი მდივანი იხ. თუმანიშვილი
 დიმიტრი
 დოდაევი სამარაგდონ იხ. დოდაშვი-
 ლი სამარაგდონ
 დოდაევი სოლომონ იხ. დოდაშვილი
 სოლომონ
 დოდაშვილი სამარაგდონ 1547:19
 (მინ. 1, 2)
 დოდაშვილი სოლომონ 1547:19 (მინ. 1)
 დოდო გარეჯელი 2506 (შენ. 1ბ)
 დომენტი კათალიკოსი (გარდ. 1675 წ.)
 2266ა (შენ.)
 დორთე 1595:9
 დოსითეოზ ნეკრესელი 1593 (შენ.)
 Джанашивили М. Г. 1743 (შენ. 1)
 დუბროვინი 1646ა (შენ. 1)
 დუპერონ ჟანდრ ლესეიზ 1731:7

9

ევნატაშვილი სანდრო 2311 (შენ.)
 ევნატე ანტიოქიელი 1587:2, 2 (შენ.)
 ევნატე მთავარდიაკონი (გადამწერი)
 2362 (ანდ.)
 ევსევი არხიეპისკოპოსი 1616 (მინ. 7)
 ევსევი დიაკონი 1676ბ (შენ. 3)
 ეზოპე 2409; 2450:1
 ეკატერინე II 1588 (შენ. ა); 1600ბ;
 1620დ:2; 2437:1, 1 (შენ. 3)
 ეკატერინე დედოფალი 1743 (ანდ. 3)
 ეკატერინა, სარდლის ასული 1612:28
 ეკუბოვიჩი ალექსანდრე ფეოდორის
 ძე (გენერალ-მაიორი) 1664:1
 ელენე (ელისბარ გამბაკურ-ობელი-
 ანის — ეშკალაბაშის ცოლი, ვახ-
 ტანგ VI დისწული) 1580 (მინ. 3)
 ელია 1699 (შენ.)
 ელიოზოვი ილარიონ იოსების ძე
 2305 (მინ.)
 ელისაბედი 2457 (მინ. 2)
 ენდრონიკაშვილი დავით 1735:13ა

ენდრონიკაშვილი მერაბ 1735:2ბ, 5
 (შენ. 1), 7, 7 (შენ.)
 ენდრონიკაშვილი ქეთისო დავითის
 ასული 1735:13ა
 ენუქიძე თინათინ 2457 (შენ. 1)
 ერეკლე I (ნაზარალი ხანი) 1624:4;
 2266ა (შენ.); 2433:24 (მინ.)
 ერეკლე II 1555:22; 1559; 1559 (შენ.
 2, 3), (ანდ.); 1570 (შენ. 1, 2);
 1582 (მინ. 2); 1584; 1598:42 (შენ.
 1ბ); 1630დ:1 (შენ.), 2; 1630ე:
 1631გ; 1635ბ:1, 7ოთ; 1638:1; 1642ბ
 (შენ. 1ა); 1646გ; 1649ა:1, 2, 3
 (შენ. 3); 1649ბ:1 (შენ. ბ); 1651;
 1652ა; 1654; 1730 (შენ. 1),
 1735:1; 2, 2 (შენ. 2), 3, 4, 5, 6, 7;
 1744 (შენ. 1); 2362 (შენ. 1, 2);
 2379 (შენ. 1); 2442:3 (მინ.)
 ერისთავი გიორგი 1575:6, 6 (შენ.);
 1575:10; 1576გ:12; 1586 (მინ. 1);
 1612:16
 ერისთავი გიორგი 1594 (მინ. 3)
 „ დავით 1733 (მინ. 10)
 „ ელისბარ 2385:186, 187
 „ ელისბარ (მოწ.) 1616:3;
 2452:1
 ერისთავი თამარ (მირმანოზ ერისთა-
 ვის მეუღლე) 1635ბ:7ი
 ერისთავი თინათინ როსტომის ასუ-
 ლი (დედა ანასტასია ჩოლოყაშვი-
 ლისა) 2452:2 (ანდ.)
 ერისთავი იახე (ქსნის ერისთავი)
 1635ბ:9
 ერისთავი მირმანოზ 1635ბ:7ი
 ერისთავი ნინა 1733 (მინ. 6)
 ერისთავი რაფიელ 1726 (შენ. 3, 4),
 (ანდ. 3), (მინ.): 1728 (ტეკ.აღწ.):
 (მინ. 3ა); 1729 (ანდ.); 1730 (ტეკ.
 აღწ.)
 ერისთავი რევაზ 1635ბ:7, იე
 ერისთავი შალვა როსტომის ძე 1616
 (მინ. 1)
 ერისთავი შოშიტა 1743 (ანდ. 3)
 ერისთავი დავით იხ. ერისთავი დავით

ერისთავი ნინა იხ. ერისთავი ნინა
 ეფთვიმე მთაწმიდელი იხ. ექვთიმე
 მთაწმიდელი
 ეფრემ მცირე (მთარგმნელი) 1676ბ;
 1596:14 (შენ. 2, 3)
 ეფრემი (ბიზანტიელი ავტორი) 2434:1
 ექვთიმე ათონელი იხ. ექვთიმე მთა-
 წმიდელი
 ექვთიმე გრძელი 2397:5 (ანდ.)
 ექვთიმე მთაწმიდელი (მთარგმნელი)
 1590:4 (შენ. 2); 1597:2; 1696:1
 (შენ. 2), 2 (შენ. 1), 3 (შენ. 1), 4
 (შენ.), 6 (შენ.), 7 (შენ.), 8 (შენ.),
 9 (შენ.), 10 (შენ.), 11 (შენ.), 12
 (შენ. 1), 13 (შენ. 1), 14 (შენ. 1);
 1697:1 (შენ.), 2 (ანდ.); 1718
 (ანდ.); 1732 (შენ. 2); 2397:5 (შენ.
 1); 2432:3, 4 (შენ.), 5 (შენ.)

3

ვალხოვსკი ვლადიმერ დიმიტრის ძე
 (გენერალ-მაიორი) 1654:1
 ვარლამ (ერისრთავი) (საქართველოს
 პოეტი ეგზარქოსი) 2464:1
 ვარლამ მღვდელ-მონაზონი 1741
 (შენ. 1)
 ვასილი 1718:4
 ვასილი დიდი იხ. ბასილი დიდი
 ვასილი კესარიელი იხ. ბასილი დიდი
 ვასილი, შიო მღვდლის ძე 1735:2ი.
 5 (შენ. 1), 7 (შენ.)
 ვანაძე ბარძიმ 2384:2
 ვანაძე გრიგოლი (გადაშწერი) 2451
 (ანდ.)
 ვახტანგ ბატონიშვილი 2385:183
 ვახტანგ ბატონიშვილი (ეკერლე II
 ძე) 1635ბ:7ე; 1735:4, 5
 ვახტანგ გორგასალი 2453
 ვახტანგ IV (1443—1446 წწ.) 2437:3
 (შენ. 4)
 ვახტანგ V (შაჰნავაზი) 1729:1; 2266ა
 (შენ.); 2400
 ვახტანგ VI (ლევანის ძე) 1551; 1552:
 1 (შენ. 1); 1559, 1559 (შენ. 3); 1578

(შენ. 2ა); 1580 (შენ. 1, 2, 3); 1582
 (შენ. 2); 1608 (შენ. 1კა), (ანდ.); 1609
 (შენ. 2ბ); 1612:25, 28 (შენ. 1);
 1619თ (შენ.); 1624:1, 1 (შენ. 1),
 2, 2 (შენ.), 6; 1654; 1727 (შენ.
 4); 1743 (ანდ. 3); 1746; 2266ა
 (შენ.); 2266ბ; 2267:3 (შენ.); 2316:
 1; 2434:2 (ანდ.); 2457; 2498, (შენ.
 3,5), (ტექ. აღწ.), (შენ. 1)
 ვახუშტი (ვახტანგ VI ძე) 1614 (შენ.
 3დ); 2266ბ (შენ.); 2410; 2440; 2440
 (შენ. 2); 2502; 2502 (შენ. 1); 2503
 კოლტერი 1673ა; 1742
 ვორონცოვი მიხეილ სიმონის ძე 1653ა

ზ

ზალიშვილი იოვანე, მღვდელი 1581
 (ანდ.). (შენ. 1)
 ზალიშვილი ზაალ 1635ვ (შენ. 1)
 ზალოვი ზაალ იხ. ზალიშვილი
 ზაალ
 ზალიკანიანი გიორგი 1598 (შენ. 1)
 Зайберскаѣ Н. А 1597:3 (შენ.), 4 (შენ.);
 2432:3 (შენ.)
 ზარგაროვი ა. 1548 (შენ. 4); 1551
 (შენ. 2); 1552:1 (შენ. 2), 2 (შენ.)
 ზაქარია დიაკონი იხ. მაღინაშვილი
 ზაქარია
 ზიჩი 1617; 1617 (შენ. 1, 2)
 ზოსიმე იხ. ორბელიანი ზოსიმე
 ზურაბ სახლთუხუცესი 1696 (შენ. 4ვ)
 ზურაბოვი ათანახე თევდორის ძე 1616
 (შენ. 6)
 ზურაბოვი ევგენია თევდორის ძე 1616
 (შენ. 9)
 ზურაბოვი თევდორე, მღვდელი 1616
 (შენ. 2, 3, 6, 7, 8, 11)
 ზურაბოვი პეტრე თევდორეს ძე 1616
 (შენ. 5)
 ზურაბოვი სეიმონ თევდორეს ძე 1616
 (შენ. 4)

თ

- თაბაგარი 1696 (მონ. 4ე)
 თაქაქალაშვილი მამუკა 1594 (ანდ. 2); 2384:1
 თავდგირიძე ანნა 1702:3
 თავდგირიძე გიორგი 1700; 1701 (ტექ. აღწ.); 1702 (ტექ. აღწ.), 1, 2, (შენ.)
 თანია (ბეჟანის მამა) 1735:2კ, 5 (შენ. 1), 7 (შენ.)
 თამარ (ბეჟან დადიანის მეუღლე) 1743 (ანდ. 3)
 თამარ დედოფალი (ლუარსაბ მეფის დედა) 1616:2
 თამარ დედოფალი (გარდ. 1684 წ.) 2266ა (შენ.)
 თამარ მეფე 1613:19; 1624:8 (შენ.); 1637, 1, 1 (შენ. 2); 2385:160; 2440 (შენ. 2)
 თარხანოვი დავით 1696 (მონ. 4 თ)
 თარხანოვი (მთარგმნელი) 2316:7
 თარხანოვი ლუკა 2499 (მონ. 5)
 თარხანოვი დ. 1576ბ:27 (შენ.)
 თაყაიშვილი ექვთიმე 1546(შენ. 2); 1548 (შენ. 2); 1550 (შენ. 2); 1551 (შენ. 1); 1554 (შენ. 3); 1559 (შენ. 4); 1561 (შენ. 2); 1563 (შენ. 2); 1564:2 (შენ.); 1567:2 (შენ. 2); 1568:3 (შენ.); 1569 (შენ. 2); 1571 (შენ. 4); 1572 (შენ. 2); 1573 (შენ. 4); 1574:5 (შენ.); 1575:34 (შენ.); 1576ა:9 (შენ. 2); 1576ბ:61 (შენ. 2); 1576გ:43 (შენ. 2); 1580 (შენ. 1); 1582:1 (შენ.); 27 (შენ. 1); 31 (შენ.); 1586 (შენ. 2); 1594 (შენ. 1); 1598 (შენ. 3); 1612:21 (შენ.), 28 (შენ. 2); 1613:19 (შენ. 2); 1624:8 (შენ. 2); 1626 (შენ. 1); 1637თ (შენ. 3); 1637 11თ (შენ. 2); 1668 (შენ. 1, 2); 1675ა; 1675ბ (შენ. 2); 1675გ (შენ.); 1682:1 (შენ.); 1727 (შენ. 6); 1729 (შენ. 4); 1738 (შენ. 2, 3); 1739 (შენ. 3დ); 1746 (შენ. 2); 2270 (შენ. 4); 2305 (შენ. 2); 2315 (შენ. 2); 2316 (ანდ.); 2363:5 (შენ.); 2364 (შენ. 3); 2365:1 (შენ. 2); 2384:3 (შენ. 4); 2385:309 (შენ. 3); 2392:2 (შენ. 3); 2401 (შენ. 3); 2409 (შენ. 2); 2410 (შენ. 2); 2411 (შენ. 3); 2439 (შენ. 2); 2440 (შენ. 2); 2442:3 (შენ. 4); 2445:5 (შენ. 2); 2446 (შენ. 2); 2481ბ; 8 (შენ. 2); 2481ა:5 (შენ. 3); 2493 (შენ.); 2502 (შენ. 2); 2511 (შენ. 6)
 თევდორე 1699 (შენ.)
 თეიმურაზ I 1546; 1547:8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 19; 1637:1, 2 (შენ. 2); 1739; 2303:1 (შენ.); 2305:1, 2, 2 (შენ.), 3; 2309 (შენ.); 2433, 24 (მონ.); 2442
 თეიმურაზ II 1547:4, 16; 1581 (მონ. 3); 1582:16, 16 (შენ.), (მონ. 2); 1640ა:15; 1654; 2410; 2446 (შენ. 1)
 თეიმურაზ მეფის ძე (გიორგი XIII ძე) 1649ბ (შენ. 1ა); 2396:3, 3 (შენ. 2)
 თეკლე ბატონიშვილი (ერეკლე II ასული) 1631ა; 1639 (შენ. 1); 1558 (შენ. 2, 3); 1661
 თეო 1549 (შენ. 1), (მონ. 1)
 თეოდორე მანგლელი 1676ბ (შენ. 3)
 თეოდორე ხალოსი 1582:20, 20 (შენ.)
 თეოფანე (ანტიოქიის პატრიარქი) 1718:1
 თომა (მოციქული) 1607
 თოფურია ვარლამ 1582:18 (შენ.); 1-12:20 (შენ.); 2270 (შენ. 1); 2315:7 (შენ. 1), 309 (შენ. 1)
 თრდატ სომეხთა მეფე 1547:1
 თოთა გურიელი 2266ა (შენ.)
 თუმანიოვი აბ. თუმანიშვილი
 თუმანიშვილი 1576გ:25
 თუმანიშვილი ანა ეგნატეს ასული (ვაღამწერი) 2271:1 (შენ. 2)
 თუმანიშვილი გივი ზურაბის ძე 2457 (შენ. 2)
 თუმანიშვილი გიორგი ეგნატეს ძე 1575:13; 1576ბ:9, 23, 23 (შენ.), 29, 29 (შენ.); 1586 (ანდ.); 1636:22 (შენ. 1); 2385:6, 8, 9, 11, 15, 16 (შენ.), 37, 44, 143, 144, 278;

2450:2-11; 2484:10 (მინაწ.)
 თუმანიშვილი დავით 1727 (მინ. 1);
 2385:141, 172; 2446 (მინ. 8, 9)
 თუმანიშვილი დიმიტრი 1575:26, 26
 (შენ.); 1576ბ:46, 46 (შენ. 1, 2);
 47, 47 (შენ. 1, 2); 48, 48 (შენ. 1,
 2); 50, 50 (შენ. 1, 2); 52, 52 (შენ.
 1, 2); 54, 54 (შენ. 1, 2); 1576გ:15;
 1635ბ:7ზ; 2385:12, 84, 193, 194
 თუმანიშვილი ეგნატე 2446 (მინ. 9)
 თუმანიშვილი შაია (თამაზ ორბელია-
 ნის ასული) 1635ბ:1 (შენ.)
 თუმანიშვილი მიხეილ (გადამწერი)
 2449 (მინ.); 2484:10, 10 (მინ.)
 თუმანიშვილი პ. 1576ბ:24, 24 (შენ.);
 1576ბ:26, 26 (შენ.); 37, 37 (შენ.)
 თურმანიძე ხოსრო 1580 (მინ. 4);
 2369:3 (შენ.)
 თურქისტანიშვილი ერასტი 1624:ბ;
 2434:2

0

იაკობ (მოციქული) 1607
 იაკობ მარტინის ძე 1635ე (შენ. 2)
 იაკობ შემოქმედელი 2400
 იაკუბოვიჩი, იხ. ეკუბოვიჩი
 იბრეიმ ფაშა 1581 (მინ. 3)
 იესე (იმერეთის სამეფოს სახლთუხუ-
 ცესის ზურბ წერეთლის ასულის
 უმც) 2450:12 (მინ. 1)
 იესე მღვდელი 1547:2
 ივანე პეტრეს ძე (ვენერალ მაიორი)
 1657
 ივანე ციხე... 1699 (მინ.)
 ივლიტიანა (გადამწერი) 1549 (შენ. 2)
 ილია იკონომოსი 1676ბ (შენ. 3)
 ილინსკი ენკეი 1586 (მინ. 3)
 ინგოროცკა პ. 1728 (შენ. 1)
 იოაკიმ შთაწმადელი (საქართველოს
 არქიმანდრიტი) 1582:20 (შენ.)
 იოაკიმ ჭვარის შამა 1696 (მინ. 4ა)
 იოანე 1696 (მინ. 4თ)
 იოანე ბატონიშვილი 1735 (მინ. 1)
 იოანე (გიორგი გესამანიელის ძე, და-

ვით რექტორის გაზრდილი) 1735:
 25, 5 (შენ. 1), 7 (შენ.)
 იოანე დამასკელი 1581:1; 2397:1.
 1 (შენ. 1), 4, 5, 8
 იოანე იალღუზის ძე 1561
 იოანე შღივანბევი იხ. ორბელიანი
 იოანე მღივანბევი
 იოანე მმარბველი 1597:2, 3, 4; 1718:
 2, 3; 2432:4
 იოანე მღვდელი (გარსევან მღვდლის
 შვილი, გადამწერი) 1587 (ანდ.)
 იოანე ოქროპირი 1582:19; 1590:3;
 2436:1, (მინ. 2)
 იოანე პეტრიწი 1597:11, 11 (შენ.)
 იოანე სინელი 1595:14; 1597:11
 იოანე შაფთელი 1547:19 (შენ.)
 იოანე წილკნელი 1612:22, 28 (შენ. 1)
 იოანე ხუცესი (გადამწერი) 1730 (ანდ.)
 იოანესიანი იოსებ 1733 (შენ. 2);
 2396:3 (შენ.)
 იოელი (დავით კანდელაკის ძე) 1735:
 2თ, 5 (შენ. 1), 7 (შენ.)
 იოვანე 1699 (შენ.)
 იონათან 1624 (მინ. 1)
 იონესოვი იოსებ იხ. იონესიანი
 იოსებ
 იორდანიშვილი სოლომონ 1550 (შენ.
 1), 2315 (შენ. 1); 2397:2 (შენ.);
 2409 (შენ. 1); 2450:1 (შენ.)
 იოსებ (ალავერდის დეკანოზის ძმის-
 წული) 1735:5 (შენ. 1), 7 (შენ.)
 იოსებ 1615 (მინ.)
 იოსებ 1699 (შენ.)
 იოსებ (გადამწერი) 1563 (ანდ.)
 იოსებ თბილელი იხ. სააკიძე იოსებ
 იოსებ მელექსე 2363:3 (შენ. 1)
 იოსებ მელიქოვი იხ. იოსებ ნაცვალი
 იოსებ მუშობისშვილი 1576გ:24
 იოსებ მცირე (სვიმეონ მდივნის მე-
 როე ძე) 1735:2ზ, 7 (შენ.)
 იოსებ ნაცვალი 1575:25; 1576ბ:2;
 1576გ:11, 43; 1612:11, 11 (შენ.
 2); 2385:2, 178; 2391:5
 იოსებ პრეფატორი (ალავერდის დე-
 კანოზის ძე) 1735:2ე

იოსელიანი პლატონ 1646გ: 2387
(მონ. 4)
იოსელიანოვი ონისიმე 2387 (შენ. 3)
იოსტოს (იეროზომაწი) 1559 (ანდ.)
ირაკლი მეფე (ბიზანტიის იმპერატორი) 1718:1
ირაკლი I ოს. ერეკლე I
ირაკლი II ოს. ერეკლე II
ირანალი 1696 (მონ. 4ბ)
ისაყ 1624 (მონ. 2)
ისაყ (ბალავარაიანის პერსონაჟი) 2394:2
ისაყ მცირე 1553
ისაყ რაბინი 1741
ისაყი (ალავერდის დეკანოზის ძე) 1735:შო. 7 (შენ.)
იულონ ბატონიშვილი 1635ბ:7დ: 1657
იუსტინიანე იმპერატორი 1570: 1570 (მონ.)

ა

Кантша он 1642 ბ (შენ. 2)
აკაბაძე სარგის 1623 (შენ.); 1651 (შენ. 2); 1652ა (შენ. 2)
აკლანდაძე არსენ 1564:1 (შენ.); 1567:1 (შენ.)
აკლატოზოვი ივანე 1548 (შენ. 4); 1551 (შენ. 2); 1552:1 (შენ. 2); 1746 (შენ. 3)
აკნდელაყი დავით გარეჯელი 1735: შო. 5 (შენ. 1), 7 (შენ.)
აკნდელაყი ნიკოლოზ 1630დ:1 (შენ.); 1630ე (შენ.); 2441 (შენ.)
აკარიჭაშვილი დავით 2310 (შენ. 1); 2311 (შენ. 2)
აკარლოსი (ფრანციის ღენერალი) 2316:7
აკარაძე ანდრია 2271:1, 2, 3, 4 (შენ.)
აკარაძე სვიმონ გიორგის ძე (გაღამწელი) 1716 (ანდ.)
აკაბაძე მ. 1619ა (შენ. 1)
აკეე 2308:8

აკეელიძე კორნელი 1548 (შენ. 3); 1553 (შენ.); 1560 (შენ.); 1574:2 (შენ.); 1580 (შენ. 3); 1581:1 (შენ. 3); 1590:4 (შენ. 2); 1593 (შენ.); 1597:11 (შენ.); 1696:1 (შენ. 2), 2 (შენ.), 3 (შენ. 1), 4 (შენ.), 5 (შენ.), 6 (შენ.), 7 (შენ.), 8 (შენ.), 9 (შენ.), 10 (შენ.), 11 (შენ.), 12 (შენ. 1), 13 (შენ. 1), 14 (შენ. 1), 15 (შენ.), 16 (შენ.), 17 (შენ.), 18 (შენ.), 19 (შენ.), 20 (შენ.), 21 (შენ.), 23 (შენ.); 1697:2 (შენ. 1), 3 (შენ. 2); 1728 (შენ. 1); 1740 (შენ. 1); 1746 (შენ. 2); 2330 (შენ.); 2331 (შენ. 2); 2340:10 (შენ.); 2384:1 (შენ.), 2 (შენ.); 2385:159 (შენ. 1); 2394:1 (შენ.); 2397:1 (შენ. 3); 2397:4 (შენ.), 5 (შენ. 1), 11 (შენ.), 12 (შენ. 1); 2398 (შენ.); 2406:8 (შენ. 1); 2432:2 (შენ.), 5 (შენ.); 2434:5 (შენ.), 4 (შენ.); 2436:1 (შენ. 1); 2445:1 (შენ. 1); 2447 (შენ.); 2452:2 (შენ.); 2499 (შენ. 1)
აკელენჭერიძე მანანა 2387 (შენ.); 2466 (შენ.)
აკერესელიძე ივანე 1634:11 (შენ. 3), 12; 1635ბ:11 (შენ. 1); 1640ა:2 (შენ. 2); 2308:5
აკესარიოს (გრიგოლ ღვთისმეტყველის ძმა) 1696:23
აკვინტოს კურციოსი 2390 (შენ.); 2480ბ
აკვირიანე სამთაენელი 2462 (შენ. 2)
აკვიროს ალექსანდრიელი 1619ბ
აკიკო გიორგი დეკანოზის ძე 1696 (მონ. 4 თ); 1735:5 (შენ. 1), 7 (შენ.)
აკირიეე 1595 (მონ. 3, 5, 6, 12)
აკირიელე ალექსანდრიელი 1590:3 (შენ.)
აკელემენტოს (რომის პაპი) 2397:11
აკრილოვი ი. 2269:2
აკობიძე დავით 1594 (შენ. 2)
აკოშა მაიუმელი 2397:1 (შენ. 1)
აკოირიეე ხოსის ძე ოს. ხოსის ძე კოი-

რიკე
კონსტანტინე (ბიზანტიის იმპერატორი) 1718:1
კონსტანტინე მეფე (მამადყულისხანი) 1559
კორძაია გაბრიელ იოანეს ძე 2395 (ანდ. 2)
კონიევი იოანე (გურიის ეპარხიის არქიდიაკონი) 2305 (მინ. 2) 1
კროპოტოვი გაბრიელ 1743 (ანდ. 3)
კუტუზოვი მ. 2433:10 (შენ.)

წ

ლანგთეშური 2437:3 (მინ. 1)
ლარაძე ივანე 2388 (მინ. 1)
ლარაძე პეტრე 1577:1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 1586 (ანდ.); 1612:28 (შენ. 1); 1636:1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 13 (შენ.), 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22; 2385:100, 213; 2388 (მინ. 1)
Левбедев Д. М. 1743 (შენ. 3)
ლევან ბატონიშვილი (ვახტანგ V მამა) 1608 (ანდ.); 1726 (შენ. 2); 2266ა (შენ.); 2385:7 (შენ. 2); 2498 (ანდ.)
ლევან ბატონიშვილი (ერეკლე II ძე) 1582 (მინ. 2); 1655ბ
ლეონ დიდი (ბიზანტიის იმპერატორი) 2394:4 (მინ.)
ლეონი აფხაზთა მეფე 1738 (მინ. 3)
ლეონტი შროველი 1547:1
ლიონიძე სოლომონ 1630დ:1, 1 (შენ.), 2 (შენ.); 1630ე; 1631გ; 2441
ლოლაძე აღ. 1562:1, 2
ლოლაშვილი ივანე 1613:19 (შენ. 1); 1624:8 (შენ. 1); 2396:2 (შენ. 2)
ლომოური თ. 2410 (შენ. 3); 2440 (შენ. 1); 2503 (შენ.)
ლუარსაბ ბატონიშვილი 2266ა (შენ.)
ლუარსაბი (მეფე მოწამე) 1616:2; 2506 (შენ. 3)

მადათოვი შირვაჯანა 1640ა:13 (შენ. 2)
მაღინაშვილი ჯაქარია, დიაკონი 1592 (ანდ.)
მაია (კრიპტოგრაფი) 1613 (მინ. 2)
მაია (ყურა-ბეგლარ ერისთვის შვილი იოანე მუნერანბატონის და) 1635ბ: 7ილ
მაისურაძე ისაკ ხოლომონის ძე 2399: 3 (შენ.), 15 (მინ. 2, 3, 4, 7)
მაისურაძე სულხან 2399:2 (მინ.), 15 (მინ. 4, 8, 9)
მანანა 1567:2
მანასე (ბიბლიოფილი მეფე) 1667 (შენ. დ)
მარიამ ბატონიშვილი 1576ბ:1; 1635ბ
მარიამი 1549 (შენ. 1)
მარიამი (ანას და) 2511 (მინ. 8)
მარიამი (ალექსანდრე იმპერატორის მეუღლე, თეოდორეს ასული) 1616 (მინ. 2)
მარიამ დედოფალი 2498 (მინ. 4)
მარიამ დედოფალი (ვახტანგ V-ის მეუღლე) 2266ა (შენ.)
მარიამ დედოფალი (ლევან დადიანის და) 1633
მარიამ იმერეთის დედოფალი 1584
მარიამ მეგვიპტელი 2506
მარიამ-ყოფილი მაკრინე 1608 (შენ. 1ა); 1609 (შენ. 1თ)
მარინა 1549 (შენ. 2)
მარკოზ (მღვდელ-მონაზონი) 1676ბ (შენ. 3)
მარშონტელი 1591 (შენ. 1ბ)
Март Н. Я. 2400 (შენ.)
მაქსიმე აღმსარებელი 1595:5, 13; 1697:1; 1732; 2396:1; 2397:8; 2434
მაღალოვი დიმიტრი 1571 (შენ. 3)
მაყაევი იბ. მაყაშვილი დ.
მაყაშვილი დიმიტრი (სიმონის მამა) 1637 1:1 (შენ. 1), 15
მაყაშვილი ელისაბედ პეტრეს ასული 1623 (მინ. 3)
მაყაშვილი ნიკოლოზ 1741 (მინ.)
მაყაშვილი პეტრე 1623 (მინ. 3)

მუჟაშვილი სალომე სიმონის ასული
 1637 1:18; 11ა (შენ. 2); 11ბ (შენ.);
 11გ (შენ.); 11ე (შენ. 2); 11ვ;
 11წ, 11ძ (შენ. 2); 11თ (შენ. 2)
 მუჟაშვილი სიმონ დიმიტრის ძე
 16371:1 (შენ. 1, 2); 2 (შენ. 2);
 3 (შენ. 2); 6 (შენ. 2); 7 (შენ.); 8
 (შენ. 2); 15; 18 (შენ. 2); 19 (შენ.
 1); 20 (შენ. 1); 11ა (შენ. 2); 11წ
 (შენ. 1); 11 (შენ. 2ა, ბ)
 მუჟაშვილი სოფიო 1637, 11ბ
 მაქუტაძე 1594 (მინ. 1)
 მაქუტაძე სამსონ 1702:3
 მაჩაბელი 1699 (მინ.)
 მაჩაბელი დავით 2385:237
 მაჩაბელი იოვანე (ხუცეს-მონაზო-
 ნი, ვალაშვილი) 1732 (ანდ.)
 მაჩაბელი სიმონ 1576გ:19
 მეთოდი კონსტანტინეპოლელი 1597:
 7; 2432:7
 მელიქიშვილი ლ. 2484:10 (შენ. 2)
 მელიქოვი ალექსანდრა 1586 (მინ. 2)
 მელიქოვი იოსებ იხ. იოსებ ნაცვალის
 მელიქსეთ-ბეგი ლ. 2316:3 (შენ.)
 მენიანდროს (ფილოსოფოსი) 2434:1
 მერკვალიძე ს. 1614 (ტექ. აღწ.)
 მესხთლე ჩიტა 2410 (მინ. 1)
 მესხიფი იხ. მესხიშვილი
 მესხიშვილი ალექსი 1735 (ტექ. აღ.)
 (მინ. 1)
 მესხიშვილი გაბრიელ იოანეს ძე
 (ვალაშვილი) 2395 (ანდ. 1)
 მელვინეთუხუცესი ლუარსაბ. 2499
 (მინ. 3, 4, 5)
 მუხვათუნ (მეუის ასული) 1696 (მინ.
 4 ა, თ)
 მირვიზ მთავარი 1743 (ანდ. 3)
 მირიან ბატონიშვილი (ერეკლე II ძე)
 1598 (შენ. 1ბ); 1635დ (შენ. 1);
 2464:1
 მირიან ქართლის მეფე 1547:1
 მიქაელ სვიმონიშვილი 2397:4
 მიქაძე გივი 1550 (შენ. 3); 1613
 (მინ. 2); 2391:5 (შენ. 2, 3)
 მიქელაძე აბდულ-ბეგი 2493 (ტექ.

აღწ.) (მინ.)

მიქელ მღვდელი (დავითის შამა)
 1735:2 ბ, 5 (შენ. 1), 7 (შენ.)
 მიხაილ 1549 (შენ. 1)
 მიხაილ ნიკოლაი 1586 (მინ. 3);
 მიხაია 2399:15 (მინ. 6)
 მოსე (ვალაშვილი) 1595 (მინ. 1)
 მოსიასშვილი ხერთა (ვალაშვილი)
 1567 (ანდ.)
 მუსრიბოვი იოსებ 1576გ:13
 მუხრან-ბატონი (სარდალ-უხუცესი)
 1635ბ:7ბ, 1, 2
 მუხრან-ბატონი გრიგოლ იოანეს ძე
 2433:23
 მუხრან-ბატონი თეიმურაზ 1576გ:40
 მუხრანსკი დ. 1632
 მზეიძე 1743 (ანდ.)
 მხითარ სევასტიელი 1744; 2362
 (შენ. 1)

6

ნაბაისძე ივანე 1699 (მინ.)
 ნადირშაჰი 1582 (მინ. 2); 1654
 ნაზარალიხანი იხ. ერეკლე I
 ნაზარიშვილი ელისაბედ (ვალაშვილი)
 1572 (ანდ.)
 ნაკაშიძე გიორგი 2498 (მინ. 1)
 ნაკაშიძე ნიკოლოზ 2498 (მინ. 2)
 ნაკაშიძე მარიამ 1594 (მინ. 1, 4)
 ნანა დედოფალი (მირიან მეფის მეუღ-
 ლე) 1547:1
 ნაომი 2505
 ნაოლონი 1555:ბ; 1656ბ (შენ.); 1670
 (შენ.)
 ნაცვლიშვილი ალექსანდრე სოლომო-
 ნის ძე 1576ბ (მინ. 2)
 ნეტარიოს პატრიარქი 1587:1
 (შენ. 3)
 ნერსე სომეხთ კათოლიკოსი 1667
 (შენ. ა)
 ნერსესოვი იაკობ 1564:1 (შენ.);
 1567:1 (შენ.)
 ნიკიფორე ზუცესი 2394:1
 ნიკიფორე კახი (ჭვარის შამა) 1676ბ
 (შენ. 3)

ნიკო ბატონიშვილი 1594 (მინ. 3)
 ნიკოლაოს (გადამწერი) 1588 (ანდ.)
 ნიკოლაოსი ვიორგი დეკანოზის ძე
 1735:2გ
 ნიკოლოზ (ალექსანდრე იმპერატ. ძე
 1616 (მინაწ. 2)
 ნიკოლოზ თბილელი იხ. ორბელიანი
 ნიკოლოზ
 ნიკოლოზ (მოწ.) 2306:1
 ნიკოლოზ მღვდელი 1592 (ანდ.)
 ნიკოლოზ პირველი (რუსეთის იმპე-
 რატორი) 1575:6; 2481ა:5
 ნიკოლოზ რუსთველი 1547:6
 ნინო (გადამწერი) 1546 (ანდ.)
 ნინო (მოცოქელი) 1612:22
 ნინო (მღვდელი თევდორე ზურაბო-
 ვის დისწული) 1616 (მინ. 10)
 ნინო, ყაბდოს (I) მთავრის ქალი
 1635ბ:1 (შენ.)
 ნინიკაშვილი ს. ნ. 2409 (მინ.)
 ნისტორი 1699 (მინ.)
 ნონიოვი ფარხადან (გადამწერი)
 1564 (ანდ.)
 ნუშკა დალუკა 1576გ:35

მ

მოდოევსკი ა. 1576გ:25
 მუნესა 2511 (მინ. 9)
 მოღვა ნიკოლოზის ასული (ნიკოლოზ
 I ქალიშვილი) 1669
 მონანა მდივანი იხ. ქობულაშვილი
 მონანა
 მონისიე მღვდელი 2362 (ანდ.)
 მონორე ბოდბელი 1547:7
 მორბელი იხ. ორბელიანი ვახტანგ
 მურმანი P. P. 226ნ ბ (შენ)
 მორბელიანი ალექსანდრე ვახტანგის ძე
 1576ბ:37 (შენ.); 1580 (მოა. 1. 3);
 1631ა, ბ; 1632; 1634:1 (შენ.). 2
 (შენ. 2), 5 (შენ. 2), 6 (შენ. 2), 12
 (შენ. 2), 14 (შენ.), 15 (შენ. 1), 16,
 18, 19 (შენ.); 1635ბ:11 (შენ. 1);
 1635გ (შენ. 2); 1639 (შენ. 1);
 1140ა:1 (შენ.), 11 (შენ.), 23 (შენ.)

2); 1640ბ; 1640გ; 1641; 1642ა, ბ;
 1643; 1644; 1645; 1646ა, ბ, გ;
 1649ა, ბ; 1650 (შენ.); 1651 (შენ.
 1); 1652ა, ბ; 1653ა, ბ; 1654;
 1655ა, ბ; 1658; 1659ა, ბ; 1659ა
 (შენ. 2); 1659ბ (შენ.); 1660; 1661;
 1662; 1663 (შენ. 1); 1664:1 (შენ.
 2); 1664:2 (შენ. 3); 1665
 ორბელიანი ასლან 1635ბ:1
 ორბელიანი ვრიგოლ 1756ე:8 (შენ.);
 1586 (მინ. 3); 1632; 1634:18 (შენ.);
 2385:21, 22; 2456:2, 4, 6, 10, 12,
 13; 2464:10 (შენ. 2), (მინ.)
 ორბელიანი დავით ალექსანდრეს ძე
 1635ბ:8; 1636:12; 1640ა:9 (შენ.);
 2364; 2394:4 (ანდ. 1)
 ორბელიანი დარია ალექსანდრეს
 ასული 1624:18 (შენ.); 1640ა:9
 (შენ. 2), 21, 22 (შენ. 2); 1663 (შენ. 3)
 ორბელიანი დიმიტრი 1547:15; 1582:
 23; 1726 (შენ. 2შ)
 ორბელიანი ელიზბარი (ეშკიალასბაში)
 1580 (მინ. 3)
 ორბელიანი ვახტანგ (ყაფლანიშვილი,
 დიდი ორბელი) 2433:22; 2498
 (ანდ.)
 ორბელიანი ვახტანგ (ალექსანდრე
 ორბელიანის შამა) 1580 (მინ. 1);
 1663 (შენ. 2)
 ორბელიანი ვახტანგ ვახტანგის ძე
 1640ა:24 (შენ. 2)
 ორბელიანი ზოსიმე (საბას შმა) 1726
 (შენ. 2შ), (შენ. 4)
 ორბელიანი ზურაბ ნიკოლოზის ძე
 1635ბ:11
 ორბელიანი თამაზ 1635ბ:1 (შენ.)
 ორბელიანი ივანე დავითის ძე 2384
 (მინ. 3); 2385:5; 2388 (მინ. 2, 4),
 (ანდ. 2); 2394:4 (ანდ. 1)
 ორბელიანი იოანე მდივანბეგი 1592
 (ანდ.)
 ორბელიანი მაიკო ალექსანდრეს ასუ-
 ლი 1640ა:9 (შენ. 2), 21 (შენ. 1),
 22 (შენ. 2); 1663 (შენ. 3ა, ბ);
 2484:6, 7, 8, 9

ორბელიანი მამუკა 1586 (ანდ.)

ორბელიანი მანანა 1635ბ:7თ

ორბელიანი შუტკაბუკი 1576ბ:55;
1612:21; 2385:162

ორბელიანი ნიკოლოზ (თბილელი,
საბას ძმა) 2266ბ

ორბელიანი ნიკოლოზ რევაზის ძე
1635ბ:11

ორბელიანი ნინო 1632

ორბელიანი პეტრე 2456:9

ორბელიანი სულხან-საბა 1550 (მინ.
1); 1356 (შენ.); 1578 (შენ. 2 ბ, დ),
(შენ. 3), (მინ. 1); 1581:3 (შენ.);
1608, 1608 (შენ. 2), (მინ. 1, 2),
(ანდ.); 1609 (შენ. 2), (მინ. 1, 2);
1726; 1726 (ანდ. 1, 2); 2317; 2351
(შენ. 1); 2396:2, 2 (შენ. 1); 2397:
2; 2404; 2435; 2439; 2498, 2498
(ანდ.), (შენ. 1)

ორბელიანი სოფიო (მეუღლე ივანესი)
2367 (შენ. 1); 2388 (მინ. 3, 4)

ორბელიანი ქაიხოსრო 1635ბ:7შ;
1654

ორბელიანი ქეთევან (გიორგი ერის-
თვის ასული) 1586 (მინ. 1)

ორბელიანი ყაფლან დავითის ძე
1636:12

ორბელისშვილი ბესარიონ 1596:1;
1616:1, 2, 3, 3 (შენ. 2); 2452:1

ოტია მდივანბეგი 1735 (მინ. 2)

ოქროაშვილი დიმიტრი 2340 (შენ. 3)

ოშბერელი ფარსადან (გადამწერი)
1607 (ანდ.)

3

პავლე 2411 (მინ. 1)

პავლე დიკონი 1676ბ (შენ. 3)

პავლე მღვდელი 1696 (მინ. 3)

პავლე პირველი (რუსეთის იმპერა-
ტორი) 1630დ:2; 1731:5; 2482:4

პაპუნა განდევილი 2385:209

პარმენიდე 1590:6 (შენ.)

პატრი 2464:3, 4

Пекарский П. П. 1743 (შენ. 3)

პეტრე 2411 (მინ. 1)

პეტრე აღექვის ძე (რუსეთის მეფე)
1743 (ანდ. 3)

პეტრე (გადამწერი) 1696:2 (ანდ.)

პეტრე ეპისკოპოსი 1595:12

პეტრე I დიდი (რუსეთის იმპერა-
ტორი) 1735:1 (შენ. 2); 1743 (შენ. 1)

პეტრე შოგილა 1587:1, 1 (შენ. 2)

პეტრე შოტიშვილი 1507

პლატონ მოსკოვის მიტროპოლიტი
1570, 1670 (შენ.)

პლატონ (ფილოსოფოსი) 1590:6
(შენ.); 2434:1

პოტიომკინი პავლე 1633

პროკლე დიადოხოსი 1592

პრორეთი 2316:7

პროხორე (იოვანე დვთისმეტყველის
მოწაფე) 1697:2

პუშკინი ა. ს. 2269:1

ე

ეანლისი 1591; 1591 (შენ. 1 ა, ბ),
(შენ. 2)

ემენ 2427 ა, ბ, გ

ეორდანია თედო 1547:3 (შენ.); 1696:
1 (შენ. 2), 2 (შენ.); 2511 (შენ. 5)

რ

რაქდენ (მოწამე) 1699 (მინ.)

რასინი 2480ა

რაცივეი იოსებ (გადამწერი) 1733
(ანდ.), (მინ. 11)

რაციშვილი ვაბრიელ 1550 (მინ. 3)

რეე (მირიან მეფის ძე) 1547:1

რეინეკციოსი ი. ფრენისვეირი

როდამ დედოფალი (შაჰნავაზის მე-
უღლე) 2266ა (მინ. 1)

რომანოვი ნიკოლოზ პეტრეს ძე

1733 (შენ. 2)
როსტომი 1696 (მინ. 4ბ)
როსტომ მეფე 2266ა (შენ.)
როსტომ ერისთავი (შამა თინათინ
ერისთავისა, პაპა ანტასია ჩოლო-
ყაშვილისა) 2452:2 (ანდ.)
რუსთაველი შოთა 1586; 1617:1;
1675ა; 1727; 1733 (მინ. 4); 2315
რუხაძე ტრიფონ 1553 (შენ.); 1554
(შენ. 2); 1576ბ:23 (შენ. 2), 30
(შენ.), 43 (შენ. 2); 1576გ:10 (შენ.),
15 (შენ.); 17 (შენ.), 31 (შენ.), 32
(შენ.); 1735:2 (ანდ.), 5 (შენ. 1),
9 (შენ.), 13 (შენ.); 1743 (შენ. 3);
2365:2 (შენ.); 2445:1 (შენ. 2),
(შენ. 4); 2479 (შენ. 3); 2480გ
(შენ. 4)
რჩეულიშვილი გრიგოლ 2306:3

ს

საკაძე დიმიტრი 1625:4
საკაძე იოსებ 2392:2; 2394:3
სახინიანი ნ. 1616:3 (შენ. 1); 2452:1
(შენ.)
საგინაშვილი ელისაბედ გრიგოლის
ასული 2434 (ტექ. აღწ.)
საიათნოვა 1576გ:20, 20 (შენ.); 2385:
19
სალომე (გარსევან ეშიალასბაშის და)
1735:13გ
სამუილ რაბინ-იუდიანი (მორაკანე-
ლი) 1741
სარგის თმოგველი 1728 (მინ. 3 ა, ბ)
სასნია არსენის ძე ივ. არსენის ძე სას-
ნია
საურმაგ (ქართლის მეფე) 2502
სამლ ისმაილი (1814—1915) 2434:2
(შენ. 3)
სელივანოვი სვიმეონ 1591 (შენ. 1ა, 2)
სერგი (დავით მდივნის შერთე ძე)
1735:2დ, 7 (შენ.)
სვიმეონ თესლონიკელი 2432:2
სვიმეონ მდივანი (ვერმანეს შამა)
20. ხელნაწერთა აღწერილობა

1735:2გ, 5, 5 (შენ. 1), 7 (შენ.)
სვიმეონ მუხრან ბატონი (შამა გიორ-
გისა) 1735:2ლ
სვიმონ 1696 (მინ. 4დ)
სვიმონ 1696 (მინ. 4ბ)
სვიმონ ჩიქოვანი (გადამწერი) 1697
(მინ.)
სვიმონ ჭულფელი 1593
სირათეშანი 1614
სოგრატი (ფილოსოფოსი) 1624:6;
1625:1; 2434:1, 2, 2 (შენ. 1)
სოლომონ 1562:7
სოლომონ I (მეფე იმერეთისა) 1738
(ანდ.), (მინ. 3)
სოლომონ II (მეფე იმერეთისა)
1547:2
სოლომონ დავით მდივნის ძე 1735:2ა,
7 (შენ.), (მინ. 3)
სოლომონ შაქელი 2434:2 (მინ. 4)
სოლომონ წინამწარმეტყველი 2434:1
Солтанов Василий 2430 ბ (შენ. 4)
სოფიო (ივ. ორბელიანი სოფიო)
სოფრონ (იერუსალიმის ეფისკოპოსი)
1619ბ
სპირიდონ საკვირველმოქმედი 2394:4
სტეფანოვი 1667 (მინ. 2)
სტეფანე 1699 (შენ.)
სტეფანე პირველმოწამე 1697:2;
1699 (მინ.)
სტეფანე ქაიხოსროს შვილი 2498
(მინ. 6)
სულეიმან შაჰი 2266ა (მინ. 1)
Суҳанов Александр (გადამწერი) 2396:4
(მინ. 1, 2)

ტ

ტაბლიაშვილი პეტრე მოსეს ძე (გა-
დამწერი) 1586 (ანდ.)
Танаишвили Е. ივ. თაყაიშვილი ემე-
თიმე
ტარსუნოვი 1576გ:36, 39
ტასია მეგვიპტელი 1590:5

ტაციტი კორნელიოს 1674, 1674
 (შენ.)

ტერ-სტეფანე მაჭმან ოღლი ართვი-
 ნელი 1667 (მინ. 1)

ტიბერიოს იმპერატორი 2316:5;
 1741 (შენ. 2)

ტიმეოს 1590:6 (შენ.)

ტიმოთე აღექსანდრიელი 1597:6;
 2432:6

ტოლსტოვი (ელჩი) 1743 (ანდ. 3)

ტორელაშვილი ვასილ 2511 (მინ. 7)

ტულოვეი იოსებ 1576ა:1, 2, 3, 4, 5,
 6, 7, 8, 9, 9 (შენ. 1); 1612:5, 5
 (შენ.). 6, 6 (შენ.), 23, 24

ტრამაქიძე ვასკა 2340:17

ტფილელი იოსებ იხ. სააკაძე იოსებ

უ

უშიაკაშვილი პეტრე 1545 (მინ.);

1546 (მინ.); 1547:19 (მინ. 1);

1548 (მინ.); 1549 (მინ. 1, 2);

1550 (მინ. 3, 4); 1551 (მინ.); 1553

(მინ.); 1555 (მინ. 1); 1558 (მინ. 1);

1559 (მინ.); 1560 (ტექ. აღწ.);

(მინ.); 1561 (ტექ. აღწ.); (მინ.);

1562 (ტექ. აღწ.); (მინაწ.); 1563

(ტექ. აღწ.); (მინ. 1); 1564 (ტექ.

აღწ.); (მინ.); 1565 (ტექ. აღწ.);

(მინ.); 1566 (ტექ. აღწ.); (მინ.);

1567 (ტექ. აღწ.); (მინ.); 1568

(ტექ. აღწ.); (მინ. 1); 1569 (ტექ.

აღწ.); 1570 (ტექ. აღწ.); (მინ.);

1571 (ტექ. აღწ.); 1572 (ტექ. აღწ.);

1573 (ტექ. აღწ.); 1574 (ტექ. აღწ.);

(მინ. 1); 1575 (ტექ. აღწ.); (მინ. 1, 2);

1576ა (ტექ. აღწ.); (მინ.); 1576ბ

(ტექ. აღწ.); 1676გ (ტექ. აღწ.); (მინ.);

1577 (ტექ. აღწ.); 1578 (ტექ. აღწ.);

1579 (ტექ. აღწ.); 1580 (ტექ. აღწ.);

1581 (ტექ. აღწ.); 1582 (ტექ. აღწ.);

1583 (ტექ. აღწ.); 1586 (ტექ. აღწ.);

1587 (ტექ. აღწ.); 1588 (ტექ. აღწ.);

1590 (ტექ. აღწ.); 1591 (ტექ. აღწ.);

1592 (ტექ. აღწ.); 1593 (ტექ. აღწ.);

1594 (ტექ. აღწ.); 1595 (ტექ. აღწ.);

1596 (ტექ. აღწ.); 1597 (ტექ. აღწ.);

1598 (ტექ. აღწ.); (მინაწ. 1)

ფ

ფაბულოვი ოთარ 1733 (ანდ.)

ფაღღენიშვილი იორამ 2379 (მინ.)

ფაღღევანდოვი კეკო 1563 (მინ. 3)

ფამბაკელი (გამომცემელი) 1548

(შენ. 4); 1551 (შენ. 2); 1552:1

(შენ. 2)

ფარნავაზი (მეფის ძე) 1715 (ანდ.);

2502

ფარნაოზ ბატონიშვილი, იხ. ბაგრა-

ტიონი ფარნაოზ

ფენლონი 1672; 1672 (შენ. 2)

ფერაძე პავლე (გამომცემელი) 1548

(შენ. 4); 1551 (შენ. 2); 1552:1

(შენ. 2); 1746 (შენ. 3)

ფერშანგოვი სტეფანე 1576ბ:28, 28

(შენ. 1, 2); 30; 1576გ:32, 32 (შენ.),

38

ფითოვეი 1576ა:7

ფილარეტი (მოსკოვის მიტროპოლი-

ტი) 2481ა:5

ფილიპე (მოცაქელი) 1607

ფილიპე ფერარი 1743 (შენ. 2ე)

ფილიპე (ლათინთა ხუცო) 1741 (შენ. 2)

ფირალიშვილი გოდერძი 2309:1

ფირდოუსი 1701; 2309:3 (შენ.)

ფლორიანა უ. 1731:8, 8 (შენ. 2)

ფოსუროვი იოსებ ივანეს ძე 1607

(მინ. 1, 3)

ფრანკიშვილი 1734 (შენ. 1)

ფრეინსგერი 2390 (შენ.)

ფრეინსდემი იხ. ფრეინსგერი

ფუბლო დენტულო (ჭეროასტანის

მთავარი) 1741 (შენ. 2); 2316:5

ფურცელაძე ანტონ 1634:16

ქ

ქავთარია მიხეილ 1616:3 (შენ. 2);

2498 (შენ. 7)

ქაიხოსრო მეფე (ვახტანგ VI ძმა)

1608 (ანდ.); 2266ა (შენ.)
 ქაიხოსრო მეფე (დიმიტრი ბაგრატიონის შამილის შამა) 1741 (შენ. 1ბ)
 ქართველიშვილი იოანე 1545, 1545 (შენ.); 1618, 1618 (შენ.)
 ქართლოსი 2437:3 (მინ. 2)
 ქაქუჩი 1696 (მინ. 4უ)
 ქებაძე პეტრე 1625 (მინ.)
 ქეთევან (დავით ქსნის ერისთვის დედა) 1735:16
 ქეთევან (მეფის რძალი, მუსხრან ბატონის ასული) 1635ბ:7ბ
 ქეთევანა (ქაიხოსრო წერეთლის ასული) 1696 (მინ. 4თ)
 ქეთევან ბატონიშვილი 1576ვ:21; 2385:198; 2455:2
 ქეთევან დედოფალი (მოწ.) 1599; 2433:16, 18
 ქემიშ დარდიშანდი იხ. ამირიძე იოსებ
 ქიქოძე ბ. 1582:21 (შენ.)
 ქრისტეფორე (გურამიშვილი) 2505 (შენ. 3)
 ქობულაშვილი ბარბაღე 1635ბ:11 (შენ. 2)
 ქობულაშვილი ონანა (მღვიანი) 1613:1—18; 1613 (ანდ. 4, 5)
 ქობულოვი დავით 1635ბ:7ივ; 1655ბ (შენ. 2)
 ქობულოვი თამაზ 2385:40 (შენ.)
 ქობულოვი იოსებ სვიმონის ძე (ვადაშვილი) 1743 (ტექ. აღწ.) (ანდ. 1)
 ქობულოვი ოთარ 1576ბ:16; 2385:40, 167
 ქუთათელაძე არისტო 1676ბ (შენ. 4)
 ქუთათელაძე ლილი 1575:13 (შენ.); 1578 (შენ. 3); 1608 (შენ. 2); 1609 (შენ. 3); 1640ა:20 (შენ. 2); 1665 (შენ. 2); 1726 (შენ. 4); 2385:15 (შენ.)

ლ

ლვთისწყალბა 1574 (მინ. 3)
 ლოლობერიძე დათუნა 2498 (მინ. 7)

მ

მათაზაშვილი როსტომ 1625:2, 3, 5, 6
 მათაზაშვილი ფილიპე (მთარგმნელი) 1592 (ანდ.)
 მარამანი 1696 (მინ. 4ბ)
 მაფლანიშვილი ვახტანგ იხ. ორბელიანი ვახტანგ
 მარა იბრე ფაშა სარასკარი 1581 (მინ. 3)
 მუთიანი ნიკოლოზ (ვადაშვილი) 2448 (მინ.)
 მორღანოვი გარსევან 1575:3, 9; 1576ვ:4; 1582:15
 მორჩიბაშოვი რევაზ 2269 (შენ. 2)
 მუხანეიშვილი სოლომონ 1616:1 (შენ.), 2 (შენ.); 2394:3 (შენ.); 2404 (შენ. 1, 2); 2409 (შენ. 1); 2450:1 (შენ.); 2453 (შენ. 1)
 მუღიხანი (ძმა ილამაშელხანისა) 1630ა

ნ

ნაღვა (მოწამე) 1616:3; 2452:1
 ნაღოკაშვილი მართა (ივანე ლარაძის ასული) 2388 (მინ. 1)
 ნანიძე აკაკი 1727 (შენ. 4)
 ნანიძე მზექალა 1619ე (შენ. 2)
 ნანშოვანი ზურაბ 1581:3 (შენ.); 2397:12 (შენ. 1)
 ნარაშიძე გრიგოლ 1548 (მინ.); 1549 (მინ. 2)
 ნარაშიძე ქრ. 1615 (შენ. 1, 2)
 ნარვაშიძე 1700
 ნაბაზი 1558 (მინ. 3); 1576ი:3; 2437:3 (მინ. 4)
 ნამთაშაი 1559; 1743 (ანდ. 3)
 ნამნადირი 2410
 ნამნავაზი იხ. ვახტანგ V
 ნამსულთან მუსხინი 1559
 ნემბიტიოტი ვ. 1658 (შენ. 2)
 ნეო 2310:2

შოო მღვდელი (მამა ვახილისი) 1735:
 2ი. 5 (შენ. 1), 7 (შენ.)

შპაოესკი გ. 1731:8 (შენ. 2)

შოშიევი სოლომონ გრიგორის ძე
 2411 (მინ. 1)

Шошиев Соломон Григорий იბ. შოშიევი
 სოლომონ გრიგორის ძე
 შჩერბაკოვი ფ. 1631ბ

ჩ

ჩაფაი 1699 (მინ.)

ჩახრუხაძე 1613:19, 1624:ბ, 8 (შენ.
 1); 1729:5

ჩაჩიაშვილი 1582:18 (შენ.)

ჩაჩიაშვილი კორნილე 1582:1 (შენ.)

ჩაჩიაშვილი ნიკოლოზ ქაიხოსროს ძე
 2388 (მინ. 3)

ჩერქეზ ოღლანი 1576გ:34

ჩიგანაშვილი ალექსანდრე სტეფანეს
 ძე 1575 (მინ. 2)

ჩიქოვანი მიხეილ 2433:24 (შენ.)

ჩიქოვანი სვიმონი 1627:3 (მინ.)

ჩირუა 1394 (მინ. 2)

ჩოლოყაშვილი ანისტასია გრიგორის
 ასული 2452:2 (ანდ.)

(ჩოლოყაშვილი) ბიძინა (მოწ.) 1616:
 3; 2452:1

ჩოლოყაშვილი გარსევან 2267:2,4

ჩოლოყაშვილი გივი 1635ბ:7იღ1

ჩოლოყაშვილი გრიგოლ 2432:2 (ანდ.)

ჩოლოყაშვილი დავით (მთარგმნე-
 ლი) 2445:1 (შენ. 1)

ჩოლოყაშვილი თინათინ (არავეის
 ერისთავის ასული) 2448 (მინ.)

ჩოლოყაშვილი ოთარ 2434:2 (მინ. 2)

ჩოლოყაშვილი ქაიხოსრო გრიგორის
 ძე 2434:2 (მინ. 3)

ჩოლოყაშვილი სარიდან 2365:2 (შენ.)

ჩუბინ ბრძენი 1613 (ანდ. 5)

ჩუბინაშვილი დავით 1559 (შენ. 1);
 1580 (მინ. 2)

ჩუბინაშვილი ნიკოლოზ 1676ა, ბ

ჩუბინოვი იბ. ჩუბინაშვილი დ.

ჩხეძე თავადი 1743 (ანდ. 3)

ც

ცაგარელი ალექსანდრე 1676ა (შენ.
 1); 1676ბ (შენ. 1, 2, 3, 4); 1697:3
 (შენ. 2)

Цагарели А. იბ. ცაგარელი ალექსანდრე
 ციშერმანი 1600ბ

ციციანოვი დავით ევსტატეს ძე
 1591 (შენ. 1ა), (ანდ.)

ციციანოვი პავლე (მთავარმართებე-
 ლი) 1576ა:1

ძ

ძიწენიძე ლალი 1625:1 (შენ.); 2434:2
 (შენ. 2)

წ

წერეთელი ბერი 1696 (მინ. 4ი)

წერეთელი გრიგოლ ზურაბის ძე
 1696 (მინ. 4, 4მ), (ტექ. აღწ.)

წერეთელი ზურაბ 2450:12 (მინ. 1)

წერეთელი ქაიხოსრო 1696 (მინ. 4ე, თ)

წერეთელი ქეთევან ზურაბას ასული
 2450:12 (მინ. 1)

წერძე (მთარგმნელი) 2427 (შენ. 2)

წინამძღვრისშვილი გრ. 2365:2 (შენ.)

წინამძღვაროვი სიმონ 1576გ:19
 (შენ.); 2385:41 (შენ.); 149 (შენ.),
 220

წიპუტის შვილი 1696 (მინ. 4ე)

ჭ

ჭაკვაძე ალექსანდრე 1555:ბ (შენ.);
 1575:1, 1 (შენ.), 2, 2 (შენ.), 21,
 21 (შენ.), 23, 23 (შენ.); 1576ბ:17,
 17 (შენ.), 19, 19 (შენ. 2), 20 (შენ.),
 21, 21 (შენ. 1, 2); 22, 22 (შენ. 1,
 2), 25, 25 (შენ. 1, 2); 34, 34 (შენ.
 1, 2); 35 (შენ.); 38, 38 (შენ. 1, 2);
 1576გ:9, 22, 22 (შენ.), 24,
 24 (შენ.), 25 (შენ.), 27, 27

(შენ.); 1583:5 (შენ. 1); 1612:14, 14 (შენ. 2); 1635ბ:2, 2 (შენ.), 3 (შენ. 1, 2), 4 (შენ. 1), 5 (შენ. 1), 6 (შენ. 1), 10; 1673ა (შენ. 2); 1742 (ტექ. აღწ.), (შენ. 2); 2385:10, 16 (შენ.), 17, 31, 35, 38 (შენ.), 39, 50, 145, 154, 165, 166, 173, 174, 177, 197, 199, 200, 216, 235, 2455:1, 3, 4; 2456:1, 5, 7, 8; 2480ა (შენ. 2); 2480ბ (შენ. 1), (შენ. 3); 2480გ (შენ. 3); 2481ა; 2481ბ:3, 4; 2482; 2883:2, 4, (შენ. 1)

ქავკავაძე ევატერიონე ალექსანდრეს ასული 1855:6

ქავკავაძე ილია 2308:4

ქავკავაძე სალომე 1583:3 (შენ.)

ქიქინაძე ზაქარია 1579 (მინ.); 1623 (შენ.); 1640ა:11 (შენ.); 1642ა (შენ. 2); 1715 (ტექ. აღწ.); 2384 (მინ. 2); 2410 (შენ. 3); 2493 (მინ.)

კონკაძე დანაელ 1641 (შენ.)

კუმბურძიძე ქ. 2385:21 (შენ.); 2456:2 (შენ.)

კურნია ალექსი 2484:10 (მინ. 1)

კურნია ილია 2439 (შენ. 1)

ბ

ბანუმა ბატონი 2511 (მინ. 1)

ბახანაშვილი ალექსანდრე 1597:3 (შენ.); 2432:3 (შენ.)

Баханов Александр он. ბახანაშვილი ალექსანდრე

ბელაშვილი იოანე 2396:3 (შენ. 2)

ბელთუბნელი მიხეილ 2385:12 (შენ.)

ბერასკოვი მ. 2479

ბერბეულიძე ომან (მდივანი) 1559

ბვაბულიძე ოთარ (მდივანი) 1609 (მინ. 6)

ბვარაიშანა 2511 (მინ. 6)

ბოხისძე კიორიკე 1699 (მინ.)

ბოჭაველი მარჯარ ხაზარის ძე 1733; 1733 (შენ. 2)

ბოჭაველი ხაზარა 1733 (შენ. 2)

ჯ

ჯავახიშვილი პავლე (ვაღამწერი) 2330 (ანდ.); 2331 (შენ. 1)

ჯაკობია გ. 1582:16 (შენ.); 2303:1 (შენ.), 3 (შენ.); 2305:1 (შენ.), 2 (შენ.); 2442:3 (შენ. 1)

ჯამბაკურ-ორბელიანი ივ. ორბელიანი ალექსანდრე

ჯანდიერი ივანე 2454

ჯანდიეროვი ვლადიმერ 1546 (მინ.); 1576ბ (მინ. 1)

ჯაფარიძე დავით მამუკაშვილი 1729:6

ჯაფარიძის ასული მარიაში 1696 (მინ. 3)

ჯეღოლიანი 1576გ:14

ჯვარიშვილი ა. 1718 (მინ.); 1719 (მინ.)

ჯორჯაძე ბარბარე 1728 (მინ. 3ბ); 1733 (მინ. 7); 1727 (მინ. 2)

ჯორჯაძე გიორგი 1558 (მინ. 1, 2)

ჯორჯაძე კატო 1637, II გ

ჯუანშერი 2453:2

ჰ

ჰეროდე ასკალონელი 1596 (შენ.)

გეოგრაფიული სახელები

ბ

აგარა (სოფ. აჭირაში) 2493 (მინ.)
 ავსტრალია 1743 (შენ. 2 ა, ბ)
 აზია 1598 (შენ. 1ე); 1743 (შენ. 2ა, ბ)
 აზირ-სომხითი 1743 (შენ. 2ე)
 აზოვი 1743 (შენ. 2ე)
 ალავერდი 1735:2ე, ო; 5 (შენ. 1);
 7 (შენ.)
 ალბა (მდინარე) 1743 (შენ. 2ე)
 ალგეთი 1640ა:19 (შენ.)
 ალექსანდრია 1619ბ
 ალექსანდროვკა (კასპის ზღვის ველ-
 შილ) 1640ა:5 (შენ.)
 ამალღების ეკლესია (წმ. გიორგისა)
 1700 (შენ. 2დ)
 ამერკია 1743 (შენ. 2ა, ბ)
 ანანურა 1612:22
 ანდრიანოპოლი 1743 (შენ. 2ე)
 ანჩისხატი 1593 (მინ.); 1597 (ანდ.)
 არაგვის საერისთავო 2410
 არბო 2457 (მინ. 1)
 ართვინი 1667 (მინ. 1)
 არტანუჯი 1586 (ანდ.)
 არქეუანი 2503
 არხანგელს (იხ. არხანგელსკი)
 არხანგელსკი 1743 (შენ. 2ე)
 ასტარხანი იხ. ასტარხანი
 ასტარხანი 1581 (ანდ.); 1609 (მინ. 4);
 1613 (ანდ. 1), (ანდ. 4); 1729:6;
 1743 (შენ. 2ე), (ანდ. 3)
 აშთარხანი იხ. ასტარხანი
 აშტარხანი იხ. ასტარხანი
 აფრიკა 1743 (შენ. 2 ა, ბ)
 აფხაზეთი 1738 (მინ. 2)
 აწყვერიშაწყურა 1582:1; 1635ბ:8
 აპარა 2493 (მინ.)

აბსირკი, იხ. ასტორი
 აბტირი 1596 (შენ. 1ე, დ)
 ახალი ალექსანდროვკა 1640ა:14
 (შენ. 1)
 ახალი პრომი იხ. კონსტანტინოპოლი
 ახალციხე 1655ა; 1667 (მინ. 1)
 ახმეტა 2310 (შენ. 3); 2434:2 (მინ. 3)

ბ

ბათოში 1700
 ბაილეთი 1700 (შენ. 2დ)
 ბახვი 1548 (მინ.); 1549 (მინ. 2)
 ბეღია 1738 (მინ. 3)
 ბელალოდი (იხ. ბელგოროდი)
 ბელგოროდი 1609 (მინ. 4)
 ბირთვიხი 2437:3 (მინ. 1)
 ბორჯაღეთი (იხ. ბულგარეთი)
 ბრუსია იხ. პრუსია
 ბულგარეთი 1582:20

ბ

ბაქა 1582 (მინ. 2)
 ვარესქა იხ. დავით ვარესქა
 ვარესქის უღამნო იხ. დავით ვარესქის
 უღამნო
 გელათი 1738 (მინ. 3)
 გელათის მონასტერი 1743 (ანდ. 3)
 გერმანია 1743 (შენ. 2ე)
 გვარამეთი 1700 (შენ. 2დ)
 ვილან-მაჰანდარი 1743 (ანდ. 3)
 ვოგორეთი 1700 (შენ. 2დ)
 გორი 1696 (მინ. 4ბ); 1700 (შენ. 2დ)
 გრემი 1558 (მინ. 3); 1637:1, 2 (შენ. 2)
 გურია 1548 (მინ.); 1549 (მინ. 2)
 გურგაანი 2310 (შენ. 3)

დ

დავით 1700 (შენ. 2დ)
 დავით-გარეჯა 1596:1; 2506 (შენ. 1)
 დარუბანდის ციხე 1743 (ანდ. 3)
 დასავლეთ საქართველო, იხ. იმერეთი
 დაღესტანი 1655ა; 1743 (ანდ. 3)
 დვამბუში 1700 (შენ. 2დ)
 დიდგორი 1743 (ანდ. 3)

ე

ევროპა 1600გ; 1735:1 (შენ. 2); 1743
 (შენ. 2ა, ბ)
 ენისელი 1558 (მინ. 1)
 ერთი 2266ა (შენ.)

ვ

ვაკისჯვარი 1700 (შენ. 2დ)
 ვანაძიანი 1546 (მინ.); 1576ბ (მინ. 1)
 ვიაცო 1609 (მინ.აწ. 4)
 ვოლოდა 1609 (მინ. 4)
 ვორონეი (ვორონევი) 1609 (მინ. 4)
 ვტობოლსკი (ტობოლსკი) 1609 (მინ. 4)

ზ

ზედაქენი (ზედაზენი) 1598:40
 ზეინდარი 1700 (შენ. 2დ)
 ზუბოვკა 1598:19
 ზღუდრი (ზღუდერი) 1700 (შენ. 2დ)

თ

თბილისი|თფილისი|ტფილისი 1569
 (შენ. 1); 1574 (ანდ. 1); 1575 (მინ.
 2); 1586 (მინ. 2); 1597 (ანდ.);
 1600გ; 1634:2 (შენ. 1), 3 (შენ.),
 6 (შენ. 1), 7 (შენ. 2), 8 (შენ.),
 15 (შენ. 2), 17; 1635გ (შენ. 2);
 1640ა:9, 20 (შენ. 1); 1644 (შენ. 2);
 1649ბ (შენ. 1ა, ბ); 1652ა (შენ. 1);
 1652ბ; 1653ბ (შენ.); 1654 (შენ.);
 1655ა (შენ.); 1656ა (შენ.); 1660;
 1661; 1663 (შენ. 2); 1664; 1665

(შენ. 1); 1696 (მინ. 4 თ); 1731:7;
 1743 (ანდ. 3); 2388 (მინ. 6.); 2395
 (ანდ. 1); 2434:2 (მინ. 1); 2484:6, 10
 თელავი 1637:1, 2 (შენ. 2); 1650;
 1735:1, 2, 2 (შენ.), (ანდ.); 3, 4, 5,
 5 (შენ. 1, 2), 7, 16
 თვერი (ტვერი) 1609 (მინ. 4)
 თბილისი იხ. თბილისი

ი

ივერია 1590 (შენ.); 1644 (შენ. 2)
 იერუსალიმი 1587:1 (შენ. 3); 1619ბ;
 1676; 1741 (შენ. 2); 2310 (შენ. 3);
 2316:5
 ილორი 1700 (შენ. 2დ)
 იმერეთი 1548 (შენ. 1); 1729:1;
 1738 (მინ. 3); 1743 (ანდ. 3); 2266ა
 (შენ.); 2437:4 (მინ. 4)
 იოანე ნათლისმცემლის მონასტერი
 (გარეჯაში) 1596:1; 1608 (ანდ.);
 1734:2 (ანდ.); 1734 (ანდ.); 2436:2
 (მინ. 4)
 იოზე (ბალავარიანიდან) 2394:2
 ისპანი 1582 (მინ. 2); 1608 (ანდ.);
 1743 (ანდ. 3); 2266ა (შენ.)

კ

კაკასიონის|კაქვასიის შთა 1637, I 7
 (შენ. 2); 1743 (ანდ. 3)
 კაქვასიის ზღვა 1743 (ანდ. 3)
 კაზრეთი 1634 (შენ. 2), 5 (შენ. 1),
 14 (შენ.), 20; 1642ბ (შენ. 1);
 1653ა (შენ. 1)
 კაიდაკის ყურე (კასპიის ზღვის პირ-
 ზე) 1640ბ, გ
 კაიშაური 1582:10
 კაბადუკი|კაბადუკია 2310 (შენ. 3);
 2389 (ტექ. აღწ.)
 კახეთი 1559; 1598:40, 42 (შენ. 1ბ);
 1613 (ანდ. 4); 1729:1; 2266ა (შენ.);
 2437:3 (მინ. 4)
 კესარია 2389 (ტექ. აღწ.)
 კვარბთი 1572 (ანდ.)

კიავი იხ. კიევი
 კიევი 1609 (მინ. 4)
 კინტრი 1700
 კისტრინი 1598:3
 კოლმენწკი 1609 (მინ. 4)
 კოლმოღორი 1609 (მინ. 4)
 კონკათი 1700 (შენ. 2ლ)
 კორინთა 1616 (მინ. 11)
 კორფუში 2394:4 (ტექ.)
 კოსტანტინეპოლი 1566; 1587:1 (შენ. 3); 1597:2; 1608 (ანდ.); 1609 (მინ. 4); 1696:5; 1718:1; 1719 (შენ. 3); 2406:8 (ანდ.)
 კრწინსკი 1609 (მინ. 4)

ლ

ლეტნი ბალი (პეტერბურგში) 1586 (მინ. 3)
 ღონდონი 1731:7

მ

მაკვანეთი 1700 (შენ. 2ლ)
 მალაროსია 1598 (შენ. 1გ)
 მალთა 1608 (ანდ.)
 მარტირის ეკლესია 1738 (მინ. 3)
 მალარო (სოფ. კახეთში) 1547:19 (მინ. 1)
 მაშათი 2266ა (შენ.)
 მონიო 1640ა:8 (შენ. 1)
 მორაკანის ქალაქი 1741
 მოსდოვი 1731:4
 მოსკოვი 1550 (ანდ.); 1578 (მინ. 1); 1580 (მინ. 1); 1598:24 (შენ.); 1591 (შენ. 1ა); (შენ. 2); 1609 (მინ. 4); 1670 (შენ.); 1731:7; 1743 (შენ. 1); 2389 (შენ. 1); 2437:1; 2462 (შენ. 3); 2505 (შენ. 4); 2506 (შენ. 4)
 მოქვი 1738 (მინ. 3)
 მცხეთა 1596:1; 2437:3 (მინ. 4)

ნ

ნათლისმცემლის მონასტერი იხ. იო-

ანე ნათლისმცემლის მონასტერი (ვარეჯაში)
 ნალჩიკი 1655ბ
 ნეოგოროთი იხ. ნოვეგოროდი
 ნეოლოროდი იხ. ნოვეგოროდი
 ნიკია 1597:1
 ნიუფლოროდი 1609 (მინ. 4)
 ნიქოზი 1699 (მინ.)
 ნოვეგოროდი 1609 (მინ. 4); 1741 (შენ. 1)

ო

ოვსეთის ქვეყანა 1743 (ანდ. 3)
 ოზურგეთი 2305 (მინ. 2)
 ორენბურგი 1640ა (შენ.), 8, 9 (შენ. 1), 12 (შენ. 1, 2), 13 (შენ. 1), 17 (შენ.), 23 (შენ. 1); 1659ა (შენ. 2); 1664 (შენ. 1)

პ

პერეიასლავი 1609 (მინ. 4)
 პეტერბურგი 1580 (მინ. 1); 1617 (შენ. 2); 1671 (ტექ. აღწ.); 1731:რ. 8 (შენ. 2); 1733 (შენ. 2); 1741 (შენ. 1); 1743 (ანდ. 3); 2396:3 (შენ.); 2440 (შენ. 2); 2462 (შენ. 3); 2480ბ (შენ. 4); 2482:4; 2498 (შენ. 2)
 პიატიგორსკი 1639 (შენ. 2); 1640ა:15 (შენ.)
 პრალა 2403
 პრუსია 1598:13
 პსკოვი 1609 (მინ. 4)

ჟ

ჟენევა 1608 (ანდ.)

რ

რაჭა 1696 (მინ. 4ბ); 1743 (ანდ. 3)
 რიაზანი (რეაზანი) 1609 (მინ. 4); 1614 (შენ. 3ლ)

ჩიონი 1700; 1743 (ანდ. 3)
 რომშიშრომი 1608 (ანდ.); 2310
 (შენ. 3)
 როსტოვი 1609 (მინ. 4)
 რუისი 2437:3 (მინ. 4)
 რუსეთშიროსია 1582 (მინ. 2); 1583:5
 (შენ. 1); 1588 (შენ. ა); 1609 (მინ.
 3); 1613:1 (შენ. 2); 1614 (შენ. 3დ);
 1659ბ; 1735:3; 1743 (ანდ. 3);
 2434:2 (მინ. 3); 2437:1

ბ

ბაშვილდე 2437:3 (მინ. 2) -
 ბანკტ-პეტერბურგი იხ. პეტერბურგი
 ბაბასი (სპასი) 1609 (მინ. 4)
 ბაფრანგეთი 1608 (ანდ.)
 ბაქართველო 1570 (შენ. 1); 1582:20
 (შენ.); 1583:5 (შენ. 1); 1586 (ანდ.);
 1590 (შენ. 6); 1608 (ანდ.); 1649ა:3
 (შენ.); 1652ბ; 1659გ; 1730 (შენ.
 1); 1735:1, 1 (შენ. 2), 2, 3, 4, 5, 6,
 7; 2362 (შენ. 1, 2); 2364; 2379
 (შენ. 1); 2434:2 (მინ. 3); 2505
 (შენ. 3)
 ბანხერე 1696 (მინ. 4ბ); 1718 (მინ.);
 1719 (მინ.)
 ბერბია 1582:20
 ბენენცა 1578 (მინ. 1)
 ბეტიცხოველი 1576ა:8
 ბვიმონავი 1609 (მინ. 4)
 ბიკილია 1608 (ანდ.)
 ბირბია იხ. სერბია
 ბისტანი 2266ა (შენ.)
 ბმოლენსკი 1ა09 (მინ. 4)
 ბოლალის ციხე 1743 (ანდ. 3)
 ბომბითი (ქვემო ქართლი) 1654
 ბოუქსუ 1738 (მინ. 2)
 ბობუმი 1700
 ბარსეთი 1558 (მინ. 3); 1743 (ანდ. 3)
 ბუბულ-შეტი 1741
 ბუზდილი (სუზდალი) 1609 (მინ. 4)
 ბუჭუნი 1700 (შენ. 2დ)

ბ

ტრაპიზონი 1547:2
 ტროადა 1735 (მინ. 3)
 ტროიცა 1609 (მინ. 4)

უ

ურალის წყალი 1664 (შენ. 2)
 ურუმეთის ქვეყანა 2391:1

ფ

ფრანცია 1608 (ანდ.); 1670 (შენ.)
 ფრილია 1735 (მინ. 3)

ჭ

ქართლი 1559; 1569 (შენ. 1); 1582
 (მინ. 2); 1598:42 (შენ. 1ბ); 1608
 (ანდ.); 1729:1; 1738 (მინ. 3); 2266ა
 (შენ.); 2437:3 (მინ. 4, 5, 6)
 ქაოზიანი იხ. არქვეანი
 ქიზიუი 1640ა:15
 ქირმანი 2266ა (შენ.)
 ქსოვრისი 1550 (მინ. 3)
 ქუთაისი 1738 (მინ. 3)

ღ

ღერმანია იხ. გერმანია

ყ

ყაბარლო 1635ბ:1
 ყაზანი 1609 (მინ. 4)
 ყანდაარის ციხე 1743 (ანდ. 3)
 ყანდარი 2266ა
 ყარსი 1581 (მინ. 3)
 ყვარელის ციხე 1650 (შენ.)
 ყვარელი 2511 (მინ. 7)
 ყიზყალა 2437:3 (მინ. 2)

კიავი იხ. კიევი
 კიევი 1609 (მინ. 4)
 კინტრი 1700
 კისტრინი 1598:3
 კოლმენწყი 1609 (მინ. 4)
 კოლმოდორი 1609 (მინ. 4)
 კონკათი 1700 (შენ. 2ღ)
 კორინთა 1616 (მინ. 11)
 კორფუზი 2394:4 (ტექ.)
 კოსტანტინეპოლი 1566; 1587:1 (შენ. 3); 1597:2; 1608 (ანდ.); 1609 (მინ. 4); 1696:5; 1718:1; 1719 (შენ. 3); 2406:8 (ანდ.)
 კრუწინსკი 1609 (მინ. 4)

ლ

ლეტნი ზალი (პეტერბურგში) 1586 (მინ. 3)
 ღონდონი 1731:7

მ

მაკვანეთი 1700 (შენ. 2ღ)
 მალაროსია 1598 (შენ. 1ღ)
 მალთა 1608 (ანდ.)
 მარტივირის ვკლესია 1738 (მინ. 3)
 მალარო (სოფ. კახეთში) 1547:19 (მინ. 1)
 მაშათი 2266ა (შენ.)
 მონიო 1640ა:8 (შენ. 1)
 მორაკანის ქალაქი 1741
 მოსდოვი 1731:4
 მოსკოვი 1550 (ანდ.); 1578 (მინ. 1); 1580 (მინ. 1); 1598:24 (შენ.); 1591 (შენ. 1ა); (შენ. 2); 1609 (მინ. 4); 1670 (შენ.); 1731:7; 1743 (შენ. 1); 2389 (შენ. 1); 2437:1; 2462 (შენ. 3); 2505 (შენ. 4); 2506 (შენ. 4)
 მოქვი 1738 (მინ. 3)
 მცხეთა 1596:1; 2437:3 (მინ. 4)

ნ

ნათლისმცემლის მონასტერი იხ. იო-

ანე ნათლისმცემლის მონასტერი (გარეჯაში)
 ნალჩიკი 1655ბ
 ნეოგოროდი იხ. ნოვეგოროდი
 ნეოლოროდი იხ. ნოვეგოროდი
 ნიკია 1597:1
 ნიფელიროდი 1609 (მინ. 4)
 ნიქოზი 1699 (მინ.)
 ნოვეგოროდი 1609 (მინ. 4); 1741 (შენ. 1)

ო

ოვსეთის ქვეყანა 1743 (ანდ. 3)
 ოზურგეთი 2305 (მინ. 2)
 ორენბურგი 1640ა (შენ.), 8, 9 (შენ. 1), 12 (შენ. 1, 2), 13 (შენ. 1), 17 (შენ.), 23 (შენ. 1); 1659ა (შენ. 2); 1664 (შენ. 1)

პ

პერიელავი 1609 (მინ. 4)
 პეტერბურგი 1580 (მინ. 1); 1617 (შენ. 2); 1671 (ტექ. აღწ.); 1731:6, 8 (შენ. 2); 1733 (შენ. 2); 1741 (შენ. 1); 1743 (ანდ. 3); 2396:3 (შენ.); 2440 (შენ. 2); 2462 (შენ. 3); 2480ბ (შენ. 4); 2482:4; 2498 (შენ. 2)
 პიატიგოროსკი 1639 (შენ. 2); 1640ა:15 (შენ.)
 პრალა 2403
 პრუსია 1598:13
 პსკოვი 1609 (მინ. 4)

ჟ

ჟენევა 1608 (ანდ.)

რ

რაქა 1696 (მინ. 4ზ); 1743 (ანდ. 3)
 რიაზანი (რეზანი) 1609 (მინ. 4); 1614 (შენ. 3ღ)

რიონი 1700; 1743 (ანდ. 3)
რომიშრომი 1608 (ანდ.); 2310
(შენ. 3)

როსტოვი 1609 (მინ. 4)
რუისი 2437:3 (მინ. 4)
რუსეთი/როსია 1582 (მინ. 2); 1583:5
(შენ. 1); 1588 (შენ. ა); 1609 (მინ.
3); 1613:1 (შენ. 2); 1614 (შენ. 3დ);
1659ბ; 1735:3; 1743 (ანდ. 3);
2434:2 (მინ. 3); 2437:1

ბ

ბაშვილდე 2437:3 (მინ. 2)
ბანკტ-პეტერბურგი იხ. პეტერბურგი
საპასი (სპასი!) 1609 (მინ. 4)
ხაფრანგეთი 1608 (ანდ.)

ბაქართველო 1570 (შენ. 1); 1582:20
(შენ.); 1583:5 (შენ. 1); 1586 (ანდ.);
1590 (შენ. 6); 1608 (ანდ.); 1649ა:3
(შენ.); 1652ბ; 1659გ; 1730 (შენ.
1); 1735:1, 1 (შენ. 2), 2, 3, 4, 5, 6,
7; 2362 (შენ. 1, 2); 2364; 2379
(შენ. 1); 2434:2 (მინ. 3); 2505
(შენ. 3)

ბანხერე 1696 (მინ. 4ბ); 1718 (მინ.);
1719 (მინ.)

ბერბია 1582:20

ბესენცკა 1578 (მინ. 1)

ბეტიცხოველი 1576ა:8

ბეიმონავი 1609 (მინ. 4)

ბიკილია 1608 (ანდ.)

ბირბია იხ. სერბია

ბისტანი 2266ა (შენ.)

ბშოლენსკი 1609 (მინ. 4)

ბოლალის ციხე 1743 (ანდ. 3)

ბომბითი (ქვემო ქართლი) 1654

ბოუქსუ 1738 (მინ. 2)

ბოზუმი 1700

ბბარსეთი 1558 (მინ. 3); 1743 (ანდ. 3)

ბუბულ-შეტი 1741

ბუზდილი (ბუზდალი) 1609 (მინ. 4)

ბუჭუნი 1700 (შენ. 2დ)

ბ

ბრაპიზონი 1547:2
ბროადა 1735 (მინ. 3)
ბროიცა 1609 (მინ. 4)

უ

ურალის წყალი 1664 (შენ. 2)
ურუმეთის ქვეუანა 2391:1

ფ

ფრანცია 1608 (ანდ.); 1670 (შენ.)
ფრილია 1735 (მინ. 3)

ქ

ქართლი 1559; 1569 (შენ. 1); 1582
(მინ. 2); 1598:42 (შენ. 1ბ); 1608
(ანდ.); 1729:1; 1738 (მინ. 3); 2266ა
(შენ.); 2437:3 (მინ. 4, 5, 6)

ქაოზიანი იხ. არქევიანი

ქიზიუი 1640ა:15

ქირმანი 2266ა (შენ.)

ქსოვრისი 1550 (მინ. 3)

ქუთაისი 1738 (მინ. 3)

ღ

ღერმანია იხ. გერმანია

ყ

ყაბარდო 1635ბ:1
ყაზანი 1609 (მინ. 4)
ყანდაარის ციხე 1743 (ანდ. 3)
ყანდარი 2266ა
ყარსი 1581 (მინ. 3)
ყვარელის ციხე 1650 (შენ.)
ყვარელი 2511 (მინ. 7)
ყიწყალა 2437:3 (მინ. 2)

შ	ჰ
შამახია 1743 (ანდ. 3)	ქაბუკარი 1700 (შენ. 2დ)
შუშანეთი 1700 (შენ. 2დ)	ქანელი 1700
	ქარი 1582 (მინ. 2)
ხ	ქვანი 1700
ჩაქვი 1700 (შენ. 2დ)	ქინათი 1700 (შენ. 2დ)
ჩერნილოვი 1609 (მინ. 4)	
ჩუღოვი 1609 (მინ. 4)	ხ
ჩულურეთი 1574 (ანდ. 1)	ხვარახანი 1608 (ანდ.)
ჩხარი 1700 (შენ. 2დ)	ხონი 1700 (შენ. 2დ)
	ხრიალეთი 1700 (შენ. 2დ)
ძ	ხუცუბანი 1700 (შენ. 2დ)
ძეგორი 1700 (შენ. 2დ)	
	ჯ
წ	ქენევი იხ. ქენევი
წილმთა 1700 (შენ. 2დ)	ჩიხანჭური 1700 (შენ. 2დ)
	ჩრუკი 1696 (მინ. 4ვ)

დარგობლივი სამიხბლი

ავიოგრაფია

ბასილი დიდი მიცვალება უოვლად წმიდისა ღვთისმშობლისა 2395; 2452:2; 2499	" შესსმა წმიდათა მოწამეთა ბიძინასი, შალვასი და ელისბარისი 1616:3; 2452:1
გიორგი ალექსანდრიელი იოანე ოქროპირის ცხოვრება 1697:3	სააკაძე იოსებ (თბილელი) ცხოვრება და მოქალაქეობა ალექსი კაცისა ღვთისა (გაღუქსილი) 2394:3
მამათა სწავლანი 2406	სასულეგრო მოთხრობა 2432:11
მაქსიმე აღმსარებელი, ქება ღვთისმშობლისა და მისი ცხოვრების აღწერა 1732	სობრძენე ბალავარისა 1606 (ფრაგ.); 2394:2
მიქაელ სვიმოწმიდელი ცხოვრება იოანე დამასკელისა 2397:4	ღმრთივ-სულეგონი მოთხრობანი 1719
ნიკიფორე ზუცუხი ცხოვრება და მოქალაქეობა ნეტარისა ანდრიათ, რომელი იქმნა საღოს 2394:1	ცხოვრება თეოდორე სალოსისა 1582:20
ნინოს ცხოვრება და მოქალაქეობა 2453:1	" ტასია შეგვიბტელისა 1590:5
ორბედიშვილი ბესარიონ მარტვილო-	წამება ბარბარასი 1560:2
" ბაჲ არჩილ მეფისაჲ 1616:1	" გიორგისი 1590:2
" მარტვილობაჲ ლუარსაბ მეფისა 1616:2	" თეკლასი 2451
	" ირინე ქალწულისა 1560:1
	ხილვა დანიელ მარტოპოციფელისა 2394:4

აპოკრიფები

ავგაროზი 1604; 2310	წინასწარმეტყუქსლთა წიგნთა 1619ზ
აპოკრიფული ლექსი იობზე 1574:5	პროხორე, ცხოვრებაჲ და ქადაგებანი... იოანე ღვთისმეტყველისა 1697:2
აპოკრიფული ლექსი იოანე ნათლისმცემელზე 2363:4	სიკვდილი აბელისა კენისიან 2363:1
აპოკრიფული მოთხრობა ახალი აღთქმიდან 1607	ფუმლო ღენტულო, მურიხსტანის მთავარი, მოკლედ ამბავნი იესო ნაზარეველისანი 2316:5
გამოცდა გრიგოლ განმანათლებლისა 1605:1	შელოცუვები 2308:7
ეპისტოლე ავგაროზ მთავრისა 2316:4	წიგნი დამადებრისა 1565:2
იოსებ მელექსე აბრამიანი 2363:3	ხარება ანგელოზისაჲგან სეთას შობისა 2363:2
კითხვა-მიგება ბასილისა და გრიგოლისა 2444	
მოკლედ უწყება ჰაფთა ათექუსმეტთა	

ასკეტიკა-ჰომილეტიკა

- ათანასე ალექსანდრიელი თქმული
 განჩრევით გამოკრებილი 1595:6
- ანასტასი ანტიოქიელი სიტყვაჲ —
 კითხვა-მიგებითი საღთოსა გულის-
 ხმისყოფისათვის 2406:8
- ანასტასი უწყებაჲ კაცისათვის კოდ-
 ველისა უფროჲს ხოლო სიძვი-
 სათვის 1595:8
- ახიკარ ბრძენი, სწავლანი 1574:2
- ბასილი დიდი ლოცვისათვის 1595:11
- „ „ სწავლათაგან გამოკრე-
 ბილი 1595:10
- განრიელ შვირე გვირგვინი 2331
 (შენ. 2)
- გრიგოლ დიდი (რომის პაპი) დიალო-
 ლონი 1590:4; 1595:12
- გრიგოლი ღვთისმეტყველი გლასკო-
 მოყვარებისათვის 1696:7
- „ გრიგოლ ნოსელის მიმართ
 1696:2; 2436:2
- „ ეპისკოპოსთა მიმართ 1696:4
- „ თავისა მამისა გრიგოლის
 და დიდისა ბასილისა მი-
 მართ 1696:19
- „ თარგმანებაჲ ძნიაღ გუ-
 ლისხმის საყოფელთა სი-
 ტყუათაჲ 1696:20
- „ თქმული ძისათვის 1696:9;
 1696:10 (თავი II)
- „ თქმული მამისა მიმართ
 თვისისა 1696:13
- „ თქმული მათდა მიმართვე
 1696:21
- „ მიზეზი პონტოდ სივლტო-
 ლისა მისისაჲ 1696:15
- „ ნათლისღებისათვის 1696:1
- „ სიტყვა: „ვეძიებდი მე
 კლდესა — ესე ქრისტე
 არს, ხოლო თუ ზღუდესა
 — ესე შველი არს“ 1696:22
- „ სულისა წმიდისათვის სი-
 ტყვის-გებაჲ ბოროტთა
- მწვავლებელთა მიმართ
 1696:11
- „ სწავლა 1696:16
- „ სწავლანი სულეგრნი
 1696:12
- „ ქება და შესხმა ნეტარისა
 კესარიოსი 1696:23
- „ შესხმა მოწამისა დიმიტ-
 რისი 1695:5
- „ შემდგომად ხუცად კურ-
 თხვისა მისისა 1696:14
- „ შესხმა ათანასე ალექსან-
 დრიელისა 1696:3
- „ წყლულებისათვის სეტყვი-
 სა მერისა 1696:6
- თქმული წმიდა მამათა დაყუდებისა-
 თვის 1595:4
- თქმული წმიდათა მამათა თავისა
 განკითხვისათვის 1595:7
- თქმული წმიდათა მამათაჲ მარტვისა
 და ლოცვისა და მღვიმარებისათვის
 1595:3
- თქმულთაგან წმიდისა დოროთესთა
 რჩევით გამოკრებილი 1595:9
- თხრობა სხუათა სულისა ზრუნვისა-
 თვის 1635:3
- იოანე ოქროპირი დადუმებისათვის
 ზაქარიასი და შობისათვის
 იოანე წინამორბედისა
 1590ე
- „ მარგალიტი 1582:19
- „ ლეთიეშვენიერი სწავლანი,
 რომელსა ეწოდების ოქ-
 როს წყაროჲ 2436:1
- იოანე სინელი კლემავსი 1597:11
- „ კლემავსიდან რჩევით გა-
 მოკრებილი 1595:14
- მაქსიმე აღმსარებელი ზიარებისა-
 თვის 1595:5
- „ სწავლანი გამოკრეფილი
 1595:13
- მეთოდი კონსტანტინეპოლელი ვი-
 თარ ჯერ არს შეწყწარება ბრალსა

შთავრდომილთათვის 2432:7
საიდუმლოსა ზედა ცხებასა საღოსა
შირონისა 2406:2
საიდუმლოსათვის ცხებისათვის ზე-
თისა 2406:5
სამადლობელი ქველსმოქმედებისა
2465
სწავლა და განკარგულება მწვემსა
მიმართ 1595:15
სწავლანი ღმრთივ სულერთა წმ-

დათა მამათანი, წიგნთაგან რჩევით
გამოკრებილი 1592:2
სწულიერისა მუდღლეობისა საიდუმ-
ლოსა ქორწინებისათვის 2406:7
ქადაგება სახარების ტექსტზე 1601გ:
1, 2, 4
კოლვათა აღსარება 1590:1
კოლვათა მომტყევებელისა აღსარები-
სათვის (თავი 4) 2406:4
წიგნი აღსარებისა 2402

ასტრონომია-კოსმოგონია და კალენდარული მასალა

ასოთსამღერალი 1574:3
ვახტანგ 11 კვანკლოსი 2266ბ
კალენდარული მასალა 1587:2 (შენ. 2)
კარი ქუხილისა, ძვრის და ელკის
1582:30
კვიპატი ღღეების ჩამოთვლა 1568:3;
1574:4
ორბელიანი ალექსანდრე 1834 წ. რუ-
სულს „ბიბლიოტეკა დღია ჩტენი-
ესა“ შინაწმესში 1634:4

მასკალონი 1603; 2460
საკლასიფიკაციო ცხრილები და წრე-
ები 2397:3
სამთვარიო შართალი და ტემპორიტი
1582:29
სამთვარიო და სანინასწარმეტყველო
2461
წესი საკვიპატონი და ტემპორიტი
1561 (მონ. 2)

აღწერილობანი

ჩუბინაწვილი ნიკოლოზ კვარის მო-
ნასტერი იერუსალიმში
1676ა

კვარის მონასტერსა შინა
წენახულთა წიგნთათვის
1676ბ

ბიბლიოლოგია

ამონაწერები კორინთელთა წიგნიდან
2461ბ:1

სახარება 1619ი; 2399:4
ფსალმუნი 1619გ

გეოგრაფია

გეოგრაფია 1673ბ; 1743

დავით რეპტორი, საქართველოს მე-
ზობელ მხარეთა აღწერა 2316:ბ

გრამატიკული ლიტერატურა და ლექსიკონები

ანტონ I გრამატიკა 1579; 1619შ;
1730
გრამატიკის ფრაგმენტი 1581:3
ლექსიკონის მასალა 2399:3
მითოლოგიური ლექსიკონი 1736
ორბელიანი სულბან-საბა სიტყვის
კონა 1578; 1608; 1609; 1726;

2397:2; 2498
რუსულ-ქართული ლექსიკონი 2387;
2466
რუსო სახელთა ლექსიკონი 1610
ქართულიშვილი იოანე ქართული
გრამატიკა 1545; 1618

დიდაქტია

ორბელიანი ალექსანდრე („ახალგაზრდების მოელა-ალზრდის შესახებ) 1634:19	სულიდან) 1640ა:23 (შენ. 2)
„ გარყვნილებისაგან დაფარვა ემაწვილისა 1634:7	„ ზნეობის შესახებ 1634:20
„ გორაციოსაგან რომაელებთანა (თარგმნილი რუ-	„ კმაყოფილების წადილი და ენების სურვილი 1634:2
	შრომისმოყვარეობისათვის 2445:2

დოგმატიკა-ღვთისმეტყველება

გრიგოლ ღვთისმეტყველი, სარწმუნოებისათვის და წესიერებისა 1698:8	სამოელ რაბინი ოქროს აღნაქესი 1741
ეპისტოლენი ევნატი ანტიოქელისა 1587:2	პეტრე მოგილა, აღსარება მართლისა სარწმუნოებისა 1587:1
ორბელიანი ს.-ს. სამოთხის კარი 2396:4 (შინ. 1, 3)	სიმბოლო სარწმუნოებისა თავისუფალი გარდამოცემით 1600დ:1601გ:5
„ საქრისტიანო მოძღვრება 2396:2	

ეგზეგეტიკა

ბასილი დიდი და მაქსიმე აღმსარებელი განმარტება საიდუმლოთა კათოლიკე ეკლესიისა 2396:1	მამათა და ღვთათა სახელთა განმარტებანი 2396:4
ბასილი დიდი ექვსთა ღღუთათვის 1619ა	მღვდელმთავრის ლიტურგიის განმარტება 2432:10
იესო ქრისტეს 72 მოწაფეთა სახელები 1608 (შენ. 1თ)	(პროსკომიდის წირვის პირველი ნაწილის განმარტებანი) 1601გ:პ

ეპისტოლეები

ბაგრატონი დიმიტრი მეორე ქალის შობაზედ 242ა:2	ერვანე II სამკობრის წერილი პავლესთან 1630დ:2
ბართაშვილი ნიკოლოზ წერილები მაიკო ორბელიანთან 2484:6, 7, 8, 9	ორბელიანი ალექსანდრე წერილი ანტონ ფურცელაძესთან 1634:16
„ წერილი მიხეილ თემანიშვილთან 2484:10	„ წერილი გრიგოლ ორბელიანთან 1634:18
გრიგოლ ღვთისმეტყველი, ეპისტოლე კლოდონოს ხუცისა მიმართ 1696:17, 18	მოსკოვის მიტროპოლიტის პლატონის ეპისტოლე იმპერატორ ალექსანდრესთან 1670
	წერილი კევსთან 2308:8

ილუსტრაციები

ვეფხისტყაოსნის ილუსტრაციები 1617

ისტორია

ანტონ I საქართველოს მეფეთა შთამომავლობათათვის 2316:2	სორათუმანი თეატრონი 1614
ალაბიტე კონსტანტინეპოლელი სამეფო ქარტა ანუ ტომარი 1570	სომეხნი თუ ოდეს განვიდენ ეკლესიისაგან 1601გ:8
ბაგრატიონი ვახუშტი საქართველოს ისტორია 2410; 2440; 2502 (ფრაგ.); 2503 (ფრაგ.)	ტიტე ისტორია დარღვევისათვის იერუსალიმისა 2365:1
კვინტოს კურციოსი ალექსანდრე მაკედონელის ისტორია 2480ბ; 2390	ტყუეობისათვის კონსტანტინეპოლისა 2365:2
ლეონტი მროველი ნინოს მიერ ქართლის მოქცევა 1547:1	დენერალ კარლოსი ისტორია საქართველოსი 2316:7
ნათესავი კაცოანი 1616 (მინ. 12)	შემოკლებითი მოთხრობა თერთთა არაბთა 1600გ
ნიკოლოზ დადიანი ქართველთ ცხოვრება 1738	ხერხეულიძე ომან ცხოვრება ირაკლი მეორისა 1559
რინეციოსი გუამოვნება ალექსანდრე დიდისა 2390	ჭანშერი ცხოვრება ვახტანგ გორგასალისა 2453:2

კანონიკა

აღწერა VII საეკლესიო კრებისა 2316:6	მცირე სჯულის კანონი მეექვსისა კრებისა (თარგ. ექვთიმე ათონელისა) 1597:2; 1718; 2432:3
ბასილ დიდი კანონი დღითი-დღე ცოდვილთანი 1597:5; 1718:4; 2432:5	ტომოთე ალექსანდრიელი მიგება კანონებრივი 1597:6; 2432:6
იოანე მმარხველი კანონი შეცოდებულთანი 1597:3, 4; 1718:2, 3; 2432:4	წმიდანი და მსოფლიონი კრებანი 2432:8
მეთოდი კონსტანტინეპოლელი შეწყნარება თეოფელისა ქასაკსა შინა 1597:7	წილთა კრებათა მოთხრობა-უწყება 2397:10
	წილნი საეკლესიო კრებანი 1597:1, 8

კრიტიკოგრაფიები

კრიტიკოგრაფიები 1582:17 (შენ.); 1567 (მინ.); 1613 (მინ. 2); 1744 (მინ. 1);	1746 (შენ. 1); 2391:3 (შენ. 2, შენ. 3ა, ბ); 2446 (შენ. 3); 2498 (შენ. 3)
--	--

კრიტიკა და ბიბლიოგრაფია

ორბელიანი ალექსანდრე პლატონ იოსელიანისა 1646გ	წიგნთა ნუსხა (ბიბლიოგრაფიული ცნობა) 1593 (მინ.); 2384 (მინ. 1)
„ სურამის ციხის განხილვა 1641	

ლიტურგია

აღდგომის წირვის წესი 1619დ ვუბე 2432	სადღესასწაულო 2389; 2505; 2506
დარიგება თუ როგორ უნდა მოეჭყენნე მორწმუნენი მომაცდავის საწაოთან 1601გ:6	საღთოსა საიდუმლოსათვის, რომელ არს ხელდასმა სამღვდელო 2406:6
დაუჭდომელი ჭვარისა 2266ა	საშინელოსა საიდუმლოსა... წმიდასა ზიარებისათვის 2406:3
ზეთის კურობევა დიდ ზეთშაბათს 2459	სვიმეონ თესალონიკელი საიდუმლოებითი განმარტება ლიტურგიისა 2432:2
კურობევის წესი სამღვდელთათა პირთა ზედა 2462	ცერემონიალი დიდის მთავრინას ოლგას ნათლისღებისათვის 1669
ლოცვანი 1601გ:7; 1612:22; 1619გ, თ; 1667	წესი სომეხთა ეკლესიათა 2405
მარხვანი 1615; 1699	წიგნი მღვდელთათვის 2432:1
მონაზვნად აღკვეცის წესი 2460ა	ხელდასხმის სიგელებს ნიმუშები 2302
პაოკლისი 1611	

მიწიერება

ავადოვი ვაორგი საღებ ფსალმუნ ნეტარისა ავღუსტინასი 1731:6	1619გ
ამბერკის იამბიკო 2397:6	საგალობლები საუფლო და დიდ დღესწაქალებზე 2361:2—17
ბაგრატიონი მირიან იამბი 1635დ	ტრაპაქედ ვასკა ზეთმესლად იამბიკონი 2340:17
გაბრიელ მცირე მანანა 2330	ფარებელთა ვასკა ზეთმესლად იამბიკონი 2340:18
დავით რექტორი იამბიკონი 1735	შესხმა წმ. გიორგისი 2306:2
იამბიკოდ თქმულნი მიცვალებასა ზედან ვკატირინა სარდლის ასულისა 1612:28	შესხმა წმ. ნიკოლოზისა 2306:1
მარტინისძე იაკობ იამბიკო 1635ე	შესხმა იოანე ოქროპირისა 2436:3 (მინ. 2)
(მაქსიმე აღმსარებელი) ქება მარიამ ღმრთისმშობლისა-1697:1	ქლისპირნი და ღვთისმშობლისანი 2361:1; 2407
ნინოს საგალობლები (ფრანგენტები)	

ლოგიკა-ფილოსოფია

ანტონ I არისტოტელეებითა კატელორიათა გარდამოცემა 1715	= ეოვლად ლირსა მამასა კოზმას 2397:1 (შენ. 1)
" კატეგორია-სიმეტრე 2379	" წინამძღვარი 2397:5
ბაგრატიონი თეიმურაზ (მოარგმნელი) განსჯანი არისტოტელისანი, 2396:3	კატელორიათა მიერ თქმული 1581:4
ბაუმეისტერი ფრიდერიკოს კრისტიან, ლოდია 1588	კლემენტოს, პაპი რომისა სახლადურნი თვითო სახენი 2397:11
" მეტაფიზიკა 1734	პორფირის შეყუანილება 1581:2; 2397:12
გამოძიება სულისათვის შეკრებილი მაქსიმე აღმსარებლისა და იოანე დამასკელისა 2397:8	პროკლე დიადიხოსი კავშირნი ღვთისმეტყველებითნი 1592
იოანე დამასკელი დიალექტიკა 1581:1; 2397:1	სვიმონ ჭულფელი დიალექტიკა 1593
	ხოჯავეი მ. სხვასიტყვებით მოთხრობა 1733

მხატვრული ლიტერატურა

ა. დრამატურგია

ვოლტერი „აღზირა ანუ ამერიკელი“ 1673ა	ორბელიანი ალექსანდრე ბატონიშვი- ლის ირაკლი პირველის დრო ანუ თავდადება ქართველთა“ 1642ა. ბ რასინი „ესთერი“ 2480ა
„ხაირა“ 1742	„პერაკლე“ 2480გ
„იფილენია“ 2445:1	
„კომედია ორ მოქმედებად 1629	

ბ. ეპოსი

ალექსიანი 1265:1	ბარამ-ველანდაშვიანი 1548; 1551; 1552:1; 1746; 2392:1
ამირანდარეჯანიანი 1623	ბუქანიანი 1563; 1564:1; 1568:1; 1569; 1571; 1572; 1573; 1574:1; 2309:3; 2411
ამბავი ჭუმკემ ხელმწიფოსა 1564:2; 1574:6; 1582:26	ბიორნშტიერნი ძველ ინდუსთა სა- მეცნიეროსა ვედის ანუ ვედანტის წიენსა შორის ყოვლად შემდეგბე- ლუბზე 1634:8
ანდრონიკაშვილი ქაიხოსრო მცენერო: ბადე 1739:9:1; 2267:12	გაბაშვილი ბესარიონ რუხის ბრძოლა 2270
აპოთეგუმები: სიბრძნენი ფილოსო- ფოსთანი 2434	გიორგი ხორეველას ამბავი 2309:4
მოკლედ სიტყვის გება სოფრატო- სა 1624:6; 1625:1; 2434:2	გრივოლიანი 2495
სიტყუანი და სწავლანი სამეცნი- ერონი 2434:1	გულისპირანი 2438
არსენ ბერი დავით აღმაშენებლის შესსმა 1547:3	გურამიშვილი დავით დავითიანი 1598
არჩილ მეფე გაბაასება თეიმურაზ I და რუსთველსა 1580 (მინ. 4. ფრაგ.); 1729:1	„ მხატვრული გაზაფხული 2386:20
ბაგრატიონი დიმიტრი ელისაშვილიანი 2308:1; 2433:1	ეზოპე ივანე-არაქები 2409
„ ქუთუყან დედოფლის წა- შება“ 1599; 2433:16	ეზოპეს ცხოვრება 2450:1
„ ღამის აღდროს“ 1554; 2433:20	ეარშაჟიანი 2398
ბარამიანი 1739:1V; 2391:1	ვახტანგ VI საღბუნად გულისა 1624:1
ბარამველანძიანი (ონანა მდივნის- კობულაშვილის თარგმანი) 1613:1	ვახტანგ და ბაბაღე (ისტორიული მოთხრობა) 1558
	ვისრამიანი 1728
	თეიმურაზ I ვარდბეღბეღლიანი 2303:1 4; 2305:2; 2442:2

- „ იოსებ-ზილიხანიანი 1546;
 1547:11
 „ ლეილ-მაყუნიანი 1547:12;
 1739:1; 2305:1
 „ მაყამა 1547:13; 1739:111;
 2442:3
 „ შამი-ფარვანიანი 1547:14;
 2305:3; 2442:1
 „ შედარება ვაზაფხელისა და
 შემოდგომისა 2305:3
თეიმურაზ II სარკე თქმულთა, ანუ
 დღისა და ღამისა გაბაასება 1547:16;
 1582:16
 „ სილთა ქება 2303:3
 თვის ამბავი 1549
 თვის შოტლანდიის ვაშტისა ანუ სალ-
 დათის სიწმინდობისა 2445:5
 თიშარიანი 2446
იოანე იაღლუზისძე აღლუზიანი 1561
იოანე შავთელი, „აბდულმესიანი“
 1547:19
 ისაკ მცორე კატის ომი 1553
 ისტორია ქალისა და ვაჟისა 2399:1
კასრაძე ანდრია მიმართვა ქართველ
 მხედრებისადმი 2271:1
(კერესელიძე ივანე) შეეკრფი გაზა-
 ფხელს ღმერთ მოსტულსა 2308:5
Крылов Перух и амаз 2269:2
ლარაძე პეტრე დილარიანი 2388
 მამის საფლავზე 1635ა
 მაცთური 2403
 მეორეთ მოსვლა 2449
 მეფის ასულის მარიამის ამბავი 1566
 მირიანი 1552:2; 1740; 2447
 მოთხრობა (გ. ავალიანის მიერ თარ-
 გმნილი რუსულიდან) 1583:2
 მოთხრობა (გ. ავალიანის თარგმნი-
 ლი) 1583:5
 მოთხრობა მშვენიერი ქალისა და მზე-
 ცისა 2448
 მხედარო პოლშისანო (გენერალ-
 ფელდმარშალ გრაფ დიბიჩის მიმა-
 რთვა პოლონეთის მხედრობისადმი)
 2268
 მძინარე იყავი, რათა ვერ შეიტყუე
 (მოთხრობის ფრაგმენტი) 2399:13

- ორბელიანი ალექსანდრე** არაყი ვირი-
 სა 1640ა:13
 „ კეთილი ბეროკაცი 1644
 „ მოთხრობა (ფრაგმენტი)
 1634:22
 „ მოთხრობა (ფრაგმენტი)
 1634:23
 „ მოთხრობა (ფრაგმენტი)
 1634:24
 „ რომაელი ქალი აარია 1639
 „ სუცნობი მოთხრობა
 1634:21
 „ ქუტურკის სიყვარული
 1640ბ, გ
 „ ჩემი დღის და საღამოს
 ლოცვა 1664
 „ ჩემი ტფილისის ქალაქი-
 დან გამოსვლა 1660
 „ ჩემი ქალი მარიამ 166ა
 „ ჩემი შეუთომილება ანუ
 ჩემი ცოდვანი 1659ბ
 „ წიგნი მშობელთან — სა-
 ქართველოს მეფის ირაყ-
 ლის ასულ იფეკას 1661
 „ კეშმარიტი სიყვარული
 1659ა
ორბელიანი დიმიტრი ხარებისათვის
 1547:15
ორბელიანი სულხან-საბა სიბრძნე სი-
 ცრუისა 2317; 2331; 2404; 2435
პლუტარხოსის თხზულებანი და ცხოვ-
 რება (ნაწივეტი) 1673გ
ქანლისი ველისარი 1591
რუსთაველი შოთა ვეფხისტყაოსანი
 1586; 1609 (მინ. 7); 1612:27;
 1675ა; 1727; 1733 (მინ. 1, 4);
 2304:1; 2315; 2399:6
სააკაძე იოსებ (თბაღელი) დიდმოუ-
 რავიანი 2392:2
საემირო ხასიათის ნაწარმოები 1627
სულისა და ხორცის გაყრის საღებარი
 2363:5
ტაციტი კორნელიოს წელთწერა 1674
ფენელინი ტელუმაკი 1672
ფირალიშვილი გოდერძი თქმთა.

ფშეთა და ბეჭდურთა გლოვა 2309:1
ფირდოუსი 1) შანაშე. ა) როსტო-
 მიანი 1580; 1701; 2384:3; 2399:7
 ბ) შაპ-ნამეს მიბაძენი: 1) ხა-
 აქიანი (თაქალაშვილი მამუკას
 თარგმანი) 2384:1
 2) უთრუთიან-საამიანი 1594
 3) წიღნი საამ ფალაენისა 2393
 4) საამიანი (ბარძიმ ვაჩნაძის
 თარგმანი) 2384:2
ფლორიანა ფ. ლონხალე კორდუანელი
 ანუ მოქცეული ღრუნადა (მთარგ-
 მნელი ზ. ავალიშვილი) 1131:8
 (შენ. 2)
ქალ-ვაჟიანი 1564:1; 1567; 1574:7;
 1526; 2399:2
ქილილა და დამანა (სამასეული რე-
 დაქცა) 2439; სამასეული რედაქ-

ციის ლექსები 2303:5; 2304:3
 ყარაშინიანი 2364; 2391:1
 შეიდვეზირიანი 1668
ჩაბრუხაძე თამარიანი 1613:19; 1624:8
ჩოლოყაშვილი გარსევან ნარეზოვანი
 2267:2
 " სოლია ქეხა 2267:4
წიგნი ალექსისა 2399:9
კავეკაძე ალექსანდრე. (მთარგმნე-
 ლი) ანაქსანდრიდ. შწერა-
 ლი კოშქელაია 2483:3
 " სამი- მუკობარნი ბიონისნი
 2483:1
 " ქობსა შინა თეოდორასსა
 2483:4
ხერასკოვი მ. პოლიდორ ძე კაღმაის
 და ღარმონიასი 2479

ვ. ლორია

ავალიშვილი (ავალიანი) გიორგი

„ალექსანდრესებრ აღიღნა
 აზიას ახოვნებამან“ 1731:4
 „ახ დრონი, დრონი, ვით
 შეეამკონი“ 1583:3
 „აწ დავხსნათ ღმერთმან,
 1731:2
 „ესე ყოველი ვადამხდა
 1583:1
 „ვინ არს სოფელი შენი
 მკობელი“ 1583:4
 „ჩად მსკერეტთ თქვენ,
 სირნი“ 1731:3

ამირიძე იოსებ „იაღონობს, ისატრ-
 ფოობს იგია“ 2385:147, 212
 „ამელთა არე დამამყარეო“
 2385:148

ანტონ I „ამისსა ბროლსა ნათელსა,
 აყივი შუა რეოდა“ 2385:158
 „ანბანთქება“ 2304:2
 „თამარის შესხმა“ 2340:9

არსენ იუალითოელი „როს ნაჭარმავეს
 მეღენი“ 2385:159 (ხელნაწერში მი-
 ეწერება დავით აღმაშენებელს)

არჩილი ანბანთლექსი ამოცანად სა-
 თარგმანებელი 1624:5
 „ ვაბაასება ვაცისა და სო-
 ფლისა 1729:6
 „ თქმა სიტყუათა საჩინოთა
 რუთა ასოთა ვუამისათა
 1729:3
 „ ლექსი ასნი ორმუხლნი
 1624:3
 „ მეფეთა 1580 (მონ. 1);
 1729:5
 „ ნაზარალიხანზედ (ნაწვეტი
 გალექსილი „ვესრამიანიდან)
 1624:4
 „ საქართველოს ზნეობანი“
 1547:18; 1624:7; 1729:2
 „ სიტყუა სანათლოსღებო
 1729:4

ბაბაიაშვილი იოსებ ანბანთქება, —
 აღუახვამ ბავეს საქებრად 1547:15
ბაგრატიონი დიმიტრი აღბომზედ სახ-
 სოვრად მინაწერი ანასტა-
 სისა 2433:3

- „ანბანთქება. — ახლად აღვაშკობ აღვასა, ანაგებ ანაზებელსა“ 2433:4
- „აქა-იქ თქმული — 2433:8
- „ზავრატ ბატონიშვილის ქაღალის დაბადებამხედ თქმული 2433:11
- „ვოდება აღამისა, ძაგნაკორუღად, დიმიტრის მიერ 2433:14
- „-ელისაბედი, ჩემო სვე-ბედო, ვაშად საწადი სანეტარები“ 2433:6
- „-თქმული კნაზ პეტრე ბავრატოვანხედ“. 2433:10
- „თქმული კელსიფე იპეტრატორის აღექსანდრეს მობრძანებამხედ 2423:15
- „იამბიკო. — „ნათელი მსხივები, იოანე შიხები“ 2433:17
- „მდურვა სოდლისა ძაგნაკორუღად, ქართლით წამოსულს 2433:7
- „მეფეთ შარავანდედით შარბლად მერთოლუარეე მბრწყინებო“ 2433:23
- „ოდეს რა დასნა ადამ მსწებანი 2433:19
- „სვედის ბაღს შეველის კმა. — „შემს ქალს მივმართე გულსედიანი“ 2433:9
- „ფარნავზ ბატონიშვილის ქაღალედ თქმული 2433:12
- „ღამის აღერსით დამწრომა, თუ ვინმე დამწეროსა“ 2433:21
- „წესაქმეთა (ვალქსილი). — „ღმერთმან ქება ცა და ქვეყანა“ 2433:13
- „შორით მომესმა კმა ვოდებისა 2433:18
- „წაღკატს მეწადა მოვლა მორება“ 2433:5
- „ბატონიშვილი დავით (ვიორტი XIII სე) „გამიფრინდა სიხალღლის ფრინველი“ 2385:27
- „-ესე კელზება მომწინებო“ 1576ბ:4
- „-ეშიყ აღასი მომბანდემა სანიოა“ 2385:23
- „-რა მთოვარე დამესნა თვალწინა“ 1576ბ:21, 2385:159
- „-რა შეაქენ სოფელს გამო“ 1576ბ:5; 2385:179
- „-რად ამ ფბედტრსა მხედტრსა შევასწარ“ 2385:219
- „-შენი დისკო გულს ძამივე“ 1576ბ:43
- „ბარათაშვილი ბარამ „ფეროლიტო, აღმობრწყინდი“ 1576გ:17
- „-ეს მთოეზი მთელისა 1576გ:25
- „-ყარნი დასმულან ვარდისანი“ 2385:179
- „-ნუ შევავ მიწერო, რა გებრალეზი“ 2385:192
- „ბარათაშვილი სიკოლოზ „არ გუგონო სატრფიო“ 1555:15; 2484:4
- „-ღმობხდა მნათა“ 1555:11
- „-ღამქოლა ქარმან“ 2484:3
- „-ქაოვე ტამარი“ 2484:2
- „-თოვადის ტაყვაგადის ასულს ეკატერინას“ 1555:6
- „-თვალეზი“ 1555:18
- „-ენი-ზ ბარათაევის მბრფემაზე“ 1555-19
- „-მერანი“ 1555:21
- „-ნამოლეონ“ 1555:8
- „-ნატრფოვ მამსოეს“ 1555:12; 2484:1
- „-ნაფლაევი მეფის რაგულსა“ 1555:22
- „-საეურე“ 1555:9
- „-სული ობოლი“ 1555:11
- „-სემბული და მწიარი“ 1555:17; 2484:5
- „-ფანტაზია“ 1555:16

- „ფიქრნი შტყვის პირას“ 1555:4
 - „ქეთევან“ 1555:1
 - „წვეიშრობ ცრემლსა“ 1555:23
 - „შემოღამება მთაწმიდაზე“ 1555:2
 - „შენნი დაღაღნი“ 1555:20
 - „ჩემთა მეგობართა“ 1555:14
 - „ჩემს ვარსკვლავს“ 1555:7
 - „ჩინარი“ 1555:24
 - „ჩონგურს“ 1555:5
 - „ჩჩელი“ 1555:10
 - „ხმა იღვმალი“ 1555:3
- ბარათაშვილი (ბარათოვი, გოშტაშა-ბიშვილი) ზაალი.** „ბუღბუღლი მოდის მწუხარებით“ 1576გ:31
- „ბუღბუღლი მწუხარია“... 1576გ:17; 2385:163
 - „მაგრიდ, შენთან შექცევას“ 2385:182
 - „შენდა ნახვამდის ვით გასძლებს გული“ 1575:17
- ბებულოვი ღვთისწყალობა** „რადგან მეგობრად არ მიემარუო“ 2385:207
- „სპასპეტისა სპა მესევა ქარად“ 2385:196
- ბეხოხაგან ნათქვამი „სოლომონ რისთვის მაგინე“** 1582:7
- გაბაშვილი ბესარიონ** „ათინათ აღზრდილს აქებლეთ“ 2385:153
- „ბუღბუღლის შერსა შევდგომ-ღუარ“ 1575:22
 - „ბუღბუღლი მოდის მწუხარებით“ 1576გ:3; 2385:138
 - „გლბ შვ გული, ვისთვის იწვის მუდამით“ 2385:236
 - „ღამაღო ღუმო, თვალ-ხენემო“ 2385:28
 - „ებღებდ“ 1576გ:45
 - „იადონს ის ეგარდა 1576გ: 42; 2385:222
- „შაღალს ღირსებას საკმე-ლი მსუვე“ 1612:20
 - „მე შენი გონე“ 2385:170
 - „როს ვანგიცადე ბედ-კრულმან“ 1540:7. (ამ ხელ-ნაწერში ლექსი ლევან ბატონიშვილს მიეწერება)
 - „რძალ-ღვდამთილიანი“ 1582:18
 - „სევდის ბაღს შეველ შე-ველონები“ (?) 2385:188
 - „შვ-ვლბ გული, ვისთვის იწვის მუდამით“ 1575:19; 2385:26, 236
 - „შენი შაშენი შეს ვალიას შემსხდარნი“ 2385:1
 - „წუერილან ერთად მკრთო-ლუარენი“ 2385:184
 - „ცრემლთა ისარნი მოსარ-ნი ჩვენდა არენით“ 1575: 27; 2385:191
 - „ხმა სირინოზ, ღაწუ-უელ-ამბარ-წინამოს“ 2385:3
- გაბაოვი მათა გამოცანა ანბანზე.** — „აწ ასე შინდა ანბანის გამოცანა ეთქვა ენითა“ 1682:2
- გაბრიელ მღვდელ-მონაზონი.** „მებ-ბოლოთ ბრძოლათა ვით შართებს“ 1614 (შენ. პე)
- გარსევანი** „წეროლი ლექსათ პარუნ გროგოლ. — ზაპისკა მოვეწერა მწველ დოღა-ცური“ 1612:26
- გიორგი მეფე XIII** „გაბაასება ბრო-წეველსა და ვაშლისა“ 1582:21
- გრიგოლ მუხრანბატონიშვილი** „ორ-ნი ტოლნი, შესამკობლად ნახარ-ღნი“ 2455:6
- გურამიშვილი დავით** „დავითიანი“ 1598 (ავტოგრაფი); 2386 (მისდევს ავტოგრაფს)
- „საწუთროს გამო ტრიო-ლი. — ველი ღონდება-ეწყო გოდება“ 1582:24; 2385:17

- „სიტყვა ესე ღვთის სიტყვად არს შეწყობილი“ 1568:2
- დადიანი ნიკო „დადიანის ძის ძე ნიკო“ 2439:2 (მონ. 5)
- დავით „ჯომარდი კაცი ომში ნაქები“ 2385:55
- დავით მეფე (იმამ-ყული ხანი) ანბანთქება. — „ადამ ბრძანების განგებულებით“ 1547:5
- დავით რეკტორი „აკრობს, ალავს, ასადარებს“ 1735:15
- „აფროდის ბადრებს, ვამსითა“ 1735:18
- „გრგვინვით, ციურხო მოით მზიურხო“ 1576ბ:18; 1735:9
- „დასავალ მძერელო, მაცდურო“, 1735:13გ
- „ვის ნაძეს გვიღავა ჩაბანდულნი“ 1735:17
- „ლახვარ-სობანი დაემობილნი მეცნეს ტუებითა“ 1735:10
- „მთვარესა მცხრალსა საწყუთით გველნი არდილად უბანდა“ 1735:13ა
- „მთიებოსა ტბათა გარე მკვირან გულნი რად აგერა“ 1735:12
- „მესტაზალი“ 1576ბ:18
- „რა გონებამან უქორცოდ მოარნეს თვალნი არებსა“ 1735:14
- „საბავთოს ვიტყვი, მისმინე, მსმენო საესვლ“ 1735:16
- „სულისა ძალთა წამლებო“ 1735:13ბ
- „ტანსა მჭევრსა არონინებ“ 1735:11
- „შემრისხა ქალმან შეუერთალმან“ 2385:24, 181
- „ჰე. მოყვარეო, ზილფიარეო, ნარდიონ გველო“ 1735:8; 2385:185
- დავით სარდალი მუხამბაზი. — „კოკობო ვარდო, არ დამავდო“ 1576გ:5; 2385:152
- დიმიტრის ძე „სუვეთ ასული, ყოველად სრული, ტურფა სალები“ 2387 (შენ. 1) *
- დიმიტრი მეფე „შენ ხარ ვენახი“ 2340:10
- Державин Нер 2269:3
- ერისთავი გიორგი „დედა და ქალი“ 1575:10; 1576გ:12
- „მოთხარ ტურფავ რას უჩივი“ 2385:42
- „ტირილი ქართველთა“ 1576:6
- „შექმნა სეკრეტრისა. — ერთხელ სატანა ყოჯოხეთს იყო“ 1612:16
- ერისთავი ელიზბარ „ვაი, ეს დრონი, საყვარელნი, მომცემს წყენასა“ 2385:186
- „ვემონე მასა, ვებედავ თქმასა, პირად მზანსა“ 2385:187
- ვახტანგ ბატონიშვილი ეტრფი მთიება შესამკობრად გული ურვილი 2385:183
- ვახტანგ VI „ნავთსაყუდელსა მუნავე“ 1559 (შენ. 3)
- „რადგან დაშურა ასრე საბა, ქება მმართვეს აწყე მეცა“ 1578 (შენ. 2ა); 1726 (შენ. 2გ)
- „სალბუნად გულსა. —
- „სატრფიალონი“ 1624:2
- „სიყრმიოვან იყო მუღამად, სობრძენე-სწავლისა მსახველი“ 1608 (შენ. 1კა) 1609 (შენ. 2ბ); 1726 (შენ. 2ზ)
- ზაალიშვილი ზაალ „ტფილისი“ 1535გ
- თამარ მეფე „უბის ავაგე საყდრი“ 2385:160

თარხანოვი დ. „შანაზის ვღუმა, მშვე-
ნერთა კელმწიფას ხმაზედ...“
1576ბ:27

თეიმურაზ I ანბანთქება. — „ადამ
ვახსენოთ პირველად“
1547:10

„ალახვენ ჩემნი ბაგენი“
1547:8

„აღმართა მკსნელმან ჭვა-
რი გოლგოთას“ 1547:9

თეიმურაზ II ანბანთქება. — „აღმე-
ძრა ბაგე“ 1547:4

თეიმურაზ მუხრანბატონი „მეტრფო-
დი შარად სულა“ 1576გ:40

თუმანოვი გიორგი „ამხმელი თვალ-
თა. ვახვიცი ცათა“
2385:6; 2450:2

„ბულბულს მხედა ველის
ლხენანი“ 2385:144; 2450:8

„დავკარგე ფეროვნად მდიდ-
რად შემეული, ვსტირ მი-
მეფარა“ 1575:13; 2385:15

„დილით თვალთა ამხილ-
ველი, აფროდიტს კვერეტ
ნამკრთოლუარე“ 2385:9

„ეშყისა ზღვასა რა მიველ
ნაპირად, ვაი, ვაი“ 2385:208

„ეპა, ყოვლად სატრფოვ,
ცეცხლსა ვზი საწვაავად“
2385:37

„ეპა მნათობო...“ 2450:4

„ვარდი რა გაიფდეს, ვინ
პყოფს მისსა ქებასა“ 2450:
11

„ვარდო ამაყო, დამწვარვარ
შე სურვილითა სრულითა“
2450:5

„ვფიცავ კრონოსის დიადა-
კრთოლვით პირს ვმონებია-
და“ 1576ბ:23; 2385:10

თეჯლისი 1576ბ:124

„თეჯლისი. — „ოდით გუ-
ლი“ 1576ბ:9

„მუხანაბაზი, ბისალბუჩინა-
რის ხმაზედ“. 1636:22

(შენ. 1)

„მუხთალმან ამა სოფელ-
მან“ 2385:8; 2450:7

„საბარაღო არს ველმო-
წყულული, ვერა სვერეტდეს
საყვარელსა“ 1576ბ:29

„სრა არს უცხო საშეგე-
ლი, სამოთხისა სადარია“
2450:9

„ულმობელი დიანავ, არ
გაქვს შეწყალუბანი“ 2450:6

„წალკოტს ყვავილნი შვე-
ბასა“ 2385:143

„პე, საყვარელო, ნუ დამ-
წვავ მე მძაფროსა აღითა“
2385:44

„პოი, ვითარად მწველად
კმარად ცეცხლი მგზებთან“
2450:3

თუმანიშვილი დავით „არ გაიჯე მა-
რიხო, ნუ ხარ...“ 2385:141

„ტრფიალთა ქველო, ხილ-
ვით მწველო“ 2385:172

თუმანიშვილი დიმიტრი „ახალო აღ-
ნავო სულადა“ 1576გ:15;
2385:12

„ბედნიერებით აღვსილი,
შეგნებით მარხოხანი 2385:
193

„გიშრის ნაენი შავთა
ზღვათა“ 2385:84

„გოპარის ხმაზედ. — მო-
მაშორვა სახემან“ 1576ბ:50

„ვასეთ მიაჩემის ხმაზედ.
— ტრფიალო დამწველი“
1576ბ:48

„ენახე პირზე ბაგე ვარ-
დობს“ 1576ბ:47

„მუხანაბაზი“ — სევედის
ლაშქარი 1576ბ:52

„ნავი ნიშაბურის ხმაზედ.
— დილის ნიავმა მომართა“
1576ბ:54

„რად მოგშორდი ქცევით
ამაყიანო“ 1575:26; 2385:

- 194
- „ ფას მუხალიფათაც იოქ-
 მის და თახმისათაც — მე-
 კეთა (I) იჯი პირ-მანგი“
 1576ბ:46
- თუმანიშვილი (თუმანოვი)** „ლუის პა-
 წიურის ქუჩა (I). — ჩრდი-
 ლეთის მტრედო, ფროც(I)
 გაშალე მალუბი“ 1576გ:26
- თუმანიშვილი (თუმანოვი) პ.** „ბროლის
 მკერდით...“ 1576ბ:24
- „-გარეელი. — დახე სოფ-
 ლის ბრუნვასა...“ 1576ბ:37
- „-ესე ოდენ შეუპყრევა
 იასა“ 1576ბ:26
- კასრაძე ანდრია** „ვინ ვის მძღვეს“
 2271:3
- „-რუსთ-ყახთ-ქართველთ. და
 იმერთ ზედა თქმული“
 2271:4
- „-ხოლო იგინი ითხეთ, იც-
 ტეთ“ 2271:2
- ლარაძე პეტრე** „აკრთო ბალახში
 გელს დია“ 1577:2
- „-აღლის ბაგე ვიშრის და-
 ლაღებს“ 1577:1
- „-აღუა ბუტეი გუქსა და-
 ლად“ 1577:3
- „-ანბანთქება. — ასე აღმ-
 კელა აღნავსა“ 1577:4
- „-ამ ეამს ვისურვებ“ 1577:6
- „-აღდგომისათვის იესო ქრის-
 ტესა“ 1639:20
- „-შაიობისათვის“ 1636:17
- „-თომას მიერ გვერდის გან-
 ხილისათვის“ 1636:21
- „-თქმული იესოსდამი კედ-
 რებსა“ 1636:18
- „-თქმული ყაფლან დავით
 სარდლს ძის სიკვილისა-
 თვის“ 1636:12
- „-თევისი“ 1636:4, 5, 6, 7
- „-ლაზარობისათვის“ 1636:
 16
- „-მუსტაზადი“ 1636:1, 2,
- 3, 11
- „-ნათლისღებისათვის“ 1636:
 22
- „-ნათლისღებისათვის იესო
 ქრისტესა“ 1636:15
- „-ოსმალის ყაიდა ილია“
 1636:9
- „-ფერისცვალებისათვის“
 2365:213
- „-ქრისტეს ენებისათვის“
 1636:19
- „-ლავე-ბავებო. ჩატკობია
 დალალით“ 2385:180
- „-შეგბრალდე შენი, ნათელ-
 დღიერო“ 1577:5
- „-შემდგომად ექვსისა დღე-
 სა უფალმან“ 2385:213
- „-შობისთვის იესო ქრის-
 ტესა“ 1636:13
- „-ძეობა“ 1636:10
- „-წინადაცვეთისათვის იესო
 ქრისტესა“ 1634:14
- „-ხმა ყაობი“ 1636:8
- „-ჰაი, მოვსთქვამ საფუ-
 რელსა“ 1577:7
- ლევან ბატონიშვილი** „როს განვიცადე
 ბედურელმან“ 2385:7 (ლე-
 ქაი ეკუთვნის ბესარიონ გა-
 ბაშვილს)
- ლოლაძე ალექსანდრე** ანბანზე ზმანი
 1562:1
- „-ზმაზედ ზმა 1562:2
- ლექსები უავტორ**
- „-ამაომ ამან სოფელმან“
 1675გ:2
- „-ამჟამად შენ გშენის ქე-
 ბა“ 2385:45
- „-ამ სოფლის ვითარებითა“
 2388 (მინ. 4)
- „-თახმისი. — ანაზად სა-
 ტრფომ მიმუხთლა 1612:9
- „-ან-ალვათ ნაზარდო, ბან
 ბროლ ნათალო მინაო“
 2385:153
- „-ან-ანათებ ბნელსა, ბან—

- ბაღრის მოთვარე 2385:25
 „ახანათქება“ 2340:1;
 2399:8
 „ანდრიას კუკას რად
 აქებთ“ 1582:12
 „აპოლონ ეტლიან დამცა
 ისარი“ 2385:46
 „არა ვშენის სამღერავი“
 1576ბ:56
 „არვის უარი არ უთქვამს
 თავის მეგობრისთვის“
 2385:204
 „არ უღდების თხას ლომო-
 ბა“ 166ა:4
 „აღაღეთი, აღაღეთ“ 2399:
 14
 „აღაღეთი ბაგე სამხალეო“
 13ა:1-1
 „აღმართა ბროლი სვეტისა“
 2267:3
 „აჲ აღმოვაწო კალამი“
 1582:10
 „აჲ შემობრალეთ უოველ-
 მან“ 1675ბ
 „აჲ შესამკობი არს ვნით“
 2385:136
 „ახ თვალნო, თვალნო“
 2385:218
 „ბაგე ვარდო, ნამით სვე-
 ლო“ 1575:18
 „ბაგე ვარდოს გეშა —
 შოი შიქნტრო“ 1576გ:28
 „ბანოვანთ შორის შენ ხარ
 შიიებო“ 1612:10
 „ბანოვანთ ხელმწიფეთა“
 2385:223
 „ბაღში ელსინობდით და
 ვარუდდით ბაღსა“ 1575:31
 „ბედზე დავნატრო, ბარა-
 თო“ 2385:157
 „ბროლის შვერდმა შექი
 თავსა ისარე“ 2385:233
 „ბრწყინავს შვათი, შხეებრ
 შვათობს 2385:13
 „ბუღბუღმა შიგებით ვა-
 რდასა ღიმილით“ 1575:30
 „გაგებუბობი, გულო, გოც-
 ნობ“ 2267:9
 „გაზაფხულის შროშანო,
 გოხოვ ტემლად იღვღუ-
 ნო 1576ბ:60
 „გამტყორცნა სოფელმან,
 მოვშორდი მხესა“ 1576გ:16
 „გამოლა ვარდი, ტან ნა-
 ზარდი“ 1575:29
 „გველებს კარი გაზაფ-
 ხელისა“ 2385:169
 „გეკვირს, რათ არის ღენ-
 წია“ 2340:8გ
 „გეცნობთ მე კეთილმოქმე-
 დად“ 1612:3
 „გულს გამოგვირდვარ, ხელ-
 ქნისლო“ 2385:20
 „გონებაშან გონება სცნა“
 2267:11
 „გონიერად განავე, შვი-
 ლო“, 2ა85:51
 „გორის ქებანი და შეენე-
 ანი თქვენგნით წარჩინდა“
 234ა:1ა
 „გრძელ, გლან გული, სიუ-
 ვარელი“ 1576გ:30
 „ველი გონება შიქნტროთა“
 1582:11
 „ველს ბრწამლი შეპომე-
 ხეია“ 2340:2
 „ვეშინ ბიქმა“ 1576ბ:59
 „დაეღვეთ და დაველვო
 ღეროსა“ 1576ბ:39
 „დავწერ წიგნსა და კაან-
 ლებ“ 2340:20
 „დანიშნუა იპოვემტაეროა
 სა“ 2445:3
 „დაშვენდა წაღუტს ვარ-
 დი“ 2385:221
 „დაშვენებულს პირზედა
 გობდება შავნი თვალნი
 1582:9
 „დედისერთა ვარ, ნუ შამ-
 კლამ“ 1576ბ:61

- „დიდებულო ხელმწიფეო“ 2309:2
- „დილას კაცმან წყალს და ხედოს“ 1733 (მინ. 5)
- „ენა შწარე, ენა ტბილი“ 1577:8; 1582:3
- „ერთბუნებავ, ერთარსო“ 1636:22 (შენ. 2ბ)
- „ეს რა შესმა შე მისგან თქმულად“ 2481ბ:6
- „ესრეთ შწუხარეს ნუ მატარებ“ 2385:140
- „ესრეთ ვსცნობ სოფლის ნებას“ 2385:201
- „ეს საწუთროსავან, სხვისგან არ მჭირდეს“ 2267:10
- „ეტრფის გული მზისა ხალთა“ 1675ბ
- „ეშხი ხონია“ (ლექსი სამიჯნურონი) 2267:1
- „ეშხით შე ვარ ის არა“ 1576ბ:40
- „ეჰა, გონებით მდიდარო“ 2340:14
- „ეჰა, ვარდო ბელბელისავ“ 2455:7
- „ეჰა, მთიები მთენია“, 2385:38
- „ეჰა, რად დავკარგე ძვირფასი ლალი“ 1582:14
- „ვარდო, ადრე ნუ ოხრამ“ 1576ბ:58
- „ვარდო ნუ მკლავ, შენი ვარ“ 2385:109
- „ვარდმან გამწირა მოსისხარამან“ 1575:16
- „ვაწლო შედგა სურვილისა“ 1576ბ:57
- „ველი მასსა ბალობასა“ 2340:12
- „ვემონე მას უმტარსა“ 1576ბ:20
- „ვერცხლმან მაკვირვა, მკათოღვარემ“ 2385:16
- „ვინა ზენანი დათმენანი“ 2385:35
- „ვინცა ავია, მოსტეს თავია“ 2340:3
- „ვინც შე თქვენს თავს“ 2340:19
- „ვინ მოიგონენ პირველად“ 1636:22 (შენ. 2ა)
- „ვიხილე რა საყვარლის ვანკიდება“ 1612:8
- „ვინ გქმნა მავ სახელ“ 2385:151
- „ვიხილე ტურფა კობაროხ წელილი“ 2385:168
- „ვეშქამ სიყვარულით სულით შეწირვას“ 2385:34
- „ზღვის ლერწამო, მშვენიერო“ 2446 (მინ. 4)
- „თავით ფეხამდინ შემკული“ 1576ბ:8
- „თვალთა ქება რად მათხარი“ 1612:2
- „თვალთა შდის ცრემლთა ნაკადი“ 2340:5
- „თბათვის ორშაბათსა“ 1575:33
- „თუ ვანმიფრინდი, ჩემად სიკოცხლევე“ 1576ბ:44
- „თუ მოათვალავ, იგი კმარან“ 2267:7
- „თუმცა აწ ბედო შენ ჰგელია“, 2267:8
- „თავუნდ ორხი, ტოლად სწორნი, კარნი ღირნი“ 1582:23
- „თემცე ლეთის წყალობა გაქვსთ“ 2385:52
- „კელმს იღიბს კონტურად“ 1576ბ:32
- „კაცო, ძალსა ნუ იქალო“ 1733 (მინ. 2)
- „კრონობი დარად, დამადარად აღმონწყინდების“ 2385:139
- „ლალო უმანკო, ვით შეგამყო“ 2385:224

- „ლეკი რუსთ შესახებ“ 1582:5, 6
- „ღობა, ვოდება, ცრემლი, სულთქმა“ 2464:2
- „მავრამ ციურნი მანდაურნი შორის მონებარე“ 2481ბ:2
- „მართლად ბაფა არა აქეს“ 1575:15; 1576ბ:36
- „მას ეტრფის ვული აზიზმ დამწვარ-დაგული“ 2385:146
- „მასმენს ნუგეშს ისარა“ 2385:29
- „მაქვს მოუსვენლად ყოვილი“ 2340:8ბ
- „მე არ მინდა ოჯახი“ 1576ბ:53
- „მე აქედამ ვერა გხედავ“ 1576გ:42
- „მე გლახ ვიწვი“ 1575:12
- „მე ერთ სიტყვას მოვახსენებ“ 2308:2
- „მე შენ კარზედ ყურებით“ 1576გ:33
- „მეჭლის ვიახელ სანახავითა“ 2385:206
- „მზევ, კამარი ვინ შევიმკო“ 2385:32
- „მზეო, ღიმენოსი“ 1576ბ:12
- „მზის ზიხსა მღერის“ 2340:4
- „მთვარე, ბარად გავსილო“ 1576ბ:10
- „მთვარევ, ვის დარხები, მე რომ დამკარგავ“ 2385:309
- „მოთხარ, ტურფავ, რად უჩივი“ 2385:42
- „მიკვირს, ასე რათ გამწირა სოფელმან“ 1575:8
- „მიკვირს თავი, ტანი, ტერფი“ 1576ბ:41
- „მინდა ქებით შევამკო, ეშხითა ვარ შთვრალი“ 1576გ:37
- „მიჯნურო შემობრალე, სვედით ამევსო გული“ 1576გ:18
- „მიჯნურსა ვსძლენი ვულს პობილსა“ 1612:19
- „მოგვეფინა ნათელი“ 2385:14
- „მოლით, მშანო, ვითხრათ ვინ ამქენია“ 2385:20
- „მოვედით, მოყმენო, შეჯრბით კომარდნო“ 2385:171
- „მოვედ, მსწავლულნო, სიბრძნისაანო“ 1608 (შენ. 1იბ); 1609 (შენ. 1ი)
- „მოსულია ვულის ხელმწიფე“ 2340:8ა
- „მრავალნი სოფელს მისდევენ“ 1729 (მინ. 2)
- „მსურს ვიანბო ჳირნი ჩემნი“ 1575:20; 1576გ:29; 2385:83
- „მსწრაფლად მეცა ლახვარი“ 157ა:28
- „მტეონი გავექციენ, წავოდნენ“ 1682:1
- „მუჭარ- ჩემი შივა ფრო ანობს“ 2385:205
- „მფარავ, ღრუბული, ვემღლევი ბხელსა“ 1575:34; 2385:214
- „მშვენიერო, თვის ვარდი“ 1576ბ:51
- „ნათელი მამირებ, ბნელს მიშაბარებ“ 2340:11
- „ნარკიზს ვიახელ ვარდთას ხლებული“ 1575:24
- „ნარნარო, ვანშიმრავლდნენ ოხვრანი“ 2385:149
- „ნეტარ მას დროსა, ოდეს შენ იყავ“ 1559 (შენ. 3)
- „ორსა ბროლისა, ბურჯსა შეა“ 2385:153

- „პალესტინისა მტევანო, სიტკნოთი აღმომდინარე“ 2391:4
- „პეპიას ძესა, ძნეობით ხესთა“ 2340:16
- „პირ-ბადრი შთვარე ნათელს სთოვდა“ 2385:195
- „პირველი ლექსი ესე ვიქვი“ 24:46 (მინ. 7)
- „პირი უებრო შიიები“ 2340:6
- „პირველო ყოველთა, ვხმობ შენდამი“ 1731:5
- „პირო მთვარევე, მომიგონე, მხეს ადარეო“ 1575:32
- „რადა მკავით მზისა დარად“ 1612:1
- „რადგან მიბრძანეთ თარეშნათ“ 1612:7
- „რადგან გაგწირა მისნი არენი“ 2267:6
- „რადგან სწავლესა ვაქვს შენ სერვილი“ 2385:164 (შენ.)
- „რა მოგეშორე, მას აქეთ“ 1733 (მინ. 3)
- „რა წაღუტესა ველსასა“ 2385:217
- „რა ჯყოს გლას ველმან“ 2481ბ:9
- „როგორ ვიტროო შენ, ზემო ბედო“ 1576ბ:49
- „რომელთაგან მქონდა სიამე“ 1576ბ:35
- „როს გენახეთ სარეველ-ზედ“ 1612:4
- „როს ვიხილე, გაბადრელო მთვარეო“ 1576ბ:7
- „როს ვაჟი ვივავ, ვაეობდი“ 1729 (მინ. 1)
- „როს შესტუმრა ეშნი ველსა“ 1612:12
- „როს მელირსა შენი მცნება“ 2385:41
- „მასუხად ნათქვამი. — რუ-
სებს რად არქმევთ 1582:8
- „როსტომ თქვა“ 2399:7
- „სამ სახედ და სამად გვარად“ 1612:18
- „სამი არის ამ სოფლისა“ 1574:1 (შენ.)
- „სარდალს ობოლს სასო-
ვებით“ 1576ბ:33
- „სასულიერო ხასიათის
ლექსი“ 2303:2
- „სატრდოს ვიახელ სავედ-
რებელად“ 2385:176
- „საყდარს მივეყვარ გვირ-
გვინოსანი 1576გ:1
- „ბაიათი. — საყვარელო,
ნუ შამელამ“ 1575:4
- „საყვარლის პირმთვარეო-
ბა 2267:5
- „საყვარელო, აღთქმანი“
1575:5
- „საყვარელო, ცრემლსა ზე-
მსა“ 1612:17; 2385:203
- „საწყინარი არა შითქომს
შენითინა“ 2385:47
- „სახე შენი როს ვინლო“
2385:164
- „სეველიან ველზედ მუდამ
ქვეშ“ 1575:7
- „სიბრძნის წყარო ხარ
მდინარე“ 1508 (შენ. 1ი);
1609 (შენ. 16)
- „სირინ სულთა სირინო-
ზებო“ 1576ბ:31
- „სიტყრფით სრული გაბად-
რელი“ 2399:10
- „სიშორით მტირალს არ
მაქვს შევბანი“ 2385:215
- „სიხარბე კაცსა გააბამს“
2340:7
- „სოფელი თვისსა მიმოყო-
ლს“ 1636:22 (შენ. 2გ)
- „სულმან უთხრა ხორცსაო“
2385:299
- „ტანი ღერწმობს, ყოველი
სული“ 2391:3
- „ტურთა სახე ვაქვს“

- 1576ბ:14
- „უმისობა ვით გაეძღვებ (?)“ 2446 (მინ. 6)
 - „ქალაქისკენ მოედიოდი“ 1582:13
 - „ქებულს თვალს. ძვირფასო ღალი“ 2385:54
 - „ველსი. კოლა. აქეთ“ 2340:15
 - „ყოვლად დილის მხეთ“ 1576გ:7
 - „ყაფია. რომელიც თეგნისათჳს იოქმის — ყოვლით ეღარო. ნუ ეგვლავებელს მყოფ“ 1612:13
 - „შე ვლას გელო“ 1576ბ:11
 - „შემკელა ზარ ტანად. პირაგ“ 2385:211
 - „შენ გენაკვალე. ვარდუ ხარ“ 2399:12
 - „შენ გასაოგბ“ 1576ბ:15
 - „შენ გტრფიალებენ მჭერტეღენი“ 2446 (მინ. 5)
 - „შენ დაგბადა მნათობად“ 2446 (მინ. 2)
 - „შენ მოგვეც ზემი გონება“ 1576ბ:13
 - „შენ რომ წიგნი მოგვეწერა“ 2511 (მინ. 4)
 - „შენთან შეერამდის ვით გასძღვებს გული“ 2385:175
 - „შენ შემოეტრფიან ყველა“ 2385:210
 - „შენ ვეუფით ცხრანი მმანი“ 2385:161
 - „ეთობილ მნათ შეღენი“ 1576ბ:6
 - „ციდამ ჩამოსტღებარ“ 1576გ:6
 - „ცისა ხომლთა უნათლესო“ 2391:2
 - „წალკატსა მშვენიერსა“ 2426:3
 - „წარხდა ებრალოდ სოლომან“ 1729 (მინ. 3)
 - „ჩველ კუბეც იოსებ ვარ“ 1575:14; 1576გ:2
 - „წერისებრიც შესხმა შენი“ 2385:156
 - „ხაზაროს წელში ვაერკეს ხანგალი“ 2450:12
 - „ხელი შეუქმენ. აწ. ქელი“ 2446 (მინ. 3)
 - „ხელმწიფია. მკვირს რისხვა“ 2385:33
 - „სილს ქება“ 2399:5
 - „საირო, სკარეტო სოფელს“ 2385:53
 - „ჲ. მუხთაღო ამოღონ“ 1677გ
 - „ჲ. უწვალო მარხით“ 2386:142
 - „სოი. საყვარელო. ნუ დამწევე“ 2385:43
 - „სოი. საყვარელო. რისთვის დამაღდე“ 1575:11
- მანანა** - „ევა ვარდახდა ცნებასა“ 1567:2
- მარიამ ბატონიშვილი მეფის ირაკლის ძის აღუქსანდრეს დამწინდელს წინას სოცდოლზედ** 1635ბ:1
- „სოი დამწარდეს 1576ბ:1
- მარიამ-ყოფილი მაკრინე** „ეს ლექსიკონი, ჩემი საყონი“ 1608 (შენ. 1თ); 1609 (შენ. 1თ)
- მალაღოვი დიმიტრი** „სოი. სოცდოლო. რათ მომიკონე“ 1571 (შენ. 3)
- მანაბელი დავით** „რა ქნას გულმან. რის ქმენე. არ მოესხნას“ 2385:237
- მანაბელი სიმონ** „როს მეღირსა შენი ცნობა“ 1576გ:19
- მაყაშვილი სალომე** „ამაოგბა“ 1637:11თ
- „გაუწეებთ დანო“ 1637.11გ
 - „მადლობა მიწერილი კატო ყოჩყახისადმი“ 1637. 11გ
 - „მადლობა მიწერილი სოფლია მაყაფეისადმი“ 1637.11ბ
 - „მობრძანდით დანო“ 1637.

- II დ
 * „ოცნება“ 1637, 118
 * „პასუხი შამიდასი თვისის მამისადმი“ 1637, 118
 * „სარწმუნოებისათვის“ 1637, 118
 * „ჭი, სოფელი“ 1637, 119
 მყაეშვილი სვიმონ „პატეისაცემად თამარისა“ 1637, 1, 1
 * „შესხვა გრემის ქალაქისა“ 1637, 1, 2
 * „მოვარე“ 1637, 1, 4
 * „შე“ 1637, 1, 3
 * „ცოსკარი განთიადის მოივბი“ 1637, 1, 5
 * „შოსი“ 1637, 1, 6
 * „კავკასიონის შთა“ 1637, 1, 7
 * „გზის გუშავად მდგომიარეს“ 1637, 1, 8
 * „ვარდი“ 1637, 1, 11
 * „ველრება მღვთისმშობლის ხატისა მიმართ“ 1637, 1, 14
 * „ვით აღმონდი“ 1637, 1, 9
 * „კარტას განხილვისა ზედა წარწერილი“ 1637, 1, 13
 * „კორთება ზემისა სავარლის“ 1637, 1, 17
 * „კნიაენა სალომეს გარდაცვალებამე მშობლის მიერ თქმული. — ჭი, რაბამ ეთქვა“ 1637, 1, 18
 * „მახსოვან დღენი“ 1637, 1, 12
 * „მწველობს. მწველობს“ 1637, 1, 10
 * „სამეზისადმი 1637, 1, 20
 * „ლეთაგზისადმი“ 1637, 1, 20
 * „შენდა აღვიშობბ“ 1637, 1, 16
 მელიქოვი იოსებ (ნაცვალი). ამან ზულოს გუშა. — „შენ უფასო მარგალიტო“ 1576გ:11
 * „ბენდოვან ვულს შენ აღ-
- მიჩნდი დარადა“ 1575:25; 2385:2; 2391:5
 * „განმობმა რა სიუვარულის წალკოტი“ 1612:11
 * „დამლაშქრა სევედის ლამქარმან“ 1576გ:2
 * „მოკვირს მზეო, ვით შეგაყრა ღრუბელმან“ 2385:178
 * „მოვედ სიყვდილო შენ ვპოვე, მერხალად სემის სენისა“ 1576გ:43
 მიჩიან ბატონიშვილი იამბიკო. — ყოველად სამღვდელოვ, მღვდელ-მთავარო ქრისტესო 2464:1
 მუსრიბოვი იოსებ „შენდა შეყრამდინ ეთ ვასძლეპს გული“ 1576გ:13
 ნიკოლოზ რუსთველი „ჭე და ანი. — ჭ ანი, ჰაფხანნი, ჟიქ-ხადღელები“ 1547:6
 ნუშეას დალუქასაგან „მტროფდა (?) შენთა ვთ ვაქო“ 1576გ:35
 ილოვესკი აღ. „ვარდი და ბულბული“ 1576გ:25
 ინოფრე ბოდბელი „ანი და ჭოე. — არ ბალი, გამყენ დღე ესე“ 1547:7
 ირბელიანი ალექსანდრე „აღმოსავლეთი ანუ სიუვარულისაგან დაჩაგრული“ 1640ა:12
 * „ბაიათი“ 1640ა:1
 * „ბნელში ჰყრობილი“ 1640ა:16
 * „ექსპრომტი“ 1640ა:14
 * „ვერის სსაფლაო“ 1640ა:18
 * „თეჯლიში“ 1640ა:2
 * „მოწვევა“ 1640ა:3
 * „მოსუცებელი ვამწვილკაცს (ექსპრომტი)“ 1640ა:4
 * „მშვენიერა ქართველას“ 1640ა:7
 * „რობესპიერი რეველუციის დროებში“ 1640ა:17

- „საქართველოს გაზაფხული“ 1640ა:11
 - „საყუარელს შეუღლეს უცხოებიდან“ 1640ა:23
 - „სისხლ-მკებნელი ქართველი“ 1640ა:15
 - „სიურშით უბედური“ 1640ა:14
 - „ქ. ტფილისს, ჩემ ცოლ-შვილებთან“ 1640ა:9
 - „უბედური მაიკო (მარიაშ) 1663 (შენ. 2)
 - „უცკარი შეხვედრა“ 1640ა:6
 - „უცკარი მღერა“ 1640ა:10
 - „ღმერთსა“ 1640ა:8 (შენ. 2)
 - „წიშწილთა გამხრქვეალი ძალუცაი“ 1640ა:20
 - „შორიდგან“ 1640ა:3
 - „ჩემს ქალს დარისა“ 1640ა:21
 - „ჩემს ქალს მაიკოს“ 1640ა:22
 - „ყარაბი ანუ ორენბურგის ღამე“ 1640ა:8
- ორბელიანი გრიგოლ** „არავისთვის შეღლეს არა მცალიან“ 2385:22
- „ავუღით ერთნო, მოღბინენო, აწ შეკრბენით“ 2385:21
 - „ათუ ტურფანი თვალნი შენნი“ 2456:10
 - „ღბინი, — მე იგი მიყვარს ღბინი“ 2456:2
 - „მნათობო თვით შენ აღმისხენ“ 2456:4
 - „ჩემო იარაღი, ნეტავი ოდეს“ 2456:12
 - „ხელმწიფეუ ჩენო“ 2456:13
 - „ანტონისადმი. — „ჰე, კაბუჯო, სიხარულით დღენი შენნი ვინატარე“ 1576გ:8; 2456:6
- ორბელიანი დიმიტრი** „ანბანთქება“ 1582:23
- „სიბრძნის ტრფიალთა დამწირონ რასა სწერს სულხან საბანი“ 1726 (შენ. 28)
- ორბელიანი (ყაფლანიშვილი) ვახტანგ** „აღაღობს ბავებს, გულს დასადაგეს“ 2433:22
- ორბელიანი ვახტანგ** „საწყალო პულბული“ 1640ა:23 (შენ. 3)
- ორბელიანი იოანე** „ქმუნვისა ბაღნაროვანთა სცევ პირი ვარლთა ხებული“ 2385:5
- ორბელიანი მზეკაბუჯ** „ანბანთქება. — „არის არიას აღზრდილო“ 1612:21
- „აღძულო ხარ უცხოდ მხასა, მზევე შინ შემოდიო“ 2285:162
 - „მეობაში თქმული“ 1576ბ:55
- ორბელიანი ნიკოლოზ** „საწყერელსა და კალამსა“ 1635ბ:11
- ორბელიანი პეტრე** „ჩემო სიამე, ვანცხრომისა სავსებაე“ 2456:9
- ორბელიანი საბა** „ამ ღუქსიკონის რიგები თუ ბრძენმან დამწუნოთა“ 1578 (შენ. 2ბ); 1608 (შენ. 1გ); 1609 (შენ. 2გ); 1726 (შენ. 2თ)
- საპუნა განდევილი** „მოვედ ტრფალნო, ისმინეთ აწ თქმა“ 2585:209
- პატრი** „სადათ შენდა დასახეა, ვიწყო სიტყვით აქმობათა“ 2464:3
- „ჩემო სიამე, შევება-ვანცხრომისა სავსებაე“ 2464:4
- პუშკინი ალექსანდრე** „Нашимъ вѣсѣмъ“ 2269:1
- რჩეულიშვილი გრიგოლ** „ახ. მთვარე, მთვარე, დამწვართ იმედო“ 2308:3
- სააკაძე დიმიტრი** „არც არს ცელი ამბავი“ 1625:4
- საიათნოვა** „გაღობს თუთის ყაზალა-

- ნო“ 1576გ:20; 2285:19
- სოლომონ მსაჭული „დადიანის ძის ძე
 ნიკო“ 2434:2 (მინ. 4)
- ტარსუნოვი „დამწევ. დამდაგავ. ცუ-
 დით ჩავა კირნახულები“
 1576გ:36
- „დაბე საყვარელსა ჩემსა“
 1576გ:39
- ტულოვი იოსებ (ოსტეა) „არზა ლექ-
 სად. — თითქო მე სული მე-
 ლევა ის მიზრძანებს მოი-
 ცადე“ 1612:6
- „არზა ლექსად. — ერთი
 რაღაც პაწრნი მესმა“
 1612:5
- „პენსარიონის ხმაზედ. —
 არზა მაქვს თქვენთან“
 1576ა:9
- „პენსარიონის ხმაზედ. —
 უკამოთ ვიქმენ დაბრკო-
 ლებელი“ 1576ა:3; 1612:23
- „დონის ხმაზედ. — სა-
 დურძველი (!) ლექსის
 თქმისა“ 1576ა:5; 1612:24
- „დონის ხმაზედ. — სვე-
 ტატოვლის ქებას ვიტყვი“
 1576ა:8
- „ლექსი მიწერილი ფილო-
 ვთან. — მსურს აპბვითა
 მანარებდეთ“ 1576ა:7
- „მეხანაზის ხმაზედ. —
 ვინ დამწევდლა ამ დროს“
 1576ა:6
- „მეხანაზის ხმაზედ. —
 მორიჯარი გავხდი მე ამ ჩა-
 წის“ 1576ა:4
- „მეხანაზის ხმაზედ. —
 ერთ კეთილ გვამს ვხედამ“
 1576ა:2
- ფეშანგიშვილი (ფეშანგოვი) სტეფა-
 ნე „აღმასო. უფასო ღა-
 ლო“ 1576ბ:30
- „ნეტავი მას ვინც ემონება
 მას“ 1576გ:38
- „საყვარელმან განმამორა
- სოფელსა“ 1576გ:32
- „უშანის გუშა. — კვალეთა“
 ხლება მიჭირს“ 1576ბ:26
- ქეთევან ბატონიშვილი ჭოი, ვითარ
 ესტევა განსაკრთომელი
 1576გ:21; 2385:198; 2433:2
- ქობულაშვილი (ქობულაძე) იონანა
 (მდივანი) ანბანთქებაში
 1613:2—18
- ქობულაშვილი იოთარ „კონება შა-
 ვობს ხელად. ვარდო ში-
 ლო“ 2385:40
- „ეტიღე საყვარლად ედუ-
 მის ვარდი“ 1576ბ:16;
 2385:167
- ყათმანასშვილი როსტომ „ვა. სოდ-
 ლისა სიტკომონი“ 1625:3
- „სოფლის საყვარლს რად
 ვუთვი“ 1625:5
- „ფილასოფლოს ეწერათ“
 1625:2
- „ღმერთო ჩემო. გავადრე-
 ბი“ 1625:6
- ყორღანიშვილი (ყორღანოვი) გარსევან
 „აბ. შარალა. შარალი“
 1572ა:3, 9; 1576გ:4
- „გვა. შეშთათო. ნათელდა-
 რო. მზის მონაცეარო“
 1582:15
- შიო „ვიორვი ბრძენსა. ახოვან მხე-
 სა“ 2310 (მინ. 2)
- ჩერქეზ იოღანი „შეფთვალა. ჩის-
 თვის შტანჯე“ 1576გ:34
- წინამძღვაროვი სიმონ „ვეგლოვდი
 პირ-მთვარე. შენ სეშორე-
 სა“ 2385:220
- „როს მელირისა“ 2385:41
- კავკავაძე ალექსანდრე „ავადმუფო-
 ბის ეამს მიწერილი 2481ბ:8
- „ამიდ მემდღურე კინაშო“
 2481ბ:9
- „სპარებთა შინა შორეი-
 ნალთათვის“ 2482:9
- „არა ერთხელ სუკაბუკა“
 1635ბ:5

- „არვის ჰმართებს მის ვარ-
 დისა მიხედვად“ 2385:18;
 2481ბ:5
- „ბალახშ ბეზიყის ბავით
 სიტყვა წარმონაშობი“
 2385:39
- „ბრძოლისათვის“ 2482:2
- „გივისადმი“ 2482:14
- „დიმიტ. ვ“. 2481ა:1
- „ეს სოფელი, სამყო ძნე-
 ლი“ 2456:8
- „ესე რა მესმა მამისგან
 თქმულად“ 2481ბ:2
- „ეამე გულო“ 1635ბ:3
- „ვაქებ თავსა, თმა მდი-
 დარსა“ 2385:174
- „ვაჰ, დრონი, დრონი, ნა-
 ქებნი, მტკბარად“ 1576:19;
 2385:165
- „ვითა ზენანი დათმენანი“
 2385:35 (ხელნაწერში ლექ-
 სი მიეწერება დავიას)
- „თავის ქალის ნინოს მაგი-
 ერთათ თქმული“ 1635ბ:10
- „თავსა უფლად ნუფინ
 სკონებთ“ 1575:23
- „თეჯლისის ბათით. —
 როს ვიყვარდი“ 1576ბ:36
- „თხისა და მელისათვის“
 2482:1
- „იმპერატრიცა ელისაბედის
 მიმართ“ 2481ა:4
- „კეკეზია“ 2481ა:2
- „კობლე და ხლოე“ 2482:5
- „ლექსნი ანაკრონულნი“
 2483:2
- „ლოთებო, ნეტაჲ ჩვენა“
 1575:2; 2385:166; 2455:1
- „მაისის ვარდმან ფუჩენილ-
 მან“ 1576ბ:17; 1576გ:22
- „მელისა და კრავისათვის“
 2484:7
- „მემთვრალისადმი“ 2482:8
- „მე შენ არ გეტყვი“ 2456:11
- „მზე ღრუბელმან იცვარა“
 2381ბ:6
- „მიველ წალკოტს სანუგე-
 შოდ“ 1575:21; 2385:10;
 2455:4
- „მოძღვრისა და მოწაფი-
 სადმი“ 2482:6
- „მუზნო ელიდით, ისწრა-
 ფილით“ 2385:197
- „მშენიერთა ხელმწიდაე“
 2385:200; 2455:3
- „მწამებ ხსოვნისა არცალა
 თუ მშთომოდეს ჩრდილი“
 2481ბ:4
- „ნაზი ბენ ნაზის ხმაზედ“
 2481ბ:7
- „პურობილისაგან თანაპურო-
 ბილთა მიმართ“ 2482:12
- „ყამნი რბიან შენცა მეღტ-
 ვი“ 1576გ:27; 2385:216
- „რაა სიკვდილი“ 1635ბ:4
- „როს არშიყი საყვარელსა
 ხილვას ეშურებოდეს“
 1576გ:9; 2385:235
- „სევმ მიწვია მანანა“ 2456:7
- „სიყვარულო, ძალსა შენსა“
 2385:154
- „სოფლის მიმნდოთა“
 1635ბ:6
- „სძგერს ვლახ გულო“
 1576ბ:21; 2385:199; 2456:5
- „სხუდასხვისა დროისათ-
 ვის კაცისა“ 2482:11
- „უპყროვარ კირთა“ 1576ბ:
 34; 2385:31, 177
- „უწყალო სიყვარულო“
 1576ბ:25
- „ღვინო ხასიათს არა მსცვა-
 ლებს“ 2456:1
- „ღიმილმან კარი ლალისა“
 1635ბ:2; 2482:3
- „შენთან არს გული, მნათო-
 ბო“ 1576ბ:22; 2385:145
- „შენ ღირსებას ნატრულო-
 ბენ“ 2385:50
- „შექვევისათვის“ 2481ა:3
- „ერთ მებუყველისადმი“

	2482:13	ჯაფარიძე დავით მამუკაშვილი „თქუქს, ჩარხი სოფლის სიმუხთლის“ 1729:6
„	„ჰუმენის მახვილი გულსა მსობია“ 2385:173	
„	„ჰრიკინასთვის“ 2482:10	ჯეღოლიანი „ოლონდ მიბრძანო, გავშალო ენა“ 1576გ:14
„	„ჰე. პალატო, ვინ მონარ-ხმან“ 2482:4	თურქული ლექსები 2385:60, 64—69, 71—82, 85—92, 94—108, 110—137, 202, 225—232, 234, 238—298, 300—308
„	„ჰოი, გაბადრულო მთვა-რეე“ 1575:1; 1576გ:24; 1612:14; 2385:17	
ქავკავაძე	ილია „გახსოვს ტურფა“ 2308:4	რუსული ლექსები 2385:48, 49
ჯაფარიძე	ბარბარა „ნერგო, სამოთ-ხის ხეო“ 1733 (მინ. 7)	სომხური ლექსები 1576:1 (იოსებ ტულოვეის); 2385:4, 56—59, 61—63, 70, 93

პოლემიკა

გაბაშვილი ტიმოთე, მარწუხი 1590:6	ორბელიშვილი ბესარიონ გრდემლი 1596:1
დავა იერუსალიმის ეპისკოპოს სოფ-რონსა და ალექსანდრიის ეპისკო-პოს კვიროსს შორის 1619ბ; 2397:9	პოლემიკურ-დოგმატიკური კრებული 1716
იაკობ შემოქმედელი უსჯულოასა მუ-ჰამედის და ქრისტიანეთა გაბაასე-ბა 2400	პოლემიკური თხზულების ფრაგმენ-ტი (ლეთისმეტყველური მსჯელო-ბა გვამოვნებასა და უგვამოვნე-ბაზე) 1601ა
მხილება უთაოთა სევერიანთა 2397:7	რომის განდგომისათვის 1596:2

პუბლიცისტიკა

ორბელიანი ალექსანდრე ანლა პუპლია 1634:14	ნის წიგნზედ 1634:6
„ ვაი საქართუჭლოვ 1634:15	„ საქართველოს ურნალი „ცისკრის“ რედაქტორი კე-რესელიძე და მე 1634:12
„ მაგიერი პასუხი 1634:11	„ სიტყვა იტალიისათვის 1634:9
„ ნაპოლეონი და მაშინდელი ინგლისის მთავრობა 1634:1	„ ზემ სტატიებზე ძვირის ხსე-ნება 1634:13
„ ორიოდ სიტყვა ყარამანია-	

რიტორიკა

მხითარ სევასტიელი თვის ზელოვნე-ბისა სარიტორიკასა 1744; 2362	მულო ქართველებო... 1634: 10
ორბელიანი ალექსანდრე „პატოცე-	რიტორიკა 1744

საისტორიო მასალა

ბეჭდების ლეგენდები 1635ბ:7ა—იწ თავდგირიძე ქორანიკონი 1700 ეპიტაფია ალექსანდრე სოლომონისძე ნაცელიშვილისა 1576ბ (მინ. 2) იასე ქსნის ერისთავის აზარფეშაზედ წარწერილი 1635ბ:9 ისტორიული მინაწერები 1582 (მინ. 2) ლიონიძე სოლომონ მოთქმით ტირი- ლი ირაკლი II-ისა 1630დ: 2441 მაყაშვილი ხვიმონ ეპიტაფია სალომე მაყაშვილისა 1637:1-15 მოხსენება სენატისაგან 2437:3 ორბელიანი ალექსანდრე აღა-მამამად- ხანის შემოსევა თბილისში 1649ბ " ახლანდელს და უწინდელ დროზე შენიშვნა 1645 " გივი ამილახერის გაქცევა თბილისიდან 1653ბ " გიორგი XII, უკანასკნელი მეფე საქართველოსი 1646ა; 1646ბ " დალისტნიდან ლეკების გა- მოსვლა ახალციხეში 1655ა " ეპიტაფია დავით დიმიტრის ძე ბარათოვის 1640ა:19 " ეპიტაფია შიკო ორბელია- ნის შვილისა 1663 (შენ. 2) " ეპიტაფია თეკლე ბაგრატი- ონისა 1658 " ვარანცოვთან ჩემი დაბეზ- ლება 1653ა " ირაკლი მეფის პატარა ჭი- ბის პოხნა 1649ა:2 " ხუთი წლის ბატონიშვილი ირაკლი 1649ა:3 " ირაკლი მეორის პირველი სიკვარული ქალისა 1649ა:1 " ირაკლი II დროის ზოვი- ერთი პირნი 1654	<p>" მამინემისაგან ლალატი ირა- კლისა 1652ა " მეფის ირაკლის მეუღლე ღარია 1651 " პირველი ხოლერა თბილის- ში 1665 " რუსი ნაცნობები თბილისსა და რუსეთის ზოგიერთ ქა- ლაქში 1664:1 " სამეფოს დასაცველი სა- ფუძველი და იმის გამაბედ- ნიერებელი 1643:3 " საქართველოს მეფის ირაკ- ლის ძე ლევანი 1655ბ " რუსების დასი ქართველები ჩემზე 1662 " ქართველების შეთქმულე- ბანი 1656ბ " ცოტა ჩემი გამოცდილება- ნი 1659გ " ჩემი წერილები 1634:5 " 1811 წლის ჭირი საქართვე- ლოში 1652ბ " 1829 წლის არეულობა სა- ქართველოში 1656ა ორბელიანი დავით წარწერა დეთის- მშობლის ხატზე 1635ბ:8 სოლომონ II-ის ეპიტაფია 1547:2 სკიმა ხეთთა საკოროლოთა 2445:4 უკაში როსიის მმართველისა სენა- თისაგან 2437:2 ფილარეტი, მოსკოვის ეპისკოპოსი სიტყვა ნიკოლოზ I 2481ა:5 ქორონიკონი ანუ კვინკლოსი 2266ა (შენ.) ღრამოტა აზნაურთადმი 2437 ცნობები საქართველოს ისტორიის სხვადასხვა საკითხებზე 1638 ჯანდიერი ივ. ჩანაწერები 2454</p>
---	--

სამართალი და სამკურნალო წიგნები

ვახტანგ VI სამართლის წიგნები 1612: | კარაბადინი 2493; 2511; ამონაწერე-
25 (დრკამ.); 2316:1; 2457 | ბი კარაბადინიდან 1582:31; 2401;

ფრინველთა კარაბადინი 1737 | 2399:15
 სამკურნალო რეცეპტები 2308:6;

ხასწავლო წიგნები

ბარათაშვილი მამუკა ჭაშნიკი 1550 რიცხვთა ცხრილები (ტაბულები)
 დადიანი ნიკოლოზ ქართული წერის 2340:1 (შენ.)
 რვეული 1671 | სამხატვრო დარიგებანი 1556
 ფამენ ფიზიკა 2427ა, ბ, გ | ცოდნისათვის განჯათისა 1602

ფოლკლორი, ეთნოგრაფია

აფორიზმები 1612:15 | ორბელიანი ალექსანდრე თელავი
 ბაგრატიონი დიმიტრი ანდაზები 1650
 2433:24 | " ძველი მოზღუდვილება
 გამოცანები 1582:17, 25 (მინ. 1); 1613 ტფილისისა 1634:17
 მინ. 1); 2399:11; 2434 (მინ. 1) | შელოცვები 1582:28; 2311
 თავდგირიძე გიორგი ზმები, გამოცა- | შელოცვის წიგნი 2463
 ნები ლექსად 1702 | ხალხური ლექსი აბრამზე და ისაკზე
 ლოცვანი ძილის შემდეგ 1605:2 | 1582:27

ქართული ხელნაწერთა აღწერილობა

1. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა: საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების ყოფილი მუზეუმის ხელნაწერები (H კოლექცია), აკად. ს. ჯანაშიას საერთო რედაქციით, ტომი I, დასაბეჭდად მომზადებულია ხელნაწერთა განყოფილების თანამშრომლების: ლ. ქუთათელაძისა და ნ. კასრაძის მიერ, ილია აბულაძის ხელმძღვანელობითა და რედაქციით, 1946 წ. ფასი 40 მან.

2. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა: საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების ყოფილი მუზეუმის ხელნაწერები (H კოლექცია), ტომი II, შედგენილი და დასაბეჭდად მომზადებულია ლ. ქუთათელაძის მიერ, ილია აბულაძის რედაქციით, 1951 წ. ფასი 26 მან.

3. ხელნაწერთა აღწერილობა: საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების ყოფილი მუზეუმის ხელნაწერები (H კოლექცია), კ. კეკელიძის საერთო რედაქციით, ტომი III, შედგენილი და დასაბეჭდად მომზადებულია ქრ. შარაშიძის ხელმძღვანელობითა და რედაქციით, 1948 წ. ფასი 50 მან.

4. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა: საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების ყოფილი მუზეუმის ხელნაწერები (H კოლექცია), კ. კეკელიძის საერთო რედაქციით, ტომი IV, შედგენილი და დასაბეჭდად მომზადებულია ე. მეტრეველისა და ე. ვირსალაძის მიერ, 1950 წ. ფასი 40 მან.

5. ხელნაწერთა აღწერილობა საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების ყოფილი მუზეუმის ხელნაწერები (H კოლექცია), ტომი V, შედგენილი და დასაბეჭდად მომზადებულია ლ. მეფარიშვილისა და ე. ვირსალაძის მიერ, აღ. ბარამიძის რედაქციით, 1949 წ. ფასი 35 მან.

6. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა: საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების ყოფილი მუზეუმის ხელნაწერები (H კოლექცია), ტომი VI, შედგენილი და დასაბეჭდად მომზადებულია: ნ. კასრაძის, ე. მეტრეველის, ლ. მეფარიშვილის, ლ. ქუთათელაძისა და ქრ. შარაშიძის მიერ, აღ. ბარამიძის რედაქციით, 1953 წ. ფასი 24 მან. 25 კაპ.

7. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა: ყოფილი საეკლესიო მუზეუმის ხელნაწერები (A კოლექცია), კ. კეკელიძის საერთო რედაქციით, ტომი IV, შეადგინა ქრ. შარაშიძემ, 1954 წ. ფასი 21 მან. 25 კაპ.

8. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა: ყოფილი საეკლესიო მუზეუმის ხელნაწერები (A კოლექცია), აღ. ბარაშიძის რედაქციით, შეადგინა ლ. ქუთათელაძემ, 1955 წ. ფასი 12 მან. 90 კაპ.

9. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა: მუზეუმის ხელნაწერთა ახალი (Q) კოლექცია, ტომი I, შედგენილია ე. მეტრეველისა და ჯრ. შარაშიძის მიერ, ილ. აბულაძის რედაქციით, 1957 წ. ფასი 22 მან.

10. ხელნაწერთა ინსტიტუტის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა: ახალი (Q) კოლექციისა, ტომი II, შედგენილი და დასაბუქდად მომზადებულია: თ. ბრეგაძის, თ. ენუქიძის, ნ. კასრაძის, ელ. მეტრეველის, ლ. ქუთათელაძის და ჯრ. შარაშიძის მიერ, ილ. აბულაძის რედაქციით, 1958 წ. ფასი 26 მან. 50 კაპ.

11. ხელნაწერთა ინსტიტუტის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა: ყოფილი ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების (S) კოლექციისა, ტომი I, შედგენილი და დასაბუქდად მომზადებულია: თ. ბრეგაძის, თ. ენუქიძის, ნ. კასრაძის, ლ. ქუთათელაძისა და ჯს. შარაშიძის მიერ, ე. მეტრეველის რედაქციით, 1960 წ. ფასი 43 მან. 50 კაპ.

12. ხელნაწერთა ინსტიტუტის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა: ყოფილი ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების (S) კოლექციისა, ტომი II, შედგენილი და დასაბუქდად მომზადებულია: ა. ბაქრაძის, თ. ბრეგაძის, ე. მეტრეველისა და მზ. შანიძის მიერ, ე. მეტრეველის რედაქციით, 1961 წ. ფასი 2 მან. 45 კაპ.

13. ხელნაწერთა ინსტიტუტის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა: ყოფილი ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების (S) კოლექციისა, ტომი III, შედგენილი და დასაბუქდად მომზადებულია: თ. ენუქიძის, ე. მეტრეველის, მ. ქავთარიას, ლ. ქუთათელაძის, მზ. შანიძისა და ჯრ. შარაშიძის მიერ, ე. მეტრეველის რედაქციით, 1963 წ. ფასი 1 მან. 80 კაპ.

ი ბ ე კ დ ე ბ ა :

1. ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა ყოფილი ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების (S) კოლექცია, ტომი IV.

დაიბეჭდა საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის
სარედ.-საგამომც. საბჭოს დადგენილებით

გამომცემლობის რედაქტორი ც. შალაშვილიძე
ტექნორედაქტორი ნ. ჯაფარიძე
კორექტორი ი. გაგოშიძე

გადაეცა წარმოებას 11.9.1962; ანაწილების ზომა 7×12 ; ხელმოწერილია დასაბეჭდად 16.4.1963;
ქაღალდის ზომა $70 \times 108^{1/16}$; ქაღალდის ფურცელი 10,75; საბეჭდი ფურცელი 29,45;
საავტორო ფურცელი 24,92; საადრიცხვო-საგამომცემლო ფურცელი 25,54;
შეკვეთა 1088; უე 03654; ტირაჟი 1000
ფასი 1 მან. 80 კაპ.

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის გამომცემლობის სტამბა,
თბილისი, გ. ტაბიძის ქ., № 3/5

შეცდომების გასწორება

№.	ატრიბონი		არის	უნდა იყოს
	ზემ.	ქვემ.		
117		5	რბელიანი	ოზბელიანი
123		16	როდისმდ აევწერ	როდისმდ დევწერ
123		10	ხაჭართველოს (737)	ხაჭართველოს (937)
169	1	17	2. გ. თავაიშვილთან	შენიშვნა: 2. გ. თავაიშვილთან
193	13		2. „ლექსი.“	[ქილილა და დამანა]. „ლექსი
193	20		3. „სტატი“	3. [ქილილა და დამანა]. „სტატი
193	21		4. „ჩახრაბუღლი.“	4. [ქილილა და დამანა]. „ჩახრაბუღლი
193		20	5. [ლექსი].	5. [ქილილა და დამანა, ლექსი].
193		18	6.	6. [ქილილა და დამანა]
193		17	7.	7. [ქილილა და დამანა]
193		14	ბ.	ბ. [ქილილა და დამანა]
203	16		ნიშანი შინდოდა	ნიშანი შინდოდა
207	9		ხალისი იარანი ჰეს	ხალ ანი იარანი ჰეს
207		14	59. „თეჯლისი“.—	59. „შამჩი მელქო, თეჯლისი“.—
207		12	ორნ ქირიკანგამ	ორნ ირიკანგამ
207		10	60. „ეს რა მომივიდა	60. [საიათნოვა].—„ეს რა მომივიდა
207		7	61. „მუხამბაზი“.—	61. [საიათნოვა]. „მუხამბაზი“.—
208	1		63. „დუბეთი“.—„ტ. ახქემენ	63. „შამჩი მელქო, დუბეთი“.— „ქახტემენ
208	5		[თერტული ლექსები]. 64. ბაიათი	64. „ბაიათი“.—
208	11		65. „თეჯლისი“.—	[თერტული ლექსები]. 65. „თეჯლისი“.—
208		3	70. „თეჯლისი“.—	70. „ქიჩიკნოვა, თეჯლისი“.—
211	9		95. „მუხამბაზი“.—„ენდუ ჰამირ	95. [საიათნოვა]. „მუხამბაზი“.— ენდუ ჰამირ
216	12		152. „მუხამბაზი“.—	152. [დაეთსარდალი]. „მუხამბაზი“.—
217	19		11. „შე შენ არ გეტყვი	11. [ალ. კავკავაძე].—„შე შენ არ გეტყვი

کتابخانه ملی